فهرست الجلد الثاني من جواهر بواهر مثنوى لجناب صارى عبد الله افندى قدس الله سره المعالى

صحیفه

صحیفه

مم

م

مثنوی شریف شرحی

اصاری عبدالله افندی

جلد

ثانی

شارح مشارالیهك فن محاضراتدن (ثمرات الفؤاد)
نام تركی تألیف لطیفی شایان نشر آثار مقبوله‌دن
بولندیغندن طبع قلندیغی
اخطار اولنور

مطبعهٔ عامره‌ده طبع اولنمشدر
سنه ۱۲۸۸

بسم الله الرحمن الرحيم

مطلب قصهٔ قارون

مثنوی ❊ خاك قارونرا چوفرمان دررسید ❊ بازرو تختش بقعر خود كشید ❊
چونكه فرمان جلیل وجبار ❊ وحكم عزیز وقهار ❊ خاكه ایرشیدی قارونی زر وتختی
ایله قعر زمینه چكوب خسف ایتدی ❊ قصهٔ خسف قارون ❊ قال الله تعالی
(ان قارون كان من قوم موسی فبغی علیهم وآتیناه من الكنوز ما ان مفاتحه
لتنوء بالعصبة اولی القوة اذ قال له قومه لا تفرح ان الله لا یحب الفرحین) معلوم اوله كه
قارونك اسمی زبان عبریده قاروج ایدی ❊ وقارون ایچون بعضیلر موسی
علیه السلامك عم زاده سی وبعضیلر عمیسی وبعضیلر دخی خواهرزاده سیدر دیمشلر
وعلی الاختلافات الروایات ❊ نقل اولنور كه موسی وهارون علیهما السلامدن
صكره بنی اسرائیلك اعلم وافضلی ❊ وسبطیلرك عابدترینی قارون ایدی ❊
وحسن صورت وشكل وشمایلده ملاحت ولطافتی كمالده اولماغله قارون
منور دیرلر ایدی ❊ ومستمرا تلاوت توراته مشغول اولوب ❊ حضرت موسی دخی
قارونك تربیه سنه بذل همت بیوروب نیجه علوم غریبه ❊ وفنون عجیبه تعلیم
ایدوب ❊ حتی قارون حضرت موسی علیه السلامدن تعلم كیمیا دخی ایتمش ایدی ❊
وموجب علم كیمیا ایله عمل ایدوب ❊ اكثراوقاتنی ممارست اكسیره مصروف ایتمكله
كثرت مالی بردرجه یه ایرشدی كه كنوز وخزائنی نك مفتاحلرینی قرق رأس

قاره تحمیل ایدرلر ایدی ❊ برقاچ زماندن صكره حضرت موسی وحی آلهی ایله
قارونه هزار ده بك دینار ❊ زكوة امر ایدوب ❊ واداء زكوته ترغیب بیوردی ❊
قال الله تعالی (وابتغ فیما آتیك الله الدار الآخرة ولا تنس نصیبك من الدنیا
واحسن كما احسن الله الیك ولا تبغ الفساد فی الارض ان الله لا یحب المفسدین)
لكن قارونك اخراج زكات كوجنه كلوب ❊ موسی علیه السلامه مخالفت
ومناقشه ومجادله یه عزیمت ایلدی ❊ ومتابعت موسادن روكردان اولوب ❊
طریقهٔ جبارین ومتمردینه روان اولدی ❊ وبر قصر عالی بنا ایتدیروب صفایح
دیوارن مطلا قیلوب ❊ وباب قصری زرخالصدن دوزدروب ❊ ومیان قصرده
برتخت مرصع وضع ایدوب مراسم ❊ ترتیب شهرنده مافوق متصور اولمیان
مرتبه تقید ومبالغه كوستردی ❊ وصید وشكار ❊ وكشت وكذاره سوار اولسه ❊
توابع ولواحقندن بیك نفر رجال سوار اولوب واوچ یوز نفر دخی جواریٔ
ماه روی عنبرینی بوی ❊ ملبوسات فاخره واكالیل پرجواهر ❊ وخلخالات
مرصع ❊ ولالیٔ باهره ایله اراسته اولوب ❊ قارونك ركابنجه رفتار ایدرلردی
❊ وسیر وتماشادن عودت وسرایه رجعت ایتدكده ❊ نعم فراوان ایله مالامال
بساط بزم كشیده قیلوب ❊ مراسم ضحك ومطایبه یی رعایت ایله ❊ اسرائیلیانی
عظیم ضیافت ایدردی ❊ وحریص دولت وثروت اولان غافلان وجهلا
تجملات قارونی بوطنطنه وولوله ایله مشاهده ایتدكلرنده (یا لیت لنا مثل
ما اوتی قارون انه لذو حظ عظیم) خواسنجه تولیدی قارونده اولان دولت
وحظ عظیم بزه دخی میسر اولیدی دیو تمنا ایدرلردی ❊ نته كم زمانه ده اولان
جهلانك دخی احوالی بویله در ❊ پس جهلاء دنیاده واقع اولان ❊ بیت ❊
عاقبت راه فنا خواهی كرفت ❊ زین جهان اخر فنا خواهی كرفت ❊ بندنك
استماعنه تصامم ایدوب كون بوكوندر دیرلر ایدی ❊ شیخ عطار ❊ اغنیارا
اعتبار ازدرهمی چندی بود ❊ همچو طفل نفس كوخرم بشیر مادرست ❊
اعتبار زینت دنیا بدان ماند كه كس ❊ بیند اندر خواب را جامهٔ نودر برست ❊
سفله را اقطاع دنیا خوشتر از عقبی بود ❊ خود جعل رابوی سرگین به ز طیب
عنبرست ❊ وبالجمله قارون برای منع زكات موسادن مفارقت وكمال مرتبه
بغض وعداوت ایدوب بالآخره بین الناس زنا ایله مشهوره بر زن فاحشه یی
خانه سنه دعوت وزر وجواهر ایله مملو بر زرین طبق عطیه ایدوب ❊ ای زن
موسی عقد مجلس موعظه ایتدكده موسی بنم ایله زنا ایلدی دیو متهم ایلیه سن ❊

* شویله که شرطمز یرینه کله سکا اموال فراوان اعطا ایدهیم دیو مواعید
کونا کون ایله * عورتی اضلال ایلدی * عورت دخی عهد و قرار ایدوب محلنه منتظره
اولدی * روایت اولنورکه بنی اسرائیل هفته ده بر کون جمع اولوب * وموسی
علیه السلام انلره وعظ ونصیحت ایدردی * پس یوم معهود ایریشوب
مجلس وعظ منعقد اولدقده * قارون دخی تجملات عظیمه ایله محفل وعظه
کلوب بطریق الاستهزا مقابلهٔ موسی علیه السلامده قعود ایلدی *
وزن فاحشهٔ معهوده دخی کلوب بر کوشه ده قرار ایلدی * وموسی نبی علیه
السلامك دخی امواج بحار اسرار خاطری تلاطم ایدوب فوایح مسکیهٔ
انفاس طیبه سندن مجلس وعظه معطر وتأثیر نظر اکسیر اثرلرندن نحاس
قلوب مستمعین زر مزهر اولدقده * مرأهٔ مزبوره قامت راست قیلوب بر موجب
مشروطه * بهتان وافترایه نیت ودامن عصمت موسی علیه السلامی اوث
تهمت ایله آلوده قلمغه عزیمت ایلدی * اول محول الحول والاحوال * ومقلب
القلوب والابصار * جلیل وجبار * خالق پروردکار * زبان زنی طریق
کذبدن تحویل * وجانب کفتار راسته کشاده ایدوب مرأهٔ مزبوره اواز
بلند ایله دیدیکه * ای بنی اسرائیل معلومکز اوله که * قارون موسایه
عداوت ایتمکله بنی دونکه کون اوینه دعوت ایلیوب * و بر طباق زر
وجواهر ویروب مجلس وعظده موسایه عمل زنا بی افترا ایله که
سنی بنی اسرائیل الندن خلاص ایدوب * وموسایی تورات حکمنجه
سنکسار ایدهلم دیوب * نه تعلیم ایلدیسه بلا نقصان سویلدی * وبعده
زبانن کشاده ایدوب * بن شهادت ایدرم که موسی حق پیغمبردر * وکلماتی
وحی الهی در * ودین حق دین موسی در * شمدی یه دکین ایتدکلرم اعمال فاسده مه
توبه ایلدم صد هزار * استغفر الله اشهد ان لا اله الا الله * واشهد ان موسی
کلیم الله ونبیه * تبت عما صنعت * رجعت عما فعلت * دیوب ایمانه کلدی
* پس بنی اسرائیلك قضیهٔ مزبوره مسموعلری اولدقده * زبانلرین قارونك
طعننه دراز ایدوب انواع لوم وتشنیع ایلدیلر * وموسی علیه السلامده دخی
صورت جلال رونما اولوب * غیرت نبوت غلبه ایتمکله آتش جلال وقهری *
فلك اثیره پیوسته اولدی * وفی الحال منبردن نزول ایدوب وجه مبارکن
فرش زمینه مالیده * ودست تضرع ونیازی عرش برینه افراشته قیلوب *
الهی سنك دشمنك بنم فضاحتمه قصد ایلدی * بحق غیرت انبیا قارونی

قهر وغضب ایله هلاك و بنی اکا مسلط قیل دیدی * پس فی الحال جبریل امین
نازل اولوب * یا موسی باشك سجده دن قالدر که حق تعالی زمینی سنك
اطاعتکه فرمان ایتدی * قارونی نیجه دیلرسك ایلیه سین دیدی * موسی
علیه السلام دخی رفع رأس ایدوب ای قوم حق تعالی بنی فرعونه مظفر
قیلدوغی کبی قارونه دخی مظفر ایلدی (فمن معه فلیلبث معه ومن معی
فلیعتزل عنه) یعنی هر کیم که بیرو قاروندر انکله طورسون * وهر کیم که بنمله در
قاروندن دور اولسون دیدی * پس بنی اسرائیل قاروندن دور اولوب
الا قارونك همراه ورده مشیر ومصاحبی اولان * اوثان * وایزان * نام ایکی کمسنه
قارونه تابع اولوب مفارقت ایتمدی * پس حضرت موسی یا ارض خذیه
دیو زمینه امر ایتدکده * زمین قارونی طوپوقلرینه وارنجه اخذ ایلدی * قارون
خنده ایدوب عجب سحاره سن یا موسی دیدی * حضرت موسی تکرار یا ارض
خذیه دیوب * ارض قارونی زانولرینه وارنجه اخذ ایلدی * چونکه قارون
نیه اوغرادوغن بیلوب دهشت غضب الهی درون بیرونن استیلا ایتمکله یا موسی
مدد الامان الامان دیو زاری یه باشلدی * فریادی مفید اولمیوب * یا ارض خذیه
دیو بیورمغله * زمین سراپا قارونی بلع ایدوب خسف اولدی * وبعد الخسف
فسقهٔ بنی اسرائیل مساویه باشلیوب قارون بوقدر امان دیلش ایکن امان
ویرمیوب موسی اموال واسبابنه طمع ایدوب * زمینه خسف واخذ
ایتدردی دیو کفت وکو ایلدیلر * کلمات اراجیف سمع موسی علیه السلامه
ابلاغ اولندقده * درکاه عزته تکرار دعا ایلیوب * حق تعالی زمینه امر ایلدی
قارونك جمیعا اسباب واموال * واقمشه وامتعه وملابس ومفارش ودواب
وانعام وآلات واوانی الحاصل قارون نیه مالك اولدیسه * جمله سی زمینه
خسف اولوب * واطراف واکنافده اولان تجاردن هر کیمك الندە مال قارون
وار ایسه بر طریق ایله جمله سی مفقود ومعدوم اولدی * وقضیهٔ مزبوره ده
روساء بنی اسرائیلدن اون درت بیك یدی یوز نفر کمسنه تلف اولدی قال الله تبارك
وتعالی (فخسفنا به وبداره الارض فما کان له من فئة ینصرونه من دون الله وما کان
من المنتصرین) ❊ مثنوی ❊ کز ارد نیا جوی نیست در دست * قناعت را سعادت
باد کین هست * ببین قارون چه برداز کنج دنیا * نبرزد کنج دنیا رنج دنیا * ایمدی
ای مستمع مستعد معجزات انبیا وکرامات اولیایه نهایت یوقدر * ومکونات علویه
وسفلیه دن دیلدوککی * حق انبیا واولیاسنه مسخر وچار عنصری

امرلرینه رام ایدوب انلرك دیلدوكی حق مرادی اولور مثلا ﴿مثنوی﴾ آب وكل چون
ازدم عیسی چرید * آب وكل دم عیسادن چونكم اوتلادی ﴿مثنوی﴾ بال وپر بكشاد
ومرغی شد پرید * یعنی آب وكل دم عیسادن حیات بخش اولوب وبال وپر اچوب
برمرغ اولوب اوچدی * نته كم حق سبحانه وتعالی سورهٔ آل عمرانده لسان عیسادن
بطریق الحكایه بیوررلركه (انی اخلق لكم من الطین كهیئة الطیر فانفخ فیه
فیكون طیرا باذن الله) یعنی حضرت عیسانك نفخی وحق تعالی نك امریله
حیات بولوب طیران ایلدی * حضرت عیسانك نفخیله حیات بولان طیرده
اختلاف اولنوب اكثری دیمشلركه * حیات بولان مرغ خفاش ایدی * زیرا
بنی اسرائیل عیسی علیه السلامدن خفاشك خلقتنی طلب ایلدیلر * اكا بناء كه
اعجب خلقدن بری دخی خفاشدر * وعجایبندن بعضی بودر كه * خفاشده
ریش وپر اولمایوب مجرد لحم ودم ایكن بلاریش پروازایدر وانسان كبی
ضحك ایدر * ومرأه كبی حایض اولور * وحیوانات سائره كبی تولد ایدوب
سائر طیور كبی یومی دلامز وضوء نهار وظلمة شبده كورمیوب انجق بعد
غروب الشمس ایكی ساعت وبعد طلوع الفجر قبل الاسفار دخی برساعت كورور
* پس بنی اسرائیل حضرت عیسادن بو معجزه‌یی كوردكده كولشوب
بو سحردر دیدیلر * ای نور حدیقهٔ عالم ونور حدقهٔ آدم ﴿مثنوی﴾ هست تسبیحت
بخار آب وكل * نفخ عیسی كبی سنك دخی تسبیح وتقدیسك وبخار آب وكلدر * یعنی
عناصردن مركب اولان جسدك بخاریدركه ﴿مثنوی﴾ مرغ جنت شدز نفخ
صدق دل * صدق نیت وخلوص وطویتله صعود ایدن نفخ دلدن مرغ جنت
اولدی * یعنی حق سبحانه وتعالی نفخ عیسادن طیر خلق ایتدوكی كبی عاشق
صادقلرك دخی قلب خالصلرك نفخندن صادر اولان تسبیح وتهلیللرك
طیور جنان ایدوب * نغمه زن عندلیب كلزار بهشت اولورلر * پس
بر كوكلده كه انوار تجلیات ربانیه درخشان ایلیه * بامر الله تعالی انك وجودی
جماد مثابه سنده دخی اولسه حیات جاودانی بولوب ورياض قلبنده
زاهره اولان ازهار معارف سبحانیه نك * نسمات طیبه سی ظاهر وباطنی
معطر ایدوب عندلیب لسانی جنان جناننده بلبل شوریده حال اولور * واومقوله
زباندن صدور ایلیان كلمات درربار * دخی هزار زار كلستان عالم قدس محبان اولور
كورمزمیسن ﴿مثنوی﴾ كوه طور از نور موسی شد برقص * كوه طور جماد ایكن
موسی علیه السلامه واقع اولان تجلیات جمال احدیت الذاتدن رقصه كیروب

مولویلر كبی سماع ودوران ایلدی ﴿مثنوی﴾ صوفی كامل شد ورست اوز نقص *
ونقصاندن قورتیلوب صوفیٔ كامل اولدی كوه طورك كیفیت رقصنده اولان
تفصیل اول مثنویده ﴿مثنوی﴾ عشق جان طور آمد عاشقا * طور مست وخر موسی
صعقا * بیت شریفنده سبق ایتمشدر * ولكن حضرت مولانا بو بیت شریفده
دخی نقصدن قورتیلدی وصوفیٔ كامل اولدی دیدكلرنده بر سر عظیمه تلمیح
واردر لكن مشاهده‌یه موقوفدر فافهم وجدوجد ﴿مثنوی﴾ چه عجب كر كوه
صوفی شد عزیز * نه عجب اكر جبل طور صوفی عزیز اولدیسه * یعنی عجب
دكلدر * جسد انسانی دخی بعینه كوه طور كبی جماد لایتحرك دكلمی ایدی
﴿مثنوی﴾ جسم موسی از كلوخی بود نیز * جسم موسایه دخی نظر اولنسه بر كلوخ
وكسكدن جماد بی روح ایدی * پس قدرت حقه كوره ذی روحك حركتی
ایله حركت جمادك نه فرقی واردر * ایكیسنده دخی محرك حقیقی ارادت
سبحانیه‌در * پس هر قنقسنه مشیت ازلیه‌سی تعلق ایلسه بی جان ایكن
ذو حیات اولور * وروح اضافی نفخ ایتدكده بر حیات جاودانی دخی حاصل
اولوب * روح حیوانی انوك قتنده كسك وكلوخ مثابه‌سنده ایكن عاشق حق
وعارف فیاض مطلق اولوب (ارنی انظر الیك) نیاز ینه مستعد اولور ونقص
وزوالدن رها بولوب مرد كامل اولور ﴿شعر﴾ بن ازل خمخانه‌سندن ایچمشم
صهبای عشق * تا ابد سرمستم از صهبای روح افزای عشق * عشقله كردشده درنه
چرخ وهفت اختر مدام * طنطنلو درشش جهت برشورش غوغای عشق * رابع
عنصر كه خامس عقل ونفس وكائنات * جمله‌سی بر قطره دردر كوشهٔ دریای
عشق * انبیا واولیا واصفیا واتقیا * مست ولا یعقل كزرلر دردهٔ صحرای عشق *
سندن اوزكه كیمسه بیلمز عشقك تأویلنی * بر عجب سر چشمه دندر منبع ومأوای عشق *
ای حسینی حق شرابی لم یزلدن لطفله * هر كیمه كم برایاغ صوندی یدی دریای عشق *

﴿ طنز وانكار كردن پادشاه جهود وقبول ﴾
﴿ كردن نصیحت ناصحان وخاصان خویش ﴾

پادشاه جهودك طنز وانكاری وناصحلرك وكندو خواصنك نصایحن قبول
ایتمدیكی بیانندەدر ﴿مثنوی﴾ این عجایب دید آن شاه جهود * اول جهود پادشاهی
بالاده مذكور اولان عجایبی یعنی مؤمنلری نار احراق ایتمدیكن كوردی اما عنادنده
مصر اولوب ﴿مثنوی﴾ جز كه طنز وجز كه انكارش نبود * اول قدر نه طعن وانكاردن
غیری اولمادی یعنی طعن وانكاری كند كجه مشتد اولدی ﴿مثنوی﴾ ناصحان كفتند

از حد مکذران * ناصحلرا کاحددن تجاوز ایتمه دیدیلر ❊ مثنوی ❊ مرکب استیزه
راچندین مران * مرکب عنادی بوقدر سورمه ❊ مثنوی ❊ ناصحانرا دست بست
و بند کرد * ناصحلرك اللرینی باغلیوب مجرملر کبی قید بند ایلدی ❊ مثنوی ❊ ظلم
را پیوند در پیوند کرد * ظلمی بربرینه اولاشدردی * یعنی فساد وظلمی حد وحصردن
تجاوز ایلدی ❊ مثنوی ❊ بانك آمد کار چون اینجا رسید * چونکه اول جهودك
کار وستمی بورایه یعنی بو مرتبه حد افراطه ایرشدی اول اثناده هاتفدن بویله
دیو بر اواز کلدیکه ❊ مثنوی ❊ پای دار ای سك که قهر ما رسید * ایاق طوت
یعنی اياغك چك ای کلب وسك جهود بزم قهرمز ایرشدی * العظمة والکبریاء لله
❊ مثنوی ❊ بعد از ان آتش چهل کز بر فروخت * اندن صکره نار اخدود قرق
ذراع یوقارو شعله لندی ❊ مثنوی ❊ حلقه کشت ان جهودانرا بسوخت *
وحلقه اولوب اول جهودلری عموما احراق ایلدی * پس اول جهود عنود قبل
الهلاك ایات الله دن بوقدر علامات باهرات کوروب ونصح وپند اولنمش ایکن
نه عجب متنبه اولمیوب کفر وعنادنده مصر اولوب بالآخره آتشه کندوینی احراق
ایتدردی دیرسه کز ❊ مثنوی ❊ اصل ایشان بود آتش زابتدا * انلرك اصلی ابتدا
آتش دن ایدی یعنی علم ازلیده بونلر دوزخی اولوب وجبلتلری دخی طبیعت ناریه
اوزرینه خلق اولنوب صفات ناریه لری غالب اولمش ایدی * پس بر فحوای کل شیء
یرجع الی اصله ❊ مثنوی ❊ سوی اصل خویش رفتند انتها * بالآخره کندولرینك
اصلی جانبنه کتدیلر ❊ مثنوی ❊ هم ز آتش زاده بودند این فریق * وهم بو فریق
آتشدن طوغمشلر ایدی ❊ مثنوی ❊ جزوها را سوی کل آمد طریق * جزولرك
طریقی کل جانبنه کلدی یعنی اصللری آتش کندولری آتشدن جزو اولمغله
بر طریق مقرر اجزا جانب کله رجوع ایلدی ❊ مثنوی ❊ آتشی بودند مؤمن
سوز بس * اول جهودلر انجق مؤمن یاقیجی بر آتش ایدیلر * یعنی آتشده احراقدن
ماعدا نیجه منافع کثیره اولوب خصوصا طبخ نعم وافره آتشدن غیریله اولماز
اما اول جهودلرده قطعا بر نفع اولمایوب انجق احراق مؤمنین ایدرلردی
❊ مثنوی ❊ سوخت خود را آتش ایشان چو خس * عاقبت انلرك آتش حسد
ونار غضبلری خار وخس کبی کندولری یاقدی ❊ مثنوی ❊ انکه او بودست
امه الهاویه * اول کسه نك که اصلی هاویه اولمشدر ❊ مثنوی ❊ هاویه آمد مرا
ورا زاویه * اکا مکان وزاویه هاویه کلدی * کما قال الله تبارك وتعالی (واما من
خفت موازینه فامه هاویه) هاویه حاقه وقارعه کبی اسماء جهنمدندر
* اما شول کسه نك که سیئاتی حسناتنه راجح اوله * انوك مسکن ومأویسی

ناردر (وما ادراك ماهیه) ای ما الهاویه یعنی الك لا تعلم کنهها فانها اعظم
من ان یبلغها درایة احد * ماهیه ده اولان ها وقف ایچوندر * اصلی ماهی یه در *
عند الوصل حذف اولنور * و بعضلر عند الوصل دخی ثابته در * زیرا مصحفده
ثابته در دیمشلر * حق سبحانه وتعالی هاویه نه اولدیغن تفسیر ایدوب *
(نار حامیه) دیو بیان بیوردی * یعنی هاویه ذات حمیدر * وشدیدة الحراره
بر نار محرقه در * و یاخود اعماله خفیفة الموازن اولانلرك مأویسی نار عمیقه در
* وهاویه هوی دندر که * هوی باشی اشاغه دوشمك * وغیرك زورندن باشی
اشاغه کلمك معناسنه در پس خفیفة الموازن اولان اهل نار دخی منکوس
الرأس اولدقلری حالده * ناره طرح اولنمغله جهنم دخی اسم هاویه ایله
موسومه اولدی * ومأوای دخی مادره تشبیه اولنوب * مأوایه ام دیو تسمیه
اولندی * زیرا ام مأوای ولددر دیو تحقیق ایتمشلر * قال سهل قدس
الله روحه (فمن ثقلت موازینه) بالاخلاص فهو فی عیش مشاهدته الابدیة
مرضیة ینقلب فی جوار الحق (ومن خفت موازینه) بالریا والسمعة (فامه هاویه)
* فانه ینقلب فی سخط الله ومأویه النار * اه ای طالب فوز وفلاح علاء الدوله
سمنانی طیب الله انفاسه * بو آیت کریمه نك تفسیرنده بیوررلر شول کسنه که موازین
اعمال صالحه سی خفیفه اوله * انوك امی هاویه در * یعنی ولد هاویه در دیمکدر * اکا بناء
که بلوای مزبوره وهاویه مذکوره ایچون مدخره اولان اعمال خبیثه مادر هوادن
متولده وصادره اولوب مادر هوا اول ولد ناخلفی حجر قالبده تربیه ایتمشدر * پس
کرکدر که (فامه هاویه) قول کریمنده اولان اشارت الهیه یه متفطن اولوب *
ام هوانك دفعه له تقید ایدوب * سنی نعیم ابدی یه هدایت ایدن * آب خیره اتباع ایلیه
سن * یعنی آب خیردن مراد قوت روحانیه نورانیه در که سنی چاه مظلم طبیعتدن
اخراج ایدوب مدارج اعلای مقام انسه معراج ایدیرر * ومادردن مراد قوت
قابلیه ظلمانیه در که سنی زیر تراب طبیعتده دس وپنهان ایدوب حقیقتده جیفه دن
اخبث وانتن اولان قالبك تربیه سنه امر ایدر * ایمدی لایق دکلدر که تبعیت پدردن
رو کردان ومتابع مادر هوا وطبیعت اوله سن انکیچون حضرت مولانا
بیوررلر ❊ مثنوی ❊ مادر فرزند جویان ویست * فرزندك مادری فرزندینی طلب
ایدیجیدر ❊ مثنوی ❊ اصلها مر فرعها را در پیست * اصول فروعك اثرنده
وطلبنده در ❊ مثنوی ❊ آبها در حوض اکر زندانیست * مثلا آبلر اکرچه حوضده
زندانی ومحبوسدر ❊ مثنوی ❊ باد نشفش میکند کار کانیست * باد اول مایه

مطلب تفسیر الیه یصعد

نشف ایدر * زیرا که ارکانیدر یعنی عنصریدر * مثنوی * می رهاند بردتا معدنش * باد اول آب محبوس وراکدی حوضدن خلاص ایلر * یعنی صورت نوعیهٔ مائیه سن ازاله ایدوب صورت هوائیه یی الباس ایدر * وهوانك حیز طبیعی سنه کیدر * مثنوی * اندك اندك تا نبینی بردنش * تدریجله آز آز ایلتمسنی کورمزسن * یعنی هوا مائی بر وجهله کندویه جذب ایدر که * آنا فآنا مائیتی هوائیه یه تبدیل وعناصر بر برینه تحویل اولور * لکن تدریجله اولمغله کیفیت تکونلرین تشخیص ایده مزسن دیمکدر * مثنوی * وین نفس جانهای مارا همچنان * کذلك بونفس دخی بزم جانلریمزی * مثنوی * اندك اندك دزد داز حبس جهان * اندك اندك جهان حبسندن سرقه ایدر * یعنی بادنفس دخی عمر عزیزابنی حوض بدندن اندك اندك جذب وعالم طبیعتدن اخراج ایدر * پس ارباب نهی یه لایق وسزا اولان بودر که * ریاح انفاسی بادهوا وهوس اولمایوب * عمری آبنی هبایه ویرمیه * بلکه نسمات طیبات محبة الله ایله دماغ جانی معطر * وانوار باهرات تسبیحات ایله مرآت قلبنی منور * وروح روانی مزهر ایلیه که برموجب (الیه یصعد الکلم الطیب) مدارج اوجات عالیاته ارتقا ایلیه * نتکم حضرت خداوندکار علیه رحمة الغفار بیوررلر که * مثنوی * تا الیه یصعد اطیاب الکلم * اطیاب کلم تا جناب آلهی یه صعود وعروج ایدر * مثنوی * صاعد امنا الی حیث علم * کلمهٔ طیبه بزدن صعود ایلدیکی حالده * ویاخود صاعد صعود معناسنه مفعول مطلق اولق اوزره یصعد صعودا تقدیرنده اولوب بزدن صدور ایدن کلمات طیبه جناب قدس کبریایه صعود ایلدکله صعود ایدر * شول مأوای برینه که * انوك علو قدرنی الله بیلور علم کلمسنك فاعلی الله در * کلم قافیه سنه موافقت ایچون علم دیو سکون اوزره قرائت اولنور * وحضرت مولانا سورهٔ فاطرده بوآیت کریمه یه اشارت بیوررلر که * قال الله تبارك وتعالی (الیه یصعد الکلم الطیب والعمل الصالح یرفعه) صعوده بوطك مقابلیدر که مکانا وجهة جانب اعلایه حرکتدر * پس صعود کلم طیب ایله عمل صالحك جناب آلهی یه توجهلرندن مستعاردر * یعنی حق سبحانه وتعالی کلمات طیبه واعمال صالحه یی قبول ایلدیکی صعود منزله سنده قلنمشدر * ویاخود کلم طیب وعمل صالحك کتبه سی صعود بالاعمال ایدر دیمکدر * وبناء کلمده اختلاف اولنوب مطرزی واکثر نحات لفظ کلم جمع کلمه در دیمشلر * لکن شیخ علی سمرقندی بوآیت کریمه تفسیرنده بیوررلر که کلم جمع کلمه اولق غلطدر * زیرا باجماع المحققین فعل ابنیهٔ جمعدن دکلدر دیمش *

وبعضیلر دخی تمر ونخل کبی کلم دخی بین الجمع والواحد تا ایله فرق اولنان جمع جنسدر * ولفظده مفرد وتسمیه ده جمع اولدیغی معناسی جنس اعتباریله در * فلهذا اعتبارا لجانبی اللفظ والمعنی * بونك امثالی ابنیه نك وصفنده هم تذکیر وهم تأنیث جائزدر دیمشلر * نخل خاویة ونخل منقعر کبی * وبناء کلم بطریق التغلیب کثیره اطلاق اولنمغله لابد واحدده استعمال اولنمامشدر * وکلم طیب ایله وصف اولندیغی دخی کلم من حیث اللفظ جمع اولمادیغنه دلیلدر * وابن عباس رضی الله عنهمادن کلم طیب سؤال اولندقده کلمهٔ لا اله الا الله در دیمشلر * وحضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم هو قول الرجل سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر دیو بیوردقلری مرویدر * پس قچان برعبد مؤمن قائل کلمهٔ طیبهٔ مزبوره اولسه * کلمهٔ مزبوره یه مؤکل اولان ملك اول کلمه ایله سمایه عروج وجناب قدسه صعود ایدر * وعمل صالحه مقارن اولمیان کلم طیب قبوله قرین اولمامغله صعود ایتمز * پس کلمات طیبه نك رافعی عمل صالح اولور اما تفسیرده المصون ده مسطودر * ابن عباس رضی الله عنهما قون مزبور صحیح دکلدر دیو بیورمشلر * زیرا مذهب اهل سنت دخی بونك اوزرینه در که صاحب کلم عاصی دخی اولورسه مؤمن اولدقدن صکره اندن صدور ایدن کلم طیب عند الله مقبولدر * وبعضیلر کلم طیب تسبیح وتهلیل وقرائت قرآن ودعاء استغفار وبونك امثالی اولان اذکاردر دیمشلر * والیه ضمیری اللهه راجعدر وبعضیلر سمایه راجعدر دیمشلر * یعنی کلم طیب مقبول اولماز * وصعود ایتمز الا عمل صالحه مقارنت ایله متصاعد اولور که عمل صالح کلم طیبی محقق ومصدق اولوب اصعاد ورفع ایدر * ویرفعه جمله سنده اولان ضمیر مستتر دخی عمل صالحه ارجاع قلندیغی بومعنایی تصریح ایدر * وبعضیلر دخی ضمیر یرفع کلم لفظنه راجعدر دیمشلر بوتقدیرجه کلم رافع وعمل صالح مرفوع اولور * زیرا عمل صالح غیر موحددن قبول اولماز توحید ایسه کلم طیب درکه لا اله الا الله در * وبعضیلر دخی یرفعه ده اولان ضمیر اللهه راجعدر دیمشلر یعنی رافع عمل صالح حق تعالی دردیمك اولور * وعمل صالحك بونك کبی تشریفه تخصیص اولندیغی عمل صالحده کلفت ومشقت اولدیغی ایچوندر * پس بوآیت کریمه نك معنای لطیفنده بحسب اللفظ والاعراب بهرمند اولدکسه سمع جانك دوش قبل که معانی بطونیه سندن دخی حصه مند ومستفیض اوله سن * ایمدی علم شریفه خفی اولمیه که بوآیت کریمه نك ماقبلی (من کان

يريد العزة فلله العزة جميعا) قول كريمیدر * یعنی شول كمسنه كه شرف وعزت
وعلو مكانت طلب ایلیه عزت وسعادت وشرف ومنعت ومكنت وقدرته
حقدن غیریسی مالك دكلدر * پس طالب عزت اولان طاعت وعبادت ایدوب
عزتی حقدن طلب ایلسون * زیرا هرشی مالك وصاحبندن طلب اولنور
* مثلا من اراد العلم فهو عند العلماء فلیطلبه من عندهم دینلور) ایمدی ای عاشق
صادق وجكری دردیله یانق * بر موجب (والله الغنی وانتم الفقراء) انسان
ذلیلا ومهینا خلق اولنوب هرشیئه محتاج اولدی فی الحقیقه انسانك جمیع اشیایه
واقع اولان احتیاج كلیسی كبی برشیئك برشیئه احتیاجی بوقدر وسائر
شیئ شی آخرده دخی محتاج اولسه احتیاجی دون الاخر یدر ذات ایسه قدر
حاجتدر * زیرا هركیمك حاجتی زیاده اولسه ذلتی دخی علی قدر الحاجة زیاده اولور
عزت ایسه جمیعا حقه مخصوصدر واللهك ملكیدر * زیرا حق سبحانه
وتعالی احتیاجدن غنی ومنزهدر * كما قال الله تعالی (ان الله لغنی عن العالمین)
پس جمیع اشیانك حقه كمال احتیاجلری اولوب حقك ذلیل ومقهورلریدر
علی الخصوص انسان احتیاجده جملهدن زیاده اولدیسه * حقه اولان ذلت
وحاجتی دخی جملهدن زیاده وكاملدر * اكا بناء كه حق سبحانه وتعالی (من كان
یرید العزة فلله العزة جمیعا) بیوروب جمیع اشیا حقك ذلیل ومحتاجی اولوب
وحقدن غیریدن عزت طلب اولنمادیغین عبادنه خبرویردی پس عبد مستعد
دخی نظرنی جمله اشیادن قطع ایدوب * عزتی حقدن طلب ایتدوكی مقداری
ذلتی ناقص وعزتی مزید اولور * وحقدن غیری یه احتیاجی قالماز * فاما قلوب
عباددن دخی حقك غیری یه اولان افتقار واحتیاج زائل اولماز * الا نفی لا اله *
واثبات الا الله ایله اولور * زیرا عبد مخلص دن نفی لا ایله تعلقات كونین رفع
وازاله اولوب اثبات الا ایله قلبی بكلیته حقه متوجه اولور * وعبد من بور
وجه مشروح اوزره علایق كونیه وعوایق تكوینیهدن كسسته اولسه *
حقیقة كلمهٔ لا اله الا الله دخی حضرت حقه راجع اولور * مثلا حجر وحدیدك
اصطكاكیله فلك اثیردن مستنزله اولان شرارهٔ نار ایله ایقاد شجره اولنوب
نار دخی شجری احراق ایله اكل ایدوب صورت حطبیه سن افنا * ووجود
ناریت ایله ابقا ایدر * حتی وجود شجریت بكلیتها فانیه اولوب صورت
حطبیهدن اثر قالمادقده نار مستنزله حیز طبیعی وفلك اثیره رجوع
وعروج ایدر * همچنان (الیه یصعد الكلم الطیب والعمل الصالح یرفعه) قول

كریمنده دخی بوسره اشارت واردر * زیرا عمل صالح اركان شریعتدر * پس
شریعتك ركن اولی استنزال نار نور الله دركه اهن لا اله الا الله * وسنك دلك
اصطكاك وبربرینه چاقلماسیله نور توحیدك ناری ایقاد شجرهٔ وجود انسانی
ایدوب اول اثناده عبد مؤمن دخی مبنای اسلام اولان اركان خمسدن
بریسی ایله عمل ایتمش اولور واركان اربعهٔ باقیه دخی شول اعمال صالحهدركه
دمار درخت طبیعتی ارض دنیادن بریده قیلوب قبول ناره واشتعال
آتشه مستعده قطعهلر ایلیه حتی درخت وجود نار نور توحیدك هیزم
سوزندهسی اولوب نار توحید دخی احراق وجود وشجریتدن افنا وبقا بالله
ایله ابقا واوج اعتلای قرب حقه ترفیع ایدر پس شجرهٔ وجود موهوم دخی
نار محبت ونور تجلیات احدیت ایله اثیر حضرتده مشتعله اولدقده موسای
قلب جانب طوردن انیس نار اولوب (فلما اتیها نودی من شاطئ الواد الایمن
فی البقعة المباركة من الشجرة) معناسی عیان اولوب علی لسان الشعله
(انی انا الله رب العالمین) نداسن جان قولاغیله اشیدر ایمدی عمل صالح
عمل قلبدر وعمل قلب دخی محبة الله وشوق الی لقاء الله دركه ایكیسی دخی
جذبات ربانیهدن صدور ایدوب مصاحبان كلمهٔ طیبه اولورلر * زیرا كلمه
ومحبت جانب الوهیتدن پرتو ایدوب بر موجب * منه بداء والیه یعود) كیرو
اصلنه رجوع ایدرلر * نته كم كاشف اسرار كبریا نور چشم اصفیا (حضرت
مولانا قدس الله سره الاسنا بیوررلر كه * مثنوی * ترتقی انفاسنا بالمنتقی *
بزم انفاس طیبه مز تفاوت وطهارته ولطافت ونظافته ملابس اولمغله ترقی
وعروج ایدر * مثنوی * متحفا منا الی دار البقاء * بزدن متحف ومهدی قلندوغی
خالده دار بقایه حاصل كلام بزم نفسلر یمز یاوسهدن ونفسلر یمز دخی معاصی
وآثام واوهام وخیالدن رها بولوب محبة الله ایله تزكیه وقلبلر یمز ماسوادن
تخلیه اولندقده دركاه عزته هدیه اولمغله لیاقت تحصیل ایدوب * اوجات
عالیات وحدت مطلقه ودرجات سامیات بقای احدیة الذاته اعتلا وارتقا ایدر
دیمكدر ترتقینك فاعلی انفاسنادر * مثنوی * ثم تاتینا مكافاة المقال * بعد الارتقاء
والاعتلا مقالمزك مكافات ومجازاتی بزه كلور * مثنوی * ضعف ذلك رحمة من ذی
الجلال * مقالمزك ضعفی كلور رحمت یونندن ذی الجلال اللهدن جمله تاتینا ترتقی
جمله سنه معطوف در مكافات تاتینایه فاعلدر ضعف مكافاتدن بدلدر
ونصب رحمت تمیزیت اوزره در وذی الجلال متعلق ایله صفت رحمتدر

حاصل کلام کلم طیب وعمل صالحك جزا ومکافاتی عند الله اضعاف ومضافه بولورز
*واحسان آلهی من حیث اللزوم والوجوب اولمایوب بلکه من محض اللطف
والاحسان ومن کمال الجود والرحمة والغفران دردیمك اولور *مثنوی* ثم یلجیناالی
امثالها* کی ینال العبد مما نالها* یلجینا دخی تأتینا جمله سنه معطوف اولوب تحتنده
مستتکن اولان ضمیر فاعل ذی الجلاله راجعدر *وضمیر امثالها مکافاته راجعدر *وکی
حروف نواصبدن اولوب ینال کلمه سنی نصب ایتمشدر * عبد ینال نك فاعل ویاخود
منصوبا قرائت اولنوب مفعولی دخی اولمق جائزدر * ومماده اولان من حرف
جرما دخی یا موصوله ویاخود موصوفه اولمق اوزره مقالدن عبارت اولوب
* نال تحتنده اولان ضمیر مستتکن عبده راجعدر وضمیر بارز دخی مکافاتدن
عبارت اولان مایه راجعدر * وما دخی مع صلته ویاخود مع صفته محلا من بیانیه
ایله مجرور اولوب متعلق محذوفی ایله نعیم * ویاخود بونك امثالك بیانیدر *پس
عبد ینال کلمه سنك فاعلی اولور ایسه * متعلق محذوف مفعول ینال اولور*
والا فاعل ینال اولور *حاصل معنی بعد اتیان مکافاة المقال اول رب ذی الجلال
اول مکافاتك امثالنه بزی ایصال ایلر * عبده نائل اولمغیچون شول حسناتدن
کم عبده نائل اولان مکافاة قبیلندندر بو معنی عبدك منصوب اولدیغنه کورهدر
* اما مرفوع اولدیغنه کوره عبد اول خیره واول احسانه نائل اولسون
ایچون که * اول نعیم کلم طیب جنسندندر که عبد اکا نائل اولدی *ویاخود
مماده اولان من زائده اولوب کی ینال العبد ما نالها * یعنی عبد نائل اولدیغی
شیئه که مکافاتدر نائل اولمغیچون دیمك اوله هکذا *مثنوی* تعرج وتنزل دائما*
*ذا فلا زلت علیه قائما * تعرج کلمه سنده اولان ضمیر مستتکن انفاسه راجعدر*
وتنزل کلمه سنده اولان ضمیر مستتکن دخی مکافاة مقاله راجعدر * دائما تمییزیت
اوزره منصوبدر* ویاخود نصبی ظرفیت اوزره اولوب زمانا دائما دیمك اوله*
وذا اسماء اشارتدندر * فا تعقیب ایچوندر * لازلت کلمه سنده اولان لازال
افعال ناقصه دن اولوب ضمیر تا محلا مرفوع زال نك اسمی وقائما خبریدر*
وعلیه ده اولان ضمیر ذانك مشار الیهی اولان مفهومه راجعدر (حاصل معنی
منتبه اول که بو مذکور کبی بزم انفاسمز جناب حقه عروج وصعود ایدر*
ومکافاة مقالمز نزول ایدر دوام جهتندن * ویاخود دائم الازمان عروج ونزول
ایدر* عروج ونزولدن شول مفهوم که ذکر اولندی* پس سن دائما بونك
اوزرینه قائم اولوب بو ایکی حالت که عروج ونزولدر زائل اولمادك * یعنی

سندن صدور ایدن کلمات طیبه واعمال صالحه جانب اعلایه عروج ایتدکجه
اضعاف مضاعفه مکافاتی دخی سکا نزولدن خالی اولمز * امای طالب محبت
فیاض مطلق بو ابیات شریفه دن حصه بودرکه * سالکان راه حق اولان
عاشق صادقلرك انواع دردو فراق *واصناف شوق واشتیاقله یوزلرین
درکاهه سوروب * درون دلدن وجان کوکلدن ایلدکلری ذکر وتوحید وآه
وانین وتضرع وحنینلری * معشوق حقیقی اولان درکاه عزته عروج ایدوب
* اول محبوب ازلی ومطلوب لم یزلینك دخی دریای رحمت ومغفرتی جوش
وخروشه کلوب کمال فضل واحسانکدن قلوب عاشقینه تجلیات حسن وجمالیله
نظر قلمغه تنزل ایتمکله *عشاق آلهی شمع عشقك پروانه سی اولوب *نار جذبات
حقله محو دجود ایتمکله حضیض طبیعتدن خروج * واوج اعتلاء جبروته عروج
ایدوب *برکات تجلی احدیة الذات ایله عنایات بی نهایات ربانیه *وانعامات بی نهایات
سبحانیه مشاهده سنده مستغرق وباقی بالحق اولورلر *الهی همیشه عاشق صادقلرك
درکاه قدس انسه تضرع ونیاز ایدوب سبحات وجهکدن نقاب عزت کشف وباز
اولمقدن خالی اولماسون * وعاشق ایله معشوق بینده بو نازدائم اولسون دیمکدر

*** از کفتار سید نسیمی ***

جانك وجودی سنسز لاشی کبی عدمدر * سندن جدا دیرلمك مشتاقه کی
المدر *روح القدس دمندن عیسی ابن مریم اولدی *ای بیخبر بو دمدن کل کل که
دم بو دمدر *زلفك قرا کوسنده نور زحك کوردی * هر قنده شام اولورسه
اردنجه صبح دمدر *یارك غمینی کوکلم کون ومکانه ویرمز * نیچونکم اول بیلور کیم
یارك غمی نه غمدر *وار ایلیوب عزیمت بیت الحرامه کل کیم * معشوقه نك جمالی
هم کعبه هم حرمدر * عشقك منی بلامز بردم قومازالندن * عاشقلرینه
دائم عشقك ایشی کرمدر *رزق وریادن اولدی بوخسول اکر نسیمی *یارك محبتندن
کورکم نه محتشم *درآه ای عاشق صادق *ودردیارده حالمه موافق *وشوق وذوق
ایله جکری یانق (کوزی اعمی اولانك نوری تجلی نه بیلور بو سوزك شرحنی بیتابه
صور اعمی نه بیلور * مفهومنجه لذت دردو فراقی دردی اولمیان ذوق ایتمز *
ونور تجلی عشاقی کوزی اولمیان کورمز * هرکس نیه لایق ایسه بالآخره لایقن
بولور نتکم حضرت مولانا بیورر *مثنوی* پارسی کویم یعنی ابن کشش *
عروج ونزولده اولان احوالی * ع * تا الیه یصعد اطیاب الکلم دن بو محله کلنجه
لسان عربیده سویلدکمدن صکره زبان فارسی سویلیه لم وشرح وبیان

ابلیه لم یعنی بو جذب وکشش که انفاس طیبه ونفوس زکیه بی حق سبحانه وتعالی
عالم بالایه جذب ایلدیکیدر ﴿ مثنوی ﴾ زان طرف آید که آمد آن چشش * اول طرفدن
کلور که اول چشش کلدی یعنی (یحبهم ویحبونه) فحواسنجه جانب آلهیدن روح وقلبه
ذوق ومحبت ولذت انس وحدت اعطا اولنوب روح دخی اول حب ازلینك جانبنه
میل ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ چشم هر قومی بسوبی مانده است * هر بر قومك چشمی
بر جانبده قالمشدر یعنی هر بر کروهك نظری بر سمته در ﴿ مثنوی ﴾ کان طرف یك روز
ذوقی رانده است * زیرا که اول طرفده بر کون بر ذوق سورمشدر * ایمدی هر کیمك که
همت ونظری عمل صالح * وجانب آخرت واولیا واصفیانك روشی وحق سبحانه
وتعالانك عشق ومحبتنه اولسه ان شاء الله تعالی اول کسنه نك میلی جانب علوه
وآخری سعادتمند اولماغه دلیلدر زیرا عالم ارواحده مقام انسدن چشیده
قیلدیغی لذت مشاهده کبرواول جانبه میل ایدر جانب فساده میل ایدنلره دخی عاقبت
خوفی * وشقاوت ایله ختم الملی واردر زیرا ﴿ مثنوی ﴾ ذوق جنس از جنس خود
باشد یقین * یقینا جنسك ذوقی کندو جنسدن اولور * وخلاف جنسدن الم کشیده اولور
﴿ مثنوی ﴾ ذوق جزو از کل خود باشد ببین * نظر ایله کور کم جزوك ذوقی کندو
کلندن اولور ﴿ سلطان ولد طیبین سوی طیبات روند * هم خبیثین بجنس
خود کروند * یطلب المرء ما یجانسه * عند تلقائه یوآنسه * اجتماع المیاه والقطرات *
جمعها یرتقی بصیر فرات * هکذا النار والهوی اعلم * کل شیئ بجنسه ینضم * جنس
از جنس می شود افزون * جنس از غیر جنس ناموزون * پس جنس شطرینه
منقسم اولوب * بری نیك و بری بد * وصفات دخی باعتبار الکلی ایکی نوعدر یعنی
بری عرشیدر و بری فرشیدر وفرشیان فلك جاندن مهجور ودور عرشیان ایسه
انوار تجلیات ایله پرنوردر * نته که بوندن اقدم دخی بونك بیانی سبق ایتمشدر *
وبر نوع دخی واردر که جنسینك ایکیسنه دخی قابلیت ویرلمشدر * حضرت
مولانا قدس الله روحه نوع اخیره اشارت بیوروب دیرلر که ﴿ مثنوی ﴾ یا مکر آن
قابل جنسی بود * یا مکر خلاف جنسدن اولانك جنس اعلادن اولمغه قابلیتی اوله
﴿ مثنوی ﴾ چون بدو پیوست جنس او شود * چونکه خلاف جنس ایکن جنسه
پیوسته اوله استعدادی اولمغله اول جنسدن اولور * لکن قابلیت شرطدر
* مثلا بادم فدانه شفتالو اشلایوب * بادم ایکن شفتالو اولور * لکن جوز
شفتالو اشلانمز * زیرا قابلیتی یوقدر پس اهل هوا وارباب فسادك دخی
بعضیسی اصحاب صلاحه مقارن اولدقده فسادی زائل اولوب صلاحه

تبدیل اولور * وارباب تلویندن دخی بعضیسی فسقه ایله مقارن اولسه فاسد
اولور ﴿ نظم ﴾ روبه رشی کرو کران جنسی * سوی جنی مرو اکرانسی * چون
دو جنس آمدی کزین بمرا * ترك که کن چو یافتی مدرا * ایمدی ای طالب
صادق دولت وسعادت اکا کم صحبتی دائم مردان خدا اولان عاشقلر ایله اولوب
زبانی انلرك مدحنی سویلیه وخلاف جنس ایکن جنس اخره مقارنت ایله
تحصیل جنسیت نوجهله ممکن ایمش حضرت مولانا مثال ایرادنه شروع ایدوب
بیوردلر که ﴿ مثنوی ﴾ همچو آب ونان که جنس ما نبود * مثلا آب ونان کبی که ظاهرا
بزم جنسمز دکل ایدی ولکن ﴿ مثنوی ﴾ کشت جنس ما واندر ما فزود * بزم جنسمز
اولدی وبزده زیاده ایلدی یعنی آب ونانی بز اکل ایتمکله کندو جنسیتلرین خلع
ایدوب وجود مزده لحم وشحم آرتوروب قوت شامه وباصره وسامعه
ولامسه یه ملحق اولوب هر بر قوا وجوارحمزه توزیع اولندی الحاصل آب ونان
ایکن انسان اولدی ﴿ مثنوی ﴾ نقش جنسیت ندارد آب ونان * آب ونان من
حیث الشکل والصورة کرچه جنسیت طوتمز یعنی انسانه بروجهله مشابهتی
یوقدر فاما ﴿ مثنوی ﴾ ز اعتبار اخر آنرا جنس دان * اعتبار اخردن آب ونانی
جنس انسان بیل یعنی بعد الاکل والهضم انی جنس بشردن بیل ﴿ مثنوی ﴾
ور ز غیر جنس باشد ذوق ما * واکر غیر جنس که مراد ناجنس حقیقی در بزم
ذوقمز اندن اوله ﴿ مثنوی ﴾ آن مکر مانند باشد جنس را * مکر اول ناجنس بحسب
الصورة اول جنسك ماننده اوله الحاصل حق ایله واولیا واصفیا ایله اشتیاق ایدوب
حظ ونصیب اولنلر غیریلر ایله ذوق ایتمز * وایتدوکی تقدیرجه دخی صورتده
واسانده انلره مضاهات صوریسی اولمغله نوع ما ذوق دخی اولنورسه باقی
وپایدار دکلدر بلکه باعث ذوق مشابهتدر * پس بو تقدیرجه ﴿ مثنوی ﴾
آنکه مانندست باشد عاریت * اول نسنه کم عین اولمایوب مجرد مشابهت اوله
اول عاریت اولور * یعنی عارضی بر حالت اولماغله پایدار اولمایوب سریع الزوالدر زیرا
﴿ مثنوی ﴾ عاریت باقی نماند عاقبت * عاریت باقی قالمز عاقبت مثلا ﴿ مثنوی ﴾
مرغ را کر ذوق آید ز صفیر * مرغ اکرچه صفیردن ذوق کلور ﴿ مثنوی ﴾
چونکه جنس خود نیابد شد نفیر * چونکه کندو جنسنی بولمیه نفرت ایدیجی اولور
* ویاخود دام بلایه کرفتار اولمغله فریاده زاره باشلر * محصول بیت * بودر که
صیادلر دام زور وضع ایدوب پس پرده دن صفیرلرینی صدای مرغه تشبیه
ایتمکله اشیدن قوشجغز دام وصفیری کندو جنسنك اوازی قیاسیله جانب صفیره

قریب اولدقده ایچـلرندن عاقل اولانلری کندو جنسی اولدیغنی بیلوب دام
بلایه کرفتار اولمادین فرار ایدوب وخلاص اولدیغنه شکرهزار ایدر * امابی
ادراك اولان مرغلر کندو جنسنی کورمدکلرندن متنبه اولمیوب وصفیردام
اولدیغن اذعان قلمایوب دانه یه طمع ایتمکله کرفتار دام اولوب نفیر وفریاده
باشلرلر * بومعنی نفیر نوحه معناسنه اولمق اوزره ومعنای اول نفیر نفرت ایدیجی
معناسنه اولمق اوزره درو برمثال دخی ﴿ مثنوی ﴾ تشـنه راکر ذوق اید
ازسراب * تشنه یه اکرچه سرابدن ذوق کلور ﴿ مثنوی ﴾ چون رسد دروی
کریزدجوید آب * چونکه سرابه ایریشـد اندن فرار جویان آب اولور یعنی
چول وصحرالرده خصوصا ایام حارهده سفر قیلن اثناء سبیله عطش وحرارت
مستولی اولدقده پیش چشمنـدهاولان صحرا آکا آب کبروشط وفرات کبی
کورنوب دفع عطش ایچون اول جانبه پویان اولوب آب تخمین ایتدوکی محله
واردقده مکرسراب اولمغله شکل آب چشمندن غائب اولوب تشنهاب کبروآب
طابنده اولور ومسافهٔ بعیدهیه نظر ایتدکجه لاینقطـع سراب آب کورینوب
هر برینه واردقجه آبدن محروم وتشـنه لکدن هلاك اولور وحق سبحانه وتعالی
اعمال کفار وفجاری سرابه تشبیه ایدوب بیوررقال الله تعالی (والذین کفروا اعمالهم
کسراب بقیعة یحسبه الظمآن ماء حتی اذا جاءه لم یجده شیئا) ارباب تحقیق
بیوررلر که بوآیت کریمه شـول زمرهٔ کفران نعمتیه اشارتدر که نعم آلهیهیی
معاصی یه مصروف قیلوب وعهدازلی سبحانئ فراموش ایدوب کلیت ایله
عهدمزبوره توجدواقبـال ایدهجك ایکن خلافنه ذاهب اولوب بعده عقـل
قاصرینه تابع واقتضای نفسـه متابع اولمغله ابا واجدادنی بولدیغی صوری
وبلامعنی اولان رسم وعادت ایله عمل ایدوب بلکه اکا دخی ریاء وسمعه مباشرت
ایدر وبوطائفهٔ سـفلیه کمال جهلرندن ظن ایدرلر که عملرنده اجروثوابه نائل
اولوب ایشلری مستحسن اولهونفس وشیطان دخی جهلهٔ مزبورهیه عملرینی
تزیین ایدوب خوب ولطیف کوسترر کما قال الله تعالی (وهم یحسبون انهم یحسنون
صنعا زین لهم الشیطان اعمالهم) حال انکه اعمال مزبوره مادن خالی ولاتحته
طائل قبیلندن اولان سراب کبی درکه اول سراب چول وصحرالردهاولور
پس اول عملك صاحبنه فائدهسی بوقدر مکرکم عمل صالح وعبادت خالصهسی
اوله وصاحب الاعمال ایسه بحسب الغفلة والجهل اعمال مشـوبه سینی مطفئ
نارغضب الله قیاس ایدر حتی موت اصابت ایدوب وصاحب الاعمال اعمال کندوبی

منجیه اولور ظن ایدرکن توهم ایتدیکی شی دن آخرتده بربنی بولماز بلکه (ووجد الله
عنده فوفاه حسابه) اعمال عبدك قتنده وزن وحساب ایچون وسوء معامله سنه
مکافات ومجازات ایچون اللهك قهر وغضبنی حاضر بولور وحق جزاسـیله
جزالنور * پس حق تبارك وتعالی ریا وسمعه ایله ومعناسز صورتله اولان اعمالی
سراب قیعانه تشـبیه بیوردیغی زیرا اصحاب سمعه ریا وشرکارنده اهل خسران
وحرماندندر اکا بناء که قیلدقلری اعمالك جزاسـنه محتاجلر اولوب ومقابلهنده
خیروثواب توقع ایدرکن حضور حقده وصول مراددن برشی بولمزلر زیرا
حسن قبوله قرین اولان من حیث الیقین والصدق والاخلاص اولان اعمال
صالحهٔ اصفیا واولیادر * پس ارباب ریا حق کندولردن نعمت اعراضله بولوب
مأمولرندن فرقت وانقطاع ایله جزالنور کذلك حقدن خلقه ومسیدن سببه
رجوع ایدن بازکشـتهلرك دخی شانی بویلجهدر * پس حضرت مولانا دخی
بوبیت شریفلر یله اشبوآیت کریمه یی تفسـیر ایدوب بووجهله تأویل
بیوررلر که متشیخ اولان کذاب ومقلد اولان قلابلر دخی سرابه وآب زلال محبته
طالب اولان تشنه لبلر دخی عطشانه بکزرلر ومقلدین ومزورین اولان کدابلری
بحسب الشـکل والصورة دفع عطش طلب ایدهجك آب ریان ظن ایلیوب
ودام تزویرلباسـدن استماع ایتدکلری صفیر خدعلرین آواز مرغ قدس آشیان
ملاحظه ایتمکله حضورلرینه واروب دفع عطش وصحبت هم جنسـنه کمال
رغبت ایله توجه ایلدکلرنده دام تزویرو سراب قیعان مشابهسـنده بولوب
مراده واصل اولهمزلر * پس کیمسی اذعان پاك صاحبی اولمغله اول جانبی ترك
ایدوب چشمهسار محبت آلهی یه اولان مرشـد کامل دریادلرك جانبنه کیدن
طریق فلاحی صوروب نشـانن الوب اول سمته روان وطالب درمان ودفع
عطش ایدرلر ودام تزویرده دانهٔ حرفه الدانمیوب مرغزار فضـای حب وولایه
پرواز قیلورلر فاما شـونلرکم قاصر الفهم وبی ادراك اولهلر سراب جهـالت
وبلاهت وورطهٔ غفلت وحماقتدن جید ارادتلرین تخلیص ایدهمیوب صفیر
صیادك دام تزویرینه کرفتار وقید خذلان وحرمانده خوار وزار اولورلر ایمدی
بنم جانم قلبنده نورمحبت ربانیه باهر اولان عشـق غنیلری دکه برلمعه یه الدانمز
وجانب سرابه بقمز ودام تزویره طوتلمز زیرا مفلس اولمایوب کوکلی عشـق
سبحانی ایله غنی ونورهدایت ایلهمیان حق وباطلی فارقدر وعشـق ومحبتدن
وذوق وحالندن تهی دست اولان مفلسلر کندو قلابلغی ایله تفاخر ایدرلرسه

قایرمز زیرا ﴿مثنوی﴾ مفلسان کر خوش شوند از زر قلب * مفلسلر اکرچه قلب
آلتوندن خوش اولورلر ﴿مثنوی﴾ لیک آن رسوا شود در دار ضرب * لکن اول قلب
آلتون ضربخانه‌ده رسوای اولور یعنی یا مولانا مقلدیدیکک کسلرک خود باشنه
خلق کثیر جمع اولوب وهر بری شیخم شویله‌در دیو مدح ایدوب اصلا بی ذوق
ومحبت ومفلس عشق ومعرفتسزدیرلر دیو سؤال ایدن سائله جواب بیوردیلر که
او مقوله بی تمیز و بی اذعان اولان کمسنه‌لر شول مفلسه بکزر که قلابدن بریسی
آنه برقاچ قلب آلتون ویرمکله خوش دل اولوب بعده ضربخانه‌ده رسوای
اولدیغی کبی بولردخی سکه وکروکید کارینه وطیلسان وردا صارقندقلرینه
وکلمات تصوفدن برقاچ اصطلاحات وعبارات ازبرلدکلرینه مسرور اولوب لکن
ضربخانهٔ عشقده عشق ضربخانه‌جیسی اولان مرشد کاملک یدهمتنه و پوتهٔ
تربیه‌سنه داخل اولدقده مقدما مسرور اولدیغی کلمات واصطلاحاتی رسوای اولوب
هیچ شیئه مالک اولمیوب مفلس ومندبور اولدیغی ظاهر و باهر اولوب و یاخود
ضربخانهٔ میزان آخرتده رسوای اولور ایمدی ای مرد طالب وطریق مستقیمه
راغب بو نصایح ومواعظدن متنبه اول ﴿مثنوی﴾ تا ز راند و دیت ازره نفکند *
زنهار زراند وداقسنی یولدن براقیه یعنی ایچی مس واوستی آلتون یالدوز
مشابه‌سنده اولان عمارت ظاهر وخرابی باطنی سنی طریق حقدن دور ومهجور ایتمیه
﴿مثنوی﴾ تا خیال کژ تراچه نفکند * وخیالات سقیمه وباطله وتوهمات مزخرفات
عاجله سنی چاه مظلم طبیعته براقیه (مولانا جامی) حذر از صوفیان شهر و دیار
* همه نامرد م اندمردم خوار * هرچه دادی بدستشان خورند * هرچه آمد
زدستشان کردند * کارشان غیر خواب وخوردن نی * همچشان فکر روز
مردن نی * ذکرشان صرف بهر سفره واش * فکرشان صرف در وجوه
معاش * هر یکی کرده منزل دیکر * نام ازخانقاه یالنکر * بهر نیل امانی وشهوات *
کرد میل اوانی وادوات * فرشهای لطیف افکنده * ظرفهای نکو پراکنده *
چشم بردر که کیست کزده وشهر * یافته ازطریق مردآن بهر * کوشت
یاارداورددوسه من * تا نشیند بصدر شیخ زمن * مرا نبان لاف بکشاید * بر حریفان
کذاف پیماید * بهرآش است اشنایی او * زآتش دیک روشنای او * ایمدی ای طالب
هدایت ناجنسه ومقلده مقارنت وارباب ریا وسمعه ایله مصاحبت وخیالات واوهام
باطله‌یه متابعت ایدن چاه مظلم طبیعت ودرکات نار حسرته دوشدیکنه
برمثل لطیف استماع ایت ﴿مثنوی﴾ از کلیله باز خوان ان قصه را * کلیله ودمنه

حکایه‌لری مسطور اولان همایون نامه کتابنده بو قصه‌یی آشکار اوقو ﴿مثنوی﴾
وندران قصه طلب کن حصه را * واول قصه‌ده حصه طلب ایله ایمدی
اول قصه‌نه‌در دیر ایسک قصه بودر که مع الحصه سکا تفصیل و بیان ایدهلم

﴿ بیان توکل وترک جهد کفتن نخجیران بشیر ﴾

طائفهٔ نخجیران ارسلانه توکل بابنده وسعی وجهدی ترک قلمق خصوصنده
سویلدکاری بیاندر ﴿مثنوی﴾ طائفهٔ نخجیر در وادی خوش * نخجیر صید وشکار
مناسبنه‌در یعنی حیوانلردن قابل صید ومناسب شکار اولان بر طائفه وادیٔ
خوشده ﴿مثنوی﴾ بودشان از شیر دایم کش مکش * نخجیرانه شیردن دائما کش
مکش ونزاع واضطراب وار ایدی ﴿مثنوی﴾ بس که آن شیر از کمین در می بود *
که اول شیر کمیندن نخجیران بسیار قپاردی یعنی تقدیر بیت بالتقدیم والتأخیر که
آن شیر از کمین نخجیران بسیار در می بود اولق اوزره معنی و یرلدی ﴿مثنوی﴾
آن چرا با جمله ناخوش کشته بود * اول اوتلاق بر فضای خوش وصحرای دلکش
ایکن شیرک خوفندن جمله نخجیرانه ناخوش اولمشیدی شیردن مراد روح
وچرادن مراد طبیعت ونخجیراندن مراد حواس انسانیه وقوای بدنیه اوله که شیر
روح نخجیران حواسه اتباع ایتمکله چاه طبیعته سرنکون دوشدی و یاخود
شیردن نفس اماره وچرادن مراد ریاض ریاضت ومجاهده وفضای محبت
ومشاهده ونخجیراندن مراد قوای روحانیه اولوب نفس قوای روحانیه‌یی
کندویه شکار ایتمکله جای منیع ریاضت وفضای وسیع ومحبت باشلرینه
تنك اولوب بالآخره خرکوش عقل نفس شیر بنك شرنی دفع ایتدیکیدر ایکی
وجه اوزره اولان تأویل دخی وجه‌در * زیرا حضرت مولانا بو قصه‌ده
شیری کاه روحه وکاه نفسه تشبیه بیورمشلردر ان شاء الله تعالی محللرنده معلوم
اولور حاصل کلام علی کلام التقدیر بر طائفهٔ نخجیران فرومانده ودرمانده اولوب
بالآخره ﴿مثنوی﴾ حیله کردند آمدند ایشان بشیر * نخجیران شیره کلدیلر حیله
ایلدیلر ﴿مثنوی﴾ کز وظیفه ما ترا داریم سیر * بویله دیو که وظیفه‌دن بزسنی طوق
طوتارز ایمدی ای شیر دایرمن بعد زحمت ومشقتی کندوکه روا کورمه ﴿مثنوی﴾
جز وظیفه در پی صیدی میا * شکار ادکاولدیغی مقدار تعیین اولنان وظیفه‌دن
غیری بر صیدکا ارد بجه کلمه ﴿مثنوی﴾ تا نکردد تلخ بر ما این کا * تا که بو چمن زار و چرا
ومرعی و کیا بزه تلخ ورنج اذا اولمیه و بجهٔ قهرك بر ضعفایه بلاو داو جفا و اذا کتورمیه

جواب کفتن نخجیران را و فائده جهد کفتن

نخجیرانه شیرك جواب دیدیکی وفائده جهدی بیان سویلدیکی بیانندهدر
مثنوی ❊ کفت آری کر وفا بینم نه مکر ❊ شیر طائفهٔ نخجیرانه ایتدی بلی بو بابده
عرضه قلنان کلماتکز مقبولمدر ❊ اما شول شرطله که عهدکزده وفا کورم خلف
وعد ونقض عهدکز سببندن مکر وخدعه وحیله وزعه کورمیم زیراکه ن دفعات
ایله بو مقوله مواعید ومعاهده غره وفریفته اولوب ❊ مثنوی ❊ مکرها بس
دیده ام از زید وبکر ❊ زیدو بکردن چوق حیله ومکرلر کورمشمدر ❊ احتمالدر که
سز دخی وعده کزده صادق اولیوب تزویر ومکره نیت ایتمش اوله سز حال انکه
❊ مثنوی ❊ من هلاك فعل ومکر مردمم ❊ بن خلقك فعل و مکرینك قهر وهلاکیم
❊ مثنوی ❊ من کزیده زخم ومار وکژدمم ❊ بن مار وعقربك زخم کرده وزهر چشیده
سیم یعنی مار جبلت وعقرب خلقت اولان نیجه بدسیرت وحشرات سیرتلرك
مضرات کثیره لرین کورمشم ❊ یعنی شیردن مراد روح اولورسه قوای
طبیعیه یه خطاب ایدرکه بن عالم ارواحدن کذار ایدوب مأوای انسانیه یه
کانجه طبایع مختلفه وعوالم متنوعهده انواع کرم وسرد چکوب وشمدی یه
دکن مشتهیات حیوانیه دن نیجه زهرلر یودوب جفالر چکمش و بلالر کورمشمدر
ای مقتضیات نفسانیه جائزکه سنك دخی کفتارك بکا زهر مار والدغهٔ کژدم
نیش دار اوله ❊ ایمدی ❊ مثنوی ❊ مردم نفس از درونم در کمین ❊ درونمدن در کمین
اولان مردم نفس خدعه کار ومکاره ❊ مثنوی ❊ از همه مردم بتر در مکر وکین ❊
بکا مکر وکین ایلمکده جمله دن اقبح وشر ومطلقا ضرردر بعض نسخه ده
مکر یرینه کبر واقع اولوب کین انوك عطف تفسیری واقع اولمشدر ❊ حقا
نفس اماره دن زیاده عدمی واردر ❊ کما قال علیه السلام (اعدی عدوك نفسك
التی بین جنبیك) ایمدی شول کمسنه که تفویض امر الی النفس ایدوب انوك
وساوس شیطانیه سنه فریفته اوله طریق صوابه مهتدی اولماز زیرا نفس
امارهٔ بالسوءدر (کما قیل النفس الامارة وهی التی تمیل الی الطبیعة البدنیة وتأمر
باللذات والشهوات الحسیة وتجذب القلب الی الجهة السفلیة فهی مأوی
الشرور ومنبع الاخلاق الذمیمة ❊ شیخ عطار ❊ همه مقصود ما نفس است
غدار ❊ که تا کردت زخواب جهل بیدار ❊ همه مقصود ما نفس است بیشك ❊
کر از عین رومی بیند همه یك ❊ چو نفس کور اینجا باز مانده ست ❊ یقین
در حرص واندر از مانده ست ❊ چو نفس کور اینجا ره نه بیند ❊ بمنزل کی رسد

کوشه نه بیند ❊ ایمدی ای نفس شوم چونکه سنك دفعاتیله بونك کبی مکر
وحیله لرك کوریلدی ودخی من جرب المجرب حلت به الندامة دینلدی ❊ پس
سنك دروغکه بردخی اعتماد ایتمزم و بردوشدیکم قیویه بردخی دوشمزم خصوصا
❊ مثنوی ❊ کوش من لایلدغ المؤمن شنید ❊ بنم قولاغم لایلدغ المؤمن
من جحر واحد مرتین حدیث شریفنی معنعنة رواة احادیثدن اشتدی ❊ یعنی
مؤمن بر دلکدن ایکی کره لدغ اولنمز ❊ یعنی عاقل بر کره ضرر کوردیکی محله
تکرار اوغرامز دیمکدر ❊ لدغ عقرب و یلان وسائر حشرات صوقمه دیرلر
وجحر ضم جیله عقارب وحیاتك وسائر موذی لداغلرك سوارخلریدر و بو حدیث
شریفی احمد وابو داود ابوهریره دن وابن ماجه ابن عمردن روایت ایتمشلردر
رضی الله عنهم چونکه قولاغم بو حدیثی سمع قبول ایله کوش ایتدی ❊ مثنوی ❊
قول پیغامبر بجان ودل کزید ❊ قول رسول علیه السلامی جان ودل ایله قبول ایتدی

ترجیح نهادن نخجیران توکل را بر جهد واکتساب

نخجیران توکلی جهد واکتساب اوزرینه ترجیح وتقدیم ایلدکلرینك بیانندهدر
❊ مثنوی ❊ جمله کفتند ای حکیم باخبر ❊ جملهٔ نخجیران شیره زبانه ایتدیلر
ای حکیم باخبر ❊ مثنوی ❊ الحذر دع لیس یغنی عن قدر ❊ ترك حذر قیل زیرا
حذر قدردن غنا وفائده ویرمز ❊ یعنی المقدر کائن وجف القلم بما هو کائن
بیورلمشدر ❊ پس دع الحذر فان الحذر لایغنی عن القدر حدیث شریفنك
وفقنجه سهم قدر جنهٔ حذر ایله دفع اولماز ❊ وتیر تقدیر سپر جهد وتدبیر ایله
کرو دونمز ونشانه سنه اصابتدن خطا ایتمز ❊ کما قیل اذا حل القدر
بطل الحذر ❊ ارادت بانك تیری شاشرمز هیچ نشانندن ❊ نشان اولمغه بن
دخی شها سینم یردارم ❊ ایمدی ای شیر باتدبیر عبد مطیعه لازم اولان توکلدر
قضا وقدره تسلیم ورضادن غیری یه چاره یوقدر ❊ قضا دکرنشود
کر هزار ناله واه ❊ بشکر یا بشکایت براید از دهنی ❊ مثنوی ❊
در حذر شوریدن شور وشرست ❊ قدردن حذرده پریشانی شور
وشر واردر ❊ شوریدن بو محلده پریشان معناسنه مستعملدر ❊ مثنوی ❊
رو توکل کن توکل بهترست ❊ بوری توکل ایله که توکل کسبدن بهتردر

حکیم سنائی

پانه بانفاق بر درکاه ❊ بتوکل روند مردان راه ❊ کر بکوی توکل آری رخت ❊

درزمانت بدیدن آید بخت * ناتوانی جزاو یار مگیر * خلق راهیچ درشمار مگیر * کارها جز خدای نگشاید * بخدا گر ز خلق هیچ آید * هیچ دل درفضول خلق مبند * دل درو بند رستی ازغم و بند * جز بدرگاه او پناه مساز * خلق راهیچ تکیه گاه مساز * کین همه تکیه جا بها هوس است * تکیه که رحمت خدا بس است * زیرا توکل قضا وقدره تسلیم وجد واکتساب کویا قضایه مقابله ومعارضه درایمدی ﴿مثنوی﴾ با قضا پنجه مکن ای تند و تیز * قضایه پنجه اورمه ای تندو تیز * ومتهور وغضوب ﴿مثنوی﴾ تا نگیرد هم قضا با تو ستیز * تا قضا دخی سنکله عناد وخصومت قیلیه ﴿مثنوی﴾ مرده باید بود پیش حکم حق * عبد خدا پیشگاه حکم الهیده کالمیت بین یدی الغسال مرده مشابه سنده اولمق کرکدر ﴿مثنوی﴾ تا نیاید زخم از رب الفلق * حتی کائناتك موجدی ومکوناتك مظهر ومبدعی اولان خالق الارض ورب الفلقدن زخم قهر وغضب کلیه

﴿ حکیم سنائی قدس سره ﴾

باش درصول جان حکمش کوی * هم سمعنا وهم اطعنا کوی * هرکجا حکم او بود توکی * جمله تسلیم کن بدو توچه * جان وتن رابکرد کار سپار * تا دهندت بقرب حضرت کار * هدف تیر حکم او جان کن * صدف درعشقن ایمان کن * بکسو انداز حظ خود زمیان * تا بیابی حلاوت ایمان * کتاب شرح تعرفده مسطوردرکه (اجمعوا ان الله تعالی خالق الافعال العباد) کما انه خالق لاعیانهم (اختلف الناس فی افعال العباد فذهب جماهیر اهل السنة الی انها واقعة بقدرة الله تعالی مخلوقة له (قال القاضی ابو بکر منهم کونها طاعة ومعصیة یکون بقدرة العبد وذوات الافعال واقعة بقدرة الله (وقال امام الحرمین ان الله تعالی یخلق للعبد قدرة وارادة یقع بها افعاله وهو قول ابی الحسن البصری والفلاسفة (وقال الاستاد ابو اسحاق الاسفرائینی المؤثر فی وجود افعاله مجموع القدرتین قدرة الله وقدرته (وقال جمهور المعتزلة العبد یوجد الفعل باختیاره * ایدی ای طالب طریق فوز وفلاح وراغب راه صلاح ونجاه عبد خدا خیردن وشردن نه اشلرسه جمله کاری حق سبحانه وتعالی نك قضا وقدرتی وارادت ومشیتی ایله در * پس مسئلهٔ قضا وقدرده حق تعالی جمیع افعالك خالق وموجدی اولدیغنه ایمان کتورمینجه وطاعت وعصیان وکفر وایمان وخیر وشر ونفع وضر جمله سی حقك مشیت وارادتی وقضا وقدری اولدیغنه اعتقاد تام ایتمینجه مؤمنك ایمانی درست وتمام اولمز معتزله نك ایسه عقیده سی بونك مخالفدر زیرا

اعتقاد معتزله بونك اوزرینه درکه حق سبحانه وتعالیدن قضا وقدر سبق ایتمکسزن عبد کندو امر وکارنده مستقلدر دیرلر * فلذلك بوطائفه یه قدریه دینلدی * زیرا بونلر قدری نفی ایتدیلر وقدریه سمتنده اولنلر ایچون * ان القدریة مجوس هذه الامة * حدیث شریفی وارد اولمشدر اکا بناء طائفهٔ مجوس ایکی خالق اثبات ایدوب خالق خیره یزدان وخالق شره اهرمن دیدکلری کبی * قدریلر دخی معنی ایکی خالق اثبات ایدوب بری خدا وبری عبددر دیرلر واکر بویله اولماسه عباد عبید اولمازدی واوزرینه امر اجرا اولنمازدی دیرلر * حق تعالی ایسه عباددن خیر دیلدی وشری دیلمدی * پس عبد فعلنده مستقل اولماسه عبددن خیری اراده وشری نهی ایلمزدی دیرلر * الحاصل قول معتزله ده اولان کلمات مزخرفه خریطهٔ تحریره کشیده اولنورسه صدد دن قالوب ونیجه خالی الذهنلرك دماغی فساده انجام اولور * پس لازم اولان مذهب اهل سنت وجماعت وامر حقه اطاعت ایلیان مسلك اصحاب هدایتدر

﴿ از گفتار حکیم سنائی فی القضاء والقدر ﴾

کفر ودین زشت وخوب کهنه ونو * برجع الامر کله سزی او * بدو نیك تو بر توراند اوست * تا بدانی که دشمنی یادوست * کرده امر خدای درهرفن * قوتی را بفعل آب تن * تا چوراه مشیه بگشایند * زانکه کشتند حامل آن زایند * هرچه آن هست و بود وخواهد بود * آن تواند کرد که او فرمود * هرچه استاد برنشیت وبراند * طفل درمکتب ان تواند خواند * بندگانرا که از قدر حذرست * آن نه زیشان که آن هم از قدرست * تلخ وشیرین چوهر دوزو باشد * زشت نبود همه نکو باشد * چون زبالا نهد قضا بتوروی * رو تو الله کوی وآه مکوی * چه کند با قضای او اهی * جز فرومایه وگمراهی * حکم تقدیر او بلا نبود * که قضایش بحر عطا نبود * اما جبر مذموم دخی مزلقة الاقدام اولدیغی بوندن اول بیان اولنمشیدی

﴿ ترجیح نهادن شیر جهد واکتساب را بر توکل وتسلیم ﴾

شیر دخی جهد واکتسابی تسلیم وتوکل اوزرینه ترجیح وتقدیم ایتدیکنك بیاننده در ﴿مثنوی﴾ گفت آری گر توکل رهبرست * شیر ایتدی نعم اگرچه موصل حق اولان راه راستده توکل دلیل ورهبردر * کما قال علیه السلام (یدخل الجنة من امتی سبعون الفا بغیر حساب وهم الذین لایکتوون ولا یسترقون ولا یتطیرون وعلی ربهم یتوکلون * لم یأمنوا انفسهم ان تجرهم الاسباب

دون المسبب بل رفضوا الاسباب اعتمادا عليه وتفويضا اليه * صدق حبيب الله *
ولكن فى زماننا توكل صرفه قدرت عبد اولمادیسه * الكاسب حبيب الله *
فحواسنجه كسب حلال مقاماتك اولاسى اولديغى مقرردر ﴿ مثنوى ﴾ اين سبب
هم سنت پيغمبرست * بو سبب كه جهد واكتسابدر بودخى سنت نبى عليه
السلامدر حق تعالى (لا يكلف الله نفسا الا وسعها) بيورمشدر واندن ماعدا
﴿ مثنوى ﴾ كفت پيغمبر باواز بلند * پيغمبر عليه السلام اواز بلند ايله ايتدى
﴿ مثنوى ﴾ باتوكل زانوى اشتر ببند * توكل ايله زانوى ناقه‌يى بند ايله وسبب
ورود حديث شريف بودركه معاذ بن جبل رضى الله عنه روايت بيوردلركه بركون
حضور رسول الله عليه صلوات اللهه بركيمسنه كلوب * يا حبيب الله ناقه‌مك ديزينى
بند ايدوب حمايه‌سنده احتياط قيلايمى يوخسه اللهه توكل ايدوب مطلق
العنان ايده‌يمى ديو سؤال ايتدكده * اعقل بعيرك ثم توكل على الله * ديو بيورديلر
* و بر روايتده اعقلها وتوكل واقع اولمشدركه ضمير ناقهٔ مذكوره‌يه راجع اولور
﴿ مثنوى ﴾ رمز الكاسب حبيب الله شنو * الكاسب حبيب الله رمزينى استماع
ايله ﴿ مثنوى ﴾ از توكل درسبب كاهل مشو * توكله اعتمادا سببده كاهل اولمه
وجهدده توانى وتكاسل ايتمه ايمدى اسبابه مباشرت اولنور بعده اول اسباب
ايله مقصوده نائل اولماغيچون مسببه توكل اولنور ايشتمديكزميكم بركون
عمر بن الخطاب رضى الله عنه برجماعتك اوزرينه اوغرايوب بيكار كوردكده سز
كيملرسز ديو سؤال ايلدى انلردخى بز متوكللرز ديو جواب ويردیلر عمر رضى الله عنه
انلرك جوابلرينى رد ايدوب بلكه سز متكللرسز متوكل اولدركه حبه‌يى زمينه القا
ايليه بعده توكل قيله ديو بيورديلر خصوصا اكابر صحابه رضى الله عنهم هر برى
برصنعت وكسب ايله مشغوللر ايدى پس كسبدن نه وجهله كسته اولايم ديدى

ترجيح نهادن نخجيران توكل را بر اجتهاد

تكرار نخجيران توكلى اجتهاد اوزرينه ترجيح ايتدكلرين بيان ايدر ﴿ مثنوى ﴾
قوم كفتندش كه كسب از ضعف خلق * توكلى جهد واكتساب اوزرينه ترجيح
وطريق توكله عازم اولان قوم لسان نخجيراندن ديديلركه كسبى خلقك ضعفندن
﴿ مثنوى ﴾ لقمهٔ تزويردان مقدار خلق * هر برينك خلق واستعدادى مقدارى
تزوير وحيله لقمه‌سى بيل * زيرا ابن مسروق (التوكل الاستسلام لجريان القضاء
فى الاحكام) ديو بيورمشلر * پس متوكل احكامده جريان ايدن قضايه مستسلم
اولمق كركدر * زيرا مادامكه حق تعالى هر شيئك خالقى وهر حيك رازقى اولديغى

معلوم اولماديجه توكل بولنماز حق سبحانه وتعالى ايسه صفات مزبوره ايله
بيلنماسه ايمان درست اولماز * پس توكل برحالتدن عبارتدركه حالت مزبوره
توحيددن صادره اولوب واثرى اعمالده ظاهر اولور * ايمدى هر كيم كه جميع امورى
مالكنه تسليم ايدرسه احكامده جارى اولان قضايه تسليم وانقياد ايله
حقيقتده اول كمسنه متصف اولور باخصوص حق تبارك وتعالى (وعلى الله
فتوكلوا ان كنتم مؤمنين) ودخى (ان الله يحب المتوكلين) ودخى (ومن يتوكل
على الله فهو حسبه) بيوروب ودخى (ان الذين يعبدون من دون الله
لا يملكون لكم رزقا فابتغوا عند الله الرزق) ديو خبر ويروب وحضرت فخر عالم
صلى الله عليه وسلم (لو انكم تتوكلون على الله حق توكله لرزقكم كما يرزق الطير
تغدو خماصا وتروح بطانا) ودخى (من انقطع الى الله تعالى كفاه الله كل مؤنة
(ورزقه من حيث لا يحتسب * ومن انقطع الى الدنيا وكله الله اليها) ديو
بيورمشدر * ايمدى باب توكلده بو قدر ايات واحاديث وكلمات اكابر اولدقدنصكره
مقرر اولديكه ﴿ مثنوى ﴾ نيست كسبى از توكل خوبتر * حقه توكل ايتمكدن اعلا
بر كسب يوقدر (اليس الله بكاف عبده) بيورلمشدر ﴿ مثنوى ﴾
چيست از تسليم خود محبوبتر * پس تسليمدن محبوبرك خود نه واردر

﴿ مناجات جامى در توكل ﴾

اى دو عالم زتو اجزا وتوكل * خار صحراى توكل زتوكل * جزو را معرفت كل
تو دهى * توشه راه توكل تو نهى * خاصكانرا توشوى راهنمون * سوى روزى
زسببها بيرون * كه بى تشنه اب رنب وتاب * چشمهٔ اب بارى زسراب * كاه بر كرسنه
از بى برشاخ * ربزى از بهر غدا ميوه فراخ * مردره راجكرى شيردهى *
باراو بر كتف شير نهى * چون شود كتف شير سوار * تازيانه دهيش ازدم مار *
جان جامى كه درين كردابست * مركزدائرهٔ اسبابست * ده بكلزار از توكل
راهش * ساز ازان روضه تماشا كاهش * غنچهٔ آنچو شود نافه كشا
* بدماغش برسان بوى رضا * ايمدى اى شير دلير دامكاه قضادن پاى اجتهاد ايله
هيچكس فراره قادر اولماز * وعواقب امورى ديدهٔ پرغفلت ايله هيچ احد
كورمز زيرا ﴿ مثنوى ﴾ پس كريزان از بلا سوى بلا * چوق كمسنه‌لر بلادن
بلا جانبنه قچارلر * يعنى بر بلادن قاچوب خلاص اولاين دير ايكن اندن اشد
بر بلايه ملاقى اولورلر خرسوزدن قاچوب مثلا حرامى‌يه اوغرارلر وياغموردن قاچوب
طاولويه طوتيلورلر ﴿ مثنوى ﴾ پس چه‌ند از مار سوى اژدها * چوق كمسنه‌لر
ماردن اژدرها جانبنه صيچرارلر يعنى افعى دن قچاركن اژدرهاا غزنه دوشرلر

وتوكلدن خوف ايله فرار ايدوب عفريت وش اولان كسب وكار رنجنك
پنجه سنه كيررلر ✱ مثنوى ✱ حيله كرد انسان حيله ش دام بود ✱ فقير وعاجز وضعيف
وظلوم انسان حصول مراد نفس ايچون اجتهاد واكتساب د بو حيله ايلدى
لكن حيله سى كندو يه دام اولدى ✱ مثنوى ✱ انكه جان پنداشت خون آشان بود ✱
واول نسنه يى كه جان قياس ايلدى قان ايچيجى اولدى كه مراد نفس اماره
مكاره در ✱ مثنوى ✱ در ببست ودشمن اندر خانه بود ✱ دردمند انسان خوف دشمندن
امين اولمق امنيه سيله قپويى باغلدى اما خبرى يوقدر كه عدو درون خانه ده
ايدى ✱ يعنى افاقى اولان اعدا ايچون دراو در اوتدبيرلر ايدوب كله جك يوللرى
سد ايتدى وحصن حصين ياپوب ايچنه كيردى ✱ اما اعداى عدو اولان
نفس اماره خانه حسدنده مكين ايدوكندن خبرى يوق وانوك تداركى هركز
خاطرينه دخى كلمز (بيت) تو بادشمن نفس هم ✱ خانه چه در بند بيكار بيكانه ✱ كذلك
قوه واهمه وعقل معاش ✱ مصراع ✱ دشمنه قالورسه قالسون دوسته
محتاج اولمدن ✱ ديو كسب غنا ايله فقر وغنا قپوسنى بند ايدوب ابالسى حب دنيا
وحرص وازو طلب جاه وحشمت وتمناى دولت وثروت درونده وطن طوتمش
ديو مردم خوار ايكن قلبندن ازاله واخراجه تقيد ايتمايوب بالاخره دست
اعداده كرفتار وخوار وزار و بناى دين وسراى اخرتى منهدم وتار مار
ايلدى ✱ مثنوى ✱ حيله فرعون ازين افسانه بود ✱ فرعونك حيله سى
بو افسانه دن ايدى بو وجهله كه اول جاهل وغافل دخى ✱ مثنوى ✱
صد هزاران طفل كشت ان كينه كش ✱ اول كينه كش ومردم كش اولان
فرعون نيجه يوز بيك طفل قتل ايلدى ✱ مثنوى ✱ وانكه اومى جست اندر
خانه اش ✱ واول كسنه يى كه فرعون استردى كندو خانه سنده ايدى
كما قال الله تعالى (يذبحون ابناءكم ويستحيون نساءكم وفى ذلكم بلاء من ربكم
عظيم) يعنى فرعون لعين عدوى دولتى ظهوره كله سون ايچون ابناء بنى اسرائيلى
قتل ايلدى وباعث قتل بو ايديكه فرعون بر رؤياى مخوفه كوروب تعبير
ايتدردكده بنى اسرائيلدن بر ولد ظهوره كلوب سنك دولت وسلطنتك
انوك النده هبا به وارسه كرك ديو تعبير ايتديلر وبر روايتده دخى كهنه حضرت
موسانك زمان تولدين كونى وساعتى ايله خبر ويروب سنك هلاكك انوك النده
اولاجقدر ديديلر اول دخى اوزرندن قضاى دفع ايچون مقدورن صرف
ايدوب اجتهادى قدر الله دن برشيئك ردنه قادر اولمادى ✱ حال انكه موسى

عليه السلام فرعونك سراينده صلب پدردن رحم مادره هبوط ايدوب
وبعد التولد آب نيل فرعونك سراينده قصرينه قريب يرده تابوت ايله موسايى
ساحله اخراج ايدوب فرعونك زوجه سى آسيه موسايى آلوب (قرت عين لى
ولك) ديوب موسى عليه السلامى يانلرنده پرورده قيلديلر كما قال الله تعالى (اذ اوحينا
الى امك ما يوحى ان اقذفيه فى التابوت فاقذفيه فى اليم فليلقه اليم بالساحل
يأخذه عدو لى وعدو له والقيت عليك محبة منى ولتصنع على عينى اذ تمشى
اختك فتقول هل ادلكم على من يكفله فرجعناك الى امك كى تقر عينها ولا تحزن)
وفرعون عمليق بن سام اولادندن قاهر مصر اولانلرك لقبى در نته كيم فرس
پادشاهلرينه كسرى وروم پادشاهلرينه قيصر ديدكارى كبى مصر تختنده
پادشاه اولنلره دخى فرعون ديرلر وفرعون ديو لقب ويردوكلرينه باعث ملوك
مصرك كمال تكبر وعتولرى اولدوغيچون (تفرعن الرجل) دخى فرعون دن
مشتق در بر كسنه تكبر وعجب كوسترسه (تفرعن الرجل) ديرلر موسى عليه السلام
زماننده اولان فرعونك اسمى مصعب بن ريان ايدى ✱ ان شاء الله تعالى ميسر
اولورسه قصه فرعون مثنوى شريفك جلد ثالثنده مفصل ومشروح كلدكده
بيان اولنه ✱ ايمدى دولت دنيا المدن كتمه سون ديو نيجه قانلردوكوب وبى كناه
كسنه لر قتل ايدوب وكهنه ومنجمين دروغنه اعتماد ايليوب امت محمدى
پايمال ايليان فراعنه مشربلر دخى قضايه نيجه اورمقده زمره فراعنه يه
ملحق وعاقبة العاقبة بر موساى وقتك بددعاسى ايله مظلوملرك اشك چشم
خون الودلرندن حاصل اولان درياى آتش بار قهر الهى يه غرق اولمق مقرردر
اماقنى بر حق كلامن اصغا ايليان كوش كم اشيده وقنى بر عبرت بين كوز كم
بو معنايى كوره پس نيچون كورمز كوزى يوقمى در دينورسه ✱ مثنوى ✱
ديده ما چون بسى علت دروست ✱ بزم چشممز چونكه انده علت كثيره واردر
(فلهذا) حقيقت اشيايى كورمكده خيره اولوب خطا وخللدن خالى دكلدر ايمدى
بو خود بين اولان چشم احول وديده معتله علاج ايدوب ✱ مثنوى ✱
روفنا كن ديد خود درديد دوست ✱ يورى سن كندو ديدكى دوست ديدنده
محو وافنا ايله حتى سنك چشم كژ نظر خود بينك نابود ونظر دوست موجود
اولوب غلط بين اولمقدن خلاص اوله سن ✱ ديدايكى محلده دخى ديدن معناسنه دركه
كورمك ديمكدر ✱ پس چونكه بو نصيحت ايله عامل اولوب محو وافناى انانيت
ورفع وازاله بشريت ايليه سن ✱ ديده خود بينك عين خدا بين اولور ✱ مثنوى ✱

دید مارادیداونعم العوض * نزم کورمه مزه دوستك کورمه سی نه خوب عوض
ونه کوکجك بدلدرکه ﴿ مثنوی ﴾ یابی اندر دید اوکلی غرض * اول محبوب
ازلینك نظرنده غرض اصلی ومقصود کلی یی بولورسن وخطا وخلل دن
خلاص اولورسن ﴿ مثنوی ﴾ طفل تاکبر اوتاپویا نبود * مادامکه طفل
طونجی ویلیجی اولمدی ﴿ مثنوی ﴾ مرکبش جزکردن بابا نبود * طفل مز بورك
مرکبی باباسنك کردنندن غیری اولمادی * حاصل کلام طفل تاکم قوت دست
و پاطوتمیه وامور ومصالحنی کف وکفایت مادرو پدره تسلیم ایلیه پدر ومادرانك
جمله امورین کوروب جکرکوشه لرینی آب وآتشدن جانلری کبی حفظ
وحراست ایدرلر زیرا طفل کندوده عجز و بی قدرتلك اظهار ایتمکله انلر دخی
وکالة طفلك کارنی اتمامه ایرشدررلر کذلك برعبد مؤمن ومسلم دخی قوت
وقدرت ومشیت وارادت مطلقا حق سبحانه وتعالی نك اولدیغنه عین یقین
حاصل ایدوب کندوده اولان کمال عجز وفقرنی بیلوب بلا تقلید حقیقت اوزره
جمله اموربنی قدرت حقه تفویض ایدوب وقوت دست و پایه مالك اولمیان
طفل کبی امر حقه تسلیم اولوب (فاتخذه وکیلا) قول کریمی اوزره حق سبحانه
وتعالی یی وکیل اتخاذ ایلسه بلا زحمت ومشقت جمله کاری اتمامه ایرشوب
امور کلیه وجزئیه دن هیچ برشیئده نصب وتعب چکمز وقناعت کبی برکنز
لایفنی یه واصل اولور اما کندوده مستقلا قدرت وارزعمیله انانیت وفرعونیته
دوشوب دفع مضرات وجلب منافع ایتمك نیجه بیلارسعی وکوشش ایلسه مقدر دن
زیاده نصیب بولمز ورنج وامکدن غیری انه نسنه کرمز مثلا ﴿ مثنوی ﴾
چون فضولی کشت ودست و پانمود * چونکه طفل برفضول اولدی ودست
و پاکوستردی * یعنی بن دخی قدرت دست وقوت پایه مالکم دیومشی وحرکت
ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ در عنا افتاددر کورو کبود * عنایه وکوروکبوده دوشدی
یعنی زحمت وبلا ومشقت وعنا ورنج وجفایه دوشوب کفالت پدردن دور
مهجور وقوتنه مغرور واوالکی صفاسندن غافل ومحروم اولمغله ظلوم وجهول
اولدی * ایمدی بنم روحم ﴿ مثنوی ﴾ جانهای خلق پیش ازدست و پا *
خلقك جانلری دست و پادن اول یعنی قبل النزول الی الابدان والاجسام
﴿ مثنوی ﴾ می پریدند ازوفا اندر صفا * اجنحهٔ روحانیه لرینه عالم ارواحده
کاشانهٔ وفادن نشین صفایه جولان وطیران ایدرلردی ﴿ مثنوی ﴾ چون
بامر اهبطوا بندی شدند * چونکه (قلنا اهبطوا منها جمیعا) فرمانیله قید

وبند اولدیلر وامتثالا للامر عالم اشباح واجساده نزول ایتدیلر ﴿ مثنوی ﴾
حبس خشم وحرص وخرسندی شدند * بموجب (قلنا اهبطوا بعضکم
لبعض عدو ولکم فی الارض مستقر ومتاع الی حین) بوعالم سفلی وارض
بشریت وزندان جسمانیده خشم وحرصه وقناعت وقلته وزله وذلته اسیر
وکرفتار وکفر وجهلده خوار وزار اولدیلر * اما عنایت ازلیه سبق ایدنلر
وطن اصلیلرندن غافل وعالم ارواحدن جاهل اولمیوب بودار بوار مضیقه
الداخیوب کلدوکاری مأوای یرینی آرزو ایدوب مدارج اعلایه ارتقا ایلدیلر
کما قال الله تعالی (فاما یأتینکم منی هدی فمن تبع هدای فلا خوف علیهم ولاهم
یحزنون * والذین کفروا وکذبوا بایاتنا اولئك اصحاب النار هم فیها خالدون)
ایمدی ای مؤمنین موحدین ﴿ مثنوی ﴾ ماعیال حضرتیم وشیر خواه *
زحق تعالی نك عیالی یوز وحقدن سود طلب ایدیجیوز ﴿ مثنوی ﴾
کفت الخلق عیال الاله * نته کیم مفخر عالم صلی الله علیه وسلم خلق جمیعا عیال
حقدر بیوردی حق سبحانه وتعالی فرد واحد (لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفوا احد)
صفاتیله متصف واهل وعیالی اولمقدن مقدس ومنزه بادشاه بی بدل در ﴿ سید نسیمی
اوخرم اسمکده بسم الله الرحمن الرحیم * ای صفا تکدر صفاتك * قل هو الله احد
اول واخرهو حی الذی لایموت * ظاهر وباطن هو الباقیسن الله الصمد * لم یلدسن
سن اوخرلرای ولم یولد سنی * لم یکن ذات وصفا تکدر له کفوا احد * لکن
عیال مادر ینك پستاندن لبنه طالب و شیر ایله تربیه اولندیغی کبی عباد الله
دخی قوت جسمانی وغدای روحانی یی حق سبحانه وتعالینك پستان ربوبیت
والبان رزاقیتندن تغذی واستفاضه ایتمکله عیاله تشبیه اولنوب ابوهریره
رضی الله عنه * رسول رب ذی الجلال علیه صلوات الله ذی الجمال * الخلق عیال الله
بیوردی دیو روایت ایلدی جیاد جیدك جمعی اولدیغی کبی عیال دخی کسر
عین ایله کتاب وزنی اوزره عیل جمعیدر که اهل واولاد معناسنه در ذکر وانثایه
شاملدر وعیله لغة هر بلده درویشه دیرلر وعیلة فقیر اولمغه دیرلر وعایل فقیر
ومحتاجه دیرلر * ایمدی عیال دخی نفقه وکسوه سنده پدر ومادر بنه محتاج اولوب
وحقیقتده جمیع اشیانك احتیاج کلیلری حقه اولمغله خلق عیال حقدر دینلك
صحیح اولور پس برمصداق قول کریم (وما من دابة فی الارض الا علی الله
رزقها) جمله دواب وحیوانات حق سبحانه وتعالی دن مرزوق اولورلر بلکه
آب وباد وخاك وآتش وبرك وکیا ومجموع ارزاق رزق الله دن اسیرلر نتکیم

مثنوى شريفك جلد ثالثنده حضرت مولانا بيورورلركه ﴿مثنوى﴾ حلق
بخشد چشم را و روح را * حلق بخشد بهر عضوت جدا * حلق بخشد خاك را لطف
خدا * تا خورد آب و برويد صد كيا * باز خاكى را ببخشد حلق و لب * تا كياهش
را خورد اندر طلب * بركها را برك از انعام او * دايكانرا دايه لطف عام او *
رزقهارا رزقها او مى دهد * زانكه كندم بى غذا بى چون زهد * چونكه
خالق الارض والسموات ورازق الاشياء والمكونات ﴿مثنوى﴾ آنكه اواز
آسمان باران دهد * او قادر بيچون دركه آسماندن قطرات باران احسان ايدر
ايدى بو كا قادر اولان اول پادشاه لاشريك ﴿مثنوى﴾ هم تواند كو ز رحمت نان
دهد * بنده لرينه دخى كمال شفقت ورحمت وغايت فضل واحسان ولطف عنايتندن
بى رنج و مشقت نان و نعمت ويرمكه دخى قادر در امنا و صدقنا ايمانا يقينيا و صدقا عيانيا

﴿ترجيح نهادن شير جهد را بر توكل﴾

تكرار شير دخى اقامت حجت ايليوب جهدى توكل اوزرينه ترجيح ايلمسى بياننده در
﴿مثنوى﴾ كفت شير آرى ولى رب العباد * شير ايتدى نعم قولكزده صادق
و كفتاركوز عقايد اسلاميه يه موافقدر حقا اول كريم و جواد اولان رب العباد
بى كسب و بلا سبب رزق ويرمكه قادر در ولكن ﴿مثنوى﴾ نردبانى پيش پاى ما نهاد *
بزم اقدام اختيارمز پيشنه نردبان اسباب وضع ايلدى ايمدى بر مقام عالى يه نردبانسز
چيقلميوب و بلا جناح طيور طايره پروازايده مدوكارى كبى بز دخى اوج اعلا و مرتبهٔ
عليايه بى وسيله و بى سبب نائل اوله مزز * پس نردبان عروجه لازم اولديسه اسباب
صوريه دخى نردبان ارزاق صوريه و معنويه در ﴿مثنوى﴾ پايه پايه رفت بايد
سوى بام * مرادات وحاجات بامنك جانبنه پايه پايه كيتمك كرك والا مطلقا اختيار
واسبابى ترك ايتمك ﴿مثنوى﴾ هست جبرى بودن اينجا طمع خام * و بومرتبه ده
جبرى اولمق بيهوده مرام و طمع خام در باخصوص حرف و تجاراتدن شرع
شريف تجويز ايلدوكى مكاسبك اباحتنده جمهور علما اجتماع واتفاق ايتمشلردر
كرچه طايفهٔ كراميه كسبى انكار ايدوب وانكارلرنده احوال اصحاب صفه يى
دليل كتوروب حضرت رسول صلى الله تعالى عليه السلام انلره كسب ايله
امر ايتميوب وتوكلدن نهى ايتمامشدر ديرلر لكن اصحاب صفه رضى الله عنهم
كسب صوريدن كسته اولديلرسه كسب اوخرويدن و مشاهده و مجاهده دن
برآن خالى اولمامشلردر كراميه ايسه كسبى همان امور دنيويه يه حصر ايدوب
امر آخرته متعلق اولان كسبدن غافل اولماغله طريق مستقيمدن خروج
ايدوب فرق ضاله يه ملحق اولمشلردر (قال عليه السلام من اصبح وهمه الاخرة

جمع الله همه وحفظ عليه ضيعته وجعل غناه فى قلبه واتته الدنيا راغمه) زيرا
هم آخرتده كمال طالب اولان قبلهٔ حقه توجه ايدوب حق تعالى دخى انى قصد
ايتدوكى شيئله حصول دنيادن لابدى اولان قسمتك حصوله ارشد درر * پس
اصحاب صفه نك دخى اجتهاد و رياضتلرى كسب اخروى اولور حتى جنيد
بغدادى قتنده دخى كسب مقربهٔ الى الله اولان اعمال صالحه در و ارباب
تفسير على الاتفاق (وابتغوا من فضل الله) آيت كريمه سنى كسب ايله تفسير
ايتمشلردر پس اصحاب صفه نك ترك اكتساب ايتدكلرى كسب صوريدن
عاجز اولدقلريچون دكلدر يوخسه قدرتى اولاندن كسب منع اولنماز * ايمدى
مؤمن موحدلرك اسبابه مباشرت ايتدكلرى لاجل انفسهم دكلدر بلكه
مسببه عبوديت محضه ايچوندر و عباد الله هر حالده خالقه بيچونه افتقار اوزره
اولدقلرى معلوملريدر باخصوص حضرت فخر عالم صلى الله عليه وسلم
(ان الله يحب ان يرى المؤمن محترفا * وان الله يحب العبد المحترف ولم تزل الرسل
محترف) ديو سعى و اكتسابه تحريص بيوروب و دخى (الكل نبى حرفة ولى
حرفتان الفقر والجهاد فمن احبهما فقد احبنى ومن ابغضهما فقد ابغضنى) ديو
بيورمشدر وفقر ايله جهادى محققين تحقيق ايدوب (فالجهاد حرفة ظاهرة
والفقر حرفة باطنة لا يعرفهما الامن ذاقهما) ديو بيورمشلردر يعنى حق سبحانه
وتعالى قولنى محترف كورمكلكى سورو عبد محترفى سورو جميع مرسلين هر برى
بر صنعتسز اولمامشلردر وهر برينك بر صنعتى واردر بنم دخى ايكى صنعتم
واردر كه بريسى فقر و بريسى جهاددر شول كمسنه كه بو ايكى صنعته محبت ايليه
بكا محبت ايتمش اولور وشول كمسنه كه بو ايكى صنعته بغض ايليه بكا بغض ايتمش
اولور * پس جهاد حرفهٔ ظاهره وفقر حرفهٔ باطنه در اول حرفتى بيلمز الا ذوق
ايدنلر بيلور و ينه اول فخر عالم صلى الله عليه وسلم (رزقى تحت ظلال رمحى)
و بر روايتده تحت ظلال سيفى) ديو بيورمشدر و اسم رزاقك تعريفنده (هو الذى
خلق الارزاق والمرزقة واوصلها اليهم وخلق لهم اسباب التمتع بها) ديو
بيورمشلر ورزق دخى ايكى قسمدر بريسى رزق ظاهردركه لازمهٔ بدن اولان
اقوات واطعمه در و بريسى رزق باطنيدركه قلوبه اعطا اولنان معارف
ومكاشفات واسراره بخش اولنان معاينه ومشاهده در ورزق ظاهرينك
ثمره سى مدت اجله قريب اولنجيه دكين جسده قوت ورزق باطنينك ثمره سى
حيات ابدر وحق سبحانه وتعالى عبادنده علم هادى ولسانى مرشد و معلم ويدى

منفقه خلق ایلیوب الیه تصدق ایدوب وعلمی ایله عمل ولسانیله ذکر ایدوب هر بریسی سبب وصول ارزاق معنویه اولور (اذا احب الله عبدا اکثر حوایج الخلق الیه) بیورلمشدر فلهذا انبیا واولیا نفسلرینه اکتساب اختیار ایتمشلردر * پس استحباب اکتسابه بوندن قوی دلیل اولمز و بو حدیث شریف خود اکتساب دلیل واضحدرکه (قال علیه السلام الخازن الامین الذی یعطی ما امر به طیبة به نفسه احد المصدقین وایدی العباد خزاین الله) سنك خود الك وایاغك واردر پس ﴿ مثنوی ﴾ پای داری چون کنی خود را تو لنك * ایاق طوتارسن کندوکی نیچه لنك ایدرسك ﴿ مثنوی ﴾ دست داری چون کنی پنهان تو چنك * ال طوتارسك الکی نیچون پنهان ایدرسن بونلردن خود مراد اکتسابدر و بلاشك و بلا شبهة قادر مطلق وحضرت حق بونلری عبادنه استعمال ایچون ویرمشدر مثلا ﴿ مثنوی ﴾ خواجه چون بیلی بدست بنده دار * خواجه چون بنده سنك دستنه بر بیل ویردی ﴿ مثنوی ﴾ بی زبان معلوم شد اورا مراد * بموجب لسان الحال انطق من لسان المقال بی زبان وگفتار افندینك مرادی بندهیه معلوم اولدی معلوم شد اورا مرادش تقدیری اوزره معنی ویرلدی ایمدی ﴿ مثنوی ﴾ دست همچون بیل اشارتهای اوست * کذلك دست دخی بل کبی حقك عباده نه اشارتلریدر یعنی حق تبارك وتعالینك عبادنه عطا ایلدیکی ایدی بی زبان وحرف وصوت حق سبحانه وتعالانك اشارتلریدرکه خواجه بندهسنه بیل ویردیکی کبی حضرت حق دخی عبادنه ال ویروب عمل ایله دیدی ﴿ مثنوی ﴾ آخر اندیشی عبارتهای اوست * عبدك عاقبت اندیش اولماسی حقك عباراتیدر یعنی حکمت خلقت جوارحی مدرك اولان عقل سلیم عبارات الهیه کبیدر وفکر وتدبر کلام نفسی قبیلندندر * ایمدی هرکیمکه عقل عاقبت اندیش ایله مرزوق اوله کویا حق تبارك وتعالی حقیقت حالی بی حرف وصوت ولفظ اکا بیان ایتمش اولور ﴿ مثنوی ﴾ چون اشارتهاش را برجان نهی * چونکه حاکم مطلق ورزاق الخلق اولان پادشاه لایزالك اشاراتنی جان اوزره قویهسن ودرون دلدن قبول قیلهسن ﴿ مثنوی ﴾ در وفای آن اشارت جان دهی * اول اشارتك وفاسنده بذل جان ایلیهسن وبموجب اشارت اعمال سعی واجتهاد ایتمکده تن اریدهسن ﴿ مثنوی ﴾ پس اشارتهای اسرارت دهد * پس حق سبحانه وتعالی سکا اسرار اشارتنی ویرور ومدارج اعتلای شهوده تعریج ایدر

﴿ مثنوی ﴾ بار بردارد زتو کارت دهد * سندن مشقت وحمل زحمتی رفع ایدوب سکا کار وتصرف عنایت ایدر ﴿ مثنوی ﴾ حاملی محمول گرداند ترا * ثقل کلفت ایله که شمدی حامل سن سنی محمول ایلر یعنی بشریت بارنك زبونی اولان روحکی مغلوبیتدن قورتاروب نفس وطبیعته غالب ایتمکله حامل ایکن محمول ایلر یعنی قوای ظاهره و باطنه محکوم روح وحامل امری اولوب روحك حاکم ومحمول اولور ﴿ مثنوی ﴾ قابلی مقبول گرداند ترا * شمدی قابلسن یعنی حق سبحانه وتعالینك امری هرنه ایسه قبول ایدیجی سكسنی مقبول ایدر حاصل کلام مجاهدات وریاضات وطاعات وعبادات ایله وزرکثر قلبکدن ازاله ومرآت دلی مستعد ورزش جذبات ربانیه ایتدکده رفرف سوار عشق الهی اولوب قرب جوار ربوبیته نائل اولمغله سنی کندو بقاسیله باقی وحی ابدی ایدر دیمکدر ﴿ مثنوی ﴾ قابل امر وی قائل شوی * شویله که امر حقی قبول ایدیجی اولاسن سن دخی آمر اولورسن ومعارف الهیه بیان ایدوب طالبلری طریق هدایته دلالت ایدیجی اولورسن وکلماتك تلقاء نفسدن اولمایوب نطقك نطق حق اولور وحقدن سویلرسن ﴿ مثنوی ﴾ وصل جویی بعد ازان واصل شوی * وصل طلب ایدرسن بعده برخوای من طلب شیئا وجد وجد واصل اولورسن معلوم اوله که اصحاب کشف وشهود (ثم دنی فتدلی فکان قاب قوسین اوادنی) آیت کریمهسی اتصالك حقیقتدن خبر ویردیلر * پس معنای اتصال عند العقل اثنینیتی مشعر اولدیسه احدیة الذاتده فنا معناسنی متضمن اولان اتصالك اثباتنه عقل قادر اولمایوب بوسرك ادراکنده عاجز اولمغله بو بابده اولان بحث عقل قول اوادنی ایله منقطع اولدی وارباب حقیقت اتصالده درجۀ ثلثه اثبات ایدوب بیوررلرکه ﴿ ودرجۀ اولی ﴾ اتصال اعتصام بعده اتصال شهود بعده اتصال وجود در پس اتصال اعتصام که درجۀ اولیدر اولا تصحیح قصد بعده تصفیه ارادت بعده تحقیق حالدر ﴿ ودرجۀ ثانیه که ﴾ اتصال شهود در اعتلالدن خلاص واستدلالدن غنی در ودخی حضرت اسمائیهدن ترقی ایله شتاب اسرارك سقوطیدر زیرا اسرار معانی تجلیات اسمائیهدر وجمال وجلال وقهر ولطف واعزاز واذلال وبونك امثالی اولان اسماء مختلفۀ متضادهنك حقایقی اولان صفات ایچون اسرار وحکم واحکام مختلفه واردر وهر اسم شول صفتك خزانۀ اسراریدرکه صفة مزبوره اول اسمك حقیقتیدر * پس تجلیات

مطلب فی الاتصال

اسما ایچون اسرار شئ متضاده ومختلفه واردر وذکر اولنان اسرار شئ
حضرت اسمائیدن حضرت ذاته ترقی ایله ساقط اولوب معنای اتصال
اول ترقی در ❊ ودرجهٔ ثالثه ❊ اتصال وجود درکه اتصال مزبور
عبدك وجودی وجود حقده فنا اولمقدر واتصال مزبور نعوتدن برنعتله
ادراك اولنماز زیرا نعت اثنینیت اقتضا ایدر بو مقامده ایسه اثنینیت اولمز زیرا حضرت
احدیتده بر وجهله تعدد یوقدر وفانی فی احدیة الذات ایسه فانی فی الازل
وذات احدیت دخی باقیهٔ لم تزالدر * ایمدی فلیس للفانی الذی لم یکن له نعت
ولا للباقی علی ماکان علیه فی الازل واذ لانعت فلا ادراك) بیورمشلر واتصال
وجوددن مقدار دخی ادراك اولنماز الاسم معار واکا مشار اولان نظر اعتباریله
ادراك اولنور یعنی اتصال وجود ایچون مسمی ومرتبه وقدر یوقدر الا بر اسم
بلا مسمی درکه فنا فی الحق معناسیچون معاردر فنایه ایسه اتصال تسمیه اولنمز
لکن اسم اتصال فنایه عاریتی اولور ونظر اعتباری فانینك فناسی ظهورنه
نظر یدر اما اول ذاتی نه مقوله فانیدر خبرو یر بلمز بیورمشلرکه (الفانی الذی
توهم وجوده فی شهود الحق ذاته بذاته) فالمشار الیه بالاتصال هو لمح
ارتفاع الوهم عند صفاء شهود الحق المسمی صحو المعلوم فی کلام امیر المؤمنین
علی کرم الله وجهه وهذا غایة مایمکن العبارة عنه * پس اتصال مزبورك
وصالی طلب ایدوب مراتب مزبوره دن ترقی ایتدکدن صکره ذکر اولنان دولت
اتصاله واصل اولورسن ❊ مثنوی ❊ سعی شکر نعمت قدرت بود ❊ ایمدی
ارباب مجاهده دن اولوب طریق حقده سعی وکوشش ایلدیکك حق سکا
و یردیکی قدرت نعمتنك شکری اولور ❊ مثنوی ❊ جبر تو انکار آن نعمت بود ❊
سنك جبرك اول نعمته انکار اولور * یعنی حق تعالی سکا قوت وقدرت عنایت
ایتمش ایکن طاعته عدم اقتدار اظهار ایدوب بن مجبورم دیر ایسك نعمت
حقی انکار اولور * پس (ولئن شکرتم لازیدنکم) قول کریمی فحواسنجه
❊ مثنوی ❊ شکر قدرت قدرتت افزون کند ❊ قدرت نعمتنك شکری سنك قدرتك
زیاده ایدر ودخی (ولئن کفرتم ان عذابی لشدید) فحوای کریمی اوزره
❊ مثنوی ❊ جبر نعمت از کفت بیرون کند ❊ جبر نعمتی الکدن طشره ایدوب
کفران النعمة اولمغله سنی عذاب شدیده ملحق ایدر عند العلماء جبرك تعریفی
سلب اختیار واسقاط تکلیفات اولنوب عبد جماد مرتبه سنده در دیو معاصی یی
حاشا حقه حواله ایلمکده کما قیل (من احال المعاصی علی الله فقد فجر) * یعنی

بو مقوله جبریلرك احالهٔ معاصی علی الله ایتدکلرندن مرادلری مرتکب
اولدقلری اعمال فسق وفجور ایله مخاصمه وتوهم ایلدکلری شبهه تشبث ایله
احتجاج قصد ایدرلر که احالهٔ معاصی علی الله کندولرینه حجت ودلیل اوله
نتکم حق سبحانه وتعالی مشرکلرك جبرده اولان قوللرینی کتاب کریمنده بیان
ایدوب بیوررکه (سیقول الذین اشرکوا لوشاء الله ما اشرکنا ولا آباؤنا
ولا حرمنا من شئ) * یعنی اگر حق سبحانه وتعالینك مشیت ارتضائیه سی اولمسه
بز و بابالریمز مشرك اولمازدق دیرلر * پس حق سبحانه وتعالی انلرك قوللری رد
ایدوب (کذلك کذب الذین من قبلهم) دیو بیورور غریبدرکه معتزله دخی
نفی قدرده کندولرینی بو آیت کریمه ایله تأیید ایدرلر * لکن اهل سنت وجماعت
بونده رد اولنان ارادت مطلقه اولمیوب بلکه مشیت ارتضائیه یوقدر دیمکدر
ومشرکلرك دخی بو جبر ایله مرادلری ارتکاب شرکدن عذر ایدوب نیلیه لم
ارادة الله بزم مشرك اولمامزه تعلق ایلدی دیمك دکلدر بلکه انلرك اوزرینه
وقوع حجتدن صکره بو قوللرنده استهزا مراد ایتمشلردر * یعنی چونکه
(فلو شاء لهدیکم اجمعین) بیورلمش * ایمدی حق سبحانه وتعالی بزم شرکمزك
خلافنی اراده ایلمامش دیرلر وانبیاء عظامی بونکله تکذیب قصد ایدرلر دیو جواب
ویرمشلردر کذلك جبر مذمومده اولانلر دخی مجرد کندولرده نقصان
بولنمامق ایچون عبددن اختیار جزئی سلب ایدرلر بوندن اقدم دخی جبر ایله
اختیار بیننده اولان جبر اوسط ومذهب حق تفصیل اولنمش ایدی اما عند
ارباب التحقیق جبر اعتبار ایتدکلری سیر وسطده اولان سالکین قبل الوصول
الی الکمال ترك سعی واجتهاد ایدوب متابع مقتضای طبیعت اولدیغیدر * نتکم
حضرت مولانا سیر وسطده ترك اجتهاد ایلیان زمره یه خطابا بیورورلر که ای دون
همت ومتابع طبیعت اولان بازگشته لر بز خود جبری دکلز دیرسکز ❊ مثنوی ❊
جبر تو خفتن بود در ره مخسب ❊ سنك جبرك یولده او یومق اولدی ایمدی او یومه
* یعنی طریق حقده تکاسل وتهاون وترك مجاهدات ایتدیککه توکلدر دیمه
وعاقبت کاردن غافل اولمه ❊ مثنوی ❊ تا نبینی آن درودرکه مخسب ❊ تاکم موت
اختیاری بلکه موت اضطراری ایله درحقیقت ودرکاه احدیتی حق الیقین
کورمایینجه او یومه * یعنی ترقی وحرکتکه سکون عارض اولماسون بو فرصتی بردخی
اله کیرر قیاس ایلمه حق سبحانه وتعالی (یا ایها الذین آمنوا وعملوا الصالحات)
بیوروب ایمانی عمل صالحه مقارن اولدیغی حالده ذکر بیوروب مجرد ذکر

ایمان ایله اقتصار اولنمامشدر ﴿مثنوی﴾ هان مخسب ای جبری بی اعتبار ❊
ایمدی ای جبری بی اعتبار زنهار غافل اولمه ﴿مثنوی﴾ جز بزیر آن درخت
میوه دار ❊ اول درخت میوه دارك آلتنده غیری یرده او یومه مصراع اولده
اولان مخسب کلمه‌سنك معناسی مصراع ثانیده اجرا اولندی ﴿مثنوی﴾ تا که
شاخ افشان کند هر لحظه باد ❊ تا کم باد رحمت ور یاح عنایت هر لحظه اول
درخت میوه داری شاخ افشان واغصان شجره‌یی تحریك ایلیه ﴿مثنوی﴾
بر سر خفته ات بریزد نقل و زاد ❊ وسنك دنیادن خفته وجانب آخرته بیدر
اولان باشك اوزرینه نقل وزاد یکه معلوم اوله که حضرت مولانا قصۀ نخجیرانه
قبل الشروع صحبت مقلدان وناجنسلردن حذر ایله وهر کوردیکك دام تزویر
وصفیر صیاده مرغ طمعکار کبی کرفتار وخوار وزار اولمه ومفلسلر زرقلب ایله
خندان اولوب بعده ضر بخانه‌ده رسوای اولدقلری کبی سن دخی طریقت
قلابلرینك قلب آلتون ماننده کلمات مزخرفه‌لرینه فریفته اولمه که حق زر
اندودلك سنی طریق حقدن شاشرمیه وخیال کژ ایله چاه طبیعته دوشرمیه
❊ ایمدی شیر ایله نخجیران حکایه‌سن استماع ایله دیو توکل ایله کسب تحقیقنه
شروع ایدوب وجبردن منع ایلیوب نیجه حقایق بیان بیوردقدن صکره ❊ پس
ای طالب صادق بعض جهله دیدیکی کبی مرشد بی قنده ایسه بولور دیو
کاهل اوله وجد وطلبدن قالمه ومرشد کاملی بولاینجه ادام قیله وشجرۀ پر ثمرۀ
محبت ودرخت میوه دار معرفت اولان سایۀ حمایت وجود پیردن غیری یرده
استراحت قیلمه اول درخت قدسینك ظل همتنده تسلیم کلی ایله آسوده
اول که سنك کال طلب وانقیادك ونوم مثابه‌سنده اولان فراغ قلب ودنیادن
انقطاعك مشاهده قیلدقده باد نسیم مرحمت اول شجرۀ تجلیات اسما وصفاتك
غصون شفقت وعنایت وشاخهای نظر وهمتلرین تحریك ایدوب دهان
استعداد وکاوی نهاد که ثمرات جذبات ربانیه وفواکه معارف سبحانیه نثار
ایلیه دیمکدر نتکم ثوبان رضی الله عنه دن روایت اولنان اشبو حدیث شریف
وجود عالم ربانی شجرۀ خلدبرین اولدیغنه حجت واضحه در قال صلی الله علیه
وسلم (اذا لقیتم شجرة من اشجار الجنة فاقعدوا فی ظلها وکلوا من اثمارها
قالوا کیف یمکن هذا فی دار دنیانا یا رسول الله قال اذا لقیتم عالما فکانما لقیتم
من اشجار الجنة) ویاخود اعمال صالحه وکسب محاسنه تکاسل وتکاهل
ایلیوب جانب جبره کیدن وکهالتلرینه توکل تسمیه ایلیان تارك مجاهداته

خطاب ایدوب بیوررلر ای جبری زنهار وزنهار کسب عملدن غافل اولمه وریاض
انسانیه‌ده منبته اولان وجودك شجره‌سنك علم وحیات وقدرت وارادت وسمع
وکلام وبصر شاخلرینك سایه‌سنده وتسبیح وتهلیل وذکر وفکر وصوم
وصلوة وانواع مجاهدات ایله مزین اولان ثمرات آلتندن غیری یرده استراحت
قیلمه ❊ یعنی راحت قلبك وغدای روحك حقده عبادت اولسون حتی جنتده
دخی تحت شجرۀ طوباده راحت ابدیه ایله تنعم وثمرات جنت وفواکه بهشت
تناول ایلیه‌سن (اخرج ابن حبان عن ابی سعید ان رجلا قال یا رسول الله ما طوبی
قال شجرة مسیرة مائة سنة ثیاب اهل الجنة تخرج من اکامها واخرج ابن المبارك
وابن جریر عن شهر بن حوشب قال طوبی شجرة فی الجنة کل شجرة الجنة
من اغصانها من وراء الجنة ❊ وجابر رضی الله عنه حضرت رسول علیه
السلامدن روایت ایدرکه برکسنه سبحان الله العظیم دیسه انکیچون جنتده
بر نخل غرس اولنور (واخرج الحاکم وصححه وابن ماجه عن ابی هریرة ان رسول الله
صلی الله علیه وسلم مر به وهو یغرس غرسا فقال الا ادلك علی غرس خیر لك
قلت ما هو قال سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر تغرس لك بکل واحدة
شجرة ❊ وانس رضی الله عنهدن روایت اولنور که (قال علیه السلام عند ختم
القرآن دعوة مستجابة وشجرة فی الجنة وبو حدیث شریفی دخی طبرانی قیس
ابن یزید جهنی دن اخراج ایدوب روایت ایدرکه (قال قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم من صام یوما تطوعا غرست له شجرة فی الجنة ثمرها اصغر
من الرمان واضخم من التفاح وعذوبته کعذوبة الشهد وحلاوته کحلاوة
العسل یطعم الله منه الصائم یوم القیامة ❊ وعن ابن عباس رضی الله عنه قال قال
رسول الله صلی الله علیه وسلم من مشی علی عزیمة بجمعة صلت علیه دواب
الارض ونون الماء ونبتت له بکل خطوة شجرة فی الجنة وذنب یغفر صدق
حبیب الله علیه صلوات الله ❊ ایمدی ای طالب ثمرات اشجار عنایات ربانی ذکر
اولنان احادیث شریفه‌نك معانی لطیفه‌سندن حصه‌مند اولوب ذکر وتسبیح
وتقدیس وتنزیه وصوم وصلوة ومجاهدات وطاعات اشجار مثمرۀ جنت
اولدیغی معلوم اولدیسه ❊ پس مؤمنه لازم اولدیکه سعی ومجاهده‌دن برآن
خالی اولمیوب اکر ریاض جنان واکر روضات جنانی اشجار محبت وطاعت
وازهار ریاضت ومعرفت وآثمار مشاهده وحقیقت ایله معمور وآبادان ایلیه
یوخسه ﴿مثنوی﴾ جبر خفتن درمیان رهزنان ❊ جبر بیاز زهرنانده یاتمق وترك

مجاهدات ایله ارباب نفس وهوا بینده قالقدر ﴿ مثنوی ﴾ مرغ بی هنگام کی
یابد امان * وقتسز قوش یعنی مرغ بی پر وبال پروازه قصد ایتسه قچان امان
بولور * یعنی ﴿ مثنوی ﴾ مرغ پرنارسته چون پران شود * لقمهٔ هر گربهٔ دران
شود * مصداقنجه لابد بر بجینك پنجه سنده هلاك اولور ایمدی شول طالب كه
طریق حرامیلری اولان مقلدلر میاننده قاله وشول سالك غیر مجذوب كه عشق
ومعرفت جناحینی اولمدن اشیانهٔ بدندن مرغ روحی اوچه وشول مجذوب
غیر سالك كه شریعت وطریقت قنادلری بتمزین بو عالمدن كوچه لابد
كماله واصل اولمیوب مقصود اصلیدن كروقالور وتسلیم ورضاده كامل اولمیان
توكلدن لاف اورمق كندو یولنی اورر ﴿ مثنوی ﴾ ور اشارتهاش را بینی زنی *
واكر حق سبحانه وتعالینك اشارتلرینه بورون اوره سن * یعنی عجب واستكبار
ایله بیق بوروب وبورون اویناتوب انواع مسكنت وافتقار ایله جبههٔ انقیادك
سجده كاه اطاعته وضع ایتیه سن وجوارح واعضا سلامتنه قولی وفعلی
ولسانی وحالی شاكر وحامد اولمیه سن ﴿ مثنوی ﴾ مرد پنداری وچون
بینی زنی * كندیكی مرد صانورسن چونكه امعان نظر قیله سن كندیكی عورت
كورورسن زیرا رجل حقیقی اولدركه كافر النعمة اولمیوب شاكر وذاكر اوله
وقوای بدنیه سن ماخلق له سنه صرف ایدوب حدود اللهدن خروج ایدن
فسقه دن ونفسی محكومی اولان زن بی حیالردن اولمیه الحاصل شویله كه
عاقبت بین اولوب امر الهی یه امتثال ایلمزسك ﴿ مثنوی ﴾ این قدر عقلی كه
داری كم شود * بو قدر عقلی كه طوتارسن ضایع وكم اولور ﴿ مثنوی ﴾
سر كه عقل ازوی بپرد دم بود كم * عقل كه باشدن اوچه اول باش قویرق اولور
زیرا انسانك شرفی عقلله در شویله كه عقل كیده (اولئك كالانعام) قبیلندن
اولور بلكه حیوانك دخی اشبهی اولمیوب دم مثابه سنده اولان اخس حیواناتدن
اضل اولوب حقنده (بل هم اضل سبیلا) بیوریلور آه ای عاشق صادق حضرت
مولانا قدس سره بو بیت شریفده كشف وشهود ایله ذوق اولناجق عجب
اسراره اشارت بیورمشدر فافهم جدا ﴿ مثنوی ﴾ زانكه بی شكری بود
شوم وشنار * وباعث تضییع عقل بودر كه شكرسزلك نامبارك ومشئوم وعیب
ومذموم شنار عیب معناسنه در ﴿ مثنوی ﴾ می برد ناشكر را تا قعر نار *
ناسپاس اولان ناس صورت ونسناس سیرتی شكرسزلك تا قعر نار سقره ایلدر
ایمدی بنم جانم دولت دوجهانی استرسك شكرکی زیاده قیل ﴿ سنائی ﴾ بیت

شكر كوی از پی زیارت را * عالم الغیب والشهاده را * شكر اورا كسی چه داند كفت *
كه هر شكر او كه داند سفت * كر همه مو بهاز بان كردد * هر یكی را هزار جان
كردد * پس سوی شكر نعمتش پوبند * كر بكویند هم بد وكوبند * كر كسی شكر
اوفزون كوید * شكر توفیق شكر چون كوید ﴿ مثنوی ﴾ كر توكل میكنی در كار
كن * اكر توكل ایدرسك توكلی اكتساب وكارده ایله والا جبر صرفه ذاهب اولوب
بیكار اولمغی توكل عد ایلمه نتكم (ان الله لا یحب البطالین) بیورلمشدر ﴿ مثنوی ﴾
كیش كن پس تكیه بر جبار كن * اولا زراعت وحبه بی زمینه القا ایله واعمال
صالحه بی علی ما امر الله تعالی ایشله بعده جبار اللهه اتكال وتكایله ایمدی ممكن
اولدقچه لوجه الله بر كسبله تقید كركدر اما بعض كاهلار وبطالار تكاسلاریندن
بر كسبله مقید اولمیوب انك نامنی ترك وزهد اطلاق ایدرلر او مقوله لر تسویلات
شیطانیه یه تابع اولمشلردر آدمك جمله دن اسفل وكمتری بیكار اولنلردر وحكماء
فرسك نصایحندندر كه (قال لكل شیء داعیة وسبب فسبب طیب العیش مدارة
الناس وسبب المدارة وفور العقل وسبب السر الستر وسبب المزید الشكر وسبب
زوال النعمة البطر وسبب العفة غض البصر وسبب النشب الطلب وسبب
العطب الغضب وسبب الزینة الادب وسبب الفجور الخلوة وسبب البغضة الحدة
وسبب المحبة الهدیة وسبب الدعة الضعة وسبب المودة والاخوة البشاشة والبشر
وسبب الفقر السرف وسبب الثروة حسن التدبیر وسبب المذلة المسئلة وسبب
الحرمان الكسل وسبب الاموال الحلول بساحة الملوك * ایمدی اسباب مذكوره نك
جمله سی سعی واجتهاددر * پس ای نخجیران عارفلر رحم الله امرأ نظر فتفكر
وتفكر فاعتبر واعتبر فابصر وابصر دیمشلردر لایق اولان بودر كه كسب واختیاری
بكلیته سلب ایتمیوب جبریلردن اولمیه سز وطریق صوابی الیكزدن قومیه سز

﴿ باز ترجیح نهادن نخجیران توكل را بر جهد واكتساب ﴾

تكرار نخجیران توكلی جهد اوزرینه ترجیح ایتدكاری دركه ای شیر اكرچه
جمله كلمات دربارك مقبول اصاغر واكابر وموافق شرع نبوی وسنت
مصطفوی در وترك كسب وتداوی واستسلام للمهلكات ایتمكی توكله شرطدر
دیانلر عند العلما مردود وكشی نفسنی تهلكه یه القا شرعا شریفده حرامدر
* اما ارباب حقیقت دیمشلردر كه توكلی معرفت اولدركه وحدانیت حق
مشاهده سندن طرفة عین غافل اولمیه زیرا توكل علی الله اولمزالا حقدن غیری
فاعل كورمامكله اولور وبو ذكر اولنان معرفتك كمالی (لا اله الا الله وحده

لاشريك له له الملك وله الحمد وهو على كل شئ قدير) قولى ترجمه ايتمشدر
واصحاب توحيد حقيقى توحيده قشرى وابى اعتبار ايدوب بيوررلر كه توحيد
لبيده دخى لب لب واردر اولا لب اول اولدر كه حق سبحانه وتعالانك نور
هدايتى ايله توحيدك حقيقت وسرى منكشف اولدقده اول نور ايله مشاهده
ايدرسنكه على الترتيب اشياء كثيره بجملتها فاعل واحددن صادر اولمش * پس
علم يقينى ايله معلومك اولور كه اسبابك سلسله سى وكيفيت تسلسلى واول
سلسله نك ارتباطى مسبب الاسبابه راجع ايتمش لكن مرتبه من بوره صاحبنى
ارباب تفرقه دن عد ايدرلر زيرا افعال وكثرت افعال وارتباط افعالى فاعل
ايله كورمشدر اكا بناء بوكا مرتبهٔ فنا وتوحيد لب لب ديمزلر * اما توحيد لب لب
اولدر كه بو مرتبه ده اولان موحد وجودده واحددن غيرى وجودك كورميه
وحق اليقين معلومى اوله كه حقيقتده موجود واحد اولوب وجود واحدده
كثرت نظرنده تفرقه اولنه كوره در * مثلا بركمسه انساندن برينك رجلنى
بعده يدينى بعده وجهنى بعده رأسنى كورسه بو مقوله رائى به لابد كثرت غلبه ايدر
* اما اكر جملهٔ واحدهٔ انسانى كورسه انك خاطرنه احاد خطور ايتميوب
بلكه مدرك شئ واحد كبى اولور كذلك توحيد لب لب ايله موحد اولان عارف
كاملك دخى نظرنده رؤيت سموات وارض وسائر موجودات فرق اولنميوب
بلكه كليسنى فى حكم الشئ الواحد مشاهده ايدر * نتكم روايت اولنور كه حاتم
اصمه بركون بركمسنه كلوب من اين تأكل * يعنى نردن يرسن يا اصم ديدى اول
دخى من خزانة الله ديو جواب ويردى اول كمسنه (ايلقى عليك الخبز من السماء)
* يعنى يوخسه الله تعالى سكا نفقه ونانى سمادنمى القا ايدر ديدى حاتم اصم
دخى (لولم يكن الارض له لكان يلقيه من السماء) يعنى اكر ارض انك اولمسه
حقا سمادن القا ايدردى ديو جواب ويردى اول رجل ايتدى (انتم تقولون الكلام
* يعنى سز همان برقورى سوز سو يليانلر دنسز همى ديدى (حاتم اصم دخى
(لانه لم ينزل من السماء الا الكلام) * يعنى انكيچون كلام سو يلرمكه سمادن نازل
اولمادى الا كلام نازل اولدى ديدى اول رجل ايتدى (لااقوى على مجادلتك)
* يعنى بن سنكله مجادله يه قادر دكلم ديدى حاتم اصم دخى (لان الباطل لا يقوى
مع الحق) ديو بيوردیلر وسرى سقطى يه توكلدن سؤال اولندقده
التوكل الانخلاع من الحول والقوة) ديو بيوروب وسيد الطائفه جنيد
بغدادى قدس سره دخى (حقيقة التوكل ان يكون لله كما لم يكن فيكون الله له
كما لم يزل بيورمشلر وشبلى دخى (التوكل كربة حسنة بيورمشلر
* يعنى توكل ترك اسباب وتوجه الى المسبب در ديمكدر قدس الله ارواحهم

* وقال على كرم الله وجهه (ان اخيب الناس سعيا واخسرهم صفقة رجل
اتعب بدنه فى آماله وشغل بها عن معاده فلم تساعده المقادير على ارادته
وخرج من الدنيا بحسرته وقدم على آخرته بغير زاد * وحضرت عيسى عليه
السلام دخى كسبه اولان شغلرنده حددن تجاوز ايدن طائفه يى توكله
ترغيب ايدوب اى قوم (انى اصبحت ما ارجو ولا استطيع دفع ما احذر وانا
مرتهن بعملى والخير كله بيد غيرى فاى فقير افقر منى واى عبد احوج الى مولاه
منى) ديو بيوردى * پس طائفهٔ نخجيران باب توكلده بو قدر حقايق بيان ايدوب
❊ مثنوى ❊ جمله باوى بانكها برداشتند ❊ جمله سى شيره اوازلر قالدرديلر
واى شيردلير ديو چاغروب ايتديلر كه ❊ مثنوى ❊ كان حريصان كه سببها
كاشتند ❊ اول حريصلر كه اسبابى كوروب وسببلر تخمنى اكديلر * يعنى
اسبابه تشبث ايلديلر ❊ مثنوى ❊ صد هزار اندر هزار از مر دوزن ❊ نيجه
يوز بيك كره يوز بيك مر دوزن ❊ مثنوى ❊ پس چرا محروم ماندند از
زمن ❊ پس زمانه دن نيچون محروم قالديلر * يعنى سعى واقدام وجد واهتمام
ايدن نيجه يوز بيك مر دوزن مرادلرينه نائل اولميوب زمانه ده محروم قالديلر
واسبابدن برشيئك نفعن كورمديلر ❊ مثنوى ❊ صد هزاران قرن ز آغاز جهان ❊
جهانك ابتداسندن الى يومنا هذا قرون ماضيه دن وقرون موجوده دن نيجه
يوز بيك كروه ❊ مثنوى ❊ همچو اژدرها كشاده صد دهان ❊ جانب مرامرلرينه
اژدرها كبى صد دهان آچش ❊ مثنوى ❊ مكرها كردند آن دانا كروه ❊
واول قوم دانا وطائفهٔ صاحب ارا وصول مراد ايچون مكر وتدبيرلر ايلديلر
❊ مثنوى ❊ كه ز بن بر كنده شد ز آن مكر كوه ❊ بر مرتبه مكر كه جبال عظيمه اول
مكردن قعرندن قوپمش اولدى يعنى مكر وخدعه ايله قلع جبال ايدرلر ايدى
❊ مثنوى ❊ كرد وصف مكرها شان ذو الجلال ❊ اول ذو الجلال لايزال
پادشاه بى زوال اول طائفه نك مكرلرينى كتاب كريمنده وصف ايدر ❊ مثنوى ❊
لتزول منه اقلال الجبال ❊ اول مكردن البته قلل جبال زائل اولور ضمير منه مكره
راجعدر حضرت مولانا قدس الله روحه سورهٔ ابراهيم ده بو آيت كريمه يه اشارت
بيوررلر كه امم سالفه وقرون ماضيه دن نيجه سى قضا وقدردن خلاص اولمق
ايچون هزار حيله ومكر ايدوب مكرلرى كندولره راجع اولديغندن خبر ويرر
قال الله تبارك وتعالى (وضربنا لكم الامثال وقد مكروا مكرهم وعند الله مكرهم
وان كان مكرهم لتزول منه الجبال) يعنى اى طائفهٔ كفره شرك ومعاصى ايله

نفسلرینه ظلم ایلیانلرك ایتدکاری افعالك صفاتن ومکرلری مقابله سنده کندولره
واقع اولان انتقام واهلاکك اوصافن سزه بیان ایلدك دیمك اوله وصفاته امثال
اطلاقی غرابتده هر ظالم ایچون مضروبه اولان امثال کبی اولدیغیچوندر بو تقدیرجه
امثال میمك وثاء مثلثه نك فتحیله اولان مثلك جمعیدر و یاخود ای منکرین ومشرکین
سز کفرده واستحقاق عذابده امم سالفه نك مثلی سز دیمك اوله * پس بو تقدیرجه
امثال کسر میم وسکون ثا ایله اولان جمع مثل اولور * حاصل کلام ای قوم
ضالین سزك مثلکزی وامم سالفه نك امثالنی سزه بیان ایدوب انواع تنبیهات
ایلدك تاکه خواب غفلت وغرور مستی انانیتدن بیدار اولوب سزدن غبر یلری
عبرت المازدن اول سز غیر یلرك حالندن عبرت الەسز و کفر وعصیان وشرك
وطغیاندن قلبکزی پاك ایدوب توحید وایمانه رجوع ایلیه سز (وقد مکروا مکرهم)
وکفار مشرکین ابطال حق واثبات باطل قصدیله بذل وسع واستفراغ
جهده ملتبس اولان مکر عظیملر یله تحقیق مکر ایتدیلر (وعند الله مکرهم) وانلرك
مکری عند الله مکتوب ومحفوظدر * یعنی حق سبحانه وتعالی مکر کفارك
مقابله سنده کندیلرك مکرندن اعظم برمکر ایله مجازات ایدر دیمکدر بو تفسیر
اوزرینه مکر فاعلنه مضاف اولور و یاخود حق سبحانه وتعالی کفاره
ایده جکی مکر کفارك مستحق اولدقلری عذابدن عبارت اولوب عذاب مزبور
کفاره شعور وظنلری اولمدیغی جهتدن اتیان ایده جکدر که اول عذاب عند الله
ثابت وامر محققدر دیمك اوله و بو تفسیر اوزرینه مصدر مفعولنه مضاف اولور
و یاخود حذف مضاف اوزره مجاز فی الکلمه اولوب وعند الله جزاء مکرهم
دیمك اوله (وان کان مکرهم لتزول منه الجبال) عامهٔ قرا لتزول کلمه سنده اولان
لامك کسریله قرائت ایتشلر و کسائی لامك فتحیله قرائت بیورمشلردر وقرائت
اولیده وجوه ثلثه یی محتملدر وجه اول ان نافیه ولام کون منفیدن لام
جحود اولمسیدر و بو تقدیرجه کان کلمه سنده ایکی قول واردر
قول واحد کان تامه اولوب کلامدن مقصود تحقیر مکر کفار اولمقدر * پس
معنای نظم کریم دیمك اولور که مکر کفار مکر حقیردر * یعنی ثبوت وقوتده
جبال راسیات مثابه سنده اولان شرایع نبویه نك ازاله سیچون کفارك مکرلری
ثابت اولمادی وثبوتی دخی امر ممتنع ومحالاتدندر دیمك اولور وعبد اللهك
وما کان مکرهم قراءتی حرف ان نافیه اولدیغنی مؤیددر وقول ثانی کان ناقصه
اولمقدر * و بو صورتده خبر کانده بصریون وکوفیون بیننده ایکی قول
مشهور واردر قول اول بصریینڭ درکه خبر کان محذوف اولوب لام خبر

محذوفه متعلق اوله تقدیری نظم شریف (ماکان مکرهم ثابتا لتزول منه الجبال)
دیمك اوله * وقول ثانی قول کوفیوندرکه لام مع مدخوله خبر اوله * یعنی جبال
راسیات مثللو اولان شرایع متینه مکر کافرین ایله زائله اولمز دیمکدر * وجه ثانی
ان مخففه من الثقیله اولمسیدر بو تقدیرجه معنای نظم شریف تحقیق شان
بودرکه انلرك مکری جبال مثابه سنده اولان شرایعك زوالی ایچون اولدی
دیمك اولور وابن عطیه بیوررکه بووجهله اولان قرآنك معناسی کفارك مکرینی
تعظیمدر زیرا مکر کفار امور عظامك ذهاب وزوالیچون واقع اولمشیدی
* فلهذا مکر دخی عظیم اولمش اولور * ووجه ثالث ان شرطیه وجوابی محذوف
اولمقدر تقدیر کلام وان کان مکرهم معدا لازالة اشباه الجبال الرواسی وهی
المعجزات والایات فانه مجاز بهم بمکر هو اعظم منه * یعنی اکر انلرك مکری
مانند جبال راسیات اولان معجزات وآیاتك ازاله سیچون اولورسه اول مراده
کفار واصل اولمز بلکه مکرلری کندولرینه علیه اولور * زیرا حق سبحانه
وتعالی کفار بدکرداره ایلدکاری مکر مقابله سنده مکر عظیم وعذاب الیم ایله
مجازات ایده جکدر دیمك اولور ومعالم التنزیل واکثر تفاسیرده بو آیت کریمه نك
تفسیرنده اشبو حکایتی امام علی کرم الله وجهه دن روایت ونقل ایدرلر که
* حضرت ابراهیم علیه صلوات الله الرحیم نمرودی ایمانه وتوحید یزدانه دعوت
ایتدکده نمرود ایتدی اکر ابراهیم علیه السلامك دیدیکی صادق ایسه بزه
لازمدرکه بر طریقله سمایه صعود ایدوب اسمانده کیم واردر واسمان دخی
نه شیدر کوره وز * پس امر ایلدیکه درت دانه کرکسی هنوز یاوری ایکن
طوتوب بسلدیلر و کوشتدن غیری نسنه ییدرمدیلر چونکه کرکسلر تمام بیوبوب
قوتده حد کماله ایرشدکده بر تابوت دوزدروب وتابوتك جانب سفلیسنده بر پنجره
وجانب علویسنده بر پنجره وضع ایتدیلر ونمرود کندوسی بر آدمیسی ایله
تابوتك ایچنه اوتوروب تابوتی درت کوشه سندن درت کرکسلرك اباغنه
بند ایتدیلر وبالای تابوته بر عصا وضع ایدوب عصایه کوشت پاره قودیلر
کرکسلر عصا اوجنده کوشت پاره یی کوردکاری کبی آرزوی کوشت ایله براغوردن
هوایه پرواز ایدوب تابوتی معا کوتوردیلر و کوشت پاره طمع ایله بر کون بر کیجه
اوچدقلرنده نمرود مصاحبنه ایتدیکه تابوتك فوقنده اولان دریچه یی آچوب
سمایه نظر ایله و کور کیم سمایه قریب اولدقمی پس اول کمسنه سمایه نظر ایتدکده
ای نمرود سما اولدن نه هیئاتده ایسه کما فی الاول هیئات مزبوره اوزرینه

مطلب
قصهٔ صعود
نمرود الی السماء

طوروب اصلا تفاوت واقع اولمامش دیدی نمرود ایتدی جانب سفلیده
اولان دریچه‌یی دخی آچوب وجه ارضه نظر ایله کورکیم نه‌قدر بعید اولمشز
دیدی اول دخی باب سفلی‌یی آچوب نظر ایتدکده ای نمرود زمین کویاکه جمله
دریا وجبال رأسیات دخان کبی کورینور دیوجواب ویردی پس پنجره‌لرك
قپاقلرین قپایوب برکون دخی اوچدیلر نمرودك مصاحبی برموجب اشارت
نمرود دریچهٔ بالادن جانب آسمانه نظر ایتدکده کمافی الاول مشاهده ایدوب
ورؤی زمینه دریچهٔ سفلی‌دن نظر ایتدکده اصلا زمیندن نسنه کورمیوب
انجق بردومان وسیاهلق کورینور دیدی وشدت هوا دخی کرکسلری
طیراندن منع ایدر اولدی وبو اثناده جانب سمادن کوش نمروده برندای مهیب
ایرشدی که ای کمراه بی حاصل نه دیلرسن ونه جانبه کیدرسن عکرمه
رضی الله عنه روایت بیوررلر که نمرودك مصاحبی اولان غلامده تیر وکمان
وارایدی ندای مزبوری اشتدکده جانب آسمانه براوق آتدی حکمت خدا بین المغرب
والمشرق حرارت شمسی اعتدال ایچون خلق اولنوب سماده معلق اولان
دریادن برماهی نمرودك تیرنه کندونفسنی فدا ایدوب تیرمزبوره اول ماهینك
آلودهٔ خونی اولوب تابوتك اوزرینه دوشدی وبرروایتده سهم مرمی جوهواده
اولان طیوردن برطیره اصابت ایلدی دیمشلر الحاصل علی کلا التقدیرین نمرود
لعین سهمی خون آلود کورد کده حاشا خدای آسمانك ایشنی تمام ایلدك
دیوب تابوتك فوقنه نصب اولنان خشبی تابوتك آلت یانته وضع ایله دیو
غلامنه امر ایدوب غلام اول خشبی اوجنده باغلنان کوشت پاره ایله تابوتك
جانب سفلیسنه اوزادوب کرکسلر کوشت پاره‌یه ایرشمك آرزوسیله
جانب سفلی‌یه توجه ایدوب تابوتی کیروجه ارضه کتوردیلر پس نمرودك مکری
بوایدی وجبال دخی کرکسلرك قنادی کورلدیسندن وتابوتك کورلدیسندن
اولان صدایی فزع قیامت صانوب جبال راسیات عظمتی ایله حرکته کلدی
پس (وان کان مکرهم لتزول منه الجبال) قول کریمی بوکا اشارتدر دیمشلر
الحاصل نمرودك مکروحیله وسعی وجهدی قضا وقدرك منعنه قادر اولمایوب
بالاخره دماغنه بربعوضه دخول ایدوب انکله هلاك اولدی ایمدی قضا وقدره
مکروحیله‌نك فائده‌سی اولمدیغی مقرر اولدی پس سن دخی هرنه قدر کسب
وکاره چالشوب دراودرلو مکروخدعه‌لر ایلسك ﴿ مثنوی ﴾ جزکه آن قسمت
که رفت اندر ازل ❊ که اول قسمت ونصیبدن غیری که تقدیر ازلده واقع اولدی

﴿ مثنوی ﴾ روی ننمود ازشکار وازعمل ❊ شکاردن وعملدن یوز کوسترمدی
یعنی تقدیر اولنان شی شکاروکسب وجهد وعملدن حاصل اولمایوب بلکه مقدر
اولان هرنه ایسه زمانی کلدکده ظاهر اولدی ﴿ مثنوی ﴾ جمله افتادند ازتدبیر
وکار ❊ جمله مدبرلر تدبیروکاردن عاجز اولدیلر ورأی وتدارکلرندن فائده کورمدیلر
﴿ مثنوی ﴾ ماند کار وحکمهای کردکار ❊ عاقبت حق سبحانه وتعالی‌نك
کاری وحکملری قالدی ومراد حق نه ایسه اول اولدی ﴿ مثنوی ﴾ کسب
جزنامی مدان ای نامدار ❊ ایمدی ای نامدار کسبی برنامدن غیری بیله
زیرا کسب وسبب مجرد برآلت ملاحظه در حقیقته نظر اولنسه البته تأثیری یوقدر
﴿ مثنوی ﴾ جهد جزوهمی مپندار ای عیار ❊ پس جهدی وهمدن غیری
بیله ای عیار اکا بناء که مقدر اولمیان مرادك وصولنه جهدك قطعا فائده‌سی
یوقدر خصوصا امورك کلیسی بروفق تقدیر رحمانی اولوب نهج تدبیر انسانی
اوزره اولمدیغنی امام علی کرم الله وجهه بیان ایدوب بیورمشلردر که
﴿ نظم ﴾ لوکانت الارزاق تجری علی مقدار مایستاهل العبد ❊ لکان من
یخدم مستخدما وغاب نحس وبداء سعد ❊ واعتدل الدهر الی اهله واتصل
السور ذو المجد ❊ لکنها تجری علی سمتها کما یرید الواحد الفرد ❊

﴿ نکرستن عزرائیل علیه السلام برمردی وکریختن آن در سرای ﴾
﴿ سلیمان علیه السلام وتقریر ترجیح توکل برجهد وقلت فائده جهد ﴾

مطلب

❊ عزرائیل برمرده نظر ایتمه‌سن واول مرد سلیمان نبی علیه السلامك
سراینه قاچمه‌سن وجهدك اوزرینه ترجیح توکلك تقریری وقلت
فائدهٔ جهدی بیان ایدر وبو بیان اطیف بوخبر شریفه اشارتدر که
سورهٔ لقمانده (وماتدری نفس بای ارض تموت) آیت کریمه‌سنك
تفسیرنده ثبت اولنوب قاضیٔ بیضاوی وشیخ علی سمرقندی تفسیرلرنده
بووجهله مسطوردر که (روی ان ملك الموت مر علی سلیمان علیه السلام
فجعل ینظر الی رجل من جلسائه یدیم النظر الیه فقال الرجل من هذا فقال
ملك الموت فقال کانه یریدنی فمر الریح ان تحملنی وتلقینی بالهند (وتفسیر سمرقندیده
وسأل سلیمان انه یحمله علی الریح ویلقیه ببلاد الهند) دیو مسطوردر (ففعل
ثم قال ملك الموت لسلیمان کان دوام نظری الیه تعجبا منه لانی امرت ان اقبض
روحه بالهند وهو عندك) وقاضی بیضاوی رحمة الله علیه روایت مزبوره‌یی
ایراددن صکره بیوررلر که (وانما جعل العلم لله والدرایة للعبد لان فیها معنی الحیلة
فیشعر بالفرق بین العلمین ویدل علی انه ان اعمل حیله وانفد فیها وسعه لم یعرف

ماهو الصدق به من كسبه وعاقبته فكيف بغيره مما لم ينصب له دليلا عليه
پس حضرت مولانا بوا جر منيفك مفهوم شريفنى نظمه كتوروب بيورورلر كه
﴿ مثنوى ﴾ راد مردى چاشتگاهى در رسيد * بر كريم كسنه برقوشلق
وقتنده ارشدى ﴿ مثنوى ﴾ در سرا عدل سليمان درد ويد * سليمان عليه
السلامك عدلى سراينه يلدى ﴿ مثنوى ﴾ رو يش از غم زرد و هر دو لب
كبود * انك وجهى غمدن زرد وايكى دوداغى كوكرمش ﴿ مثنوى ﴾ پس
سليمان گفت اى خواجه چه بود * پس سليمان عليه السلام اى خواجه
سكا نه حال واقع اولدى ديدى ﴿ مثنوى ﴾ گفت عزرائيل درمن اينچنين *
يك نظر انداخت پر از خشم وكين * خواجه حضرت سليمان عليه صلوات
الله المنانه ايتدى عزرائيل بكا خشم وكيندن پر غضب وقهر ايله مالامال
بو نجاين بر نظر ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ گفت هين اكنون چه ميخواهى بخواه *
حضرت سليمان خواجه يه ايتدى آگاه اول وشمدى نه ديلرسك ديله ﴿ مثنوى ﴾
گفت فرما باد را اى جان پناه * خواجه سليمانه ايتدى اى جان پناه ايديجى
باده فرمان ايله كه ﴿ مثنوى ﴾ تا مرا زينجا بهندستان برد * تا بنى بورادن خطهٔ
هندستانه ايلده ﴿ مثنوى ﴾ بو كه بنده كان طرف شد جان برد * بولايكه بنده
ضعيف اول جانبه كيده جان ايلده يعنى زمين هندستانه وارمغله بولايكه جان
خلاص ايدم * ايمدى خصلت مزبوره اكثر ناسده موجوده و بو صفات ايله
متصفه اولوب (اينما تكونوا يدرككم الموت ولو كنتم فى بروج مشيدة) آيت
كريمه سنده اولان تحقيقدن غافل اولوب وطول امل كندولرينى قضا وقدردن
شاغل ايتمكله حضرت مولانا بو قصه دن مستعمينه حصه ايچون بيورورلر كه
﴿ مثنوى ﴾ نك زدرويشى كريزانند خلق * اشته كذلك خلق دخى
درويشلكدن فرار ايدرلر ﴿ مثنوى ﴾ لقمهٔ حرص وامل زانند خلق ﴿ ع ﴾ اول
سببدن لقمهٔ حرص واملدرر بو خلق * سلطان دنيا ودين سيمرغ قاف
يقين * كنج عالم عزلت * كنج سراى دولت * شاه اقليم آدم ابراهيم بن ادهم *
بيورورلر كه بزدرويشلك طلب ايتدكجه توانكرلك اوكيمز اولور غيريلر توانكرلك
ديلدكجه درويشلك بولورلر * ايمدى مرتبهٔ ولايته نائل اولانى ديرايسك
دنيا وآخرتدن برذره يه نظر ايتمه ودائما حقه توجه ايدوب ماسوادن فارغ اول
وحلال لقمه تناول ايله والاوصول الى الحق مجرد قيام شب وصيام روز ايله
ميسر اولمز ﴿ مثنوى ﴾ ترس درويشى مثال آن هراس * درويشلك خوفى

اول كسنه نك خوفى كبيدر كه عاقبت خوف ايتدبكنه اوغرايوب موتدن
خلاصه قادر اولمادى * ايمدى سن دخى ﴿ مثنوى ﴾ حرص وكوشش را تو
هندستان شناس * حرص وكوشش وسعى وجهدى هندستان اكله * يعنى فقر
ودرويشيدن خلاص اولاين ديو هر نه قدر حريص اولوب انواع سعى وكوشش
ايدرسك انجق همان بلا ومشقت چكوب * بيت ند كار جهد ايدرسك برمراده *
نصيب اولمز مقدرن زياده * مفهومنجه مقدردن زياده برذره يه نائل اوله مزسن
بلكه سعى ايدنلرك اكثرى محروم قالوب نيجه كسنه لرك سعى وجهدى يوغيكن
انواع دولت وثروته نائل اولورلر نتكم ادم الاوليا امام على المرتضى كرم الله وجهه
بيورورلر ﴿ نظم ﴾ للناس حرص على الدنيا بتدبير * وصفوا هنالك ممزوج
بتكدير * كم من ملح عليها لا تساعده * وعاجز نال دنياه بتقصير * لم يرزقوها
بعقل حين مارزقوا * لكنهم رزقوها بالمقادير * لو كان عن قوة او مغالبة *
طار البزاة بارزاق العصافير * ايمدى قصه دن حصه ندر معلوم اولديسه
ينه قصه يه كلالم ﴿ مثنوى ﴾ باد را فرمود تا او را شتاب * بر د سوى قعر هندستان
بر آب * سليمان نبى عليه السلام باده امر ايتدى تا كه اول كسنه يى اقصاى هندستانك
جانبنه صو اوزرنده ايلتدى يعنى هندستانك نهايتنده بر جزيره يه كتورديكه
اطرافى آب ايدى ﴿ مثنوى ﴾ روز ديكر وقت ديوان ولقا * ايرته سى كون ديوان
وخلقله ملاقات وقتى ﴿ مثنوى ﴾ پس سليمان گفت عزرائيل را * پس سليمان
عزرائيله ديدى ﴿ مثنوى ﴾ كان مسلمانرا بخشم از بهر آن * كه اول مسلمانه اندن
اوتورى غضب وخشم ايله ﴿ مثنوى ﴾ بنكريدى تا شد آواره زخان * نظر
ايلدك كه اول كسنه خانمانندن ووطن مألوفندن آواره وسرگردان اولدى
بعض نسخه ده خان يرينه جيله جان واقع اولمشدر * يعنى اكا انكيچونمى
نظر ايلدك كه جانندن آواره اولدى ديمكدر ﴿ مثنوى ﴾ گفت من از خشم كى
كردم نظر * عزرائيل عليه السلام سليمان عليه السلامه ايتدى بن اكا غضبدن
نچان نظر ايلدم ﴿ مثنوى ﴾ از تعجب ديدمش در رهگذر * بلكه يولده كچركن
اكا تعجبا نظر ايلدم والا نظرم خشم ايله دكل ايدى وتعجبمه دخى باعث بو ايديكه
﴿ مثنوى ﴾ كه مرا فرمود حق كامروز هان * حق تعالانك فرمانى بكا بو وجهله
صادر اولمش ايديكه بوكون آگاه اول ﴿ مثنوى ﴾ جان او را تو بهندستان
ستان * اى عزرائيل انك جاننى سن هندستانده ال پس اول كسنه يى سنك
ديوانكده كورديكمده ﴿ مثنوى ﴾ از عجب گفتم كر او را صد پرست * تعجبدن

ایتدم اکر اول کسنه نك بوز قبادی دخی وارایسه ﴿ مثنوی ﴾ او بهندستان شدن دوراندرست ٭ اول کسنه هندستانه کتمك دوردر ٭ یعنی اول کسنه هندستانده اولق بعیددر دیمك اولور ٭ ایمدی ای مستمع حصه مند چونکه نتیجهٔ کار معلوم اولدی ﴿ مثنوی ﴾ تو همه کار جهان راهمچنین ٭ کن قیاس وچشم بکشاو ببین ٭ سن جهانك جمله کارنی بونجلاین قیاس ایدوب وخواب غفلتدن بیدار اولوب عقل وندبر چشمنی کشاده قیلوب دیدهٔ عبرت بین ایله نظر ایدوب کورکم فقردن خوف ایلین وتحصیل دنیایه حریص اولوب سعی و حذر ایله مقدردن خلاص ممکن دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ زکه بکریزیم ازخود ای محال ٭ کیدن چالم کندومز دنمی ای کسه محالدر ٭ یعنی کشی کندو سندن چماق ممکنمی در بوخود امر محالدر کذلك موتدن دخی چماق محالدر ٭ زیرا قنده قاچسه الموت سنکله بیله در ﴿ مثنوی ﴾ ازکه بربایم ازحق ای و بال ٭ کیدن قپارز حقدنمی قپارز ای صاحب وبال مضاف اوزره معنا و یرلمشدر ٭ حاصل کلام قضاو قدر بزم عین ونفسمز کیبدر ٭ پس قضاء الهیدن فرار کشی کندو ذاتندن فرار کبیدر ٭ ایمدی حق سبحانه وتعالینك قضاسندن فرار ایله کسنه خلاص اولمز وحق تبارك وتعالینك ارادت ازلیه ومشیت علیه سی برشیئك حصوانه تعلق ایتدکجه اول شیئه هیچ فرد واصل اولمز ﴿ سنائی ﴾ ستم دوست راچو أز دراوست ٭ دوست دارمکه دوست دارد دوست ٭ دررضای خدای خویش بکوش ٭ برادش مرادخود بفروش ٭ کرترا تیغ میزندزه کن ٭ ورترازخم میرندخه کن ٭ بقضای خدانداده رضا ٭ نشناشی خدا برابخدا ٭ بابحکم خدای راضی شو ٭ ورنه بخروش و پش قاضی شو ٭ تاترا ازبلاش برهاند ٭ ابله انکس که اینچنین داند ٭

﴿ ترجیح نهادن شیرجهدرا برتوکل وفوائد جهدرا بیان کردن ﴾

شیرجهدی توکل اوزرینه ترجیح قومه سنك وجهدك فوائدنی بیان ایله سنك بیانندهدر ﴿ مثنوی ﴾ شیر کفت آری ولیکن هم ببین ٭ جهدهای انبیاو مؤمنین ٭ شیرطائفهٔ نخجیرانه ایتدی بلی امر دنیاده توکل اطیفدر وقضا تیرنی سپر جهد ایله کسنه دفع ایتامشدر بزم عقیده وایمانمز دخی بونك اوزرینهدر ولیکن بزم دیدیکمز اکتساب ناقص توکل وقضایه عدم رضاد کلدر ٭ پس انبیا ومؤمنینك سعی واجتهادنی هم کور بوخود معلومدر که قضایه رضاوتسلیم وتوکل وجمله اموری حقه تفویض ایتمك انبیای عظام علیهم السلام مسلمدر

ومؤمنین دخی انبیا اثرینه کیدوب حال آنکه سعی واجتهاد اخرویدن برآن خالی اولمامشلردر ﴿ مثنوی ﴾ حق تعالی جهد هاشان راست کرد ٭ حق سبحانه وتعالی انلرك جهدلرینی راست ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ انکه دیدند ازجفاو کرم وسرد ٭ انی که جفادن وکرم وسردن کوردیلر ٭ یعنی نفسلرینه مشقت اولان طاعات ومجاهداتدن نه کوردیلرسه بر موجب (ان الله لایضیع اجر المحسنین) عندالله ضایع اولمیوب مساعیٔ جمیله لری مشکوره ومجازات ومکافات حسنه لری موفوره اولدی ﴿ مثنوی ﴾ حیله هاشان جمله حال آمد لطیف ٭ انبیاواولیا ومؤمنین اصفیانك طریق مجاهدهدر نفسلرینه اولان حیله لری واوزرلرینه تحمیل ایتدکاری مشقتلری جمله سی حال لطیف وخصال شریف کلدی ﴿ مثنوی ﴾ کل شیء من ظریف هو ظریف ٭ ظرافت ذکاو کیاست معناسنهدر ٭ ایمدی بروفق کل شیء من الظریف ظریف هر نسنه که ظریفدن صادر اولا جمله سی خوب وظریف ومستحسن ولطیفدر ﴿ مثنوی ﴾ دامهاشان مرغ کردونی کرفت ٭ انبیاواولیانك داملری کردون وافلاکه منسوب مرغ طوتدی ﴿ مثنوی ﴾ نقصهاشان جمله افزونی کرفت ٭ انلرك نقصی جمله زیادهلك طوتدی یعنی دنیاده فقروفنا اختیار ایتدکاری دار بقاده رفعت وسعادت اولدی ٭ ایمدی ای نخجیران کز فهم اولمیوب بن سزه دیدیکم سعی واکتسابده عدم توکل ملاحظه ایتمیه سز وسزدخی توکل وقضایه رضا دیو جانب تکاسل و بطالت وسمت جبرو کهالته کتمیه سز زیرا اکتساب قضاوقدره مقابله اولمیوب بلکه قضایه مقابله ترك اکتساب ایتمکدر نتکم امام محمد غزالی قدس سره العالی بیوردلرکه (ینبغی ان لایظن معنی الرضاء بالقدر ترك الدعاء بل ترك السهم الذی ارسل الیك حتی یصیبك مع قدرتك علی دفعه بالترس بل تعبدك الله تعالی بالدعاء لیستخرج به من قلبك صفاء الذکر وخشوع القلب ورقته لتستعذبه لقبول الالطاف والانوار) ایمدی قضایه رضا بودرکه توصل رضای حق ایچون من عندالله سبب وصول اولان شیئه تشبث ایلیه وقضایه عدم رضا بودرکه فرمان حقه مخالف ورضاء اللهه مغایر اولان جانبه کیدوب اسباب وصول رضایی ترك ایلیه مثلا برکسنهیه کمال عطش وحرارت عارض اولوب تشنه لب ایکن بفضل الله تعالی آب روانه ملاقی اولدقده عطشنی قضاء ربانی زعم ایدوب اوبجی ایله ویاخود برالت ایله آب رواندن نوش ایدوب دفع عطش ایتمه سی وریان اولماسه قضایه رضا اولمز و بو مقوله بیهوده وضعه توکل دینلمز بلکه حق سبحانه وتعالینك

قضاسنه رضا وامرینه تسلیم اولمق سکا احسان قیلدیغی آب حیات ایله ازالهٔ عطش ایتمکدر * پس شول نسنه که حدود شرعیه‌دن تجاوز اقتضا ایلیه قضایه رضادن اولمز بلکه معنای رضای قضا محاب اللهه توصل باعثی اولان بذل جهد وحفظ اوامر وترك نواهی ایله مشغول اولوب اظهارا واضمارا اللهه اعتراضی ترك ایتمکدر وابن عطاء الله اسکندرانی دخی نصوص الحکمده بیوردیلر که (اجتهادك فیما ضمن لك وتقصیرك فیما طلب منك دلیل على انطماس البصیرة منك) ایمدی عبد ایچون مضمون اولان شول رزقدر که قوام وجود عبد انکله حاصل اوله ورزقمز بورك مضمونی اولدیغی شو معنیدر که حق سبحانه وتعالی اول رزق ایچون تکفل ایدوب عبادتی اکا شغلدن فارغ قلمشدر واول بابده سعی واجتهاد طلب ایتمامشدر کما قال الله تعالى (وأمر اهلك بالصلوة واصطبر عليها لانسئلك رزقا نحن نرزقك والعاقبة للتقوى) بز دخی بو توکله راضی یز اما عبادندن حقك مطلوبی اولان موصل سعادت اخرویه وسبب قرب جوار ربانی اولان عبادات وطاعات وریاضات ومجاهدات وسائر اعمال صالحاتدر ومطلوب اولدیغنك معناسی بودر که ذکر اولنان اعمال صالحه‌یی عبد مؤمن اکتساب واجتهاد ایدوب مراعات شروط اسباب واوقات ایتمکه مکلفدر زیرا بین العباد سنت الله بونك اوزرینه جاری اولمشدر (لا تبديل لسنت الله ولن تجد لسنة الله تبديلا) ایمدی شول نسنه که حق تعالی عبدی ایچون ضامن اولمشدر انك حقنده (وكاين من دابة لا تحمل رزقها الله يرزقها واياكم) دیو بیورر وشول امور که حق تعالی انی عبادندن طلب ایتمشدر انك حقنده (وان ليس للانسان الا ما سعى) دیو بیورر و بو حدیث قدسی‌یی دخی بعضیلر روایت ایدرلر که قال الله تعالى (عبدی اطعنى فيما امرتك ولا تعلمنى بما يصلحك) پس بونلرك جمله‌سی اکتساب اخرویه دلائل واضحه‌در قال الله تبارك وتعالى (يا ايها الذين آمنوا اذكروا الله ذكرا كثيرا وسبحوه بكرة واصيلا) و بعض مواعظده مسموعدر که یقول الله عزوجل يا ابن آدم اكثر من الزاد فان الطريق بعيد وجدد السفينة فان البحر عميق وحقق العمل فان الصراط رقيق واخلص العمل فان الناقد بصيرة فشهواتك فى الجنة وراحتك الى الآخرة وكن لى اكن لك وتقرب الى بهوان الدنيا وحب الابرار ان الله لا يضيع اجر المحسنين) وقال كذلك يا عبدى اصبر وتواضع ارفعك واشكرنى ازدك واستغفرنى اغفر لك (واذا دعوتنى استجب لك وتب الى اتب عليك واسئلنى اعطك وتصدق ابارك لك فى رزقك

ولا تكن ممن يرجو الاخرة بلا عمل و بالجمله ترجیح کسبه متعلق اولان آیات واحادیث ومواعظ ونصایحك نهایتی یوقدر حتی امام علی کرم الله وجهه بیوردیلر که ❊ نظم ❊ اذا انت لم تزرع وابصرت حاصدا * ندمت على التفريط فى زمن البذر * ومالیوم البعث زاد سوى التقى * تزوده حتى القيمة والحشر * یعنی معنای بیتی قاضی میرحسین ترجمه ایدوب دیمشلر که ❊ شعر ❊ ای دوست که اسباب زراعت داری * تا که کذرد عمر تو در بیکاری * چون علم وعمل آب وزمینست ترا * کر اهل دلی تخم سعادت کاری * ایمدی ای طالب هدایت وراغب عنایت وجوب اکتساب اخروی دلیل نقلی وبرهان عقلی ایله ثابت ومقرر اولدیسه طریق جبردن رجوع ایدوب ❊ مثنوی ❊ جهد می کن تا توانی ای کیا * ای زبدهٔ مکونات معرفت خالق المصنوعات ایچون ایجاد اولندیغك بیلوب ودخی (وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون) آیت کریمه‌سنك معنای شریفین تفهم وتعقل ایدوب قادر اولدیغجه وطاقتك یتدیکجه جهد وجد ایله

❊ در طریق انبیا واولیا ❊

انبیا واولیانك طریقنده حتی مساعی جمیله کز عند الله مشکوره اولوب مقامات اولیایه نائل وجوار انبیایه واصل اوله‌سز ❊ از کفتار عطار ❊ اکر بی شرع آید فرع دانش * بجز زندیق در این سر مخوانش * بشرع احمد اینجا پاك دل باش * تواند پاکبازی باش نقاش * شریعت رهنمای سالکان شد * نمود جمله دید واصلان شد * زقول شرع مکذر تا توانی * که یابی تو بقای جاودانی * زیرا ترك اجتهاد امر حقه عدم انقیاد در پس ❊ مثنوی ❊ با قضا پنجه زدن نبود جهاد * قضایه پنجه اورمق جهاد اولمادی ❊ مثنوی ❊ زانکه این راهم قضا برما نهاد * زیرا کسب واجتهادی بزم اوزریمزه قضاء الهی وضع ایلدی * ایمدی ترك اکتساب ایدوب کبر و حقدن مقدر اولانه راضی یم دیمك لاف وکذاف وبلکه قضا وقدره اعتراض واختلاف ایدوب مقتضای طبعه اتباع ایتمکدر * ایمدی ای طالب صادق طریق مجاهده که مسلك انبیادر اکا ذاهب اولکه رنج عظیم اله کتوره‌سن ❊ مثنوی ❊ کافرم من کر زیان کرد ست کس * در ره ایمان وطاعت یك نفس * کافرم بن اکر راه ایمان وطریق طاعتده بر کیمسه بر نفس زیان ایلمش ایسه زیرا حق سبحانه وتعالی (وما كان الله ليضيع ايمانكم) بیوروب طاعت وعبادت یولنده صرف اولنان عمر عزیزك بر نفسی ضایع اولماز * ایمدی حضرت مولانا اختیار کفر بجه محال ایسه جزاء محسنین دخی ضایع اولمق محالدر وجد وجهده انبیا طریقنه کیدرسك طاعتك ضایع اولماز بیورمغله

ریاوسمعه وبین الناس شهرت ایچون عبادت قلانلری استثنا بیورمشلردر
زیرا انلرك عبادتلری حقیقتده حقه اولیوب بلکه هوای نفسلرینی آلهه اتخاذ
ایتمکله بوت پرستدن فرق اولنماز وشرك خفیدن قورتلماز واومقوله نك عبادات
مشوبه سی (وقدمنا الی ماعملوا من عمل فجعلناه هباء منثورا) آیت کریمه سی
فحواسنجه هباء منثور اولور زیرا خالصه اولمیان حسنات درکاه عزته صعود
ایتمز فلهذا حق سبحانه وتعالی (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) بیوروب
من عمل دیو بیورمدی پس ضایع اولان خالص اولمیاندر اما عجبدر که عمل
باریا دخی صاحبنی بطریق الاستدراج کشف وکرامته دوشروب کتدکجه
صاحب وجودو متکبرو متعجب اولوب برموجب (یخادعون الله وهوخادعهم)
کرامتی اکامکر عظیم وآخرتده باعث عذاب الیم اولور بلعم باعورایله برصیصا
درکات نارده خوار وزار اولدقلری کبی پس مقصود با لذات اولان غل
وغشدن پاك اولمش شول اعمال حسنه خالصه درکه قلب مکدری ماسوادن
تخلید ومحبت الله ایله تجلیه ایدن حسنات خالصه در نتکم حکیم سنائی بیوررلر
﴿ نظم ﴾ تا در ین خاکدان نه بینی رنج * نرسی زان سرای برسر کنج * کرنم
وسر درمانه ناخورده * نرسی بر درسرا پرده * پس بفضل الله تعالی جوارح
واعضا صحت وسلامتده اولوب وطاعات فرموده یه عبدك استطاعتی
وارایکن اظهار عجز عن الاکتساب ایتمك الم وجعی یوغیکن تمارض ایدوب
صداعم واردر دیو باشن باغلیانه مماثل اولمغله حضرت مولانا اومقوله کیمسه لره
خطاب ایدوب بیوررلرکه ﴿ مثنوی ﴾ سرشکسته نیست این سررا مبند *
ای قصد ایله جبری اولان کمسنه که شکسته دکلسن بو باشکی باغلمه * معنای
جبرلغتده صنق کمیکی باغلامق وزور ایتمك وبرکمسنه نك حال وخاطرین خوش
ایتمك معناسنه کلور بومصراع شریفده جبر صنق باغلامق معناسنه اولدیغن
اشعار بیوروب سرشکسته دکل ایکن باشن باغلیان کبی سنك عبادت وطاعته
قدرت وارایکن نیچون تکاسل وتمارض ایدوب کندوکی جبره اسناد ایدرسن
دیو بیوررلر * ایمدی اللهم انی اعوذ بك من الجبن والبخل والفجر والکسل
وغلبة الدین وقهر الرجال) دیو حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیات
تعلیم بیوردیغی دعاء مستجابه ایله حق سبحانه وتعالیدن استدعای توفیق
وعنایت ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ یك دوروزی جهد کن باقی بخند * برایکی
کون جهد قیل بعده ضحك ابدی یه واصل اول یعنی او بقوده اغلیان

اویانقاقده کولر دیمشلر * ایمدی سن دخی ظل خیال وخواب مثال اولان دنیای
سریعة الزوالده ریاضات ومجاهدات وعشق وجذبات ایله یانیاقیل ودرکاه
عزته یوزك سوروب آه وزاری قیل که داربقای بی زوال وحضور پادشاه
لایزالده اجر جزیل کوروب مسرت سرمدی یه واصل اوله سن * ایمدی بنم جانم
﴿ مثنوی ﴾ بد محالی جست کودنیا بجست * اول کمسنه که دنیا استدی
معناده ممتنع الحصول اولان بر محال بداستدی ﴿ مثنوی ﴾ نیك حالی جست
کوعقبی بجست * وشول کمسنه که عقبایی استدی برحال خوب استدی که دولته
زوال اولمز ﴿ عطار ﴾ کدای مسکین چراچندین بکردی * بکوتا اندرین دنیاچه
کردی * جهان جان طلب کز یارهواهی * وکرنه همچو برف کوه وکاهی * توی غافل
درین دنیای مکار * که ناکاهت برون ایدز پر کار * توایندم خفته آکاهی نداری * که
اینجا عین الله نداری * همه مردان سوی درکاه رفتند * زبوی خویشتن اکاه رفتند * اکر
مردی تواندر دار دنیا * خبرداری زاعیان عین عقبا * طلب کن اینچنین مردان حق
تو * که بردی از همه درره سبق تو * ایمدی ای عاشق صادق ﴿ مثنوی ﴾ مکرها در
کسب دنیا باردست * کسب دنیاده اولان مکر وحیله لر وسعی وکوششلر بارددر
﴿ مثنوی ﴾ مکرها در کست عقبی واردست * اما کسب آخرتده اولان سعی
واجتهاد ونفسه حیله لر ایتمك واردر بعض نسخه ده کسب عقبی برینه ترك
دنیا واقع اولمشدر اول تقدیرجه ترك دنیاده اولان مکرلر دخی کسب آخرت
اولمش اولور مکر دنیا ومکر آخرت ندر دیو سؤال ایدرسك ﴿ مثنوی ﴾ مکر آن
باشد که زندان حفره کرد * مکر اولدر که زندانی دلوك ایلدی یعنی سجن
دنیایی کاملك ذکرالله ایله دلوب وروحنی مجلس طبیعتدن قورتاروب عالم
جبروته کندی وقضایی لاهوتی سیرایتدی ﴿ مثنوی ﴾ آنکه حفره بست آن
مکریست سرد * اول کمسنه که کشاده اولان دلوکی اورتوب باغلادی وسد
ایتدی اول برمکر سرد وبارددر یعنی حبسدن رها بولمقدر پس ای مستمع
قابل ﴿ مثنوی ﴾ این جهان زندان ومازندانیان * بوجهان اسفل زندان
مظلمدر وبز محبوس توارق افلاکی اولان زندانیلرز ﴿ مثنوی ﴾ حفرکن زندان
وخود راوارهان * زندانی دلوك ایله وکندوکی حبسدن خلاص قیل یعنی
قیدبند وجود وهمی اولمقدن خلاص استرسك افناء بشریت ایدوب اجنحه
عشق ومحبت ایله جوهوای لامکانه پرواز قیل کاین بعض کمسنه لر الدنیا
مزرعة الآخرة) بیورلمشدر نه عجب بو دنیا برشیئه یرامز ایمش دیو خاطر

ایتمکله حضرت مولانا انلره جواب طریقیله بیوررلر که ﴿مثنوی﴾ چیست
دنیا از خدا غافل بدن * حقیقت دنیایه درخدادن غافل اولمقدر ﴿مثنوی﴾
نی قماش ونقره وفرزند وزن * بوخسه سز ملاحظه قیلدیغکز کبی دنیا
دیدکاری قماش ونقره وفرزند وزن دنیا دکلدر * شویله که بومذکورات عبد
مؤمنك قلبنی خدادن غافل ایتمیه دنیا اولمااز امامذ کوراتدن بریسنه مالك
اولمایوب خدادن غافل اولورسه اهل دنیا اولان اول کمسنه‌در نته‌کیم حضرت
فخر عالم صلی الله علیه وسلمدن (ما الدنیا یا رسول الله) دیو استعلام اولندقده
(کل ما الهاك عن مولاك فهو دنیاك) دیو بیوردیلر ایمدی حقیقتده اکر
فقیر واکر غنی واکر محسوس واکر معقول قلبده فروزان اولان نور محبة اللهیه
هرنکیم حجاب اولوب حقدن ومحبت الهیه‌دن غافل ایدرسه حقیقتده دنیا اولدر
حتی امام علی کرم الله وجهه دخی محدث فتور واحتیاج اولان فقرك اوزرینه
مورث سرور وابتهاج اولان غنایی ترجیح ایدوب بیوررلر که ﴿نظم﴾
بلوت صروف الدهر سبعین حجة * وجربت حالیه من العسر والیسر * فلم ار بعد
الدین خیرا من الغنی * ولم ار بعد الکفر شرا من الفقر * وابو طالب مکی رضی الله
عنه قوت القلوب نام کتاب لطیفنده بیوررلر که (روینا عن رسول الله صلی الله
علیه وسلم) (ان الله تعالی فی خلقه مثوبات فقر وعقوبات فقر فمن علامة الفقر
اذا کان مثوبة ان یحسن علیه خلقه ویطیع به ربه ولا یشکو حاله ویشکر الله
تعالی به علی فقره ومن علامة الفقر اذا کان عقوبة ان یسوء علیه خلقه ویعصی
فیه ربه ویکثر الشکایة ویسخط القضاء وهذا النوع من الفقر الذی هو عقوبة
هو الذی استعاذ منه النبی صلی الله علیه وسلم ولیس هو الفقر بالمال انما هو
فقر النفس الی الخلق والفقر من الجلال * وابو المکارم علاء الدولة السمنانی
بیوررلر که عجبدر که خلق عالم درویشلری محتاج اعتقاد ایلیوب والبته محتاج
وبی نوا اولمق کرکدر دیرلر اما خبرلری یوقدر که حق سبحانه وتعالی فقراسنی
آج ومحتاج ایتمز نیجه محتاج ایدرکه آمزینش جهانده خود مقصود انلردر
* ایمدی فقرا حقنده غیره مشغول ومحتاج دکلردر حتی مجد الدین بغدادی
سفره سنه سنوی ایکیوز بیك دینار خرج ایدرلر ایدی بن دخی حساب ایلدم
فقرایه بشیوز بیك التونلق املاك وقف ایلدم دیو بیوررلر * پس بو تقدیرجه
فقر بعض محلده غنی اوزرینه ترجیح اولنوب وفقر غنادن افضل اولدیغنه
بو حکایات وروایات وحضرت مولانانك مثنوی شریفنده اولان ابیات شریفه

منافی ومناقض اولمز زیرا که ﴿مثنوی﴾ مال را کز بهر حق باشی حمول * گفت
مالی که رضای حق ایچون حامل اوله‌سن ﴿مثنوی﴾ نعم مال صالح خواند
رسول * اومقوله ماله حضرت رسول علیه السلام نه کوزل مالدر مال
صالح دیو اوقور کما قال علیه السلام (نعم المال الصالح للرجل الصالح) پس
رضای حق ایچون اولان مال دنیادن اولمیوب دیندن اولور * ایمدی دنیانك
نقره وقماش وفرزندك ضرری نه وجهله‌در دیو بیان ایدوب بیوررلر که
﴿مثنوی﴾ آب در کشتی هلاك کشتی است * آب که کشتینك ایچنده اوله
کشتینك هلاکنه سببدر ﴿مثنوی﴾ آب اندر زیر کشتی پشتی است * اما آب
زیر کشتیده اولورسه حامل کشتی اولوب سفینه‌نك جریانه معین ویاریدر
کذلك وجود انسان کشتی واموال وارزاق آب کبیدر شویله که مالك محبتی
قلبه دخول ایدرسه سبب هلاك اولور اما محبت دنیا قلبه داخل اولمیوب
ومحبة اللهیه مانع اولمزسه ضرر ویرمیوب بلکه سلوکنه معین وظهیر اولور
﴿مثنوی﴾ چونکه مال وملك را از دل براند * زان سلیمان خویش جز مسکین
نخواند * چونکه حضرت سلیمان علیه صلوات الله الرحمن مال وملکی قلبندن
سوردی یعنی محبتنی کوکلندن اخراج ایلدی اول سببدن سلیمان علیه السلام
کندینی مسکیندن غیری اوقومدی روایت ایدرلر که سلیمان علیه السلام
الله المنان اکثر اوقاتده فقرا ایله هم صحبت اولوب وطعامی فقرا ایله معا تناول
ایدرلردی برکون برغافل کلوب یا سلیمان سن سلیمان جهان اوله‌سن نیچون فقرا
ومساکین ایله اوتوروب یمك یرسین دیدی حضرت سلیمان دخی انا المسکین
اجالس المساکین واکل معهم) دیو جواب ویردیلر ای طالب فوز وفلاح
وسالك طریق صلاح ابو النجیب سهروردی قدس الله روحه اداب المریدین
نام کتابنده بین الفقر والغنی تحقیق لطیف ایدوب بیوررلر که (اجمعوا علی ان الفقر
افضل من الغنی اذا کان مقرونا بالرضاء) فان احتج محتج بقول النبی صلی الله تعالی
علیه وسلم (الید العلیا خیر من الید السفلی) قیل له الید العلیا تنال الفضیلة باخراج
ما فیها والید السفلی تجد المنقصة بحصول الشیء فیها) ففی تفضیل السخاء والعطاء
دلیل علی فضل الفقر فمن فضل الغنی للانفاق والعطاء علی الفقر کان کمن فضل
المعصیة علی الطاعة لفضل التوبة) یعنی بعضیلری فقر غنادن افضل دردیمشلر
واکر برکمسنه دست دهنده دست ستاننده‌دن افضل اولدیغنه ذکر اولنان حدیث
شریفله استدلال ایدرسه جواب بودرکه ید منفقه مالنی ایثار وفی سبیل الله

نثار ایتمکله فتح باب فقر ایتمش اولور وید فقیر اخذ مال ایله فتح باب غنی ایتمش
اولور * پس خیریت دهنده غنی جهتندن اولمیوب ومفضولیت کیرنده فقر جهتندن
اولمیوب بلکه باب غنایی فتح ایتدیکیچون فقر غنادن ادنی اولور * پس تفضیل
سخا وعطا فضیلت غنایه دلیل اولمز وغنایی فقره تفضیل ایدنلر لاجل الانفاق
والایثار تفضیل ایتمشلردر مثلا معصیتی طاعته تفضیل ایدنلر معصیت اوزرینه توبه
ترتب ایتمك اعتباریله دروالا عجب وریا وسمعه دن ظاهر اولان طاعت خالصه
اوزرینه معصیت نه وجهله تقدیم اولنور * پس غنایی فقره تفضیل نفس غنایی
نفس فقره تفضیل دکلدر بلکه غنانك لازمی اعتباریله در * نتکم حضرت مولانا
قدس الله سره الاسنا دخی بیورمشلردر * ایمدی شول غنی کم قلبنده محبت دنیا
اولمیوب مائل فقر حقیقی اوله اول دخی فقرا زمره سندن معدود در نتکم
حضرت سلیمان علیه السلام کندوبی مساکیندن عد ایلدی بحر زخار
حقایق شیخ محمد عربیدن نقل اولنور که * حکایت * بر رجل صالح مدینهٔ
اندلسدن دیار مصره کیدرکن ساحل دیارده صورت فقرده بر زاهده
ملاقی اولوب شدت حری دفع ایچون قصبدن بر مسکن وستر عورت مقداری
حصیردن لباسی اولوب بهر یوم اوچ ماهی صید ایدوب بریسن ازاد و بریسن
فی سبیل الله انفاق و بریسن دخی کفاف ایدوب بو حال اوزره عبادت وطاعت
ومجاهده وریاضت ایدردی بن تعجب ایدوب ای عزیز بو موضعده مستقر
اوله‌لی نقدر مدتدر دیدم اوتوز سنه یه قریبدر دیدی * پس برقاچ کون زاهد
مزبور ایله همصحبت اولدم بعده جانب مصره متوجه اولدقده زاهد ایتدی
ان شاء الله تعالی داخل مصر اولدقده فلان اسم ایله مسمی اولان عزیزی بولوب
بو فقیردن دست بوس ایدوب بزم ایچون بر نصیحت التماس ایلیه‌سز دیدی
* پس وداع وراه مصره عزیمت ایلدم وداخل مصر اولدیغمده اول عزیزی
استفسار ایلدم مسکنه دلالت ایتدیلر واردیغمده بر سرای عالی ودر سرایده
نیجه خدام کوروب جائزکه بنی تغلیط ایتمشلردر دیو تکرار و بتکرار سؤال
ایدوب بالآخره مطلوبم صاحب خانه ایدوکی معلوم اولوب عزیزه ملاقات
مراد ایتدیکمده سلطان مصره کتدی دیدیلر حیرتم زیاده اولوب هر نه حال
ایسه مترقب قدوم میمنت لزومی اولدم ناکهان کوردمکه خدم وحشمله کلوب
وبکا دقتله نظر ایدوب ایچرو کتدی بعد زمان بنی دعوت ایتدیلر حضورینه
واردقده سلامم الوب نه دیارك سلامن کتورورسن دیدی بن دخی وطنمدن

خبر ویروب زاهدك سلامن ونصیحت التماس ایلدیکن تبلیغ واعلام ایلدم
بعد اتمام المصلحه کیدر اولدقده نصیحتی الوب ابلاغ ایلیه‌سن دیدی * پس
کیدر اولدیغمده تکرار حضورینه واروب زاهدك التماسن اعلام ایلدم اکا بزدن
سلام ایلیه‌سن محبت دنیایی کوکلدن چیقاره‌سن دیه‌سن دیدی حیرتم زیاده اولوب
مصردن عودت ومنزل زاهده مراجعت ایتدکده بکا استقبال ایدوب
عزیزدن نه خبر دیدی بن دخی بعد تبلیغ السلام واقع حالی اعلام ایلدم بر شهقه
اوروب بیهوش اولدی بعده صحوه کلوب اوتوز ییلدرکه قلبمدن محبت دنیا
ازاله‌سیچون بو عزلت و بو صورت اختیار ایلدم هنوز محبت دنیادن خلاص
اولمدم اما صورت اغنیاده کوردیکك عزیزك قلبنده مقدار ذره دنیایه رغبت
اولمیوب وصورت غنایی اختیار و باب سلطانه ملازمت قیلدیغی نیجه مظلوملره
دست کیر اولوب کریبان عجزلرین ایدی قهر ظلمدن تخلیص ایچوندر دیو تحقیق
ایلدی * بیت * سرم بدینی وعقبی فرو نمی اید * تبارك الله ازین شیوه که در سرماست *
ایمدی دنیانك ضرری محبتنده اولدیغی مقرر اولدیسه حضرت مولانا
بر مثال دخی ایراد ایدوب بیوررلرکه * مثنوی * کوزهٔ سر بسته اندر آب زفت *
عمیق وعریض صونك ایچنده باشی واغزی باغلانمش اولان کوزه * مثنوی *
از دل پر باد فوق آب رفت * باد ایله پر اولان کوکلندن آب اوزرینه کندی
* یعنی ایچی آبدن خالی واغزی دخی بند اولمغله صویه غرق اولمیوب آب اوزرنده
یوریدی کذلك درونی هوای عشق حق ایله مالامال ودهان دلی شهوات
طبیعیه ولذات نفسانیه دن بسته اولان کوزهٔ وجود سالك دخی آب دنیایه
غرقدن خلاص اولوب درجهٔ اعلاده سیر ایدر * مثنوی * باد درویشی
چو در باطن بود * چونکه بر سالکك درونده درویشلك هواسی اوله
* مثنوی * بر سر آب جهان ساکن بود * کوزهٔ پر باد وسر بسته غرقاب
اولمدیغی کبی بو دخی دریای دنیایه غرق اولمیوب جهان جانده ساکن اولور
* مثنوی * کرچه جمله این جهان ملك ویست * کرچه بو جهان جمله انك ملکیدر
* مثنوی * ملك درچشم دل اولاشی است * لکن هرکز جهانه التفات
ایتمیوب ملك دنیا انك قلبی کوزنده لاشیدر * حجة الاسلام امام محمد غزالی
قدس سره بیوررلرکه باعث عذاب قبر دنیایه قلبك علاقه‌سی در خصوصا
زن وفرزند دخی دنیادن معدود در * پس دنیایه تعلق ایتمامش کم واردر
بو تقدیرجه عذاب قبردن هیچکس خلاص اولمامق لازم کلور دیو سؤال اولنورسه

جواب بودر كه اغنيا ايكى قسمدر برقسمى شول عاشق صادقلردر كه اكرچه
اموال واهل وعياللرينه نوع ما علاقه ايتمشلردر لكن حقه اولان عشق ومحبتلرى
جملهدن زياده اولوب دنيا ايله مسرور اولمزلر ولقاء موتى كريه كورمزلر وبونلرك
مثالى بودر كه بعض كسنهلرك ساكن اولدقلرى خانه وشهرلرينه اكرچه تعلقلرى
واردر لكن رياست وسلطنت وقصر وايوانه اولان تعلقلرى اغلبدر * پس
انلره منشور پادشاهى كلوب برولايتك تصرف وحكومتى اعطا اولنسه وطن
مألوفندن نقل رخت ايدوب حكومتنه كتديكى كندويه رنج والم اولمز
بلكه مسرت كليه حاصله اولوب نائل اولديغى دولت عظمايه كوره ترك ايتديكى
شى لاشى وحقير اولور * ايمدى انبيا واوليا ومؤمنين اصدقانك اهل وعيال
ووطنلرينه من وجه التفات قليلى دخى وار ايسه حق محبتى جملهيه غالب ولذت
عشقله دماغ جانلرى عذب اولمغله كوش هوشلرينه نداى ارجعى القا اولندقده
اسباب دنيويه لاشى اولوب عاشقهٔ واحده دن ذره وشمه قلبلرينه يول بولمز
❊ بيت ❊ هركه ازدبدار برخوردار شد * اين جهان درچشم اوم دار شد *
اما اغنيانك برقسمى دخى دنيايى دوست اتخاذ ايدوب قلبنده محبة الله دن
ذره وشمه بولمغه اولماغله درونلرين حب دنيا وظلمت ماسوا احاطه ايدوب
(والذين يكنزون الذهب والفضة ولا ينفقونها فى سبيل الله فبشرهم بعذاب اليم)
قول كريمنك فحواى شريفى اوزره عذاب قبردن خلاص اولمزلر ودنياده
تحصيل ايلديكى اعمال خبيثه سيله كرفتار عذاب اليم اولورلر ❊ عطار ❊ درخيال
هرچه باشى عين انى آن زمان * درچو درآتش درآيد دردمى چون احكرست ❊
اما عجب دركه عموما خلق عالم ادعاء محبة الله قيلوب دنيايه محبتمز يوقدر ديرلر
لكن حق محبتنه قلبده برمعيار واردر كه صدق وكذب اول معيارده هويدا اولور
* مثلا شهوات نفسانيه وظواهر شيطانيه هر باركه قلبه برمنكر القا ايلدكده
انك خلافنده اولان احكام شرع مبين غالب شهوات وقاهر تسويلات اولوب
كوكل فرمان حقه ميل وانقياد ايدرسه حقه اولان محبتن اثبات ايدر والا دعواسنده
كاذب اولوب ❊ مثنوى ❊ درميان ناقدان رزقى متن ❊ بامحك اى قلب دون
لافى مزن * وفقيحه كذبت ياكذاب خطابيله تبهيت وتبكيت اولنور ودنيانك
وجوديله عدمى بنم قتمده مساويدر دينلر دعواسنده اول زمان صادق اولور كه
دنياسى الندن كتدكده غمكين اولميوب جملهسى درياى محبة اللهده غرق اوله
زيرا مستغرق دنيا ايكن فراقى غمندن خبردار دكلدر * پس وبضدها يتبين

الاشياء مصداقنجه شى خود ضديله منكشف اولنور مثلا بركسنه محبوبيله مستمرا
وصلت وصحبتده ايكن ادعاء عدم محبت قيلوب اتفاقا افتراق واقع اولنسه
قلبنده مستتر اولان آتش عشق بعد المفارقه ظاهر اولوب ودود آه ايله شعلهلرى
پيوستهٔ دماغ اولدقده عشقندن ديوانه سان وپروانه وار آتش فراقده سوزان
اولور * ايمدى دنيايه هيچ عدم تعلق ممكن اولمز الا مقدار ضرورته قناعتله اولور
ايمدى بنم جانم بوامثال واحوال معلوم ومفهومك اولديسه محبت دنيايى قلبكدن
اخراجه همت ايدوب ❊ مثنوى ❊ پس دهان دل ببند ومهر كن ❊ كوزهوش
دهان دلكى بند ايله ومحكم مهرله تاكه ايچنه ماء محبت دنيا كيرميه ❊ مثنوى ❊
پر كنش از باده مهرمن لدن ❊ اول قلبى باد محبت من لدن دن پر ايله بعض نسخهده
مهر يرينه علم من لدن واقع اولمشدر يعنى دل بستهيى من لدن علمندن مملو
قيل ديمك اولور ❊ مثنوى ❊ جهد حقست ودوا حقست ودرد ❊ جهد حق در
دوا حق در درد حق در ❊ مثنوى ❊ منكر اندر نفى جهدش جهد كرد ❊ منكر
اول شيرك جهدنى نفى ايلمكه جهد ايلدى جهد شده اولان ضمير غائب شيره
راجعدر وبومحلده شيردن مراد بحسب الشريعة والطريقة جهد واكتسابك
فوائد لطيفه بيان ايدن علماء بالله در ومنكردن مراد نخجيرانه تمثيل اولنوب
سعى واكتسابى نفى ايدن بطله وعطلهدر كه جانب جبرى طوتوب تيه
غوايتده ضالين اولمشلردر * حاصل معنى سعى وجهدك ودوا ودردك
ثابتة الحقايقدر اكرچه منكر جهد اولانلر اثبات جهد ايدنلرك جهدنى نفى
ايتمكه براهين عقليه ونقليه ايله جهد ايدرلر لكن نفى جهدده واقع اولان
اجتهادلرى كندولرينى تكذيب وجهدى اثبات وتصديق ايتمش اولور

❊ مقرر شدن ترجيح جهد برتوكل ❊

جهدك توكل اوزرينه ترجيحى مقرر اولمسنك بياننده در ❊ مثنوى ❊ زين نمط
بسيار برهان كفت شير ❊ بو اسلوب ونمطدن كه بيان اولنمشدر شيردلبر چوق
دلائل قاطعه وبراهين ساطعه سويلدى ❊ مثنوى ❊ كز جواب ان جبريان
كشت تندسير ❊ كه اول جبريلر جوابدن طويدبلر يعنى ملزم اولوب كسبك توكل
اوزره ترجيح وتقديمى ظاهر ومبين اولدى ❊ مثنوى ❊ روبه وآهو وخركوش
وشغال ❊ دلكو وجيران وطوشان وچقال ❊ مثنوى ❊ جبر رابكذ اشتند
وقيل وقال ❊ جبرى وقيل وقالى قوديلر بحسب انتأويل روبه نفسك امر دنياده
اولان حيلهسى وآهو حلال وحرام ديميوب هر كورديكى متاعه شكار دردبو

صحرامه‌سی وخرکوش حق یولنده وطریق مجاهده‌ده مخنث اولوب بشریت چالیسنك التنده تنبل اولوب یاتمه‌سی وچقال کمال حرصندن بررطریقله مسلمانلرك الندن اموال وارزاقن حیله ایله الوب ومتصل تحصیل دنیا ایچون قپوقپو کزوب حال انکه مال ورزقی دخی واراییکن محضا برمنصب الایم دیو حالنی اعلام ایچون اولو یوب اغلامه‌سی در و بوصفات خبیثه ایله متصف ایکن عبادات وطاعات یولنه دعوت اولندقده الله کریمدر بزم عبادتمزه احتیاجی یوقدر ازلده قسمتمز نه‌ایسه اول اولور حقه توکل ایتمشزدر وقضایه راضی یز دیو جاهلانه وغافلانه نیجه کلمات ایدوب سمت عبادته وجانب طاعته برقدم ایلروقومز واموردنیویه‌ده بوقدر جد وجهد وسعی وکوششلر ومکر وخدعه‌لر ایدر * پس عقل معاد وروحله صفاتمز بوره بوقدر مجاجه‌دن صکره ملزم اولوب بالاخره سیئاتن مشاهده ایدوب وقیل وقال وبحث وجدالی ترك ایدوب ❊ مثنوى ❊ عهدها کردند باشیر ژیان ❊ شیر ژیان وغضبان ارسلان ایله عهدلر ایلدیلر ژیان هیبتلو وبرنجی صفتلو ارده استعمال اولنور بیرژیان دخی دیرلر اکر ایجی معناسنه‌در ❊ مثنوى ❊ کاندرین بیعت نیفتد درزیان ❊ بو وجهله عهد ایتدیلر که بو بیعتده ارسلانه زیان دوشمیه ❊ مثنوى ❊ قسم هر روزی بیاید بی جکر ❊ هر کونك غداسی بی زحمت ومشقت ارسلانه واصل اوله بی خون جکر تقدیرنده‌در ❊ مثنوى ❊ حاجتش نبود تقاضای دیکر ❊ شیره غیرتقاضا وطلبه حاجت اولمیه * پس بو بابده نیتلك وبوکانه تدبیر ایتمك کرکدیو بونك اوزرینه قرارداده ایتدیلر که مقارعه ایده‌لر ❊ مثنوى ❊ قرعه برهر کوفتادی روزروز ❊ نخجیراندن قرعه هر کیمك اوزرینه دوشرسه روز بروز ❊ مثنوى ❊ سوی آن شیرآودویدی همچو یوز ❊ اول شیرك جانبنه پارس کبی یلردی یعنی قرعه هر کیمه کاور ایسه بلاتوقف لقمهٔ شیر اولماغه کیدردی ❊ مثنوى ❊ چون بخرکوش آمد این ساغر بدور ❊ چونکه برساغر دور ایله خرکوشه کلدی ونوبت اکا ایرشدی ❊ مثنوى ❊ بانك زدخرکوش آخر چند جور ❊ خرکوش بانك اوردی وایتدی اخر پنجه‌یه دکدر بوجور * معلوم اوله که بومحله کلنجه بحسب الافاق نخجیراندن مراد بطالت وکهالت اوزره اولان عاطللر وشیردن مراد کسب ومجاهده‌ده سعی موفور ایدن عاقللردر وبحسب الانفس نخجیراندن قوای نفسانیه وهواجس شیطانیه وشیردن مراد عقل معاد اولور اما شمدی بومحلده شیردن مراد نفس اماره ونخجیراندن مراد قوای

روحانیه وحواس ظاهره وباطنه وخرکوشدن مراد عقل معاد اولور یعنی عقل معاد غدای نفس اولدیغنه رضا کوسترمیوب وقوای سائره‌یی دخی دست تغلب نفسدن تخلیص ایچون تدبیر قیلدیغیدر وقوای سائره عقل معادده بوقدر زکا وکیاست اولدیغنی مجربلری اولمامغله مقتضای عقله مخالفت وانکار اوزره اولدقلریدرکه حضرت مولانا اول بیانه شروع بیوررلر

❊ انکار کردن نخجیران برخرکوش درتأخیر رفتن برشیر ❊

ارسلانه کج کیتمك بابنده نخجیرلر خرکوش انکار ایلمه‌سنك بیاننده‌در ❊ مثنوى ❊ قوم کفتندش که چندین کاه ما ❊ طائفهٔ نخجیران خرکوشه ایتدیلرکه بوقدر وقت وزمان درکه بز ❊ مثنوى ❊ جان فدا کردیم درعهد ووفا ❊ عهدمزك وفاسنده جانمزی فدا ایلدك ❊ مثنوى ❊ تومجو بدنامی ما ای عنود ❊ سن بزم بدنام اولمغمز استمه ای عنود ❊ مثنوى ❊ تازنجد شیر رورو زود زود ❊ تاکه سنك کج حرکتکدن شیر رنجیده خاطر اولمیه * ایمدی توقف ایتمیوب عجله ایله وتزتز کیت حواس ظاهره وباطنه وسائر قوای روحانیه نفس النده زبون اولمغله خلاصی امر محال کوروب وعقل معادك علوم وفضائلدن وفنده سحر حلاله مالك اولدیغندن غافل اولمغن انی ضعیف ملاحظه‌سیله انکار ایدرلر عقل معاد دخی بونلره جواب ویروب نه‌دیدیکن حضرت مولانا بیان بیوررلر

❊ جواب کفتن خرکوش ایشانرا ❊

خرکوش انلره جواب ویرمه‌سنك بیاننده‌در ❊ مثنوى ❊ کفت ای یاران مرامهلت دهید ❊ خرکوش انلره ایتدی ای یاران وخلان بکا مهلت ویرکز ❊ مثنوى ❊ تابمکرم از بلا بیرون جهید ❊ تابنم بو بابده اولان مکرم سببی ایله بلادن طشره صحرایه سزوشیر پنجه‌سندن خلاص اوله‌سز ❊ مثنوى ❊ تاامان یابد بمکرم جانتان ❊ تاکه بنم مکرم سببی ایله سزك جانکز امان بوله ❊ مثنوى ❊ ماند این میراث فرزندانتان ❊ بومکر سزك ابنا وفرزندانکزه میراث قاله حتی باشلرینه بر بلا کلدکده بن ایتدیکم مکر ایله بلادن خلاص اوله‌لر دیدی ❊ مثنوى ❊ هرپیمبر امتان را درجهان ❊ هر نبی امتلرینی جهانده ❊ مثنوى ❊ همچنین تامخلصی میخواند شان ❊ همچنین تابر مخلص ومنجایه دعوت ایلدی مخلص فتح میمله در اسم زمان اسم مکان مصدر میمی در ❊ مثنوى ❊ کزفلك راه برون شو دیده بود ❊ زیراهر بری فلکدن طشره

اولمق بولنی کورمش ایدی ﴿مثنوی﴾ درنظر چون مردمك پیچیده بود ✲
هر بر بنی نظر ناسده مردمك کبی پیچیده ایدی ﴿مثنوی﴾ مردمش چون
مردمك دیدند خرد ✲ خلق عالم انبیاء عظامی کوز ببکی کبی صغیر وحقیر کوردیلر
﴿مثنوی﴾ در بزرکی مردمك کس ره نزد ✲ لکن حقیقة ومعنی مردم دیدهٔ
مردمك عظمتنه کسنه ایلمدی کذلك انبیاء عظام واولیاء فخام دیدهٔ ناسده
حقیر کوردیلر لکن من حیث الحقیقه انلرك مرتبهٔ علیا وعظم شانلرینه واقف
اولمادیلر وانلر عالم الملك وملکوتك مردم حسمی اولدیغنه یول بولمدیلر ونوردیدهٔ
عوالم کلیه اولدیغن اذعان قیلمدیلر ای بادهٔ ذوقك لب تشنه‌سی وبادیه شوقك
سرکشته‌سی اولان عاشق صادق کاشف استار اسرار قیومی حضرت
جلال الدین رومی قدس سره بو ابیات شریفه‌ده انبیاء کرام علیهم السلام
فلکدن خروج طریقنی کوردیلر دیوب انواع معانیٔ غامضه واطائف کثیره‌یه
اشارت بیورمشلردر * ایمدی بحردن قطره ومهردن ذره‌سی علی قدر الطاقه
بیان اولنوب مستعد ورزش نور محبة الله اولان صادقلرك کوش هوشنه
اهدا اولنه ﴿محمدیه﴾ ینه عرض ایلدی دلبر یوزین قصر جلالیدن * ینه نالنده
شیدایم شراب لایزالیدن * ینه کشف حجاب ایتدی کوزم کوکلم جهانندن * ینه
جانه ندا ایتدی ندای ذوالتعالیدن * نیدرلر انی کم انك دلی سویلیه رازن * نیدرلر جانکم
باشن چکه اعلی الاعالیدن * منم دریای توحیده جو محو محض مستغرق * کتورسم
نوله کر کوهر بودریای وصالیدن * ایمدی معلوم اوله که افلاك وکواکب دست
کاتبده مانند قلم الات اسماء الٓهیه واسباب ظهورات صفات ربانیه اولوب
تشکلات واتصالاتی دخی مظاهر توجهات واجتماعات حقایق اسما اولمغله
بو عالم صورت ومقام شهادتده بالواسطه مؤثرلردر وتشکلات واتصالات
مزبوره‌نك صور ونتایجی بو نشاء دنیویه‌ده صور امزجه واشخاص واقوال
واعمال واصول ایله متشخص اولوب تأثیرلری مجرد عنصریات وطبیعیاتده
واقع اولور * پس انبیاء عظام واولیاء کرام نور بصر بصیرت ایله نظر ایدوب
حقیقت انسانیه محبوس طوارق افلاکی اولان بو تیره خاکی اولمایوب بلکه
حقیقت انسانیه لطیفه‌ر بانیه‌دن عبارت وبو قفص مسدسه کرفتار اولمزدن
مقدم بلبل کلزار جنت اولوب آشیانی خطا پرقدس ومأواسی مجلس انس
ایدوکن معاینه قیلوب ووطن اصلی‌یه وصوللری بو تیره خاکی وکواکب
افلاکی حکمندن خلاص اولمادقچه میسر اولمادیغن مکاشفه ایتمکله آتش

مطلب کیفیت خروج انبیا واولیا عن احکام الافلاك والکواکب

جذبهٔ رحمان ونور محبت سبحانی ایله وجود بشریه واحکام طبیعیه لرین افنا
ایتمکین مقید محور حکم زمان اولیوب بلکه زمان انبیا واولیانك محکومی اولور
(نتکم عمر بن الفارض قدس الله روحه بیوررلر ﴿شعر﴾ فبی دارت الافلاك
* فاعجب لقطبها ال * محیط بها والقطب مرکز نقطة * ولا قطب قبلی عن ثلث خلفته
وقطبیة الاوتاد عن بدلیة) مضمون ابیات شریفه بودرکه شمدی مقام قطبیتده بن
قائمم وافلاك بنم وجودم سببیله دورایدر * یعنی بن افلاکه قطب معنوی‌یم دوائر
افلاك بنم اوزریمه دور ایدوب وبن اقطار افلاکی احاطه ایتمشمدر ومرکز
ایکن محیط اولمق خواص قطب معنوینك عجایبندندر * زیرا قطب حسی کندو
اوزرینه دورایدن دوائری احاطه ایلمز بلکه وسطده مفروضه اولان مرکز
نقطه محاطه اولور * پس قطب معنوی اولان انسان مرکز افلاك ایکن کبرو
افلاکی احاطه ایتمشدر وقطب اعتبار ایتدکاری انسان کاملك احاطه‌سی
علم وقدرت وشرف ورتبه جهتندن اولور وانسان کامله قطب اطلاق
اولندیغی انکچوندرکه اکمل انسان مقام فردیتده متمکن اولوب احوال خلق
انك اوزرینه دورایدر اما بو دخی ایکیدن خالی دکلدر یا بودرکه مقام قطبیتده
اولان کامل عالم شهادتده اولان مخلوقاته قطب اوله بو تقدیرجه قطب
مزبور انتقال ایتدکده ابدالدن کندویه اقرب کیم ایسه آنی مقامنه استخلاف
ایدر اولیاء روم اصطلاحنده بونلره مقامات وکرامات اریری دیرلر ویاخود
عالم غیب وشهادتده اولان جمیع مخلوقاته قطب اوله قطب مزبور کندو مقامنه
ابدالدن استدیکنی استخلاف ایتمز وبوکا قطب الاقطاب دیرلرکه متعاقبا عالم
شهادتده در نه آنی برقطب سبق ایتمشدر ونه آخری اکا خلیفه اولمشدر
واول شول روح محمدیدرکه (لولاك لما خلقت الکون خطابیله مخاطبدر وجمیع
زمانده قطب الاقطاب اولان حقیقتده روح محمدیدر ابن فارض طیب الله
انفاسه اول معنایه اشارت ایدوب (ولا قطب قبلی عن ثلث خلفته * وقطبیة
الاوتاد عن بدلیة) دیو بیوررلر وابدال واوتاد واقطاب وسائر ارباب مقاماتك
تفصیلی مثنوی شریفده اولان ایکنجی حکایت که مرد بقالك طوطیسی قصه‌سیدر
حکایت مزبوره‌ده * ع * کم کسی ز ابدال حق آگاه شد * بیتنك شرحنده تفصیل
اولنمشدر حاصل کلام مدد وجود وبقا وثبات جملهٔ عالم ودوران افلاك
وکواکب وغیرها حضرت جمعیت حقیقته متعلقه‌در وصورت عنصریهٔ
انسان کامل اول حقیقتك صورتیدر کما قال صلی الله علیه وسلم (ان الله خلق

آدم على صورته) * پس قطب دائرهٔ افلاك بلكه مركز جميع موجودات
صورت انسان اكملدر وبقاء صورت عالم بو صورت انسانیه‌نك بقاسنه منوط
ومربوطدر كما قال عليه السلام (لايقوم الساعة وعلى الارض واحد يقول الله
الله * اى يذكره كما هو هو) پس قطب عالم بو صورت انسانی اولوب دوران
و بقاء افلاك دخی اكا متعلق اولوردو بحر امواج اسرار ومعانی شيخ سعيد الدين
فرغانی بيوردلر كه اكر برسائل سؤال ايدوب صورت انسانی‌نك خود تعين
وتحققندن اول صورت افلاك ثابت وقائم ايدی وصورت آدمی‌نك عدم تعينندن
صكره دخی صورت عالم ودوران افلاكه هيچ برخلل ونقصان ترتب ايلمز
*پس آدم نه وجهله قطب الافلاك اولور جواب بودر كه اكرچه آدم حسا يوغيدی
اما معنی وار ايدی زيرا موجب (فاحببت ان اعرف) ايجاد عالمدن مقصود
كمال ظهور ايدی وكمال ظهور حقيقت جمعيت ذات اجمالا وتفصيلا بوظهورك
ظهورينه موقوف ايدی وذكر اولنان حقيقت جمعيه‌نك كما هو ظهوری صورت
انسانیهٔ كماليه‌دن غيريسی دكلدر زيرا افلاك وعناصر ومولدات وما فوقها
وما تحتها انساندن ماعدا هرنقدر مظاهر وار ايسه هربريسی حضرت
جمعيتدن برحقيقت وبرصفت وبر اسمدن زياده‌نك مظهری دكلدر (فلهذا بوكمال
جمعيتدن غيريسی حمل امانتدن ابا ايلديلر كما قال الله تعالى انا عرضنا الامانة
على السموات والارض والجبال فابين ان يحملنها واشفقن منها وحملها الانسان)
يعنی حق سبحانه وتعالى كمال ظهورايله مظهر جمعيت مزبوره اولماقلغی
اعلای عالمدن سماوات واسفل عالمدن ارض وجبال ومابينهما اولنلره عرض
ايليوب لكن هربرنده حكم قيد وجزئيت غالب اولمغله قبول امانتدن ابا ايلوب
انسانك كمال قابليتی اولديغيچون بو صورت جمعيهٔ عنصريه‌يی قبول ايلدی
ولحكمة عظيمة ولمصلحة كلية الله سبحانه وتعالى ايجاد عالی صورة بو صورت
انسانیه‌يه تقديم ايلدی واول توجه ايجادينك قبله‌سی صورت انسانیه اولدی
زيرا مقصد ومقصود انسان ايدی *پس مدد وبقاء اجزاء عالم بو صورتك
تعينندن اول انك كينونت مزبوره سيله حكما ومعنی اول توجه ايجادی‌يه
مضاف ايدی پس مقصود اصلی اولان بو صورت انسانیهٔ كماليه حسده
دخی متعين اولوب مدد وقيام وبقا وثبات عالمك حفظنه بو صورت عنصريهٔ
انسانی متصدی اولدی ومقام قطبيت ومستقر مركزيتده استقرار بولدی
وينه شيخ سعد الدين فرغانی شرح تائيه‌ده ﴿ نظم ﴾ نجايب ايات غرايب نزهة *

رغائب غايات كتايب نجدة * بيتنی شرح ايتدكدن صكره برقاچ مقدمه بيان ايدوب
بيوردلر كه تشكلات واتصالات افلاك وكواكبك صور ونتايجی نشأهٔ دنيويه‌ده
صور وامزجه واقوال واعمال ايله متجسده ومتشخصه اولديغی كبی صورت
انسانیه‌نك دخی قوا واعضاسيكه مجمل جميع عوالمدر كذلك صور ومظاهر
حقايق واسماء آلهيه‌در وتشكلات واتصالات صورت انسانی كه اقوال
واعمال تشكلات مزبوره‌دن عبارتدر انلردخی مظاهر توجهات واجتماعات
حقايق واسمادر لكن حقيقت صورت انسانیه غش دنس بشريت ايله
مكدر اولمغله وجه مشروح اوزره اولان مظاهريتندن غافل اولمشدر واكرچه كيم
اول تشكلات واتصالاتك صور ونتايجی اعراضدر فاما افلاك واطباقده
متجسده اولوب وجميع صور برزخی وحشری وجنانی وغيرها اول هيآت
متجسده‌نك عينی اولور ونفوس انسانیه برزخده صور مزبوره‌يه متعلقه
اولوب وبرزخده واقع اولان نعمت ونقمت انلره اول صورك تناسبی حيثيتندن
اصابت ايدر فاما نيت خالصه وقصد صحيحه مقارن اولان اعمال صالحه وافعال
واقوال طيبه وصادقه‌نك بحسب القوة تجسدی بالوحدة والاخلاص فلك اعلای
عليين‌ده مقدر اولور حتی وحدت واخلاص برقول وعمل اوزرينه كمال مرتبه
غالب اولسه (اليه يصعد الكلم الطيب والعمل الصالح يرفعه) نص كريمنك
فحواسنجه كايت ايله عالم وحدته مرتفع اولوب بو افلاكده صورت باغلمز
كما اشار اليه قوله عليه السلام (لا اله الا الله ليس لها دون الله حجاب حتى يفضی
اليه) وقال صلى الله عليه وسلم (ماقال عبد لا اله الا الله مخلصا من قلبه الا
فتحت له ابواب السموات حتى يفضی الى العرش) فاما شول فعل وقول كه
نيت خالصه وقصد صحيحدن خالی اولسه اومقوله اعمال مثوبه هباء منثور
اولوب بو عالم خاك واب وهوا وآتشدن تجاوز ايتمز تنكيم بونك تفصيلی بوندن
اقدم مثنوی شريفده * ع * تا اليه يصعد اطياب الكلم) ودخی *انبيا چون
جنس عليين بدند * ابيات شريفه سنك شرحنده مفصلا سبق ايتمشدر * پس
اعمال غير خالصه وصالحه نشاءٔ اخرويه‌ده صور متناسبه‌يه منضمه وجسمانيت
ايله مصور اولوب وعذاب شديده موجب اولماغيچون جسامت عظيمه
حاصل اولور واشار اليه قوله صلى الله تعالى عليه وسلم (ان غلظ جلد الكافر
اثنان واربعون ذراعا وان ضرسه مثل احد * وان مجلسه فی جهنم مابين مكة
والمدينة * ونصوص قرآن عظيم وحديث شريف رسول رب ورحيم ايله

نظر ارباب کشف وشهودده مبین درکه کرسی کریم فرش جنت وعرش
عظیم سقف جنت اولدیغی بیان بیورلمشدر وحق سبحانه وتعالی حضرت
کرسینی نه شیئله وصف بیورمش ایسه عرض جنتی دخی اول شیئله وصف
بیورمشدر کما قال الله تعالی (وسع کرسیه السموات والارض) وکقوله تعالی
(وسارعوا الی مغفرة من ربکم وجنة عرضها السموات والارض اعدت للمتقین
الخ* ودلالت حدیث شریف دخی بودرکه قال علیه السلام (ان فی الجنة مائة
درجة ما بین کل درجة کما بین السماء والارض والفردوس اعلاها درجة
ومنها تفجر الانهار الاربعة ومن فوقها یکون العرش) پس مقاصد صحیحه‌یی
هر فنی اعمال واقوال جمله‌دن زیاده مؤید اولورسه جنت فردوسده صور
حدایق واشجار واثمار وانهار وحور وقصور ایله متجسد اولور کما قال الله تعالی
(وان لیس للانسان الا ما سعی * وان سعیه سوف یری * ثم یجزیه الجزاء الاوفی)
وقال الله تعالی (فمن یعمل مثقال ذرة خیرا یره) پس بو آیات بیناتک مضمون سعادت
آیاتی بو معنایه دلالت ایدر اما سعی وعمل اعراض قبیلدن اولوب تعریف عرضده
ایسه (العرض لا یبقی زمانین) دینلمشدر وتعریف مزبور تعریف صحیح وامر
مقرردر نص کریم سبحانی ایسه سعی وعملک عینک رؤیتنی اثبات ایتمشدر
بو تقدیرجه اعراض اعمال زمان ثانیده نه کیفیتله مرئی اولور دینورسه اشبو
تقریر اولنان وجه اوزره متجسد اولور کما قال صلی الله علیه وسلم (فی حدیثه
القدسی حاکیا عن الله تعالی فقال یا محمد اقرأ امتک منی السلام واخبرهم ان
الجنة طیبة التربة عذبة الماء وانها قیعان وان غراسها سبحان الله والحمد لله
ولا اله الا الله والله اکبر) پس تجسد مزبور حقیقت کامل وساطت اعمال حسنه
واقوال طیبه منبسط وبناء کمالی انبساط مذکور ایله محکم اولور اما ذکر اولنان
اوجات عالیاتک وصولنه سبب درجات کثیره واردر لکن مراتب مزبوره نک
اصول کلیاتی مقامات ثلثه‌یه منوط درکه اولا اسلام ثانیا ایمان ثالثا احساندر
اکا بناءً که چونکه اول سیر وجودی مراتب استیداع افلاک وعناصر ومولدات
ورحم مادرده اولان مرتبهٔ استقراردن تجاوز ایدوب بو صورت نفس
ومزاج انسانی ایله ظاهر اولدی ایسه احکام کثرت عناصر ومولداته ملابستی
سببیله حکم وحدت وطهارت وبساطت سیر وجودی ذکر اولنان آثار کثرت
حرکات وسکنات طبیعی واحکام انحرافاتده مغلوب ومحبوس اولوب کندونک
مبدأ وحدتی ولابدی اولان عود ورجوعندن وطرق ظاهری وباطنیٔ

معادن کمال حجاب ایله محجوب قالدی پس شونلرک که توفیق وعنایت ازلیهٔ
ربانیهٔ قرین حاللری اولوب مادر وپدرینک وساطت تقلیدی ویاخود بر رسولک
دعوتی ویاخود خلیفهٔ رسول اولان مرشد کاملک ارشاد ودلالتی ایله مبدأ
ومعادندن خبردار اولورسه اولا وبالذات اثر آگاهی ظاهر نفسده باهر اولوب
لاجل التدبیر انک مزاج وقوی وجوارح واعضاسنه اصابت وسرایت
ایدوب قولا وفعلا حرکات وسکنات نا مضبوطه وصور انحرافات نامربوطه
ایله ظهوردن اعراض ایدر واحکام شرعیه‌ده مدرج اولان وحدت عدالته
انقیاد کلی ایله متوجه اولور واول زمان انلرک دائرهٔ مقام اسلامه دخوللری که
اطاعت اوامر وزواجر شرع نبویدن عبارتدر درست اولور وحالات مزبوره‌ده
داخل دائرهٔ اسلام اولان شخص انسانینک حضرت حقه واسما وصفات
مقدسهٔ ربانیه‌یه ارتباطی بطریق التعلق اولور* زیرا مربوبک اسم رب وصفت
ربوبیتنه ومخلوقک اسم خالق وصفت خالقیتنه ومهدینک اسم هادی وصفت
هدایتنه وتائبک اسم تواب وقابل التوب صفتنه ومغفورک اسم غفار وصفت
مغفرتنه وهلم جرا تعلقلری ضروریدر وکذلک مقام اسلام که اسباب وعلل تعلقی
ایله عالم حکمته تقیددر وهر شیئک بر سبب وعلت ظاهره‌یه اضافتی واسباب وعلل
مزبوره‌یه مضاف اولان اشیانک رؤیتی دخی اسماء الهیه‌نک مظاهر وآثاریدر
ومادامکه بر کمسنه داخل دائرهٔ اسلام اولمیه انک تعلقی اسماء کلیه‌یه اولمایوب
دون البعض بعض اسما وصفاته‌در اما چونکه مقام اسلامک حقایقیله محقق اوله
اول مردمسلمک تعلقی اسما وصفات کلیه‌ده تمام اولور وبو مرتبه‌دن صکره مبدأ
ومعاد وطریق عودک اثر آگاهیسی قوای باطنی وحواس نفسه سرایت ایدوب
تکلف وتلطفه جهد ایدر ونفسنی (صم بکم عمی فهم لا یرجعون) دار مضیقندن
خلاص ایدر ونطق وسمع وبصر وفکرت ووهم که فضول ومالا یعنی ایله ذکر
وفکر آثار وغیردن بکلیته محجوب ومستور قالمش ایدی نسمات محبات الهیه کشف
استار حجاب ایدوب توفیق وهدایت سبحانی ایله جمله‌سنی ما خلق له‌سنه صرف
ایدوب عمله کتورر وذاتنی اسم سمیع وبصیر وعلیم ومتکلم ایله متخلق قیلور وقوای
باطنه‌سنی حضیض نقایص وانحرافات جهل وبخل * وطیش وظلم وقساوت
قلب والی غیر ذلک صفات ردیه‌دن خلاص ایدوب اوج کمالات وصور اعتدالات
عقل وکرم وحلم ورافته نائل اولماغیچون سعی بلیغ ایدر وبو مرتبه‌یه قدم نهاده
اولدقده مقام اسلامدن رتبهٔ سنیهٔ ایمانه ترقی ایتمش اولور واثنای سیرده
کلیات مقامات ایماندن اولان توبه وزهد وورع وتوکل ورضا مقاملرینی

مشاهده ایدوب وهر مقامك جزئیاتنده اسماء حقه مثلا کریم وحلیم وعلام
ورؤف وبونك امثالی اسماء ایله بروفق تخلقوا باخلاق الله کندوبی متصف
ایدر * فالهذا ارباب تحقیق مقام ایمانه مقام تخلق اطلاق ایدرلر وچونکه
باطن وظاهردن احکام انحرافات وجه مشروح اوزره منتفی اوله * مشیمهٔ نفسده
کامن اولان صورت وحدت وعدالت متولد اولوب اسم قلب ایله مسمی اولور
(وبحکم وسعنی قلب عبدی المؤمن التقی * اول دل آگاه توابع اسم ظاهردن براسمك
مرآت مجلی ومحل تجلیسی اولور که اسم مزبور شخص مزبورك منشأ تعین نفس
ومزاجی اولمش ایدی وسقوط نطفه ونفخهٔ روحك وقتنده وزمان ولادتده
شخص مزبور اول اسمك محکوم تأثیری وتربیه سنك مربوبی اولمش ایدی
* پس واسع حق اولان قلب مؤمن بومرتبه یه نائل اولدقده اول اسم ایله متحقق
اولور * یعنی سالك مزبورك قلبنده اول اسم تجلی ایتدکده سالکك اسمی
ورسمی بکلیته مرتفع اولوب سالکده اول اسمدن غیری شیء باقی قالمز * پس
بومرتبه ده مقام ایماندن اوجات درجات احسانه اعتلا وارتقا ایتمش اولور
واول اسمکه انك مرآت قلبنده جلوه گر اولمش ایدی وشول اثر که اسماء ذاتیه نك
آثارندن اثر ایتمش ایدی سالك فانینك سمع وبصر وید ورجل وعقلی اولور
حتی بو مقام تحققك حقیقتنده وارد اولان (کنت سمعه وبصره ویده ورجله)
حدیث شریفی وسائر اخبار وآثارك لطائفنی ذوق سلیم ایله فهم ایدر بعده
مراتب اسما وافلاك صفاتده سیران ایدوب هر براسمك تحقق اول سالکی براسم
آخرك تحققنه مستعد ایدر حتی اسم ظاهر جامع اولدیغی جمیع اسما متحد اولور
واول وقتده اول مرد کامل ورجل فاضل باطن روحك سیرینه عزیمت قیلوب
جمیع اسماء باطن تنزیهی ایله تحقق میسر اولور واول حینده تجلی جمعی کمالیه
ایریشوب سیری کمال بولور وذکر اولنان سیر وسلوك امت محمددن اولان
فرد کامللرك سیریدر اما سیر مصطفوی کامللرك نتیجهٔ سیرلری اولان حضرت
جمعدن قاب قوسین واودن مقام احدیت جمع اوادنی درکه اندن اعلی واکمل
مرتبه اولمیوب ورتبهٔ مزبوره انجق حضرت سید الانبیاء والمرسلینه مخصوصدر
وبوذکر اولنان مراتب ومقامات اسلام وایمان واحسانه عمر بن الفارض
قصیدهٔ تائیه سنده اشارت ایدوب بیورورلر که ﴿نظم﴾ فلابس منها بالتعلق
فی مقام الاسلام عن احکامه الحکمیة * عقائق احکام دقائق حکمة * حقائق
احکام رقائق بسطة * وللحس منها بالتحقق فی * مقام الایمان عن اعلامه العملیة *

صوامع اذکار لوامع فکرة * جوامع آثار قوامع عزة * وللنفس منها بالتخلق فی * مقام
الاحسان عن انبائه النبویة * لطائف اخبار وظائف منحة * صحائف اخبار
خلائف حسبة * وللجمع من مبداء کائن وانتهاء * فان لم تکن عن آیة النظریة *
غیوث انفعالات بغوث تنزه * حدوث اتصالات لیوث کتیبة * وخصائص کامل
اولدر که باطن وسری ایله غالبا مشاهد حضرت غیب اولوب مقام احسانده
علوم غیب ولدنیی روحی ونفسی ایله مطالعه قیلور وحواس ظاهره وباطنه سی
ایله مقام ایمانده آثار وعبراته مشغول اولوب ومزاج وقواسی مقام اسلامده
عبادت بدنیه یه مداومت وانواع احکام ابتلاآت شرعیه یه ملازمت ایدوب جمیع
اوقات واناتی زینت شرعیه معمور وظاهر وباطنی دریای احکام طریقته
مستغرق اولور اما کامل مزبورك سر شریفی وروح لطیفنك حضرت غیب
ومقام احسانده مقید اولدیغنك فائده سی تجلیات ذاتی وعلوم حقیقی ومکاشفات
صحیحه ایله متصف اولدیغیدر وحواس وقوای ظاهره وباطنه سی دخی مقام
ایمانده مقید اولدیغنك فائده سی بونشأهٔ دنیویه ده فکر وذکر وسماع وعبرات
ایله ونشأهٔ اخرویه ده رؤیت دائم بالبصر وسماع کلام بی واسطه وبونك
امثالی تشریفات ایله متلذذ اولدیغیدر ومزاجی مقام اسلامده مقید اولدیغنك
فائده سی ابتلاآت احکام شریعت ایله تحقق ونشأهٔ دنیویه ده اجرای وامر
شرع ایله تلذذ واحکام شریعتدن هر بر حکمك دقائق حکمتی وصوم وصلوة وحج
وزکات وسائر عبادات وطاعاتك تعیین وتحدید اعداد وحصر اوقات ومقادیرنك
علل واسرارنی کشف وشهود ایله معاینه قیلدیغیدر وکامل مزبورك جمع
عوالم ونشأهٔ دنیوی وبرزخی وحشر وجنانی ده کمال انبساط حقیقتی تقید
مزاج ایله مقام اسلامده بازبسته اولمسیدر وعبادات وطاعات وحسنات
شرعیه نك برزخده وحشرده حاصل اولان صور ونتایجندن بهرمند وبرخوردار
اولمقلق مقام اسلامه متعلق دروجنات وحور وقصور وذکر اولنان صورك
عینیدر ونیجه اوقات اولور که کامل مزبورك نفس حواس ومزاجی همرنك
سر اولور اما ذکر اولنان حکم مزبوره نك نشأتی اقتضاسیله حالت مزبوره نك
دوام وثباتی مستمر اولمز زیرا لی مع الله وقت بیورلمشدر * ایمدی ای نور حدیقهٔ
عالم ونور حدقهٔ آدم مراتب مزبوره یی سیر وتماشا ایدوب حقیقت ذاتیه سندن
خبردار وعشق ومحبت ربانیه ایله برخوردار اولان عاشق صادقلر احکام
افلاك صوریه دن دخی خروج ایدوب افلاك حقیقیهٔ اسما وصفات وذاته عروج ایتمکله

ابو الوقت اولورلر سندخی اکا کوره سعی وکوشش ایدوب انبیاء عظامك
خصوصا حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیاتك امتنه ترك ایتدیکی میراث
شریعت وطریقت ومعرفت وحقیقته وارث حقیق اولمغه بذل همت وحقدن
مدد وعنایت رجا ایلیه سن وداهیهٔ عظیمهٔ هجوم شیر نفسدن نخجیران قوای
روحانیه یی تخلیص ایلیه سن ﴿ سید ﴾ کوهر دریای وحدت آدمست ای آدمی *
کرچو آدم سر اسما را بدانی آدمی * جان اکر خوانم ترا باشد بدین معنی مکر *
کز سر تحقیق میدانم که جان عالمی * کر هدایت یابی از من عنده ام الکتاب *
هم سلیمانی هم اسم اعظمش را خاتمی * کر ببینی صورت خود را بچشم معرفت *
روشنت کردد که هم جمشید وهم جام جمی * رنك نمردی وفرعونی ودجال چو رفت *
هم خلیل وهم کلیم وهم مسیح مریمی * از خیال بیش وکم فارغ شو واسوده
باش * تا بکی در بند آن باشی که بیش ویا کمی * کی شود روشن بخور رشید
رخش چشمی که او * از محیط معرفت نادیده هر کز شبنمی * ای نسیمی وقت آن شد
کز دم روح القدس * نفخهٔ چون صور اسرافیل در عالم دمی *

﴿ اعتراض نخجیران بر سخن خرکوش ﴾

خرکوشك سوزنه طائفهٔ نخجیرانك اعتراض ایلدکارین بیان ایدر
﴿ مثنوی ﴾ قوم کفتندش که ای خرکوش دار * قوم نخجیران
بطریق الاعتراض خرکوشه ایتدیلر ای خر بزم کلمامزه قولاق طوت
﴿ مثنوی ﴾ خویش را اندازهٔ خرکوش دار * کندیکی خرکوش مقداری طوت
یعنی رحم الله (امرأ عرف قدره ولم يتعد طوره) حدیث شریفی ایله عمل ایدوب
مقدارکی بیل وحدکدن تجاوز ایتمیوب حمارلکی ترك ایله زیرا حدنی بیلمیان
حمار کبی احمقدر مصراع اولده اولان خر حمار وکوش سمع معناسنه در حضرت
مولانا قدس سره تجنیسنده اولان لطیفه یی مراد بیورمشلردر ﴿ مثنوی ﴾
هین چه لافست این که از تو بهتران * آکاه اول بو نه لاف وکذافدر که سندن
بهترلری وقوت وجسامتده مهترلری ﴿ مثنوی ﴾ در نیاوردند اندر خاطران *
سن ایتدیکك لافی خاطره کتورمدیلر آن ضمیر مصراع اولده لافه راجعدر
﴿ مثنوی ﴾ معجبی یاخود قضامان در پی است * ای خرکوش سنك
بو لافکه سبب ایکی نسنه در یا بودر که معجب وخود پسندسن ویاخود قضا
بزم قفامزده در که سنك عجب وانانیتك ایله بر بلایه دوش اولورز ﴿ مثنوی ﴾
ورنه این دم لایق چون تو کیست * یوخسه بو نطق وکلام سنك کبی نك قچان
لایقیدر بو ابیات شریفه دن مراد قوای جسمانیه وحواس نفسانیه شیر نفسی

قونده وعقلی ضعفده ملاحظه سیله نفسه غلبه سنی محالاتدن عداایتدکلریدر
﴿ مثنوی ﴾ باز جواب خرکوش نخجیران را * خرکوش طائفهٔ
نخجیرانه کیرو جواب ویردیکنی بیان ایدر ﴿ مثنوی ﴾ کفت ای یاران حقم
الهام داد * خرکوش ایتدی ای یاران حق سبحانه وتعالی بکا الهام ویردی
﴿ مثنوی ﴾ مرضعیفی را قوی رایی فتاد * تحقیقا بر ضعیفه بر رای قوی
دوشدی * ایمدی ای نخجیران وضعفایه اعتراض ایدن صورت بنیان
نظر بکز صورته حصر ایتمیوب چشم دلدن غبار اعتراضی رفع ایدوب عبرته نظر
ایدیکز کم صورة چوق حقیر وصغیر واردر که صنعت وکاری کبیر اولوب جسامت
وضخامتی اولانلردن اول کارك ظهوری میسر اولمز وبونك امثالی چوقدر
سزه برقاچنی بیان ایدهیم جمله دن بریسی ﴿ مثنوی ﴾ آنچه حق آموختم
زنبور را * اول نسنه یی که حق سبحانه وتعالی زنبوره تعلیم ایلدی ﴿ مثنوی ﴾
آن نباشد شیر را وکور را * اول صنعت شیر ویابان حماری بنده اولمز ﴿ مثنوی ﴾
خانها سازد پر از حلوای تر * اول نحل ملهمه حلوادن یعنی عسل ایله مالا
مال خانه لر بنا ایدر ﴿ مثنوی ﴾ حق بروان علم را بکشاده در * اول علمك
قپوسنی نحل اوزرینه حق تبارك وتعالی فتح ایلدی وحی وافهام الهی ایله
مسدس الشکل خانه لر دوزوب حذاق مهندسینك صنعتنده متحیر اولوب
آلتسز شکل مسدس اوزره بر خانه بناسنه قادر اولمزلر کما قال الله تبارك وتعالی
(واوحی ربك الی النحل ان اتخذی من الجبال بیوتا ومن الشجر ومما
یعرشون ثم کلی من کل الثمرات فاسلکی سبل ربك ذللا یخرج من بطونها
شراب مختلف الوانه فیه شفاء للناس) الآیة (روی ان العسل ینزل من السماء
فیستقر فی مکان فیأتیه النحل وتشربه ثم تأتی الخلیة فتلقیه فی الشمع المهیأة
لا کما یظن بعض انه من فضلات الغذاء تستحیل فی المعدة عسلا) ابن عطا قدس الله
روحه بو آیت کریمه ده اولان وحی حقی تفسیر ایدوب بیوررلر که (الهمها ودلها
علی الموضع وعلمها کیف یضع ما فی بطنها لا یضع الا علی حجر صاف او خشب
نظیف لا یخالطه طین ولا تراب * وبر مثال دخی بودر که ﴿ مثنوی ﴾ آنچه حق
آموخت کرم پیله را * اول نسنه یی که حق سبحانه وتعالی ایپك قوردینه تعلیم ایلدی
﴿ مثنوی ﴾ هیچ پیلی داندان کون حیله را * هیچ بر فیل عظیم جسامتی ایله
کرم پیله نك حیله سنی بیلور می * ایمدی ای نخجیران بو صنایع وبدایع جثه
وجسامته کوره اولمز ﴿ بیت ﴾ کار خلقست اینك علامات است * هرچه زان

درکه رسدبی دولت امت * پس اول قادر لایزال ومقتدر بی زوال زنبور عسلی
قابل وحی ایدوب وانك اعابی تشربنی ایچون فیه شفاء للناس اوازه سنی جهان
وجهانیانه ایرکوردی وکرم پیله نك بیلدیکی حیله ده فیل عظیم فرومانده
ودم بسته قالدی خصوصا شو شرف وکرامتی که آدمه احسان بیورمشدر
ساکنان مواضع افلاکی به میسر اولمامشدر زیرا موجب (وعلم آدم الاسماء
کلها ثم عرضهم علی الملائکة) ﴿ مثنوی ﴾ آدم خاکی زحق آموخت علم *
آدم خاکی علمشربنی حق سبحانه وتعالی دن تعلم ایلدی ودخی (وعلمناه من لدنا علما)
مکتب خانه سنده قرائت ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ تا به هفتم اسمان افروخت علم *
حتی اسمان هفتمه دکن آدمك علمی شعله لنوب سبع سموات انك علمی نوری ایله
منور ومزهر اولدی ﴿ مثنوی ﴾ نام وناموس ملك رادرشکست * ملکك نام
وناموسنی شکست ایتدی * یعنی ملائکه (اتجعل فیها من یفسد فیها ویسفك
الدماء ونحن نسبح بحمدك ونقدس لك) دیمشلر ایکن آدم تعلیم اولندیغی اسما
ایله جملهٔ ملائکه یه عرض قیلنوب جانب حقدن (فقال انبؤنی باسماء هؤلاء
ان کنتم صادقین) دیو ملائکه یه خطاب اولندقده ملائکه اسماء مشار الیهاده
عدم شعورلرینه اعتراف ایدوب (سبحانك لا علم لنا الا ما علمتنا انك انت العلیم الحکیم)
دیو عجزلرینی بیلوب خلافت آدمده واقع اولان استفسارلرندن معذرت ومغفرت
دیلدیلر وکندولرندن نفی علم قیلدیلر ﴿ مثنوی ﴾ کوریٔ انکس که درحق
درشکست * اول کمسنه نك کورلکنه که حقه شك وکماندر مراد ابلیس علیه
اللعنه درکه بو بیت ایله تعریف بیوردلر ﴿ مثنوی ﴾ زاهد شش صد هزاران
ساله را * التی یوز بیك ییللق زاهدی که شیطاندر ﴿ مثنوی ﴾ پوز بندی
ساخت آن کوساله را * پوز بند اناسنی امسون ایچون بوزاغنك اغزینه
باغلادقلری دهان بنددر وحضرت مولانا برسبیل استعارهٔ تخییلیه ابلیسی
کاوساله یه تشبیه ایدوب وپوز بند ایله شیطانك قیاسات عقلیه سن مراد ایدوب
بیوردلرکه اول کاوساله ایچون بر پوز بند دوزدی * یعنی قیاس باطل وهمیسی
طریق حقدن شیطانی رجیم ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ تا نتاند شیر علم دین کشید *
تاکه بستان لدنیدن البان علم دینی چکوب امکه واستفاضه یه قادر اولمایه
﴿ مثنوی ﴾ تا نکردد کردآن قصر مشید * تا اول قصر مشید ومأوای عالینك
اطرافنه طولانمیه قصر مشیدن مراد حب آلهی وعلم لدنیدر حق سبحانه
وتعالی انی آدمك قلبنه القا ایلدی وشیطان عجب وپندار وانانیت واستکباری

جهتندن اول ذوقدن بی بهره ومحروم قالدی وسبب حرمانی آدمك ظاهرینی
کوروب باطندن غفلتی اولدی کذلك ﴿ مثنوی ﴾ علمهای اهل حس شد
پوز بند * مجرد علم ظاهره قناعت ایدوب موجب علم ایله عمل ایتمیان وعلم لدنی
طالبی اولمیوب انبیا واولیانك اثرینه کتمیان ارباب حسك علومی انلره پوز بند
اولدی * یعنی دهان همتلرین بند ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ تا نکیرد شیر ازان علم بلند *
تا اول علوم عالیهٔ یقینیه دن شیر طوتمیه * یعنی مرشدان کاملاندن اولان البان
اسرار وحقائق علم لدنی ولذات محبهٔ سبحانیدن دماغ جان ودهان جنانی لذت
وذوق الماییه واستفاضهٔ انوار جذبات حق قلمیه زیرا انجق بسته پای الفاظ
وعبارات وقید بند قیاسات عقلیات اولنلر اصحاب ذوق ووجدانك اتفاقی
بودرکه اسرار انبیا واولیادن ذره وشمه ذوق الممزلر * ابدی اذوق واحوال
انلرك قلبنده ظاهر اولورکه رفع ماسوا ایدوب کوکل یوزینی خاك راه اولیا ایلیه
واول ذوقی ظاهرده ارامیوب کوکلده ارایه زیرا ﴿ مثنوی ﴾ قطرهٔ دل رایکی
کوهر فتاد * دل قطره سنه بر کوهر دوشدی ﴿ مثنوی ﴾ جان بدریاها کردونها
نداد * که حق سبحانه وتعالی اول کوهری دریالره وافلاکه ویرمدی واول
امانتی انلرده قومدی قطره دن مراد لحم صنوبر الشکل اولان درون دلده
مردمك دیدهٔ مقداری برقطره دم رقیق ولطیفدرکه محل حیات اولدر اکا
سویدای قلب دیرلر وکوهردن مراد نفخ روح قدسی اضافی ونور محبت
ربانیه درکه افلاك وبحارده اول کوهرك وضعنه استعداد یوقدر وسویدای
دل بحسب الصورة مردمك چشم مقداری ایکن من حیث المعنی عرشدن اعظم
اولوب حقنده (قلب المؤمن عرش الله) دیو بیورلمشدر اما قلب اطلاق اولنانی
مجرد اول لحم صنوبری ویاخود دم سویدایی قیاس ایدوب ظاهرده اولان
صورت صغیره سنه نظر ایدنلر اندهودیعت اولنان اسرار الهیه ووسعت قلبدن
خبردار اولمیوب محروم قالمشلردر * فلهذا ارباب تحقیق بیورمشلردرکه
(ینبغی لك ان تعلم ان القلب لیس عبارة عن الصنوبریة فانها وان سمیت قلبا فانما
تلك التسمیة علی سبیل المجاز وباعتبار تسمیة الصفة والکامل باسم الموصوف
والمحمول والافکل عاقل یعلم ان القلب الذی اخبر الحق علی لسان نبیه بقول
ماوسعنی ارضی ولاسمائی ولکن وسعنی قلب عبدی المؤمن التقی النقی الوداع
لیس هو هذا الصنوبری الشکل فانه احقر من حیث صورته ان یکون محل
سره جل علاه فضلا ان یسعه ویکون مطمح نظره الاعلی ومستواه وانما القلب

الانسان عبارة عن الحقيقة الجامعة بين الاوصاف والشؤن الربانية والخصايص
والاحوال الكونية الروحانية ﴿لمحرره﴾ آلهی عشقك نوری نهانی كوكلده
بولدم * جمالك شوقنه یاندم عیانی كوكلده بولدم * سوردم یرلره یوزمی بو یادم
قانه كوزمی * یتردم كندو اوزمی جانانی كوكلده بولدم * جنتك كوثر ایرماغی
طبوری باغ وایوانی * حور وولدان وغلمان سیران كوكلده بولدم * كشور
ملكارسلام عزتله حقدن هم كلام * قالمز جانلرده هیچ ظلام سلطانی كوكلده
بولدم * قلب المؤمن بیت الله قلب المؤمن عرش الله * اولدكسه عبدی عبدالله
اعیانی كوكلده بولدم * ایمدی بنم روحم حضرت فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم
(ان الله لا ینظر الی صوركم ولا الی اعمالكم بل ینظر الی قلوبكم واحوالكم)
بیورمشدر * پس صورت پرستلر معنادن غافل وظاهر بینلر احوال باطنه دن
ذاهلار در چونكه بویله در ﴿مثنوی﴾ چند صورت آخر ای صورت پرست *
ای صورت پرست نیجه دك آخر صورت ﴿مثنوی﴾ جان بی معنیت ای صورت
زشت * سنك بی معنی جانك صورتدن خلاص اولمدی * ایمدی صورتدن
كذر قیل كه واقف معنی اولەسن زیرا ﴿مثنوی﴾ كر بصورت آدمی
انسان بدی * اكر بنی آدم صورت ایله انسان اولیدی ﴿مثنوی﴾ احمد و
بوجهل خود یكسان بدی * احمد و بوجهل خود یكسان اولوردی * ایمدی
نظر صورته دكل سیرته در و بو آیت كریمه بوكا دلیلدر كه (ماهذا الا بشر مثلنا)
دیلره (قل انما انا بشر مثلكم یوحی الی) دیو جواب ویرلدی * پس بحسب الصورة
ایكیسی دخی مشتركلر در لكن من حیث المعنی بوجه ما مناسبتلری یوقدر مثلا
﴿مثنوی﴾ نقش بر دیوار مثل آدمست * دیوار اوزرنده اولان نقش آدم كبیدر
﴿مثنوی﴾ بنكر از صورت چه چیزی او كمست * امعان نظر ایدوب كوركه
من حیث الصورة انك نه شی ناقصدر * ایمدی اكسك اولان نه شی ایدوكن
بیان ایدوب بیوردلر ﴿مثنوی﴾ جان كمست آن صورت باتاب را * اول دیوارده
تاب وزینت ایله اولان صورتك ناقص اولان جانیدر ﴿مثنوی﴾ رو بجو آن
كوهر نایاب را * یوری اول نایاب ونادر وممتاز وبی نظر كوهر جانی طلب ایله كه
صورتدن مراد اولدر قال علی كرم الله وجهه ﴿نظم﴾ الناس من جهة التمثال
اكفاء * ابوهم آدم والام حواء * فانما امهات الناس اوعیة * مستودعات
والاحساب اباء * فان یكن لهم من اصلهم شرف * یفاخرون به فالطین والماء *
وان اتیت تفخر من ذوی نسب * فان نسبتنا جود وعلیاء * لافضل الا لاهل
العلم انهم * علی الهدی لمن استهدی ادلاء * ﴿مثنوی﴾ شد سر شیران علم

جمله پست * جمله شیران عالمك باشلری پست ونكون ومنكوس الرأس اولدی
﴿مثنوی﴾ چون سك اصحاب را داد ندست * چونكه كهفك كلبنه صدر
وقدر ویردیلر دست بو محلده صدر وقدر معناسنه در * یعنی عنایت ربانی
وتوفیق سبحانی سك اصحاب كهفك رفیق اولمغله اصحاب كهفك مقارنتی ایله
داخل جنت اولوب وقرآن عظیم الشانده (وكلبهم باسط ذراعیه بالوصید)
قول كریمی ایله اسمی مذكور اولدی وشیرلر سلطان وحوش ایكن قطمیره
میسر اولان عز وشرفدن سرنكون اولوب اسفلده قالدیلر مع هذا شیرك
جثه سی قطمیره كوره جثل عظیمدر اما قطمیر مرتبه اعلاده اولان انسانیت
مرتبه سین بولوب شیر دركات اسفلدن اولان صفت سبعیتده خوار وزار اولدی
﴿مثنوی﴾ چه زیانستش ازان نقش نفور * اول منفور وقبیح صورتدن قطمیره
نه زیان واردر ﴿مثنوی﴾ چونكه جانش غرق شد در بحر نور * چونكه
انك جانی دریای نوره غرق اولدی ﴿قطعه﴾ بصورت آدمی شد قطره آب *
كه چل روزش قرار اندر رحم ماند * وكر چل ساله را عقل وادب نیست *
بتحقیقش نشاید آدمی خواند * ایمدی كركدر كه صورته قالمیوب طالب سیرت
اولەسن ﴿مثنوی﴾ وصف صورت نیست اندر خامها * خامه وقلملرده
صورتك وصفی یوقدر ﴿مثنوی﴾ عالم وعادل بود در نامها * عالم وعادل
نامه لرده اولور حاصل كلام ذكر سبب اراده مسبب طریقی اوزره خامه
ایله كتاب مراد اولنوب مكاتیب ومراسلاتده بركسنه یی توصیف لازم كلسه
صورت جمیله سی وچشم وابروسی نقش اولنمیوب بلكه اوصاف حمیده دن
اولان عدل وعلم ورافت وحلمی ثبت اولنور كرچه صورت پرست یاننده نقش
صورت دخی معتبر ایسه ارباب معنی قتنده صورت زائله یه اعتبار یوقدر
﴿مثنوی﴾ عالم وعادل همه معنیست پس * الحاصل عالم وعادل صفاتی
جمیعا معنی در فقط غیری دكلدر ﴿مثنوی﴾ كش نیابی در مكان پیش و پس *
كه اول صفاتی سن مكان ومحل وجهات ستده بولامزسن زیرا صفات علم
وعدل وسائر اخلاق حمیده داخل مكان اولان بدن صفاتندن اولمیوب صفات
روحانیه در اول ایسه داخل حیطه جهات دكلدر ولا مكاندن اولان روح
اضافیدرنتكم حضرت مولانا بیوردلر ﴿مثنوی﴾ می زند بر تن ز سوی لامكان *
عدل وعلم صفتلری ایله موصوف اولان جان تن اوزرینه جانب لامكاندن اورر
یعنی روح جسمه عالم غیبدن پرتو صالر ﴿مثنوی﴾ می نكنجد در فلك خورشید

جان * خورشید جان افلا کده صیغمز قنده قالدیکه ابدانه صیغه * یعنی روح قدسی داخل تحت ذل کن اولمیوب کون ومکانه صیغمز وشانکده (قل الروح من امر ربی) بیور بلوب ظاهر رسوم علمده ابهام اواندی * اما انبیاء عظام واولیاء کرامه مکاشفه لرنده روحی اوصافیله مبین ایدوب دیدهٔ فواد ایله کوستردی وعند الانبیاء والاولیاء روح حق سبحانه وتعالی نك برسر عظیمیدر که افهام خلق تنك وعلیله وادراکاری قلیله اولمغله روحدن خبر ویرمیوب کتم اسرار بیوردیلر وفی الحقیقه روحك ماهیت وکیفیت خلقتی حقدن غیری کمسنه بیلمز خالق عالم ماهیت روحی نه کیفیت ایله بیلور که تکون روحده کندولر معدوم ایدی حق سبحانه وتعالی صفات وذاتنی نعت تجلی وکشف ایله بلا حجاب عدم عیان ایتدکدن صکره روحی قدرت قائمه وارادت ازلیه سیله ایجاد ایدوب ظاهری غیب الله وباطنی سر الله وصورتنی صورت آدم ایله مصوره اولدی * زیرا حق سبحانه وتعالینك ارادت علیه سی خلقت آدمه تعلق ایلدکده روح آدمی احضار ایدوب صورت آدمی روحك صورتی اوزره تصویر ایلدی * فلهذا حضرت فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم بطریق الابهام والاشارة (خلق الله آدم علی صورته) بیوردی وروح مؤنث سماعی اولوب مؤنث لفظی اولمغله علی صورته بیورلدی قال ابن عباس (الروح خلق من خلق الله صورها علی صورة بنی آدم وما نزل من السماء ملك الاومعه واحد من الروح وقال ابو صالح الروح کهیئة الانسان ولیسوا بانسان وقال مجاهد الروح علی صورة بنی آدم لهم اید وارجل ورؤس یأکلون الطعام ولیسوا بملائکة وقال بعضهم الروح شعاع الحقیقة یختلف اثارها الی الاجساد وقیل الروح لم تخرج من الکون لکان علیها الذل فقیل من ای شیء اخرجت فقال من سد جماله وقدس جلاله بملاحظة الاشارة وغشیها بجماله ودارها بحسنه واحتماها بسلامه وحیاها بکلامه فهی معتقة من ذکر کن وسئل الواسطی عن الروح این مکانها حین اظهرها فقال ان الارواح خلقها وقبضها قبل الاجساد این کانت تری صار ما عاش عیانا لان الدنیا والآخرة عند الارواح سواء * ایمدی بو ذکر اولنان وجوه ایله روح تحت حکم افلاکه داخل اولمز وبوندن اقدم اوائل مثنوی شریفده * بیت * تن زجان وجان زتن مستور نیست * لیك کس را دید جان دستور نیست * بیتنك شرحنده نفس ایله روح وروح اضافی ایله روح حیوانی تفصیل اوزره بیان اولنمشدر

ذکر دانش خرکوش وبیان وفضیلت ومنافع دانش

خرکوشك وعلم ودانشی وفضیلت ومنافع علمك ذکرو بیانیدر * مثنوی *

این سخن پایان ندارد هوش دار * معارف آلهیه وحقایق ربانیه ده اولان کلمات دقیقه حدو نهایت واندازه وغایت طوتمز عقل واذعان طوت وسوزك معنالریسن فهم ایت * مثنوی * هوش سوی قصهٔ خرکوش دار * عقلی خرکوشك قصه سی جانبنه طوت * مثنوی * کوش خر بفروش ودیکر کوش خر * کوش حماری فروخت ایله وبر غیری قولاق صاتون ال * مثنوی * کین سخن را در نیابد کوش خر * زیرا کوش ظاهری اذن خر مثابه سنده در صیت وصدا مثالنده اولان عباراتدن غیری سن ایشتمز وکلمات قدسیه نك معانی روحیه سن فهم ایتمز بلکه حقایق اسرار بابنده اولان دقایق نکاتنی ادراك ایدن کوش هوشدر ایمدی * بیت * فو عقلی ویرالیکی عشق الینه * کم ایلنه وادی ایمن الینه * وفقیجه عقل معاش کوش حسی بی ترك ایدوب عقل معاد وکوش هوش ایله کتور مکه سعی وکوشش قیل * مثنوی * رو تورو به بازیٔ خرکوش بین * یوری سن خرکوشك روباه بازلغین یعنی دلکوکبی حیله بازلغنی کور بعض نسخه ده شیر کیری سازیٔ خرکوش بین واقعدر یعنی خرکوشك شیر طوتجلق دوزننی کور دیمك اولور * مثنوی * مکر وشیر اندازیٔ خرکوش بین خرکوشك شیر انداز اولان مکر وحیله بازلغن کور یعنی خرکوش شیری نه مقوله مکر وحیله ایله چاهه ایتدیکنی استماع ایله دیمك اولور * ایمدی فنون عالیه وعلوم سامیه جثه یه کوره اولمیوب وجمله هنرلر علم ایله اولدیغی محقق اولدیسه حضرت مولانا فضیلت علم ومدحت وثنای علمه شروع ایدوب بیوررلرکه * مثنوی * خاتم ملك سلیمانست علم * خاتم ملك سلیماندر علم * مثنوی * جمله عالم صورت وجانست علم * جمله عالم صورت وجاندر علم * یعنی سلیمان علیه السلام جن وانس ووحوش وطیور وجمیع اجناس مختلفه یه حکم ایدوب خاتمی ایله قبضهٔ تسخیره کتوردی واول خاتمك نقشی وحضرت سلیمانك حکمی علم ایله اولمش ایدی کما قال الله تعالی حکایة عن سلیمان (یا ایها الناس علمنا منطق الطیر) ای مستمع قابل سلیمان علیه السلام جن وانس وطیور ووحوشه پادشاه اولدیغی ایله مفاخرت ایتمیوب بلکه عالم منطق الطیر اولدیغیله فخر ایلدی بالخصوص علم منطق الطیر * صغیر طیوردن مرادندر * شکرو یاخود شکایتیدر * پس سلیمان علیه السلام علمز یوری ملك سلیمانیدن اعلا کوروب مفاخرتی برای ملك اولمیوب

مطلب في فضيلت العلم والعلم الكسبي والوهبي الفرق بين المعرفة والعلم والجمع بين الظاهر والباطن

علم منطق الطير ايله اولدی * پس جلال وجل وذات وصفات وقدرت وارادت
الهيه يه متعلق اولان علم نه مرتبه عاليدر اكا كوره قياس ايلكه اول علم
وحكمتك قدرنی حقدن غيری بيلمز كما قال الله تعالى (ومن يؤتی الحكمة فقد اوتی
خيرا كثيرا) ايمدی حكمت قرآن عظيمده درت معنی اوزره تفسير اولنمشدر كه
بريسی موعظه معناسنه‌در وسوره نساده (انزل الله عليك الكتاب والحكمة)
آيت كريمه سنده اولان حكمتدن دخی مراد مواعظ قرآندر ديمشلر ومعنای
ثانی حكمت فهم علم معناسنه‌در نتكم سوره مريمده (وآتيناه الحكم صبيا)
وسوره لقمانده (ولقد آتينا لقمان الحكمة) آيت كريمه‌لری فهم علم معناسنه
تفسير اولنمشدر ومعنای ثالث حكمت نبوت معناسنه اولوب سوره نساده
(ولقد آتينا آل ابراهيم الكتاب والحكمة) وسوره بقره‌ده (واتاه الله الملك
والحكمة) آيت كريمه‌لری ای بالنبوة ديو تفسير اولنمشدر ومعنای رابع حكمت
بيان وقرآن معناسنه‌در نتكم سوره نحلده (ادع الى سبيل ربك بالحكمة
والموعظة) آيت كريمه‌سی ای بالبيان والقرآن ديو تفسير اولنمشدر پس بو
معنالرمعلوم ملك اولديسه حق سبحانه (وما اوتيتم من العلم الاقليلا) بيوروب
خلق عالمه علمدن شیء قليل اعطا اولنديغندن خبر وردی * پس شخص واحدك
مذكور اولان علم قليلدن نصيبی اقل من القليل ودريادن قطره ومهردن
ذره اولور حق سبحانه وتعالى نصيب مزبور قليله خير كثير ديوب (ومن يؤتی
الحكمة فقد اوتی خيرا كثيرا) بيوردی وجمعا دنيايه قليل ديوب (قل متاع
الدنيا قليل) بيوردی * ايمدی دلائل مزبوره ايله معلوم اولديكه علم شريف
متاع دنيانك جمله سندن اعلى وعالمك جانی اولدی ونظام عالم علم ايله اولديغيچون
حق سبحانه وتعالى (اطيعوا الله واطيعوا الرسول واولى الامر منكم) بيوردی
ومفسرين ومحققينك اكثری اولوا الامردن مراد علماء ديندر ديمشلر * زيرا
پادشاه اسلامك سيفی مفتينك قلمنه تابعدر اما قلم مفتی تبع سلطان اولمز
زيرا (يرفع الله الذين آمنوا منكم والذين اوتوا العلم درجات) قول كريمی
اوزره عند الله علمانك درجات عاليه‌سی واردر وتورات وانجيل وزبورده دخی
علمك فضيلتی بيان اولنمشدر تورانده فضيلت علمه اولان دليل بودركه حق
تعالى موسى عليه السلامه بيوركه (ياموسى عظم الحكمة * فانی لا اجعل
الحكمة فی قلب * الا واردت ان اغفرله * فتعلمها ثم اعمل بها ثم ابذلها كی تنال
كرامتی فی الدنيا والآخرة) وانجيلك سفر ثانيسندن دخی بو وجهله ترجمه

اولنمشدر (ويل لمن سمع بالعلم ولم يطلبه * كيف يحشر مع الجهال الى النار *
اطلبوا العلم وتعلموا * ولا تقولوا نخاف ان نعلم ونعمل * ولكن قولوا نرجوا ان نعلم
فنعمل * والعلم يشفع لصاحبه * وحق على الله ان لا يخزيه * يقول الله يامعشر
العلماء ماظنكم بربكم * فيقولون ظننا ان يرحمنا ويغفر لنا فيقول قد فعلت انی استودعتكم
حكمتی لا لشر اردت بكم بل الخير اردت بكم ادخلوا جنتی برحمتی) وزبورده دخی
بو وجهله مسطوردركه (يا داود اذا رأيت عاقلا فكن له خادما قل لاحبار بنی
اسرائيل حابوا الاتقياء فان لم تجدوا اتقيا فحابوا العلماء افان تجدوا عالما فحابوا العقلاء *
فان التقى والعلم والعقل ثلث مراتب * ماجعلت واحدة فی احد من خلقی وانا اريد
هلاكه) * پس برسائل سؤال ايلسه كه زبورده اولان ترتيبدن تقوی علمدن افضل
اولمش اولور زيرا تقوی علمه تقديم اولنمشدر علامه شيرازی رحمة الله عليه
درة التاج نام كتابيكه انموذج علوم ديمكله معروفدر اول كتاب لطيفنده بوكا
جواب ويروب بيورورلر كه * مادامكه عالم اولميه تقوی دخی اولمز * زيرا نه شيئه
عزيمت ونه شيدن اتقا ايده‌جكن بيلمديكچه * ناشايسته‌دن پرهيز * وشايسته
ايله عمل ايتمكه قادر اولمز * پس متقی اولدركه هم عالم وهم عامل اوله * وشك
يوقدركه عالم عامل عالم غير عاملدن * وعامل غير عالمدن افضلدر اما تعريف
علمده كمال صعوبت اولمغله اختلاف اولنوب حقيقت علم نه مقوله‌دندر * مقوله
اضافتدنميدر * وياخود مقوله انفعالدنميدر * وعلمك تصوری بديهی وياخود
كسبيميدر * واكر كسبی ايسه تحديدی ممكنميدر دكلميدر * هربری برسوز
سويليوب اختلاف ايتمشلردر * تحقيقين استيننلر كتب كلاميه وحكميه مطالعه
ايتسونلر وبالجمله بطريق الاجمال بعضيلر علمه بديهی ووجدانی وبعضيلر
كسبی وضروريدر ديمشلر * ايمدی مطلق علم وعلم مقيد واردر پس اكر بديهی
ووجدانی واكر كسبی وضروری ديانلرك قتنده مطلق علمك تعريفی بوقدر
ومطلق علم علم واجب وعلم ممكنه شامل اولوب مطلق علمك تعريفی ممكن دكلدر
وعلم واجبك تعريفی علم ممكنك تعريفنك غيريدر زيرا علم واجب فعلی ذاتی
حقيقيدر وعلم ممكن انفعالی عارضی مجازی كسبيدر وكلام واصولده
علمك تعريفی بو وجهله‌دركه (العلم ما يتميز له المعلوم تميزا تاما لا يحتمل النقيض)
وعلم مقيد دخی ايكی قسمدر برقسمی كسبيدر وبرقسمی شول شيدن عبارتدر كه
حق سبحانه وتعالى آنی عباد خواصنه بطريق الوحی والالهام والكشف
اعطا ايدر وكشف دخی بای وجه كان معلوم مطلوبك وجهندن رفع حجاب

اولقدن عبارتدر وعند ارباب التحقيق علم مفيدك قسم ثانيسى كسبيات
ورسميات‌دن اولمايوب وجدانيات وذوقيات قبيلندندر * الحاصل على
كلا التقديرين طلب علم فرض اولمغله حضرت فخر عالم صلى الله عليه وسلم
(طلب العلم فريضة على كل مسلم ومسلمة بيورمشدر) ومسلم ومسلمه اوزرينه
فرض عين اولان علمده دخى اختلاف اولنوب احياء العلومده امام محمد غزالى
قدس سره العالى ناس بو بابده يكرمى فرقه‌دن زياده اولمشلردر ديو بيوردلر
پس متكلمين ديرلر كه فرض اولان علم علم كلامدر كه توحيد بارى انكله ادراك
اولنور وذات وصفات حق انكله بيلنور وفقها ديرلر كه فرض اولان علم علم
فقه‌در كه عبادات وطاعات وحلال وحرام وجميع معاملات انام انكله معلوم
اولور ومفسرين ومحدثين ديرلر كه فرض اولان علم علم كتاب وسنتدر علومك
كليسنه وصول كتاب وسنت ايله ميسر اولور وصوفيون ديرلر كه (اطلبوا العلم
ولو بالصين) حديث شريفيله مراد بيوريلان بزم علمزدر وبعضيلر ديرلر كه
علم مزبور عبدك حالنه وعند الله واقع اولان مقامنه علميدر وبعضيلر ديرلر كه
علم مذكور شول علمدر كه اخلاص وآفاتى نفوسى ولمهٔ ملك ايله لمهٔ شيطانى
تميز ايليه وبعضيلر ديرلر كه بو علمدن مراد علم باطندر * پس بو تقديرجه لازم
كلور كه علم مزبور اول علمك اهلى اولان اقوامه مخصوص اولوب لفظ
عمومندن منصرف اوله پس بو وجهله اولان حصر مردوددر وابو طالب
المكى بيورمشدر مسلم ومسلمه اوزرينه فرض عين اولان شول علمدر كه مبانى اسلام
بيان بيوريلان حديث شريفك مضمونيدر كما قال عليه السلام (بنى الاسلام
على خمس) زيرا واجب اولان خمس مزبوردر كه كلمهٔ شهادت واقامت صلوة
وصوم وايتاء الزكوة واستطاعتى اولان اداء حجدر * پس علم مفيد كسبى اولدركه
بو ذكر اولنانلرك اركان وشرائطنى وواجبات وسنن ونكاح وطلاق وكندويه
متعلقه اولان ساٸر معاملاتى بيله بونلر كسبيدر وشيخ صدر الدين قنوى
قدس سره مفتاح الغيبده بيوردلر كه (اعلم ان الحضرة العلمية مشتملة على
مراتب كثيرة كلية * وهى حضرة العلم وحضرة المعرفة * وحضرة الحكمة
* وحضرة التقدير والقدر * فالعلم الكشف الاحاطى التميزى للمعلومات
على ماهى عليه من كل واحد بلوازمها ولوازم لوازمها * والمعرفة هى العلم
بحقايق المعلومات من حيث حقيقتها مجردة من لوازمها ولوازم لوازمها
وترتيبها فى مراتبها لاغير * والحكمة عبارة عن العلم بالمراتب والحقايق

المرتبة والترتب الواقع بين حقايق المعلومات واللوازم والعوارض وبالمواطن
والاحوال * وحضرة التقدير تلى حضرة العلم وهى عبارة عن تعين اقدار
الحقايق وخصوصياتها فى العلم بحسبها على قدرها فالتقدير من المقدر القدير
بحسب قدر المقدر العزيز وقدره فى العلم * ومن كوشف بهذه الحضرات
كلها واحاط بحقايقها بماية الامتياز وبه الاشتراك كان اكشف المكاشفين)
انتهى كلامه (جعلنا الله واياكم منهم بفضله وكرمه فانه على مايشاء قدير)
* ايمدى معلوم اوله كه علم معرفتدن اعمدر ومعرفت اخصدر وايكيسنه دخى
علم اطلاق اولنور * وعلم بزه نسبت ايله كشفى احاطى وتميزى انفعاليدر وواجبه
نسبت ايله كشف تام حقيقى ذاتى فعليدر وعلم وهبى اهل الله خواصك
علوميدر كه * وحى والهام وكشفه منقسمدر * واقسام مزبوره نك دخى
هر برى خاص وعامه منقسمدر * زيرا وحى حق انبيا ورسل عليهم السلامه نسبت
ايله خاص وغيره نسبت ايله عامدر نحل وموجودات ساٸره يه واقع اولان
وحى كبى كما قال الله تعالى (واوحى ربك الى النحل) والهام دخى بالنسبة الى الاولياء
خاص وبالنسبة الى غيرهم عامدر وكشف دخى اهل سلوكه نسبت ايله خاص
وساٸر ناسه نسبت ايله عامدر كشف مزبور دخى كرك باطل وكرك حق اولسون
مثلا اهل الله وعارفينه واقع اولان كشف كشف حقدر وسحره وكهنه
وبونك امثالى ضالينه اولان كشف باطلدر پس بونك تفصيلى تطويل اقتضا
ايدر بزم ايسه مقصودمز شول علمدر كه * ارثيهٔ ذوقيهٔ كشفيهٔ الهاميه * والقاآت
ربانيه وواردات غيبيه وفيوضات وتجليات سبحانيه در ايمدى شول علم كه
اهل اللهه مخصوصدر دون الكسب والاستفادة من الغير اولياء كرامه
من عند الله كشف معنوى وارث حقيقى ايله حاصل اولمشدر وكاه اولور كه علم
مزبور ارباب كشف وشهوده حق سبحانه وتعاليدن بلا واسطه فيض اولور كقوله
تعالى (وعلمناه من لدنا علما) وقال الله تعالى (الرحمن علم القرآن خلق الانسان
علمه البيان) وكاه اولور كه عقل كل ونفس كليه وساطتى ايله حاصل اولور كما قال
الله تعالى (اقرأ وربك الاكرم الذى علم بالقلم علم الانسان مالم يعلم) زيرا ارباب
تحقيق قلم ايله مراد عقل اولدر ديو بيورمشلردر كما قال عليه السلام اول ما خلق
الله القلم) وقال الله تعالى (ن والقلم وما يسطرون) ارباب حقيقت نونى تفسير ايدوب
نفس كليه وقلم عقل اول وما يسطرون قول كريمى ايله مراد مايسطر
على قلوب العباد من عالم الغيب بوسيلة آدم الحقيقى الذى هو ابوهم المبرعنه

بحقيقة الانسان الكبير والعقل المذكور ومن هذا يسمونها بالارثية لانها يصل
اليهم من ابيهم المعنوى دون الصورى بالارث المعنوى) ديو بيورمشلردر كما قال الله
تعالى (واورثنا الكتاب الذين اصطفينا من عبادنا) الى آخر الآية وقال الله تعالى
(والذين هم على صلواتهم دائمون اولئك هم الوارثون الذين يرثون الفردوس
هم فيها خالدون) * يعنى صفات مزبوره ايله متصف اولنلر حقيقتده بعد
الانبيا اولياء اصفيادر كما قال عليه السلام (العلماء ورثة الانبياء) وقال عليه
السلام (علماء امتى كانبياء بنى اسرائيل) * پس هر كيمك علمى وجه مشروح
اوزره اولورسه وارث حقيقى اولدر زيرا علمانك علمده خصوصا علوم ارثيه ده
اشتراكلرى اولمغله انبياء بنى اسرائيله مشابه اولديلر وقال الله تعالى (شهد الله انه لا اله
الا هو والملائكة واولوا العلم قائما بالقسط لا اله الا هو العزيز الحكيم) وقال الله تعالى
(وما يعلم تأويله الا الله والراسخون فى العلم يقولون آمنا به كل من عند ربنا وما يذكر
الا اولوا الالباب) * پس حقيقتده علمده راسخ اولنلر وكل من عند الله ديننلر موحدين
محققين دركه اولوا الالباب انلرك شاننكه صادقدر وعند التحقيق راسخون
فى العلم اولان علماء بالله دن اولان اولياء اتقيادر ونوم العالم خير من عبادة الجاهل
حديث شريفى دخى من حيث الحقيقة انلرك شاننده در * يعنى نوم عالم حقيقى
آلهى غير حقيقى اولان عالم غير عاملك عبادتندن خيرايدر زيرا علمى ايله عامل
اولميان من حيث المعنى جاهلدر وحضرت عيسى عليه السلام علوم مزبوره يه
اشارت ايدوب بيوردلر يا بنى اسرائيل لا تقولوا العلم فى السماء كل من يصعد اليه
يأتى به ولا فى تخوم الارض كل من ينزل يأتى به ولا من وراء البحار كل من يعبر
يأتى بل العلم مجبول فى قلوبكم مركوز فى نفوسكم تأدبوا بين يدى الله اداب الروحانيين
وتخلقوا باخلاق الصديقين يظهر لكم العلم حتى يغطيكم ويغمركم وروى سعيد
ابن المسيب عن ابى هريرة رضى الله تعالى عنهما قال قال رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلم (ان من العلم كهيئة المكنون لا يعلمه الا اهل المعرفة بالله فاذا نطقوا به
لم ينكره الا اهل العزة بالله * پس خلاصهٔ كلام وزبدهٔ مرام بودركه الله سبحانه
وتعالى هو الظاهر وهو الباطندر * يعنى ظاهر ظاهر ايله وباطن دخى باطن
ايله معلوم اولور * پس علم ظاهر شطرينه منقسم اولور شطر اول قرآن عظيمك
ظاهرندن مستفاد اولان علمدركه حدود شرعيه وعقائد اسلاميه يى متضمن
اولوب علم مزبور بدنه مشابه سنده در وشطر ثانى حواس ظاهره واعضا وجوارح
انسانيه دن اولان قوت سمع وبصر ولامسه وشامه وقواى سائره ايله

حاصله در * پس قوى واعضاء مذكوره دن هر بريسى ايله نشأهٔ انسانيه ايچون
برعلم حاصلدر وبو مذكورات نشأهٔ انسانيه نك عمال ظاهره سى دركه
(سنريهم آياتنا فى الآفاق) وفق شريفنجه آفاق عالمده مبسوط اولان آيات
ربانيه وعلوم سبحانيه يى اخذ وباطنه ايصال ايدر وعلم باطن دخى نوعنه منقسمدر
برنوعى بطون قرآنيه دن مستفاد واسرار آلهيه وحقايق غيبيه يى متضمن
اولان علملدر وبرنوعى دخى حواس باطنه وقواى روحانيه كه روح حيوانى وروح
خيالى وروح عقلى وروح فكرى وروح قدسى وتجليات ربانيه ايله مجلى اولان قلب
قائل ايله حاصل اولور وبونلر دخى نشأهٔ انسانيه نك عمال باطنه سيدر * پس
(وفى انفسهم) فحواى كريمى اوزره باطندن ونشأهٔ غيبيهٔ انسانيه دن وحقيقتدن
اخذ ونشأهٔ ظاهرهٔ عنصريه سنه ادخال ايدر وبالنسبة الى الظاهر علم
مذكور روح مشابه سنده در * پس روح بدنسز وبدن دخى روحسز قائم اولمديغى
كبى علم باطن دخى علم ظاهر سز وعلم ظاهر علم باطنسز قائم اولمز بوتقديرجه
(ان الله خلق آدم على صورة الرحمن) حديث شريفى ايله بيان بيوريلان نشأهٔ
انسانيه به علمينك اجتماعندن لازمدركه حتى ظاهرى ظاهر وباطنى باطن ايله
مشاهده ايدوب بين الظاهر والباطن جمع ايله متصف اوله زيرا كمال انسانى
بونكله ظاهر اولور * يعنى ارباب ظاهردن بعضيسى كبى مجرد ظاهره
وباطنيلرك دخى بعضيسى كبى مجرد باطنه حصر ايتميه زيرا معلومى انجق علم
ظاهره حصر ايلين علم باطن ايله معلومى اولان شيدن محجوبلردر وكذلك معلومى
باطنه حصر ايدنلر دخى علم ظاهر ايله مدرك ومعلوم اولان شيدن محتجبلردر
زيرا كمال وراثت محمديه ظاهر ايله باطن بينى جمع ايتمكله در * پس ظاهر وباطن
بينى جمع ايلين مرتبهٔ قاب قوسينده اولان انسان كاملدر ومرتبهٔ عليهٔ مزبوره
قوس ظاهر وباطن وقوس وجوب وامكان وقوس حق وقوس خلقده جمع
اولان مرتبهٔ خلافتدر وانسان كامل بين القوسين حاق وسطده قائم وعلى
السوية طرفينه ناظر اولوب امر ظهور واظهار خلل كمامك وامكان ووجوب
بحرندن بريسى آخر اوزرينه بغى ايتمامك ايچون بر موجب (اعطى كل شئ خلقه)
بين بحرى الوجوب والامكان برزخدر كما قال الله تعالى (مرج البحرين يلتقيان
بينهما برزخ لا يبغيان) يعنى انسان كامل مقام اكمليته توجه ايدوب (وانفقوا
مما جعلكم مستخلفين فيه) فحواى كريمى اوزره علوم باطنه وظاهره دن انسانه
اعطا اولنان جمله اشيادن تجاوز ايدوب جميع صور حسيه ونقوش عقليه وغيبيه

ودقایق اسمائیه وجوبیه وحقایق مظاهر امکانیه دن قلب مجلی ومرزکی
ومزیت کلیه ایله حضرت احدیته متوجه اولوب دل مصفاسنی تجلی احدیة
الذاته مرآت تمام ومظهر کل ایتمکله مقام اوادنی یه نائل وقرب جوار حضرت
محمدیه یه واصل اولور ﴿ نظامی ﴾ سیر وجودش بلطافت رسید * درکمالش
بخلافت رسید * کشور اسماء الهی کرفت * مملکت نامتناهی کرفت * یوم لا ینفع
مال ولا بنون الا من اتی الله بقلب سلیم) ﴿ حکیم سنائی ﴾ نیست از بهر آسمان
ازل * نردبان پایه به زعلم وعمل * علم سوی دراله برد * نه سوی ملك ومال وجاه
برد * علم باکار سودمند بود * علم بیکار پای بند بود * علم رانر ثمر عمل ماده * دین
ودولت از بن دوشد زاده * تا نودر علم باعمل نرسی * عالمی فاصلی ولی نه کسی *
عالم علم عالمیست شکرف * نیست آن خطه خطه خط وحرف * آنکه باخود
نبود هر کز یار * اوست از علم وعمر برخوردار * پس علمی ایله عامل اولان بومقوله
عالم عاملك جانیدر و دخی (موت العالم کموت العالم) انك ماصدق شانیدر قال
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم لعلی کرم الله وجهه (لان یهدی الله
بك رجلا خیر لك مما علیه تطلع الشمس) یعنی یا علی اکر حق سبحانه وتعالی
برمرده سنك وساطتکله هدایت ویره هر اول شی دن خیردر که آفتاب انك
اوزرینه طلوع ایلیه * یعنی زمین ومافیهادن اعلی دردیمك اولور * پس ای طالب
عاشق سن دخی برمرشد کاملدن تعلم علم حقیقی کسب ایدوب عمله سعی وکوشش قیل
وخرکوش عقل معادك تدبیری ایله نخجیران قوای ظاهره و باطنه یی نفس اماره
شیرندن خلاص ایلر وخاتم فضهٔ وجود فص یاقوته حمرای قلبدن نفی کدورات
کثرات ماسوا ایدوب وحکاك جذبات الهیه نك دست محبته تسلیم ایلیوب
معارف ربانیه وتوحید ذاته متعلقه اولان علوم لدنی یه ایله منقش ایلیه سنکه
صاحب خاتم سلیمانی اولوب عالم ملك وملکوت ومافیهایی قبضهٔ تسخیر ودست
تصرفکده بوله سن زیرا علم شریف برمهر سلیمانیدر که ﴿ مثنوی ﴾ آدمی
رار بی هنر بیچاره کشت * آدمی یه بوهنر جهتندن بیچاره اولدی ﴿ مثنوی ﴾
خلق دریاها وخلق کوه ودشت * دریالرك وکوه وصحرالرك خلقی * یعنی
انسان علم ایله بروبحرك مخلوقاتنه غالب وعزیز اولوب وحوش وطیور مغلوب
وزبونی اولدی ﴿ مثنوی ﴾ زو پلنك وشیر ترسان همچوموش * شیر و پلنك
انساندن فاره وار خوف وهراس ایدیجیدر ﴿ مثنوی ﴾ زونهنك بحردر صفرا
وجوش * نهنك دریا انسان خوفندن صفرا وجوشده در صفرا وجوش

بومحلده درون نهنك مضطرب ومتألم اولوب وبولانوب قیناقدن عبارتدر
نهنك تمساح ودکزمالکنه دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ ذو پری ودیو ساحلها کرفت *
خوف انساندن دیو وپری ساحلارده وطن طوندی وطن کرفت تقدیری
اوزره معنی ویرلدی ﴿ مثنوی ﴾ هر یکی درجای پنهان جا کرفت * هر بریسی
جای پنهانده مقر طوتدی * الحاصل کرچه خوفلرندن هر بری پنهان اولدی
ولکن (ان الشیطان للانسان عدو مبین) فحوای کریمی اوزره عداوتلری
زائل اولمیوب جبلتلرنده مرکوز اولمغله وجودلری پنهان وعداوتلری مبین
وعیاندر * ایمدی غافل مباش که ﴿ مثنوی ﴾ آدمی رادشمن پنهان بسیت *
آدمینك دشمنی قتی چوقدر پس غفلت اوزره اولمیوب ﴿ مثنوی ﴾ آدمی باحذر
عاقل کسیست * حذر وتدارکله اولان آدمی عاقل کسنه در فاذا کان کذلك
جن وانا سدن ونفس وحواسدن قلبه وسوسه ویرن وسواس خناسدن
حق سبحانه وتعالی یه علی کل حال استعاذه لازمدر زیرا ﴿ مثنوی ﴾ خلق
پنهان زشتشان وخوبشان * اکر آفاقده اولان مخلوقك نیك وبدلری ونفع
وضررلری واکر انفسده خلق اولنان اخلاق سیئه وحسنه نك سود وزیانی
﴿ مثنوی ﴾ می زند بردل بهردم کوپشان * انلرك کوپ وتأثیری هردمده
قلب اوزرینه اورر * یعنی وساوس شیطانیه وخواطر نفسانیه قلبه افکار
ردیه القا سیله اخلاق سیئه اظهارندن منفك اولمزلر والهامات ملائکه وخواطر
رحمانیه دخی کذلك قلبه اذکار وافکار الهی واعراض عن المناهی وحب ربانی
القاسیله اخلاق حسنه وعبادات خالصه واعمال صالحه اظهارندن خالی
اولمزلر (روی ابن مسعود رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله تعالی علیه
وسلم (ان للشیطان لمة وللملك لمة بابن آدم فاما لمة الشیطان فایعاد بالشر وتکذیب
بالحق واما لمة الملك فایعاد بالخیر وتصدیق بالحق فمن وجد ذلك فلیحمد الله ومن
وجد الاخری فلیتعوذ بالله) صدق حبیب الله وصدق رسول الله وقال القاشانی
قدس سره فی شرحه للتائیة والعقل الاول ملك مقرب وکله الله بالدعوة
الیه ویهدی القلب الی افق الروح والعقل الثانی ملك وکله الله بالدعوة الی عالم
الصورة لتعمیره فصار لبعده عن الحضرة ودعوته الی اکل شجر الطبیعة
شیطانا * پس حق سبحانه وتعالینك آفاقی وانفسی ونوری وناری مخلوقات
خفیه سی واردر وانلرکه نوریلردر انسانه دوستدر وانلرکه ناریلردر دشمندر
کرچه نظر حسی ایله کورلمز لکن افعال واقوال وابدانده اثرلری ظاهردر

وشال بودرکه ﴿مثنوی﴾ بهر غسل اردر روی درجو بیار * مثلا قچان غسل
ایچون بر ایرماغه کیره سن ﴿مثنوی﴾ بر تو آسیبی زند در آب خار * آب دبنده
اولان خار سکا بر اسیب والم ویرر ﴿مثنوی﴾ کرچه پنهان خاردر آبست پست *
اکرچه وجود خار درون آبده پست و پنهاندر ﴿مثنوی﴾ چونکه درتو می
خلد دانی که هست * چونکه آب ایچنده مخفی اولان خار سکا باتنه معلومك
اولورکه درون آبده خار وار ایمش * پس شول کمسنه که ظاهرینی زینت شرعله
تزیین ایدوب مجرد انکله اصلاح نفس ایتدم قیاس ایلسه همان ایچنده خار
مخفی اولان آبه بکزر که قلبنه همزات شیطانیه دن برشی داخل اولدقده مکمن
هوای نفسده اولان صفات ردیه وحب دنیا وشهوات طبیعه سی حرکت ایدوب
پای قلبه باتر وشول کمسنه لرك که میلی جانب اعلایه در اتفاقا بحسب البشریه
کندوسندن برفعل ناشایسته ظهوره کله فی الحال الهامات ملائکه
وتمیزات عقلیه ایله انواع ندامت ونفسی ملامت ایدوب توبه واستغفاره
ملازمت ایدر * پس قلوب مؤمنینه همزات شیطانیه والهامات ملکیه اولمقدن
خالی اولمزلر نتکم حضرت مولانا بیوررلر ﴿مثنوی﴾ خارخار وحیها ووسوسه *
قلبده واقع اولان وحی ووسوسه لرك خلجان واضطرابی ﴿مثنوی﴾ ای
هزاران کس بودنی یك کسه * یالکز برکمسنه دن دکل هزاران کمسنه دن اولور
* یعنی قلبه واقع اولان القاآت ملکیه والهامات ملائکه اکر خارجدن
واکر مملکت وجودکده مانند ملائکه اولان اخلاق حسنه وقوای روحانیه نك
نجه بیکندن واقع اولور یالکز برندن دکل کذلك اکر آفاقی واکر انفسی همزات
شیطانیه واغواآت نفسانیه یالکز برشیطان ویاخود برخاطره دن ظهور
ایتمز بلکه نجه بیك ابالیس آفاقی وانفسیدن نجه وسوسه لر اولنور و بو احوال
دخی برکمسنه یه مخصوص دکل بلکه جمیع ناسه واقع اولور بهر حال هر کس
بو ابتلاآت ایله ممتحن ودنیا دخی دار امتحاندر * ایمدی ای طالب طریق هدایت
﴿مثنوی﴾ باش تا حسهای تو مبدل شود * انبیا واولیانك ذوقندن ذوق
وحال حاصل ایله که حتی سنك ظاهری اولان حسلرك باطنه تبدیل واخلاق ذمیمه
خصائل حمیده یه مبدل اوله ﴿مثنوی﴾ تا ببینی شان ومشکل حل شود * حتی
سن دخی انبیا ذوقندن ذوق واولیاده فروزان اولان شمع وچراغ محمدیدن
فتیله قلبی اشعال و پرشوق ایلدکسه الهامات ملائکه وخواطر رحمانیه ایله
تسویلات شیطانیه وخواطر نفسانیه ودنیا ویه نك بینی فرق وتمیز ایدوب ومشکل

قالمیوب حل اولور ویاخود اکر سن جن وملائکه وجودنه انکار ایدرسك
برقاچ کون صبر ایله که اکر اضطراری واکر اختیاری موت اصابت ایتدکده
عین یقین ایله بو ذکر اولنان احوال سکا منکشف اولوب مشکل قالمز حل اولور
کما قال الله تعالی (وکشفنا عنك غطاءك فبصرك الیوم حدید) اما نه فائده اول زمانده
اولان ایمان ایمان یأسدر مادامکه موت اضطراریدن اول ایمان بالغیب ایتمیه سن
ایمانك مقبول اولمز * ایمدی بنم جانم انبیا واولیا وکتاب کریم سبحانی خبر ویردیکی
جمیع خصوصه ایمان بالغیب ایله والا صکره واقع اولان ندامت وتأسفك
ذره مقداری نفعی اولمز * پس نظر ایدوب کورکم ﴿مثنوی﴾ تا سخنهای
کسان رد کرده * تا کیملرك سوزلرینی رد ایلمش سن ﴿مثنوی﴾ تا کرا سرور
خود کرده * تا کیملری کندوکه سرور ایلمش سن * یعنی الهامات ملائکه
وتسویلات شیطانیه دن کیمی قبول وکیمی رد ایلمش وقنغیسنك تابعی اولمش سن
کندو حالنه متفطن اول وانی اخلاقندن وقلبك قنغی جانبه میلی زیاده اولدیغندن
تحقیق ایدوب واقع حاله مطلع اول حضرت مولانا قدس سره اصلا ورأسا
ملائکه وجنك وجودنی انکار ایدن فلاسفه دن بعضنه وقدریه وزنادقه یه
تقریع ایدوب الزام اراده ایتمشلردر * زیرا طوائف مزبوره نك بعضی وزنادقه
عموم اوزره ملائکه وجنك خارجده وجودی یوقدر دیرلر وافاقه اقرار ایدوب
تأویللرینی انفس اعتباریله ایتمزلر بلکه مجرد افاقی انکار ایدوب فقط تأویلی
اختیار ایدرلر * پس بو فرقه تیه غوایتده هالکین ودشت ضلالتده ضالیندر
اما ملائکه نك حقیقتلرنده اختلاف اولنمشدر تفسیر بیضاویده بو وجهله
مسطوردرکه واختلف العقلاء فی حقیقتهم بعد اتفاقهم علی انها ذوات
موجودة قائمة بانفسها فذهب اکثر المتکلمین الی انها اجسام لطیفة قادرة
علی التشکل باشکال مختلفة مستدلین بان الرسل کانوا یرونهم کذلك وقالت
طائفة من النصاری هی النفوس الفاضلة البشریة المفارقة للابدان وزعم
الحکماء انها جواهر مجردة مخالفة للنفوس الناطقة * یعنی حکما ملائکه جواهر
مجرده در تدبیر وتصرف تعلقیله اجسامه تعلق ایتمز دیرلر کذلك وجود جنده
دخی اختلاف اولنوب کیرو تفسیر بیضاویده بو وجهله مسطوردرکه والجن
اجسام عاقلة خفیة تغلب علیهم الناریة والهوائیة وقیل نوع من الارواح
المجردة وقیل نفوس مفارقة عن ابدانها واصفها نیده دخی بو وجهله
مسطوردرکه واکثر المتکلمین لما انکروا الجواهر المجردة قالوا الملائکة والجن

مطلب
فی الملائکة
ونفس الجن

والشیاطین اجسام لطیفة قادرة علی التشکل باشکال مختلفة واوائل المعتزلة
انکروها لانها ان کانت لطیفة وجب ان لاتکون قویة علی شیء من الافعال
وان تفسد تراکیبها بادنی سبب وان کانت کثیفة وجب ان نشاهدها والالامکن
ان تکون بحضرتنا جبال ولا نراها اجیب بانه لم لایجوز ان یکون لطیفة بمعنی
عدم اللون لابمعنی رقة القوام و ائن سلم انها کثیفة لکن لانسلم انه یجب ان نراها
لان رؤیة الکثیف عند الحضور غیر واجب (ونقل عن المعتزلة انهم قالوا
ان الملائکة والجن والشیاطین متحدون فی النوع ومختلفون باختلاف افعالهم
اما الذین لایفعلون الا الخیر فهم الملائکة واما الذین لایفعلون الا الشر فهم
الشیاطین واما الذین یفعلون تارة الشر وتارة الخیر فهم الجن ولذلك عد ابلیس
تارة فی الملائکة وتارة فی الجن انتهی کلامه) وبحر زخار حقایق شیخ محی الدین
عربی رضی الله عنه فص الیاسیه ده بیوررلر که الوهم هو السلطان الاعظم
فی هذه الصورة الکاملة الانسانیة وبه جاءت الشرایع المنزلة فشبهت ونزهت
شبهت فی التنزیه بالوهم ونزهت فی التشبیه بالعقل وارباب تأویلدن بعضیسی
دخی دیرلر که ابلیس قوت واهمه در وملائکه آدمه سجده ایلدی وابلیس سجده
ایتمدی دیمکدن مراد بودر که جمیع قوای انسانیه نفس ناطقه‌یه منقادلردر
اما قوت واهمه منقاد دکلدر دیمکدر اکر بو قوله ذاهب اولنلر ظاهر معنای
آیت کریمه‌یه وملائکه وجن آفاقی‌یه اعتقاد تام ایدوب بعده (سنریهم آیاتنا
فی الآفاق وفی انفسهم) نص کریمنك فحواسنجه انفس اعتباریله تأویل
وتطبیق ایدرلر ایسه مقبولدر والا العیاذ بالله زنادقه وملاحده‌نك قول منیفلری
اولور فافهم جدا (وبعضیلر دخی دیرلر که ملك کاشف وشیطان ساتردر
و (بعضیلر دخی اکر ملك واکر شیطان سببدر * پس سبب کشف ملك وسبب ستر
شیطاندر وسبب خیر ملك وسبب شر شیطاندر وسبب رحمت ملك وملك رحمتدر
وسبب عذاب شیطان وشیطان عذابدر * پس هر قنغیسی کمسنی افعال ناشایسته‌دن
منع ایدوب افعال مرضیه‌یه دعوت ودلالت ایدرسه ملکدر وهر قنغیسی کم
بدکارلغه دعوت ونیکوکاریدن منع ایدرسه شیطاندر زبدة العارفین عمدة
الواصلین عزیز بن محمد النسفی بیوررلر که شهر نسفده ایکن بر کیجه رؤیاده
حضرت شمس ضحی وبدر دجی خاتم الانبیا محمد المصطفی علیه من صلوات الله
الاوفانك جمال فرخنده فالیله نور چشم باطنم پرنور اولوب بکا بیوردیلر که ای
نسفی اعوذ خوان اولان دیوی ولاحول خوان اولان شیطانی بیلورمیسن

بیلمزم یا حبیب الله دیدم بیوردیلر که فلان کسنه دیو اعوذ خوان وفلان دخی
شیطان لاحول خواندر ای نسفی انلردن احتراز ایلیه‌سن * پس ایکیسی
دخی معلومم اولوب من بعد انلر ایله صحبتی ترك ایلدم عزیز نسفی بیوررلر که
بو فقیرك قتنده اکر عالم علوی واکر عالم سفلینك کارکانی جمله ملائکه‌در هر برینك
علمی ومقامی معلومدر کما قال الله تعالی (وما منا الا له مقام معلوم) * پس انلرك
علمی زیاده ونقصان ونوع دیکر اولمز وهر بری کندی عملنه مشغولدر وذکر
اولنان علم وعملك هر بری انلرده ذاتی وذاتلریله همراه در هیچ بریسی قادر
اولمز که اول عملی ایتمیه‌لر ویاخود خلافنی اشلیه‌لر کقوله تعالی (لا یعصون الله
ما امرهم ویفعلون ما یؤمرون) وعمر بن الفارض قدس الله روحه قصیده
تائیه‌سنده بیوررلر که ﴿نظم﴾ وتلحظ اشباحا ترای بانفس * مجردة فی ارضها
مستجنة تباین انس الانس صورة لبسها * لوحشتها والجن غیر انیسة *
یعنی اول خیالباز اشخاص وصوری که پس پرده‌دن کوستررسن انی کوررسن
یعنی صور جنیانی کندولرینك نفوس مجرده‌لریله که بزم بصرمز ایله مدرك
اولان ماده‌دن مجرده‌در وانلرك نفوسنك محل کینونتی بر زمینده‌در که بزم
نظریمزدن مستوردر وشول صورتلر که نفوس جنیان انی تلبس ایتمشدر
سنك اوزره که بر وحشت وخست ایله ظاهر اولور که وحشتمز بوره جنلرك همراهی
اولوب بر وجهله مباین ومخالف انسیدر که صورت آدمیانده موجوده‌در
زیرا جنیان ایله آدمیان بیننده عدم مناسبت اولمغله کندولری وصورتلری
انیس آدمی اولمز * پس مذهب اغلب محققان اولدر که آدم علیه السلام
ابو البشر واصل صورت انسانی اولدیغی کبی ابلیس دخی جنیلرك اصل
وپدری در وابلیس علیه اللعنه انسانك دشمنیدر وحکم هدایت اولاد آدمك
عمومنه شامل اولمدیغی کبی حکم کفر وغوایت دخی ابلیس علیه اللعنه‌نك عقبنه
عام دکلدر زیرا آدمیانك بعضیسی کافر وجنیانك دخی بعضیسی مؤمن اولوب
انبیاء علیهم السلامه ایمان کتوردیلر کما قال الله تعالی (قل اوحی الی انه استمع نفر
من الجن فقالوا انا سمعنا قرآنا عجبا یهدی الی الرشد فآمنا به ولن نشرك بربنا
احدا) ایمدی معلوم اوله که بحکم (خلق الانسان من صلصال کالفخار وخلق
الجان من مارج من نار) خلقت آدم آب وخاك وبنیهٔ ابلیس آتش وهوادن اولوب
آب وخاك ایسه ظهورده وتصورده صورت اتم واکملدر * پس لاجرم صورت
آدمیان صورت وخلقت جنیاندن اتم واکمل اولوب جنیلرك صورتی کالده

آدمدن ادنی وصورت حشرات و بهایمدن اعلی در *فلهذا جنیان کندیلرك
نفوسنده موجوده اولان بعض قوی واسطه‌سیله بنی آدمدن بریسنه ظاهر
اولسه‌لر من حیث اصلهم خلقهم صور محسوسه ایله کمال ظهوری قبولده
نقصانلری اولمغله غالبا صور موحشه ایله باهره اولورلر بودخی معلوم اوله که
(اهبطوا منها جمیعا) نص کریمنك خطابنده عالم دنیایه نزول اتمکده جن دخی
مشترك اولوب اصل وخلقت جنیان ایسه حکم بطون انلرك اوزرینه غالب
اولمق ایدی * پس لاجرم ملکوت آسماندن ملکوت زمین ودنیایه انلرك نقللری
وطن غیبده مقدر اولوب منزل ومقاملری دنیاده غیبی و بطونی اولدی اما
برغیب و بطون که بین الدنیا والآخرة واقع اولان غیب و بطون و برزخیدن
ادنادر * فلهذا احوال برزخ انلردن دخی مستور درو بزم منزل ومقامز
ظاهر وانلرك منزل ومقاملری بزه نسبت غیب اولمغله بز انلری کورمزز* زیرا
صورت هوا وحقیقت صورت آتش بزه نسبت ایله غائبدر نشأهٔ جن ایسه
آتش وهوادن اولوب لابد بزم نظر ظاهر بزدن غائبلردر وحق سبحانه وتعالینك
حکمت عظیمه ونعمت جلیله سیدر که جن بزم نظر بزدن غائب و بزانلره ظاهر
ایکن مادامکه جمیع اعیانك مالکی وجمله مکوناتك خالقی اول قادر وقیومك امری
اولمیه علی العموم جنیان بزم صور ظاهره مزه برضرر وکزنده قادر اوله‌مزلر حتی
او بمزك قپوسن بند ایتسك وصو قابنك اغزنی آچق قوماسق انلر چوزوب
آچغه قادر اولمزلر حاصل کلام نفوس وصور جن حسنده وانسده وبهجتده
وروح وراحتده بزمتلبس اولدیغمز صورتدن وموادن مجرده در لکن بعضیلری
بزم حسمزه مناسب اولان صورت اظهار ایلمك استدکلرنده حسن صورتده
صورت انسانیدن کمتر برصورتده آب وآتش میاننده ظاهر اولورلر * پس رأی
دخی جن مز بور پس پرده‌دن ظاهر اولدیغی صورت خیالی ایله آشکاره کوروب
متوحش اولور وصورت مزبوره جنك فعلی اولوب فی نفسها کماهو فی نفس
الامر اول صورت حقیقت دکلدر و بو تفصیلدن مراد ملائکه وجنك وجودنی
انکار الحاد وزندقه اولوب ومشرب فلاسفه‌دن بعض کم کشته‌لرك اتباعندن
نهی ایدوب طریق انبیا واولیایه تبعیت ایلمك ایچون مؤمن صادقلری ترغیبدر

بازطلبیدن نخجیران ازخرکوش سراندیشه اورا

کیرو نخجیران خرکوشدن انك اندیشه سنك سرنی طلب ایتدکلرینك بیاننده در

مثنوی بعد ازان کفتند کای خرکوش چست * بعده طائفهٔ نخجیران ایتدیلر
ای چست وچالاك اولان خرکوش پرهوش مثنوی درمیان آر آنکه
درادراك تست * اورتایه کتور اول نسنه‌یی که سنك فکر وادراك وعقل
دراککده‌در مثنوی ای که باشیری تودر پیچیده * ای خرکوش برشیره
صارلمش سن یعنی انکله خصومت ومقابله‌یه قصد ایتمش سن مثنوی
باز کورایی که اندیشیده * آشکاره سویله شول رأی وتدبیری که فکر وخاطره
ایلمش سن یعنی فکر وخاطره که بزدخی واصل و بو بابده مشاوره‌یه داخل اوله‌لم
زیراکه مثنوی مشورت ادراك وهشیاری دهد * مستشیره مشورت
ادراك وهشیارلق ویرر مثنوی عقلها مر عقل رایاری دهد * عقللر
برعقله قوت ویرر ومعین ویاری اولور کما قال بعض الحکماء ینتظم العقل من
انواع الکلام ودخی حکما دیمشلر که مشورت عقلی زیاده ایلمك ونادانلقدن ال
چکمکدر باخصوص مثنوی کفت پیغامبر بکن ای رای زن * حبیب ذوالمنن
بیوردیلر که ای رای وتدبیر ایدیجی مشورت (کالمستشار مؤتمن) مشورت
ایله که (المستشار مؤتمن) در بو حدیث شریفی مسلم و بخاریده ترمذی ابوهریره‌دن
ونسائی ام سلمه‌دن روایت ایدرلر که قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
(المستشار مؤتمن) یعنی مشورت طلب اولنان کمسنه امین قلنمشدر زیرا برکمسنه
برکارده برکمسنك رأیینی طلب ایلسه استشار فلان فی الامر من فلان دیرلر
الحاصل برکاره عزیمت اولندقده استشاره لازمدر باخصوص ای خرکوش
سنك قصدك شیر ایله پیچیده اولمقدر * پس استشاره جمله‌دن زیاده سکا
لازم کلمشدر * ایمدی ای خرکوش امر مزبورده بزی کندیکه مستشار ایدوب
رأی وتدبیرکده خطا ایتمامك ایچون بهرحال مشاوره ایله دیدیلر

منع کردن خرکوش ازراز ایشان

* آخرکوش نخجیرانی رازنهانی عیان وآشکاره ایلمك طلب
ایتدکلرندن منع ایلدیکیدر مثنوی کفت هر رازی نشاید باز کفت *
خرکوش ایتدی هرراز واسراری آشکاره سویلمك مناسب ولایق دکلدر زیراکه
مثنوی جفت طاق آید کهی که طاق جفت * کاهی جفت
تك وتك دیدوکك جفت کلور * پس امور آتیه‌نك تحقق ووقوعی معلوم اولمدقجه
قبل الوقوع بطریق الاخبار والاستشاره انی ظاهر وآشکاره ایتمك عند ذوی
العقول مقبول دکلدر باخصوص حکمادن قس بن سعده فرزندنه ایلدیکی وصیتده
بودخی مذکور درکه * ولاتشاورن مشغولا وان کان حازما لبیبا ولا خائفا

وان كان فهيا عليا ولا تستودعن دمك احدا وان قربت قرابته فانك اذا فعلت
ذلك لم تزل وجلا وكان المستودع بالخيار فى الوفاء والغدر) ايمدى مرد كامل اوليان
مشاوره يه سزاوار اولمـاز وهر تدبيرده دخى موافق تقدير اولماز صدكلۀ على دندر كه
(رب امل خائب * رب رجاء يؤدى الى الحرمان * ورب رباح يؤدى الى
الخسران) بيورلمشدر * پس كشف ضميردن ايسه حفظ اسرار ايلمك اولى در
وهركسى دوست قياسيله كوكلده اولانى اسانه كتورمك روا دكلدر * خصوصا
امام على ابن ابى طالب رضى الله عنه اظهار اسراردن دخى نهى ايدوب بيوردلر كه
﴿ نظم ﴾ فلا تفش بسرك الا اليك * فان لكل نصيح نصيحا * فانى رأيت غواة
الرجال * لا يتركون اديما صحيحا) ايمدى اى بيخبران كشف اسرارده مضرات
كثيره واردر مثلا ﴿ مثنوى ﴾ از صفا كردم زنى با آينه * اكر صفادن مرآته
دم اوراسن ﴿ مثنوى ﴾ تيره كردد زود باما آينه * على الفور آينه بزه تيره
ومكدر اولور * بو بيت شريفده مشبه محذوف ومشبه به مذكوردر كه مشبه
به آينه ومشبه حصول مراده اولان اسباب وصول هر نه ايسه اولدر وتيره كى
مرآت اسباب وجه مرادى نماينده اولمايوب عدم قابليتى اولمقدن كنايه در
* پس صمت وسكوتك فوائدينه متفطن اوليان وحبس نفس قيليانلر محضا
صفادن اوترى مرآت اسباب مرامه نفس اوروب سوزسويلسه ك مرآت
مز بوره مكدر اولوب رخسار مراد رونما اولماز (كما قيل لا تفش سرك اوزيرك
فان لكل وزير وزيرا ﴿ رباعى ﴾ اى دوست مكو سر دل خويش بكس * آينۀ
دل تيره مكردان بنفس * چون غنچه زبان خويشتن كش بدهان * تا چند كنى
هرزه درايى چو جرس * پس اى وصول مرادك حصولنه طالب اولان كسنه
﴿ مثنوى ﴾ در بيان اين سه كم جنبان لبت * بو اوچ نسنه نك بيانندە لبكى
از دربت بلكه هركز سويلمه ﴿ مثنوى ﴾ از ذهاب و ز ذهب و ز مذهبت *
ذهابكدن وذهبكدن ومذهبكدن يعنى (استر ذهبك وذهابك ومذهبك)
حديث شريفيله عامل اول زيرا اذا تم العقل نقص الكلام بيورلمشدر ﴿ مثنوى ﴾
كين سه را بسيار خصمست وعدو * زيراكه بو اوچك خصم وعدوسى بسياردر
﴿ مثنوى ﴾ در كمينت ايستد چون داند او * چونكه خصم وعدو ذهاب
وذهب ومذهبكى بيله كين فرصتكده مكين اولوب طورر * وسنك ضرر كه
مترقب اولور حقا بودركه زمانه ده هركمى دوست قياسيله كشف راز ايلسك
لابد ضرر ين چكمامك اولماز آه كم زبانى موافق ونهادى منافق احباب صورتنده

اعدا وصادق صورتنده كاذبلردن حق سبحانه وتعالى عبادنى حفظ ايليه
ولساندن كشف اسرار اولمقدن خالص القلب اولان مظلوملرى صاقليه
نته كيم امام على كرم الله وجهه ظاهرى باطنه مطابق اوليان كسنه لردن
شكايت ايدوب بيوردلر كه ﴿ نظم ﴾ هذا زمان ليس اخوانه * يا ايها المرء
باخوان * اخوانه كلهم ظالم * لهم لسانان ووجهان * يلقاك بالبشر وفى قلبه *
داء يوانسه بكتمان * حتى اذا ما غبت عن عينه * رماك بالزور والبهتان * هذا
زمان هكذا اهله * بالود لا يصدقك شان * يا ايها الفرد كن مفردا * دهرك لا تأنس
بانسان * ايمدى اى جان پدر وجكر پارۀ مادر زنهار كتم اسرار ايلمكه سعى
وكوشش قيل وهيچ فردك تملقنه فريفته اولمه شويلكه بو نصيحت ايله عامل
اولميوب ﴿ مثنوى ﴾ ور بكويى با يكى دو الوداع * اكر برايكى كسنه يه رازكى
سويليه سن اول راز واسراركه الوداع قيلكه عالمه فاش اولمق مقرردر زيرا
﴿ مثنوى ﴾ كل سر جاوز الاثنين شاع * هر سركه ايكى كسنه يى تجاوز
ايلدى اول سر شايع اولدى اثنيندن مراد كرك شفتين وكرك خارجده ايكى
كسنه اولسون شويله كه ايكى يى متجاوز اوله بهرحال شايع اولور اماسندن
غيرى ايكى مراد دكل بلكه سنكله ايكى اولمقدر ﴿ سجعه ﴾ اى بزبان نكته كذار
آمده * وى بسخن نادره كار آمده * نقطۀ نطقست ترا بر زبان * كشته ازان
نقطه زبانت زيان * كر كنى ان نطقه ازين حرف حك * بر خط حكم تو نهد
سر فلك * غنچه كه نبود بدهانش زبان * لعل و زرش بين كره اندر ميان *
سوسن رعنا كه زبان آورست * كيسه تهى مانده ز لعل و زرست * منطق طوطى
خطر جان اوست * قفل نه كلبۀ احزان اوست * كرچه سخن خاصيت زنده كيست
* موجب صدكونه پراكنده كيست * بر سخن بيهده كم شو دلير * تا كه ازان پايه
نيفتى بزير * پس لا جرم ستر اسرار لازمدر وياخود اغياردن احتياط واحتراز
كركدر وبالجمله احباب صادقه يه دخى كشف اسرار اولدقده بطريق التمثيل
والكناية اولوب تصريح اولمامق كركدر مثلا ﴿ مثنوى ﴾ كردوسه پرنده
را بندى بهم * اكر ايكى اوچ مرغ پرنده يى بر برينه بند ايلسك ﴿ مثنوى ﴾
بر زمين مانند محبوس از الم * المدن يره اوزرنده محبوس قالورلر و پروازه قادر
اولمزلر * پس حبسدن خلاص ورها بولمق ايچون ﴿ مثنوى ﴾ مشورت
دارند سر پوشيده خوب * سر پوشيده و خوب مشورت طوترلر * يعنى لسان
حال و بعض حركات وسكنات ايله ظاهرى مخفى مشورت مستحسنه ايدرلر

بو وجهله مشورت که ﴿ مثنوی ﴾ در کنایت با غلط افکن مشوب ❊ ظاهر
حالنه نظر ایدنلره کنایت ایلدکده مختلط ومشوب وغلط افکن اولور حاصل کلام
مقصود ومرام نه ایدوکی ظاهرندن برکسه معلوم اولمز مثلا برقاچ مرغ پرنده
صید اولنوب بر یره بند اولسه بالکنایه مشاورهلری بو اسلوب اوزره اولور که
گاه حرکات ایدوب بربرله قناد اورورلر وانکله خلاص ممکن اولمدیغن بیلوب
بالآخره سکوت وسکونتی اولی کوروب حرکتدن کسنه اولورلر ❊ پس طیورك
عدم حرکت وسکوننه ناظر اولان اول طیور زمینه الفت ایلدی قیاسیله بندلرینی
کشاده ایتدکده جمله پران اولوب علی الاتفاق بندن خلاص اولورلر و بونك
تتمهسنی حضرت مولانا قدس سره بونك مابعدنده واقع اولان طوطی حکایهسنده
تفصیل بیوررلر ❊ ایمدی عاقله لازمدر که لسان حال طیوردن حصهمند
اولوب کشف راز ومشورت دخی ایدرسه بطریق الکنایه والمغالطه مکالمه ایلیه
﴿ بیت ﴾ لب چو کشایی کر وهوش باش ❊ ورنه زبان در کش وخاموش باش ❊
بالخصوص وجه مشروح اوزره اولان مشاوره سنتدر زیرا ﴿ مثنوی ﴾
مشورت کردی پیمبر بسته سر ❊ حضرت رسول علیه السلام اصحاب رضی الله
عنهم ایله مستور و بسته سر مشورت ایلردی ﴿ مثنوی ﴾ کفته ایشانش
جواب و بی خبر ❊ اصحابه جوابی دیمش ومنافقلر وخارجده اولنلر مشاورهدن
خبردار دکل وظاهر کلامدن دخی نسنه فهم ایتمزلر ایدی اکا بناءً که ﴿ مثنوی ﴾
در مثالی بسته گفتی رای را ❊ حضرت فخر عالم صلی الله تعالی علیه وسلم مشاوره
مراد بیورسهلر دأب شریفلری بو ایدیکه رأی شریفلرین بعض مثاله تقیید
ایدوب سویلردی ﴿ مثنوی ﴾ تا نداند خصم از سر پای را ❊ تاکم خصم اول
کلامك سر و پاینی بربرندن فرق ایتمیه ومشاورهنك اوزرینهدر بیلیه
﴿ مثنوی ﴾ او جواب خویش بگرفتی ازو ❊ حضرت فخر کائنات علیه اکمل
التحیات کندو جواب شریفنی طوتردی یعنی حفظ بیوررلردی ﴿ مثنوی ﴾
وز سؤالش می نبردی غیر بو ❊ وحضرت رسول علیه السلامك سؤالندن واصحابه
بیوردیغی کلامندن غیریلر ودین محمدیدن آیریلمشه واحده استشمام ایتمزلردی
وحین مشاورهده برکسنه اولسه ذو الوجهین بر حدیث بیوررلر ایدی که اصحاب
رضی الله عنهم سر حدیث شریفه تحصیل اطلاع ایدوب منافقین فهم وادراك
ایلمزدی (مثلا خمروا آنیتکم واوکوا اسقیتکم واغلقوا ابوابکم) حدیث
شریفندن مفهوم ومرادی فهم ایدوب آنیهٔ قلبلرین تخمیر واسقیهٔ مقاللرین ایکا

وابواب افواهی اغلاق ایدوب سکوتی کندولره شعار قیلورلردی ونامحرملر
سر حدیثی فهم ایتمیوب انجق معنای ظاهرینه حمل ایدرلردی ﴿ روضة
الاخبارده مسطوردر که ﴾ خاتم الانبیا سلطان الاولیا حضرت محمد المصطفی
علیه من صلوات الله الاوفی هجرهٔ نبویهنك سکزنجی سنه سنك اول ماه
رمضاننده جانب مکهیه عزیمت وفتحنه نیت بیوردقده حضرت عائشهٔ صدیقه
رضی الله عنهایه خفیة بنم اسباب سفرم مهیا ایله دیو بیوردیلر ❊ پس حضرت
ابی بکر الصدیق عائشهٔ صدیقهیی حضرتك مهمات سفریله تقیید ایتدیکن
کورمکله یا عائشه نبی علیه السلام غزایهمی کیدر دیو سؤال ایدوب حضرت
عائشه واقفه دکلم دیو جواب و یردی زیرا نه جانبه توجه ایده جکلری معلومی
دکل ایدی حضرت ابی بکر الصدیق سؤالده مبالغه ایدوب اکر حضرت رسول
علیه السلامك غزایه عزیمتی وار ایسه یا عائشه بیان ایله که بن دخی اسباب سفر
ایله تقیید ایدهیم دیوب بو مکالمهده ایکن حضرت رسول علیه السلام سعادت
خانهسنه کلوب ❊ پس ابو بکر الصدیق حضور سعادت موفور رسوله یوز
سوروب یا رسول الله سفر داعیه سببی اولدی دیو سؤال ایتدکده نعم دیو
بیوروب قریش اوزرینهمی دیو سؤال ایلدکده بلی ولکن بو رازی کمسنهیه
سویلهدرونکده مخفی طوت دیوب (اللهم خذ علی ابصارهم فلا یرونی الا بغتة)
دیو دعا ایلدی ❊ وسائر اصحاب رضی الله عنهم طرف رسول علیه السلامدن
اسباب سفری مهیا ایتمك بابنده قیام کوسترملر ایچون مأمور اولوب هر بری اسباب
سفره اشتغال کوستروب لکن نه جانبه عزیمت اولنهجقدر جزما بیلمزلردی حتی
سید عالم صلی الله علیه وسلم طرق مدینهٔ حفظ ایتدروب جانب مکهیه کمسنه
کیتمامك وکیدن وار ایسه اله کتورلمك ایچون ضبط بیورمشلر ایدی وابو قتادهٔ
انصاری سکز یوز نفر اصحاب رضی الله عنهم ایله قبیلهٔ اضم اوزرینه ارسال
بیوردیلر که عوام ناس اول تصورده اولهلر که حضرت فخر کائنات صلی الله
تعالی علیه وسلم اضم قبیلهسنك اوزرینه نیت وعزیمت ایلمش اوله ❊ پس
حضرت رسول علیه السلام عسکر اسلام ایله مدینهدن جانب مکهیه نهضت
بیوردقلری اضم قبیلهسنه کیدنلرك مسموعلری اولدقده عقب رسوله روان وسقیا نام
منزلده سرور کائناتك خدمت شریفلریله مشرف اولدیلر الحاصل مشاوره
بابنده اولان سنت نبویه وجه مشروح اوزرهدر سن دخی اکا کوره عمل ایلیهسن

قصهٔ مکر خرکوش

مکر خرکوشك قصه‌سی بیاننده در حاصل کلام خرکوش طائفهٔ نخچیرانه
کشف اسرارك انواع مضراتنی بیان ایدوب وخاطره‌سنی هیچ فرده اچیوب
تدبیره تقیید ایلدی ✱ مثنوی ✱ ساعتی تأخیر کرد اندر شدن ❊ خرکوش
جانب شیره کیتمکده علی خلاف العاده بر ساعت تأخیر وتراخی ایلدی ✱ مثنوی ✱
بعد ازان شد پیش شیر پنجه زن ❊ اندن صکره شیر پنجه زنك اوکنه کیتدی
* پس بونده تنبیه بودر که نفس اماره شیرنك مراداتنی همان استدیکی کبی
ویرمیوب تأخیر وصبر ایلیه‌سنکه حتی برکات صبر ایله اکا غالب اولوب مظفر
اوله‌سن ✱ مثنوی ✱ زان سبب کاندر شدن او ماند دیر ❊ خرکوش شیره کیتمکده
کیج قالدیغی سببدن ✱ مثنوی ✱ خاك رامی کندومی غرید شیر ❊ شیر خاکی
پنجه‌سیله قوپاردی واکردی وکومردی * یعنی غداسی کیج کلدیکندن جبلیتنده
اولان سبعیت صرفه مقتضاسنجه غضبه کلوب یری پنجه‌سیله قازوب صوت
مهیب ایله چاغرمغه باشلادی کذلك نفس امارهنك مقتضای طبعنه موافق اولان
مراداتی هرنه ایسه مساعده اولنمیوب وغداسی کلمیوب تأخیر اولنسه صفت
سبعیتی ظهور ایدوب صورت غضب ایله کوز ینور وهر کوردیکی ایله چکشوب
بولدیغنك مرضنی پامال ایدر اکا بناء شیر صفت اولان حکامی کرسنه ایکن
دیوان حکومته چیقمقدن منع ایدرلر وشبع حاصل اولدقجه مصالح خلایق
ایله تقیید ایتمه دیرلر اما غریب حالتدر که نفس ظالمك مراداتنی دخی ویرسك
نیك خصلت اولمیوب صفت جهنمیت ایله هل من مزید دیوب وبلر وسبعیتنه
قوت کلور * پس بای وجه کان مرادات نفسی ویرمیوب صبر ایله غلبه ایلمکدن
غیره چاره یوقدر نفسه غالب مطلق اولان آجلقدر * پس ارسلان خرکوشك
عجله ایله زماننده کلدیکندن بو مرتبه الم کشیده اولوب ✱ مثنوی ✱ کفت من
کفتم که عهد آن خسان ❊ کندو کندویه ایتدی بن دیدمکه اول ادنی واخسلرك
عهدی ✱ مثنوی ✱ خام باشد خام وسست ونارسان ❊ خام اولور خام اولور
وسست وضعیف ونارسان اولور وعهدلرنده لابد بی وفا اولور ✱ مثنوی ✱
دمدمهٔ ایشان مرا از خر فکند ❊ انلرك بالاتفاق اولان آوازه ودمدمه‌سی
بنی حماردن براقدی از خر فکندن مراد فریفته اولمق معناسنه اوله ویاخود
انلره اعتماد ایدوب بیان حماری واکا مانند شکار فربه صیدندن بنی الی قودیلر

دیمك اوله * یعنی طوشانك کلمه‌سنه انتظار چکوب حمار کبی فربه وجثه‌دار
شکاردن قالدم دیدی ✱ مثنوی ✱ چند بفریبد مرا این دهر چند ❊ بو دهر بنی
نیجه بر الدادر نیجه بر کذلك نفس اماره صاحبلری اهل دهرك حیله وخدعه‌سنه
فریفته اولمقدن خالی اولمز ومفتون وفریفته اولدقجه کندویه لوممدن خالی
اولمز وبر بره متوجه اولوب اموال خبیثه‌دن مرادی اوزره النه برشی کرمسه
سبب اولانه شتم ایدوب بن انك سوزی ایله بو خدمتی الدم بو خسه فلان
خدمت وفلان منصبده بوقدر مال فراوان الیه کیرردی دیو تأسف ایدوب
قلیله قناعت ایلمز زمانه‌ده اولان اراذل او مقوله‌نك اسمنه فرنتی دیو تعبیر ایدرلر
حق تعالی هدایت ایلیه وکیروشیر ایتدی ✱ مثنوی ✱ سخت درماند امیر
سست ریش ❊ سست ریش تورکیجه کوشك صقال دیمکدر ولکن اصطلاحات
عجمده ولسان ترکیده دخی بو تعبیر تدبیر وتدارکی ضعیف اولان کمسنه‌دن
کنایه‌در * حاصل بیت سست ریش وبی اندیش اولان کمسنه محکم عاجز قالور
دیمکدر ✱ مثنوی ✱ چون نه پس بیند نه پیش از احمقیش ❊ چونکه اول امیر
احمقلغندن نه اردنی ونه اوکنی کورر احمقیده اولان یا مصدریه اولوب
وبو بیت مثل موقعنده‌در وبالجمله حماقت پیشه وضعیف اندیشه اولان عاجز
وفرومانده وطریق رأی باصوابدن محروم قالور * پس امیره لایق اولان بودر که
سست ریش وپس وپیشنی کورمین ابلهلردن اولمیوب بلکه آخر بین وعاقبت
اندیش اوله وهر بر قدمن زمینه احتیاط اوزره وضع ایدوب نفع وضررینی
یوقلایه زیراکه ✱ مثنوی ✱ راه هموارست وزیرش دامها ❊ یول ظاهر حالده
هموار ولطیفدر فاما غفلت ایتمه که التنده شبکه وداملر واردر * پس احتیاط
لازمدر ✱ مثنوی ✱ قحط معنی درمیان نامها ❊ ناملر میاننده معنی قحطی
واردر * یعنی هر اسم مسماسنه موافق اولمز نیجه کمسنه واردر که اسمنی مؤمن
تسمیه ایتمشلردر لکن مسماده ایماندن اثر یوق ونیجه‌سنه عادل دیرلر عدلدن
شمه یوق وعاقل دیرلر عقلدن بهره‌سی یوق * ایمدی ناملرده قحط معنی مقرر
اولدیغی کبی هر هموار اولان طریق دخی سالك وطالبی حقه موصل اولمز
زیرا راهده اولان دام وشبکه‌یه کرفتار اولور * پس هر کس اقلیم وجودینك
حاکمیدر کما قال علیه السلام (کلکم راع وکلکم مسؤل عن رعیته) ایمدی
حاکم عالم وصفت عدل ایله متصف اولمیوب تدبیر عقل معاد ودلالت نور
جذبات الله سلوك ایتمز ایسه طریق ومسلکنده اولان دام تزویر نفس وشبکهٔ

طبع وهوايى كور عيوب كرفتار شركهٔ انانيت اولور وظرف معانى اولان نام
وكفتارى بى معنى اولان الفاظ مهملهدن تميز ايدهميوب ورطهٔ جهل هلاك
حقايقيش ويسى كورمين احمقلر النده دامل وضع اولنان راه هموار ه مماثلدر
ومعناسى اولميان ديزومير وشقلق مقلق قبيلندن اولان الفاظ مهملهٔ بى معنايه
مشابه در كرچه ظاهر حالده كنديكى طريق همواره ولكن اول طريقدن
وار نلرك اكثرى چاه طبيعته ودام نفسه كرفتار ومقصود اصلى يه واصل اولميوب
دركات اسفلده خوار وزار اولمشدر * پس حضرت مولانا قدس الله
سره الاسنا اكثر الفاظمز بوطه وتراكيب مضبوطهنك حقيقتنه نظر اولندقده
معنادن خالى وصاحب تلفظك دامى اولديغنه اشارت ايدوب بيوردلركه
﴿ مثنوى ﴾ لفظها ونامها چون دامهاست * الفاظ واسامى دام وشبكهلر
كبيدر ﴿ مثنوى ﴾ لفظ شيرين ريك آب عمر ماست * لفظ شيرين بزم عمر عزيز
آبنك ريكيدر * يعنى صلاح الدين نور الدين قطب الدين عماد الدين مثلاو بحسب
الظاهر چوق شريف وعالى اسملر واردر لكن معناسى لفظنه مطابق اولميوب بلكه
بحسب المعنى مفسد الدين * ومظلم الدين وهادم الدين ديمكدر لكن حقيقت
بين اولميان نيجه كول طبيعتلر مجرد لفظه قناعت ايدوب طالب معنى اولمامغله
اسامىٔ مزبوره كندويه دام اولوب ذات مسمايه نظر ايتميوب ديدهٔ فؤادى
كورو كوش نهادى كر اولمغين مسمياتى جملهٔ مطابق اسما قياس ايدرلر ومعنادن
بى نصيب قالورلر * پس ايمدى بو بى معنيلر معنادن عارى اولان عبارات
فصيحه شكلنده صناعات شعريه ايله تكلم اولنان الفاظ كبيدركه طاق طرمبين
وطاق طرمبات مثلاودر * پس بو مقوله الفاظ بى معانى (كسراب بقيعة يحسبه
الظمآن ماء) نص كريمى وفقنجه سراب قيعانه مشابه دراكابناء حضرت
مولانا شيرين لفظ آب عمر عزيزك ريكيدر ديو بيوردلر * يعنى آب جارى قومده
باتوب نه وجهله غائب اولورسه مجرد ظاهرى لطيف اولان طاتلو دل وكلام
مصطلح دخى بزم آب روان عمر عزيزى ضايع وتلف ايلرچونكه الفاظ شيرين
جاذب ماء جارى وراكد اولان رمل وريك ماننده اولديسه هر لفظ بوحكمه
داخل اولورمى ديبورسه هر لفظ بوحكمه داخل دكلدر بلكه مطلقا الفاظه
متعلقه اولان علوم بى طائل عمر انسانى ضايع ايديجيدر ومريد ومحبى جمعى
ايچون الفاظ وعباراتنده انواع تعسفات اختيار ايلميوب محضا خلق بنم الفاظ
وعبارت وپند ونصيحتمده اولان طلاقت لسانمه افكند ه اولسونلر ديو دام

تزويرايدنلرك بى معنى وبى ذوق اولان كلمات مسروقهلرى ودراو دراو تصنع
وارانلربدر بوخسه ﴿ مثنوى ﴾ آن يكى ريكى كه جوشد آب زو * اول
بر ريك كه اندن صو قينار اول بوحكمه داخل دكلدر ولكن ﴿ مثنوى ﴾
سخت كم يابست رو آن را بجو * بوديديكم قتى نادر الوجوددر يورى انى طلب
ايله حاصل كلام منبع آب حيات علم وعرفان وچشمه سار ماء زلال ذوق ووجدان
وساقىٔ جذبهٔ رحمان اولان صاحب كلام معجز نظام ووارث حقيقىٔ علوم
انبياء عظام اولان ذات ستوده صفات كسندن سوز آلوب صاتمز ونكلبنده
تعسف چكمز ومعنى دار اولميان لفظ اندن صادر اولمز انك قلب شريفى درياى
علم وعرفان ولسان شريفى چشمه سار آب زلال معانىٔ فراواندر مرشد
كاملك برنشانى دخى بودر امابونك وجود شريف وجسم لطيفى عنقاى قاف
واكسير وكاف كبى نادر وكيابدر لكن هركسه لازم وواجب اولان انك وجود
بهبودنى بولوب آب زلال معرفت ونور جذبه ومحبتدن دل عطشانى ريان
وقلب مكدرنى فروزان ايتمكدر * ايمدى فرصت الده ايكن طورمه وخواب
وراحتى كندوكه حرام ايله يورى اول وجود شريفى جست وجو ايله
واندن غيريله متسلى اولمه * ايمدى اى عاشق صادق ﴿ مثنوى ﴾ هست
آن ريك اى پسر مرد خدا * اول ريك مرد خدادر اى پسر يعنى اندن آب
جوشان اولور ديديكم ريكدن مراد مرشد كاملك وجوديدر ﴿ مثنوى ﴾
كو بحق پيوست وزخود شد جدا * كه اول مرد خدا كندودن جدا وحقه
واصل اولدى يعنى تركٔ انانيت وافناء بشريت ايدوب تجلىٔ ذاتده مستغرق اولمغله
وجود حقله باقى وصفات ربانيه ايله دولت سرمدىيه ايردى فلهذا ﴿ مثنوى ﴾
آب عذب دين همى جوشد ازو * آب عذب دين هميشه اول مرشد كاملك
قلب طاهرندن قينار وانهار معارف ربانيه وشط وفرات لدنيه تفجر ايدوب
اراضىٔ مقدسهٔ قلوب طالبينه جريان ايدر انكيچون ﴿ مثنوى ﴾ طالبان را زان
حيات است ونمو * طالبلره اندن حيات ونشوو نما واردر وصفت عليهٔ مزبوره
بوذكر اولنان قدرت واعطا مرحقله اول مرشد كامله وانك اذنيله ارشاده
مأمور اولان ارباب فنايه مخصوصدر وبوحال وبوصفت ايله موصوف اولميانلر
ايسه مردان خدادن دكللردر فاذا كان كذلك ﴿ مثنوى ﴾ غير مرد حق
جوريك خشك دان * مرد خدادن غيريسنى قورى وصوسز قوم كبى بيل
﴿ مثنوى ﴾ كاب عمرت را خورد او هر زمان * كه اول هر زمان سنك عمرك

آبی نوش ایدر * ایمدی ای نوردیده * پدر مردان خدادن اولیالرك اكرذاتلری
واكر كلماتی تضییع عمر ایتدیكی محققدر * پس عمریكی ضایع ایتمیوب بومقوله‌لر
ایله صحبت ایتمه ومقارنتلرندن احتیاط واحتراز اوزره اول ﴿ احمدی ﴾ الدادی
حرص وهوا نفسكی غرالغی قو * اوصلنه هی دلی دیوانه بور سوالغی قو *
اهل حال اول كاه شمدن كبروشید الغی قو * عقلكی باشكه دیر فكر ایدوب اعمالغی
قو * غافل اولمه كوزك آچ سن سنی انسان ایده كور * هم دم اهل دل اولوب تنكی جان
ایده كور * كل عبث برله عمریكی صقین ایتمه تلف * ربكه ایله عبادت كه بودر فعل
سلف * آدمی اول كه دیسونلر سكاده خیرخلف * غفلتی ترك ایده كور تاكه بوله روح
شرف * غافل اولمه كوزك آچ سن سنی انسان ایده كور * هم دم اهل دل اولوب تنكی جان
ایده كور * نیدیا كیتدی ابزینی ابزلیودر كاهه اولاش * اولیا بخشنده سرچشمه اولان
شاهه اولاش * من عرف سرنی طوی عارف باللهه اولاش * نفسكی اكله محقق
دخی اللهه اولاش * غافل اولمه كوزك آچ سن سنی انسان ایده كور * هم دم اهل دل
اولوب تنكی جان ایده كور * پس كلام اهل الله منبع حكم الهی ومصدر اسرار
نامتناهی اولدیغنه اعتقاد تام ایدوب انلرك استماع مقالی مورث ذوق وحال
وموجب قرب حضرت كبریا وجلال وواسطهٔ تجلیات جمال اولدیغن علم الیقین
تحقیق ایدوب شك وكماندن پاك وعاری اولدكسه من بعد تكاسل وتهاون
ایتمیوب همان بلاتأخیر وتوقف ﴿ مثنوی ﴾ طالب حكمت شواز مرد حكیم ❊
مرد حكیم كه مرادم مرشد كاملدراندن طلب حكم الهیه اول كه ﴿ مثنوی ﴾
تاازو كردی تو بیناو علیم ❊ حتی سن انك تربیه‌سندن بصیر وعلیم اوله‌سن زیراكه
﴿ مثنوی ﴾ منبع حكمت شود حكمت طلب * حكمتی طالب اولان صادق اول حكیم
حاذقك نظر اكسیر اثرلرنده تحصیل كمال ومعرفت ایتمكله اول دخی منبع حكمت
وعین جاریٔ معرفت اولور ﴿ مثنوی ﴾ فارغ آید اوز تحصیل وسبب ❊ وبوحال
وبوكمالی تحصیل ایتدكدنصكره اول مرد كامل سببدن وتحصیلدن فارغ اولور یعنی
اخذنا علمنا عن الحی الذی لایموت دیوب اولكی كبی قیل وقال اغیار ایله تقید ایتمز
﴿ سلطان ولد فرماید ﴾ اززه قال فهم اونكنی * بحر را فهم ازسبو نكنی * حال ازقال
اكر نموده شدی * دانكه شكها ازدل زدوده شدی * ایك ازقال انكه دار دحال * برسد
بیكمان بشهر وصال ﴿ مثنوی ﴾ لوح حافظ لوح محفوظی شود ❊ اول طالبك سینه‌سی

لوح حافظ ایكن لوح محفوظ اولور ﴿ مثنوی ﴾ عقل او از روح محفوظی شود ❊
اول طالب صادق ومستعدك عقلی روح قدسی اضافی وروح محمدیدن محظوظ
اولور وبلا واسطه فیضی اندن الور یعنی طالب حق ابتداء حالده مرشد كامله
قبل الوصول عبادات بدنیه وصلاح دینه متعلق اولان علوم شریفه‌یی كتب
معتبره‌دن ضبط وكیفیتنی دخی بعضینك اساتذدن حفظ ایدوب وانبیا واولیا
ومرشد كاملك اوصاف علیه‌سنه قولاق‌دن عاشق اولوب بعده حق سبحانه
وتعالینك عون وعنایتی رفیق حالی اولمغله صدق ایله اولان طلبی بركاتنده (من طلب
شیئا وجد وجد) وفحواجه اول مرد خدایه واصل وتربیهٔ شریفه‌سی
حیطه‌سنه داخل اولدقده لسان قال اولمیوب لسان حالدن صادر اولان حقایق
دینیه ودقایق علوم لدنیه‌یی ماسوادن پاك ولوح محفوظ مثابه‌سنده اولان لوح
دل مصفاسندن زبان حال ایله اوقیوب وسمع جنان ایله اشیدوب شك وكماندن
قورتیلور وعقل معاشی دخی عقل معاده تبدیل اولنوب مظهر روح محمدی اولان
مرشد كاملدن افاضه اولنان روح اضافیدن محظوظ اولنوب كوندزی عید
وكیجه‌سی قدر اولور وصفات حسنه‌مزبوره ایله متصف اولان اول مرشد كامل
ومكملك خدمت شریفنی كندویه خیرمایهٔ سعادت دارین بیلورنته‌كم پیر كامل
ومرشد مكملك وصفنده سلطان ولد قدس سره بیورمشلردر كوش
هوشك دوش قیل ﴿ نظم ﴾ صحبت شیخ به زطاعتهاست * زبر رنجش نهفته
راحتهاست * سرعلم وعمل عنایت اوست * داد او بحر وجهد تو چو سبوست *
نظر الشیخ البس العریان * من ثیاب الجنان والعرفان * عینه ناظر بنور الله *
حشره ناشر بصور الله * آلة الحق قلبه الطاهر * هوان كان منك فی الظاهر
فعل جسم الولی فی الدنیا * هو من امر ربه الاعلی * خالق السفل والعلی واحد
هو فی الدهر طالب واجد * نظر الشیخ یفتح العینین * منه یأتیك خالق الكونین
* آنچه ازوی بری توهر نفسی * نبرد سالها بجهد كسی * كرهست آنكه رفت
بی رهبر * كار نابدزجیش بی سرور * پس طالب عاشق توفیق ربانی ایله چونكه
بونك كبی كنز لایفنی به وكبریت احمره واصل اوله جهل وغفلت وخطا وزلل‌دن
مصون اولوب وحكماء فلاسفه‌نك اقوالنه احتیاجی قالماز وقلبی مرآت مجلی
ومقابل لوح محفوظ اولوب آنده اولان علوم وحقایق بونده عكس ایدر ﴿ مثنوی ﴾
چون معلم بود عقلش مردرا ❊ چونكه اول حالده اولمرد خدایه وطالب راه
هدایه عقلی معلم ایدی ﴿ مثنوی ﴾ بعد ازان شد عقل شاكردی ورا ❊ اندنصكره
عقل انك برشاكردی اولور زیراعلم وحالی وروحی ماورای عقلده اولان مقا

خفی یه واصل وقرب جوار حضرت احدیته نائل اولدی واول مرد خدا
معراج روحانی ایتدکده ﴿مثنوی﴾ عقل چون جبریل کوید احمدا * عقل
جبریل کبی دیرکه احمدا ﴿مثنوی﴾ کر یکی کامی نهم سوزد مرا * اکر
بر خطوه و بر قدم ایلرو قویام تجلی نوری بنی احراق ایدر * یعنی لیلهٔ معراجده
حضرت جبریل علیه السلام سدرة المنتهی ده قالدقده حضرت فخر عالم
صلی الله علیه وسلم (یا اخی لم تأخرت منی) دیو سؤال بیورمغله (اودنوت انملة
لاحترقت) دیو جواب ویردی * پس عقل دخی مجذوب سالکک حضرت
حقه انجذاب کلی وکمال قربنی مشاهده ایتدکده کندی مرتبه سندن ایلرویه
استعدادی اولمامغله جبریل وش سالک مجذوبه روحنه دیرکه (ای پیر ومعراج
محمدی وای وارث اسرار احمدی * بن بو مرتبه دن ایلرویه تجاوز ایده مم
ویرقدم بوندن اعلی یه کیده مم * سن سعادتله اوجات عالیاته عروج ایله وذات
وصفات حقک تجلیاتیله مشاهدهٔ جمال احدیة الذاتده مستغرق اول * ولا
بن بوندن ایلرو کیدرسم نور تجلی بنی احراق وافنا ایدر ﴿مثنوی﴾ تو مرا
بکذار زین پس پیش ران * سن بنی بوندنصکره ترک ایله ورفرف عشقه سوار
اولوب ایلرو سور ﴿مثنوی﴾ حد من این بود ای سلطان جان * بنم حدم
بو ایدی ای سلطان جان * پس وارث ایله موروث عنهک میاننده مناسبت تامه
اولمغله وارث کاملده دخی روحانیت ایله بو حالت ظهور ایدوب عقلی لسان
حال ایله انک روحنه بو کلمانی سویلر و سوزش عشقدن بو وجهله تأخر ایلر
﴿شیخ عطار فرماید﴾ یقین را پیشوا کن همچو سید * که تا کار تو باشد جمله جید
* ترا او پیشوا و راه بین است * درون جان او عین الیقین است * درون جانت او حق
رهنمایست * که او هم عقل تست وجانفزایست * دلا معراج داری هست معراج
* چرا تیری نیندازی با آماج * چو ابراهیم این بت بر زمین زن * نفس از لا احب
الآفلین زن * حقیقت بازجوی از دل وجان * که باشد در حقیقت دید جانان
* بر اندازی حجاب جان صورت * ببینی حقیقت بی کدورت * جمال جاردان
چون رخ نماید * زدل رنک حوادث در زداید * جمال دوست اندر خود نظر
کرد * نمود جسم وجان زیر وزبر کرد * پس کرکدرکه طریق حقه سالک
اولان طالب عاشق روحنی احکام نفس وطبیعتدن خلاص ایتمک ایچون
بر کامل ومکملک دامن همتنه جان ودلدن تشبث قیلوب علم لدنی ومعارف ربانیه
تحصیلنه ومعراج روحانیه کمال مرتبه سعی وکوشش قیلوب تکاسل کوسترمیه

وکیجه نصفنده قالقوب درکاه قاضی الحاجاته یوز سوروب انبیا واولیانک
جنت فردوسده همجواری اولمغیچون حق سبحانه وتعالینک فضل واحسانن
رجا ایلیه والا کهالت وبطالت ایله ایش بتمز * نتکیم حضرت مولانا بیوررلر
﴿مثنوی﴾ هرکه ماند از کاهلی بی شکر وصبر * هرکیم که کهالتدن
بی شکر وبی صبر قالدی یعنی کندونک قدر وقیمتن ونه مقوله نسخهٔ کبری اولدیغین
بیلیوب جوارح ظاهره سیله عبادت وطاعت وقلبی ایله محبت ولسانیله ثنا
ومحمدت قیلمدی ونواهیدن اجتناب ایتمیوب هوای نفسه اویوب امره امتثال
وصبر ایلمدی ﴿مثنوی﴾ او همین داند که کیرد پای جبر * اول کمسنه همان
بونی بیلور که جبر آیاغن طوتر وطریق جبره کیدر یعنی او مقوله کاهللر دیرلر که
بکا امر شد ارامق لازم دکل اول بنی نصیب ایسه هر قنده ایسم بولور واکر
حق تعالینک ارادتی تعلق ایدوب وصفت هدایتی ایله هادی اولورسه طاعت
وعبادتدن کسلم قالدروب قوت واستطاعت میسر ایدر شمدی بنم طاعته
رغبتم اولمدیغی ید قدرت الهیده دکلیدر دیو ضلالته دوشوب ومذهبی
جبری اولوب فساداتنی ابلیس کبی حقه حواله ایدر وجمیع اوقاتنی هوای نفسی
مقتضاسنه صرف ایدوب عیاذا بالله تعالی دین وایماندن دخی خروج ایدر
* پس بو صفات ردیه ایله متصف اولان کاهللردن اولمزبرا ﴿مثنوی﴾
هرکه جبر آورد خود رنجور کرد * هر کیم که جبر کتوردی واستطاعتی وار ایکن
اظهار عدم قدرت ایدوب طاعات حقده تکاسل ایلدی اول کمسنه کندوبی
رنجور ایلدی ومریض دکل ایکن عارض کوسترنلر کبی اولدی ﴿مثنوی﴾
تا همان رنجوریش در کور کرد * تا کیم اول تمارض انی کورده هلاک ایلدی
در کور هلاک کرد تقدیری اوزره معنی ویرلدی زیرا استطاعتی وار ایکن بو قدر
دیو جبر کوسترمکله مونی منزله سنده اولوب احیادن اولان مؤمنین زمره سنه
داخل اولمدی ایمدی ای مرد طالب قوت واستطاعتک اولدقجه طاعات
وعبادتده سعی جمیل ایله وعدم استطاعت اظهار قیلوب کفران النعمه اولمغی
کندوکه لایق کورمه زیرا مع القدرة اظهار عدم قدرت باعث ازالهٔ نعمت
وسبب افناء قوتدر نتکیم کمال صحتده اولان کمسنه لاغ ومزاح ایله تمارض
ایلسه فی نفس الامر حق تعالی اکا بر مرض ویرر کما قال صلی الله علیه وسلم
(لا تمارضوا فانکم اذا تمارضتم فتمرضوا) کاشف اسرار کبریا حضرت مولانا
قدس سره دخی بو حدیث شریفک مضمون منیفن نظم ایدوب بیوررلر که

﴿ مثنوی ﴾ کفت پیغامبر که رنجوری بلاغ ❊ حضرت پیغمبر علیه السلام
بیورد یکه لاغ ولطیفه ایله اولان خسته لك ﴿ مثنوی ﴾ رنج آرد تا بمیرد چون
چراغ ❊ رنج کتورر وچراغ کبی منطفی اولور چراغ بمرد بجمله‌ده چراغ
سویندی دیمك محلنده استعمال اولنور مثلا شمعه‌یی سویندر دیه‌جك محلده
شمع رابکش دیرلر اصطلاحات عجمه‌ندر اماعربده اطفی السراج دیرلر * پس
کندویه خسته ومریض لك اظهار ایدن کمسنه‌یه موجب حدیث شریف کرچکدن
مریض اولوب بلکه اول مرض باعث موتی اولمق مقرردر کذلك بیهوده
یره کندوده قدرت واستطاعت اولمدیغنی اظهار ایدن کمسنه دخی برمرض
ظاهری وباطنییه کرفتار اولور که هم قلبنی وهم قالبنی موتی حکمنده ایدر
﴿ مثنوی ﴾ جبرچه بود بستن اشکسته را ❊ بحسب اللغه معنای جبرنه درشکسته
ومکسوری باغلمق ﴿ مثنوی ﴾ یا پیوستن رك بکسسته را ❊ یاخود اوزلمش طماری
بربرینه متصل قیلمغه دیرلر * پس جمیع مکسوراتك مصلحی اول جلیل وجبار
وفاعل مختار اولان خالق وپروردکاردر انکیچون طائفهٔ عرب حضرت حقه
یاجابر المکسور دیومدد وعنایت طلب ایدرلر ایمدی ای کندوبی جبری کوسترن
کاهل ﴿ مثنوی ﴾ چون درین ره پای خودنشکسته ❊ طریق طاعت وبوراه
عبادنده سن کندی ایاغك چونکه شکسته قیلمدك ﴿ مثنوی ﴾ برکه‌می
خندی چه پارابسته ❊ ایاغی نیچون باغلرسن وکیمی استهزا ایدوب کولرسن
حال آنکه جمیع اعضا وجوارحك سالم وسقامتدن اثریوق * پس ای جبری
پای قوت وقدم استطاعتك حبال کسالت ایله بسته قیلوب عاجز وماندهیم دیوب
(وجاهدوا فی سبیل الله) امرنه اطاعت ایتمیوب وطریق طاعته کیتمیوب تمارض
ایدرسن * ایمدی ای کهله و بطاله اکرسز طریق حقده شکسته پااولیدیکز
حق تعالی جل شانه وعم نواله کمال فضل واحسانندن سزك مکسورکزی جبر
ایدوب پای بقا وساق بی فنا وبراق رعنا اعطا ایدردی زیراشو یله که روح پرفتوح
مدارج معارج اعلایه ارتقا ایچون سوار اولدیغی اسب همتنك عنان عزیمتی
کیرو چکمیه وبال وپرطلبنك سوخته وشکسته اولمسندن خوف ایتمیوب
(ومن یتوکل علی الله فهو حسبه) دیوب جولاندن کسلمیه لاجرم حضرت
جلیل وجبارك سر جبریکه بر موجب (انا عند المنکسرة قلوبهم) شکستکانك
جبرخاطریدر عالی همت اولان سالك مرتقی عین یقین ایله حالتمز بوره‌یی
مشاهده ایدروشك وکمانی قالمز که ﴿ مثنوی ﴾ وآنکه پایش دره کوشش

شکست ❊ اول کمسنه که مراد شمس ضحی وبدر دجی حبیب خدا حضرت
محمد المصطفی علیه الصلوة والسلامدر طریق وکوششده قدم مبارکلری
تورم ایدوب شیشدی * پس ﴿ مثنوی ﴾ دررسید اورابراق و برنشست ❊
جانب اکهیدن اولذات عالیشانه براق ایرشدی واوزرینه سوار اولدی صحیحنده
مسطوردر که حضرت رسالتپناهك مبارك ایاقلری طول قیام وکثرت تهجددن
متورم اولمغله ام المؤمنین حضرت عایشهٔ صدیقه رضی الله عنها وعن ابیها به
رقت کلوب یارسول الله (اتکلف هذا وقد غفرلك ماتقدم من ذنبك وماتأخر)
دیوب سؤال ایلدی حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم (افلا اکون عبدا شکورا)
دیو جواب بیوردیلر حتی حضرت خاتم الانبیا تهجدده مبارك ایاقلرین کاه
برین وکاه برین قالدروب زمینه دکشدری دکشدری قوردی * پس جبریل
امین وحی ایله نازل اولوب سورهٔ طه‌یی وحی ایلدی قال الله تعالی (طه ما انزلنا
علیك القرآن لتشقی الا تذکرة لمن یخشی) کلمهٔ طه‌نك معناسنده واعلالنده
اختلاف اولنوب بعضیلر لغت عکده طه یارجل معناسنه‌در وبعضیلر لغت
یمنده دخی کذلك طه یارجل یرینه استعمال اولنوردیمشلر * حتی ابن سمین تفسیرنده
کلبیدن حکایت ایدر که عکده برکمسنه‌یه یارجل دیوسویلسك وندا ایلسك
مادامکه طه دیمیه سن جواب ویرمز دیمش * وقاضی بیضاویده رحمة الله
علیه دخی عکه لغتنده یارجل معناسنه اولدیغنی یازدقدنصکره بیوررلر که (فان
صح فلعل اصله یاهذ فتصرفوا فیه بالقلب والاختصار) وبعضیلر دخی
طه قرآئت ایدوب یامحمد ایاغك یره باص دیو حضرت رسول علیه السلامه
امردر دیمشلر * وبونك اصلی طأ ایکن همزه‌سی هایه قلب اولنمش اولور و یاخود
اصلده طاها اولوب وطیٔ بطیٔ دن امر اوله وها مفعول ضمیری اولوب ارضه
راجع اوله صکره همزه ساکن اولدوغیچون الفه تبدیل اولنوب اصلنه نظر
ایله همزه حذف اولنماز حاصلی معنی طاء الارض بقدمیك دیمك اولور وبالجمله
* یامحمد بز سکا قرآن کریمی عبادت ایله نفسکزه مشقت وزحمت ویرمك ایچون انزال
ایلمدك * لکن شول من ایچون تذکره * وموعظه کوندردك که اللهدن خوف
وخشیت اوزره اوله * آه ای عاشق صادق * دریای قلزم انوار تجلی شیخ
روزبهان بقلی قدس الله روحه العالی * سورهٔ طه تفسیرنده بیوررلر که *
ان حروف المعجم صنادیق اسرار الحق مع حبیبه لا یطلع علیها بالحقیقة احد
غیره وکل لسان یخبر عنها بقدر ما فتح فی قلبه من علوم السریه * بعده بیوررلر که

بالبداهه قلب عارفه واقع اولان بودر كه حق سبحانه وتعالى حبيب اكرم
صلى الله عليه وسلم روح شريفى ايله عدمدن قدمه مقدمندن خبر ويروب
طاايله روح احمدى وسر محمدى نور غيبدن قبل الخروج صحارئ هويتده
طواف ايتديكنه اشارت بيوريلور * ودخى روح محمدى وصول ذات سرمديه
ومشاهدهٔ صفات ازليه طلبى ايچون طيران ايدوب حتى حقه حقله واصل
اولدى ودائرهٔ هويت غيبده جولان ايدوب حتى حق ايله بولدى ومافى الحق
اولانى حقله حقدن بيلدى * پس اول حبيب رب العالمين قدس حقله مقدس
وطهارت صفت ايله مطهر اولدى (كانه قال يا طواف فقار الهوية فى غيب
الازل * ويا مطهرا من الاكوان والحدثان * ياهاديا بنورى خانقى الى ماوطأ
احد على بساط هويتى افضل منك * طوبت لك تحت اقدام همتك صحارى الازليات
والابديات * حتى بلغ سرك سر هويتى بهوائى تهوى * وتلطفت بلطفى هوى
نجم همتك * بعدار تفاعها بى فى هواء وحدانيتى على بساط ملكى وملكوتى * فطاب
بطيب وصالى * ياطه لاجل ذلك قسمت به بقولى * والنجم اذا هوى * طوبى
لمن اهتدى بهديك * وطاب عيش من هوى طريقتك * يا بدر افق سموات
القدم * وياغواص قاموس الكرم * طاشت العقول فى ادراك مقاماتك
* وهامت القلوب فى اودية محبتك وطارت الارواح من حقايق اشاراتك
* وقال الاستاد الطاء اشارة الى طهارة القلب * عن غير الله والهاء اشارة
الى اهتداء قلبه الى الله * پس اول بدر دجى حبيب خداوندن بريسى تحمل
ايده مديكى اثقال سطوات ربوبيتك تحتنده ايكن حق سبحانه وتعالى كمال لطفندن
حبيبنه اثقال عبوديتى مخففه قيلوب (ما انزلنا عليك القرآن لتشقى) بيوردى
* يعنى اى حبيبم وطلبا لمقام المحمود بزم بساط حضرتمزه وطئ قدم ايليان
رسولم لاجل زيادة الهدايه نفسكه مشقت ويرمه زيرا حبيبم بز سكا ازل
آزالده هدايت ايتمشزدر وسنى خاصة مجاهده وقربتمز ايچون اصطفا ايلمشزدر
حال آنكه رسالت ومحبت كثرت مشاهده يه محتاج دكلدر زيرا سن مشاهده ده سن
بز سكا قرآن كريمى انكچون انزال ايلدك كه بزم ذات وصفاتمزك اسرارندن خبر
ويره سن وعباد مؤمنين دخى اسرار عبوديت واحكام معرفت وعزت ربوبيتى
اسماع جنان ايله سندن ايشيدوب عارف اوله لر وسكا قرآنى انكچون انزال
ايلدككه عنان قرآن سنك عنان همت عليه كه مقارن اولوب سنى منازل عاليهٔ
(ثم دنى فتدلى) يه ايرشديره * پس موانست قرآنله قچان بزه واصل اوله سن بنى

كندى نفسمله سنك مونسك اولورم وقچانكم بنى كوره سن قرآنى بندن
بلاواسطه ايشيده سن * پس ارواح اهل خشيت دخى عدمدن خروجلرى
حيننده درياى قدمده مستغرقلر اولوب مشاهدهٔ ذات وصفاتدن منازل
شهودلرينى عارف وبساط قربده اولان خاصيت واصطفا نيتلرينى عالم
اوادلر وحق سبحانه وتعالى دخى ارواحه لطفى ايله تجلى ايدوب ارواحه اولان
محبت وانبساطندن خبر ويردى * پس بر موجب امر الهى ارواح داخل اشباح
اولدقلرنده خشيت عظمت وصولت هيبت ارواحده باقيه قالوب وارواح عالم
بالله ووصلت وفرقتدن آگاه اولمغله وحشت فراق ارواحه غلبه ايلدى * پس مقام
فراقده ايام وصالى ارواحه تذكير ايچون ومناهل وموارد اصليه لرينه واصل
اولمرز ديو واقع اولان ظنون وحسبان ومعارضهٔ نفوس وتخويف شياطينى
رفع وازاله ايچون كمال فضل واحسانندن حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمه
قرآن كريمى وحى وانزال ايلدى * شعر * سقى الله اياما لنا ولياليا * مضت فجرت
من ذكرهن دموع * فياهل لنا يوما من الدهر اوبة * وهل لى الى ارض الحبيب
رجوع * ايمدى معلوم اوله كه ارباب خشيت عارف ذات وصفات اولان علماء
باللهدر كما قال تعالى (انما يخشى الله من عباده العلماء) زيرا خشيت رؤيت عظمت
حقدن صادر اولوب قلوب علمايه واصل اولور * پس وقتاكم علماء منازل امتحان
وحجابه داخل اولديسه انلرك وجه اسرارنه غبار اغيار ووحشت استكبار تداخل
ايتامك ايچون قرآن عظيمى حق سبحانه وتعالى حبيبنه انزال ايدوب عظايم
عظمت جبروت وسلطان قهر كبرياء ملكوتنى تذكير ايلدى * پس حضرت
رسول الثقلين امام القبلتين براق اوزرينه اوتوروب براقانى سدرة المنتهى يه
اوچردى واندن رفرفه سوار اولوب مدارج اعلايى اوادنى يه يتوردى
وشريعت وسنتنه تبعيت ايدن وطريقت ومعرفت وحقيقتدن بهره آلان امت
ضعيفه سن دخى شفاعت ايدوب معراج يوللرينى كوستردى * مثنوى *
حامل دين بود او محمول شد * ابتداء حالده اول كزيدهٔ انبيا وجان جانان
اوليا حبيب خدا حامل اعمال دين ومتحمل اثقال شرع متين ايدى محمول براق
ورفرف اولدى * مثنوى * قابل فرمان بد او مقبول شد * وفرمان الهى يى
قبول ايدیجى ايدى مقبول ومحبوب اولدى * ملاجامى فرمايد نظم *
طرهٔ او نافهٔ دولت كشاى * غرهٔ او نور سعادت فزاى * بارقهٔ لطف درافشان
درو * ابر عنايت گهر افشان درو * عشق رگ جانش كشيدن گرفت *

دل بی جانان طپیدن کرفت * رمژه ازاشك ره خواب زد * راه طلب رازسرشك
آب زد * چون نم آن ابر کرامت نثار * باز نشاند ازره مقصد غبار * قاصدی
ازکشور نور ابیان * پاك ازآلایش ظلمانیان * آمد وآورد براقی چو برق *
پیکری ازنورقدم تابفرق * بود بیك لحظه درآن نیم شب * آمدن ورفتن اوای
عجب * بود بلی نور زمین آسمان * درسفر نور نکنجد زمان * عالم ازآن نور بود
مستنیر * دست بزن جامی ودامانش کیر * بوکه ازانجا بضیایی رسی * راه
بیابی و بجایی رسی * ای رؤیت جمال محمدی یه عاشق اولان صادقلر ﴿ مثنوی ﴾
تاکنون فرمان پذیرفتی زشاه * تاکه اول رسول رب العالمین شمدی پادشاه
لایزالدن امری قبول ایدیجی اولدی ﴿ مثنوی ﴾ بعدازان فرمان رساند
برسپاه * بعده خلق جهان وسپاه اکون اوزرینه فرمان حق ایرشدردی یعنی تبلیغ
رسالت ایچون جن وانسه مبعوث اولدی اقرار ایدنلر مؤمن وانکار ایدنلر
کافر اولدی ﴿ مثنوی ﴾ تاکنون اختر اثر کردی درو * شمدیه دکن آلات تأثیرات
اولان اختر انده اثر ایلدی یعنی قبل الوصول الی النبوة والرسالة نجوم اول
مصدر علومه اثر ایچون واسطه اولدی اما بعد اداء العبودیة وافناء البشریة
قوت ازقوت حق می زهد * نه ازعروقی کز حرات می جهد * مضمونجه
احکام طبیعتدن خلاص و نجومدن متأثر اولمقدن رها بولوب ﴿ مثنوی ﴾
بعدازان باشد امیر اختر او * اندن صکره اول سلطان انبیا واولیا اخترك حاکمی
اولدی * یعنی مسبب الاسبابك مشاهده سیله سببدن منقطع وفلك اسما وصفاته
عروج وسماء دنیانك حکمندن خروج ایدوب مظهر اسما وصفات کلیه
اولدقدن صکره انك وجود شریفی حاکم نجوم وکواکب وامیر اختران
وستارکان اولدی نجومه حاکم اولمنك معناسی بوندن اولجه * م * کرفلك راه
برون شود یده بود * در نظر چون مردمك پیچیده بود * بیتنك شرحنده
و برقاچ محلده مفصلا مذکور اولمشدر ایدی بنم جانم بونی تحقیق بلکه
قوت ابدال حق دخی بو یلجه‌در نتکم حضرت مولانا مثنوی شریفك جلد
ثالثنك ابتداسنده بیوررلر که * م * همچنان این قوت ابدال حق * هم زحق
دان نه ازطعام ونه ازطبق * جسمشا را هم زنور اسرشته اند * تاز روح وازملك
بکذشته اند * چونکه موصوفی باوصاف جلیل * زآتش امراض بکذر چون خلیل
* کردد آتش برتوهم بردوسلام * ای عناصر مر مزاجت را غلام * هر مزاجی
را عناصر مایه است * وین مزاجت برتراز هر پایه است * این مزاجت ازجهان

منبسط * وصف وحدت را کنون شد ملتقط * ای معراج رسول علیه السلام
حاشا منکر اولان وحضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیات نجومه امیر وحاکم
اولدیغنه شبهه قیلان وانبیاء عظامدن خوارق عاده نیجه معجزات باهرات
واولیاء کرامدن دخی انواع کرامات صادر اولدیغنه اعتماد ایتمیان منکرین
ضالین ﴿ مثنوی ﴾ کرترا اشکال آید در نظر * اکر بو خصوص ایچون
نظر وفکرکده سکا اشکال وتردد کلور ایسه ﴿ مثنوی ﴾ پس توشك داری
درانشق القمر * پس منکر انشقاق قمر اولان مشرکین وکفار مکه کبی سن دخی
انشقاق قمرده شك وشبهه طوتارمیسن * یعنی شق قمرده دخی شك وکمانك
وارمیدر بو خود آیت کریمه ایله مثبتدر وهم شاك اولان مطلقا کافردر * پس
مؤمن اولان شکدن عاریدر قال الله تبارك وتعالی (بسم الله الرحمن الرحیم
اقتربت الساعة وانشق القمر وان یروا آیة یعرضوا ویقولوا سحر مستمر وکذبوا
واتبعوا اهواءهم وکل امر مستقر) تفسیر بصائرده مسطوردر که برشب مهتابده
حضرت بدر دبجی محمد المصطفی علیه الصلاة والسلام فناء کعبه‌ده صناديد
قریشك میاننده سعادت ایله اوتروب انلری دین اسلامه دعوت بیوررلردی
قریش طائفه‌سی دخی کندولرینك هوالری مقتضاسنجه هربری برجواب
نامربوط سویلردی * پس ابوجهل دخی بریهودینك تعلیمی ایله ایلرو کلوب
یامحمد اکر بن استدیکم معجزه‌یی اظهار ایدرسك بلاتوقف نبوتکه اقرار ایدوب
ایمان کتوره‌یم دیدی حضرت رسول علیه السلام دخی هرنه معجزه استرسك
استه حق تعالی کوسترمکه قادردر دیدی ابوجهل دخی استرمکه ماهی ایکی
شق ایلیه‌سن کوره وزدیدی * پس حبیب خدا محمد المصطفی علیه من صلوات
الله الاوفی انکشت مبارکیله ماهه اشارت ایلدکده بامر الله تعالی وباشارة
رسوله بدر منیر ایکی پاره اولوب وحراطاغنه اینوب برپاره‌سی برجانبنه و برپاره‌سی
برجانبندن کذر قیلدی بعده کیرو مقامنه واروب بریره قاوشدی عبدالله ابن
مسعود رضی الله عنه بن جبل حرایی ماهك فلقتینی میاننده کوردم دیو
بیورمشلر آمنا وصدقنا و برروایتده دخی ماهك برنیمه‌سی کوه حرانك بالاسنده
و برنیمه‌سی دخی دامنده کورندی دیمشلر و برروایتده دخی ماه بدرك نصفی
جبل قعیقعانده ونصف آخری جبل قبیسده کورمشلر الحاصل هرکس سمتنده کوره
مشاهده ومعاینه قلمشلر * پس حضرت نبی آخر الزمان علیه صلوات الله الرحمن
انده موجود اولنلره اشهدوا اشهدوا دیو خطاب ایدوب نیجه‌سی ایمانه

کالدیلر وابوجهل لعین وقریش مشرکلرینك اکثری ایمانه کلیوب هذا سحر
ابن ابی کبشه دیوب حاشا معجزات رسالت پناهی سحره حمل ایتدیلر وهدایت
بولمدیلر باخصوص سفردن کلان ابناء سبیلدن هر کیمه سؤال ایتدیلرسه کوردك
دیو تحقیق (ومن یهدی الله فهو المهتدی ومن یضلله فلا هادی له) ودانیال علیه
السلامك کتبنده آخر زمانده مبعوث اوله جق پیغمبرك بر معجزه سی دخی قمری
ایکی شق ایتمکدر دیو مسطور اولدیغن روایت ایدرلر ❊ مولانا جامی علیه
رحمة الباری ❊ ای ز توشق خرقهٔ ماه منیر * پیش تو مهر آمده فرمان پذیر *
قصر نبوت بتو چون شد بلند * کسر بمقصورهٔ کسری فکند * چتر فرازندهٔ
فوق سحاب * سایه نشین چتر تو از آفتاب * سایه ندیدت بزمین هیچکس * نور بود
سایهٔ خورشید بس * جانت از آلایش تن پاك باد * سایه برانداخت برین
خاك باد * جامیٔ عاجز که نواساز تست * بسته لب از نکتهٔ اعجاز تست * ای
بسراپردهٔ یثرب بخواب * خیز که شد مشرق ومغرب خراب * پس ارواح انبیا
ومرسلین وملائکهٔ مقربین واولیا وعارفین من آدم واولاده الصالحین کشف
رؤیت حق وقرب وصال وجود مطلق ودخول جوار حضرته چکدکاری
انتظاره حق سبحانه وتعالینك علم ازلیسی شامل اولدیسه وقوع ساعت قدوم
میمنت لزوم محمد صلی الله علیه وسلمه مقرونه اولدیغنی ارواح انبیا واولیا وعباد
اصفیاسنه تبشیر بیوردی * پس حضرت محمد رسول الله علیه صلوات الله نبوت
ورسالت ایله مبعوث اولدقده طائفهٔ مشرکین شك وریب ایتمکله الله سبحانه
وتعالی صدق وعدنی عیان ایدوب اعظم آیات ساعتدن اولان انشقاق
قمری انلره کوستروب واقتراب ساعتدن عالمینه خبر ویروب (اقتربت الساعة
وانشق القمر) آیت کریمه سنی جبریل علیه السلام ایله حبیبنه انزال ایلدی
قال عبد العزیز المکی (الاقتراب یدل علی مضی الاکثر وبمضی الاقل عن قریب)
یعنی قیامت قریب اولدی حال بو که اقتراب ساعتك اعظم آیاتندن اولان انشقاق
قمر دخی واقع اولدی وطائفهٔ قریش بو آیت عظیمه ومعجزهٔ باهره یی کوردیلر کبرو
ایمانه کلیوب یوز دوندردیلر ورسول علیه السلامی کذبه ومعجزنی سحره حمل ایلدیلر
وکندو هوالرینه تابع اولدیلر وعند ظهور الثواب والعقاب مشرکینك تکذیبنی
ومؤمنینك تصدیقندن هر بر کار قرار کرفته در وخیر وشر هر کسك عملنه کوره
جزا مقرردر وقیل معناه سینشق القمر بو وجهله معنی ویرنلر تفسیری بین الجمهور
مقبول اولمیوب صحیح سکوت افاده سن ویره جك جوابلر ویرلمشدر * پس

بو آیت کریمه نك معنای ظاهر بسنه بالتصدیق الکلی والایمان الاصلی اقراردن
صکره (ان للقرآن ظهرا وبطنا ولبطنه بطنا الی سبعة ابطن) حدیث شریفنك
فحواسنجه تفسیر قاشانیده بو وجهله مسطوردر که انما کان انشقاق القمر
آیة قرب القیامة الکبری لان القمر اشارة الی القلب لکونه ذا وجهین وجه مظلم
یلی النفس ووجه آخر منور یلی الروح ولاستفاضته النور من الروح
کالاستفادة القمر النور من الشمس وانفلاقه بتأثیر نور الروح منه وظهور شمسه
من مغربها ای بروزها من حجاب القلب بعد کونها فیه علامة قرب الفناء
فی الوحدة لکونه مقام المشاهدة المؤدیة الی الشهود الذاتی وان حملت علی
دور الظهور الذی هو زمان المهدی المبعوث فی نسمها فانشقاق القمر انفلاقه
عن ظهور محمد علیه السلام لظهوره فی دور القمر وان حملت علی الصغری
فالقمر هو البدن لاستفادته نور الشعور والحیوة من شمس الروح وظلمته فی نفسه
ویقویه قوله (یدع الداع) ایمدی ای مسلمان مستعد بالایمان ❊ مثنوی ❊ تازه
کن ایمان نه از کفت زبان ❊ تصدیق بالجنان ایدوب ایمانکی تازه ایله اماسکا
ایمانکی تازه ایله دیدیکم مجرد کفت زباندن ایمان ایله دیمك دکلدر زیرا تصدیق
بالجنان اولمسه اقرار باللسانك اعتباری یوقدر جمله منافقین دخی اقرار باللسانده
مشترکلردر نتکم سال جدبه ده بنی اسد قبیله سندن بر جماعت مدینه یه کلوب کلمهٔ
شهادتی لسانا اظهار ایلدیلر لکن تصدیق بالجنان ایتمیوب مؤمنین فی السر
اولمدقلری ایچون حق تعالی جل جلاله حبیبنه وحی ایدوب انلرك حاللری لسانلرینه
موافق اولمدیغندن خبر ویردی کما قال الله تعالی (قالت الاعراب آمنا قل لم تؤمنوا
ولکن قولوا اسلمنا ❊ مثنوی ❊ ای هوارا تازه کرده در نهان ❊ ای سرنده
ونهادنده هوایی تازه ایلمش اهل هوا وآلودهٔ حب ماسوا ❊ مثنوی ❊ تا هوا
تازه است ایمان تازه نیست ❊ مادام که هوای نفس پژمرده وفنا اولمیوب تازه
ونماده در ایمان تازه وقوی وحقیقی وکامل دکلدر ❊ مثنوی ❊ کین هوا جز قفل
اندروازه نیست ❊ زیرا که بو هوای نفس وحب ماسوا دروازهٔ ایمانك قفلندن
غیری دکلدر * یعنی مادام که هوای نفس قلبدن رفع وازاله ومحبت الهیه ایله
کدورات طبیعیه ومیل ماسوا محو اولوب نهاد سالك مانند مرآت مصفا
مجلی ومزکی اولمیه حب ذاتی ووطن اصلی یه وصول میسر اولمز ❊ مثنوی ❊
کردهٔ تأویل حرف بکررا ❊ ای ظاهر انکار ایدوب هواسنی اله اتخاذ ایلین
کم کشته بکر حرفی وکلام حق مرادنفسك اوزره تأویل ایلمشسن وحقیقت
معنادن رو کردان اولوب مقتضای طبعك اوزره معنی ویرمش وجانب رخصته

كيدوب تارك عزيمت واحتياط اولمش سن * ايمدى طريق ضلالتدن رجوع
ايدوب صراط مستقيمه توجه ايتمك اسه‌ترسك * مثنوى * خويش را تأويل كن
نه ذكررا * كنديكى تأويل ايدوب قرآن عظيم وحديث شريف وامر آخرت
ومعجزات رسالت پناهى تأويل ايتمه نفسكى شريعت وطريقته تبعيت ايتدروب
احكام الهيه وسنن نبويه‌يى نفسكه تابع ايتمكه تقيد ايتمه زيرا شرع شريف
وسنت سنيه كمسنه‌نك تابعى دكلدر بلكه عالم وعالميان انك تابعيدر * مثنوى *
رهوا تأويل حكمت ميكنى * اى هوا پرست كتاب كريمى هواى نفسك اوزرينه
تفسير وتأويل ايدرسن حقيقى اوزره معنى ويرمزسن * مثنوى * پست وكژشد
از تو معنىٔ سنى * فى نفس الامر معناى كتاب ربانى واحاديث نبوى روشن وعالى
ايكن سنك تأويل باطلكدن پست اولدى وكژ كوروندى حاشا قرآن عظيم
وحديث شريف من الازل الى الابد مستقيم وعاليدر دون ومنحرف اولان سنك
وجود خبيثكدر * ايمدى اى مؤمن صادق شول كمسنه كه قرآن عظيمك عالم آفاقىٔ
ناسوتيده واقع اولان معناى ظاهريسنى انكار ايليه ملحد وعنيددر وهر كيمكه عالم
انفس ملكوتيده اولان معناى باطنيسنى انكار ايليه جاحد وجامد ومشبهىٔ
بليدر اما ظاهر ايله باطن بيننى جمع ايلين قابل مستعد ومؤمن موحد ومسلم سنى
سعيددر وهر كيمكه عالم جبروتده حد قرآنى عالم اوله عارف ورشيددر وعالم
لاهوتده اولان مطلع قرآنه مطلع اولسه عارف مزبور محسن كامل ومطلع
غيوب وشهيد ايمدر زيرا كتاب عظيم سبحانيك معناسيچون ظهر وبطن
وحد ومطلع واردر كما قال عليه السلام (ان للقرآن ظهرا وبطنا وحدا
ومطلعا) ظهر قرآن اول معنايه ديرلر ذهن اكا سبق ايتمكله معانىٔ
مزبوره الفاظدن فهم اولنه ومفهوم اولك لازمى اولان مفهومه بطن ديرلر
وحد اول مرتبه‌در كه فهوم وعقولك ادراكى اكا منتهى اوله ومطلع شول
اسرار سبحانيه واشارات ربانيه‌دركه قرآن عظيمدن على سبيل الكشف
والشهود ادراك اولنه * پس مفهوم اول كه ظهردر عوام وخواصك
جمله‌سيچوندر ولازم مفهوم كه بطندر مخصوص بالخواص اولوب عوامك انده
مدخلى يوقدر وحد قرآن كمل خواصه مخصوص اولوب مطلع قرآن دخى
اخص خواص ايچوندر * يعنى تفسير ظهر قرآن خلافته وتفسير بطن ولايته
وتفسير حد وراثته متعلق اولوب تفسير مطلعك دخى تعلقى شول محبوبيته
دركه انك شانندن كنت سمعه وبصره ويده ورجله حديث شريفى ايله
خبر ويرلمشدر كذلك احاديث شريفه وكلمات قدسيهٔ نبويه‌ده عوام وخواصدن

هر بريسيچون انباآت رحمانيه واشارات ربانيه اولوب شريعت مطهره ايچون
دخى ظاهر وباطن واردر ومراتب علما دخى بحسب الظاهر والباطن متكثره
اولمغله ايچلرنده فاضل ومفضول وعالم واعلم واردر * پس هر قنقى عالمك كه نسبتى
نبى عليه السلامه انسب واتم وقرب ودنوى روح محمديه‌يه اقرب واقوى
اولورسه شريعت ظاهره وباطنه‌ده اكمل وظاهر وباطنه جمله‌دن اعلم اولان
اولدر * ايمدى مع اللطائف الانسيه مخاطبات قدسيه‌ده بين الآفاق والانفس
مناسبته طالب اولان عاشق صادق زنهار ظنون فاسده وهمكه غلبه ايتمكله
سنى غلطه دوشرميوب اصحاب لطيفهٔ قالبيه اولان اصفيايى لطائف اخردن
عاريدر قياس ايتميه‌سن زيرا حقايق لطائف هر صاحب لطيفه‌نك وجودنده
يا غالبا ويا خود مغلوبا ويا خود اعتدال اوزره مجتمعه‌در وعرش نفسه قريب اولان
فيض كرسى ايله غالبا وفيض عرش ايله مغلوبا نيرات علويه بلا واسطه تربيه
ايتدوكى صاحب لطيفهٔ قالبيه فيوضات نيرات علويهٔ سمائيه وسفليهٔ عنصريه
ايله نشو ونما بولوب لطائف عشر مستودعه اولان بدن مجعولك تكميلندن صكره
حقايق لطائف سبعه‌يى بدن مزبور مجتمع اولور وحقايق سبع عند ارباب
التحقيق بودركه حق سبحانه وتعالى برموجب خمرت طينة آدم بيدى اربعين
صباحا دست لطف وقهر ايله تخمير ايلديكى طينت آدم شول لطيفهٔ قالبيه‌دركه
بطنان عمادن حضرت احديته ونقطهٔ احديتدن حضرت واحديته تنزل
وحقيقت واحديه على عرش العشر استوادن صكره مراتب اربعين لاهوتيهٔ
آحاديه وجبروتيهٔ عشراتيه وملكوتيهٔ مائيه وناسوتيهٔ آلافيه‌ده عشرا عشرا
بين ظلمة الليل الخلقى ونور النهار الامرى واقع اولان صباح حاجزده تخمير
اولنمشدركه لطيفهٔ مزبوره آدم وجود عارف واصل وواقف كاملدر تكم
علاء الدوله سمنانى موارد شوارد نام كتاب لطيفنده بو خصوصى تفصيلا
ذكر بيورمشدر * پس لطيفهٔ سلاليه واخوانى تكميل اولمادقجه لطيفهٔ قالبيه‌نك
دخى تكميلى ميسر دكلدر وحقايق سبعك بريسى دخى دار البوار ابتلاده انواع
بلا ايله مبتلى اولان لطيفهٔ نفسيه‌دركه لطيفهٔ مزبوره نوح وجود عارفدر
وبرى دخى شول لطيفهٔ قلبيه‌دركه ذرهٔ ذريت انك صلبنده پرورده اولوب
وذريت مزبوره‌نك صدف وجودنى درهٔ لطيفهٔ انانيه حاملدركه لطيفهٔ
مزبوره ابراهيم وجود عارفدر وبريسى دخى مناجاته مخصوصه اولان لطيفهٔ
سريه‌دركه موساى وجود عارفدر وبريسى دخى لطيفهٔ روحيه‌دركه خلعت

خلافت ایله مطرز ومعزز اولمشدر واطیفهٔ مزبوره داود وجود عارفدر وروح
قدسی ایله مؤیده اولان اطیفهٔ خفیه دخی عیسای وجود عارفدر * یعنی روح
قدسی وجود سالك مستعد وعارف کاملده اولان اطائف مستودعه دن
هر بر اطیفه نك قوای مخصوصه سی اولان اهم اطیفه یه مقدم اطیفهٔ خفیه ایله
بشارت ایدوب ومفردات علویه وسفلیه ده واقع اولان جمیع حقایق مستکنه یی
جذب ایلاین آیات جلیهٔ سنیه نك ظهورنی روح قدسی مبشر اولور وآیات
جایهٔ جاذبه دخی اطیفهٔ قالبیه ومرکبات خلقیه وامریه ده مستودعه اولان
اطائف نفسیه وسریه وروحیه وخفیه یی واحد حقیقی اولان جانب حقه
جاذبه ومستجمعه در واول شول لطیفهٔ اخفی درکه عارف کامل ومکمل ومرد
واصل وفاضلك وجودنده تجلی ایدن سر محمدیدر ووجود اکمل مزبور
صدف درهٔ اطیفهٔ انانیه کاملهٔ یی بالاصاله حامل اولوب ووجود لطیف مزبور
اطیفهٔ قالبیه ده تربیه قلنمشدر * فلهذا مراتب سنیهٔ مزبوره یه وصول بابنده
ارباب حقیقت بیوررلرکه فالاهتداء الیه اما باخباره تعالی عن ذاته وصفاته
واسمائه او بتجلیه بعباده واشهاده نفسه لهم وجل جناب العزة عن ان یکون
شریعة لکل وارد ولا یطلع علیه الا واحد بعد واحد فهم الانبیاء والاولیاء
علیهم السلام الذین هم خلاصة خاصة اهل الوجود * ایمدی طالب حقه
واجب اولان انبیا واولیایه اقتدا وانوار واسرار ایله اهتدادر کما قال الله تعالی
(قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله) * پس هر کسه انوار سبحانیه
واسرار ربانیه انبیا واولیایه اولان تبعیتی مقداری ظاهر اولور * ایمدی عامهٔ
مؤمنینه واجب اولدیکه حقك وحدانیتنه وکتب منزله ورسل مبعوثه ویوم
آخر وجنت ونار وسؤال وحساب وثواب وعقابه وکتاب کریم ورسول رب
رحیم خبر ویردیکی هر شیئك بلاشك ولا شبهه تصدیقنه خالصا ومخلصا تأویل
وتوجیه سز ایمان کتوروب مقتضای شرع وسنت ایله عامل ونهی اولنان
هر نه ایسه انلردن بری وعاری اولوب ایمان غیب ایله بطریق التقلید عمل ایلیه که
حتی کیدرك مأمورات ومنهیاتدن هر برینك سر وحقیقتی اکا ظاهر ومنکشف
اولوب عند الانکشاف مأموراتی اتیان ومنهیاتدن انتهاسی مجرد تقلید ایله
اولمیوب بلکه عن علم ویقین وبلکه شهود وعیان مرتبه سی اولور * ایمدی
بنم جانم عبادت وطاعت ایدوب ومجاهده وریاضت چکمیوب مجرد شناعت
نفس وفسادات طبیعته تابع اولمغله کاه حکماء فلاسفه مشربنه موافقت

وکاه دهریه وطبیعیه ایله مناسبت وکاه ملاحده وزنادقه یه مقارنت ایله اکر
معراج واکر چاه یوسف واکر آتش ابراهیمده درلو درلو تأویلات باطله یه ذاهب
اولوب ظاهر معنایی انکار کلی ایله انکار ایدوب افلاك خرق والتیام قبول
ایتمز ویوسفك چاهه اتلماسی ظاهرده واقع اولمیوب اندن مراد انجق چاه
طبیعتدر وطبع آتش دخی محرقدر ابراهیم دوشدیکی آتشدن مراد آتش
غضب نمرود دربو بونك امثالی ترهات وکفریات سویلیوب (من فسر
القرآن برأیه فلیتبوأ مقعده من النار) حدیث شریفنه مظهر اولان ارباب
هوایی حضرت مولانا مکس ایله بول حماره تشبیه ایدوب دیرلرکه

زبافت تأویل رکیك مکس

مکسك تأویل رکیك وباطل ایله رعنالغه سی بیاننده در وبعض نسخه ده بو اوچ
بیت دخی واقع اولمشدر * مثنوی * ماند احوالت بدان طرفه مکس * ای
تأویل باطل صاحبی سنك احوالك اول ذباب طرفه یه بکزر * مثنوی *
کوهمی پنداشت خود راهست کس * که اول مکس کندوسنی بر کسنه زعم
ایلدی * مثنوی * ازخود اوسر مست کشته بی شراب * واول مکس
شرابسز کندوسندن سر مست اولمش * مثنوی * ذرهٔ خود رایدیده آفتاب *
کندونك ذره سنی آفتاب کورمش * مثنوی * وصف بازان رابدیده در بیان *
بیان وتفصیلده طوغانلرك وصفنی کورمش * یعنی مقلده دخی کذلك عالم
جبروتك باز شکار بازمعانیلرینك اوصاف عالیه سنی کتابلرده کوروب اشتمش
* مثنوی * کفته من عنقای وقتم بی کمان * مکس دیدیکی کبی بونلر دخی
بن بی شك وکمان عنقای وقت وزمانم دیمش * نظم * نه بیلدك بنه ایردك
اشبو حالده * عقللر مات اولوبدر بو خیالده * حق بیلدم دیو فریاد ایدرسن *
که یعنی خلقی هم ارشاد ایدرسن * بوکا عقل ایله کسه ایرمامشدر * کوز ایله حقی
کسه کورمامشدر * بو بر دریادرر عقللر ایرمز * اوزندن کچمین ربینی بیلمز * سنی
بن ایلك شیطان ایشیدر * اوز بن بن ایلمز اولکم کشی در * اوزو که کل اوزوکه
تکری دوستی * سکا دیرم بودر سوزك درستی * مثنوی * آن مکس بر برك
کاه وبول خر * اول مکس صمان چوپی وحمار بولنك اوزرنده * مثنوی *
همچو کشتیبان همی افراشت سر * کشتیبان کبی باشنی بوجلدردی
* مثنوی * کفت من دریا وکشتی خوانده ام * اول مکس ایتدی بن دریا

وکشتی اوقشم وهر برینك وصفن ایشتمشم ﴿ مثنوی ﴾ مدتی در فکر آن می
مانده ام ٭ برمدت کتابده کوردیکم دریانك فکرنده وکشتینك اوصافی
ملاحظه سنده قالمشم واصطلاحاتن از برلیوب وخریطه‌لر پیدا ایدوب
وهرسمتنی اذعان ایتمشم ٭ ایدی دریایی وکشتی بی بندن اعلی بیلور بوقدر
﴿ مثنوی ﴾ اینك این دریا واین کشتی ومن ٭ ایدی ایشته دریا ایشته کشتی یعنی
وصف دریا وکشتی استماع ایتمکله برچقور جقده که آت ایاغندن حاصل اولوب اوراده
جمع اولان بول حماری وصمان چوپنی کوردیکی کبی بنم او قودیغم دریا وکشتی بودر
﴿ مثنوی ﴾ مرد کشتیبان واهل ورای زن ٭ کمیجی یم وکمی قوللانوب
ریسلك ایدن ودریا یوللرینی تشخیصده صاحب رأی بنم دیوب تأویل فاسده
وزعم کاسدیله رعنالندی ﴿ مثنوی ﴾ برسر دریاهمی راند او عمد ٭ دریا زعم
ایتدیکی بول خرك اوستنده اول مکس کندو کوزینه صال قدر کورونن صمان
چوپنی صال برینه سوردی ﴿ مثنوی ﴾ می نمودش این قدر بیرون زحد ٭ بومقدار
حقیر که بول خرو برك کاه وجثهٔ صغیرهٔ ذبابدر اکا حددن بیرون وقیاسدن
افزون کورندی ﴿ مثنوی ﴾ بود بی حد آن چنین نسبت بدو ٭ چین چامین
لفظندن مخففدر که بول معناسنه در ٭ یعنی بول خردن اولان ایرکندی فی الواقع
مکسه نسبت ایله بی حد وساحل ایدی ﴿ مثنوی ﴾ آن نظر کو بیند آن را راست کو ٭
قنی اول نظر درست بین که بول حماری راست کوره یعنی هرشیٔ حقیقتی اوزره
کوره (اللهم ارنا الاشیاء کما هی) امای جان پدر نظر حقانی مکسه اعطا اولنموب
اول نظردن بهره جنس انسان ایچونده وانسانتدن معدود اولوب نظر
حقانیدن بی نصیب اولانلر دخی همان اول مکس برك کاه سوار و یا بول افتخار
مقوله سیدر ٭ پس چونکه بویله‌در ﴿ مثنوی ﴾ عالمش چندان بود کش
بینشست ٭ مکسك عالمی اول قدر اولور که انك نظر و بینشیدر ﴿ مثنوی ﴾
چشم چندین بحر هم چند بنش است ٭ اول مکسك کوزی بوقدر وهم دریا
دخی اکا بو قدر در حاصل کلام هرکسك عقل واذعان وفهم وادراکی کندویه کوره
اولوب عالمی بینشنه ودریا دخی چشمنك احاطه سنه کوره اولور دیمکدر ٭ پس
مجرد وهم وخیال ایله تأویله تقید ایدوب وتوجیهات باطله‌لری عقل ضعیفلرینه
خوب ولطیف کورینن صاحب پندارلر دخی بونك کبیدر نتکیم حضرت مولانا
قدس سره بیورورلر ﴿ مثنوی ﴾ صاحب تأویل باطل چون مکس ٭ پس تأویل
باطل صاحبی مکس کبیدر ﴿ مثنوی ﴾ وهم او بول خر وتصویر خس ٭ انك

وهم وظنی بول حمار وتصویر باطلی خسدر ٭ یعنی صاحب زعم اولان مؤولك
کشتیٔ عظیم کبی ملاحظه قیلدیغی وجود مکدری بول حب دنیا ایچنه دوشمش
برك کاه وفکر ووهمی بول حمار وعقل وادراك وچشم دراکی مکس کبیدر دیمکدر
﴿ مثنوی ﴾ کر مکس تأویل بکذارد برای ٭ اکر مکس رأی فاسد وعقل کاسدیله
تأویلی ترك ایده جك اولورسه ﴿ مثنوی ﴾ آن مکس را بخت کرداند همای ٭
بخت وطالعی اول مکسی همای اوج پرواز ایلر ﴿ مثنوی ﴾ آن مکس نبود کش
این عبرت بود ٭ اول مکس که فضل حق ایله اکا بو عبرت و بوحالت میسر اوله
اول مکس اولمز ٭ یعنی اکا مکس دینمز ومکس کبی حقیر باقلمز زیرا تأویل باطلدن
راه تحقیقه کیدوب همای اوج قربت اولدی ﴿ مثنوی ﴾ روح اونی درخور
صورت بود ٭ انك روحی صورت ظاهره سنه کوره اولمز بلکه عالم صورت
وجهان طبیعتدن خروج وعالم حقیقت ومعنایه عروج ایتمکله عقول
وفهوم ادراکنده دم بسته وکم کشته اولور ﴿ احمدی ﴾ بو عالم سفلی بی
قویوب علوی یه جهد ایت ٭ مقصوده ایرش اولمه بکون همت کوتاه ٭ موسی
کبی سن طور تجلی یه چیقارسن ٭ کوش ایلر ایسك وادی ایمنده انا الله ٭ کل مصر
معانیده عزیز اولمغه جهد ایت ٭ جان یوسفنه جسمك اولمیه این چاه ٭ نالشلر
ایدر هر کیجه تا صبحه دك احمد ٭ شوقیله وارر عرشه چیقار آه سحرکاه

﴿ تولیدن شیر از دیر آمدن خرکوش ﴾

خرکوشك کچ کلدیکندن شیر دارلدیغن وغضبه کلدیکن بیان ایدر ﴿ مثنوی ﴾
همچو آن خرکوش کو بر شیر زد ٭ مثلا اول خرکوش کبی که اول کندو بی
شیره اوردی یعنی شیره پنجه اوردی ﴿ مثنوی ﴾ روح او کی بود اندر خورد قد ٭
انك روحی قفان قدینه لایق ایدی ٭ یعنی روح قدده وسیرت صورته کوره اولمز
زیرا خرکوشك قدی صغیر وحقیر ایکن شیر دلیر ایله پنجه اوروب عاقبت شیری
چاهه اندی وسائر نخجیرانی شرندن خلاص ایلدی ٭ پس خرکوش شیره
وارمقده زیاده مکث ایتمکله ﴿ مثنوی ﴾ شیر میکفت از سر تیزی وخشم ٭
شیر حدت وغضبندن وسر خشمدن کندو کندویه ایتدی ﴿ مثنوی ﴾
کز ره کوشم عدو بربست چشم ٭ که راه کوشدن عدو کوزم باغلدی ٭ یعنی
نخجیرانك معاهده ومواعدهٔ الدانوب عاقبت بینی الحبوب کوزم باغلدیلر وبنی
سوزلرینه غره قیلدیلر ﴿ مثنوی ﴾ مکرهای جبریانم بسته کرد ٭ جبریلرك

مکری بنی بسته ومقید ایلدی وياخود جبر يا نسبته مضاف اولیوب مکرهای
جبر بام بسته کرد اوقنوب جبرك مکر و خدعه‌لری ایاغم بسته ایلدی * یعنی کسبی
ترك ایدیروب توکل ایلدم دیوصید وشکاره چیقمیوب انلرك سوزلرینه اعتماد
ایله کار وشکاردن قالدم دیمك اوله ﴿ مثنوی ﴾ تیغ چوبینشان تنم را خسته
کرد * انلرك تیغ چوبینی تنمی مجروح ایلدی * یعنی انلرك صادق ودرست
اولیان کفت وسخنلری بنی شکسته خاطر ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ زین زپس
من نشنوم آن دمدمه * من بعد بن اول دمدمه‌یی استماع ایتمزم وانلرك اقاویل
کاذبه‌سنه اعتماد ایتمزم ﴿ مثنوی ﴾ بانك دیوانست وغولان آن همه *
انلرك کلمات غیر صحیحه‌لری بانك وصدای غولان بیابانیدرکه اثناء سبیله کیجه ایله
صدا ایدوب واو کیجه سوار و پیاده یولجی شکلنده کورنمکله یولجی قیاسیله
اردنه دوشوب وصداسنه الدانوب بالآخره یولدن چیقوب هلاك اولور
طائفهٔ جندن غول دخی برنوع درکه انسانه بووجهله ضرر اصابتنه سعی ایدر
اویوب غول بیابانه ندامت اوده‌یانمه * عبث امنیه‌لر ایدوب ملوث اونه بویانمه
﴿ مثنوی ﴾ بردر آن ای دل توایشان راه ایست * ای دل سن انلری یرت
طورمه وصبر وتوقف ایلمه الحاصل کفتارنده معنی اولمیان دروغ زن ولقافلرك
سوزلری غول بیابانی مقوله‌سیدر انلره الدانوب یولدن قالمه وجست وجودن کسسته
وطریق طلبده پاشکسته اولیوب عجبا بوکلماتك بو کون اولمزسه بلکه یارین معناسی
ظهور ایدر دیو توقف وتراخی ایله همان مقلده‌یی کلمات کاذبه‌لری ایله ترك ایدوب
ارباب حقیقتی جست وجو ایله زیرا ارباب تقلید جانسز بدندر ایمدی ﴿ مثنوی ﴾
پوست شان بركن كه شان جز پوست نيست * انلرك پوستنی قوپارکه انلر
پوستدن غیری دکلدر یعنی شیر انلرك پوستنی دریده قیلدیغی کبی سندخی قلبکه
حجاب اولان کلماتی بی معانی یی قلبکدن ازاله ایدوب استار وحجابی هتك ایله
زیرا مقلده‌نك کفتاری الفاظ وحروفدن غیری دکلدر معنادن خالی اولدقدنصکره
پوست بی جاندر نتکم حضرت مولانا بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ پوست چه بود
کفتهای رنك رنك * پوست نه‌در درلو درلو کلمات وکونا کون مقالاتدر
﴿ مثنوی ﴾ چون زره بر آب کش نبود درنك * آب اوزره زره کبی که مراد
نقوش وارقامدر روزکاردن حاصل اولور کذلك اول کفتار بی معنی و بی ذوق
دخی زره آب کبی بی قرار و بی درنکدر زیرا آب اوزرنده اولان نقوشك درنك
وقراری اولماز ایمدی ای مستمع قابل ﴿ مثنوی ﴾ این سخن چون پوست

ومعنی مغزدان * بوسوزکه سویلنور پوست کبی ومعنای سخنی مغز ولب کبی
بیل ﴿ مثنوی ﴾ این سخن چون نقش ومعنی همچو جان * بوسوز نقش کبی
ومعنا اکا جان کبیدر بوسوزك که معناسی اولیه واول سوزك صاحبی سویلدیکی
سوزدن بی ذوق اوله مستمعینه دخی ذوق بخش اولمیوب بی مغز ومالا یعنی
اولور اما ارباب سخن معنی دارمیدر یوخسه بی ذوق و وجدانمیدر ارباب
ذوقدن غیریسی ادراك ایده‌مز زیرا درون حالنه وقوف کسب ایتمیوب الفاظ
وعبارته فریفته اولورلر اکا بناء که ﴿ مثنوی ﴾ پوست باشد مغز بد را عیب
پوش * پوست یرامز ایچك عیبنی ستر ایدیجیدر جوزك چورکنی ظرف جوز
وآجی بادمی پوست بادم پوشیده قیلدیغی کبی الفاظ وعبارات دخی متکلمك
درونده اولان عیبنی پوشیده قیلمشدر * کذلك حق سبحانه وتعالی دخی
بر موجب اولیاء الله عرایس الله ولا یری العرایس الا المحرمون ﴿ مثنوی ﴾ مغز
نیکورا زغیرت غیب پوش * غیرتدن مغز نیکونك غیب پوشیدر غیبدن مراد
بو محلده وحدت حق وفیاض مطلقك تجلیٔ احدیة الذاتنده مستور ومستغرق
اولان ارباب فنا واصحاب وجدان و بقانك حقیقتلری ودرونلرنده اولان اسرار
ومعانیدرکه عارف کاملرك مغز نیکو ولب لطیفلریدر * اسم غیور کمال غیرتندن
معانیٔ اولیایی وجمال جان مردان خدای دیدهٔ نامحرمدن ستر ایدوب لطافت
درونلرینه نظر اغیار دوش اولماز ﴿ سلطان ولد فرماید ﴾ نور را غیر نور کی
بیند * دیدهٔ دیو حور کی بیند * جنس باید که جنس را داند * غیر کاتب نبشته
کی خواند * ظاهر و باطن اولیا جانند * زان چو جان آن کروه پنهانند * اولیارا
بجهد نتوان دید * مکر ایشان کنند خویش بدید * کرنمایند روی خود زکرم
* شود ازلطف شان جحیم ارم * آنچنان دولتی کر باشد * که بشده شسته در سرا
باشد * ای برادر غلام مردان باش * کرد ایشان چو چرخ کردان باش
* بندکی شان خلاصهٔ عملست * هرکه روشان ندید در املست * بامیدی
همی کند شادی * که پذیرد خرابش آبادی * بی یقینی همی رود در راه * حال
او کاه نیك وکاه تباه * نظر مرد حق یقین بخشد * نفس را فهم وعقل ودین
بخشد * عکس نورش پذیر وساکن باش * همچو تیشه زهر شجر متراش * پس
ای سالك راه حقیقت سندخی طالب معنی اولوب مجرد الفاظ وعبارته الدانمه
زیرا ﴿ مثنوی ﴾ چون قلم ازباد بد دفتر زآب * چون قلم باددن ودفتر آبدن
ایدی * یعنی کلمات ولسان باددن * وتقریر ودفتر آبدن اوله ﴿ مثنوی ﴾

هرنه بنویشی فنا کردد شتاب * هرنکه یازار ایسك فوری محو ونابود اولور
* پس بادوزان صو اوزره نقش ایتدوکی صورآن واحدده برباد ونابود
اولدیغی کبی بالکز قیل وقال ایله آب تصورات وامنیه ده کره بنداولان نقوش
خیال دخی دائم وثابت اولمایوب سریع الزوال وناپید اولور ﴿ لمحرره ﴾
صو اوزره نقش اولان جسمك خیالنه سن الدائمه * آنك نقاشنی کورسن همان
زینینه الدائمه * بنامی باد ایله طورن وجودك قصرینه الدائمه * تموج ایلیان
دریایه باق موجینه الدائمه * کونش تابنده چون شبنم بیلورسنکیم اولور زائل
﴿ مثنوی ﴾ نقش آبست اروفاجویی ازآن * بی ذوق ومالایعنی اولان کلمات
فی المثل نقش آب در اکراندن وفا استرسك ﴿ مثنوی ﴾ باز کردی دستهای
خود کزان * کندو اللروکی اصیرجی اولدیغك حالده کیرو دونرسن یعنی
مأمولك اولان وفادن اثر بولمایوب دندان ندامتی دهان تأسفه وضع ایدوب
حرمان ایله دونرسن ﴿ مثنوی ﴾ باددرمردم هوا وآرزوست * بادن
مراد مردمده اولان هوا وآرزودر ﴿ مثنوی ﴾ چون هوا بکذاشتی پیغام
هوست * چونکه هوای نفسی ترك ایلیه سن هویت آلهیه نك الهامی مرتبه سیدر
﴿ مثنوی ﴾ خوش بود پیغامهای کردکار * حق سبحانه وتعالی نك پیغاملری
خوب ولطیفدر ﴿ مثنوی ﴾ کوزسرتا پای باشد پایدار * زیراکه الهامات
سبحانیه وتجلیات ربانیه نقش آب کبی بی ثبات اولمایوب سراپا یعنی من الازل
الی الابد برقرار وپایدار اولور ﴿ مثنوی ﴾ خطبهٔ شاهان بکردد وآن کیا *
شاهلرك خطبه سی ودبدبه وشوکت وسلطنت ودولتی متغیر ومتبدل اولور
﴿ مثنوی ﴾ جزکیا وخطبهای انبیا * انبیا واولیا نك خطبه ودولتلرندن
ماعداسی فانیدر ﴿ مثنوی ﴾ زانکه پوش پادشاهان ازهوا ست * زیراکه
پادشاهلرك پوش وهیبت وسلطنت وشوکتلری هوادندر فاما ﴿ مثنوی ﴾
بارنامهٔ انبیا ازکبریاست * انبیاء عظام علیهم السلامك اجازت نامه وحکم
وحکومت وتصرف وقدرتلری عظمت وکبریا صاحبی اولان خدای لایزالدندر
الحاصل دولت دنیا بی بقا وبی ثبات وسعادت اخرویه ابدی وسرمدیدر
بوخود عوام وخواصك مشهودیدرکه ﴿ مثنوی ﴾ ازدرمها نام شاهان
برکنند * اقچه لردن شاهلرك نامنی رفع وازاله ایدرلر یعنی سکه لر متغیر ومتبدل
اولور ﴿ مثنوی ﴾ نام احمد تاابد برمی زنند * اماسرور کائنات علیه اکمل
التحیاتك نام شریفنی تاابد اوررلر یعنی سیم وزردن بعض الواح دوزب اسم

محمد واحمد علیه السلامی تبرکا آنك اوزرینه قازدیروب حرزوحمائل ایدرلر
وپادشاه اسلام اولنلرك اکثری سکه نك بریوزینه انی ضرب ایدرلر وکتب وصحفده
نام احمد وانبیایی یازوب ذکر ایدرلر * پس نام احمد ابدا اکر الواح ظاهره واکر
لوح قلبده مضروبه ومنقش اولمقدن خالی اولماز وشول قلبده که نام احمد
وروح محمدینك محبتی اولمایوب سر مصطفوی ایله مسکوك اولمیه قلب اقچه
والتون کبی اولوب کچمز وآخرده منقر قدر اعتبار اولنماز * پس حضرت
مولانا قدس سره الاعلی پادشاهلرك نامی سکه لردن مرفوع اولوب انبیاء
عظامك خطبه واسامیٔ شریفلری باقیدر متبدل اولمازدیو بیوروب لکن بعض
کمسنه کأن سؤال ایدرکه یامولانا انبیاء پیشینك دخی شرایعی منسوخه اولوب
وجمله سنك اسم شریفلری مضبوط ومعلوم اولمدی بوتقدیرجه جزکیا
وخطبهای انبیا دیو واقع اولان استثنا نه وجهله صحیح اولور دیو واقع اولان
سؤال مقدره جواب طریقی اوزره بیوررلرکه ﴿ مثنوی ﴾ نام احمد نام جمله
انبیاست * حضرت محمد رسول الله صلی الله علیه وسلمك نام جمیع انبیانك
نامیدر یعنی نام احمد مجمع اسامی جمیع انبیا وجمله شرایعك خلاصه واکملیدر
وجمیع ارواح انبیانك محشری روح محمدی اولوب هر کلان رسول ونبی نبوت
ورسالته اول نور محمدی ایله واصل اولدیلر واول نور ایله مبعوث اولدیلر واولیای
کرام دخی چراغ قلبلرین اول شمع محمدیدن ایقاد ایتدیلر * پس شرع محمدی
ونور احمدی معدن انوار واسرار جمیع انبیا واولیا ومرکز دائرهٔ جمیع شرایع
واحکام آلهیه در ابدی چونکه نام احمد ذکر اولنه حقیقتده جمیع انبیا
ومرسلین واولیا وموحدین مذکور اولور واشبا حده اولان کثرت انلرك
وحدتلرینی منافی اولماززیرا ﴿ مثنوی ﴾ چونکه صد آمد نودهم پیش ماست *
چونکه یوز کلدی طقسان هم بزم قتمزده در * یعنی مائه اکمل اعداد
اولوب مادونی اولان مجموع اعداد داخل حیطهٔ مائه در ومادون
مائه مرتبهٔ مائه ده اولمایوب اما مائه محیط جمله اعداددر ومائه تعداده دخی
آخر مرتبهٔ اعداددر کذلك وجود شریف احمدی دخی صورة مؤخر اولوب
معنا محیط جمیع مراتبدر وعند ارباب التحقیق خود کثرات اعداده اعتبار
اولمایوب قلیل وکثیر واحددر زیرا واحد آحاد وعشرات ومأت والوفده
بالمرات موجوددر * پس مرتبهٔ واحدیتی مشاهده ایدن کامللر سر واحدیتی
جمله ده موجود بیلورلر وجمله یی آنکله موجود کوررلر ﴿ عطار ﴾ محمد

برهمه عالم رسولست * رسول سرور صاحب قبولست * حقیقت اوست
درهر دوجهان نور * که اندر هردو عالم اوست مشهور * تو بی شاه وهمه آفاق
خیل اند * تو بی اصل وهمه عالم طفیل اند * زهی شرحت نموده روی در دل
* کشوده رازهای سر مشکل * تو بی جمله چه کویم اندرین کار * حقیقت
نقطهٔ وعین پرکار * طفیل تو همه کردیم پیدا * زنور تست روشن جمله اشیا
* اکر بینادلی در جسم وجان رو * دمادم اندرین راز نهان شو * جمال بی نشان
درباب درکل * حجاب آب وکل کردان تو در دل * ایمدی ای طالب عشق سبحانی
وراغب ذوق ربانی کرکدر که کثرت ماسوایی سن دخی قلبکدن رفع وازاله وترك هوا
ایدوب طریق حق ومسلك انبیا واولیایه کیدوب روحکی ذکر اولنان اتحاد معنویده
حشر ایتمکله حقدن مدد وعنایت طلب ایلیه سن والفاظ وعبارتده پابسته اولمیوب
اوج عالیات معنایه جولان ایلیه سنکه الهام حقه لایق اولوب پیغام حقی کوش
هوش ایله استماع ایلیه سن ❊ بیت ❊ ازآن دم یافتم این دمدمه من * کنم اندر دم
تو زمزمه من * چو من کر ناله وفریاد داری * وزان دم اندرین دم یاد داری

❊ هم دربیان مکر خرکوش ❊

خرکوشك شیره ایلدیکی مکر وخدعه بیانندە در ❊ مثنوی ❊ در شدن خرکوش
بس تاخیر کرد * خرکوش شیره کتمکده چوق تاخیر ایلدی ❊ مثنوی ❊ مکررا
باخویشتن تقریر کرد * کندوبی کندویه رازداش ومخاطب ایدوب شیره ایده جك
مکری کندویه تقریر ایلدی وقتی چوق تدبیر وتفکر ایدوب ❊ مثنوی ❊
دره آمد بعد تاخیر دراز * مکث مدید وامد بعیددنصکره خرکوش یوله کلدی
❊ مثنوی ❊ تابکوش شیر کوید یك دوراز * تا شیرك کوشنه برایکی راز سویلیه
وشرپنجهٔ شیردن خلاص اوله کذلك عقل معاد اربابی دخی جمیع کارلرنده
عجله ایتمیوب تأنی بی کندویه شعار ایدرلر وحرکات وسکنات وجمله اطوار
وافعالده عاقبت بین اولمغله انواع تفکردنصکره برایشه شروع وعزیمت ایدرلر
زیرا (العجلة من الشیطان * والتأنی من الرحمن) بیورلمشدر * پس طریق
صوابی فهم ایدوب کندیی داهیهٔ عظیمه دن خلاص ایدن عقلدر تنکیم حکما
عقل ایچون درت مرتبه اعتبار ایدوب مرتبهٔ اولی ده اولانه عقل هیولانی
دیرلر وعقل هیولانی اولدر که مبداء فطرتده معقولات بدیهیات ونظریاتك
جمله سندن خالیه اولوب لکن طفلك کتابته اولان استعدادی کبی عقل
هیولانی دخی معقولات مزبوره یه مستعد در ومرتبهٔ ثانیه ده اولانه عقل

مطلب
فی بیان مراتب العقل

بالملکه دیرلر یعنی عقل بالملکه یه اوایلدن توالی یه ملکهٔ انتقال حاصل اولمغله نفس
ناطقه معقولات بدیهیه یی تحصیل ایدوب بدیهیاتدن نظریاته انتقال ایدر
مثلا شول صبینك قوتی کبی که تزعزع وحرکت ایدوب قلم ودواتی بیلور
وبسایط حروفك کتابتنه قادر اولور ومرتبهٔ ثالثه ده اولان عقله عقل بالفعل
دیرلر اکرچه کیم مابعدنه نسبت ایله عقل مزبور بالقوه ایسه جدا فعله قوت
قریبه سی اولمغله عقل بالفعل تعبیر اولنور یعنی عقل بالفعل ایچون معقولات
نظریه حاصله اولور لکن معقولات نظریه یی بالفعل مطالعه یه قادره اولمایوب
بلکه عندنده مخزونه اولور مثلا غیر کاتب بالفعل اولان قوت کاتب مستکمل
الصناعه کبی ومرتبهٔ رابعه ده اولان عقله عقل مطلق تعبیر اولنوب وآنك
معقولاتنه عقل مستفاد دخی تسمیه ایدرلر زیرا عقل مزبوره عقل فعال وعقل
بالملکه دن مستفاددر یعنی حال مباشرتده صنعت کتابتی مستکمل اولان کاتب
کبی عقل مستفاد صاحبی دخی معقولات مکتسبه یی مطالعه قیلور واکر عقل
مستفاد غایت کمالده اولورسه اکا قوت قدسیه دخی تسمیه ایدرلر ان شاء الله
تعالی مثنوی شریفده بوکا متعلق مبحث کلدکده تفصیل اولنه ایمدی
قوت عاقله مجردة عن المادة برجوهرهٔ مضیئه درکه ❊ مثنوی ❊ تاچه عالمهاست
در سودای عقل * سودای عقلده عجب عالملر واردر ❊ مثنوی ❊
تاچه پهناهاست دردریای عقل * دریای عقلده نه عجب وسعتلر واردر سودای
عقلدن مراد عقلك وجودیدر پهنا عریض معناسنه در لکن بو محلده واکثر
مواضعده وسعت معناسنه استعمال اولنور ❊ مثنوی ❊ صورت ما اندرین
بحر عذاب * مثلا بزم صورتمز بو بحر عذاب ودریای شیرنده که مراد دریای
عقلدر ❊ مثنوی ❊ می دود چون کاسه ها برروی آب * آب اوزرنده اولان
کوس وآینه کبی یلر وحرکت ایدر ❊ مثنوی ❊ تانشد پربرسر دریا چو طشت *
مادام که بزم صورتمز کاسه سی آب عقلدن مملو اولمیه دریا اوزرنده اولان
لکن کبیدر ❊ مثنوی ❊ چونکه پرشد طشت دروی غرق کشت *
چونکه درون طشت آب دریا ایله طولدی غرق بحر اولدی کذلك تاکم کوس
وجود آب دریای عقل معاددن واسرار ومعانیسندن پر اولمیه سیر کثرات
وعالم صورتدن خالی اولمز وحقایق واسرار ایله مالامال اولدقده عالم
صورتدن اولان نقوش والواندن تجاوز ایدوب دریای علم وحکمت وقاموس
عقل وفراسته غوطه ایدوب مشاهدهٔ وحدت ایله مستغرق بحر احدیت

اولور * عطار * عیان وعقل رادر پیش میدار * دمادم جان ودل باخویش
میدار * زعقلت کار بکشاید نه ازعقل * که نقلست این که بشنیدی توازعقل *
همه کارجهان آثار عقلست * درین جای خطرچه جای نقلست * درآن دریا
قدم زن تابن آب * نمودعشق من اینجای دریاب * درآن دریاهمه جانست
وجانان * نمودش عین پیدااست وپنهان * چوسرکردانی اندرعین دریا *
بجاهرکرزسی در منزل ما * ایمدی مرشدکامل ومرد فاضلار عاشق
صادقلری دریای عقل کل آشنالغه دعوت ایدرلر سندخی بو بحرده آشنا
اولوب قعردریایه غوطه قیل که دریتیم معانی اله کتوره سن وسینه کی صدف
کوهراکرنمایه اسراردبانی ایده سن * مثنوی * عقل پنهانست وظاهرعالمی *
عقل پنهاندر وظاهراولان عالم شهادته منسوب اولاندرکه بوعالم صورتدر
پس * مثنوی * صورت ماموجی یاازوی نمی * بزم صورتمز اول دریادن
برموج ویاخود بمدن برنمدر * مثنوی * هرچه صورت می وسیلت سازدش *
هرنسنه یه که صورت وجسم اول دریایه وسیله دوزر * مثنوی * زان وسیلت
بحردور اندازدش * لاجل هذه الوسیلة دریای عقل صورت وجسمی کندودن
ایراغ ایلر * یعنی دریای نورعقل کله غوطه قلمق ایچون جسم وصورت هرنه کم
وسیلهٔ واسطه دوزرایسه وصلت دریایه واسطه اولمیوب بلکه سبب دوری
وباعث مهجوری اولور زیرا اکا واصل اولان کندو نور یدر * ایمدی عقل
کل غیره وسیله اولور اما عقل کله آخری وسیله اولمز وکندو نفسن عارف
اولان عارف رب اولور * پس نفسنی بیلمك استین عقل کلی واسطه قیله که
عارف نفس اوله * عطار قدس سره * زعقل کل شود اسرارپیدا * نمود
جسم جان کرددهویدا * زعقل کل ببینی هرچه پیداست * که نورعشق اندروی
مصفاست * زعقل کل اکرره بردهٔ تو * چرا اندردرون پردهٔ تو * محمد عقل
کل دیدست تحقیق * زحق دریافتست این سرتوفیق * محمد عقل کل دان
ودکرهیچ * درین اسرارنی ای دوست مرپیچ * ازودریاب سرجمله اشیا *
ازوکردان توجان ودل مصفا * ایمدی ای طالب دریای زخار اسرار آکهی
* مثنوی * تانبیند دل دهندهٔ راز را * مادام صورت قیدنده اولان دل دهندهٔ
راز اولان محبوب ازلی بی کورمیه * مثنوی * تانبیند تیردوراندازرا * ومادام که
تیردوراندازی مشاهده قلمیه یعنی سببدن کذرایدوب مسبب الاسبابی کورمیه
ویاخود تیردوراندازه مضاف اولمیوب نه یبند کلمه سنك فاعلی اولمق اوزره مادام که
تیروجود رمی سهام وجودایدن فاعل حقیقی بی دیدهٔ بصیرت ایله مشاهده

ایغیه * مثنوی * اسب خودراباوه داند وزستیز * می دواند اسب خوددرراه تیز *
اول غافل کندونك اسبنی ضایع اولمش بیلوروعنادندن انی یولده تیز یلدررا سبدن
مراد غافل اولان شخصك عقل معاشیدرکه دائما اکاسوار اولوب روحنی یلدرر
* عطار * زعقل سفل افعال جهانست * که نورش درزمین ودرزمانست *
زعقل سفل دیدن باشدای جان * ولیکن درنکنجد جان جانان * زعقل
سفل خیری می نیابد * بجاکارداز آنجاکه کشاید * مثنوی * اسب خودرا
راباوه داندآن جواد * اول جواد کندواسبنی کم کشته بیلور * مثنوی * واسب
خوداورا کشان کرده چوباد * مع هذا کندی اسبی باد پویان کبی انی کشان
ایلمش * مثنوی * درفغان وجست وجوآن خیره سر * اول سراسیمه
وسرکشته ایسه جست وجوده وغلط ایدوب فغانده در * مثنوی *
هرطرف پویان وجویان دربدر * اسبنی طلب ایدیجی اولدیغی حالده هرطرفه
بیلیجی وقپودن قپویه تجسس ایدیجیدر بویله دیوکه * مثنوی * کانکه دزدید
اسب مارا کوو کیست * اول کمسنه که بزم اسبمزی سرقه ایلدی قنی وکیمدر
* یعنی من عرف سرندن آکاه وروح وعقلدن خبردار اولمیان کمراه عالم ملکوت
وارواح ومعانی واسرار عقل وروحنی طلب ایلین اسب پویان اوزرینه راکب
ودوان ایکن سوار اولدیغی آتنی ضایع ایلدم ظنیله جست وجوایدن غافل
کبیدر * پس عارف کامل ومرد واصل اکاجواب ویروب دیرکه * مثنوی *
این که زیر ران تست ای خواجه چیست * حالا سنك او بلوغك التنده اولان
اسب نه درای خواجه عجب غفلتدرکه عارف واقفدن عیا نا اسب عقل وروح
سواردن خبرالدقدن صکره کبروفهم وادراك ایده میوب بووجهله سؤال
ایدرکه * مثنوی * آری این اسب اسب لیکن اسب کو * نعم اسب در لکن
اسب قنی * پس عارف واقف جواب ویررکه * مثنوی * باخودآی ای شهسوار
اسب جو * ای غافل عنه وغفلت پرده سن دریده قیل کندیکه کل ای
شهسوار اسب جوکه حق حقیقتکی بیله سن وعالم ارواحی کندی روحنده وعالم
جبروتی عقلنده سیروتماشا ایده سن وعالم لاهوتی سرنده مشاهده قیله سن
خصوصا حق سبحانه وتعالی (وهومعکم اینما کنتم) دیو بیورمشدر ودخی
(ونحن اقرب الیه من حبل الورید) دیوتبشیر بیورمشدر * پس بواسراردن
خبردار اولمیوب وبو وجهله اولان معیت وقربدن غافل وکندیکی مهجور
بیلمك مرتبهٔ انسانیتدن دوردر * عطار * همه سالك تراتودرسلوکی *

حقیقت بیشکی شمس الداوکی * توهم هستی بخود خودرا طلبکار * حقیقت نطفهٔ برعین پرکار * ندانم تاچه نوری که حضوری * ز نزدیکی فتاده دور دوری * درونت نور خورشید حقیقی * که باروح القدس ایجار فیقی * صدف داری تووجوهر ندیدی * بزیرا برو ماه وخور ندیدی * درون خود نظر کن آفتابی * کرو بکرفته جانت نورتابی * دلت آیینه است وصیقلش یار * که بردار دازو اینجای ژنکار * هرآیینه جمال یار درتست * حقیقت ای پری رخسار درتست * زخود جوهرچه همجو بی که یابی * برون ازخود مجوزیرا نیابی * زخود غائب مشوای دل یکی دم * که درجان مرتوداری هردوعالم * حجاب دوست عین پوست باشد * چو پرده رفت کلی دوست باشد * ایعدی بنم جانم جو بندهٔ جان وطلب کنده حقیقت انسان روح وحقیقتنک کمال ظهورندن خفاسن ملاحظه ایدوب جانم قنده در دیو سؤال ایدر خبری یوقدرکه * مثنوی * جان ز پیدایی ونزدیکیست کم * ونفخت فیه من روحی ایله تشریف بیوریلان روح انسانی کمال ظهور وغایت قربندن کم و پنهاندر * مثنوی * چون شکم پرآب واب خشکی چوخم * مثلا شکم انسان خم کبیدرکه درونی آب ایله پردرو کوپك ابی وظاهری خشك اولدیغی کبی انسانك دخی ظاهری خشك وخالیدر * پس وجود انسانیده روحدن آرو یك سرمو اولمیوب جمله وجودی روح محیط ایکن روحدن خبری اولمیوب جو یندهٔ روح اولور مع هذا دیدهٔ بصیرت ایله نظر اولنسه روحدن غیری نه وار درلکن کمال ظهوری جمالنه نقاب اولوب چشم دلی روشنا اولمین مشاهدهٔ جمال روحه قادر اولمز * پس کاشف اسرار کبریا حضرت مولانا قدس سره الاسنی غایت جلاسندن مخفی وشدت اشراقندن مستور اولان روح پرفتوحی ضیا ایله الوانه تمثیل ایلدیلر کما قال قدس سره العزیز * مثنوی * کی ببینی سرخ وسبز وفوررا * ای صاحب نظر قزیل و یشیل و مور رنکلری سن نچان کوررسن * یعنی کوره مزسن * مثنوی * تا ببینی پیش از ین سه نوررا * مادامکه ذکر اولنان الوان ثلثهدن اول مظهر الوان نوری کورمیهسن الوان ثلثه ذکر ایله حصر مراد دکلدر بلکه الوانك عمومی مراد اولوب ذکر جزو وارادهٔ کل قبیلندندر * پس اولا مشاهده اولنان نوردر وواسطهٔ نور ایله الوان دخی مرئی اولور * مثنوی * لیك چون دررنك کم شد هوش تو * ولیکن چونکه سنك هوشك مستغرق فی الالوان اولدی * مثنوی * شد ز نور آن

رنکها رو پوش تو * اول رنکلر سکا نوردن حجاب ورو پوش اولوب تماشای الوان مشاهدهٔ نوردن دیدهٔ نوردیدهکی خیره و بی مزقودی * مثنوی * چونکه شب آن رنکها مستور بود * پس چونکه لباس لیل الوانی بوربدی اول کوردیکك الوان متنوعه کونه واروب مستور اولدی * مثنوی * پس بدیدی دید رنك از نور بود * پس بلاشك ولاشبهة کوردك که رؤیت الوان متنوعه نوردن ایدی * ایعدی معلوم اوله که شیخ رئیس ابوعلی سیناقنده الوانك وجودی کبیرو الوانك ظهوری یله در و بعضیلر مذهبنده وجود الوان بواسطة النور در ووجود الوان لونك ظهور یله در دینلر مشاهدهٔ الوان لون ایله اولور الوان الوانك غیر یله کورلمز دیو نورك رؤیتنی انکار ایدرلر باخصوص نور اظهر اشیادر و بلکه جمیع اشیانك ظهوری نور ایله در زیرا نور ظاهر بنفسه ومظهر لغیره در * پس منکر نور اولنلر ایچون کرکدرکه وقت غروب شمس وغیبت سراجده وظلك وقوعنده محل ظل ایله موقع ضیا بینده ادراك تفرقهٔ ضروریه حاصل اولوب وراء الوانده نور برمعنادرکه الوان آنکله مدرك اولدیغنه اعتراف ایدهلر ولکن نورك الوان ایله شدت اتحادی اولدیغی اجلدن ممتاز عن الالوان اولمیوب غایت ظهورندن مخفی اولور و بومعنانك عدم ادراکی بوجهتندرکه الوان نورك رو پوشی اولمشدر وظهور الوان دخی انوار ثلثه ایله حاصل اولورکه بریسی نور بصر و بریسی نور شمس وقمر و بریسی نور شمس وچراغدر * پس اولا انوار ثلثهٔ مزبوره حاصله اولوب بعده الوانك وجودی ظاهر اولور * ایعدی حق سبحانه وتعالینك اسماء حسنی سندن واسم شریفی دخی نوردر اول نورك تعریفنده بووجهله تحقیق ایتمشلردر النور هو الظاهر الذی ظهر به کل ظهور فان الظاهر فی نفسه المظهر لغیره یسمی نورا و بعضیلر تعریف نورده بطریق الایجاز بیوردیلرکه النور عبارة عما یظهر به الاشیاء وارباب تحقیقدن بعضیسی دخی بیورمشلرکه وقد یطلق النور علی کل حال معنویة ترد علی القلب و بها یکشف المستور من العلوم اللدنیة التی علمها الله تعالی عباده المخلصین والافراد المخصصین بها والواردات الالهیة ترد من جانب الاله بطرد الکون وصور المکونات عن القلب * پس مستکشفان استار اسرار ومستفتحان قناع انوار اولانلرك ضمیر مهر تنویرلرینه مخفی اولمیه که چونکه وجود مقابل عدم اولدیسه لامحاله وجود ایچون ظهور مقرر اولدی زیرا عدم ظلمتدن اشد بر ظلمت دخی یوقدر * فلهذا

مطلب
فی تحقیق اللون ورؤیته

مطلب
فی اسم النور

وجود ظلمت عدمدن بری و بلكه عدم دخی امكاندن عار یدر * پس جمیع اشیایی ظلمت عدمدن وجوده اخراج ایلین موجد مكونات اسم نور ایله تسمیه اولنمق وحقیقتده نوردیمك اكا لایقدر * فلهذا نورالانوار اطلاق ایدرلر * پس وجود باری برنور فائضدر كه نور ذات واسما وصفات ونور حقایق افعالندن علی ذوات الموجودات افاضهٔ نور ایدوب عموما اشیا مظاهر نورا آلهیدر وسموات وارضك نوری موجد السموات والارض ومافیهما اولان پروردكار لایزالدر كما قال تعالی (الله نور السموات والارض) ای مفیض النور علی السموات و الارض ومن فیهما * پس ذرات نور شمسدن هر برذره شمس منورهنك وجودنه داله اولدیغی كبی سموات وارضین ومابینهما ممكن الوجود اولان موجوداتدن دخی هر برموجود موجدی اولان واجب الوجودك وجودنه دلالت ایلمشلردر * فلهذا قال ابو بكر الصدیق رضی الله عنه (ما رأیت شیئا الا ورأیت الله قبله)

مطلب تقسیم النور

* ایمدی معلوم اوله كه نور ایكی قسمه منقسم اولور برقسمی ظاهر و برقسمی باطندر وظاهر دخی ایكی قسمه منقسم اولور بری محسوس و بریسی دخی معنویدر * پس محسوس اولان نور بصردر كه حق جل وعلا ذوی البصارك اعین قلوبنده خاصهٔ باصره یه ملابسه ومقارنت ایله بالاعتبار سر تدبیری ودیعت قیلدیغی كبی نور بصرده دخی اعتبار ودیعت قلمشدر وقسم ثانی كه معنویدر ونور علمدر واول شول علمدر كه من ای جهة كان وعلی ای نوع كان بالسلوك الی المعلوم حقایق علم قائم اولمز الاعلمك نوری وحقیقتی ایله قائم اولور وعلم مزبورك دخی حصولی یاسلوك عقلی ویاخود سلوك شرعیله اولور وعلم مزبورك حقیقتی تنزیه ربوبیت ایچون اولان ظهور حكمت وشهود عبودیتدر وقسم ثانی كه نور باطندر كه اول نور بصیرتدر اما نور باطن دخی سكز قسمه منقسمدر اولا نور قلب ثانیا نور ایمان ثالثا نور نفس رابعا نور روح خامسا نور عقل سادسا نور سر سابعا نور قرآن ثامنا نور كشفدر وانوار ثمانیهٔ مزبورهدن هر برنور ایچون اسرار عرشدن برسر واردر زیرا انوار مذكورهنك كلیسی حقایق عرشیه در حتی سر ثمانیهٔ حمله عرش دخی انوار مزبورهدندر * پس نور ایمان انوار صفاتدن مستمد اولدیغی كبی نور قلب دخی انوار ایماندن مستمدر وقبل التكالیف الشرعیه والاوامر النبویه قلب مؤمن انوار ایماندن مفاض علیهدر وفراست متفرسین دخی اول نوردندر وانلر شول متوسمیندر كه حق سبحانه وتعالی انلری كتاب كریمنده ذكر ایدوب (ان

فی ذلك لآیات للمتوسمین) دیو بیورمشدر * پس عیون قلوب مؤمنین قابلهٔ لانوار الایمان اولدقده حق سبحانه وتعالی عالم ملكی جملة وتفصیلا انلره كشف ایدوب بعده عالم تركیبی واطوار تركیبده ودیعه اولان اشیایی ادراك ایدر باخصوص تركیبده مودعه اولان هرذره اختلاف اوزرهدر * پس عین قلب مؤمن ذرات مزبورهدن هر برذره یی عین حقیقتده نورا آلهیدن برنور ایله قائمه اولمش نور مشاهده ایدر زیرا ذرهٔ مزبوره موصل اولان نور ایله قائمه اولمش برنوردر ومؤمن مشارالیه قلبنی وجسمنی نور كورر ونور نفس دخی نور روحدن مستمددر * پس شول كمسنهنك نفسی كه ظلمات طبایع وكدورات مادیاتدن تزكیه یه مستعد اولوب حتی نور نفس ایله نور روحی قبول ایلسه محبة الله ده مستغرق شهود اولور ونور مزبور شول نوردر كه عالم ملك ایله عالم ملكوت بیننده واقع اولوب جبروت ایله مسمی اولان لطیفهنك نور حقایق علی شول ارواح ونفوسك اسراری اول عبد خالصه كشف اولنغله نفوس مزبوره وارواح مذكوره عالم آخرته انتقال ایدوب اطوار ملائكهٔ كرام ایله علی اختلاف انواعهم حق سبحانه وتعالینك موجوداته اولان لطائف تصریفی مشاهده ایدر وافواه ذاكریندن صادره اولان كلمهٔ طیبه وتسبیحات وتهلیلاتی نور ساطع اولدیغی حالده صعود الی السماء ایتدیكن معاینه قیلور اما مشاهدهٔ مذكوره زمان استغراقده واقع اولور ونور عقل دخی نور سردن مستمددر * پس شول سالك كه عقل ماسوادن سقوط ایله خالق الامر والكونك معرفتنه مستقیم اولسه نور وجود ایله نور سره نظر ایدوب عجایب ملكوتی مشاهده وحقایق قدسیاتده سیاحت قیلور وقادر مطلق ومعبود بالحق عالم علویه وسفلیه وجزؤیه وكلیه یی كلمهٔ واحده ایله درجادون درج وحقیقة دون حقیقه نه وجهله ربط ایلمشدر علم یقین ایله بیلوب اسرار ملكوتی من حیث الامر علی الاجمال ومن حیث الحكم علی التفصیل مشاهده ایدر ونور سر دخی نور قرآندن مستمددر * پس شول كمسنه كه اكوانك سقوط وفناسیله ملاحظهٔ اغیاردن تطهیر سر ایلسه اول كمسنه یه انوار تحقیق قرآن وحقایق معارف وانواع تجلیات تلاقی ایدوب بحر قرآنده سباحت وفضای سنتده سیاحت ایلمكله بحر قرآندن لؤلؤ ومرجان وفضا سنتدن جوهر عقیان اخراج ایدر ونور قرآن نور سبحانیدر كه نور مزبور نور كشف اعلیدر كما قال الله تعالی (وانزلنا الیكم نورا مبینا) ایمدی علم شریفه

پوشیده اولمیه که استضائهٔ ملکوتیات ایچون حق سبحانه وتعالی اسم نوری سمواته
بسط ایلیوب وعالم ملکوتیات علویات ایله دخی عالم ملك مظلم ادراك اولنما غیچون
نورانیتنی وجه ارضه بسطا یلدی * پس خالق الملك والملکوت ومظهر الامر
والخلق وفاعل مطلقك اسم نوری ملکده باطن وحق ومرتبدر وملکوتده ظاهر
وحقیقت ومطلقدر * پس شول کمسنه نك که نظری من حیث القالب والجسم
اوله نورملکه نظر ایدر وشول کمسنه نك که نظری نور روح وایمان ایله اوله نور ملکوته
نظر ایدر ونور عقل ایله بصیر اولان نور کرسی یه نظر ایدر ونور سر ایله
بینا اولان نور عرشه نظر ایدر ودیدهٔ سری نور قرآن ایله روشنا اولان نور
صفاته نظر ایدر ونور کشف ایله منور اولان نور خدا مشاهده قیلور * پس
کیمه کم حق سبحانه وتعالی نور مزبوری کمال فضل واحساننדن کشف ایلسه
اسرار آخرت اکا منکشفه اولوب قبرده مونسی اول نور اولور وآخرتده دخی
اول نور ایله حشر اولور کما قال الله تعالی (یوم لایخزی الله النبی والذین آمنوا
معه نورهم یسعی بین ایدیهم وبایمانهم) وعرش حق سبحانه وتعالینك نورندن
وکرسی وقلم نور عرشدندر ولوح وسموات نور کرسیدندر وملائکهٔ کروبیون
دخی نور عرشدن وملائکهٔ صافون نور قلمدن وملائکهٔ نور لوحدن وملائکهٔ
تصریف نور کرسیدندر وجبروت که بین السماء والارض اولان برزخدر
نور سمواتدندر وارض نور جبروتدندر وحیوان نور ملکدندر ونبات نور
حیواندندر وجماد نور نباتدندر ونبات نور انساندندر وانسان دخی نور عرشدندر
فرجع الامر عوداً علی بدایته * پس شول مؤمن که اسم نورك حقیقتی اکا منکشف
اوله (ان الزمان قد استدار کهیئة یوم خلق السموات والارض) حدیث شریفنك
اسرار سعانیسی اکا فتح اولور وبو تطویلدن مراد درج تدریجی تنبیه اولمیوب
بلکه انسان مستعد بو مذکوراتی کندو حقیقتنده مشاهده قیله دیمکدر زیرا وجود
انسان کاملده اولان عقل نور عرشدن ونطق نور کرسیدن وروح نور قلمدن
ونفس نور لوحدن وقلب نور سمواتدن وجسم نور ارضدندر * ایمدی هر نورك
مستقری انسان کاملك وجودنده مودع اولوب وجود انسانی محط انوار
آلهی * ومهبط اسرار نامتناهیدر * فافهم جدا * بیت * یوز کدر طور
سینا رق منشور * بلندی اشته کور نور علی نور * کوکل دار السلام اولدی
سلامك * یریدر کعبه وهم بیت معمور * ایمدی اشیای نور آلهیده مستغرق
مشاهده ایدن ارباب بصیرتدر وحق اشیا ایله کوروب اثردن مؤثره استدلال

ایدنلر ارباب استدلالدر نتکیم حضرت مولانا بیوررلر * مثنوی * نیست
دید رنك بی نور برون * الوانك مشاهده سی خارجده اولان نورسز میسر
دکلدر زیرا شب مظلمده الوان واشکال کورنمز * مثنوی * همچنین رنك
خیال اندرون * کذلك رنك خیال درون دخی نور بصیرت وضیای عشق
ومحبت وتجلیات صفات احدیت اولمدقجه مشاهده اولنماز امانور بیرون ایله
نور درونده فرق بودر که نور ظاهری غروب شمس وقمر وانطفاء سراج وعمی
بصر ایله محجوب وغایب اولمق متصوردر امانور درون که پرتو نور تجلی جمال
آلهیدر جمیع موجوداته وجود اول نور بی افولدن افاضه اولنوب آنك غروب
وتغیری محالدر * پس لاجرم الوان ظاهر نور ظاهری اولمادن مشاهده ممکن
اولمدیغی کبی نور ربانی اولمدین دخی قیام اشیا واحوال درون مشاهده اولنمق
میسر کلدر * مثنوی * این برون از آفتاب وازسها * بونور ظاهر آفتاب
وسهادندر یعنی کواکب مضیئه دندر * مثنوی * واندرون از عکس انوار علا *
واول نور باطنی عکس انوار خدا * و پرتو تجلیات صفات واسمادندر * مثنوی *
نور نور چشم خود نور دلست * نور چشمك نوری خود نور قلبدندر
* مثنوی * نور چشم از نور دلها حاصلست * زیرا نور چشم کوکللر نورندن
حاصلدر * مثنوی * باز نور نور دل نور خداست * کذلك کوکل نورینك
نوری نور خدادر * مثنوی * کوزنور عقل وحس پاك وجداست * که اول
نور خدا نور عقل وحسدن جدادر ویاخود عقل وحس اول نوردن جدادر
یعنی عقل معاش وحس اول نوری ادراك ایلمز ونور خدا دخی عقل وحس
نوری اولمقدن منزهدر وحقیقتده نور اطلاقی حقه صحیحدر وما سوایه نور
اطلاق اولنماق مجاز محضدر وعند ارباب الظاهر نور ظهور معناسنه اولوب
ظهور ایسه امر اضافیدر زیرا شیٔ ایکیدن خالی دکلدر یا غیر اوزرینه ظاهر
ویاخود غیردن باطندر * پس نور بالاضافة ظاهر وبالاضافه باطندر وظهور
نور ایسه لاجرم ادراکات اوزرینه در واقوای ادراکات عند العوام حواس
اولوب حاسهٔ بصر دخی ادراکاتدندر بالاضافه حس بصری یه مدرك
اولان اشیا دخی اوچ قسمدر * برقسمی بنفسه مبصر اولمیانشیدر که مثلا
اجسام مظلمه کبی * وبرقسمی بنفسه مبصر اولوب لکن انکله غیری مرئی
اولماز مثلا اجسام مضیئه دن اولان کواکب وجمرهٔ نار غیر مشتعله کبی * وبرقسمی
دخی هم بنفسه مبصر اولوب وهم غیرنی مبصردر مثلا شمس وقمر ونیرات مشتعله

مطلب..
رؤیة البصر علی ثلثة انواع

مطلب
في نقيصة البصر من العقل والفرق بينهما

كبى ايمدى نورچشم برقوت باصره در كه ذوالعين اولان هر حيوانده موجوددر لكن چشم حيوانده انضمام نورقلب اولمامغله حس حيوانى حقيقت اشيايى فهم ايتمز * پس نورچشمنده نورعقل وقلب وروح اولميان كمسنه انسان صورت وحيوان سيرتدر وحجة الاسلام امام محمد الغزالى قدس سره مشكات الانوارده بيوردلر كه قلب انسانيده عين واردر وعين قلبه كاه عقل وكاه روح وكاه نفس انسانى تعبير اولنور * پس عقل ايله مراد اولان بودركه عاقل انكله بهيمه ومجنون وطفل رضيعدن ممتاز اولور وقوت باصره ده يدى نقيصه اولوب عقل نقايص مزبوره دن پاك وعاريدر * پس بصره ده اولان نقيصه ﴿ اولا ﴾ بودركه عين غيرىبى حس ايدر لكن كندو ذاتنى ادراك ايتمز عقل ايسه هم غيرى وهم كندو نفسنى وصفات نفسى ادراك ايدر زيرا عقل نفسنى علم وقدرت ايله مشاهده وعلم نفسنى وعلم نفسه اولان علمنى وعلم نفسيله علمنك علمنى الى غيرالنهاية ادراك ايدر وبو برخاصيتدركه مايدرك بآلة الاجسام اولانك بريسى ايله تصور اولنماز ﴿ ثانيا ﴾ عين كندويه بعيد اولانى وافراط ايله كمال قربده اولانى ادراك ايتمز عندالعقل ايسه قرب وبعد متساوى اولوب طرفة عين سمواته عروج ولحظهٔ واحده ده تخوم ارضه نزول ايدر وبلكه جناب قدسه طيران ايدر * پس نورعقل ودل انموذج نورخدادر كرچه كم ذروهٔ مساواته ترقى دخى ايتمز ايسه ينه انموذج محاكاندن خالى دكلدر ﴿ ثالثا ﴾ عين وراء حجابده اولانى ادراك ايتمز اما عقل بدن خاص ومملكت قريبه سنده تصرف قيلديغى كبى عرش وكرسى وماوراء حجاب سمواتده وملأ اعلى وملكوت اسمى ده دخى تصرف ايدر وبلكه حقايقك كليسى عقلدن محتجبه اولماز وعقلك محجوب اولماسى صفات نفسدن برسبب ايله محتجب اولديغندندر ﴿ رابعا ﴾ عين اشيانك ظواهر وسطوح وصور وقوالبنى كوروب بواطن وحقايق اشيايى ادراك ايتمز عقل ايسه بواطن وحقايق اشيايه رفتار وتغلغل ايدوب حقايق وارواحنه مطلع اولور واشيانك سبب وعلت وغايت وحكمتنه واقف اولوب نه شيدندر ونيجه خلق اولنمشدر وقاچ معنادن جمع ومركب اولمشدر ومراتب وجوددن قنغى مرتبه يه نزول ايتمشدر وخالقنه اولان نسبتى نه وجهله در ومخلوقاتنه اولان نسبتى نه جهتندر جمله سن استنباط ايدر ﴿ خامسا ﴾ عين بعض موجوداتى باصره ومعقولاتك جمله سندن قاصره در ومحسوساتك دخى اكثرنى كورمز زيرا اصوات وروايح وطعوم وحرارت

وبرودت وقواى مدركه دن اولان سمع وبصر وشم وذوقى ادراك ايتمز وبلكه صفات باطنهٔ نفسانيه دن اولان فرح وسرور وغم وحزن والم ولذت وعشق وشهوت وعلم وارادت وبونك امثالى موجوداتى فهم ايتمز زيرا عين مختصر المجرى وضيق المجالى اولوب عالم اشكال والواندن تجاوزه قادر اولمز اجسام ايسه فى اصلها اخس اقسام موجودات اولوب والوان واشكال اعراض اجسامدر اما عقل موجودات مزبوره نك كلبسنى ادراك ايدوب وحكم يقين وصادق ايله جمله سنده حكم وتصرف ايدر * پس اسرار باطنه عندالعقل ظاهره ومعانئ خفيه جليه در وحواس خمس ظاهرى وباطنى جواسيس عقل اولوب وبونلردن ماعدا عقلك نيجه خوادمى دخى واردر ﴿ سادسا ﴾ عين مالانهايه اولانى ادراك ايتميوب انجق متناهيه اولان صفات اجسامى كورر عقل ايسه علم غيرمتناهى يه كوره معلومات بى نهايه ادراك ايدر واكرچه كم عقل علوم مفصله يى ملاحظه قلسه حاضردن اولان حاصل لاجرم متناهى اولور فاما بوقدر واردركه عقلك مالانهايه سى واردر ﴿ سابعا ﴾ عين كبيرى صغير ومتحركى ساكن وساكنى متحرك كورر مثلا دريا دكناره قريب فلك جاريده اولان كمسنه لر جبال راسيانى كندبلريله معا حركت ايدر ملاحظه قيلور حال آنكه متحرك دكلدر ومثلا شمس وقمرى جنه وسپر مقدارى كورر وكواكبى التون قدرجه كوروب وظلال ونجومى وصبيانى ساكن كورر اما عقل شمس وبعض كواكب اضعاف مضاعفه جرم ارضدن كبير اولديغن ادراك ايدوب وصبى دخى من حيث النشو والنما والزيادات مستمرا متحرك اولوب ظل دخى حركتدن كسسته اولميوب كواكب دخى هر لحظه ده اميال كثيره حركت ايلديكن ملاحظه ايدر كما قال صلى الله تعالى عليه وسلم لجبريل عليه السلام (ازالت الشمس فقال لانعم فقال كيف قال منذ قلت لا الى ان قلت نعم قد تحرك مسيرة خمسمأة سنة) * پس انواع غلط بصر متكثره اولوب عقل غلطدن عاريدر اما برسائل سؤال ايدوب عقلاء خودنظر عقليده غلط ايدكارين كورى بورز دريسه بوسؤاله جواب ويروب بيوردلر كه سن ديديكك عقلاده خيالات واوهام وبعض اعتقادات واردر كه انلرك احكامنى احكام عقل ظن ايدرلر * ايمدى غلط خيالات واوهام واعتقاداته منسوب اولوب عقله غلط نسبت اولنمز زيرا چان عقل غشاوهٔ وهم وخيالدن مجرد اولسه اندن غلط متصور اولميوب بلكه اشيايى عقلى ماهى عليه ادراك ايدر لكن تجريد عقلده عسر

عظيم اولمغله هر كسه ميسر دكلدر وتوازع مز بوره‌دن عقلك كما هو تجردى
اولمز الا بعد الموت اولور وعند الموت غطا منكشف واسرار متجليه اولمغله
هراحد خير و ياخود شردن هرنه تقديم ايلمش ايسه يوم جزاده حاضر بولوب
كتابنى مشاهده ايدر وصغيره وكبيره برشئ ترك اولنميوب جمله‌سنى احصا قيلوب
(فكشفنا عنك غطاءك فبصرك اليوم حديد) خطاب مهيبنى استماع ايدر
* پس غطانه در ديرايسه‌ك غطا خيال ووهم و بونلرك امثاليدر واوهام
وخيالات باطله واعتقادات فاسده ايله مغرور اولنلره وجه مشروح اوزره
كشف غطا اولدقده (ربنا ابصرنا وسمعنا فارجعنا نعمل صالحا) قول كريمى
فحواسنجه برمخلص ومنجا استيوب نالشلر ايدر اما امنيه‌سى حصوله قرين
اولميوب نالشى مفيد اولمز * ايمدى بنم جانم غشاوهٔ وهم وخيال واعتقادات
فاسده‌دن مجرد اولان شول عاقلك عقليدركه روح قدسيدن استفاضهٔ انوار
ايدوب غش ودنس بشريه‌دن مقدس اوله وروح قدسى روح محمديدركه جميع
خلايق انوار معارفى اول روح الارواحدن استفاضه ايدوب واكابلا واسطة
حقدن افاضه اولور * پس اى عاشق صادق سندخى مظهر سر محمدى اولان
كامل ومكملاردن مستفيض اولوب كدورات نفسانيه‌دن خلاص اولدقده
(موتوا قبل ان تموتوا) مرتبه‌سن كوروب (لو كشف الغطاء ما ازددت يقينا) معناسنى
فهم ايدرسن وروح وسرك روح محمدى وسر احمدى يه واصل اولدقده
نور چشمك نور قلبدن ونور قلب دخى نور خدادن اولور والا شب تيرهٔ كثرت
ولبلهٔ مظلمهٔ انانيتده اولنلر نورى قنده كورر زيرا ﴿ مثنوى ﴾ شب نبد نور
ونديدى رنكها * كيجه نور يوقدر رنكارى دخى كورمدك ﴿ مثنوى ﴾ پس
بضد نور پيدا شد ترا * پس نورك ضدى سببى ايله سكا نور پيدا اولدى * يعنى
الاشياء تنكشف باضدادها وفقنجه كيجه‌نك ظلمتى اولمسه نورك ضياسى
بيلنمزدى * ايمدى مرشد كامله واصل اولان عاشق مستعد دخى قبل وصول
المرشد كندينك صفات بشريه‌سى چاه مظلم طبيعتده مكدر ايكن مرآت
قلبنه مطلع نور محمديدن آفتاب حقيقتى پرتو ايتدكده (واشرقت الارض بنور
ربها) فحواسنجه اراضىٔ مقدسهٔ قلبى منور ومزهر اولوب قبل اشراق النور
نه مرتبه ظلمتده ايدوكى معلوم اولور ومقتضاى صفات نفسده اولان انواع
تلوناتى مشاهده ايدوب تنزل وترقيسن فرق وتميز ايدر * ايمدى بنم جانم
﴿ مثنوى ﴾ ديدن نور ست آنكه ديد رنك * اول نورى كورمكدر بعده

رنكى كورمكدر ﴿ مثنوى ﴾ وين بضد نوردانى بى درنك * و بو معنايى يعنى
اول نور بعده رنكى كورمكى بلا فكر و بلا توقف نورك ضديله بيلورسن ايمدى
ظاهرى اولان احوالده بونى بيلمك بديهيا تدن اولوب ملاحظه ونظره
احتياجى قالمديغى كبى اراضىٔ قلبى نور محمدى ايله پرضيا اولان عاشق صادقك
دخى توقفى قالمزكه بشريتك ظلمتى نور مصطفوى ايله رفع اولوب عيوب نفس
آنكله وكمالى دخى آنكله بيلنوروكاهدن قلب اوزرينه واقع اولان نقطهٔ سويدا
اول نور ايله سهيلوروكيز لولر آشكاره اولور ﴿ مثنوى ﴾ رنج وغم راحق پى آن
آفريد * حق تعالى جل شانه رنج وغمى انكيچون خلق ايلديكه ﴿ مثنوى ﴾
تابدين ضد خوش دلى آيد بديد * تا بو ايكى ضد سببى ايله خوش دلك ظهوره
كله مثلا خسته‌لق اولماسه صاغلق وفقر اولمسه غنا والم اولمسه حضور
وغم اولمسه سرور وذلت اولمسه عزت ورحمت اولمسه راحت بيلنمزدى و برى
برندن فرق اولنمزدى كذلك عاشق صادقلرك قلبنده دخى احيانا رنج كثرت
وماسوادن حاصل اولان غم وكدورت انكيچوندركه عالم وحدت ونور محبت
وتجلىٔ احديتى آنكله فرق ايدوب دائما مجاهده ومشاهده ده اوله وظلمت
قلبدن حقه صغنوب وروى نيازى عتبهٔ چاره سازه قويوب (اللهم اجعل
فى قلبى نورا وفى سمعى نورا وفى بصرى نورا وعن يمينى نورا وعن شمالى نورا
وفوقى نورا وتحتى نورا وامامى نورا وخلفى نورا واجعل لى نورا) مناجاتندن منفك
اولميه ﴿ مثنوى ﴾ پس نهانيها بضد پيدا شود * پس نهانيلر ضد ايله
پيدا اولور و ياخود چوق كزلولر ضد ايله آشكار اولور ﴿ مثنوى ﴾ چونكه
حق رانيست ضد پنهان بود * چونكه حقك ضدوندى يوقدر پنهاندر يعنى اول
قادر مطلق وجناب حقك وجودده شريكى والوهيتده ضدى يوقدركه
وساطت تضاد وتقابل ايله ظهور ايده بلكه مراياى موجوداتده جميع اسماء
متقابله وصفات متضاده ايله تجلى حقدن غيرى يوقدر * فسبحان من اختفى
عن الخلق بشدة ظهوره واحتجب عنهم لاشراق نوره * آه اى عاشق بيچاره
تجلىٔ احدى الذات عاشقى افنا ايدوب كنديلكسز قالدقده اول بى ند و بى
شريك اولان احد وصمدك نورندن غيرى باقى قالميوب حق سبحانه وتعالى
مرآت دل مصفادن كندى جمالن كندى مشاهده ايدر اكهى قلبه
سن نوركه جلاوير ﴿ عطار ﴾ قديمى محدثم من دردو عالم * زنودارم عيان
ديداين دم * چه حالست اين كه جمله جان تو باشى * مرا پيدا وهم پنهان

تو باشی * نمی یابم بجز ذات توای جان * حقیقت هر مرا بخود اعیان * منزه
چون تو بی من خود که باشم * که بی بود تو من هرکز نباشم * آه کم غایت خفاسی
کمال ظهورندندر * ﴿مثنوی﴾ که نظر بر نور بود آنکه برنك * ایمدی چونکه
پنهان ضد ایله عیان اولور نظر اول نوره اولوراندن صکره رنکه اولور ﴿مثنوی﴾
ضد بضد پیدا بود چون روم وزنك * ضد ضد ایله پیدا اولور رومی وزنکی کبی
﴿مثنوی﴾ پس بضد نور دانستی تو نور * پس نوری اکر آفاقی واکر انفسی
صدی اولان ظلمت ایله بیلدك ﴿مثنوی﴾ ضد ضد را می نماید در صدور
ضدور وظهورده ضد ضدی کوسترر * یعنی ضد ضددن ظاهر اولمق
ممکناتده اعتبار اولنوب واجب الوجودده ضد اعتباری یوقدر زیرا ﴿مثنوی﴾
نور حق را نیست ضدی در وجود * حق نوری ایچون وجودده ضدیوقدر که
﴿مثنوی﴾ تا بضد اورا توان پیدا نمود * تاکم ضد ظلمت اولان نور کبی انی دخی
ضد ایله کوسترمك ممکن اوله * یعنی وحدتی مقابل کثرت واطلاقی دخی مقابل
مقید دکلدر وحدتی کثرتدن واطلاقنی قیددن فرق ایتمکله مطلق وجوده
استدلال ایدوب عارف اولهسن ﴿شیخ رضی الله عنه﴾ ان الذی
اظهر الاعیان اوظهرا * ما زاد حکما عن الامر الذی ظهرا * هو الجلی الخفی فی
تصرفه * فلیس یظهر منه کما ظهرا * مقدس الذات عن ادراك ما ظهرا * لکنه
یهب الارواح والصورا * ایمدی نظر حق بین جمله کثرات واضداد ایله
منجلیه بر حقیقت مشاهده ایدر که کثرتی وحدت ووحدتی کثرتنه مزاحمه
و یرمز وکثرات ومظاهر حقه محل ومکان اولمز اما (الم نشرح لك صدرك)
معناسندن خبردار اولمیان محجبك سینه سی بو مقالدن منشرح اولماز ﴿عطار﴾
کمالش عقل وجان هرکز ندیدند * اکرچه راه بسیاری بریدند * فروشد عقلها
درقطرهٔ آب * همه در قطره پنهانست دریاب * همه در بحر این اندیشه
غرقند * ز فکرت دائما پویان بفرقند * ایمدی بنم جانم مادامکه سن سنکله سك
﴿مثنوی﴾ لاجرم ابصار ما لاتدرکه * لاجرم بزم ابصارمز انی کورمز
﴿مثنوی﴾ وهو یدرك بین تو از موسی و که * واو هو حالیه اولوب ضمیر منفصل
حقه راجع ومفعول یدرك محذوف اولوب تقدیر کلام وهو یدرك الابصار
دیمکدر و بین تو از موسی و که جملهٔ مستأنفه در یعنی حال بو که خدای متعال
جمیع ابصاری کورر وسن بزم ابصارمز حضرت خدایی کوره مدیکی
موسی علیه السلام وجبل طوردن کور که (رب ارنی انظر الیك) دیدکده

(لن ترانی) یاموسی بیور یلوب وجبل طور نور تجلی یه طاقت کتورمیوب
پاره لندی وحضرت موسی بیهوش اولوب دوشدی بونك تفصیلی مقدما
مثنوی شریفك اوائلنده تفصیل اولنمشدر امانفی ادراك نفی رؤیتی مستلزم
دکلدر زیرا ادراك احاطه یه دیرلر حق سبحانه وتعالی ایسه محاط اولمقدن
منزهدر معتزله ایسه خلافنه ذاهب اولوب رؤیتی انکار ایدرلر و بو بیت
شریف سورهٔ انعامده اولان (لاتدرکه الابصار وهو یدرك الابصار
وهو اللطیف الخبیر) آیت کریمه سنه اشارتدر روی ابو سعید الخدری رضی الله
عنه عن النبی صلی الله علیه وسلم انه قال فی قوله تعالی (لاتدرکه الابصار
لو ان الجن والانس والشیاطین والملائکة منذ خلقوا الی ان فنوا صفوا صفا واحدا
ما احاطوا بالله ابدا) وقال ابو یزید البسطامی فی قوله (لاتدرکه الابصار)
ان الله احتجب عن القلوب کما احتجب عن الابصار فاذا وقع التجلی فالبصر
والفؤاد واحد) یعنی محدثاتدن اولان ابصار ظاهره و باطنه دن اکا برشیء لاحق
اولماز اول فرد واحد (لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفوا احد) وقادر مطلقك
صمدیتی هر لحوقدن مقدس ومنزهدر ودرك ولحوق مخلوقاته منسوبدر
(وهو یدرك الابصار) یعنی اول بی مثل و بی نظیر وسمیع و بصیر ابصاره تجلی
ایله افنای محدثات ایدوب بر موجب (کنت سمعه و بصره) عارف فانینك نور
بصر بصیرتی اولوب برخوای و بی بصرانکله کورر وعند التجلی فی الرؤیة
بنور الربوبیة ابصار ظاهره و باطنه متساوی اولور وذات حق ادراك
اولنمقدن ولحوق محدثاتدن لطیفدر وتجلیسنه مستحق اولن عبادنی خبیردر
وایجاد مکونات وابداع موجودات اول ذات پاکك کمال لطف وکرم وعنایت
فضل واحسانندندر لایحیط به العلوم ولایدرکه الفهوم (واحاط بکل شیء
علما) حقا ذات بیچونی حدثان نیچه ادراك ایده بیلور که عند ظهور سطوات
تجلی الذات وجود کون عدمدر وحق سبحانه وتعالی مشابهته حدثاندن
مقدس اولان بصر قدیم ایله ابصاری ادراك ایدوب وانوار صفتنی ابصاره
اکسا ایتمکله ابصار دخی حق نوریله مشاهده ایدر رؤیتی کندی نفسیله
اولمز زیرا خالق بیچونك ذات لطیفی مطالعهٔ خلقدن ممتنعدر و بر لطیف و کریم
در که قلوب عاشقینی بالعجز والاضطرار نعت عشقیله ضیاء وجه کریمه
منجذبه وارواح عارفینی بحار محبتده مستغرقه وفضای هویتده فانیه اولدقلری
تجلیات الطف وجمالندندر وقلوب طالبین دخی معارك اشواقده مدهوش

> مطلب
> تفسیر وهو یدرك الابصار

مطلب
تفسیر اسم لطیف

وعقول سالکین بیداء الوهیتده مضمحل و بیهوش اولدقلری ادراك
غوامض علم الهیدندر هو اللطیف الذی ان دعوته لباك وان قصدته آواك
وان احببته ادناك وان اطعته کافاك وان عصیته عافاك وان اعرضت عنه دعاك
وان اقبلت الیه هداك وقال الجنید اللطیف من نور قلبك بالهدی وربی جسمك
بالغدا وجعل لك الولایة فی البلوی ویحرسك وانت فی اللظی ویدخلك الجنة
المأوی وقال الحسین فی قوله اللطیف قال لطف عن الکنه فانی له الوصف
ومن لطفه ذکره لعبده فی الدهور الخالیة اذ لا سماء مبنیة ولا ارض
مدحیة قبل سبق الوقت واظهار الکون وما فیها فهذا معنی اللطیف * مولانا جامی
فرماید * هست تو بی هستی مطلق تو بی * هست که هست بود الحق تو بی *
چشم مشبه زجمال تو کور * عقل منزه زکمال تو دور * هست زتنزیه تو تشبیه تو *
نیست جزین غایت تنزیه تو * نور بسیطی وغبار بت نه * بحر محیطی و کنار یت نه *
نیست کنار یت ولی صد هزار * کوهرت ازموج فتد بر کنار * موج تو بود
آنکه شدی جلوه کر * درخود برخود بهزاران صور * در تتق ذات تو هر
سر که بود * روی در آیینهٔ علت نمود * صورتشان عکس نما شد زذات *
ذات زتکرار صور شد ذوات * انجمن جمع همه عالم است * رونق آن انجمن ازآدم
است * باتو خود آدم که وعالم کدام * نیست زغیر تو نشان غیر نام * کرچه نماند
بسی غیر تو * نیست درین عرصه کسی غیر تو * چون فتم از پای مرا دست کیر * انت
نصیری والیك المصیر * ایدی ای مستمع قابل ابصاره عدم رؤیت من حیث ذاته
اولوب من حیث الصفات والآثار دکلدر اکرچه معنی چشم ظاهر ایله کورلمز لکن
معنی صورتده ظهور ایتمکله اثردن مؤثره وصورتدن معنایه استدلال اولنور * پس
کر کدرکه اختلاف صور ایله معنی صوردن محجوب اولمیه سن کورمزمیسن که
برای اندیشهٔ صورت هزار وصد هزار صورت حرف وصوت ظاهر اولوب
وسن صوت وحرفك امواجنی مشاهده ایدرکن بحر مواج اندیشه قنده ایدوکن
بیلمزسن لکن لطافت امواجدن لطافت بحر مواجه استدلال ایدرسن اکا بناء
کاشف اسرار کبریا حضرت مولانا روح الله روحه بیوررلر که * مثنوی *
صورت ازمعنی چوشیر از بیشه دان * عالم معنادن بو عالم صورتی بیشه دن
ظهور ایدن شیر کبی بیل یعنی شیرك نشو ونما ومقر ومأواسی بیشه زارده
ظهور ایدوب عودتی دخی بیشه زاره اولور کذلك عالم صورت دخی بیشه
زار معنادن بروز ایدوب کیرو معنایه رجوع ایدر * مثنوی * یا چو آواز وسخن

اندیشه دان * و یاخود عالم صورتی فکر واندیشه دن صورت بند اولان نطق
وصوت کبی بیل یعنی عالم معنی فکر واندیشه وعالم صورت آواز وسخن مثابه سنده در
بو خود مشاهددر که * مثنوی * این سخن وآواز زاندیشه خاست * بو آواز
وسخن اندیشه دن ظهور ایتدی فاما * مثنوی * تو ندانی بحر اندیشه کجاست *
بحر اندیشه سن قنده در بیلمزسن زیراکه انسانه نه متصل ونه منفصل ونه خارج
ونه داخلدر انکیچون بلنمه سی بغایت مشکلدر * مثنوی * لیك چون موج
سخن دیدی لطیف * ولکن چونکه سخنی لطیف کوردك * مثنوی * بحر
آن دانی که باشد هم شریف * آنك بحرنی دخی هم بیلورسنکه شریف ولطیفدر
* مثنوی * چون زدانش موج اندیشه بتاخت * چونکه بحر عقل ودانشدن
موج اندیشه اولان حرف وصوت جانب نطقه چاپدی * مثنوی * از سخن
وآواز او صورت بساخت * سخندن واول سخنك آوازندن الفاظ وعبارات
شکلن باغلیوب صورت دوزدی * مثنوی * از سخن صورت بزاد وباز مرد *
وسخندن صورت کلام تولد ایدوب کیرو مرد وزائل ایلدی * مثنوی *
موج خودرا بازاندر بحر برد * بحر دانشدن حاصل اولان موج سخن کندویی
کیرو بحر دانشه ایلندی زیرا حروف وکلمات اعراض سیاله کبی ایکی زمان
باقی قالمز نتکیم شیخ محمود شبستری دخی کلشن رازده بیوررلر که * کلشن *
یکی دریاست علم ونطق ساحل * صدف حرفست وجوهر دانش دل * بهر
موجی هزاران در شهوار * برون ریزد زنقل نص واخبار * هزاران موج
خیزد هردم ازوی * نکردد قطرهٔ هرکزکم ازوی * وجود علم ازآن دریای
ژرفست * غلاف در او از صوت وحرفست * معانی چون کند اینجا
تنزل * ضرورت می شود اورا تمثل * کلشن رازك ابیاتنده اولان دریادن مراد
مطلق وجوددن عبارت اولوب وانك کناری تجلیٔ ذاتیدر که حضرت علمدن
عبارتدر وابر صفت قدرت وارادتدر و باران صفت اقدس وصدف اعیان
ثابته وماهیات ممکنه وحروف بسیطهٔ عالیه ودرر ولآلی وجواهر متلالی
معارف قطری وموج شؤنات الهیه در و یاخود دریا حقیقت محمدیه ابر اسماء
ذاتیه وصفات اولیه و باران فیض اقدس اسمائی وصدف استعدادات ذاتیه
وقابلیات ازلیه ودرر وجواهر معاهد اولیه درکه الست بربکم حیطه سندن
منعقد اولمشدر وساحل صفت کلام نفسی ونطق معنوی حقیقی صورت علم
وموج انبساط نفس رحمانی ومدد فیض وجودی درکه هردم مد وجزر

وقبض و بسط اندن حاصلدر و یاخود دریا عالم جبروت واحدیت وابر تجلی ثانی وساحل عالم ملکوت وابر اسماء افعال و باران فیض مقدس وصدف تعینات معنویه ودرر ولآلی علوم وادراکات مرکبه ومعارف ذوقیه ومشاهدات روحیه ومقامات قلبیه وتجلیات آلهیه وجواهر اعیان روحیه وجسمیه وموج استمرار آثار صفت تکوین اوله و یاخود دریا وجود انسان کامل وامواج احوال معنویه وحالات قلبیه وساحل متضمن علم وادراك اولان عدم شعور که فنا فی الله اندن عبارتدر و باران فیض انوار تکمیل وصدف کوش سامع طالب وجواهر معارف انوار ربانیه و یاخود بر توجیه دخی بو وجهله ممکندر که دریا دل داناو سحاب تجلیات و باران تطورشهود ومشاهدات وصدف اطوار قلبیه ودرولؤلؤ انوار سبعه وساحل متضمن علم وادراك اولان نشأهٔ عنصریه ومرتبهٔ بشریه در وکذلك لسان ساحل وحروف وکلمات صدف ومعانی درر وجواهردر * ایمدی بنم جانم بو مقدمات معلومك اولدیسه ﴿ مثنوی ﴾ صورت از بی صورتی آمد برون * صورت بی صورتلك عالمندن ظهوره کلدی یعنی عقل کلدن امتداد نفس رحمانی ایله ظاهر ومراتب کونیه ده متشکل اولوب حروف وکلمات کبی معانی اسماء آلهیه بارزه و باهره اولدی ﴿ مثنوی ﴾ بازشد کانا الیه راجعون * کیرو کلدیکی یره کیتدی زیرا که موجودات ممکنه ز تحقیقا جمله مز اکا راجعلرز ای عاشق صادق دریای مطلق وجودك موجی ایکی نوعدر که بریسی جمالی و بریسی جلالیدر موج جمالی ایله صور کثراتی هویدا ایدوب موج جلالی ایله دخی تعینات مقتضیات جمالی مختفی ایدر اما اختفادخی عدم صرف اولمیوب بلکه تموج جلالده شب وروزك تعاقبی کبی تعینات جمالی باطن ومقتضای تعینات جلالی ظاهر اولورز براکه اشیاده ایکی وجه واردر نتکیم ابتداء مثنوی شریفده * هر کسی کودرماند از اصل خویش * بیتنده بونك ذکری سبق ایتمشدر یعنی وجهینك بریسی ظهورووجود وبریسی بطون وعدمدر * پس تجلی جمال ایله اشیانك وجه وجودی وتجلی جلال ایله وجه عدمی ظاهر اولور ودورهٔ دنیا وآخرت کبی اشیانك دخی جلال وجمالك دورهٔ معینه لرنده بر اقتضالری واردر * بیت * چوموجی برزند کردد جهان طمس * تعین شد کأن لم تغن بالامس وهمچنین دریای وحدتك دخی امواجی ایکی نوعدر * بریسی انبساط بساط جواهر واعیان صورت ومعنای مقتضیدر وبریسی دخی جانب مرکز وحدت

وفناء ذاتی یه امواج کثراتك انقباضنی مقتضیدر وجهان وجهانیان موج انقباضی ایله منطمس اولوب کویاکه اولدن دخی معدوم کبی مختفی اولور وحالت مزبوره ده مقتضای وهم وخیال پیش نظر سالکدن مرتفع اولوب فناء ذاتیٔ ممکنات حد شهوده رسیده اولور اما اویله دکلدر که ممکن ایچون بر ذات وحقیقت اولوب و کندو حدندن تجاوز ایتمکله ممکن ایکن واجب اوله حلول واتحاد محالدرز یراوجود اضافینك وجود مطلق وهستیٔ حقك وراسنده برغیر حقیقتی یوقدر * پس دوریٔ حق وحقیقتی فراموش ایتمك کشی کندی نفسندن دوراولمقدر کما قال الله تعالی (یا ایها الذین آمنوا لا تکونوا کالذین نسوا الله فانسیهم انفسهم) ایمدی حقه قریب وبعید اولمق زمانی ومکانی دکلدر زیرا حق جل وعلا زمان ومکاندن منزهدر وبعید اولمق جانب بنده دندر جانب حقدن اولماز زیرا حق عبادنه حبل الوریددن اقربدر وقلب وروحدن دخی نزدیکتردر وغایت بعدایله قرب مفرط قوت باصره یه مانع شهود ورؤیت اولدیغی کبی کمال قرب وحضور دخی مانع رؤیت وادراکدر * پس حقدن بعید اولمق عبد کندو انانیتنده قریب اولوب توجهنی هستیٔ موهومنه مقصور ایتمکدن عبارتدر وتقرب الی الله دخی عبد فانی کندودن وخصوصیت تعیننی ادراکدن دوراولوب وبصیر بصیرت ودیدهٔ فؤادی کلیت ایله وحدت حقه متوجه اولمقدن عبارتدر فلهذا حق سبحانه وتعالی یه قرب وبعد معنویدر صوری دکلدر * م * آنکه هست اواقرب از حبل الورید * توفکنده تیرفکرترا بعید * قرب نی بالا و پستی رفتنست * قرب حق از حبس هستی رفتن است * وبو ذکر اولنان فناوانتفا وتلاشی واختفادخی نوعینه منقسم اولوب بریسی کلی وجزوی آفاقی و بریسی دخی کلی وجزوی انفسیدر وجزویٔ آفاقی بر موجب (کل یوم هو فی شأن) هردم واقع اولور اما کلی آفاقی انتقال فرداریه نك عندنده واسماء ذاتیه دن هر بر اسمك اقتضاسنجه حصوله کلور جزوی انفس ایسه تابع آفاقیدر وکلیٔ انفسی متضمن مظهر کلیه اولان فنا و بقا حالنده بحسب اختلاف احوال سالکین ظهوره کلور وامواج مزبوره متضمن نشأت وشئونات لایتناهی اولور * بیت * هزاران نشأهٔ داری خواجه در پیش * بیرو آمد شد خودرا بیندیش * زیرا بحسب اقتضاء جمال وجلال ومقتضای فرداریهٔ اسماء ذاتیه وجودده وعدمده جمال وجلالدن هر برینك بر اقتضاسی واردر که اقتضاء مزبور ایله مقتضیات جمیع اسما ظهوره کلمکله نشأت وظهورات غیر متناهیه باهره اولور (فلا تعلم نفس ما اخفی لهم من قرة اعین) (قل اللهم

مطلب
فی بیان القرب والبعد الی الله تعالی

مالك الملك تؤتی الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء) پس كاشف اسرار
كبریا حضرت مولانا معانی مزبوره یه اشارت ایدوب بیوررلر كه ✻ مثنوی ✻
پس ترا هر لحظه مرگ ورجعتیست ✻ پس ای سالك قابل ومستمع مقبل نور بصیرت
ایله باقسەك سكا هر لحظه موت ورجعت واردر ✻ یعنی فی كل آن اعدام وآنك
مثلی ایجاد مقرردر لكن امثال تجدد واشكال تعاقب ایتمكله غافلر بو اسرار
الهیه دن محتجبلردر ✻ پس بر فحوای معنای حقیقی (بل هم فی لبس من خلق
جدید) ممكناتدن هر بر فرد علی الدوام خلق جدیدده در ✻ مثنوی ✻
مصطفی فرمود دنیا ساعتیست ✻ فلهذا سرور انبیا واولیا حبیب خدا حضرت
محمد المصطفی علیه من صلوات الله الاوفی (الدنیا ساعة) بیوردی وقال تبارك
وتعالی (وما امرنا الا واحدة كلمح بالبصر) وقال الله تعالی (وما امر الساعة
الا كلمح بالبصر او هو اقرب) ✻ پس عمر دنیا بر ساعت اولدیغی محقق اولدیسه
عمر انسانی اول ساعتده بر دمدر ✻ گلشنی فرماید ✻ نه وارسه بو دمده دردمی
دوی ✻ فوت ایتمه دیرم سكا دمی دوی ✻ دمدن توره دی مكرم آدم ✻ آدم دم
ایمش دمیله همدم ✻ دمدن دمه دم ویردی وجودی ✻ چون صورته معنی ایده
جودی ✻ صورت بوله لی دمیله اعیان ✻ معنی بوزیدر كورینن اكوان ✻ عشقله
دیری چودمدن ایمش ✻ محدث دیمه كوز قدمدن ایمش ✻ دمدن دیرلن بولور
بقایی ✻ بلمز نه اولور عدم وفنایی ✻ دیر بله اولوب قیامت اولغل ✻ محشرله قیامتك
ندر بیل ✻ بو كونده در استكك بولا كور ✻ بو كوندر اودا كلاغی بیله كور ✻
بونده بولنور نه وارسه انده ✻ بوندن كیده بور نه كتسه انده ✻ بو مزرعه ده
اولان اكنجی ✻ انده واروب اولور بجیچی ✻ ایمان دیلسك امامه اویغل ✻ اول
وجهه كوره دویغل ✻ پس حضرت مولانا سر لبس وخلق جدیدی بیان
بیوردقدن صكره بحر اندیشه ومنبع فكر و پیشه‌یی عیان ایدوب بیوررلر كه
✻ مثنوی ✻ فكر ما تیریست از هو در هوا ✻ بزم فكرمز هواده هویت ذات
احدیتده كویا بر تیردر ✻ مثنوی ✻ در هوا كی پاید آید تا خدا ✻ پس اول تیر
فكر هوای وجود انسانیده نچان اكلنور اكلنمز یعنی هوایه رمی سها ایدن رامینك تیری
هواده مكث ایتمیوب تیرانداز عودت ایتدیكی كبی بزم دخی هوای وجودمزده
اولان تیر فكرمز رامی حقیقی اولان جانب خدایه كلور زیرا اسهام افكار
وافهام هوای قلوبه قدرت ربانیه دن رمی اولنوب بر موجب (كل شیء یرجع
الی اصله) ینه حقه رجوع ایدر الحاصل امتداد نفس رحمانیدن افاضه
بیوریلان وجود اضافی بر مقتضای جلال موجوداتدن قبض اولنوب جناب

احدیته عود ایدر ایمدی ای سالك روشن دل ✻ مثنوی ✻ هر نفس
نو می شود دنیا وما ✻ بزم وجودمز ودنیا ومافیها هر نفس وهر آنده مرده
وحی وكهنه ومتجدد اولور ولكن ✻ مثنوی ✻ بی خبر از نو شدن اندر بقا ✻
بر وجهله اشیا تجدد جهان وجهانیاندن بی خبردر ✻ گلشن راز ✻ جهان
كل است وزیك طرفة العین ✻ عدم گردد كه لا یبقی زمانین ✻ دگر باره شود پیدا
جهانی ✻ بهر لحظه زمین وآسمانی ✻ بهر لحظه جهان این كهنه پیرست
✻ بهر دم اندرو حشری ونشرست ✻ در و چیزی دو ساعت می نماید ✻ در آن
حالت كه می میرد بزاید ✻ ولیكن طامة الكبری نه اینست ✻ كه این یوم عمل وآن یوم
دینست ✻ یعنی قیاس ایدرز كه دنیا آنا فآنا كهنه وجدید اولمقدن خالی اوله مع
هذا لحظة فلحظة ایجاد واعدام اولنمقده در ✻ ایمدی بو عالم كون وفساد
اقتضای لطف وجمال ومقتضای قهر وجلال ایله نیست وهست اولمقدن
كسسته اولمادیسه عمر انسانی دخی آب روان وسیل دوان كبی اولمغله بیوررلر كه
✻ مثنوی ✻ عمر همچون جوی نو نو می رسد ✻ انسانك عمری دخی ماء جاری
كبی طورمیوب كیدر ونو نو تعاقب ایدرو گذرانده ایكن نفس رحمانیدن لا ینقطع
امتداد عمر اولور اكا بناء ✻ مثنوی ✻ مستمری می نماید در جسد ✻ عمر جسد
انسانیده دائم ومستمر كورینور ومتجدد الامثال اولمغله حركتی فرق وتمییز اولنمز
تتكیم بیوررلر ✻ مثنوی ✻ آن ز تیزی مستمر شكل آمدست ✻ كمال سرعت
وغایت جریانندن اول عمر مستمر الشكل كلمشدر وحاسه باصره طول ودرازی
قیاس ایدوب غلطه دوشمشدر فلهذا حضرت مولانا روح الله روحه كمال سرعت
سیران ووحدت ایله ظهور كثراتی نقطه ناریه جواله یه تشبیه ایدوب بیوررلر كه
✻ مثنوی ✻ چون شرر كش تیز جنبانی بدست ✻ مثلا شرر كه سن آنی الكله
سرعت اوزره تحریك ایده سن اگر وضع استقامتله حركت ایتدیررسك خط
مستقیم مرتسم اولمش كوررسن واگر استداره اوزره حركت ایتدیررسك
بر دائره ارتسامن كوررسن ✻ پس بو نوجهله اولوردر ایسك ✻ مثنوی ✻ شاخ
آتش را بجنبانی بساز ✻ مثلا بر شاخی آلوب اوجنی آتشه یاقوب كندو صنعتكله
تحریك ایلسك ✻ مثنوی ✻ در نظر آتش نماید بس دراز ✻ نظرده طول ودراز
آتش كورینوب سرعتله حركتندن شكل نقطه اولدیغنی حس بصری ادراك
ایده میوب غلط ایدر ✻ گلشن ✻ ز هر یك نقطه زین دور مسلسل ✻ هزاران
شكل میگردد مشكل ✻ ز هر یك نقطه دوری گشته دایر ✻ هم او مركز هم او در

دورسابر * الحاصل نقطهٔ جواله ناردن وقطرهٔ نازله آبدن ظاهره اولوب ذهنده
وخارجده نقطه دن غیری نسنه دکل ایکن مدرك جمیع انواع محسوسات اولان
حدقهٔ بصریه نك خزینهٔ حس مشترکنده اولان خیاله هیئت دایره وخط
مستقیم صورتنده کورینور ای چشم ظاهر بین دنیا برساعت وعمر انسانی
برآن نه وجهله اولورکه مکث مدید وامد بعید اولدیغی مقرردر درایسك
﴿ مثنوی ﴾ این درازی مدت ازتیزی صنع * صنع آلهینك تیزلکندن
بودرازیٔ مدت وزمان ممتدی ﴿ مثنوی ﴾ می نماید سرعت انکیزیٔ صنع *
سرعت انکیزیٔ صنع حق کوستر * یعنی درازیٔ مدت انسانه نسبتله در *
زیرا حقیقت کاردن غافلدر تیزیٔ صنع آلهی برآنی بیجه بیك ییل کوستر *
والاحقه نسبت ایله ایام وسال اولمز وبالجمله ماد امکه عقل حواس ظاهره ایله
صور مختلفه وکیفیات مقتضیاتی حس ایدوب وقوت واهمه صور کیفیات
محسوسه دن معانیٔ متقابله ومبانیٔ متباینه یی ادراك وتعقل ایلیه ماهیات
وحقایق وتباین صور نوعیهٔ خلایقك اختلافاتنه حکم ایدوب کثرتدن خلاص
اولمز * فاماعقل استبناع وهم وخیالدن خلاص اولوب وکشف صحیح
وشهود صریح اولان نهایت تجرده نائل اولسه ظهور موجودات ووجود
مکونات امر اعتباری اولدیغنی حکم ایدوب جمیع کائنات عند وجود الحق
نابود اولدیغنه شك وکمانی قالمز * ودخی (کسراب بقیعة یحسبه الظمأن ماء
حتی اذا جاءه لم یجده شیئا ووجد الله عنده) آیت کریمه سنك معناسندن خبردار
اولور * بیت * نمود وهمی ازهستی جدا کن * نه بیگانه توخودرا آشنا کن * آه ای
غافل بیچاره اولین وآخرین طامة الکبری وقیامت عظمی ده قبرلرندن قالقوب
میدان عرصاته دعوت اولندقلرنده دیدهٔ فؤادلرنده اولان غطا منکشف
وحقیقت حاله واقف اولمغله دنیاده بروقت ویابرساعت اکلندك دیه‌لر کما قال
تعالی (کانهم یوم یرونها لم یلبثوا الاعشیة اوضحیها) ایمدی ای طالب
اسرار الهیه نقطهٔ نسبدن هربر نقطه وحضیض اضافات فلك هستی وجزؤی
ومنطقهٔ آسمان تعین بالاو پستی برمقتضای (کل یوم هو فی شأن) ادوار مسلسلهٔ
حرکات انقباضی وانبساطیدن هربر دوره ده امتداد نفس رحمانی برشکل مخصوص
تعین ایدروم اتب استکمالده واد وار متعاقبهٔ متتالیه واکوار متناسبهٔ
متوالیه ده تعین مز بوردن هربریسی اکسیر اعظم وحجر مکرم ارواح ونفوس
اجسام کائنات اولان نشأهٔ انسانیه کمالیه یه ایرشنجه استحالات متکثره ایله مرتبه

دن مرتبه یه ونشأه دن نشأه یه جریان وسریان ایدوب انواع هزار اشکال وصور
ایله تشکل ایدر ﴿ شعر ﴾ یك دآیره فرض کن جهان را * هر نقطه ازومیان نماید
* این دایره پیش نقطه نیست * لیکن بنظر چنان نماید * ونقطهٔ آتشین بکردان
* تادایرهٔ عیان نماید * این نقطه زسرعت تحرك * صد دایره هرزمان نماید *
این نقطه بتوشهادت وغیب * هم ظاهر وهم نهان نماید * هرلحظه بتوجمال مطلق *
درصورت این وآن نماید * هرلحظه بتوکمال هستی * درکسوت ناقصان نماید *
ایمدی بنم جانم (وهو معکم) سرندن آکاه اولوب بومعینك غمزه سی ادراکنده
صاحب نظر اولورسك (اینما تولوا فثم وجه الله) نه معنی اولدیغن علم یقین ایله
بیلورسن آه کم بو بنلك وسنلك دوست جمالنك نقابی واین وآن وجه کریمك حجابیدر
کرچه کم سرانکشت دیدهٔ بیداره مانع ورؤیت آفتابه حجاب اولمز ولیکن سر
انکشت دیده اوزرینه وضع اولنسه دیده یه کورمك قالمز وصد آفتابه حجاب اولور
آه ای عاشق صادق بوبرعجب حالتدر که نه افشایه امکان ونه اخفایه طاقت
واردر وبوکانه اشارت وافی ونه عبارت کافیدر آه کم بوسر مکتومده زبان
لال وحضرت محبوب ازلی غایت کبریا وجلالده در * ع * لباب قصه
بماندست وکفتن امکان نیست * خلاصهٔ کلام بو اسرار عظیمه مجرد قیل وقال
ایله بلنمز الامطلع نور حقیقت محمدیه اولان مرشد کاملك خاك راهی اولمغله
انك نظر اکسیر اثرندن دل طالبه (جذبة من جذبات الرحمن توازی عمل الثقلین)
نوری القا اولنمغله بلنور وهرنه اولسه اول نور ایله بولنور * بیت * ای خداجانرا
تو بنمای آن مقام * کاندرو بی حرف می روید کلام * فلذا کاشف اسرار کبریا
حضرت مولانا بیوردیلرکه ﴿ مثنوی ﴾ طالب این سر اکر علامه ایست * بوسرك
طالبی علم وفضیلتده علامهٔ عصر دخی اولورسه علم قال وبحث وجدال
ایله بوعروس اسرارك جمال باکمالندن کشف قناع اولمز * ایمدی اکر طلبنده
صادق ایسه ﴿ مثنوی ﴾ نك حسام الدین که سامی نامه ایست * اشته
کامل ومکمل اولان حسام الدین چلبی که وجود شریفی نامهٔ سامی وطریق
حقه کیدنلرك زمانه سنده مقتدا واماميدر * ایمدی آنك دامننه تشبث ایلسون
وفی زماننا طالب اولنلر دخی زمانك صاحبی اولان مرشد کاملی بولوب اندن
علم لدنی اخذ ایلسون دیمك اولور ﴿ سلطان ولد فرماید ﴾ شیخ پاك
کندبکیر اورا * چون پلیدی مهل چنان جورا * دفع چرك وحدث زآب
بود * چونکه درآب رفت پاك شود * کس زخود هیچ پیشه ناموزد * بی

چراغی چراغ نفروزد * شمع مرده ز زنده زنده شود * مرده ماند چو پیش او نرود * پیشه نورست و پیشه ور چو چراغ * چو راستاد کش گریز از لاغ * هر مریدکه اوز شیخ رسید * نور دل را بچشم روح بدید * اولیا درتنند و بیوند * درکم آمد جمله افزونند * عین وصلند درجهان فراق * ظاهرا جفت و باطنا همه طاق * تابد جمله قایمند بحق * علمشان نیست از کتاب و ورق * تابان حقند در دو سرا * پیشوا و عزیز وراهنما *

﴿ رسیدن خرکوش بشیر ﴾

خرکوش شیره ایرشدیکن بیان ایدر ﴿ مثنوی ﴾ شیراندر آتش و در خشم و شور * شیر کرسنه لکندن و خرکوش کلمکده زیاده توقف ایتدیکندن آتش غضبی مشتعل اولوب کمال حدت ایله غضب واضطرابده ایدی پس ناکهان ﴿ مثنوی ﴾ دیدکان خرکوش می آیدز دور * کوردیکه اول خرکوش اوزاقدن کلور ﴿ مثنوی ﴾ می دود بی دهشت و کستاخ او * اول خرکوش بی خوف و بی دهشت و بی کستاخ و بی تکلیفی یلر یعنی کأن تأخیر وتوقفسز خدمتده قصور ایتمامش کبی بی باك کلور کستاخ کاف فارسینك ضمه سیله بی تکلفانه و بی ادبانه وضع ایدەنه دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ خشمکین و تند و تیز و ترش رو * غضبناك وحدتلو و ترش رو اولدیغی حالده خرکوش ارسلانه کلور یعنی ارسلان خرکوشی بو هیئت ایله کلدیکن کوردی و هیئت مزبوره انك صداقتنه دلیل و برهان اولماغیچون خرکوش حیله ایدوب کندوبی ارسلانه ترش رووتند خو کوستردی ﴿ مثنوی ﴾ کز شکسته آمدن تهمت بود * ز پراشکسته وزبون کلمکدن متهم اولور ﴿ مثنوی ﴾ وز دلیری دفع هر ریبت بود * وجرأت ودلیرلکدن هرریب وشبهه دفع اولور وحرکت دلیرانه یه دکه حال ایله شبهه اولمز الحاصل خرکوش بو خدعه وحیله ایله ﴿ مثنوی ﴾ چون رسید او بیشتر نزدیك صف * چونکه شیرك صفه زیاده یقین رك ایرشدی ﴿ مثنوی ﴾ بانك برزد شیرهای ای ناخلف * شیرنعره اوروب های ای ناخلف دیو خرکوشك اوزرینه حیقردی وایتدیکه ای کستاخ ﴿ مثنوی ﴾ من که کاوانرا زهم بدریده ام * بن که کاولری براوغردن یرتمشم و پاره پاره قلمشم ﴿ مثنوی ﴾ من که کوش شیر نرمالیده ام * بن که ارکك ارسلانك قولاغن بورمشم وزبر دست تغلبده زبون قلمشم ﴿ مثنوی ﴾ نیم خرکوشی که باشد که چنین * بر یارم عقللو ونصف کوش خرمقداری اولان خرکوش کیم اوله که بونك

کبی ضعیف ﴿ مثنوی ﴾ امر مارا افکند او بر زمین * بزم امر مزی زمینه براقه یعنی اطاعت فرمان ایتمیوب بزی تحقیر ایلیه کذلك شیرموت واظفار قهر آلهی هر امره وقتیله امتثال ایتمیوب تأخیر ایدن کهله و بطله یه خطاب ایدوب دیرکه ای امر الهی یی وراه ظهرلرینه براغوب توانی وتکاسل ایدن خرکوش مثللولره عجب خوف وخشیتسز طورورسز شیرموتك و بطش شدید ربانینك پنجه سنه کیرمکدن قورقمازسز بن خودمنم دیکرنیست دین فراعنه ونمرود وشداد وقوم عاد وقهرمان ونریمان وکیقباد و بونك امثالی بدنهاد وضلالت معتادك جانلرین حلقومندن چیقاروب ارقه سن یره کتوردم وسرای ومقاملرین منزل زاغ و بوم وسرلرین لقمۀ مار و مور وطعمۀ هوام ایلدم * پس سن بنم پنجه‌مدن نچان قورتیلورسن نیچون عاقبت اندیش اولمزسن ایمدی ای خرکوش سیرت ﴿ مثنوی ﴾ ترك خواب وغفلت خرکوش کن * خرکوشك خواب وغفلتنی ترك ایله وکندوکه طوشان اویقوسن و یرمه اجلدن خلاص اولورم صانمه و بن اویومم کوزم خود آچوقدر دیمه زیرا طوشان دخی کوزی آچق اویور بیلیان آنی بیدار صانور * ایمدی بیدار شکل اولان غافللر وامر آخرتده متکاسللر غفلت اویقوسنده در خبرك بوقدرکه * بیت * صارمشوب چیقدی درخت عمرکه مار اجل * آشیان تنده یاتور بلبل جان بیخبر * ایمدی او یقودن اویان ﴿ مثنوی ﴾ غرهٔ این شیر ای خرکوش کن * ای خر لایفهم غضب آلهی واجل شیرنك غره وخروشنی کوش هوشله استماع ایله غره کسر غین ایله غریدن معناسنه در ومصراع ثانیده اولان خر یعنی حمار وکوش اسمع معناسنه در * سید * کوکل ویرمه جهانه بی وفادر * کوکل ویرمك اکا بالله خطادر * بوکا جان ودلیله اکیل باق * فنادر بوفنا صانمه بقادر * کوزك آچ عارفا ای مرد کامل * قواق طوتکم بنم سوزم سکادر * بقاملکینه عزم ایله قدم بص * فنادر بو جهان بالله فنادر * بقاسی وار اولیدی بو جهانك * قالیدی باقی شو لکم مصطفادر * بونك هرکز بقاسن بولمدیلر * شولرکم انبیا واولیادر * بونك کولمکلری آغودن آجی * بونك سو کولری جمله بلادر * زهی مغبون دکلی در شو کمسه * که دایم دنیه ایچون مبتلادر * جهانك چون بقاسی یوق نسیمی * بونی قویوب حقه دونمك روادر

﴿ عذر کفتن خرکوش ﴾

خرکوشك شیره معذرت دیلمه سنك بیاننده ﴿ مثنوی ﴾ کفت خرکوش الامان

عذرم هست * خرکوش شیره ایتدی الامان بر عذرم واردر ﴿ مثنوی ﴾
کرد هد عفو خداوندیت دست * اکر سنك خداوندلكك عفوی ال ویره
* یعنی عفوك میسر اولورسه عذریمی بیان ایدهیم ﴿ مثنوی ﴾ کفت چه عذر
ای قصور ابلهان * شیر خرکوشه ایتدی نه مقوله عذر ای ابلهلر قصوری
﴿ مثنوی ﴾ این زمان آیند در پیش شهان * شاهلر حضورینه بوزمانمی
کلورلر وزمانسز عذرمی اولور یعنی جان حلقومه کلوب علامات آخرت
وصور برزخیه وتشاکل اعمال خبیثه عیان اولدقده و یوم حسابه حشر
اولدقده عذر واعتراف ذنوب ایدوب (لو کنا نسمع او نعقل ما کنا فی اصحاب
السعیر) فحوای کریمی اوزره تأسف ایتدیکك نه یی مفید اولور بلکه (فاعترفوا
بذنبهم فسحقا لاصحاب السعیر) فحواسنجه رحمتدن بعید اولوب عذاب سعیره
لایق اولور * ایمدی قبل معاینة العذاب ومشاهدهٔ احکام الآخرة ایمان
بالغیب ایله خوف وخشیت اوزره اولوب عبادات وطاعات وامر آلهی یه امتثال
ایله وخطایه توبه ایدوب معذرت دیلمك کرکدر که حق سبحانه وتعالی فضل
واحسانندن مغفرت ایدوب اجر کبیر عنایت ایلیه کما قال الله تعالی (ان الذین
یخشون ربهم بالغیب لهم مغفرة واجر کبیر) * ایمدی ای غافل وقتسز عذر
ایدن زمانسز اوتن خروسه بکزر پس ﴿ مثنوی ﴾ مرغ بی وقتی سرت باید برید *
وقتسز قوش سن سنك باشك کسمك کرك ﴿ مثنوی ﴾ عذر احمق رانمی
شاید شنید * احمق اولانك معذرتن قبول ایتمك وجوابن استماع ایلمك لایق
دکلدر زیراکه ﴿ مثنوی ﴾ عذر احمق بدتر از جرمش بود * احمقك عذری
کناهندن بدتر اولور ﴿ مثنوی ﴾ عذر نادان زهر هر دانش شود * جاهلك
عذری هر علمك زهر یدر زیراهرنه وجهله عذر ایلسه طریق عذری بیلیوب
ارباب علم ودانشه الم ویرر وعذری کناهن تازهلر ﴿ مثنوی ﴾ عذرت
ای خرکوش ازدانش تهی * پس ای خرکوش سنك دخی عذرك علم وابدن
خالیدر ﴿ مثنوی ﴾ من نه خرکوشم که در کوشم نهی * بن سنجلین خرکوش
خردکلم که عذرکی بنم کوشمه قویاسن * یعنی معذرتك اصغا ایتدیرهسن
﴿ مثنوی ﴾ کفت ای شه ناکسی راکس شمار * خرکوش ایتدی ای سلطان
وحوش وشیر باهوش بر حقیر وضعیف ناکسی کس عد ایله ﴿ مثنوی ﴾
عذر استم دیدهٔ را کوش دار * بر مظلوم وستم دیدهنك عذر بنه قولاق طوت
وکلماتنی اصغا ایله ﴿ مثنوی ﴾ خاص از بهر زکات جاه خود * خصوصا

کندی منصب وعزتك زکاتیچون اولسون ﴿ مثنوی ﴾ کرهی را تو مران
ازراه خود * برکراهی کندی یولندن یعنی درکاهکدن سورمه حضرت مولانا
قدس سره عتبانده عباد مذنبین درکاه عزته یوز سوروب وانواع تأدب وتذلل
ایله تضرع وزاری قیلوب ورحمت رحیمدن مأیوس اولمیوب بو وجهله نالش
ونیاز ایلمك لازم ایدوکن تعلیم بیوررلر ﴿ مولانا جامی قدس سره ﴾
ای که پیش تو راز پنهانم * آشکارا است تا بکی خوانم * چون کند دست قهرمان
اجل * طی این نامه خطا وخلل * زآب عفوش رقم بشوی نخست * پس
بکلك کرم که در کف تست * بهر آزادیم برات نویس * ز خطاها خط نجات نویس *
مپسندم ازآن صحیفه خجل * یوم نطوی السماء کطی السجل * جامی از کفت
وکو به بند زمان * هیچ سودی ندید چند زبان * پس خرکوش نیازه باشلیوب کیرو
بو وجهله تضرع ایلدیکه ﴿ مثنوی ﴾ بحر کو آبی بهر جویی دهد * دریا که او دریا
هر جویه آب ویرر یعنی ﴿ کلشن ﴾ بخاری مرتفع کردد ز دریا * فرو بارد
بامر حق تعالی * مضمونی اوزره دریا جویه اول جهتدن آب ویرر که حرارت
شمس ایله ابخرهٔ ماهوایه صعود ایدوب سحاب دخی ابخرهٔ متصاعدهیی
کندویه جذب ایتدکدن صکره بادوزان ابر بارانی بربرینه متراکم قیلوب
باذن الله تعالی زمینه متقاطر اولور وانهار وجداول اولوب سیل فراوان
روان اولور وجویلر آنکله جریان ایدر و بحر بیکرانك فضل وعطا وجود
وسخاده بومرتبه عظم شانی وار ایکن ﴿ مثنوی ﴾ هر خسی را بر سر و رو
می نهد * هر بر خس وخاشاکی باشی ویوزی اوزره قور فی الحقیقه خار
وخاشاك قعر دریایه باتمیوب اوستنده چلقا نور ﴿ مثنوی ﴾ کم نخواهد کشت
دریا زین کرم * دریا بو کرمدن کم وناقص اولمز وعظم شاننه شین کلمز
﴿ مثنوی ﴾ از کرم دریا نکردد بیش وکم * دریا کرمدن زیاده وناقص اولمز
* یعنی کرمدن دریا ارتمز وخس وخاشاکی برسر ایتدوکندن کندویه نقصان
ترتب ایتمز ﴿ کلشن ﴾ وجود تو همه خارست وخاشاك * برون انداز از خود
جمله را پاك * برو تو خانهٔ دل را فرو روب * مهیا کن مقام وجای محبوب * پس
شیر خرکوشه خطاب ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ کفت دارم من کرم برجای او *
بن کرمی کرمك یرنده طوتارم * یعنی کرم واحسانه لایق اولانلره کرم ایدرم
زیرا ظلمك تعریفی وضع الشیء علی غیر موضعه در * پس کرمی غیر موضعنه وضع
ایلمك ظلمدر نتکم دیمشلردر ﴿ نظم ﴾ نکویی بابدان کردن چنانست * که

بد کردن بجای نیك مردان * وشعرای عربدن دخی مسموعدر که * بیت * ووضع الندی فی موضع السیف بالعلی * مضر کوضع السیف فی موضع الندی * دیو غیر موضعنه وضع شیئدن تحذیر ایدرلر * ایمدی ای خرکوش لاجرم بن کرمی محلنه ایدرم * مثنوی * جامه هرکس برم بالای او * هرکسك جامه سنی قامتنه کوره بچرم زیرا مقتضای عدل بودر * بیت * هرچه هست ازقامت ناساز بی اندام ماست * ورنه تشریف تو بر بالای کس کوتاه نیست * پس بلاطاعت وعبادت رب کریمك کرمنه مغرور اولمامق کرکدر کما قال الله تعالی (یاایها الانسان ماغرك بربك الکریم الذی خلقك فسواك فعدلك) * پس خرکوش تکرار نیاز ایدوب * مثنوی * کفت بشنو کرنباشم جای لطف * ایشدی اکرچه لطف وکرمه محل ومستحق دخی دکلسم عذر وجوابمی اصغا ایله * مثنوی * سر نهادم پیش اژدرهای عنف * عنف وقهر اژدرها سنك او کنده باش قودم جوابمی استماع ایله بعده امرك نه ایسه اجراقیل بن تسلیم کلی اولشمدر * ایمدی ای شاه وحوش بنم عذرم بودر که * مثنوی * من بوقت چاشت درره آمدم * یعنی امتثال امرده تکاسلدن تراخی ایتدم حقیقت حال بودر که بن قوشلق وقتنده حضورینه عزیمت ایدوب یوله کلدم و یالکز دخی کلیوب * مثنوی * بارفیق خود سوی شاه آمدم * کندو رفیقمله جانب شاهه کلدم زیرا ای شاه وحوش نخجیران ایله سنك میاننده واقع اولان عهد ومیثاق اوزره * مثنوی * بامن از بهر تو خرکوشی دکر * سندن اوتوری بنمله برغیری خرکوشی * مثنوی * جفت وهمره کرده بودند آن نفر * اول قوم جفت وهمراه ایلمشلر ایدی اتفاقا یولده کلورکن * مثنوی * شیر اندر راه قصد بنده کرد * برشیر بنده یه قصد ایلدی و یالکز بکا دکل * مثنوی * قصد هر دو همره آینده کرد * هرایکی آینده وهمرهه قصد ایلدی یعنی عقل معاد نفس اماره شیرنه بوکونا جواب سویلدی * مثنوی * کفتمش ما بندهٔ شاهنشهیم * بن اول شیره ایتدم بز برشاهنشهك بنده ومحکومی یز * مثنوی * خواجه تاشان که آن درکهیم * اول درکاهك حقیر خواجه تاشلری یوز واول شیر بنم بوکلماتم اشتدکده * مثنوی * کفت شاهنشه که باشد شرم دار * بکا عتاب ایدوب دیدیکه شاهنشاه کیم اوله شرم وحیا طوت * مثنوی * پیش من تو یاد هرناکس میار * سن هرناکسك نامنی بنم حضورمده یاده کتورمه والا * مثنوی * هم ترا وهم شهت را بردرم * هم سنی وهم شاهکی پرتارم * مثنوی * کرتو بایارت بکردید ازدرم * اکر سن رفیقکله بنم قپومدن رجوع

ایدرسك * مثنوی * کفتمش بکذار تاوقت دکر * بن اول شیره ایتدم قو بزی هلاك ایله حتی برکره دخی * مثنوی * روی شه بینم برم ازتو خبر * شاهمك یوزین کوره یم سندن خبر ایلده یم * مثنوی * کفت همره را کرونه پیش من * اول شیر ایتدی همراهکی بنم یانمده رهن قو * مثنوی * ورنه قربانی تواندر کیش من * یوخسه سن بنم آیینمده و کیشمده قربان سن * مثنوی * لابه کردیمش بسی سودی نکرد * اول شیره بسیار تضرع وزاری قیلدم لیکن برفائده ایتمدی * مثنوی * یارمن بستد مرا بکذاشت فرد * خواه وناخواه بنم یارمی آلدی بنی یالکز قودی مع هذا * مثنوی * یارم اززفتی سه چندان بد که من * بنم یارم بیوکلکده وجثه وجسامتده اوچ اولقدر ایدیکه بن یعنی اوچ بن قدر ایدی * مثنوی * هم بلطف وهم بخوبی هم بتن * هم لطافتده هم خوبلقده هم سمیزلکده * ایمدی ای شاه انك تدارکی کورلمز ایسه * مثنوی * بعد ازین زان شیر این ره بسته شد * شمدن صکره اول شیردن بو یول مسدود در * مثنوی * حال من این بود باتو کفته شد * بنم حالم بوایدیکه سکا عرض قیلندی * مثنوی * ازوظیفه بعدازین امید بر * شمدن صکره وظیفه دن قطع امید ایله * مثنوی * حق همی کویم ترا والحق مر * (قل الحق ولوکان مرا) حدیث شریفنك فحواسنجه حق سوزی سکا سویلرم وحق سوز اجی در * مثنوی * کروظیفه بایدت ره پاك کن * اکر سکا وظیفه کرکسه یولی پاك وطاهر ایله * مثنوی * هین بیا ودفع آن بی باك کن * آکاه اول واهمال وامهال ایتیوب کل اول بی باکی دفع ایله * کرنباشم جای لطف * بیتندن بو محله کلنجه خرکوشدن مراد عقل وشیردن مراد نفس اماره ومحاکات ایلدیکی شیر آخرآثار وعکوس نفس اماره در وهمراه خرکوشدن مراد توفیق ربانیدر * پس عقل معادك توفیق سبحانی رفیق وهمراهی اولمغله شیر نفس اماره نیجه خدعه کوستروب اوشیر ژیانی سبیتندن جدا قلیوب چاه فقر وریاضته آتمق استر ونخجیران قوای روحانیه یی دخی انك شرندن خلاص ایتمکه ومدرکات ظاهره وباطنه یی رها قلمغه همت ایلر

* جواب کفتن شیر خرکوش را وروان شدن با او *

خرکوشه شیرك جواب ویردیکن وخرکوش ایله اول شیرك جانبنه کتدیکن بیان ایدر * مثنوی * کفت بسم الله بیاتا او کجاست * شیر ایتدی بسم الله

کل تا اول شیر قنده در ﴿مثنوی﴾ پیش در شو کر همی کوبی تو راست *
او کیمجه کیت اگر سن طوغری سویلرسن ﴿مثنوی﴾ ناسزای او وصد
چون او دهم * حقك انك و یوزآنك کبینك سزا و لایقن ویرم ﴿مثنوی﴾
ور دروغست این سزای تو دهم * واگر بو کلامك کذب و دروغ ایسه سنك
لایقکی ویرم ﴿مثنوی﴾ اندر آمد چون قلاووزی به پیش * خرکوش
بر قلاوز کبی شیرك او کنه کلدی ﴿مثنوی﴾ تا برد او را بسوی دام خویش *
تا شیری کندینك دامی جانبنه ایلده ﴿مثنوی﴾ سوی چاهی کو نشانش
کرده بود * بر چاهك جانبنه که خرکوش انی نشان ایلمش ایدی ﴿مثنوی﴾
چاه مغ را دام جانش کرده بود * خرکوش اول چاه عمیقی شیرك جاننه
دام و شبکه ایلمش مغ دربك و عمیق معناسنه در ﴿مثنوی﴾ می شدند این
هر دو تا نزدیك چاه * بو ایکیسی که مراد خرکوش ایله شیردر تا چاهك قتنه
کیتدیلر ﴿مثنوی﴾ اینك خرکوش چو آبی زیر کاه * اشته سکا بر خرکوش
صمان التنده بر صو کبی یعنی عقل معادك شیر نفسه ایتدیکی خدعهٔ خفیه
شول آبه بکزر که اوستی صمان ایله مستور اولوب و صمان التنده صو اولدیغن
بیلمینلر ایچنه دوشر ﴿مثنوی﴾ آب کاهی را بهامون می برد * آب بر صمانی صحرایه
ایلدر هامون صحرا معناسنه در * یعنی صمان چوبی غایت ایله خفیف و ضعیف
اولمغله صویه باتمیوب صحرایه کتورر کذلك عقل سلیم صاحبلری اولمیان سفهایی
دخی آب میل و محبت دنیا صحرای طول آمال و امنیه یه کتورر و عمرلرینی هباء منثور
ایدر ﴿مثنوی﴾ آب کوهی را عجب چون می برد * آب بر طاغی عجب نیجه ایلدر یعنی
ایلتمز کوهدن مراد الرجال کالجبال وفقنجه کوکل صاحبلری اولاز مردان
خدا و علم دینده ثابت اولان علماء بالله در آب میل و هوا و ماء فکر ماسوا
انلرك جبال راسیات کبی تمکین حاصل ایدن قلوب ثابته لرینی تحریك ایدهمز
هیچ آب جبالی تحریك ایتدوکمی و بو بیت شریف محل تعجبدر که آب
طاغلر قدر یغیلان صمان چوبلرینی آن واحدده یرندن قالدیروب صحراره
پریشان ایدوب لکن جبالی تحریکه قادر دکلدر اما قدرت حق کور که
شیر کوه وشك کوزینه خرکوش ضعیف برك کاه کبی کورنمش ایکن خرکوش
هوشك خدعه سیله شیر کندو یرندن قالقوب چاهه دوشوب هلاك اولدی *
کذلك انسان دخی شیر نفس اماره النده برك کاه کبی زبون قالوب وانوك الندن
خلاصی امر محال کورینور ایکن توفیق ربانی عقل معاده رفیق اولدقدن

صکره ضعفده برك کاه کبی ایسه دخی جبل شامخ کبی اوزرنده اولان ثقلت نفسی رفع
ایدوب * شیر اماره یا سوء چاه ریاضته دوشورر ﴿مثنوی﴾ دام مکر او کمند شیر
بود * ایمدی لطف حق کور که خرکوشك مکری دامی شیره کمند اولدی
﴿مثنوی﴾ طرفه خرکوشی که شیری می ربود * عجبه و طرفه خرکوش که
بر شیر قاپدی یعنی صورة ضعیف ایکن بر قوی و عظیم شیری هلاك ایتدی ایمدی
ضعفا صورتنده حق سبحانه و تعالینك عباد اصفیاسی قهار و جبار نیجه متکبرلری
هلاك ایلدوکی فتی چوق واقع اولمشدر * مثلا ﴿مثنوی﴾ موسیٰ فرعون را
با رود نیل * بر موسی فرعونی نیل ارمغنه ﴿مثنوی﴾ می کشد با لشکر
و جمع ثقیل * لشکری و جمع ثقیلی ایله چکر یعنی حضرت موسی علیه السلام
فرعون و آل فرعونه حقیر کورنمش ایکن تأییدات الٰهیه ایله فرعونی آل
و عسکری ایله آب نیله چکوب حضرت موسی قومیله آب نیلی کچوب فرعون
ذو الاوتاد نیله غرق و هلاك اولدی و کذلك ﴿مثنوی﴾ پشهٔ نمرود را با نیم پر *
یارم قناد ایله بر بعوضهٔ ضعیفه نمرودی ﴿مثنوی﴾ می شکافد بی محابا در
زسر * بی مبالی و محاباو بلا رحم باشنك درزنی یارار * و بونك دخی قصه سی بودر که
وجه ارضده اول جبار اولان نمرود ابن کنعان در و هلاك نمروده باعث
پشهٔ نیم پر اولوب بونك دخی روایتنده اختلاف اولنمشدر روضة الصفاده

مطلب
هلاك نمرود با بعوضة

بعض تواریخ مشهوره دن بو وجهله نقل اولنمشدر چون حضرت ابراهیم علیه
السلام بلیهٔ آتش نمرود دن عون حقله خلاص اولدی و نمرود عنود دولت
دنیا و جاه و حشمتنه مغرور اولوب دعوای الوهیتدن قطع لسان ایتمیوب
حضرت ابراهیم علیه السلامی کندو ایله مقاتله یه دعوت ایلدی حضرت
ابراهیم علیه السلام دخی درکاه قاضی الحاجاته مناجات ایدوب نمرودی
و اتباع و اشیاعنی احس و احقر حیواناتدن بر نوع ایله هلاك اولمغیچون دعاء
علیه ایلدی پس نمرود عنود روز موعودده لشکر بسیار مور و ملخ شمار ایله مرتب
و مسلح اولوب شهردن طشره چیقوب بر میدان فسیحده صف باغلایوب طوردی
و حضرت خلت پناه فرد و تنها کلوب لشکر نمروده برابر اولدی نمرود اول
صورت مزبوره یه تعجب ایدوب یا ابراهیم سنك عسکرك قنده در دیدی
حضرت پناه دخی عن قریب عزیز و قهار خالق و پروردکار اول عسکری
ارسال ایدر دیو بیوروب سؤال و جواب آخره ایرشدکده فرمان خدای
لایزال ایله جنود پشه ایرشوب اولا نمرود عاصینك لشکر نکبت مأثرینك اسلحه سی

بعده لحوم وعظامنى اكل ايدوب انلردن اثر قومدى وابو اسحق بن ابراهيم
الثعلبينك مجالس العرايس نام كتابنده بو وجهله مسطوردركه نمرودك
سلطنتندن درتيوز ييل مرور ايتدكدن صكره حق سبحانه وتعالى نمروده
صورت بشرده برملك كوندروب نمروده نصيحت ايدوب اى بندهٔ ضعيف
افعال ناشايسته دن ال چكوب سنى وجمله كائناتى خلق ايلين پروردكارك
وحدانيتنه ايمان كتور وذنوب ومعصيت ودعواى الوهيت ايلدوككه توبه
ايدوب بغى وعصيانندن فراغت ايله والا سنى هلاك ايدر ديو اوچ كون
كلوب ايمان تكليف ايلدى نمرود جهل وعنادنده مصر اولوب جهانده
بندن غيرى پادشاه مى واردر اكر آسمانك دخى پادشاهى وار ايسه اكا
سويله عسكرين كوندروب انلر ايله محاربه ايده لم ديدى ملك دخى نمروده
ايمدى اوچ كونه دكن سكا مهل اولسون جمله عسكرك جمع ايدوب حاضر
اول ديدى اول پليد واحمق دخى اوچ كون ايچنده جمله عسكرين آلات
جنك ايله مرتب ومهيا ايدوب دردنجى كونى صحرايه چيقوب جنود الٓهيه ايله
منتظر حرب اولدى پس حق جل وعلا اول ملكه امر ايدوب نمرودك
اوزرينه بعوضه دن برباب فتح ايلدى فى الحال لشكر بعوضه برابر سياه
عظيم اولوب كونش يوزينى طوتوب عالمى ظلمات احاطه ايتدى ونمرودك
عسكرى اوزرينه اوشوب جمله لحومن يوب عظامندن غيرى قالمدى
✲وبر روايتده جنود بعوضه لشكر نمرودك يوزينه وكوزينه اوشوب جمله سى بنات
النعش كبى پراكنده اولوب فرد واحد قالمدى نمرود يالكز قالوب تعجب
ايلدى پس ناكهان بامر الله تعالى بر پشهٔ نيم پر نمرودك بورنندن كيروب
دماغنه صعود ايلدى وبيلسنى يبيكه باشلايوب نمرودك فريادى آسمانه پيوسته
اولدى * بر روايتده قرق ييل وبر روايتده درتيوز ييل سلطنتندن سبق ايدن مدت
مقدارى بعوضه نمرودك دماغنده مكث ايدوب درد سره مبتلا اولدى
وبروجهله دفعنه چاره بولمايوب خدامنه مطارق دوزدوروب باشنه اورورلردى
وانلر اوردقجه برمقدار آرام ايدوب ضرب اولنمادقجه المى مشتد اولوردى
ونمروده زياده جه مرحمت ايدن وكندويه دخى احسان اول ايديكه مطرقه يى
سرى دولتنه ايكى اللر يله اوره لر وهركيم كه نمرودك خدمتنه كاسه
دست بوسدن اول خدمتلرى اول ايدى كه نمردك يانندە اولان مطرقه يى
آلوب بى طاقت اولنجيه دكن باشنه اوررلردى وهركيم كه خدمتمز بوره

مطلب
نصيحة الملك للنمرود

زياده جه قيام كوسترسه نمرودك بخش وعطاسندن جمله دن زياده اول حصه مند
اولوردى پس حق سبحانه وتعالى نمرودى وجه مشروح اوزره دنياده
درتيوز ييل معذب ايدوب بعده بعوضه مغز ودماغنى اكل ايدوب * جاننى ناره
طپشردى ✲ عطار ✲ نيم پشه برسر دشمن كماشت * درسر او چارصد سالش
بداشت ✲ مثنوى ✲ حال آن كو قول دشمن راشنود ✲ كور اول كسنك حالنى
كه قول دشمنى استماع ايلدى ✲ مثنوى ✲ بين جزاى آن كه شد يار حسود ✲
كور آنك جزاسنى كه حسوده يار وهم صحبت اولدى * بيت * حذر كن
زآنچه دشمن كويد آن كن * كه بر زانو زنى دست تغابن * ودشمن سوزين
ديكليوب وحسود ايله همدم اولاندن مرادكم ايدوكن بيان ايدب بيورلر كه
✲ مثنوى ✲ حال فرعونى كه هامان راشنود ✲ اول فرعونك حالنى كور كه
هامانك سوزنى استماع ايلدى زيرا هربار كه فرعون آسيه ايله عهد ايدوب
موسى عليه السلامه ووحدانيت حقه ايمان كتوردكه ميل ونيت ايلدكجه
وزيرى هامان ايله مشاوره ايتدكده سن بوقدر زمان ربوبيت ادعا ايدركن
شمدى عرضكى پايمال ايدوب كندوكه خدمتكار اولان بركسنه يه مى تابع
اولورسن ديوب كانه عرضن صاقنوب دوستانه سوزيليوب دولت ايماندن
محروم قودى ومعنى جمله دن زياده دشمنك ايدوب مخلد فى النار اولمغه سبب
اولدى ✲ مثنوى ✲ حال نمرودى كه شيطان راشنود ✲ واول نمرودك حالنى
كور كه وسوسهٔ شيطانه فريفته اولوب قول باطلنى اصغا ايلدى * يعنى
شيطان صورت بشرده تمثل ايدوب نمروده كورندى وحاشا تكرى سنسن
ابراهيمه تابع اولمه ديوب اغوا ايدوب اول خر لا يفهم دخى آنك سوزيله مغرور
وغضب الٓهيده مقهور اولدى ✲ عطار ✲ مبر فرمان شيطان تو
زنهار * كه كرداند ترا اوحور ومردار * مشو مانند او درعين لعنت *
زلعنت دركذر درياست رحمت * ره فسق وفجور ترك او نمودست * كه عين
آتش او پر زدودست * حاصل كلام قصه دن حصه بودر ✲ مثنوى ✲ دشمن
ارچه دوستانه كويدت ✲ دشمن اكرچه سكا دوستانه سويلر ليكن سن انى
✲ مثنوى ✲ دام دان كرچه زدانه كويدت ✲ دام بيل اكرچه كم سكا صورتا
دانه دن سويليه ✲ مثنوى ✲ كر ترا قندى دهد آن زهر دان ✲ اكر
عدو سكا قند وشكر ويره سن انى سم هلاهل بيل ✲ مثنوى ✲ كن بتن
لطفى دهد آن قهر دان ✲ اكر جسمكه كه متعلق بر لطف ايليه سن انى قهر محض

بیل * یعنی مراد نفس وشیطاندرکه حق سبحانه وتعالی (ان الشیطان للانسان عدو مبین) بیوردی وقال الله تعالی (ان النفس لامارة بالسوء) وقال علیه السلام (اعدی عدوك نفسك التی بین جنبیك) پس نفس وشیطان دوستانه گاه بطالت وکهالت وگاه عجب وانانیت وگاه سمعه وریا ایله عبادت وطاعت یوزندن کور ینوب طیعنکه موافق هر نه القا ایدرسه آنی دام تزویر وعاقبتی موجب عذاب سعیر بیل ﴿ عطار ﴾ ترا ابلیس اینجا داوری کرد * ترا انداخت دراندوه در درد * زمانی خوشدلی بنود اینجا * ذات ابلیس چون بر بود اینجا * همه طبعت حواس ناخوش تست * همه کبرت بدوزخ آتش تست * ببین چندین هزارسال کابلیس * نبودش کارجز تسبیح وتقدیس * همه طاعات او برهم نهادند * زاستغنای حق برباد دادند * چو نفس کافرست اندر نهادت * که همراهی در اینجا اوفتادت * بصورت ره مکن مانند شیطان * که صورت می نگنجد نزد جانان * براه انبیا روتا توانی * که راه انبیا شرعست دانی * یعنی مادامکه قضاء آلهی اولمیه احتراز واحتیاطك فوائدی بسیاردر لیکن ﴿ مثنوی ﴾ چون قضا آید نبینی غیر پوست * چونکه قضاء آلهی گله پوستدن غیری سن گورمزسن وصورتدن گچوب حقیقت کاره واقف اولمزسن ﴿ مثنوی ﴾ دوشمنان راباز نشناسی زدوست * ودشمنلری دوستدن فرق وتمییز ایتمزسن کما قال صلی الله تعالی علیه وسلم (اذا جاء القضاء عمی البصر * واذا حل القدر بطل الحذر) ﴿ عطار ﴾ قضا پیوسته اندا اینجا یکایك * بیاید برسرآن جمله بی شك * قضای حق همه برسر نوشتست * عزیزاندر همه طینت سرشتست * قضای نیك وبدکل ازخداست * ولیکن قول ما بر انبیا است * راه انبیا رواز بدی دور * توای جان تاباشی غرقهٔ نور * بفعل بد مرو نیکو کزین تو * بجز نیکو بی اینجا مبین تو * کان نیك بروز بد جدا شو * حقیقت پاك روچون انبیا شو * یعنی ای دل بیچاره ﴿ مثنوی ﴾ چون چنین شد ابتهال آغاز کن * چونکه بویله اولدی تضرع ونیازه آغاز ایله ﴿ مثنوی ﴾ ناله وتسبیح وروزه ساز کن * ناله وتسبیح وصوم وصلوته مباشرت ایله وحقك وقدرندن نه حقه صغن (اللهم انی اعوذ برضاك من سخطك واعوذ بعفوك من قهرك واعوذ بك منك) دیو حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم تعلیم بیوردقلری دعایی لسانکدن وقلبکدن اکسك ایتمه ودخی ﴿ مثنوی ﴾ ناله میکن که توعلام الغیوب * ای پادشاه لایزال سن

علام الغیوب سن ﴿ مثنوی ﴾ زیر سنك مکر بد مارا مکوب * زیر سنك مکر بده بزی دوکه دیو ناله وافغان ایله نالهمیکن معناسی سهولت معنی ایچون مصراع ثانیده اجرا اولندی ﴿ مثنوی ﴾ کر سکی کردیم ای شیر آفرین * ای شیر خلق ایدیجی معبود بالذات اگر بز نفسمزه اویوب کلبلك ایلدکسه ﴿ مثنوی ﴾ شیر را مکمار برما زکمین * سن لطف واحسانکله عفو ومغفرت ایدوب کمیندن شیری بزم اوزریمزه حواله قیلمه * یعنی درونمزده مختفی اولان شیر نفس اماره بی بزه غالب قیلمه (اللهم لاتکلنی الی نفسی طرفة عین ولا اقل فی ذلك) ﴿ مثنوی ﴾ آب خوش راصورت آتش مده * آلهی خوش ولطیف آبه آتش صورتن برمه ﴿ مثنوی ﴾ ندر آتش صورت آبی منه * آتشده صورت ماییت قومه یعنی آب خوش مثالنده طاعات وعبادات وفقر ومجاهداتی بزه صورت نارده گوسترمیوب وحقیقتده نار اولان هوای نفس وغنا وثروت و بطالت وکهالتی صورت آبده گوسترمه ﴿ عطار ﴾ ریاضت اختیار کاملانست * کسی کوره رود اینش نشانست * زفقرست ای برادراین قناعت * قناعت کن که تایابی سعادت * قناعت جوهرست ازعالم عشق * که میخوانند اورا آدم عشق * اللهم ارنا الحق حقا فنتبعه * وارنا الباطل باطلا فنجتنبه * ﴿ مثنوی ﴾ ازشراب قهرچون مستی دهی * الهی چونکه خلقه شراب قهردن مستلك ویررسن ﴿ مثنوی ﴾ نیستها راصورت هستی دهی * بوقلره وارلق صورتن ویررسن یعنی وجودلری عدم حکمنده اولان زینت دنیایه وارلق صورتن ویروب اکا محبت ایدنلرچاه انانیته دوشوب وباقیات صالحات اولان وطن اصلی وعالم آخرتی اونودوب پندار هستی آتشنه احراق ایدرسن * بیت * بصورت ماندهٔ حیران ودل مست * اگر مرد رهی در نیست شو هست * ﴿ مثنوی ﴾ چیست مستی بند چشم ازدید چشم * مستلك ندر چشمك باغلنمه سی در گورمه سندن یعنی چشم گورمکدن برمرتبه بند اولا که ﴿ مثنوی ﴾ تانماید سنك گوهر پشم یشم * حتی صخره ومرمر وسنك وحجر جوهر و پشم وصوف یشم مجلا وصاف گورینه یعنی ادانی واسافل اعلی و بد وقبیح نیك وملیح گورینه ودنیاسر خوشلغی هرشیئك حقیقتن گورمکدن گوزنی باغلیه * اللهم ارنا الاشیاء کما هی ﴿ مثنوی ﴾ چیست مستی حسها مبدل شود * شراب قهر آلهیدن مستلك ندر حواس مبدل اولمقدر * وحواس ادراکات صوری ومعنوی متغیر اولوب اشیایی علی ماهی علیه ادراك ایتمامکدر ﴿ مثنوی ﴾ چوب گزاندر نظر صندل

شود * مثلا اغون اغاجی نظرده صندل اولمافدر * عطار * حجاب است صورت
بامعانی * بقدر عقل توزاز نهانی * همی کوبی مکر بیدار کردی * زمستی یکزمان
هشیار کردی * کاشف اسرارهای کبریا شه جلال الدین مولانای ماقضا وقدر
بندچشم اولدیغن تحقیق ایتمك ایچون هدهدك قصه سنه شروع بیوردیلر

قصهٔ هدهد و سلیمان علیه السلام در بیان آنکه
چون قضا آید چشمهای روشن بسته شود

هدهد و سلیمان علیه السلامك قصه سی درآنك بیانده که چون قضا وقدر کله
روشن چشملر بسته اولور * مثنوی * چون سلیمان راسراپرده زدند * چونکه سلیمان
علیه السلام ایچون سراپرده اوردیلر * یعنی عدل وداد ایچون صدر سلیمانیده
سراپرده حکم وحکومت وضع ایتدیلر * مثنوی * جمله مرغانش
بخدمت آمدند * جمله مرغان وطیور حضرت سلیمان علیه السلامك حضور
سعادتنه کلوب * وچتر همایونی اوکنده خدمته ال بغلایوب طوردیلر اکا بناءً که
* مثنوی * همزبان ومحرم خود یافتند * مرغلر سلیمان علیه السلامی کندو
لرینه همزبان ومحرم بولدیلر * مثنوی * پیش او یك یك بجان بشتافتند * لاجرم
بر بر اول حضرتك خدمتنه جان ودل ایله یلدیلر وسعی جمیل قیلدیلر * مثنوی *
جمله مرغان ترك کرده چیك چیك * چیك چیك اسماء اصواتدندر صغیر مرغه
درلر * یعنی جمله طیور حضرت سلیمانك اوکنده صیت وصدالرین ترك
ایلمش وخاموش اولمشلر ایدی * مثنوی * باسلیمان کشته افصح من اخیك *
مرغلر حضرت سلیمان ایله سنك برادرکدن افصح اولمشلر ایدی * یعنی برادرکله
سن نیجه فصیح مکالمه ایدرسك طیور دخی حضرت سلیمان علیه السلام
ایله دخی افصح تکلم ایدوب احوالن عرضه قیلورلر ایدی * مثنوی * همزبان
خویشی وپیوندیست * همزبانلق خصملق وپیوندلکدر * یعنی ایکی همزبانلق میانده
اتحاد والفت مقرردر * مثنوی * مرد بانامحرمان چون بندیست * مرد
نامحرملر ایله مقید ومحبوس کبیدر * فی الحقیقه بر کمسنه آخر دیاره دوشوب
اول دیار خلقنك لسانن فهم ایتمسه اول کمسنه محبوسدر * کذلك محرم قدس
آلهی اولان مردان خدا دخی حاللرندن خبردار اولمیان نامحرملر ایچنده مقید
ومحبوس کبیدر * ع * روح راصحبت ناجنس عذابیست الیم * پس حضرت
مولانا همزباندن مراد اصل محرم اسرار خدا اولان عارفلر ونامحرملردن

مراد عشق ومحبت * وجناب قدس الله آشنالق ایتمیان جاهللر اولدیغن بیان
ایدوب بیوردیلر که * مثنوی * ای بسا هندو وترك همزبان * ای قتی چوق
هندو وترك واردر که بحسب اللغة متغایر ایکن * لسان حال وعشق ومحبت
خدای متعالده بربریله همزبان وبربرینه مهربانلردر * مثنوی * ای بسا دو
ترك چون بیکانکان * ای مستمع قابل قتی چوق واقعدر که ایکی ترك بر لسان
وبرلغت تکلم ایدرکن بربرینه حالداش اولمامغله بیکانه لر کبیدر (الارواح
جنود مجندة فما تعارف منها اءتلف وما تناکر منها اختلف) * جامی *
معارف کرچو مو باریك باشد * چه حاصل زآن چو دل تاریك باشد * درون
تیره ازمیل زخارف * زبان مکشای درشرح معارف * مثنوی * همزبان
محرمی خود دیکرست * محرملق همزبانی خود غیریدر * یعنی بر بریله حال دیلن
سویلشمك وسر درونه تحصیل اطلاع ایتمك ظاهرده اولان همزبانلقدن
بشقه در انلرك لسانی اوزکه در * مثنوی * همدلی ازهم زبانی بهترست *
همدللك همزبانلقدن اعلی در یعنی وحدت حقه عارف وسر درونه واقف
اولدقدنصکره اکر هندو واکر ترك اکر عرب واکر عجم مساویدر اکا بناءً
که * مثنوی * غیر نطق وغیر ایما وسجل * نطقسز وایما واشارت وسجل
کتابتسز * مثنوی * صدهزاران ترجمان خیزد زدل * قلبدن صدهزاران
ترجمان ظاهر اولور * یعنی لسان الحال انطق من لسان المقال فحوانجه
عارف واصللر ابتدا حاللرین لسان حال ایله عیان ایدوب بعده اقتضا ایدرسه
لسان قالی دخی کشاده قیلوب سیر اولنسان مقاماتی بطریق التمثیل والتشبیه
تحت عبارات والفاظده کوستررو اهل قال اولنلر فهمنده جاهللر وارباب
مقاماتك دخی نیجه سی انوك اذعاننده عاجز وقاصرلردر * پس برکمسنه لسان
تصوفی قوت علم ایله تعلم ایدوب لکن ذوق وحالندن بی بهره اولسه
سر دروندن غافلدر انوك بیلدیکی اصطلاحات کندویه نجات ورمز واولیاء
کرامك عبارات التنده مکنوز اولان نور حقیقت محمدیه دن نصیب بولمز * پس
حقیقتده همزبان اولان محرم شهود وجه جمال وهمدم نسیم قرب وصال اولنلردر
پس حضرت مولانا مناسبتله همدمیت ومحرمیتك تعریفن ایتدوکدن صکره
کبر وقصه یه شروع ایدوب بیوردیلر که * مثنوی * جمله مرغان هریکی اسرار
خود * جمله طیور هر بری کندو اسرارنی * مثنوی * ازهنر وز دانش واز کار
خود * کندونك دانش وهنر وکار وکردارندن * مثنوی * باسلیمان یك بیك

وامی بود * سلیمان علیه السلامه واحد ابو احد عیان کوستردی ﴿مثنوی﴾ از برای عرضه خود را می ستود * حضور سلیمانه عرضه قلمق ایچون کندوسنی مدح ایلدی * یعنی کندولرینی مدح (فاما بنعمة ربك فحدث) فحوای شریفی اوزره اولوب ﴿مثنوی﴾ از تکبر نی واز هستی خویش * عرض دانش وهنر ایلدو کاری عجب وتکبر وانانیتلرندن دکل ایدی ﴿مثنوی﴾ بهر آن تا ره دهد اورا به پیش * بلکه عرضه داشت هنر ایتدکاری انکیچون ایدی تاکه حضرت سلیمان علیه السلام اول مرغلرك هر برینه کندی حضور شریفنه یول ویره وخدمتنه لایق وسزاوار ایلیه ﴿مثنوی﴾ چون بباید بنده را از خواجه * چونکه براسیره خواجه دن لابد اوله برده فتح با ایله اسیر معناسنه در یعنی چونکه بر بنده بر افندی یه قول اولمق ایستیه افندی بنی السون دیو ﴿مثنوی﴾ عرضه دارد از هنر دیباجه * اول غلام وجاریه هنرلردن بر دیباجه عرضه طوتار یعنی هنرلرینك بر مقدارین پیشکاه خواجه یه عرضه قلوب خدمتنه وصول امیدنده اولور دیباجه بونك کبی محلده بر مقدار معناسنه استعمال اولنور ﴿مثنوی﴾ چونکه دارد از خریدا ریش ننك * اما چونکه بنده خواجه نك مشتری بلکندن عار طوته یعنی او خواجه یه بنده اولمق استمیه ﴿مثنوی﴾ خود کند بیمار وکر وشل ولنك * اول بنده کندوسنی خسته وصاغر وچولاق واقساق ایلر وتمارض قیلور کذلك اجناس طیور دخی عرضه داشت هنره آغاز ایدوب ﴿مثنوی﴾ نوبت هد هد رسید وپیشه اش * هد هدك وانك پیشه وکارینك نوبتی ایرشدی ﴿مثنوی﴾ وآن بیان صنعت واندیشه اش * وآنك صنعت واندیشه سی بیانینك نوبتی ایرشدی ﴿مثنوی﴾ کفت ای شه یك هنر کان کهترست * هد هد ایتدی ای شاه کشور عدالت بر هنر که اول هنر حقیر تردر ﴿مثنوی﴾ باز کویم کفت کوته بهترست * عیان سویلیم حال آنکه بر موجب (خیر الکلام ماقل ودل) کلامك اختصاری مطلوب وبهتردر یعنی جمیع طیور جناب عالیشانکه دانش وهنرلرین عرضه قلمغه کلمشدر * پس غیری طیوره مضایقه وانتظار چکدرمیوب همان جمله دن بر هنرم عرضه قیلوب کلامی موجز سویلیوب اطناب ایتمیم * پس حضرت سلیمان علیه السلام دخی هد هده التفات ایدوب ﴿مثنوی﴾ کفت بر کونا کدامست آن هنر * ایتدی سویله تا اول قنقی هنردر ﴿مثنوی﴾ کفت من آنکه که باشم اوج بر * هد هد ایتدی یا سلیمان زمان اول وقتده که بن اوج اوزره اولم ویاخود پرباه فارسیله اولوب اول زمانکه بن

جو هوا واوج علایه پرواز ایدیجی اولام ﴿مثنوی﴾ بنکرم از اوج با چشم یقین * چونکه اوج هوادن چشم یقین ایله نظر ایدم ﴿مثنوی﴾ من ببینم آب در قعر زمین * قعر زمینده بن آبی کوردم ویاخود با چشم یقین مصراع ثانی یه مصروف اولوب قعر زمینده اولان آبی بن دیده یقین ایله کورورم دیمك اوله ﴿مثنوی﴾ تا کجا یست وچه عمقست وچه رنك * تا اول آب قنده وعمقی نه مقداردر واونی نه در ﴿مثنوی﴾ از چه می جوشد زخاکی یا زسنك * اول آبندن قینار برخاکدن ویاخود بر طاشدن می تفجر ایدر بنم مشهودمدر بو معنی هد هدك خاصیتندندر نته کم کمال الدین دمیری حیوة الحیوانده دیمشکه * ویذکر عن الهدهد انه یری الماء فی باطن الارض کما یراه الانسان فی باطن الزجاج * وزعموا انه کان دلیلا لسلیمان علی الماء وبهذا السبب تفقده لما تفقده ﴿مثنوی﴾ ای سلیمان بهر لشکرگاه را * هد هد ایتدی ای سلیمان لشکرگاهدن اوتوری * یعنی لشکر بر محله نزول ایتدکده آبی پیدا ایتمکیچون ﴿مثنوی﴾ در سفر میدار این آگاه را * سفرده بانکده طوت بو آبدن آگاهی ﴿مثنوی﴾ پس سلیمان کفت ای نیکو رفیق * پس سلیمان علیه السلام ایتدی ای نیکو رفیق ﴿مثنوی﴾ در بیابانهای بی آب عمیق * بی آب وصو وبی عمیق اولان بیابانلرده زمله اول ﴿مثنوی﴾ تا بیابی بهر لشکر آب را * در سفر سقا شوی اصحاب را * تاکم لشکردن اوتوری آب بولاسن وسفرده اصحابه سقا اولاسن بو بیت اخیر سلطان ولد قدس سره نکدر * بونده ارباب حکومته اولان حصه بودر که هر نه قدر عز ودولت وقدر ومنزلت وعقل وکیاست صاحبی دخی اولورسه صورتا حقیر ایسه دخی ارباب هنردن اعراض ایتمیوب خدمتنه کتوره زیرا انسان مدنی الطبع اولمغله بر برینه محتاجدر وهر مناصب وخدماتی اهلنه تفویض وتقلید ایلیوب نااهله منصب ویرمکدن احتراز ایلیه * زیرا بر کاری نااهله ویرمك اشراط ساعتندندر کما قال علیه السلام (اذا وسد الامر الی غیر اهله فانتظر الساعة) اکرچه اشراط ساعت کبریدن دخی اولمزسه هر دولتك نکبتی واشراط ساعتی مناصبنی نااهله ویرمك وحکامی تیز تیز تبدیل ایتمك ونا قصات العقل اولانلرك سوزن طوتمق وراء حجابده مقتضای طبعه موافق اولان ارباب هوا ایله صحبت وساز وسوز ومضحك ومحتکر ایله عشرت ایدوب خلقه یوزین کوسترمامك * وفقرا وضعفا ورعایا وبرایایی حضورینه کتورمیوب مظالم خلقی کندو استماع ایتمامك ورشوت آلوب التزام ایله

مطلب
نصیحت للملوك
ولارباب السلوك

منصب و رمكدر * وشهرتى ووظيفه خوارى چوغالدوب ايرادى مصرفندن
قليل اولمقدر زيرا مادهٔ ظلم قلت ايراددن نشأت ايدر * واعوان سلطانك دخى
بيت الماله خيانتلرى حدلرندن زياده طنطنه وشهرته تقيد ايتدكلرندن حاصل
اولور * وعلمانك دخى اسانلرينى حق كلام سويلكدن حب جاه ودنيا وطمع وحرص
قطع ايدر * پس پادشاهلره لازمدر كه هر كسك حالنه واقف اولوب هيچ كسه
حدندن تجاوز ايتدرميه وكندو دخى جان ودلدن شرع مطهره تابع اولوب
اقامت حدود الله ده بذل مقدور ايليه * وفقرا وصلحايه ميل ومحبت ايدوب عدل
ودادى كندويه شعار ايتمكله فقرا وصلحا واوليا واصفيانك كوكللرينه كيروب
رعايا وبرايانك جان عزيزلرندن سوكلوسى اوله حتى جميع ناس خيرد عا ايتمكده
بى اختيار اوله * پس بو وجهله اولان پادشاهلرك عمرى طويل ودولتى پايدار *
وسلطنتى برقرار اولوب دنيا وآخرت پادشاهلغى بولور وبونك خلافنه
اولان حاكملرك عمرى كوتاه وكندولرى كمراه ودولتلرى از زمانك ايچنده برباد
وتباه اولور * وراه حقه سالك اولان عاشق صادقلره دخى حصه بودركه
بموجب (كلكم راع وكلكم مسئول عن رعيته) هر كس كندو وجودى مملكتنه
پادشاهدر * ايمدى قصهٔ هدهد وسليماندن بطريق التأويل مراد بودركه * ع *
روح سلطان وجودست بر سرير قلب شاه * مضمونجه سراى بدنده صدر
قلب اوزرينه سراى پردهٔ روح سليمانى وضع اولنوب روح كاه حكومته اوتوردقده
حواس خمسهٔ ظاهره وباطنه وقواى بدنيه وروحيه جمعا پيش تخت روحه
كلوب وخدمته ال باغليوب هر برى خدمته لايق اولمغيچون كار وهنرلرين
عرضه قيلورلر وهدهد كه مراد اولنان عقلدر اول دخى كندويى
پادشاه اولان روح سليمانه عرضه قيلوب (وجعلنا من الماء كل شئ حى) اولمغله
اى سليمان وجود بن خاك حضيض طبيعتدن قناد آچوب جو هواى تجرده
جولان ايتدكده كثافت ارض بشريه بكا پرده وحجاب اولميوب هر شيئك
اصلى ندندر وماء علم ودانش نه مقوله موضعدن تفجر ايلديكن كوروب
سن عساكر حواس وقوا ايله هر نه منزله نزول ايلسك سبب هلاكلرى اولان
عطش حب ماسوالرين آب محبت ومعرفت وماء علم وحكمت ايله دفع وازاله
ايدوب هامون طول املده هلاك اولمقدن حفظ ايدرم * پس بن سنك سفرده
وحضرده يانكده بغايت لازمم ديمكله روح دخى عقلك هنرينى اصغا ايتدكده
كندويه رفيق موافق اولديغن بيلوب * ايمدى اى عقل مستفاد من بعد

بنم يانمدن مفارقت ايتميوب دائما بكا مرافقت ايله ديوب عقلى خدمتنه يار صادق
وهمدم موافق ايلدى اما قوت واهمه كه زاغدن مراد اولدر عقلده بو مقوله
هنر اولديغنى انكار وحسد ايدوب چونكه عقلده بو مقوله هنر واردر دام قضا
وقدرى دانهٔ فكر ونظرك التنده نيچون كورمز ديو معارضه ايلدى عقل
دخى صحيح سكوت افاده ايده جك جواب باصواب ويروب قوت واهمه يى
تبكيت ايلدى كه شمدن صكره واقع اولان بيانك تأويليدر

﴿ طعنهٔ زاغ در دعوىٔ هدهد ﴾

زغك دعواى هدهدده طعنه اورمه سن بيان ايدر ﴿ مثنوى ﴾ زاغ چون
بشنود آمد از حسد * زاغ چونكه هدهددن بو سوزلرى اشتدى حسددن
ايلرو كلدى ﴿ مثنوى ﴾ با سليمان كفت كو كژ كفت وبد * سليمان عليه السلام
ايتديكه اول هدهد اكرى وقبيح سويلدى يعنى صادق القول دكلدر ديدى
﴿ مثنوى ﴾ از ادب نبود به پيش شه مقال * حضور شاهده سوز سويلمك
ادبدن اولمز ﴿ مثنوى ﴾ خاصهٔ خود لاف دروغين ومحال * على الخصوص
لاف وكذاف وزياده كذب ودروغ اولوب واول لافك دهدهسندن كلمك
ممتنع ومحال اوله دروغين فتح دال وغين ايله دخى قراءت اولنمق جائزدر زيرا
غين لغتده غيم معناسنه دركه سحابك قرانكوسى وسمايى پوشيده قلمقدر
وهر شيئكه ذهنى پوشيده قيله اكا دخى غين ديرلر * پس بو محلده پرده معناسندن
مستعار اولوب بو تقديرجه معنا بودر باخصوص بر لاف اوله كه انده پرده
اول كذاف محالاتدن اوله وهدهده لاف اسناد اولنمق نه جهتندر ديو سؤال
بيورر بو اوراايسه ﴿ مثنوى ﴾ كر مر اورا اين نظر بودى مدام * اكر اول هدهدك
دائم بو نظرى اولايدى ﴿ مثنوى ﴾ چون نديدى زير مشتى خاك دام * بر آوج
خاكك التنده طوزغى نيچون كورمزدى ﴿ مثنوى ﴾ چون كرفتار آمدى
در دام او * اول هدهد دامه نيچه كرفتار كلوردى ﴿ مثنوى ﴾
چون قفص اندر شدى ناكام او * اول هدهد قفصده نيچون ناكام
وناچار اولوردى بو تأويل دخى وجه دركه هدهددن مراد اسرار
خفيهٔ الهيه يه عارف واحوال ضمائره واقف ارباب كشف وشهود وزاغدن
مراد حالات ومكاشفات اوليايى انكار ايدن بعض عنود وجود اوله
﴿ مثنوى ﴾ پس سليمان كفت اى هدهد رواست * پس سليمان عليه السلام
هدهده خطاب ايدوب اى هدهد روامى درديدى ﴿ مثنوى ﴾ كز نو در اول

قدح این درد خاست * که اول قدحده سندن بودرد ظاهر اولدی یعنی
قدح دهان وشراب لسانکدن ابتدا بوکوناتیره لك نمایان اولدی
مثنوی * چون نمایی مستی ای خورده تو دوغ * پیش مستان کوسترسن
ای ایران ایچمش کسه * مثنوی * پیش من لافی زنی آنکه دروغ *
بنم حضورمده بر لاف اورورسن اندن صکره اول لاف دروغ وکذب اوله
* یعنی بنم حضورمده کذب اختیار ایدوب قادر اولمدیغك هنری
کندوکه اسناد وانکله تفاخر ایدوب لاف وکذاف سویلیه سن

جواب کفتن هدهد طعنهٔ زاغ را

زاغك طعنه سنه هدهدك جواب دیمه سیدر * مثنوی * کفت ای شه
برمن عور وکدای * هدهد حضرت سلیمان علیه السلامدن حسود بلاسیله
چونکه معاتب اولدی جواب ویروب ایتدی ای شاه رسالت پناه بن عریان
وکدا اوزره واقع اولان * مثنوی * قول دشمن مشنواز بهر خدای *
دشمن قولنی اصغا واستماع ایله حق رضاسیچون اولسون * مثنوی *
کر بطلانست دعوی کردنم * اکر دعوی ایلدیکم مقارن کذب وبطلان
ایسه * مثنوی * من نهادم سر ببراین کردنم * بن حکمکه سر قومشم
وامرکه مطیع اولمشم بو بینی کس * مثنوی * زاغ کو حکم قضارا منکراست *
زاغکه اول زاغ حکم قضایه منکردر کذلك امر قضا وقدره انکار ایدن زاغ
طبیعت وغراب جبلتلر دخی * مثنوی * کر هزاران عقل دارد کافرست *
اکر هزاران عقل دخی طوترسه کافردر * ایمدی فرق مختلفه نك مذاهبنه
وهر برینك منشأ غلطنه عارف اولان وارث کامل حقیقت محمدیدر * پس ارباب
شهود اسرار وجوده عارفز ومراتب کونیه ده مختفی اولان آب معنایه واقفز
دیسه لر کرامات اولیا ومکاشفات اصفیایه انکار ایدن معاندین چونکه انلرك
مکاشفه لری واردر وارض بشریتده مکتوم اولان بلا وقضایی نیچون
کوره میوب دام ذله یه پابسته اولورلر معلوم اولدیکه کشف وشهودك اصلی
یوقدر بلکه برقوری لاف وکذافدر دیدکلری وارث حقیقت محمدیه بونلری
تبکیت ایچون عارفین ومکاشفینه بطریق الامتحان بو اعتراضه جواب ندر دیو
سؤال ایتمکله اول هدهدان معارف وموحدان وعارفان دخی زاغ جبلت
اولان منکرین قدریه ومعتزله کبی قضا وقدره انکار ایتمشلردر هزاران عقل

ودانشلری دخی وار ایسه حق ستر ایدیجیلردر دیو جواب ویردلر * ایمدی
منکر قضا وقدر اولان کسنه * مثنوی * درتو کرکافی بود از کافران *
فرضی اکر سنده کافرلردن بر کاف اولسه یعنی عقاید اسلامیه دن ناقص بر حرف
وبر عقیدهٔ فاسدهٔ موجبهٔ کفر اوله * مثنوی * جای کندوشهوتی چون
کافران * عورتك فرجی کبی رایحهٔ خبیثه ومحل شهوت سن کاف یارق
معناسنه وران دخی او یلقدر که کاف ران ایله کسدن کنایه دخی وجهدر
کاف ران دن مراد فرج زندر حاصل کلام برفحوای کریم (انما المشرکون نجس)
شرك نجاست معنویه در ودخی (القدریة مجوس هذه الامة) حدیث شریفنك
موجبنجه ودخی امام حسن رضی الله عنهك (من لم یؤمن بالقدر خیره وشره
فقد کفر ومن حمل المعاصی الی الله فقد فجر) قول شریفی اوزره قضا وقدر وخیر
وشر حقدن ایدوکنه ایمان واعتقاد ایتمین زمرهٔ مؤمنیندن اولمدیغی
مشعر احادیث شریفه واخبار صحیحه وارد اولمشدر وکما قال علیه السلام
(لا یؤمن احدکم حتی لا یؤمن بالقدر خیره وشره) وقال صلی الله علیه وسلم
(الایمان بالقدر نظام التوحید) قدریهٔ اکفار ایتمیلر اهل قبله در دیو آیت
کریمه ایله استشهاد ایتمکله توقف ایدوب تکفیر ایدنلر دخی افعال عباد عبدك
خلقیدر وحقدن شر صادر اولمز دیو مجوسیلر کبی حقه شریك اسناد
ایتدکلری ایچوندر قضا ایسه من الازل الی الابد واقع اوله جق احواله جاری
اولان حکم کلی اجمالی آلهیدر قدر دخی حکم قضا موجودات اوزرینه
صور تفصیلیه ایله اوقات معینه ده واقع اولدیغیدر * پس متضمن شرك اولان
اعتقادات باطلهٔ ثنویه وقدریه دن شویله سنده دخی بعض اعتقادات فاسده
اولورسه درونك محلی رایحهٔ قازورات شرك اولوب وکاف ران فواحش
کبی اکر لسانك واکر عقایدك جنایت باطنیه دن خلاص اولیوب خباثت
معنویهٔ ابدیه ده ملوث وناپاك وعذاب دوزخده خوار وزار اولورسن * ایمدی
ای غافل وعقیده سی باطل کندیکی تلوث باطنی دن تطهیر ایتمك ایچون آتش
آه توبه وندامت وسوزش درون صداقت ایله حمام سینه کی قیزدیروب
واوله های چشم چشمه سارکدن جریان ایدن دموع لعلکون ایله غسل
ایدوب وآب زلال توحید وایمان وشراب طهور ذوق ووجدان نوش ایدوب
امراض شرك وطغیان وبرص کفر وعصیاندن خلاص اوله سن که حتی سن
دخی ارباب کشف وشهود زمره سنه لاحق اولوب جو هوای قرب لامکانده

بروازایلیه‌سن * پس هدهد صاحب نظر سلیمان علیه السلامه ایتدی یا سلیمان
﴿ مثنوی ﴾ من ببینم دام را اندر هوا * بن جو هواده طیران ایدر کن زیر
خاکده مستور اولان دامی کورورم ﴿ مثنوی ﴾ کر بپوشد چشم عقلم را قضا *
اکر قضاء الهی عین عقلمی پوشیده قیلارسه ﴿ مثنوی ﴾ چون قضا
آید شود دانش بخواب * اما چونکم ناکهانی قضاء سبحانی کله عقل
و دانش خوابده اولور * یعنی اسرار قضا عقل و دانشه خواب و غفلت ویرر
و فکر و نظر و حدت بصرك نفعی اولمز ﴿ مثنوی ﴾ مه سیه کردد بکیرد آفتاب *
ماه سیاه اولور و آفتاب طوتیلور * یعنی قضاء الهی کلدکده ماهه خسوف
و آفتابه کسوف واقع اولدیغی کبی عقل قمر طلعت و نور بصیرت آفتاب
منزلت خسوف و کسوفه وارر و اراضی مقدسهٔ قلب مظلم و مکدر قالور
﴿ مثنوی ﴾ از قضا این تعبیه کی نادرست * قضاء الهیدن بو تعبیه یعنی
بو مکر و تخلیط نه‌چان نادر و قلیلدر یعنی نادر و عجب دکلدر بلکه قضاء حقدن
بونك امثالی مکر و تخلیط چوق واقع اولمشدر و تعبیه عسکری قورقوتمغه
دخی دیرلر ای عبی الجیش یعنی تبرساند جیش را و فی الصحاح عبیة الجیش
تعبیة و تعبئة اذا هیئته فی مواضعه * یعنی بو تقدیرجه قضاء الهی عباد اللهی
تخویف و منهی قلمقدن خالی دکلدر دیمك اولور وجه ثانی اوزره اولان معنی اولی
فهم اولنور ﴿ مثنوی ﴾ از قضادان کو قضا را منکرست * اول کسنه که
قضاء الهی‌یه منکردر انك انکاری دخی قضاءدن بیلمك کرکدر زیرا کافرك کفرینه
قضاء الهی تعلق ایتمسه اول شخص آلودهٔ کفر اولمز * پس کافرك کفری و منکرك
انکاری و هر کسك نیك و بدکاری قضاء کردکاریدندر ﴿ عطار ﴾
قضا رفتست ز اول تا بآخر * ز باطن او نمود و سر ظاهر * قضا رفتست هر ذرات از
اول * از آن کردند اینجا که معطل * قضا رفتست اینجا هر کسی را * فتاده سر این
اینجابسی را * قضا رفتست جمله سالکانرا * نمود راز هم پنهان و پیدا
* قضا رفتست و بنوشتست از پیش * تو پیش اندیش اینجا برمیندیش * تو از پیش
قضا چون میکریزی * که با حق این زمان تو می ستیزی * کنون با قصهٔ آدم شوم باز *
درین دم من بدان همدم شوم باز * عیان قصهٔ آدم بکویم * نمود قصهٔ او هم بکویم *

﴿ قصهٔ آدم علیه السلام و بستن قضا نظر ﴾
﴿ او را از مراعات صریح نهی و ترك تأویل ﴾

حضرت آدم علیه السلامك قصه‌سی و قضاء الهی انك چشمنی نهی صریحك
رعایتندن بغلمه‌سی و ترك تأویلدن دخی غافل قیلمه‌سی بیاننده درکه نهی
صریحدن مراد (ولا تقربا هذه الشجرة فتکونا من الظالمین) آیت کریمه‌سیدر
و ترك تأویل مراعاته معطوف اولوب حاصل کلام آدم ترك تأویلده اولان
فوائد و سمت تأویلده اولان شدائدی کورمیوب جانب تأویله کتمکله جنتدن
اخراج اولندی دیمك اولور * ایدی ای ولد آدم پدرك آدم و مادرك حوا علیهما
السلامك قصهٔ غریبه‌سنی استماع ایله که حق تبارك و تعالی کتاب کریمنده
ذکر ایدر قال الله تبارك و تعالی (وقلنا یا آدم اسکن انت و زوجك الجنة وکلا
منها رغدا حیث شئتما ولا تقربا هذه الشجرة فتکونا من الظالمین) یعنی حق سبحانه
و تعالی بزم عظمتمز ایله آدمه ایتدك یا آدم سن و زوجك جنتده ساکن اولیکز
و جنتده اولان ارزاق و ثمراتدن هر نه مکانده دیلرسکز و قنغیسن اشتها قیلورسکز
واسعا و رافها اکل ایدیکز و شو شجرهٔ منهیه‌یه قریب اولمیه‌سز بو آیت کریمه‌ده
واقع اولان نهی مقدمات تناولدن اولان قربه تعلیق اولندیغی مبالغهٔ نهی
و تحریم تناول ایچوندر زیرا اندن تناول ایدرسکز انك سببی ایله ظالم انفسیه
زمره‌سندن اولورسز * یعنی اعمال ظالمین ایله عمل ایدرسکز ظالملره ملحق اولوب
نفسلریکزه ضرر ایدرسز و ناقصیندن اولورسز دیمك اولور و شجرهٔ منهیه‌ده
اختلاف اولنوب بعضیلر شجرهٔ علم ایدی هر کم اندن تناول ایتسه نیجه نسنه
بیلوردی و بعضیلر شجرهٔ خز بوره بر درخت ایدیکه تناول ایدندن حدث ظاهر
اولوردی و بعضیلر دخی شجرهٔ تین ایدی دیمشلر و سعید بن جبیر رضی الله
عنه درخت انکور ایدی بیورمش و ابن عباس رضی الله عنهما و اکثر مفسرین
شجرهٔ حنطه ایدی دیو بیورمشلر اما قاضی بیضاوی رحمة الله ایدر (والاولی
ان لا تعین من غیر قاطع کالم یتعین فی الآیة لعدم توقف ما هو المقصود علیه)
و تفسیر نیسابوریده بو وجهله مسطوردر که ذکر السدی عن ابن عباس
و ابن مسعود و ناس من الصحابة رضی الله عنهم (ان الله تعالی لما اخرج ابلیس
من الجنة و اسکن آدم الجنة بل وحده و ما کان معه من یستأنس فالقی به الله
تعالی علیه النوم ثم اخذ ضلعا من اضلاعه من شقه الایسر و وضع مکانه لحما
و خلق منه حوا فلما استیقظ وجد عند رأسه امرأة فسألها من انت قالت امرأة
ولم خلقت قالت لتسکن الی فقالت له الملائکة امتحانا لعلمه ما اسمها فقال حوا
قالوا ولم قال لانها خلقت من شیء حی قبل فلما اراد آدم مد یده الیها منعته

مطلب
قصهٔ آدم و حوا
علیهما السلام

مطلب
فی الشجرة المنهیة
ای شجرة کانت

الملائكة وقالوا اد مهرها قال فما صداقها قالوا ان تصلى على محمد وآله قال
ومن محمد قالوا من اولادك خاتم النبيين ولولاه لما خلقت) وعن ابن عباس (ان جندا
من الملائكة حملوا آدم وحوا عليهما السلام على سرير من ذهب كما يحمل
الملوك ولباسهما النور على كل واحد منهما اكليل من ذهب مكلل باليا قوت
واللؤلؤ وعلى آدم منطقة مكللة بالدر واليا قوت حتى ادخل الجنة) نيسابورى
بوايكى روايتى يازدقدن صكره يوردرلركه (فهذا الخبر يدل على ان حوا خلقت
قبل الجنة والخبر الاول دل على انها خلقت فى الجنة) والله اعلم بحقيقة الحال
*حاصل كلام چونكه آدم داخل جنت اولوب كندو جنسندن هيچ فرد
آخر كورمه مكله مستوحش اولوب بامر الله تعالى آدمه نوم غلبه ايدوب
خواب استراحته واردى وحق تبارك وتعالى اول حينده آدمك ضلع ايسر
اسفلى كه قصيرى ديمكله معروفدر آدمك خبرى يوغيكن حوايى اندن خلق
ايلدى *پس چونكه آدم جنت او يخوسندن بيدار اولوب نظر ايتدكده غايت
حسن وجمال ايله آراسته كندو جنسندن بر محبوبهٔ نورسته يى سر بالينده
اوتورمش كوردى *پس حضرت حوايه اى سروقامت وخوب قيافت
سن كيمسن ديو سؤال ايلدى حوادخى بن سنك زوجكم حق تعالى بنى انكيچون
خلق ايلديكه بكا مونس اوله سن وبنمله آرام طوته سن ديدى *پس ملائكه آدمك
علم ودانشين امتحانا سؤال ايدوب يا آدم بو كيمدر ديدلر آدم عليه السلام
عورت ديدى اسمى ندر ديدلر حوادر ديدى سبب تسميهٔ حوا ندر ديدلر حى دن
خلق اولنديغى دردى ديدى يا آدم حوايه محبتك وارمى ديدلر واردر ديدى يا حوا
سن دخى آدمى سورميسن ديدلر سومزين ديدى مع هذا حوانك آدمه محبتى
آدمك كندويه اولان محبتندن زياده ايدى ليكن حوا راست كو يلك ايلدى
(فقالوا الوصدقت امرأة فى حبها لزوجها اصدقت حوا) وقال صلى الله عليه
وسلم (ان المرأة خلقت من ضلع ان يستقيم لك على طريقة فان استمعت فيها
عوج وان ذهبت تقيمها كسرتها) وكسرها طلاقها ديو شرح ايتمشلر *پس
ملائكه حوايى آدمه مهر صلوات شريفه ايله تزويج ايتديلر وايكيسى دخى بر برله
مونس اولوب جنتده سروخرامان كبى روان اولديلر ونعم فراوان جنتدن حيث
مايشاء تناول وتنعم ويدكلرى مكانده تفرج قيلوب انجق شجرهٔ كندمدن
نهى اولنديلر وتفسير يزيدده مسطوردركه بو آيت كريمه معتزله يى رده
برهان ساطعدر زيرا معتزله ديرلركه جنت هنوز مخلوقه وموجود دكلدر

مطلب
فى سترالمرأة حب زوجها

الجواب اكر جنت موجوده اولمايدى (يا آدم اسكن انت وزوجك الجنة) بيورلمزدى
ومعتزله ديرلركه شجرهٔ مزبوره دن آدم وحوا نهى اولنديقلرى دلالت ايدركه
جنتده اولميوب بلكه روضات دنيادن بر روضه ده اوله زيرا جنتده اوليدى
انده خود آدم برشيدن تحريم قلنمزدى اهل سنت وجماعت طرفندن جواب
بودركه جنتده ولدان وغلمان دخى واردر ليكن انلرك استمتاعى حرامدر بودخى
اول مشابه ده در *وكرو معتزله ديرلركه اكر بوندن مراد جنت خلد اوليدى آدم انده
امر ونهى ايله مكلف اولمزدى بوكا دخى جواب ويررلركه دنيا دار تكليف ايكن
بعضيلردن تكليف ساقطدر مثلا اطفال ومجانين كبى كه جمله تكاليفدن بريلردر
وبودخى جائزدركه جنت على العموم دار تكليف اولميوب ليكن خاصة آدمه
فى وقت دون وقت جاى تكليف اوله باخصوص (لا يسئل عما يفعل وهم يسئلون)
قول كريمى اوزره ودخى (ولله ملك السموات والارض) فحواسنجه حق
سبحانه وتعالى ملكنده كيف مايشاء تصرف قيلنور اكا چون وچرا
وكيف ولم ومتى واين دينلمز وعلى كل حال جنتده تكليف دخى مستبعد دكلدر
زيرا اجماع مسلمين بونك اوزرينه دركه جميع ناس جنتده معرفة الله ايله
مأمور ومكلفلردر *وينه معتزله ديرلركه جنت دار حزن والم وسراى اندوه وغم
دكلدر آدم ايسه بلا والم واندوه وغم كوردى *جواب بودركه حق سبحانه
وتعالى عجب دكلدركه ايكى ضدى بر يرده جمع ايليه زيرا ديلديكنه قادردر
مثلا طبع نار محرقه ايكن ابراهيم عليه السلامى احراق ايتميوب بردوسلام وكل
وريحان وباغ وبستان اولدى كذلك آدم عليه السلامه دخى جنتده واقع
اولان محنت فى النعمة آتشده اولان نعمت كبى اوله وبونك سرى بودركه عبد
مؤمن نه محنت والم حالنده نوميد ونه نعمت وراحتده امين اوله *ومعتزله برسؤال
دخى ايدرلركه اكر جنت دار ثواب اولان جنت اوليدى آدم اندن خروج
ايتمزدى كما قال الله تعالى (وما هم عنها بمخرجين) *اكا دخى جواب بودركه
جنتدن خروج ايتميان جنته ثواب ايله داخل اولاندر آدم ايسه اول زمان جنته
ثواب اعمال ايله داخل اولمدى مثلا رضوان وخازنان جنت جنتدن طشره
چيقديقلرى انكيچوندركه جزاء اعمال وثواب ايچون داخل جنت اولمامشلردر
تفسير نيسابوريده دخى اختلافات مزبوره بو وجهله مسطوردركه ثم هذه الجنة
كانت فى الارض اوفى السماء وعلى تقدير كونها فى السماء هى دار ثواب ام جنة اخرى
فقال ابو القاسم البلخى وابو مسلم الاصفهانى وهى الارض وحملا الهبوط

مطلب
سؤال معتزله وجواب اهل سنت

من بقعة الى بقعة كما فى قوله (اهبطوا مصرا) قالا لان دار الثواب للخلد ولو كان
فى جنة الخلد لما لحقه الغرور من ابليس بقوله (هل ادلك على شجرة الخلد وملك لا يبلى)
ولان من دخل هذه الجنة لا يخرج منها لقوله تعالى (وماهم منها بمخرجين)
ولان بعد ابليس بان غضب الله عليه كيف يقدر ان يصل الى جنة الخلد ولان
دار الجزاء يدخل المكلف فيها بعد العمل ولا عمل لآدم وقتئذ ولانه تعالى خلقه
فى الارض ولم يذكر نقله الى السماء ولو كان قد نقله لكان ذكره اولى لان ذلك
النقل من اعظم النعم وقال الجبائى (هى فى السماء السابعة اهبط منها الى السماء
الدنيا ثم منها الى الارض) وقال الجمهور هى فى دار الثواب والدليل عليه ان اللام
فى الجنة ليست للعموم لان السكنى فى جميع الجنان محال فهى للعهد ولا معهود
بين المسلمين الا دار الثواب فوجب صرف اللفظ اليها) انتهى كلامه * پس
سهام قضا كمان قدردن شصت بولوب نشانهٔ سينهٔ آدمه اصابت ايده جكندن
آگاه اولیوب جنتده حوا ايله آدم كشت وگذار وسير ورفتار ايدوب صفاده
ايكن ابليس عليه اللعنه نك درون پرخار وسينهٔ پركينه سن آتش حسد
احراق ايدوب علولى پيوستهٔ دماغ اولدقده بالآخرة آدمه مكر ايدوب
جنتدن خروجه وطاعتدن دونمكه باعث اولدى كما قال الله تعالى (فازلهما
الشيطان عنها) اى اصدر زلتهما عن الشجرة وحملهما على الزلة بسببها ونحاهما
وبعدهما (فاخرجهما مما كانا فيه) اى من الكرامة والنعيم ومن الرتبة ولين العيش
*پس فعل زلل آدمى حق سبحانه وتعالى شيطانه مضاف قيلدى زيرا سبب زله
شيطاندر كما قال الله تعالى (رب انهن اضللن كثيرا من الناس) * پس بو آيت
كريمه ده دخى اضلال اصنامه مضاف قيلندى زيرا سبب ضلالت انلردر
* يعنى شيطان آدم ايله حوايه وسوسه قيلدى كما قال الله تعالى (فوسوس
لهما الشيطان) بعضلر وسوسهٔ شيطان آدمه خارج جنتدن واقع اولدى
زيرا شيطان مقدما جنتدن مطرود اولوب تكرار جنته داخل اولمدى ديرلر
و بعضلر شيطان آدمه دهان ماردن تكلم واغوا ايلدى ديرلر تكلم وهب بن
منبه بيورديلركه مار شتر بختى مثالنده چارپاى ايدى ونوع چارپاده جمله دن
اعلى ومستحسن مار ايدى آدمى اضلالدن صكره دنيايه رد اولنوب مار صورتيله
متشكل اولدى * پس خزنهٔ جنت مانع دخول اولماق ايچون ابليس بطن
ماره كيروب جنته داخل اولدقدن صكره بطن حيه دن چيقوب اغوايه مقيد اولدى
* ابن اسحق ايدر ابتدا شيطانك مكر وحيله وكيد وخدعه سى بو وجهله اولديكه

آدم ايله حوايى كورديكى كبى نوحه وزاريه باشلادى انلر سؤال ايدوب نيچون
اغلرسن ديديلر شيطان ايتدى سزه اغلارمكه موت اصابت ايدوب بونك
كبى نازو نعيمدن دور اولورسز ديدى ابليسك بو كلماتى حوا ايله آدمك درونته
كمال مرتبه تأثير ايلدى * پس شيطان فرصت غنيمتدر ديوب (هل ادلك على
شجرة الخلد وملك لا يبلى) ديو آدمه سويلدى و بالجمله شجرهٔ منهيه دن
ابتدا حوا تناول ايدوب يا آدم بن يدم نسنه اولمدم ديو انواع الحاح وابرام
ايله آدمه دخى ويروب تناول ايتدكده (بدت لهما سوأتهما) فحواى
شريفى اوزره موضع عورتلرى مكشوف اولوب ايكيسنه دخى عقوبت ايرشدى
* پس حكمت ندركه حوا يدكده عقوبت اولنميوب آدم تناول ايتدكده ايكيسنه
دخى عقوبت واقع اولدى * جواب بودركه آدم پيش رو ومقتدى واصل
حوا ايدى حوا ايسه فرع آدم ورعيت ايدى مادامكه مقتدا واصل اولان
صفت صلاح ايله موصوف اولسه فرع رعيتدن هرنه مرتبه فساد ظهور
ايتسه بركات صلاح مقتدا ايله رعيته اثر ايتمز كما قال صلى الله عليه وسلم
(ان الله لا يهلك الرعية وان كانت ظالمة اذا كانت الائمة هادية) * پس آدم
عليه السلام بعد كشف العورة شرمسار اولوب جنتك درختستاننه قاچدى
حق سبحانه وتعالى (يا آدم اين انت) يعنى يا آدم قنده سن سن خود اعلم مخلوقات ايدك
ديو ندا ايلدى (انا هذا يارب) يعنى ميان اشجارده يم ديو خبرويردى قال الا تخرج
يعنى حق تعالى يا آدم نيچون طشره چيقمزسن بيوردى قال (استحيى منك يارب)
* يعنى يارب سندن اوتانيرم ديدى قال الله تعالى (اولم انهكما عن هذه الشجرة)
* يعنى بن سزه بو درختدن تناول ايتميه سز ديو منع ونهى ايلمدمى ديدى
آدم ايتدى الهى ومولاى ابليس بزه سنك اسم شريفكله قسم ايلدى
بن قياس ايدردمكه هيچ احد سنك اسم شريفكله يلان يره قسم ويمين
ايليه كقوله تعالى (وقاسمهما انى لكما لمن الناصحين) پس حق تعالى
حوايه عتاب ايدوب يا حوا سن آدمى مغرور قيلدك * ايمدى سن دخى كرها
بر حمل ايله حامله اولكه بطنكده اولان حمل وضع ايتمك استدكده كرارا
ومرارا مشرفهٔ موت اوله سن ديو بيوروب بعده حيه يه عتاب ايدوب
ايتدى يا حيه سنك جوفكه ابليس حلول ايدوب بنم عبدمى مطرود قيلدى
پس سن دخى ملعونه سن شمدنصكره سنك ترابدن غيرى نصيبك يوقدر
سن بنى آدمه وبنى آدم دخى سكا عدودر (اهبطوا بعضكم لبعض عدو) ديو

مطلب خروج خاتم سليمان من الجنة

يوروب جنتدن اخراج اولندیلر * وهب بن منبه‌دن روایت اولنور که وقتاکه
آدم لطف حقله داخل جنت اولدقده حق سبحانه وتعالی آدمه برخاتم سلیمانی ویردی
ویوردیکه (یاآدم هذا خاتم امن خلقته لك * لاتنس فیه عهدی فاحفظه)
یعنی * یاآدم بوخاتمی سکا احسان ایلدم وسنك عزتك خاتمه قیدایتدم
* زنهار اول عهدی فراموش ایلمه والا بوخاتمی سندن آلوب غیره ویرورم
* دیدی عکرمه رضی الله عنهدن مرویدر که * خاتم مزبور مربع الشکل ایدی
برجانبنده (اناالله لم ازل) وبرجانبنده (اناالله الحی القیام) وبرجانبنده (اناالله
العزیز لاعزیز غیری الامن البسته خاتمی یعز بعزی) وبرجانبنده آیة الکرسی
یازیلوب آخرنده (محمد رسول الله خاتم الانبیا) یازلمش ایدی * وخاتمك حواشیسنده
(لن یستقر هذا الخاتم علی من عصی الرحمن) نقش اولنمش ایدی * روایت
اولنور که چونکه آدم اول خاتمی انکشت مبارکنه وضع ایلدی آدمك
انکشتندن بربرق لمعان ایلدیکیم آفتاب وجه ارضه نوجهله ضیا کستر
اولورسه اشجار وحیطان جنت دخی اندن ضیا بخش اولدی وفرش جنت
بویا ومعطر ودماغ جان روایح طیبه سندن مبخر اولدی * پس آدم عصیان
ایتدکده خاتم انکشت آدمدن طیران * وسدرة المنتهی یه جولان ایدوب
شاخ سدره یه آویخته اولدی * وبرروایتده دخی رکن عرشده آویخته اولدی
دیرلر (فقال الخاتم الهی قدنقض عهدك وانك جعلتنی لاهل الطهارة
فقیل استقر فلك الامان وانك تبعث الی ولی من اولیائی یقال له سلیمان بن داود
لتدخل الدنیا کلها راغمة فی طاعتی ولا یملکه بعده احد) ﴿ عطار ﴾ توبی
آدم ذات حق نموده * بسی کفته اباحق هم شنوده * درون جنت جان بودی
ای دل * کر ابر کومش این ازمشکل * توز یشان آمدی اینجا حقیقت *
فنادستی تودرعین طبیعت * توبی آدم ازان دم یادآور * زمانی ازخداوندی تومکذر
* اکرآدم توبی زان دم دمی زن * کرآن دم این وجود تست روشن * دم آدم
دم تست این بدان هان * بجزجانان مبین درسر پنهان * درون جنت وحوران
سراسر * به پیش توکر بسته توبنکر * بهشت نقد جوی ازنسیه بکذر * که
هستی این زمان ازخویش پردر * آه ای همدم نسیم جمال ومحرم قرب وصال
اولان عاشق صادق ونی کبی درونی آه سوزایله یانق وبغری ناله وزار ایله
دلك دلك ارباب تحقیق بیوررلر که شجرهٔ منهیه‌دن مراد شجرهٔ محبتدر که
برموجب (یحبهم ویحبونه) درخت میوه‌دار مزبور جنتده لاجل آدم

غرس اولنمشدر * وحق تعالی شجرهٔ مزبوره یی انوار قدس ایله الباس ایدوب
شجرهٔ موسادن حضرت موسی علیه السلامه اولان تجلی کبی آدم ایله
حوایه تجلی اولوب ایکیسی دخی شجرهٔ مزبوره یه تعشق ونهی اولندقلرین
فراموش ایتمشلردر * وآدمك اندن نهی اولنمسی ایکی معنی ایچوندرکه
بریسی عزت ودلالت محبوبی ایچوندر زیرا عزت تتمهٔ حسن وکمالیهٔ جمالدندر
وبریسی دخی عاشق شوریده حالی محبت ومشقه لاجل الحث والتحریصدر
(فان الانسان حریص لما منع) مع هذا عجب بودر که آدم جنتده شجرهٔ منهیه‌دن
غیری برشیئه تناول ایتمدی وبلکه آدم شجرهٔ محبتدن منهی اولمسه انواع کثرات
مستلذات نفسانیه‌دن شجرهٔ محبته میل ایتمیه‌دی محبت ایسه غدار وجفایدر
* پس حق تعالی شجرهٔ محبتی ذکر ایدوب آدمی شجره‌دن نهی ایله تحریص
علی المحبة ایلدی وبوقصهٔ عجیبه حضرت موسی علیه السلامك حالنه
مشابه‌درکه وقتاکه حق سبحانه وتعالینك ارادت ازلیه‌سی موسانی جمالنه
مشتوق ایتمکه تعلق ایلدیسه حضرت موسانی طلب رؤیت ایله مبتلا
قیلوب وباب طلب رؤیتی جمله عاشقلرینه کشاده ایلدی وموسایه بلاواسطهٔ
جبریل تکلم ایتمکله موسی علیه السلام اقداح کلام ایله سکران ولذات شراب
سماع ایله حیران وجمال حقه مشتاق وبی درمان اولوب رؤیت جمالی طمع
ایلدی وحالت سکره جلابیب حیا مرتفع اولوب (رب ارنی انظر الیك) نیازینه آغاز
قیلدی بعده رداء کبریا وازار عظمت وعلا ایله رد النوب حق تعالی (لن ترانی)
بیوردی کذلك آدم علیه السلامی دخی ید قدرتیله خلق ونفخت فیه من روحی
ایله مکرم ایدوب ومسجود ملائکه ایلیوب کندو جوارنده جنتده اسکان
ایلدی وحوایی اکا تزویج ایدوب آدم دخی جمال حقی جمال اللهدن هر مرآت
جمیلده مشاهده قیلدی وشجرهٔ محبتی مابینلرنده اثبات ونهی ایله اکا دلالت
ایلدی * پس (یا آدم اسکن انت وزجك الجنة فکلا منهار غدا حیث شئتما
ولا تقربا هذه الشجرة فتکونا من الظالمین) دیو بیوردی یعنی حد عقلدن
حد عشقه متجاوز اولوب استجلاب محبت ایله نفسکزه ظلم ایدرسز زیرا
محبت ومحنت ملازمان وبلا وولا توأمان وجنت دار السلام جای امان در
سلامت ایسه اصحاب سلوه وملامت ارباب غلوه مخصوصدر فاین الفارغ
السالی من المحب الغالی ومالاهل القرار فی دار السلام ﴿ بیت ﴾ فبتنا علی
رغم الحسود وبیننا * یطیب کطیب المسك شربت به الخمر * فلما اضاء الصبح

فرق بينه * واي نعيم لايكدره الدهر * ﴿ عطار ﴾ چه كو بى سر و پا خوش همى كرد * چو مردان اندرين درياى پردرد * چو كو بى پيش شه تسليم اوباش * براه شرع و ترس از بيم اوباش * دران مى جمله ذرات مستند * ازآن در بود حق بانيست هستند * وقال ابن عطا نهى عن جنس الشجرة فظن آدم ان النهى عن المشار اليه فتناول على حد النسيان و ترك المحافظة لاعلى التعمد والمخالفة قال تعالى (فنسى ولم نجد له عزما) وقال بعضهم معناه انه نهاهما عن قرب الشجرة وقضى عليهما ما قضى ليريهما عجزهما وان العصمة هى التى تقومهما لاجهدهما وطاقتهما * پس كاشف اسرار كبريا حضرت مولانا قدس سره الاعلى دخى سرخ شريفده اولان بيان ايله ابن عطانك قولنى و معناى اخيرى مراد ايدوب بيوردلر كه ﴿ مثنوى ﴾ بو البشر كو علم الاسما بكست * ابو البشر كه اول ابو البشر علم الاسمانك بكى در ﴿ مثنوى ﴾ صد هزاران علمش اندر هر ركست * انوك هر طمرنده صد هزاران علم واردر و اسمادن مرادنه در تحقيق بيوردلر كه ﴿ مثنوى ﴾ اسم هر چيزى چنان كان چيز هست * هر شيئك اسمى انجلين كه ازلده اول شى ايله اولمشدر ﴿ مثنوى ﴾ تا بپايان جان او را داد دست * تا نهايتنه دكن آنوك جاننه ال وردى يعنى هر شيئك اسمى نه در وخاتمه و عاقبتى نه او لاجقدر انوك علمى جان آدمه منكشف اولدى * يعنى حق سبحانه و تعالى (وعلم آدم الاسماء كلها) بيوروب اسماده اولان الف لام استغراق جنس ايچون اولدى پس استغراق جنس مقتضى در كه جميع اشيانك اسمانى و حقايق مسميانى معلوم ايدينه يعنى علم آدم الاسماء والمسميات وحقايقها * حاصل كلام حق تبارك و تعالى آدمه شول اسماء صفات خاصه سنى تعليم ايلديكه اسماء مزبوره ايله جميع صفاتنه عارف اولوب * وانوار صفات ايله طرايق معارف ذاته مهتدى اولدى وحق تعالى آدمه مدارج حالات اولان اسماء مقاماتنى دخى تعليم ايليوب واسماء مخزونه سندن براسم تعليم ايلديكه انكله جمله اسامى بى بلدى * مثلا حق تبارك و تعالى انسانه اسم غنمى بلديروب مجرد اسمى ايله اقتصار اولنمايوب بلكه اسمانك كليسنى بلدردى شول وجهله كه بصر انسانه غنمك اسم لوننى تعليم ايدوب * مثلا اسود و ياخود ابيض ميدر بلدردى و سمعنه دخى صوتنى و شمنه رايحه سنى و ذوقنه اسم طعمنى و لمسنه لينت و خشونتنى واسماسنى و كذلك اسماء صفات و اخلاقنى و خواص و منافع و مضارنى قولنه و عقلنه تعليم ايدوب واسماسيله اسم خلقتنى دخى تعليم ايدوب اجزاسندن

هر بر جزؤ ايچون براسم و لون و طعم و رايحه و صفت و خاصيت و ماهيت و حقيقت اخرى اولديغن انساندن غيريسى بيلمز زيرا انسان اشيانك صور و معانى و حقايقنى بلمك ايچون احسن تقويمده خلق اولنوب و اشياء مذكوره بى ادراك ايده جك جمله مزبوره دن هر برشيئك حسبجه انسانده برآلت مدركه واردر كه مدركات كليه مذكوره ملائكه ده بوقدر والا انجق قوت مدركه عقليه ملكيه يه متعلق اولان شى واردر * پس آدم ملائكه اوزرينه فضائل جمه ايله تفضيل اولنوب اسماء مسميات كليه ايله جمله ملائكه يه عرضه قيلندى * و هر برينك اسماء و حقايقندن خبرو بردى وحقدن من غير واسطة مشاهده خطابه قوت واستعدادى اولمغله آدمك علمى ملائكه نك علمنه غلبه ايلدى * وقال ابن عطا (اولم يكشف لآدم علم تلك الاسامى لكان اعجز من الملائكة فى الاخبار عنها) * ايدى آدم هر شيئك حقايقنى بلديسه ﴿ مثنوى ﴾ هر لقب كو داد آن مبدل نشد * هر لقبى كه آدم و يردى لقب مزبور متبدل و متغير اولمدى زيرا هر شيئه كه باعتبار الحقيقة نه اسم تسميه ايتديسه القاب مزبوره اشيانك لوح محفوظده مثبت اولان اسماسى ايدى ﴿ مثنوى ﴾ آنكه چستش خواند او كاهل نشد * آدم عليه السلام اول كسنه يه كه چست و چابك اوقودى اول بطى و كاهل اولمدى زيرا اول اسمى آدم عليه السلام اول كسنه يه (وعنده ام الكتاب) مرتبه سندن نسوبلدى ﴿ مثنوى ﴾ هر كه آخر مؤمنست اول بديد * هر كيمكه عاقبتى مؤمن و آخرى سعادت اوله جقدر انى اول كوردى و خاتمه سى ايمان ايله مختوم اولمغله اكا مؤمن ديدى ﴿ مثنوى ﴾ هر كه آخر كافر او را شد پديد * هر كيمكه عاقبتى كفر ايله اوله جقدر آدم عليه السلامه پيدا و هويدا اولدى * يعنى (واذ اخذ ربك من بنى آدم من ظهورهم ذريتهم واشهدهم على انفسهم الست بربكم قالوا بلى شهدنا ان تقولوا يوم القيمة انا كنا عن هذا غافلين او تقولوا انما اشرك آباؤنا من قبل وكنا ذرية من بعدهم افتهلكنا بما فعل المبطلون) آيت كريمه سى فحواى شريفى اوزره آدم عليه السلام وجه ارضه هبوط ايتدكدن صكره بر كون جبريل امين نزول ايدوب امر حقله آدمك ارقه سن صيغايوب الى يوم القيام آدمدن وجوده كله جك جميع ذرات ذريت كتف آدمدن طشره چيقوب وحق سبحانه و تعالى انلردن عهد آلوب (الست بربكم) ديو بيوردى بعضيلر اقرار ايتديلر و بعضيلر انكار ايتديلر اول كونه يوم ميثاق ديرلر و كفر اوزره

مطلب
فى اخذ العهد من ذرية آدم عليه السلام

کیده‌جکلر بن ذراتی آدمك جانب شمالنده صف باغلیوب وعاقبتی خبر اولوب
وازلا وابدا سعادت ایله اولان ذرات انبیا واولیا ومؤمنین اصفیا عموما آدمك
جانب یمیننده صف باغلیوب حق سبحانه وتعالی آدم علیه السلامه جمیع ذریتی
شکل وصورت وقد وقامت وصفات وهیئتلریله واسم وشهرتلریله واحدا
بواحد کوستروب مفصل ومشروح هر برینی سیر وتماشا قیلدی وابتدا جانب
شماله نظر ایدوب ذراتی کفاری سیه‌رو وازراق چشم و بدرایحه کوروب محزون
اولدی بعده جانب یمینه نظر ایدوب ذرات انبیا واولیا ومؤمنینی هر برینی مهر
انورو بدر منورسر وقامت و خوب قیافت وروایح قدسیه وفوایح انسیه ایله
معطر اولدقلری حالده مشاهده قیلوب مسرور وخندان اولدی وهر برینك
اسامی وحلیه‌لرین بیلوب مؤمن تسمیه ایتدیکی مؤمن وکافر تسمیه ایتدیکی عاقبت
کافر اولوب متبدل ومتغیر اولمدی کما قال الله تعالی (ولو اننا نزلنا الیهم الملائکة
وکلمهم الموتی وحشرنا علیهم کل شیء قبلا ما کانوا لیؤمنوا الا ان یشاء الله ولکن
اکثرهم یجهلون) * ایمدی ای مستمع مستعد * مثنوی * اسم هر چیزی تو از
دانا شنو * هر بر شیئك اسمنی سن دانادن ایشت * مثنوی * سر رمز علم
الاسماء شنو * علم الاسما رمزینك سرنی ایشت * یعنی اسمك مجرد ظاهرینه
قالیوب حقایق مسمیاته عارف اولمغیچون حق سبحانه وتعالی آدم علیه السلامه
تعلیم بیوردیغی رمز سر علم الاسمایی عالم اولان عارف وواصل ومرشد کاملدن
استماع ایت که حق جل وعلا وارث حقیقت احدیه ومظهر تجلیات صفات
واسماء کلیه اولان کمله دخی هر شیئك اسما ومسمیات وحقایق صفاتنی کندو
فضل واحسانندن بیلدیروب کشف وشهود صاحبلریدر * وشیخ مؤید الدین
جندی شرح فصوص الحکمده شیخ صدر الدین قنویدن روایت ایدر که
صدر الدین قنوی محیی الدین عربی رضی الله عنهدن روایت ایدوب بیوررلر که
شیخ رضی الله عنه بر کون بکا ایتدی یا ولدی صدر وقتا که بن بلاد اندلسدن
بحر رومه واصل اولدم کندو نفسمله قصد ایلدم که بحره کیرمیم وراکب سفینه
اولمیام الا ظاهره و باطنهٔ وجودیه دن حق سبحانه وتعالی بکا و بنم ایچون
و بندن آخر عمرمه دکن مقدر اولان جمیع احوالك تفاصیلنی مشاهده
ایتدکدن صکره راکب بحر اولام * پس حضور تام وشهود تام ومراقبهٔ
کامله ایله حقه توجه ایلدم * پس حق سبحانه وتعالی آخر عمرمه دکین بندن
جریان ایده‌جك ظاهره و باطنه‌یی بکا مشاهده ایتدیروب حتی ای صدر الدین

مطلب
مشاهدات شیخ
رضی الله عنه

سنك باباك اسحق بن محمد ایله وسنکله صحبت ایدوب وسنك عموما احوال وعلوم
واذواق ومقامات وتجلیات ومکاشفاتك والله حق سبحانه وتعالیدن اعطا
اولنه‌جق جمیع حظوظك مشهودم اولوب بعده علی بصیرة و یقین راکب بحر
اولدم وهر نه که مشاهده ایتدم ایسه اولان اولدی وشمدن صکره دخی اوله‌جق
من غیر اخلال واختلال اوله‌سه کرکدر دیو بیوردی وشیخ رضی الله عنه
فتوحات مکیه‌ده دخی کندی حالن بیان ایدوب بیوررلر که (ولقد آمنا بالله و رسوله
وماجاء به مجملا ومفصلا مما وصل الینا من تفصیله ومالم یصل الینا ولم یثبت
عندنا فنحن مؤمنون بکل ماجاء به فی نفس الامر اخذت ذلك عن ابوی اخذ
تقلید ولم یخطر لی ما حکم النظر العقلی فیه من جواز واحالة ووجوب فعملت
علی ایمانی بذلك حتی علمت من این آمنت و بماذا آمنت وکشف الله عن بصری
و بصیرتی وخیالی فرأیت بعین البصر مالا یدرك الا به ورأیت بعین البصیرة
مالا یدرك الا به ورأیت بعین الخیال ما لا یدرك الا به فصار الامر لی مشهودا
والحکم المتخیل المتوهم بالتقلید موجودا قدر من اتبعته وهو الرسول المبعوث
الی محمد صلی الله علیه وسلم وشاهدت جمیع الانبیاء کلهم من آدم الی محمد
علیه السلام واشهدنی الله تعالی المؤمنون بهم کلهم حتی مابقی منهم من
احد ممن کان اوهو یکون الی یوم القیمة خاصتهم وعامتهم ورأیت مراتب
الجماعة کلها فعلمت اقدارهم واطلعت علی جمیع ما آمنت به مجملا مما هو فی العالم
العلوی وشهدت ذلك کله فما زحزحنی علم ما رأیته وعاینته عن ایمانی فلم ازل اقول
واعمل ما اقوله واعمله لقوله النبی صلی الله علیه وسلم (لا لعلمی ولا لعینی ولا لشهودی
فواحیث بین الایمان والعیان) الخ * ایمدی ای طالب مستعد سن دخی ولی کامل
ومرشد مکملدن بروسیله ابتغا ایله که مشکوة ولایت محمدیه مظهر یتنده مقام
وصورة کمالیهٔ انسانیه ایله ظاهر اولوب مرتبهٔ او ادنی دن مقام قرب قاب
قوسینه مبعوث و بو وجهله موصوف اوله حتی اول وارث کامل حقیقت
محمدیه‌دن مجلای حق اولمغه لایق بر قلب صاف الده کتوروب وحقایق اشیایه
واقف اولوب آب وکلده آلوده اولمش مضغهٔ مکدره وقلب تیره وچشم خیره‌دن
خلاص اوله‌سن وزمانه‌ده بویله مرشد قنده بولنور و بولندیغی تقدیرجه
بز مراتب مز بوره‌یه نه وجهله واصل اولورزدیو دون همت اولیوب حق سبحانه
وتعالینك قدرتنه برشیء محال اولمدیغنه ایمان کتوره‌سن (من طلب شیئا وجد
وجد) بیورلمشدر وشیخ رضی الله عنه حالنی بیان ایدوب مشاهداتنی تمام عیان

ایتدکدن صکره بیوررلر که (وماذکرت ماذکرته للفخر لا والله وانما ذکرته لامر بن الامر الواحد لقوله تعالی (واما بنعمة ربك فحدث) وای نعمة اعظم من هذه والامر الآخر لیسمع صاحب همة فتحدث فیه همة لاستعمال نفسه فی استعمالها فینال مثل هذا فیکون معی وفی درجتی وانه لاضیق ولا حرج الا فی المحسوس) * ایمدی (علو الهمة من الایمان) فحواسنجه لازم اولان همت ومرشد کامله خدمتدر * پس حضرت مولانا قدس سره بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ اسم هر چیزی بر ما ظاهرش * هر برشینك اسمی بزم قتمزده انك ظاهر بدر * یعنی بز همان هر نسنه یی ظاهر حال ایله بیلورز حقیقتنی ادراك ایدهمزز ﴿ مثنوی ﴾ اسم هر چیزی بر خالق سرش * فاما هر برشینك اسمی خالق الکونین ورازق الثقلینك قتنده انك سرو حقیقتیدر مثلا ﴿ مثنوی ﴾ نزد موسی نام چوبش بد عصا * موسی علیه السلامك قتنده انك چوبنك نامی عصا اولوب حقیقتی ثعبان ایدوکندن خبری یوغیدی ﴿ مثنوی ﴾ نزد خالق بود نامش اژدها * اما خالق بیچونك قتنده انك نامی اژدها ایدی * یعنی حق سبحانه وتعالی (وما تلك بیمینك یا موسی) دیو موسی علیه السلامه سؤال ایتدکده (هی عصای اتوکاء علیها واهش بها علی غنمی ولی فیها مآرب اخری) دیو بیلدیکی مرتبه دن خبر ویروب حق سبحانه وتعالی (القها یا موسی) دیو عصایی زمینه القاسنك امر ایدوب حضرت موسی دخی امر الهی ایله عصایی زمینه براقدقده بموجب (فاذا هی حیة تسعی) عصا حیهٔ متحرکه اولوب موسی علیه السلامه عظمت خدادن هیبت ودهشت وعصانك فی الحال حیه اولدیغندن خوف وخشیت واقع اولمغله بموجب (قال خذها ولا تخف سنعیدها سیرتها الاولی) حق جل وعلا یا موسی عصایی اخذ ایله وخوف ایتمه که عصانك سیرتنده اولان صفت ثعبانیتی صورت اولیسی که عصا ییتدر عن قریب اکا تبدیل ایدرم بنم قدرتم کامل وهر شیئه شاملدر دیو بیوروب موسی علیه السلام حیه یه بوغازندن یاپشوب النه الدیغی کبی کما کان عصا اولوب عصانك عندالله اولان اسم وحقیقتنی مشاهده ایدوب عارف اولدی وکذلك ﴿ مثنوی ﴾ بد عمررا نام اینجا بت پرست * حضرت عمر رضی الله عنهك قبل الاسلام نامی بین المشرکین بت پرست ایدی ﴿ مثنوی ﴾ لیك مؤمن بود نامش در الست * لیکن (الست بربکم) عالمنده حضرت عمرك نام شریفی اسم مؤمن ایله مسمی ایدی * پس (فرجع الامر عودا الی بدایته) وفقنجه لاجرم ازلده اولان اسم حقیقتی بعد دخول الاسلام ظاهر اولوب حضور حقده ایمان

کامل ایله ختم اولدی * فلهذا حضرت علی کرم الله وجهه بنم حوفم سابقه دندر دیو بیوررلر ایدی زیرا خاتمه دخی علم ازلیده اولان سابقه یه تابعدر ﴿ مولانا جامی ﴾ ای بلطف انجمن جان آرای * تیغ مهرت چمن دل پیرای * دست جودت زازل نخل نشان * تا ابد برسر ما نخل فشان * و برمثال دخی ﴿ مثنوی ﴾ آنکه بد نزدیك ما نامش منی * اول نسنه که بزم قتمزده نامی نطفه اولدی ﴿ مثنوی ﴾ پیش حق این نقش بد که با منی * اما عندالله اول منی بو نقش صورت انسانیدر که بنلك ایله مشهود اولدی الحاصل اسماء اشیاء نوعینه منقسم اولوب بر نوعی اسم صوری ومجاز یدر که لابد زائلدر و بر نوعی عندالله ثابت اولان اسم حقیقتیدر که اصلا وقطعا قابل تبدل وتغیر اولمیوب ازلا وابدا ثابتدر * پس فی الحقیقه اسماء حقایق اشیادن عبارت اولوب (والحقایق لا تنقلب) مفهومی بو معنایه اشارتدر وآدم علیه السلامه من عندالله تعلیم اولنان اسما دخی حقایق مز بوره نك اسماسیدر ﴿ مثنوی ﴾ صورتی بود این منی اندر عدم * بو منی عدمده یعنی کون غیبده بر صورت ایدی ﴿ مثنوی ﴾ پیش حق موجود نی بیش ونه کم * وصورت مز بوره عندالله بلا زیادة ولا نقصان موجود ایدی ﴿ مثنوی ﴾ حاصل آن آمد حقیقت نام ما * پیش حضرت کان بود انجام ما * حاصل کلام حقیقتده اولان بزم ناممز حضور حقده اولان نه ایسه اول کابیکه اول بزم انجام وعاقبتمز اوله * یعنی انجام کار بمز هر نیه منجر ایسه حضور حقده ناممز اولدر دیمك اولور وبالجمله (السعید قد یشقی والشقی قد یسعد) حدیث شریفی (السعید سعید فی بطن امه والشقی شقی فی بطن امه) حدیث شریفنك مفهومنه مغایر اولمیوب بلکه انجام کاره نظر اولندقده ایکیسنك دخی معناسی بردر وعلم ازلی نه ایسه ظهور ایده جك اولدر ﴿ مثنوی ﴾ مردرا بر عاقبت نامی نهد * حضرت حق وفیاض مطلق عاقبت کارنه اوله جق ایسه مردی انکله تسمیه ایدر وحکمی انك اوزرینه اجرا ایدر ﴿ مثنوی ﴾ نی بر آن عاریت نامی نهد * وضع الهی اولان اسما انك اوزرینه دکلدر که خلق اکا بر عاریتی نام اطلاق ایدر * یعنی خلق بعض کسنه یه مؤمن وموحد تسمیه ایدرلر لیکن عیاذا بالله عاقبتی کفر اوزرینه کیدر و بعضیسنه کافر وفاسق تسمیه ایدرلر واینکن لطف حق ایله آخری صلاح وایمان وتوحید وایقان اوزره ختم اولور * پس خاتمه ده نه صفات ایله متصف اولورسه حق قتنده انك اسمی اولدر ایمدی ای مؤمن موحد ﴿ مثنوی ﴾ چشم آدم کو بنور پاك دید *

آدم علیه السلامك چشم روشناسی كه نور پاكله كوردی ﴿ مثنوی ﴾ جان وسر نامها كشتش پدید * جان ونامارك سر وحقیقتی آدم علیه السلامده ظاهر وهویدا اولدی ﴿ مثنوی ﴾ چون ملك انوار حق دروی بیافت * چون ملك آدم علیه السلامده انوار حق بولدی ﴿ مثنوی ﴾ در سجود افتاد ودر خدمت شتافت * لاجرم ملك سجوده دوشدی وخدمته شتاب قیلدی یعنی وقتاكم حق سبحانه وتعالی طینت آدمی دخی دست قدرتیله تخمیر وصورت رحمان اوزرینه تصویر ایتدكدنصكره انوار صفات واسرار ربوبیت الباس (ونفخت فیه من روحی) ایله اعزاز وسریر خلافته اجلاس ایلدی * روایت اولنور كه آدم علیه السلامك جلوس ایلدیكی تخت سعادت بختك یدی یوز پایه‌سی اولوب وهر ایكی پایه‌نك مابیننده یدی یوز یللق مسافه ایدی ﴿ عطار ﴾ چو آدم درجهان اعزاز كل یافت * خدارا هم درون جان ودل تافت * نظر می كرد جمله خویشتن دید * اكرچه خویشتن بی خویشتن دید * رموز علم الاسما درون یافت * خدارا هم درون وهم برون یافت * تمامت انبیا در خویشتن یافت * نمود اولیا هم تن بتن تافت * بعد ازان جبرئیل ومیكائیل علیهما السلامه فرمان الهی صادر اولوب ای جبرائیل ویا میكائیل آدمك تختنی كتوروب سمواتی سیران ایتدیریكزكه (اتجعل فیها من یفسد فیها) دینلر آدمك شرف ومنزلت وقدر وفضیلتنی كورسونلر دیو بیوردی * پس جبرائیل ومیكائیل سمعا وطاعة دیوب بر موجب فرمان منان خالق الاكوان تخت خلافت ایله آدمی تعظیما وتكریما كتوروب سبع سمواتی سیر ایتدیردكدنصكره عرش مجیدك برابرنده تخت آدمی وضع ایدوب ای مكرم آدم * بیت * تو داری نور اسرار الهی * نشسته این زمان بر تخت شاهی * دیوب آدمه مدح وثنا قیلدیلر بعده جمیع ملائكه‌یه امر ربانی صادر اولوب جمله‌سی آدمك تختی جانبنه وارمق فرمان اولندی * پس ملائكه پای تخت آدمه شتاب قیلوب آدم علیه السلامه نظر ایتدكده ﴿ نظم ﴾ ملائك دیدكه كردش ایستاده * همه دیده سوی آدم كشاده * طبقها پر زنور اندر كف دست * كرفته جمله اندرهستیش هست * مضمونی اوزره ملائكه آدمی احاطه ایتمش كوروب ملائكه دخی آدمه نظر ایتدكلرنده (خلق الله آدم علی صورته) تاجنی باشنده (ونفخت فیه من روحی) خلعتی قامتنده (یحبهم ویحبونه) كمری میان عصمتنده آراسته بر حسن وجمال فرخنده فال وخجسته خصال كوردیلر كه جمیع ملائكه ملاحت واطافت

مطلب
جلوس آدم علی سریر الخلافة

جمال آدمدن واله وحیران ومست وسكران اولدیلر * بیت * رویی كه خدای آسمان آراید * كردست مشاطه‌رانه بیند شاید * پس وجود آدمده كمال صفات ربوبیت ایچون نور جمال احدی الذات وجه آدمده تجلی ایدوب جمیع ملائكه‌یه (اسجدوا لآدم) دیو امر اولندی ﴿ نظم ﴾ زهی نور تجلی در دل وجان * فكنده عاشقان بی جای وسامان * زهی نورت یقین جان ودل شد * ازآن این مشكلات جمله حل شد * پس ملائكه چونكه آدمی مشرق انوار تجلی ذات ومطلع آفتاب اسرار اسما وصفات مشاهده ایتدكاری كبی بر موجب (فسجد الملائكة كلهم اجمعون) وبر فحوای كریم (فقعوا له ساجدین) فی الحال امر الهی‌یه اطاعة وانقیادا وفضیلت وخلافت آدمه تعظیما وتكریما آدمی كندولره قبله وسجده‌گاه ایدوب وجبهه عبودیتلرین زمین نیازه وضع ایدوب تجلی ذاته طاعت وعبادت وآدمه سجده تعظیم وحرمت ایتدیلر كما قال قتاده رضی الله عنه (كانت الطاعة لله والسجود لآدم) ﴿ عطار ﴾ سوی جنت شتابان شد ما دم * سجود عشق كن اینجای آدم * تو آدم سجده كن تا جان نمایی * زجان كلی شود عین خدایی * سجود آدم اینجا در یقین كن * تو سر اولین وآخرین كن * عمر بن عبد العزیز رضی الله عنه ایتدی آدمه سجده قیلان اسرافیل علیه السلام ایدی * فلهذا حق سبحانه وتعالی اكا تكریم ایدوب جبهه مباركه‌سنده قرآن عظیم الشان یازیلوب سائر ملائكه‌دن ممتاز ومكرم اولدی دیو روایت بیورمشلر * وملائكه نوردن خلق اولنوب نورك ایسه اطاعت وانقیاد شاننده اولمغله آدمه سجده قیلدیلر كما قال علیه السلام (خلقت الملائكة من نور) اما ابلیس بر فحوای (الا ابلیس ابی واستكبر وكان من الكافرین) استكبار وسجده‌دن ابا ایلدی زیرا ابلیسك خلقتی ناردن ایدی استكبار ایسه نارك شاننده وطلب علو طبعنده در وآدم اوزرینه حق ستر ایتمكله كافر اولدی ونامی دخی انكیچون ابلیس تسمیه اولندی * روزبهان بقلی قدس سره تفسیرنده بیورورلر كه (فلما سجد الملائكة لآدم فابی ابلیس من السجود لان الملائكة رأوا فیه سر الله وعلیه لباس الله مصبوغا بصبغ الله ولم یر ابلیس ما كشف لهم فابی واستكبر من غضب الله علیه وكان من الكافرین) ای فی سابق علمه من المطرودین ﴿ نظم ﴾ چرا در نقش مغروری چو ابلیس * چرا چندین كنی ای دوست تلبیس * زلعنت دور شو رحمت طلب كن * نمود جسم وجان را تو ادب كن * مكو من همچو آدم

مطلب
سجود الملائكة لآدم وهی سجدة التحیة

ربنا کوی * نودوصل جانان درجناجوی * حاصل کلام آدم علیه السلامك علم ودانش وفضل وبینشنه حدوغایت اولماغله حضرت مولانا قدس سره الاسنا بیوررلرکه ﴿ مثنوی ﴾ مدح ابن آدم که نامش می برم * بو آدمك مدحنی که آنك نامنی ایلدرم یعنی اوصاف علیه سنی ذکر ایدرم ﴿ مثنوی ﴾ قاصرم کر تاقیامت بشمرم * اکر قیامته دك آدمك فضائلنی عد ایلسم کنه قاصرم یعنی بیکده برو صفین ایدهمز حقا * یرادلمش اولورسه هب کویا * اماقضاوقدری کورکیم ﴿ مثنوی ﴾ این همه دانست وچون آمد قضا * بوجمله نی بیلدی وچونکه قضاکلدی ﴿ مثنوی ﴾ دانش یك نهی شد روی خطا * برنهیك دانشی اکا خطا اولدی ﴿ مثنوی ﴾ کای عجب نهی ازپی تحریم بود * کندوبه ایتدیکه آیا نهی تحریم ایچونمی اولدی ﴿ مثنوی ﴾ یابتأو یلی بدوتوهیم بود * وباخود تأویلی وتوهیم می ایدی یعنی (ولا تقربا هذه الشجرة) نهینده متردد اولوب عجبا نهی مزبور تحریمی وباخود تأویله منسوب اولان تنزیهی میدر دیوب عاقبت جانب تأویله عزیمت ایلدی نهی تحریمی اولدرکه مرتکبی مستحق عقاب اوله مثلا (ولا تقربوا مال الیتیم) قول کریمنده اولان نهی کبی ونهی تنزیهی اولدرکه فاعل مستحق عقاب اولمایوب فقط ترك اولی ایلمش اولور وکندوبی منهی دن تنزیه لازم کلور کماورد فی هذا الحدیث (قال علیه السلام من اکل الثوم والبصل والکراس فلا یقربن مساجدنا) ﴿ عطار ﴾ قضا پوشیده کرده چشم ایشان * درین معنی بکجا آید باسان * چو حوایت کرفتی دورکردی * میان جزؤ وکل مغدورکردی * پس قضاء ناکهان ﴿ مثنوی ﴾ در دلش تأویل چون ترجیح یافت * آدمك قلبنده تأویل چونکه ترجیح بولدی ﴿ مثنوی ﴾ طبع در حیرت سوی کندم شتافت * آدمك طبعی حیرتده ایکن جانب کندمه شتاب ایتدی ﴿ نظم ﴾ طبیعت این زمان ازحق جدا کرد * همه کارت عجب بی اقتضا کرد * چوشد کارت تبه آدم نباشی * درین جنات حق همدم نباشی * دمادم کن نظر درسر کندم * که درهر کندمی غرقه ست قلزم * ایمدی ای جان پدر ﴿ مثنوی ﴾ باغبان راخار چون درپای رفت * چونکه باغبانك پاینه دیکن باتدی ﴿ مثنوی ﴾ دزد فرصت یافت کالا برد تفت * دزدکه مراد شیطاندر باغبان جنت اولان آدمك پای عقلنه خارفکر وظن باتمغله کندو همنه مشغول اولدیغنی کوروب فرصت بولوب

مطلب
فی بیان نهی التحریم والتنزیه

علی الفور متاع عصمت وکالای احتیاطنی ایلدی وسرقه ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ چون زحیرت رست بازآمد براه * چونکه آدم علیه السلام حیرتدن خلاص اولوب کیرو یوله کلدی ﴿ مثنوی ﴾ دید برده رخت دزد ازکارکاه * کوردیکه دزد اسبابی کارکاهدن ایلتمش * یعنی اسباب عصمت ومتاع طاعت ابلیس دزدالنه کیروب حلل جنانی قامت بالالرندن خلع ایدوب چاه مظلم طبیعتده عریان قومش پس آدم علیه السلام نیه اوغرادیغنی بیلوب ﴿ مثنوی ﴾ ربنا انا ظلمنا کفت وآه * (ربنا انا ظلمنا) دیدی وآه ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ یعنی آمد ظلمت وکم کشت راه * یعنی ظلمت کلدی وصراط مستقیم وطریق قویم ضایع اولدی دیوناله وافغان ایلدی بو بیت شریف سورهٔ اعرافده اولان (ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفرلنا وترحمنا لنکونن من الخاسرین) آیت کریمه سنه اشارتدر * یعنی آدم ایله حوا انواع تأسف وندامت ایله توبه ایدوب ای بزم ربمز وددمزه درمانمز بزمر تکب معصیت اولمغله نفسمزه ظلم ایلدك الهی اکرتوبه ومعذرتمزی قبول ورحمتکله عفو ومغفرت ایلمز ایسك بز مغبونین وخاسریندن اولوب ضرر عظیم ایتمش اولورز یعنی (فتلقی آدم من ربه کلمات فتاب علیه انه هو التواب الرحیم) قول کریمی اوزره آدم ربیسندن (ربنا ظلمنا) کلماتنی تلقی ایتدکده حق تعالی توبه لرین قبول ایلدی زیرا حق تبارك وتعالی عبادنك توبه سن قبول ومعصیتن مغفرت ایدیجی ومبالغه ایله رحمت قلیجیدر وارباب تفسیر آدمه رب العزتدن تلقی ایلین کلماتده اختلاف ایدوب * عکرمه وسعیدبن جبیر وحسن رضی الله عنهم کلمات مزبوره (ربنا ظلمنا انفسنا) آیت کریمه سیدر دیمشلر وبو قول قرآن عظیمه موافق وحال آدمه لایقدر وقال عبدالله بن مسعود رضی الله عنه (ان احب الکلام الی الله ماقال ابونا حین اقترف الخطیئة سبحانك اللهم وبحمدك وتبارك اسمك وتعالی جدك ولا اله الا انت ظلمت نفسی فاغفرلی انه لایغفر الذنوب الا انت) یعنی آدم تلقی ایلدیکی بو کلمات ایدی دیمش اما قول ابن عباس بودرکه (قال آدم یارب الم تخلقنی بیدك قال بلی قال الم تنفخ فی من روحك قال بلی قال الم تسبق لی رحمتك غضبك قال بلی قال الم تسکنی جنتك قال بلی قال فلم اخرجتنی منها قال بشوم معصیتك قال یارب ارایت ان تبت واصلحت اراجعی انت الجنة قال بلی) ابن عباس رضی الله عنه آدمك تلقی ایلدوکی کلمات مزبوره دردبو بیورمش * وعبیدبن عمر رضی الله عنه بیوررکه قال آدم یارب اشئ کتبته علی قبل ان

مطلب
اختلاف المفسرین فی تلقی آدم علیه السلام

تخلقنى ام شئ * ابتدعته من قبل نفسى قال بل شئ * كتبته عليك قبل ان اخلقك
قال فما كتبته على فاغفرلى * وبعضيلر دخى روايت ايدرلر كه آدم ساق عرشده
نظر ايتدكده * لا اله الا الله محمد رسول الله * يازلمش كوروب پس كندو دن
زله صادر اولدقده حبيب خدا محمد المصطفى صلى الله عليه وسلمى شفيع كتوروب
يارب حبيبك محمد عشقنه بنى مغفرت ايله ديو مناجات ايلدى حضرت رب
العالمين وارحم الراحمين يا آدم محمدى نه دن بيلدك كه بكا شفيع كتوردك
ديدى آدم عليه السلام ايتدى الهى سيدى ومولاى آنوك نام شريفنى ساق
عرشده سنك اسم شريفكه مقارن كوردم تحقيق بيلدم كه عبادك ايچنده سنك
عندكده جمله دن معزز ومكرم محمد عليه السلامدر حق سبحانه وتعالى * يا آدم
حبيبم محمد مصطفى حرمتنه سنى مغفرت ايلدم ديو بيوردى فلهذا قال رسول
الله صلى الله تعالى عليه وسلم (كنت نبيا وآدم محبوك فى طينته ولقد كنت
وسيلته الى ربى) * مناجات * زهى سرور كه چرخ مهر وافلاك * بنزد همت آمد
كف خاك * زهى مهتر كه قدر تو فزونست * زجمله انبيا خود رهنمونست * ترا
برهنمونى حق فرستاد * يقين اين عزت وتمكين ترا داد * بتو اميد ميدارم شفاعت *
كزين رنجم تو بخشايى براحت * اميدى داشتم هست آن اميدم * كه دل كشته سياه
وموسپيدم * ضعيف ومبتلا وخوار مانده * عجايب خسته وغمخوار مانده * اميد
من تويى در هر دو عالم * نظر ها ميكنى درمن دمادم * طلبكار تو بودم در جهان من
* كنونت يافتم رايكان من * چنانت عاشقم اى يارا بنجا * كه بركردون زدم
خرگاه اينجا * تو ميدانى كه راز جان ما چيست * درين درد وبلا درمان ما چيست *
بكن درمان در دما حقيقت * كه قوت يافت از هر سو طبيعت * فنا كردان مرا از
بود خيشم * كه ديدم در فنا معبود خويشم * وبعضيلر ديرلر كه آدم عليه السلام
رب العزتدن تلقى ايلدوكى كلمات حروف تهجى دركه الفاظك مفردات ومقدماتى
اندن مركب اولور ومفردات ومقدماتدن دخى ادله واخبار مركبدر * پس
ادلهٔ صحيحه واخبار صادقه دن حقايق علومه وحقايق علومدن اعمال
صالحه يه رسيده اولوب ومجموع علم وعملدن ايمان كامل حاصل ومتحقق اولور
وتحقيق ايمان ايله عبد مؤمن حقيقت توبه يه نائل وقرب جوار رب العزته
واصل اولور كما قال تعالى (ان الله يحب التوابين ويحب المتطهرين) انشاء الله
تعالى عن قريب مثنوى شريفده * اضافت كردن آدم زات را بخويشتن *
سرخنده ارباب تحقيق (ربنا ظلمنا انفسنا) آيت كريمه سنده نيلر تحقيق ايلدوكى

تفصيل وبيان اولنه * پس حضرت مولانا قضا وقدر چشمى پوشيده قيلدوغن
بيان ايدوب بيوررلر كه * مثنوى * اين قضا ابرى بود خورشيد پوش *
بو قضاء الهى برابر خورشيد پوشدر كه * مثنوى * شير واژدرها شود
زو همچو موش * شير واژدرها قضاء الهيدن موش كبى اولور بو سوز
هدهد اسا ننددر نتكيم سياق بوكا دليل واضحدر * مثنوى * من اكر دامى
نبينم گاه حكم * پس اى سليمان زمان بن اكر حكم سبحانى وقضاء ربانينك
وقت اتيانده بر دام وشبكه كورميم * مثنوى * من نه تنها جاهلم در راه حكم *
امر الهى بولنده همان يالكز بن جاهل وغافل دكلم بلكه جمله عالم وعالميان
وعالمان وفاضلان وقت ظهور قضاده حيران وسر كردانلردر * آه كيم اى
چوكان قضاده طوب اولان سالك * مثنوى * اى خنك آنكو نكو كارى
كرفت * اى دولتلو وسعادتلو اول كسنه كه نيكو كارلق طوتوب اندن اعمال
خالصه وصالحه ظاهر اولدى * مثنوى * زور را بكذاشت او زارى كرفت *
وزور وقوت وكندو عملنه اعتمادى ترك ايدوب تضرع وزارى سمتنى طوتدى
وكيجه بى كوندوزه قاتوب ناله وافغاندن منقطع اولمدى ايمدى بنم جانم سندخى
مقدارك اكله ودرد ايله ايكله * مثنوى * كر قضا پوشد سيه همچون
شبت * اكر قضاء الهى سنك درونكى شب كبى سياه قيلوب ظلمات نفسانيه
نور صباح محبتى پوشيده قيله زنهار رحمت سبحانى وطلوع آفتاب عشق
ربانيدن نوميد ومأيوس اولمه وناله وزاريدن فراغ قيلمه كه * مثنوى * هم
قضا دستت بكيرد عاقبت * سنك الكى ينه عاقبت قضا طوتار وآفتاب محبتى
زير ابر ظلمات طبيعتدن اول اخراج ايدر وشب تيرهٔ كثرتى دفع ايدوب نور لامع وحدت
ايله منور ايدر * مثنوى * كر قضا صدبار قصد جان كند * واكر قضا
صدبار جانكه قصد ايليه وسنى هلاك ايتمك ديليه * مثنوى * هم قضا جانت
دهد درمان كند * ينه قضاء الهى سكا جان ويره وبى درمان اولان دردكه
درمان قيلور * مثنوى * اين قضا صدبار اكر راهت زند * بو قضا اكر
صدبار يولك اوره * مثنوى * بر فراز چرخ خرگاهت زند * سنك خرگاهكى
چرخ برين اوزره اورر يعنى خيمهٔ قرب ودنوكى اوج اعتلاى لامكانده نصب
ايدر ومرتبهٔ قاب قوسينه ايركورر * مثنوى * از كرم دان اين كه مى
ترساندت * وقضا وقدر كه سنى تخويف ايدر حقك كرمندن بيل زيرا (انما
يخشى الله من عباده العلماء) ودخى (ان الذين يخشون ربهم بالغيب لهم مغفرة

واجر كبير) بيورلمشدر * پس بوندن قضاء حقدن خوف وخشيت اوزره اولان آخرتده خوف وحزندن امين اولور * وخوف ايتميوب حقدن امين اولان آخرتده هول عظيم وعذاب اليمه كرفتار اولور ايمدى قلبده اولان خوف وخشيت جانب حقدن عباد مؤمنينه كرم ورحمتدر * پس بو موجب (فان الجنة للمتقين) ❁ مثنوى ❁ تا ملائك ايمنى بنشاندت ❊ حتى سنى خوف واتقاسببى ايله ايمنلك ملكنه كه دار الخلد ديدار دراندن نصب ايدردحتى (الا ان اولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون) زمره سنه ملحق قيلور قال الله تبارك وتعالى (ان المتقين فى جنات ونهر فى مقعد صدق عند مليك مقتدر) ❁ مثنوى ❁ اين سخن پايان ندارد كشت دير ❊ بو سوزكه قضا وقدرك اسرارينه متعلق اولان كشف وشهود در حد وپايان طوتمز صدر بعيد اولدى وقصهٔ شير وخركوش كيرو قالدى ❁ مثنوى ❁ كوش كن توقصهٔ خركوش وشير ❊ پس شمدنصكره شير وخركوشك قصه سن استماع ايله كه سر انجاملرى معلوم اوله

❁ واپس كشيدن خركوش از شير چون نزديك چاه رسيد ❁

چونكه خركوش چاهه قريب اولدى شيردن اياغنى كيرو چكديكى بياننده در * يعنى خركوش شيره قيلاووز اولوب ايلرو كيدركن چاهه يقلشدقده ايلرو كتميوب كيرو قالديغنى بيان ايدر ❁ مثنوى ❁ چونكه نزد چاه آمد شير ديد ❊ چونكه شير چاهك يانينه كلدى كوردى ❁ مثنوى ❁ كزره آن خركوش ماند وپا كشيد ❊ كه اول خركوش بو يولدن قالدى واياغن چكدى * پس چونكه شير خركوشك بو وضعنى كوردكده ❁ مثنوى ❁ كفت پا واپس كشيدى توچرا ❊ اكا اى خركوش اياغكى نيچون كيرو چكدك ❁ مثنوى ❁ پاى را واپس مكش پيش اندرآ ❊ اياغكى كيرو چكمه ايلرو كل ديدى ارتباط معنى ايچون كفت كلمه سنك معناسى آخر كلامده اجرا اولندى ❁ مثنوى ❁ كفت كو پايم كه دست وپاى رفت ❊ خركوش شيره ايتدى قنى بنم اياغم والم كتدى * يعنى حركتده محالم ودست وپايمده رفتاره قوتم قالمدى ❁ مثنوى ❁ جان من لرزيد ودل از جاى رفت ❊ بنم جانم خوفدن لرزان اولدى وكوكلم يرندن كتدى يعنى يوركم قوپدى ❁ مثنوى ❁ رنك رويم رانمى بينى چو زر ❊ وكمال خوفدن نشان خودرنك رويمك زر كبى صفرتن كورمزميسن ❁ مثنوى ❁ ز اندرون خودمى دهد رنكم خبر ❊ رنك رويم خود درونمدن خبرو يرر ❁ مثنوى ❁ حق چو سيمارا

معرف خوانده است ❊ حق سبحانه وتعالى چونكه سيمايى معرف اوقومشدر * يعنى كتاب سبحانيده (يعرف المجرمون بسيماهم) ودخى (وعلى الاعراف رجال يعرفون كلا بسيماهم) ودخى (سيماهم فى وجوههم من اثر السجود) بيوروب هركسك سيماسى ارباب بصيرت اولنلره احوال درونندن خبرويرر وسيمادن معلوملرى اولور * فلهذا ❁ مثنوى ❁ چشم عارف سوى سيما مانده است ❊ عارفك چشمى سيما جانبنده قالمشدر * يعنى هركسك احوالنه سيماسندن استدلال ايدرلر ❁ مثنوى ❁ رنك وبو غماز آمد چون جرس ❊ الوان وروايح جرس كبى غماز كلدى * يعنى صورت شيئك كيفيتندن خبرويرديكى كبى رنك وبويدن دخى مافى الضمير ارباب فراسته ظاهردر ❁ مثنوى ❁ از فرس آكه كند بانك فرس ❊ مثلا فرسك صهيلى مستمع اولان كسنه يى فرسدن خبردار ايدر يعنى اسب كشنديكى كبى وجودى مرئى دكل ايكن وراء ديوارده ودرون آخورده وشب تيره ده آوازندن فرسك وجودينه حكم اولنور الحاصل هر جنس آوازندن معلوم اولور وصورت وشكلندن بيلنور ❁ مثنوى ❁ بانك هرچيزى رساند زو خبر ❊ زيرا هر شيئك صدا وآوازى اول شيئدن خبر ايرشديرر ❁ مثنوى ❁ تا بدانى بانك خر از بانك در ❊ حتى صداى در ايله بانك خردن در وخرى تشخيص وتمييز ايدرسن * يعنى بر كسنه كلامه آغاز ايلسه اول باب علم ومعرفتى كشاده قيلور يوخسه امر دنيا ومالا يعنى اولان الفاظ مهمله مى تكلم ايدر كفتارندن معلوم اولور حضرت مولانا قدس سره (انا مدينة العلم وعلى بابها) حديث شريفنك مضمونجه علماء بالله اولان عارفينك كلمات درربارلرى باب علمك كشاده اولديغنه وكفتار ناهموار جهلا وارباب دنيايى (ان انكر الاصوات لصوت الحمير) فحواى كريمى اوزره اصوات حماره تمثيل ايتمشدر * پس هركس كفتارندن معلوم اولور ❁ مثنوى ❁ كفت پيغامبر بتمييز كسان ❊ حضرت رسول رب العالمين خلقى بربرندن تمييز وتشخيص ايلمك بابنده بيورديلر ❁ مثنوى ❁ مرء مخفى لدى طى اللسان ❊ انسان لسانى طى ايلمك قتنده مخفى ومستوردر * يعنى سويلمينجه احوالى ظاهر اولمز زيرا (الظاهر عنوان الباطن) بيورلمشدر ودخى (المرء مخفى تحت لسانه) حديث شريفى وارد اولمشدر ❁ قطعه ❁ مرد پنهان بود زير زبان * چون بكويد سخن بداندش ❊ خوب كويد لبيب كويندش * زشت كويد سفيه خوانندش * زيرا لسان ترجمان جنان وبلبل كلزار جنان جاندر * ايمدى ارباب كمالك قالى حالنه وظاهرى باطنه موافقدر زيرا

﴿مثنوی﴾ رنك روازحال دل دارد نشان * رنك رو كوكل حالندن نشان طوتر وسيمادرونه دلالت ايدر ﴿مثنوی﴾ رحتم كن مهرمن دردل نشان * اى محبوب ازلى سن خودعالم السر والخفيات سن بنم حالمه رحمت قيل ومحبت ذاتيى قلبمده نصب ايله ﴿سيد﴾ ياندردى عشقك جانمى سندن بكا درمان كرك * كرچه بوالكده عاشقك جان ودلى سوزان كرك * دوشدم بنه عشق اودينه بريان يورك كريان كوزم * هركيم كي دوشدى عشقكه بريان وهم كريان كرك * صون ساقيا كأسا رحيق چال مطرباعشقارفيق * كيم مست اولان بوباده دن غلطان هم حيران كرك * پس رنك رو احوال درونه نه وجهله دلالت ايدر ديو سؤال ايدنه بيوررلركه ﴿مثنوی﴾ رنك روى سرخ دارد بانك شكر * روى سرخك لونى شكر بانكنى طوتر * يعنى بطريق ذكر مسبب ارادهٔ سبب شكردن مرادنعمتدر ونعمت حقيقى عشق ومحبتدر * يعنى عند ظهور التجلى عاشقك رخ كلكونى ورداحمر كبى كل كل اولور نتكم شيخ عطار عليه رحمة الغفار درياى ابرارنام قصيده سنده بوكا اشارت ايدوب بيوررلر * بيت * دل زعشق ارغرق خون خواهى بروهمت كار * سرخئ اجزاى آهن ازدم آهنكرست * عاشقان راچهره ازخوناب دل كلكون بود * سرخئ رخسار مستان ازشراب احمرست ﴿مثنوی﴾ رنك روى زرد دارد صبرونكر * كذلك صبر دخى ذكرمسبب ارادهٔ سبب اولمق اوزره صبر ونكر بلاومحنتدن كنايه اولوب وجه ده اولان صفرت دردو بلايه دلالت ايدر نكر ونكرضم نون وكاف وضم نون وسكون كاف ايله برامرعظيم سهمناك وكارسخت وهمناك معناسنه در جمع انكاردر * يعنى رويك زرداولمسى نعمت مقابلى اولان نقمت وضد منحت اولان محنتك اصابتنه دلالت ايدرمثلا ارباب دنيا نعمت ظاهره نك زوالى ونقمت صوريه نك اصابتى ايله خوف وخشيت ووجهلرنده صفرت عارضه اولديغى كبى عشاق الهينك دخى بعض عوارض بشريه ومقتضيات طبيعيه ايله مرآت مصفالرينك كمال جلاسنه خفا كاوب كثرت ماسوا وغبارمنى وما واقع اولمغله حرارت آتش عشقدن نوع ماهجور اولوب برودت نفس حاصله اولسه اندن زياده كارسهمناك وامر خطرناك اولميوب عجبا بوكدورت وظلمت نه مقوله زله دن عارضه اولشدردبو حزين وغمناك اولوب برموجب (حسنات الابرار سيئات المقربين) خشيت عظمت خدادن برك خزان كبى زرد واوراق بيدكبى لرزان اولور * ع * آخراين كبريت احمرنيست طين اصفرست * پس عقل معاد ايله تأويل اولنان خركوش

هوش نفس اماره شيرك الندن نه وجهله خلاص اولسون وبرخدعه ايله انى چاه رياضته دوشرسون ديولرزان وخراسان واصفراللون اولوب شيرنفسه وضرغام موته ايتدى ﴿مثنوی﴾ درمن آمدآنكه دست وپابرد * بكااول حالت كلديكه دست وپايى قطع ايلر ﴿مثنوی﴾ رنك رو وقوت وسيمابرد * رنك رووقوت وسيمايى ازاله وافنا ايدر * ايمدى اى نفس امارهلك صفتى ترك ايدوب صورته كوكل باغلمه ودنيايه الدائمه ودولت وثروت وقدرت وقوتكه غره اولمه وفرح ومسرور قلمه كه هادم اللذات اولان موت بى امان سنك رنك رويك صولدروب وقوت وقدرتدن اثرقومه يوب كرم وسردن صاقنوب نازونعمت وحضور وراحت ايله طوتديغك بدنك جيفهٔ خبيثه وطعمهٔ مار ومور ايدر * پس حضرت مولانا طيب الله انفاسه لسان خركوشدن احوال موتك بيانه شروع ايدوب بيوررلركه ﴿مثنوی﴾ آنكه درهرچه درآيد بشكند * اول نسنه كه يعنى ضرغام پلنك انتقام اجل هرنه شيئه كه كله وپنجهٔ قهروهلاكى اوره البتة انى شكست وزار ايدر ﴿مثنوی﴾ هردرخت ازبيخ بن اوبركند * وهردرخت ميوه دار عمرى برندن قوپاروب كوكنى يوقارو كتورر * ايمدى اى نفس غافل وعاقبت امره جاهل ﴿مثنوی﴾ درمن آمد آنكه ازوى كشت مات * باكه كلدى اول نسنه كه اندن مات اولدى ﴿مثنوی﴾ آدمى وجانور جامدونبات * انسان وحيوان وجماد ونبات ﴿مثنوی﴾ اين خود اجزا اند كليات ازو * زردكرده رنك وفاسدكرده بو * بوذكراولنان مواليد ثلثه خود كليات اولان عناصر وطبايعدن اجزادركليات دخى تغير وفنا الندن لونى زرد ورايحه سنى فاسد ايلمشدر افلاك وكواكب دخى داخل كلياتدر * پس كليات نه وجهله فانيلر وزرد رو وفاسدة الروايح اولور ديرايسك ﴿مثنوی﴾ تاجهان كه صابرست وكه شكور * تاكم جهان وجها نيان كاه بلاومحنته صبروكاه نعمت وراحته شكر ايديجى ﴿مثنوی﴾ بوستان كه حله پوشد كاه عور * بوستان كاهى اوراق سبز وازهار اثمار حله لرين پوشان وكاه بادقهر وجلال وحسن وجمالن زوالهاير كوروب خزان وعريان اولور * پس بودخى كاه موجود وكاه معدوم اولوب اماته واحيايه محاكات وحشرونشره مضاهات اولدى كما قال الله تعالى (وهو الذى يرسل الرياح بشرا بين يدى رحمته حتى اذا اقلت سحابا ثقالا سقناه لبلد ميت فانزلنا به الماء فاخرجنا به من كل الثمرات كذلك نخرج الموتى لعلكم تذكرون) ﴿مثنوی﴾ آفتابى كوبرآيد

نار كون ☼ شول بر آفتاب پرتابكه نار كون اولوب حين طلوعده بوقارو كلور وشعشعه ٔ پرضياسي ايله دشت وصحرا روشنا اولور ﴿ مثنوى ﴾ ساعتى ديكر شود اوسرنكون ☼ برخبرى ساعتده اول مهر منيرسرنكون اولوب آفل وچشمده زائل اولور وروز فيروزسيه پوش اولوب وجهنه شب نقاب اور ينور * پس بودخى آمدوشدوتغير وتبدلدن خالى اولمدى * ايمدى ارباب فكرونظر هرشيئك فناسن مشاهده واختلاف ليل ونهارى معاينه قيلدقده كنديك دخى فناسن ملاحظه قيلوب بقا ودوام موجد مكونات اولان واجب الوجوده مخصوص اولديغن تعقل ايدوب ريب وكماندن قورتيلور كما قال الله تعالى (واختلاف الليل والنهار وما انزل الله من السماء من رزق فاحيا به الارض بعد موتها وتصريف الرياح آيات لقوم يعقلون) ﴿ مثنوى ﴾ اختراني تافته برچارطاق ☼ شول نيرات مشتعله كه چارطاق كردون اوزره طلوع ايتمشدر ﴿ مثنوى ﴾ لحظه لحظه مبتلاى احتراق ☼ انلر دخى حالت واحده اوزره اولميوب فلك تدويرلرنده اولان حركاتده بحسب البطوء والسرعة كاه تراجع وكاه تقابل ايله احتراق ولحظة فلحظة تغير وتبدلدن آسوده اولمزلر ﴿ مثنوى ﴾ ماه كو افزود زاختر درجمال ☼ ماه كه حسن وجمال ونورنى اشعالده كواكب سائره دن زياده اولدى بويله ايكن ﴿ مثنوى ﴾ شدز رنج دق اوهمچون خيال ☼ ماه بدردق رنجندن خيال وش اولدى بعض نسخه ده همچون خلال واقع اولمشدر * يعنى قمر بعد المحاق شمس ايله اجتماعدن اون ايكى درجه منحرف اولسه شكل خلالده خياله هلال كورينور ودق حمادن جكرده حاصل اولان بر حرارت محرقه دركه اطبا مرتبه ٔ اوليده تفطن ايدرلر ايسه علاجن اميد ايدرلر ووسط حالده بيلنورسه علاجى ممكن اولميوب حرارت كتدكجه كبدى احراق ايدوب وجسمى نزار وخلال وار برخياله دوندروب بالآخرة هلاك ايدر كذلك ماه دخى تدريجله شمسه قريب اولدقجه تربيعه واروب كتدكجه دقدن ضعيف اولان كمسنه كبى ماه دخى خلال وخيال اولوب بالآخرة حين اجتماعده مختفى ومحاق اولور وبونلردن ماعدا ﴿ مثنوى ﴾ اين زمين باسكون وباادب ☼ بوزمين كه ادب وسكون ايله در * يعنى حركتى يوغيكن ﴿ مثنوى ﴾ اندرآرد زلزله‌ش درلرز تب ☼ ناكهان زلزله انى حالرزه سنه كتورر باخصوص يوم قارعه ده برموجب (ان زلزلة الساعة شئ عظيم) زلزله ٔ عظيمه اولوب (واذا الارض مدت) فحواى كريمى اوزره

مطلب في بيان مرض الدق

جبال راسيات زائله وهندكه ووجه ارض بسيطه اولور ﴿ مثنوى ﴾ اى بسا كه زين بلاى مرده ريك ☼ اى جبال كثيره بوارته قالمش بلادن مرده ريك ارته قالمش معناسنه در يعنى عاقبت الامر قهر وفنادن برفحواى (وتكون الجبال كالعهن المنفوش) و برمغزاى (وبست الجبال بسا فكانت هباء منبثا) لايه ﴿ مثنوى ﴾ كشته است اندرجهان اوخرده ريك ☼ جهان ايچره اول جبال خرده ريك اولمشدر * يعنى پاره پاره وريزه ريزه وقوم كبى ذره ذره اولمشدر تحقق وقوعنه وآنافآنا سريع الاستحاله اولديغنه بناء كشته شد ديو بيورمشلر (وترى الجبال تحسبها جامدة وهى تمر مر السحاب) الاية ﴿ عطار ﴾ زمين وآسمان اينجا شودكم * مثال قطره ٔ درعين قلزم * زمين وآسمان اينجا نبينى * بجز يك جوهرى يبدانه بينى * زمين وآسمان اينجا مبين تو ☼ بجز حق كرحق عين اليقين تو * زمين وآسمان اورانظركن * اكر مردى دلت راباخبر كن * جمال يار برتو يافته يار * شدستى همچو من مست ازمى يار * چو من جوياى دلدارى هميشه * دمى ناسوده دركارى هميشه * فراوان سال ره پيموده ٔ تو * دمى اينجا بكه ناسوده ٔ تو * تمامت كوكبان ازتست پيدا * بنور ذات توكشته مصفا * صدف دارى جهان اندر كشيده * جمال جوهر معنى نديده * درين بحرى فنادى زار ومحزون * مثال دانه ٔ درهفت كردون * آه اى عاشق صادق چونكه دنيا متبدل ومتغيردر (لااحب الافلين) ديوب بوكاكوكل باغلمه وسريع الزوال والاستحاله اولديغن بوذكر اولنان امثالدن اذعان قيل باخصوص كورمزميسن ﴿ مثنوى ﴾ اين هوا باروح آمد مقترن ☼ اكرچه بو لطيف هوا روحه مقترن كلدى وممد حيات انسانى اولدى ﴿ مثنوى ﴾ چون قضا آيد وباكشت وعفن ☼ چونكه قضاء الهى كلسه اول هوا تعفن حاصل ايدوب وعفونتدن وبا ظاهر اولور بومصراعك مقدما طبيب الهى ايله عاشق كنيزك اولان پادشاه حكايه سنده * ع * وزرنا افتد وباندرجهات * بيتنده شرح اولان تحقيقه مغاير دكلدر بودخى اسبابدن بريسى در ﴿ مثنوى ﴾ آب خوش كو روح راهمشيره شد ☼ آب لطيف وشيرين كه اول ماء روحه (وجعلنا من الماء كل شئ حى) فحواسنجه يار وهمشيره اولدى روح مؤنث سماعى اولوب همشيره لفظى مناسب اولمغله همشيره بيورديلر * يعنى ماء دخى سبب حيات اولمقدن روحه برابر ومماثل اولمغله كأن همشيره كبى اولدى بويله ايكن ﴿ مثنوى ﴾ درغديرى زرد وتلخ وتيره شد ☼ برغديرده يعنى بركولده كه جريان ايتميوب ماء

جلد اول صحيفه ١٨٨

راکد اوله صاری وابجی و بولانق اولدی تورکی ده مثلدر که * قابنده چوق طورن
صو قوقار * دیرلر ❊ مثنوی ❊ آتشی کو باد دارد در بروت ❊ شول بر آتش که
بیغنده بل طوتار بو محلده باد بروت کبر وتعظیم وسرکشلك معناسنه استعمال
اولنور مثلا آتش یانان یرده کورلدی وچاتردی مقرردر ❊ وآتش بر جوهر
نورانی وعلوی اولغله کورلدیسی تکبرینه واعتلاسی سرکشلکه حمل اولنور
مع هذا ❊ مثنوی ❊ هم بیکی بادی بروخواند یموت ❊ هم بر باد اول آتشك
اوزرینه یموت اوقودی یعنی آتشی اطفا ایدر مثلا شمعه پف دیوب سوندرمك
کبی وبروجه دخی بودر که کرهٔ نار فلك قمرك مقعرینه مماس اولوب
عناصرك جمله سندن اعلا ایکن زمینده مشتعله اولان نار کندوبی اسفلده
کوروب بن برعالی وجود ایکن سفل بکانه لایق دردیو تکبر ایله کرهٔ ناره
صعود ایده بن دیدیکجه هوا آنی کندویه تبدیل ایدوب قوت محرقه سنی محو
ونابود ایلر کذلك عناصر بربرینه منقلبه اولوب تبدلات وتشکلاتدن خالی اولمز
❊ مثنوی ❊ حال دریا ز اضطراب جوش او ❊ فهم کن تبدیلهای هوش او
❊ دریانك حالنی وتبدلات سروهوشنی دریانك اضطراب وجوشندن وامواج
وخروشندن فهم وادراك ایله هوش عقل معناسنه در عقل ایسه برشیء ودوه یاغنی
باغلامغه دیرلر یعنی ریاح متتالیه دن دریا جوش وخروشه کلوب طاغلر وقطار
قطار شتران کبی متشکل اولان امواج ودراو در او نقش اولنسان کرهلر
متجدد الامثال اولوب تعاقب ایلدوکن وبرآن برصورت اوزره برقرار
اولمیوب هرآن وساعتده انواع تشکلات وتغیرات بولدیغن دریانك
متصلا جوش وخروشندن اذعان قیل دیمك اولور * رباعی * چیزی که نما یشش
بیك متوالست * واندر صفت وجود بیك حالست * دربد ونظر کرچه بقایی
دارد * آن نیست بقا تجدد امثالست ❊ مثنوی ❊ چرخ سرکردان که اندر
جست وجوست ❊ چرخ دوار که جست وجودهدر یعنی (الملاء الاعلی یطلبون
الله کما انتم یطلبونه) مضمونی اوزره چرخ سرکردان دخی موجد مکوناتك
عشق ایله دوران ایدوب رضای حق جست وجوده ومقصد اصلی بی تجسسده در
❊ مثنوی ❊ حال او چون حال فرزندان اوست ❊ آنك حالی دخی جوفنده
اولان فرزندلر ینك حالی کبیدر یعنی جوفنده اولان موالید ثلثه خصوصا
اکمل موالید اولان نوع انسان کبی سعی وطلب وتبدل وتغیرده در ❊ مثنوی ❊
که حضیض وکه میانه گاه اوج ❊ مثلا گاه حضیض وگاه میانه وگاه اوج در

یعنی شمسك وسائر کواکب سیاره نك فلك ممثللرندن مفرز ومختلف اولان فلك
خارج مرکز وتممّلرك که اوج وحضیضی واردر آفتاب وکواکب انلرك تختنده
گاه اوج وگاه حضیض وگاه میانه ده حرکت ایتمکله ❊ مثنوی ❊ اندر واز
سعد ونحسی فوج فوج ❊ اول کواکبده سعد ونحسدن فوج فوج واردر یعنی
گاه سعد وگاه نحوسندن خالی دکلدر واوج حضیض وممثل وخارج مرکز
وبعض اصطلاحات هیئات ونجوم مقدما دائره وشکللریله تفصیل اولنمشدی
❊ کلشن راز ❊ هرآنچه درزمانست ومکانست * زیك استاد وازیك کارخانست
* کواکب کرهمه زاهل کمالند * چرا هرلحظه درنقص وزوالند * همه درجاه
وسیر ولون واشکال * چرا کشتند آخر مختلف حال * چرا که درحضیض وکه
دراوجند * کهی تنها فتاده کاه زوجند * دل چرخ ازچه شد آخر پر آتش
* زشرق کیست او اندر کشاکش * همه انجم درو کردان پیاده * کهی
بالا وکه شیب اوفتاده * عناصر باد وآب وآتش وخاك * کرفته جای
خود درزیر افلاك * ملازم هریکی درمرکز خویش * ننهد پای یك ذره پس
وپیش * جهانرا سر بسر در خویش می بین * هرآنچه آمد آخر پیش می بین *
ایمدی چونکه عالم کون وفساد لحظة بلحظة دکرکون اولدیغی مقرر اولندیسه
❊ مثنوی ❊ از خودای جزوی زکلها مختلط ❊ فهم میکن حالت هر منبسط
❊ ای کلیاتدن مختلط اولان جزوی مرکب اولمیان هر مفردات وبسایطك حالنی
کندو کدن فهم وادراك ایله یعنی صلب پدردن رحم مادره ورحم مادردن
دنیایه کلوب عمرك آخره ایرشنجه نشأهدن نشأهیه وحالدن حاله انتقال ایدوب
ومعنی دخی عقل وفکر وکیفیتك تبدلات وتغیرات قبول ایلدوکی کلیات
دخی بو تبدل وتغیردن خالی دکلدر وبنم تبدلم نه وجهله در دیر ایسك بو آیت
کریمه یی سمع قبول ایله استماع ایله قال تعالی (هو الذی خلقکم من تراب ثم من
نطفة ثم من علقة ثم یخرجکم طفلا ثم لتبلغوا اشدکم ثم لتکونوا شیوخا
ومنکم من یتوفی من قبل ولتبلغوا اجلا مسمی ولعلکم تعقلون هو الذی یحیی
ویمیت فانما یقول له کن فیکون) ❊ مثنوی ❊ چونکه کلیات را رنجست ودرد ❊
چونکه کلیاتنه رنج ودرد واردر ❊ مثنوی ❊ جزو ایشان چون نباشد
روی زرد ❊ جزو کلیات نیچون روی زرد ومتبدل ومتغیر اولمیه ❊ مثنوی ❊
خاصه جزوی کو ز اضدا دست جمع ❊ خصوصا شول جزوکه انوك ترکیب
وجمعیتی اضداددن درکه طبایع اربعه در ❊ مثنوی ❊ ز آب وخاك وآتش

وبادست جمع * وآب وخاك وبادوآتش دن جمع اولمشدر * پس بو اضداد اربعه
کمال اعتدالدن دوردر ایکن اعتداله قریب اولماغله برقاچ کون جمعیت ایدوب
بالآخره پراکنده وپریشان اولورلر ﴿ عطار قدس سره ﴾ ترا این چرخ کردان
خورد خواهد * بکردت تا همه بودت بکاهد * خدازان کین وجودت خرد کردد *
ترا این هفت چرخ اندر نورد * شود اجزای ظاهر عین باطن * ز ظاهر بکذر
وبنکر بباطن * درون خود نظر کن آفتابی * کزو بکرفته جانت نور وتابی *
ای عاشق صادق ﴿ مثنوی ﴾ این عجب نبود که میش از کرك جست *
بو عجب دکلدر که قیون قورددن صچرادی وقاچدی ﴿ مثنوی ﴾ این عجب
کین میش دل در کرك بست * اما عجیب وغریب بودر که میش وغنم کرك درنده یه
کوکل باغلادی * کرکدن مراد بو جهان فانی درکه خلق جهانی مذبحه یه کلمش
کوسفندان کبی ذبح وشکمن دریده وفنا ایتمکدن خالی دکلدر ایمدی دنیا اوما
فیهادن منقطع اولوب حب ومیلنی قلبدن دور ایتمك عجب دکلدر بلکه عجب
بودرکه بو بی رحم وشفقت اولان کرك درنده جهانه کوکل باغلیوب سنی
مقصد اصلیدن محروم ایتمکله قهر وهلاك نفسکی القا ایتمکدر ویاخود
طبایع وعناصر اربعهٔ متضادهنك امتزاجلرینی میش وکرکه تمثیل ایدوب
انسانك سقامت وموتی عجب دکلدر زیرا اضدادك بربرندن مفارقتی مقرردر
بلکه عجب بودرکه (الضدان لا یجتمعان) ایکن عناصر اربعه بربرینه کوکل
ویروب مصالحه ایتملریدر * نظم * چار طبع مخالف سرکش * پنج روزی
بندند باهم خوش * کر یکی زین چهار شود غالب * جان شیرین برآید از قالب *
﴿ مثنوی ﴾ زندکانی آشتیٔ ضدهاست * زندکانی وصحت انسانی اضداد
اربعهٔ مزبورهنك بربرله صلح واجتماعیله در ﴿ مثنوی ﴾ مرك آن کاندر میان
شان جنك خاست * موت اولدرکه اضداد مزبورهنك بیننده اختلاف وجنك
پیدا اولوب مزاج اعتدالیسی فساده واردی بونك تفصیلی مقدما ابتداء مثنوی
شریفده * ع * تن زجان وجان زتن مستور نیست * بیتنك شرحنده روح
حیوانی واضح فی مبحثنده بیان اولنمشدر وبو موته موت حیوانی تعبیر اولنمشدر
﴿ مثنوی ﴾ لطف حق این شیررا وکوررا * الف دادست این دو ضد دوررا *
حق سبحانه وتعالینك لطف واحسان وقدرت وارادتی وجود انسانیده
اولان بو شیر وکوره وبو ایکی دوره الفت ویرمشدر یعنی عناصر وطبایعه امتزاج
ویروب اضداد ایکن بربرینه مألوف اولدی ﴿ مثنوی ﴾ چون جهان

جلد اول صحیفه ۱۰۱

رنجور وزندانی بود * چونکه جهان بالکلیه رنجور وزندانی اوله ﴿ مثنوی ﴾
چه عجب رنجور اکر فانی بود * مریض اکر فانی اولورسه عجب دکلدر
﴿ مثنوی ﴾ خواند بر شیر او ازین رو پندها * خرکوش عقل معاد نفس
اماره شیرینه بو یوزدن انواع پند ونصایح اوقودی ﴿ مثنوی ﴾ کفت من پس
مانده ام زین بندها * وبن بو بندلر سببندن پس مانده اولمشم وکوکلمی حب
ماسوادن تخلیه ایتمشم دیدی وانی قناعت وریاضت چاهنه دوشردی

﴿ پرسیدن شیر از سبب واپس کشیدن خرکوش پارا ﴾

خرکوشك اباغنی کیرو چکمه سندن شیرك سؤال ایتمه سی در ﴿ مثنوی ﴾ شیر کفتش
تو ز اسباب مرض * شیر خرکوشه ایتدی سن اسباب مرض دن ﴿ مثنوی ﴾
این سبب کو خاص کاینم غرض * خاصة بو سببی بیان ایله که بنم غرض
ومقصودم بودر یعنی تبدلات جهان وفناء انسان وزوال جمیع جهانیان
معلومدر لکن بنم مقصودم بودرکه سن چاهدن دور اولوب اباغك کیرو
چکدوککه باعث ندر انی تفهیم ایله ﴿ مثنوی ﴾ کفت آن شیر اندرین چه ساکنست *
خرکوش شیره جواب ویروب ایتدی اول شیر بو چاهده ساکن در ﴿ مثنوی ﴾
اندرین قلعه ز آفات ایمنست * اول شیر بو قلعه ده آفاتدن امین ومحفوظدر یعنی
چاه ریاضت وقلعهٔ عصمت وهدایتده طوروب شیران بیشه زار معرفت اولان
نفس مطمئنه صاحبلری آفات شیطانیه ونفسانیه دن محفوظ ومصون وامین
وسالمدر وهامون حرص وطمع وتیه طول امله غره وسرکشته اولان
شیر نفس اماره چاه طبیعتده هالکدر * ایمدی ای طالب هدایت تیه غوایت
وچاه طبیعتده کمراه وتباه اولمقدن احتیاط ایدوب چاه ریاضته کیروب امین
اول زیرا ﴿ مثنوی ﴾ قعر چه بکزید هر کو عاقلست * هرکیم که عاقلدر قعر چاهی
اختیار ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ زانکه در خلوت صفاهای دلست * زیرا که
خلوتده صفاهای درون واردر ﴿ مثنوی ﴾ ظلمت چه به که ظلمتهای خلق *
ظلمت چاه یکدرکه خلقك ظلمتلرندن یعنی ظلمات اختلاط ارباب دنیادن ظلمت
یکرکدر ﴿ مثنوی ﴾ سر نبرد آنکس که کیرد پای خلق * اول کمسنه که خلقك اباغن
طوتر باشن خلاص ایلمدی * یعنی کوکلنی دنیایه وطبیعته بند ایدوب عوام خلق
اولان ارباب دنیایه محبت والفت وصحبتدن خالی اولمیان کمسنه لر حقله آشنالق
ایده میوب وطریق عشاقه کیده میوب کیدرك ایماندن دخی محروم اولوب
(یا لیتنی لم اتخذ فلانا خلیلا) قول کریمی اوزره آه وندامت وتأسف وغرامت

جکر اما نه فائده اول زمانده اولان ندامت وغرامت ایله عذابدن غیری شی حاصل اولمز * ایمدی ممکن اولدیغی طالب حقه لازمدر که قلبنی دنیادن ودنیا دوستلری اولان دون ودنیلردن دوندروب خالصا ومخلصا حقه توجه ایدوب اهل حق واصحاب صفا ایله صحبت ایلیه والا دنیا عموما پرشهوت وحرصدر وارباب دنیا دخی حرص وطمع بلاسندن بربرلرینک دم وهلاکنه تشنه ایلردر ❊ عطار ❊ همه در محنت اند این قوم دنیا * تمامت بیخبر از نوم دنیا * همه درخواب وفارغ جمله ازمرک * ببسته دل درین دنیای بی برك * چنین درخواب کی بیدار کردند * چنین اغیار کی بایار کردند * بند ایشان همه غرقاب دنیا * شده کل اندرین کرداب دنیا * درین کرداب جمله مبتلااند * فرومانده درین عین بلااند * تراکر ذات کلی آرزویست * در اینجا کاه جای جست وجو یست * برون کن ازسرت پندار دنیا * مشو تو بعد ازین غمخوار دنیا * بکردان رخ ازوای دوست زنهار * رخ آور آنکهی درحضرت یار * عدم کن جسم وجانت در ره یار * مبین خودرا در اینجا که بیکبار * الحاصل خرکوش شیره بو قدر کلمات ایتدکدن صکره ❊ مثنوی ❊ کفت پیش آ زخم اوراقاهرست * شیر خرکوشه ایتدی خوف وهراس ایلمه ایلرو کل بنم زخمم و پنجه قهرم انی هلاك ایدر ❊ مثنوی ❊ تو ببین کان شیر درچه حاضرست * ای خرکوش همان سن کورکم اول شیر چاهده حاضرمیدر * یعنی چاهده ایسه واروب بکا خبر کتور که انی هلاك ایده یم دیدی خرکوش مکر ایدوب ❊ مثنوی ❊ کفت من سوزیده ام زان آتشی * شیره ایتدی بن اول آتشی وغضوب ظالمدن سوزان اولمشم ❊ مثنوی ❊ تومکر اندر برخویشم کشی * ای شیر مکر سن بنی کندو سینه که چکه سنکه ❊ مثنوی ❊ تا به پشت تو من ای کان کرم * حتی سنك مظاهرتکله ای کان کرم بن ❊ مثنوی ❊ چشم بکشایم درین چه بنکرم * کوزم آچم وچاه ایچنه نظر ایلیم والا یالکز کندم چاهه نظر ایتمکه قادر دکلم دیدی

❊ نظر کردن شیر درچاه ودیدن عکس خودرا وآن خرکوش را ❊

شیر چاهه نظر ایلمه سی وآب چاهده کندینك وخرکوشك عکسنی کورمه سی بیانده در ❊ مثنوی ❊ چونکه شیر اندر برخویشش کشید * چونکه شیر خرکوشی سینه سنه چکدی ❊ مثنوی ❊ در پناه شیر تاچه می دوید * خرکوش شیرك حفظ و پناهنده چاهه دکن یلدی ❊ مثنوی ❊ چونکه

درچه بنکریدند اندرآب * چونکه شیر سینه سنده اولان خرکوش ایله معا چاهده اولان آبه نظر ایلدی ❊ مثنوی ❊ اندرآب از شیر واو رتافت تاب * شیر وخرکوشدن آب ایچنده عکس وتاب ظاهر اولدی بو محلده تاب عکس وتافت یلدرادی معناسنه در ❊ مثنوی ❊ شیر عکس خویش دید ازآب تفت * شیر کندی عکسنی کوردیکه صودن یلدرادی تفت تافتدن مخففدر ❊ مثنوی ❊ شکل شیری دربرش خرکوش زفت * برشیرك شکلنی وسینه سندن برفربه وسمین خرکوش کوردی زیرا کندینك عکسیدر ❊ مثنوی ❊ چونکه خصم خویش را درآب دید * چونکه شیر کندینك خصمنی چاهده اولان آب ایچنده کوردی ❊ مثنوی ❊ مرورا بکذاشت واندرچه دوید * شیر خرکوشی خارج چاهده قوبوب کندوسی درون چاهه اتلدی هر معنانك برصورتی اولمغله چاه مظلم مزبور دخی اول شیرك صورت ظلمی ایدیکه مظلوملرك هلاکی ایچون حفر ایتمش ایدی * پس برموجب (من حفر بئرا لاخیه یوشك ان یقع فیه) کندی قازدیغی قیویه دوشدی کذلك هر برظالمك عباد اللهی هلاك ایچون حفر ایلدیکی ظلم وستم قبولری روز جزاده بر چاه مظلم اولوب کیسنك حبسی هاویه وکیمسنك قراری حافه وقارعه وویل ودرك اسفلده اولور و بعضیسی ایتدیکی ظلمك جزاسنی هم دنیاده وهم آخرتده ذوق ایدر ❊ عطار ❊ زفعل زشت شیطان در بلایی * چنین استاده رسوا مبتلایی * کسی هرکز کند آنچه تو کردی * که مرفرمان زخود راهی ندیدی * زفعل تو خود اندر چه فکندی * که تا حیران وزار ومستمندی * پس لاجرم ارباب ستم عاقبة العاقبة چاه معاصی ومظالمه سرنکون اوله جقلرندن حضرت مولانا خبرویروب بیوررلرکه ❊ مثنوی ❊ برفتاد اندرچهی کو کنده بود * اول شیر برقیویه دوشدیکه اول چاهی حقیقتده اول شیر قازمش ایدی ❊ مثنوی ❊ زانکه ظلمش برسرش آینده بود * زیراکه (من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعلیها) فحواسنجه شیرك جور وستمی باشنه کلیجی اولدی * یعنی اول شیر ژیان نخجیرانه ایلدیکی ستم چاهنه سرنکون اولدیغی کبی اکر ظالم لغیره واکر ظالم لنفسه دخی چاه مظلم جزاء سیئه یه سرنکون اولمسی مقرر دیمکدر ❊ مثنوی ❊ چاه مظلم کشت ظلم ظالمان * چاه مظلم اولدی ظلم ظالمان ❊ مثنوی ❊ اینچنین کفتند جمله عالمان * بویله دیدی بویله جمله عالمان قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (الظلم ظلمات یوم القیامة) چونکه

حقیقت حال بو یله جه‌در پس ﴿ مثنوی ﴾ هر که ظالمتر چهش با هول‌تر * هر کیمکه اشد ظلم ایله ظالم ایسه انك چاه ظلمی جمله دن زیاده مظلم ومخوف وهولناکدر * ایمدی متنبه اولوب اکا کوره کمال احتیاط اوزره اول وظلمکاریدن فراغت قیل زیراکه ﴿ مثنوی ﴾ عدل فرمودست بدتر رابتر * عدل الهی بدتره بدتر بیورمشدر کما قال الله تعالی (وجزاء سیئة سیئة مثلها) وبعض نسخه‌ده * عدل فرموست سلطان بشر * واقع اولمشدر * یعنی ظلمدن رجوع ایدیکز کیم سلطان بشر افضل افراد اهل وبرومدر علیه السلام (عدل ساعة خیر من عبادة ستین سنة) بیورمشدردیمك اولور ای ظلم کار وستم پیشه اولان مغرور ومقهور استماع ایله که حضرت مولانا نه بیورر ﴿ مثنوی ﴾ ای که تو از جاه ظلمی می کنی * ای شول کمسنه که جاه ومنصب ایچون خلقه ظلم وجور ایدرسن ﴿ مثنوی ﴾ از برای خویش چاهی میکنی * خبرك یوقدر که کندی هلاکك ایچون برچاه عمیق هاویه حفر ایدرسن وهیچ شك وشبهه قیلمه که ایچنه سرنکون دوشرسن اما نه فائده ظلم قلبکی وایمانکی قراردوب قولاغك کر وچشمك کور اولوب ایشتمز وکورمزسن قیاس ایتمه کیم کندکدن غیره ضرر ایلیه‌سن کشی کندویه ایتدیکن کمسنه‌یه ایتمز ﴿ مولانا جامی علیه الرحمه ﴾ سفله کانی که سر افراخته‌اند * بهر دنیای تو دین باخته اند * جاهلانند همه جاه طلب * خویشتن را علما کرده لقب * چشمها بندند در بن تیره مغاك * کشته از جیفهٔ دنیی ناپاك * جستن پاکی از ین قوم خطاست * زآب ناپاك طهارت نه رواست * بیخ ظلم ازدل خود پاك بکن * شاه ظالم بسیاست بشکن * بلکه آن بیخ چو برکنده شود * شاه ناچار سرافکنده شود * تیغ برکش مکش از کینه وری * به که باشد دلت از کینه بری * حیف باشد که در آن روز کران * از تو پرسند کناه دکران * سختیٔ روز جزا آسان کن * از برای دکران هم آن کن * که از عدل وقبا پوش ازداد * بر تو این نکته فراموش مباد * ای کلام حق واخبار صادقهٔ انبیا واولیا ایله متنصح ومتأثر اولمیان ظالم وستمکار ﴿ مثنوی ﴾ کرد خود چون کرم پیله برمتن * ظلمدن قطع بد ایله وایپك قوردی کبی اطرافکی چویروب اورمه ﴿ مثنوی ﴾ بهر خود چه می کنی اندازه کن * کندکدن اوتوری قیو قزارسك باری مقدارنجه قاز * یعنی اکر غیره واکر کندیکه ایلدیکك ظلم وتعدی ومعاصی وفسادات چونکه سکا راجع اولوب حق سبحانه وتعالی

(یوم تجد کل نفس ما عملت من خیر محضرا وما عملت من سوء تود لو ان بینها وبینه امدا بعیدا) دیو بیورمشدر * ایمدی چاه طبیعت وبئر معصیتی حفر ایدرسك باری اول مقدار حفر ایله که ایچنه دوشدکده مخلد فی النار اولمیوب توبه واستغفار ایله خلاص اوله‌سن والا که (ولو یری الذین ظلموا اذ یرون العذاب ان القوة لله جمیعا وان الله شدید العذاب اذ تبرء الذین اتبعوا من الذین اتبعوا ورأوا العذاب وتقطعت بهم الاسباب) فحوای کریمی اوزره ظالم وفاسقلره ومنکر ومنافقلره واتخاذ انداد ایلیان مشرکلره خبر ویریلان عذابی شمدیدن ملاحظه ایدوب قبل انقطاع الاسباب توبه وندامت ایدیکز وجمیعا قوت اللهه مخصوص اولدیغنی مشاهده ایدوب نه وجهله شدید العقاب اولدیغنی دیدهٔ بصیرتله بیلکز وکوریکز یوخسه حین رؤیت عذاب وبعد وقوع العقاب وانقطاع الاسباب نادم اولدیغکزك فائده‌سی یوقدر * ایمدی عظمت وجاهه تکیه ایلمه وزیردستکده اولان ضعفایه حقارت نظری ایله بقمه ﴿ مثنوی ﴾ مر ضعیفان را تو بی خصمی مدان * سن ضعیفلری ناصر ومعینسز بیلمه ضعفانك معین وناصری اول ملك قادردر وبوکا دلیل قاطع وبرهان ساطع ایسترسك ﴿ مثنوی ﴾ از نبی اذ جاء نصر الله خوان * قرآن عظیمدن (اذا جاء نصر الله) سوره‌سن اوقو وآکاه اول که اصحاب رسول علیه السلام ورضی الله عنهم ابتداء اسلامده قلیل وضعیف ایکن قوی وغالب وکفار مکه وسائر مشرکین مغلوب ومقهور اولدیلر وعون ناصر ومعین ایله غرب وشرقه حکم ایدوب دین اسلام ایله جهان وجهانیانی منور ومشرف قیلدیلر * یعنی سورهٔ (اذا جاء نصر الله) حبیب اکرم صلی الله علیه وسلمه وحی وانزال اولنوب حق تبارك وتعالی بیوردیلر که (بسم الله الرحمن الرحیم) (اذا جاء نصر الله والفتح) قاضی بیضاوی رحمة الله علیه اظهاره ایاك علی اعدائك وفتح مکة وقیل المراد جنس نصر الله للمؤمنین وفتح مکة وسائر البلاد علیهم) دیو تفسیر بیوردیلر * یعنی کلمهٔ نصر فاعلنه مضاف مفعولی محذوفدر که خطاب حضرت رسول الله علیه السلامه اولوب (اذا جاء نصر الله ایاك) تقدیری اوزره معناسی حبیم چون خدای متعال لك عون ونصرتی سکا کله وفتحده اولان الف لام دخی عوض عن الاضافة ومفعولی محذوف اوله که مکه‌در * یعنی حق تعالینك فتحی که فتح مکه‌در میسر اوله (ورأیت الناس یدخلون فی دین الله افواجا) والاهك دینی که دین اسلامدر ناس فوج فوج وکروه کروه دین حقه داخل

مطلب
تفسیر سورة النصر

اولدقلری حالده کورهسن (فسبح بحمد ربك) خدای متعالسنی کفار اوزرینه
غالب ایدوب انواع نعم جلیله سن مشاهده ایلدکده تعجبا سبحان الله دیوسوبله
ور بکك حمد وثناسنه ملتبس اولدیغك حالده خدای متعالك شان بیچونه
لایق وسزاوار اولمیان اوصاف ونقایصدن تنزیه وتقدیس ونعمت حقده شکر
ایله (واستغفره انه کان توابا) وامتك ایچون ربکدن مغفرت طلب ایله که
تحقیقا حق تبارك وتقدس تائب اولان عبادنك توبه لرینی مبالغه ایله قبول
ایدیجی وتوابین ومتطهرینی مغفرتیله سویجیدر کما قال الله تعالی (ان الله
یحب التوابین ویحب المتطهرین) اذاجاء نصر الله قول کریمنده اولان اذانك
جوابی وعاملی فسبح قول کریمیدر دیمشلر * یعنی اذاجاءك النصر والفتح
وکثرة الاتباع والامم فاشتغل انت بالتسبیح والحمد والاستغفار وبعضیلر دخی
اذاجاء کلمه سیله منصوب اولوب جوابی محذوفدر دیمشلر تقدیر کلام اذاجاءت
هذه الاشیاء فقد عظمت نعم الله تعالی علیك دیمك اولور * وبین النصر والفتح
فرق ندر که حتی فتح نصر اوزرینه عطف اولندی دیو سؤال ایدنه امام فخر رازی
علیه رحمة الباری جواب ویروب بیوردرلر که نصر مطلوبك تحصیلنه
اعانتدر فتح ایسه نصره متعلق اولان مطلوبك تحصیلیدر * پس نصر فتح
ایچون سبب کبیدر * فلهذا ابتداء نصر ذکر اولنوب فتح معطوف علی النصر
اولدی * وبر جواب دخی بودر که نصر کمال دیندر وفتح نعمتك تماممندن اولان
اقبال دنیویدر کما قال الله تعالی (اکملت لکم دینکم واتممت علیکم نعمتی)
* وبر جواب دخی بودر که نصر دنیاده ظفر علی المنی در فتح ایسه جنتده اولان
مأمولك حصولیدر کما قال الله تعالی (وفتحت ابوابها) الحاصل اظهر
اقوال بودر که نصرك معناسی طائفهٔ قریشك ویاخود جمیع اعرابك اوزرینه
غلبه در وار باب تفسیردن بعضیسی بو فتحدن مراد فتح خیبر وبعضیلر دخی
فتح طائفدر دیمشلر ولکن تفسیر کبیرده ابن عباس رضی الله عنهمادن
نقل اولنور که بو فتحدن مراد فتح مکه در که فتح مزبور فتح الفتوح در دیو
بیورمشلردر وبین المفسرین دخی مشهور اولان بودر که بو سورهٔ کریمه ده
اولان فتحدن مراد فتح مکه در وکبیرو تفسیر کبیرده مسطوردر که ذکرنا
ان الاصح هو ان السورة نزلت قبل فتح مکه واما الذین قالوا انها نزلت
بعد فتح مکة فذکر الماوردی انه علیه السلام لم یلبث بعد نزول هذه السورة
الاستین یوما مستدیما للتسبیح والاستغفار وقال مقاتل عاش بعد السورة

مطلب
ما الفرق بین
النصر والفتح

حولا ونزلت (الیوم اکملت لکم دینکم) فعاش بعدها ثمانین یوما ثم انزل
آیة الکلالة فعاش بعدها خمسین یوما ثم نزل (لقد جاءکم رسول من انفسکم) فعاش
بعدها خمسة وثلاثین یوما ثم نزل (واتقوا یوما ترجعون فیه الی الله) فعاش
بعدها احد عشر یوما وفی روایة اخری عاش بعدها سبعة ایام والله اعلم کیف
کان ذلك * اما تفسیر معالم التنزیلده قتاده ومقاتل رضی الله عنهمادن روایت
اولنور که حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم بو سورهٔ کریمه نك نزولندن صکره
ایکی سنه حیاتده اولدی دیو بیورمشلر * پس سورهٔ نصرك وقت نزولنده
اختلاف اولنوب فتح مکه هجرتك سکزنجی سنه سنده ونزول سورهٔ نصر
اونجی سنه ده واقع اولدی دیو روایت اولنمغله کلمهٔ اذا بو محلده مجرد وقت
ایچوندر دیمشلر وروی الحافظ البیهقی عن ابن عباس قال لما نزلت (اذاجاء
نصر الله والفتح) دعا رسول الله صلی الله علیه وسلم فاطمة وقال انه نعیت
الی نفسی فبکت ثم ضحکت فسئلت عن ذلك قال اخبرنی انه نعیت الیه نفسه فبکیت ثم قال
اصبری فانك اول اهلی لحاقا بی فضحکت وقد رواه النسائی بدون ذکر فاطمة
وروی ان العباس عرف ذلك وبکی فقال النبی علیه السلام (ما یبکیك فقال
نعیت الیك نفسك فقال الامر کما تقول) قال ابن عطاء فی قوله (اذاجاء نصر
الله والفتح) اذا شغلك به عما دونه فقد جاءك الفتح من النصر والفتح هو النجاة
من السجن والبشری بلقاء الله وقال الواسطی ای فتح علیك العلوم (فسبح
بحمد ربك واستغفره) علی ما کان منك من قلة العلم بما ربك منك (انه کان توابا)
وقیل اذا فتح الله قلبك برؤیة امنه علیك اقبل الله قلوب عباده الیك حتی یأتوك
فوجا فوجا * وبالجمله حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم سال حدیبیه ده قریش ایله
مصالحه ایدوب کتب تواریخ وتفاسیرده مفصل ومشروح نقل اولندیغی
اوزره بنو خزاعه داخل عهد وامان رسول علیه السلام وبنو بکر قبیله سی
دخی قریش قومنك عهدنده اولوب طرفیندن بربرینه مضرات اصابت
ایتمامك اوزره صلح اولمش ایکن ذکر اولنان ایکی قبیله نك میاننده بعثت نبی
علیه السلامدن اول مقاتله واقع اولمغله عداوت اوزره اولدقلری ایچون
قبیلهٔ بنی بکر عداوت مزبوره یی کوکللرنده صاقلیوب وبعد الصلح هرکس
آلات حرب وسلاحنی براغوب امن وامان اوزره اولوب بو حال اوزرینه
برسنه مرور ایتدکده بنی بکر قبیله سی عداوت قدیمه یی اظهار ایدوب
مکیاندن استمداد ایلدیلر انلر دخی امداد ایتمکله امان وعهد رسولده اولان

بنو خزاعه قبیله سنك اوزرینه واروب خیلی کسنه قتل ایدوب بقیه سنه
هزیمت واقع اولدی * پس امر حقله جبریل امین نازل اولوب بنو بکر وطائفهٔ
قریش نقض عهد ایتدکلرین خبرویروب ومکهٔ مکرمه نك فتحیله تبشیر ایلدی
بعده حضرت رسول الله صلی الله علیه وسلم اصحاب کرین ایله واروب مکهٔ
مکرمه یی فتح ایدوب دین محمدی ضعیف ایکن قوی واهل اسلام فئهٔ قلیله
ایکن دریا مثال وانجم شمار اولوب جمیع ادیانك وجمله اناسك اوزرینه نصرت
وفتح حقله منصور ومظفر وغالب مطلق اولدیلر * ایمدی حق اوزره اولان
مؤمنلرك صورت ظاهره لرنده اولان ضعفلرینه نظر ایتمیه سزکه انلرك معین
وناصری الله رب العالمین وخیر الناصرین در باخصوص اولیا واتقیانك الله دن
غیری حامی ومعینلری یوقدر وانلر دخی حقدن غیریدن امداد واعانت دیلمزلر
﴿ مثنوی ﴾ کرتو پیلی خصم تواز تورمید * ای ظالم فرضی اکرسن فیل
ایسك وصورتده وقوتده زیمان بدیل ایسك وخصمك سکا نسبت ضعیف
وزبون اولمغله سندن اورکدی ومقاومته قادر اولمیوب قاچدی * یعنی بویله
ایسه دخی زنهار غافل اولمه که ای مغرور ومقهور ﴿ مثنوی ﴾ نك جزا
طیرا ابابیلت رسید * اشته سکا ابابیل قوشی جزا یتشدی * یعنی طیرا ابابیل
اصحاب فیل نه وجهله هلاك ایتدیسه قوت وقدرت ودولت وسلطنته مغرور
اولوب (قلب المؤمن بیت الله) دیو بیوریلان مؤمنین اتقیا واولیاء اصفیانك
کوکلری کعبه سن هدمه نیت ایدن ظالمره بیلمدیکی یردن بلا ویروب
اضعف ضعفادن برعبد حقیر النده هلاك ایتمکه قادردر آمنا وصدقنا
وبو بیت شریف ایله کاشف اسرار قیومی مولانا جلال الدین رومی سورهٔ
الم ترکیف ده بیان بیوریلان اصحاب فیلك قصه سنه اشارت بیوردیلر * تاریخ
عام الفیلده اختلاف اولوب بعضیلری حضرت رحمة للعالمین دنیایه کلمزدن قرق
ییل اول واقع اولمشدر دیرلر وبعضیلری یکرمی اوچ سنه اول واقع اولدی دیوب
بعضیلری دخی یوم الفیلدن صکره اللی کون مرور ایتدکده حضرت فخر عالم
علیه السلام متولد اولوب عالم شهادتی قدم میمنت لزوملریله مشرف ایلدی
دیو روایت ایدرلر واکثر مورخین حضرت رسول علیه السلامك مولد
شریفلریله اصحاب فیلك قصه سی بر ییلده واقع اولدی دیو تحقیق ایدرلر اصح
روایت دخی بودر دیمشلر واصحاب فیلك اجمالا قصهٔ پرحصه سی بودرکه
یمن ولایتنك والیسی اولان ابرهه بن الصباح نام مغرور ومقهور شهر صنعاده

مطلب
قصهٔ اصحاب فیل

برکنیسا بنا ایدوب ودر ودیوارن زیب وزیور ه غرق ایدوب اسمنی قلیس دیو تسمیه
ایلدی وکنیسا بناسنه دخی باعث بو اولدیکه مکهٔ مکرمه شرفها الله تعالی یه
بهر سنه اطراف واکنافدن افواج کثیره کلوب بیت الله الحرامی زیارت ایدرلر
ایدی ابرهه خلقك بووضعندن متألم اولوب خلق عالم کعبه زیارتنه کتمیوب بنم
بنا ایلدیکم کنیسایی زیارت ایتسونلر دیو مقدورن صرف ایدوب اول
زمانه کلنجه اندن شهرتلی ومذهب ومطلا برکنیسه دخی بنا اولنمامشیدی
حکمت خدا کنانه قبیله سندن بررجل دلیر ابرهه نك کنیسا بنا ایدوب خلقی
زیارت کعبه دن منع ایتدیکن استماع ایتمکله صنعایه عزیمت ایدوب وبرکیجه
واروب کنیسهٔ مزبوره نك ایچنه بول وغایط ایدوب ودیوارینه نجس سوردی
* وبر روایتده دخی طائفهٔ عربدن بریسی کنیسایه قریب محلده آتش ایقاد
ایدوب روزکار شدید اسمکله آتشی کنیسایه اولاشدروب احراق بالنار
اولدی دیرلر * پس علی کل التقدیرین ابرهه قضیهٔ مزبوره دن خبردار
اولدقده غضبه کلوب البته واروب کعبه یی هدم ایدرم دیو قسم عظیم ایلدی
وحبشه عسکریله قالقوب ومحمود نام برجنه دار وقوی فیل وبیله سنجه برقولده
سکز وبرقولده اون ایکی وبرقولده بیك رأس فیلر کتوروب انواع کبر
وغرور ایله مغمس نام موضعه کلدکده اشراف مکه ایله عبد المطلب ابرهه یه
قارشو چیقوب بوداعیه دن فراغت ایله دیو ثلث مالنی عرضه قیلوب ابرهه
قبول ایتمیوب عنادندن دونمدی وتخریب مکه نیتی ایله فیلری جانب
حرمه سوروب میلاره وارد قلرنده برخطوه ایلرو کتمیوب فیل بانلر
هرنه قدر چنکال ومعول اوروب اقدام ایتدکجه مفید اولمزدی وشام ویمن
طرفنه منصرف ایتدکلرنده سرعت وشتاب ایله دونوب کیدرلری * پس
بونلر بو کاره اشتغال اوزره ایکن حق سبحانه وتعالی جانب بحردن طیر ابابیل
کوندروب هر برینك چنکاللرنده بر ومنقارلرنده دخی برطاش کتوروب
هر برنده اوچر طاش وار ایدی واحجار مزبوره نك اصغری مرجمك مقداری
واکبری نخود مقداری ایدی * پس طیر ابابیل ذکر اولنان احجاری
ابرهه عسکرینك باشلرینه اوروب بقدرة الله تعالی احجار مزبوره اول قوم
طاغینك باشلرندن کیروب دبرلرندن چیقوب هلاك ایلدی وعاقبت ابرهه نك
دخی اول ایکی قوانی اوموزندن وایکی ایاغنی اویلوغندن کتوروب بعده باشندن
اوروب هلاك ایلدی وهلاك اولان آدملردن برینی برکسنه برالیله آتی

وکندوسیله قادر روب بر المالکی النده طوتردی احجار مزبوره بقدرة الله
بونلری یاقوب فی الحال قاوکبی ایدردی قصه‌نك تفصیلاتی استین کتب تواریخه
مراجعت ایلسون کما قال الله تعالی (بسم الله الرحمن الرحیم) (الم تر کیف فعل ربك

مطلب
تفسیر سورهٔ فیل

باصحاب الفیل) خطاب رسول علیه السلامه‌در واستفهام تقریریدر حاصل
معنی عجبا حبیبم سن کورمدکمی ربك اصحاب فیله نه ایشلدی * یعنی اصحاب فیله
واقع اولان آثاری مشاهده واخباری تواتر ایله استماع ایدوب همان معاینة
کورمش کبی اولدك وعلم ضروری حاصل اولدی زیرا رؤیتده اصل رؤیت
بالبصر اولمقدر واستفهام دخی تقریر ایچون اولوب تحقیقا حبیبم سن کوردك
ومشاهده ایلدك دیمك اولور رسول علیه السلام ایسه اصحاب فیله واقع اولان
بلیه‌یی چشم ظاهر ایله کورمامش ایدی ارباب تفسیر رحمهم الله بو سؤاله
جواب ویروب بیوررلر که بو محلده اولان رؤیتدن مراد رؤیت قلبدر رؤیت قلب
ایسه علمدر وعلم ضروری قوتده وجلاده مشاهده وعیان ایله مساوی اولدیغیچون
علمدن رؤیت ایله عبارت اولندی وعلم ضروری دخی اصحاب فیلك اخباری
متواتر اولدیغیچوندر کما روی عن ابن عباس رضی الله عنهما (انه رأی من
الحجارة التی اهلك الله تعالی بها اصحاب الفیل عند امهانی رضی الله عنها
نحو قفیز مخططة بحمرة کالجزع الظفاری) وعن عائشة رضی الله عنها وعن
ابیها قالت (رأیت قائد الفیل وسائسه اعمیین مقعدین یستطعمان) (وارسل
علیهم طیرا ابابیل ترمیهم بحجارة من سجیل) وحبیبم ربك اصحاب فیل اوزرینه
ابابیل دیمکله موصوفه طیر ارسال ایلدی آنچلاین طیر که سنك وکلدن اولان
حجاره‌یی اصحاب فیل اوزرینه رمی ایتدی ویاخود ترمیهم طیردن صفت اخری
اولوب حال اولمق اوزره طیر ابابیل انلرك اوزرینه رمی حجاره ایتدکاری حالده
(فجعلهم کعصف مأکول) * پس حق سبحانه وتعالی اول طائفهٔ طاغیه‌یی
عصف مأکول کبی قیلدی عصف شول صمان چوپیدر که بعد الحصاد
ریح عاصف انی داغیدوب پریشان ایدر ومواشی اکل ایدر * وفی التفسیر الکبیر
انه ورق الزرع الذی یبقی فی الارض بعد حصاده وتعصفه الریاح فتأکله
المواشی * وقال ابو مسلم العصف التبن کقوله تعالی (ذو العصف والریحان)
کأنه ما یعصف به الریح عند الذر فتفرقه عن الحب وهو اذا کان مأکولا
فقد بطل ولا رجعة له ولا منفعة فیه وقال الفراء هو اطراف الزرع قبل ان یدرك
السنبل * وقیل هو الحب الذی اکل لبه وبقی قشره ولفظ ابابیل صفت طیردر

زیرا طیر اسم جمعدر * فلهذا ترمیهم تأنیث ایله ویا ایله دخی قرائت اولنمشدر
وابابیل اساطیر وشماطیط وعبادید کبی اولوب واحدی یوق برجمعدر بعضیلر

مطلب
فی تحقیق لفظ ابابیل

ایسه ابابیلك واحدی عجول کبی ابولدر زیرا عجولك جمعی عجاجیلدر دیمشلر
وبعضیلر دخی واحد ابابیل ابال ویاخود بروزن سکین ابیلدر دیمشلر وفرا ایتمشکه
ابابیلك واحدی دنانیرك واحدی دینار اولدیغی کبی ابال در دیسه‌لر
صواب اولوردی دیمش الحاصل ابابیل شیئا بعد شیئ اولان جماعتدر
وابابیل طیرك غیرینه دخی بطریق الاستعاره اطلاق اولنور ومرغ ابابیلك
لون وصورت ومقدار وهیئاتنده روایات مختلفه واردر * وفی تفسیر البغوی
ثم قال ابو مسعود لعبد المطلب انظر نحو البحر فنظر عبد المطلب فقال اری
طیرا ابیض نشأت من شاطئ البحر فقال ارمقها ببصرك این قرارها
قال اراها قد دارت علی رؤسنا قال تعرفها قال لا والله ما اعرفها ما هی بنجدیة
ولا تهامیة ولا غربیة ولا شامیة قال وما قدها قال اشباه الیعاسیب فی مناقیرها
حصا کأنه حصی الخزف قد اقبلت کالليل یکسع بعضها بعضا امام کل فرقة
طیر تقودها احمر المنقار واسود الرأس طویل العنق فجاءت حتی اذا جاءت
بعسکر القوم رکدت فوق رؤسهم فلما توافقت الرجال کلها اهالت الطیر ما فی
مناقیرها علی من تحتها مکتوب علی کل حجر اسم صاحبه * وابن سیرین ابن
عباس رضی الله عنهمادن روایت ایدر که ابن عباس بیورمشلر که طیر ابابیلك
فیل خرطومی کبی خرطوملری وکلاب دیشی کبی دیشلری وار ایدی * قال
کانت طیرا لها خراطیم کخراطیم الفیل واکف کأکف الکلاب * وروی
عطا عنه قال طیر اسود جاءت من قبل البحر فوجا فوجا * امام فخر الدین رازی
تفسیر کبیرده بیوررلر که * ولعل السبب انها ارسلت الی قوم کانوا فی صورتهم
سواد اللون وفی سیرتهم سواد الکفر والمعصیة * وعن سعید بن جبیر انها
بیض صغار ولعل السبب ان ظلمة الکفر انهزمت بها والبیاض ضد السواد
* وقیل کانت خضرا ولها رؤس مثل رؤس السباع ومناقیر صفر وقیل کانت
بلقاء کالخطاطیف * واقول انها لما کانت افواجا فلعل کل فوج منها کان علی
شکل آخر * وکل واحد وصف ما رأی انتهی کلامه * ومعنای سجیلده دخی

مطلب
فی تحقیق لفظ سجیل

مفسرین درت قول یازمشلردر * قول اول سجیل فی الاصل فارسی اولوب
کلمتین ایدیکه بریسی سنك وبریسی کلدر * پس معرب ایتدکلرنده سنك سنج
وکل جیل دیو معرب اولوب سنج حجر وجیل طین معناسنه استعمال اولندی

بعده بعلبك كبی ایكیسی بركله اولوب * سنك وكلدن منجره اولان احجاره
سجیل اطلاق اولندی * قول ثانی سجیل سجلدندر وسجل صو ایله طولو اولان
بیوك قوغایه دیرلر تكیم اعراب سجلت الماء سجلا فانسجل دیرلر ای صببته
بالدلو فانصب * یعنی صویی دلو ایله دوكدم صودخی دوكلدی دیمكدر * پس
(ترمیهم بحجارة من سجیل) قول كریمی رمی اولنان حجاره حق سبحانه وتعالینك
خزانه قهرندن منصبه در دیمك اولور حتی بعضیلر یا ایله یرمیهم قرائت ایدوب
وفعل رمی حقه اسناد اولنوب یرمیهم الله اولمق اوزره ضمیری ربه اوزرینه ارجاع
ایتمشلر * ویاخود اسم جمعك تذكیر وتأنیثی مساوی اولوب تأویل جماعتده
اولدیغیچون مؤنث واسم جمع اولدیغنه نظر ایله مذكر اولمغله ضمیر طیرا بیله
ارجاع اولنمش كمامر ذكره * قول ثالث سجیل ارسال معناسنه اولان اسجالدندر
دیمشلر مثلا بهیمه یی مادر یله ارسال ایتسه لر اسجلت البهیمة مع امها دینلور
وكذلك خیل مسجل دخی دینلور یعنی مرسل مطلق دیمكدر بو تقدیرجه معنی
ان تلك الحجارة مما ارسله الله علیهم دیمك اولور عذاب ایسه ارسال ایله
وصف اولنمشدر مثلا بو محلده بردخی (فارسلنا علیهم الطوفان) قول
كریمنده وبعض محلده دخی واقع اولمشدر * قول رابع سجیل سجلدن مأخوذ
دركه سجل مزبور كتابدر وسجین اعمال كفارك مكتوب اولان دیوانه
علم اولدیغی كبی سجیل دخی عذاب كفار مكتوب اولان دیوان ایچون علمدر
وكأنه قیل بحجارة كائنة من جملة العذاب المكتوب فی الكتاب المسمى بسجیل
حتی طیرا بابیل رمی ایتدوكی حجاره دن هر برینك اوزرنده صاحبنك اسمی
یازلمش دیو روایت اولنوب قول مزبور دخی قول رابعه موافقدر وعبدالرزاق
قاشانی طیب الله انفاسه تفسیرنده بیوردرلر كه (فهی لاتقبل التأویل كاحوال
القیامة وامثالها واما التطبیق فاعلم ان ابرهة النفس الحبشیة لما قصد تخریب
كعبة القلب الذی هو بیت الله بالحقیقة والاستیلاء علیها واراد ان یصرف
حجاج القوی الروحانیة الی قلیس الطبیعة الجسمانیة التی بناها واراد تعظیمها
فخرا فیها قریشی العاقلة العملیة بالقاء فضلة الغذاء العقلی فیها من صور
التأدیب المخصوص بالامور الطبیعة كالعادات الجمیلة والآداب المحمودة
اووقع شرار من نار الشوق التی اوقدها غیر قریش القوی الروحانیة فاحرقها
بالریاضة فساق جنوده وعباء جیوشه من حبشة القوی النفسانیة وصفتها
الظلمانیة بالطبع كالغضب والشهوة وامثال ذلك وقدم فیل شیطان الوهم

الذی لاینهزم من جنود العقل ویعارضه فی الحرب والشیطان
اكثر مایذهب كل یكون بصورة الفیل * كما رأه معاذ فی زمن رسول الله صلى الله
علیه وسلم ولهذا قال علیه السلام (ان الشیطان لیضع خرطومه على قلب ابن آدم
فاذا ذكر الله خنس) جعل الله كیدهم فی تضییع (وارسل علیهم) طیور الافكار
والاذكار بیضاء صورة بنور الروح ابابیل ای حرایق جماعات كصور القیاسات
وكثرة الاذكار (ترمیهم بحجارة من سجیل) ای ریاضة مما سجل وحض بكل
واحد منهم كتب على كل واحدة اسم المرمی بها بقلم الشرع والعقل وعین
ان هذه الریاضة مزجرة للقوة الفلانیة مهلكة لها كالانقهار والتسخر للغضب
والصوم للشهوة والضعة للتكبر والذلة للتجبر) وامثال ذلك فجعلهم هالكی
ها مدة لاحراك لها (كعصف مأكول) ای كقوی نباتیة امیتت وذهبت
قوتها وخاصیتها ووقفت عن فعلها لضعفها بالریاضة انتهى كلامه
ایعدی ای دولت وثروت وقوت وقدرتنه غره اولان غافلار چونكه ضعفا
ومساكینك دستكیری حق سبحانه وتعالینك عون وعنایتی اولوب ابرهه یاپیلی
مبتلای بلای ابابیل ایلدیسه سندخی متنبه وآكاه اولوب مظلوملرك تیر آه سحر
كاهندن حذر قیل كما قال علیه السلام (رب اشعث اغبر ذی طمرلو اقسم على الله
لابره) زیرا * مثنوی * كر ضعیفی درزمین خواهد امان * اكر بر عبد ضعیف
زمینده امان دیلیه یعنی بر ظالمك ظلمندن مضطر اولوب یا سمیع ویا بصیر ویا عزیز
ذوانتقام دیو یوزین یره سوروب دركاه رب العزته مناجات وظالمك ظلمندن
دادوفریاد دیوب امان ایسته * مثنوی * غلغل افتد در سپاه آسمان * اول
مظلوم وستم دیدهنك آه وانین وتضرع وحنین ایتدوكندن عساكر آسمانه
غلغله دوشر یعنی ملائكه ایچنه غلغله دوشوب لاجرم حق تعالى اول مظلومك
ظلمنی ظالمدن آلوب انتقام ایدر * بیت * مترسیكه پاك اندرون شبی * برآرد
زسوز جكر یاربی * امای ظالم بلكه سن دیرسنكه بن خود بوقدر جور وستم ایدرم
ونیجه قلوب هدم ایدرم كبر و دولت وسلطنتم یرنده در بكا كمسنك آهی كچمز
آخرته قالورسه قالسون ایمدی تحقیق بیله سنكه بو حال اوزره اولان
كمسنه ظالم اولدیغندن غیری كافر دخی اولور اویله دكلدركه حق سبحانه
وتعالى ظالملرك ظلمنی كورمیه ومظلوملرك حقنی الویرمیه لكن حق تعالى
جل جلاله عاصی وظالملری حین فسادلرنده بلا تأخیر مؤاخذه یه قادر ایكن
تأخیر ایلدوكی اهمال دكلدر بلكه امهالدر یا بو دركه مهل ایله متنبه اولوب

انصافه كله ودنياده حلاللق ديلیوب وتوبه واستغفار ایدوب ایشی آخرته
قالیه ویاخود بودركه نارسعیرده عذابی شدید اولماغیچون استدراج اوله
كما قال تعالی (ولاتحسبن الله غافلا عما یعمل الظالمون انما یؤخرهم لیوم
تشخص فیه الابصار مهطعین مقنعی رؤسهم لا یرتد الیهم طرفهم وافئدتهم
هواء وانذرالناس یوم یأتیهم العذاب) ای ظالملر خبری كوز بوقدر كه
حق تعالی قابلكوز عمكدر وظلم ایدوب آنافآنا صفات ردیه ایله دركات
ناره سرنكون اتمكده در لكن كیفیتنده بیخبرلرسز * م * چند چندت
كیرم وتو بی خبر * درسلاسل مانده پاتابسر * ژنك تو بر توت ای دیك سیاه * كرد
سیمای درونت را تباه * بردلت ژنكار برژنكارها * جمع شد تاكوز اسرارها *
ایمدی ای مستمع قابل ومتنصح مقبل هركس اعمالیله اكر دنیاده واكر
آخرتده مجازات اولندیغنه اعتقاد تام اوزره اولاسن واصلا وقطعاشك وشبهه
اتمیه سن ونیك وبدهرنه واقع اولورسه كندو عملكدن بیله سن مثلا * مثنوی *
كربد ندانش كژی پرخون كنی * اكر برضعیفی دیشك ایله اصروب پرخون ایلیه
سن برموجب (كما تدین تدان) سن دخی انوك جزاسن چكوب * مثنوی *
درد دندانت بكیرد چون كنی * بقدرة الله تعالی سنی برعظیم دیش اغریسی
طوتر نیجه ایدرسن * پس دیشكی قوپاردر وجراحه واروب دبندن چیقاررسن
چون كی ده چون كنی قرائتنده دخی امكان واردر محله مناسب در لكن كنی
فتح كاف ایله اولدقده چون اماله سز قراءت اولنور * پس حضرت مولانا
مناسبت ایله بوقدر نصیحت وموعظه بیوروب شیر معهود دخی بوقدر زمان
طائفه نخجیرانه جوروستم ایدوب وهر برینی اصیروب وپاره لیوب ظلمی كالن بولغله
برخركوش ضعیفك حیله سیله انی هلاك ایلدوكی قصه یه شروع ایدوب بیوررلركه
* مثنوی * شیرخودرا دید درچه وزغلو * شیرجاهه ابلد یغی كی غیری
كورمیوب كندوبی كوردی * مثنوی * خویش را نشناخت آن دم ازعدو *
وغلو وهجوم وغضب وتجاوزندن اول حالده كندوبی عدودن تشخیص
وتمییز ایده مدی غلو هجوم ایدوب حددن تجاوز اتمك معناسنه در * مثنوی *
عكس خود را اوعدوی خویش دید * چاه ایچنده اولان كندو عكسنی اول شیر
كندویه عدو كوردی * مثنوی * لاجرم برخویش شمشیری كشید * لاجرم
شیر كندو اوزرینه برشمشیر چكدی وكندو كندوبی قهر وهلاك ایلدی *
ایمدی ای غافل اكر سنك دخی دیدهٔ بصیرتك كشاده ایسه سندن حاصله

اولان اخلاق ذمیمه چاهنك قعرنه دوشدكده معاینه ومشاهده ایدرسن كه
هرنه ستم كه سكا عدودن اصابت ایلیه لاجرم كندو صفات ردیه كدن حاصل
اولان عكسكدر وكذلك فلان كمسنه بكا ظلم ایلدی دشمنم در دیو اخذ انتقام
اعادی ایلدوكك كندو عكسنه غلو وهجوم ایدوب هلاك اولان شیرك حمله سی
كبی در فاهذا حضرت مولا اقدس سره بیوررلركه * مثنوی * ای بسا
ظلمی كه بینی دركسان * ای چوق ظلم كه غیری كمسنه لرده كوررسن یعنی غیریلردن
سكا واقع اولان جور وستم كه مشاهده ایدرسن * مثنوی * خوی تو باشد
در ایشان ای فلان * اول ظلم ظالملرده سنك خویكدر ای فلان یعنی سنك اخلاق
سیئه واوصاف قبیحه ك غیریلرده عكس ایدوب انلرك یوزندن حق سبحانه
وتعالی سنك عملكی سكا ظلم كوستروب جزا وعقاب ایدر كما قال تعالی (وكذلك
نولی بعض الظالمین بعضا بما كانوا یكسبون) پس هرشیئك حقیقتنه نظر اولنسه
حق جل وعلانك اسرار وحكمی مشاهده اولنور بوكا كمسنه نك عقلی ایرشمز
* مثنوی * اندرایشان تافته هستی تو * سنك كروانیتك انلرده پلدرامش
ومنعكس اولمشدر * مثنوی * ازنفاق وظلم وبدمستی تو * سنك نفاق وظلم
وبدمستلككدن یعنی وجودكده ظهور ایدن نفاق وظلم وغرور وحب دنیادن
نوش ایتدوكك خمر نخوت وبنك غفلتك بدمستلكی واخلاق ردیه دن هرنه ایسه
صورت بنداولوب غیریلرك مرآیای وجودنده یوز كوستررسن ایسه بكا ظلم
ایتدیلر دیو عداوت ایدرسن معهذا رونما اولان كندو احوالكدر
* حكایت * اولنور كه حضرت موسی علیه الصلوة وعلی نبینا بر كون
مكالمه ده مناجات ایدوب الهی ظلم صورتنده اولان بعض عدل مخفی وحكم
خفیه كی بكا مشاهده ایتدر دیو رجا ایلدی حق سبحانه وتعالی حضرت
موسانك رجاسن قبول ایدوب یاموسی فلان چشمه ساره واروب عبادته مشغول
اول كه بنم اسرار خفیه می مشاهده ایلیه سن دیو خطاب مستطاب ایله
ایله تشریف بیوردی موسی علیه السلام دخی برموجب فرمان خالق الاكوان
چشمه سار معهوده واروب بركوشهٔ نهانیده عبادته اشتغال بیوردی
ناكهان بررجل اسب سوار كلوب اول چشمه سارده آتندن اینوب وساز وسلحن
وقوینندن بركیسه التونن چیقاروب چشمه كنارینه قویوب قضاء حاجت
ایتدكدن صكره الن ویوزین یویوب واسباب وسلاحن الوب آتنه سوار اولوب
كیتدی والتونی فراموش ایلدی بعده برچوبان كلوب قیونلرین صوواروب

واول آلتوني بولوب آلدي وقويننه قويوب كيتدي بعده راعي كلوب چشمه دن
صو ايچركن مكر آلتونن فراموش ايلين رجل فارس آلتونن اونتديغي خاطرينه
كتوروب بر وجه استعجال دونوب اول چشمه يه كلدكده اعمايي بولوب بنم
آلتونمي كوروب آلدڭمي ديو سؤال ايلدي اول دخي اي مرد فارس بن اعمايم
سنڭ آلتونڭ نه كوردم ونه آلدم ديو فرياد ايتدكجه فقدمند اولميوب اعمايي
اوروب قتل ايلدي واسبنه سوار اولوب بادصرصر كبي شتاب قيلدي * پس
حضرت موسى عليه السلام آلهي سيدي ومولاي بونده اولان حكمت خفيه كي
بو عبد مستمند كه اظهار قيل ديدي حق سبحانه وتعالادن خطاب عزت اير يشوب
ايتدي ياموسى مشاهده ايلدوكڭ احوالڭ جمله سي بنم عدلمدر زيرا مقدما
كلن مرد فارس كندودن صكره چشمه يه كلان چوبانڭ سابقا بيڭ فلوريسن
ظلما وغصبا آلوب چوبان خوفندن استمكه قادر اولميوب بنم دركاهمه
يوز سوروب عدلمه حواله ايلمش ايدي حالا رجل فارسڭ فراموش ايتدوكي
آلتون اول چوبانڭ ايدي كه حق مستحقنه واصل اولدي وصكره كلن اعماي
مقتول دخي رجل فارسڭ مقدما والدن قتل ايدوب ورجل مزبور يتيم قالوب
دعواجي اولمامغله قصاص اولنمامش ايدي حالا رجل مزبور پدرينڭ قاتلي
اولان اعمايي قتل ايدوب قصاص يرين بولدي وبنم عدلم دخي ظاهر اولدي
ديو بيوردي * حضرت موسى عليه السلام بو حكمت خفيه دن آگاه اولدقده
يوزين سجده يه قويوب بحر حيرته مستغرق اولدي وحق سبحانه وتعالى جل
جلاله نڭ قدرت وعدالتني مشاهده بيوردي ﴿ مناجات ﴾ اي زعدل
تو سماوات بپاي * نور عدلت ز زمين ظلم زداي * نام تو عدل بود كار تو عدل
* آشكارا شده آثار تو عدل * ظلمهايي كه بعالم پيداست * همه عدلست ولي
ظلم نماست * نسبت ظلم بتو نيست ادب * ظلمت ماش دهد ظلم لقب * جام عدلي
بسر جامي ز بر * كش ز مستي نكند ظلم انكيز * از همه ظلم رهايي بخشش * دولت عدل
نمايي بخشش * تا بهر سفله كه ظلم اندوزد * رستن از ظلمت ظلم آموزد * ايمدي بنم
جانم كشي نه ايدرسه كندويه ايدر وغيريلردن هرنه ستم كوررسه كندو عملنڭ
مجازاتي چكر اكابناء كاشف اسرار قيومي مولانا جلال الدين بيوررلركه
﴿ مثنوي ﴾ آن تو يي وآن زخم برخود مي زني * يعني برموجب (المسلمون
كنفس واحدة) اول ظلم وعداوت ايلدوكڭ كمسنه حقيقتده غيري دكل سنسن
واول زخم ستمي كندوكه اوررسن وكندو هلاككه قصد ايتمش اولورسن *

﴿ مثنوي ﴾ برخود آن دم تار لعنت مي تني * واول دمده كندو اوزريكه تار لعنت
طوقورسن * يعني ابليس كبي كندوكه لعنت ايتمش اولورسن تار مطلقا ديه يه
ديرلركه فرق معناسنه در اكر آدمينڭ فرقي اولسون وكرك جبالڭ ديه سي اولسون
وقرارمش معناسنه دخي كلور مثلا چشمه خورشيد تار وشب تار ديرلر وآخرينه
برها كتوروب تاره دخي ديرلر وتاريك ديرلر قرا كو معناسنه اولور وكرباس
وقماش وساير طوقنان نسنه نڭ اريشنه دخي تار ديرلر بونده مراد اولنان
اريش معناسي در ﴿ مثنوي ﴾ در خود آن بد را نمي بيني عيان * ولكن كندوكده
مركوز اولان افعال قبيحه واعمال سيئه نڭ خبثني عيانا كورمزسن كندو
عيبڭي بيلمزسن ﴿ مثنوي ﴾ ورنه دشمن بودئي خود را بجان * يوخسه
كندكده اولان اوصاف رديه يي عيانا كوريدڭ جان ودل ايله نفسكه وافعال
سيئه كه عدوي بالذات اولوردڭ وذكر اولنان اوصاف رذله نڭ محو وازالهسنه
كوشش قيلردڭ ﴿ مثنوي ﴾ حمله برخود مي كني اي ساده مرد * واي ساده
مرد كندو اوزريكه حمله ايدردڭ ﴿ مثنوي ﴾ همچو آن شيري كه برخود حمله كرد *
اول شير كبي كه كندو عكسنڭ اوزرينه حمله ايلدي يعني سنڭ وجودكده ماء
علم وهدايت تفجر ايلسه اول شير قعر چاهده اولان آبه نظر ايدوب صورت
سبعيه سن كورمكله اوزرينه حمله ايلدوكي كبي سن دخي مرآت قلبڭ ذكر الله
ايله تصفيه ايدوب چاه طبيعتكه نظر ايلسڭ ونفسكده اولان صفات سبعيه
وصوت رديه يي كورسڭ اوزرينه هجوم ايدوب اول صفاتي محو وازاله ايدردڭ
وياخود هرنه ايدرسڭ شير كندويه ايدوب هلاك اولديغي كبي سن دخي
كندو كندوكه ايدوب مضراتي سكا اصابت ايدرديمك اوله معناي اول
سباقه كوره ومعناي ثاني سياقه كوره در ﴿ مثنوي ﴾ چون بقعر خوي
خود اندر رسي * چونكه كندو خويڭڭ قعرينه وصفاتڭڭ غورينه ايريشه سن
﴿ مثنوي ﴾ پس بداني كز تو بود آن ناكسي * پس بلاشك ولاشبهة بيلورسن
كه اول ناكسلك سندن ايدي يعني سنڭ عكوس صفات ذميمه ڭ اولوب غيردن
دكلمش مثلا ﴿ مثنوي ﴾ شير را در قعر پيدا شد كه بود * نقش او آنكش دكر كس
مي نمود * قعر چاهده شيره ظاهر اولان شيرڭ كندو نقشي ايدي * اول نقش
شيره غيري كمسنه كورندي كذلك سكا دخي آخر كمسنه دن اصابت ايلين جور وستم
كندو نقش صفاتڭدر سن اني غيردن كوررسن * ايمدي بنم جانم قوت بازوكه
استناد ايلمه ﴿ مثنوي ﴾ هركه دندان ضعيفي مي كند * هر كم كه بر ضعيفڭ

دندانن قوپاره ﴿ مثنوی ﴾ کار آن شیر غلط بین می کند ❊ حقیقتده اول غلط
بین اولان شیرك کارنی انلر یعنی کندو کندویه زیان ایدر ﴿ مثنوی ﴾
ای بدیده خال بد بر روی عم ❊ ای عمسی یوزنده خال بد کورمش کسنه
﴿ مثنوی ﴾ عکس خال تست آن از خود مرم ❊ اول سنك عکس حالکدر
عمکدن نفرت ایله خال ایکی مصراعده دخی بك معناسنه اولان خالچه ایله در
(خلاصهٔ بیت) (کل مؤمن اخوة) موجبنجه ای ولد آدم سائرنا سده کور دکك
عیوب ونقایص سندهاولان عیوبك عکسیدر اکر سنده اول عیب اولماسه
سائر اخوان مؤمنینده دخی ذره قدر عیب کورمز دك وهیچ فرده نظر حقارت
ایله بقمزدك اکا بناء که ﴿ مثنوی ﴾ مؤمنان آینهٔ همدیکرند * (المؤمن
مرآت المؤمن) حدیث شریفی فحواسنجه مؤمنین بر برینك آینه سیدر ﴿ مثنوی ﴾
این خبر را از پیمبر آورند ❊ و خبری تا حضرت نبی علیه الصلوة والسلامدن کتوردیلر
یعنی مذکور اولان حدیث شریفی روایت صحیحه ایله راویان احادیث روایت ایدرلر
* وطبرانی دخی اوسطده بو حدیث شریفی انس رضی الله عنهدن روایت
بیورمشدر * پس مؤمن چونکه مرآته نظر ایلیه انده رونما اولان رنك روی
صفاتدن رنجیده اولمیوب کندو اعمالنك جمال عکسنی مشاهده ایتدیکن بیاور
ونمایندہ اولان او صفی غیره وکناهی آینه یه اسناد ایتمیوب کندوده اولان
صفاتك تبدیلنه سعی ایدر مثلا ﴿ مثنوی ﴾ پیش چشمت داشتی شیشهٔ کبود ❊
پیش چشمکه بر شیشهٔ کبود طوتدك ﴿ مثنوی ﴾ زان سبب عالم کبودت
می نمود ❊ اول سببدن عالم سکا کبود کورندی بعض نسخه ده بو بیت بویله
واقع اولمشدر * جام روزن ساختی شیشهٔ کبود * نور خورشید کبودت می نمود *
یعنی جام روزنی شیشهٔ کبود دوزدك آفتابه منسوب اولان نور بیاض اول سببدن
کبود کورندی والا اکر نور خورشید واکر عالم کبود دکلدر بلکه علت شیشه
وجامده در * ایدی ای نور دیدهٔ پدر ﴿ مثنوی ﴾ کرنه کوری آن کبودی دان
ز خویش ❊ اکر اعمی دکلسك اول کبودلکی کندکدن بیل عالم وخورشید عالمدن
بیله ﴿ مثنوی ﴾ خویش را بد کو مکو کس را تو بیش ❊ ویرامزدر ایسك
کندیکه یرامزدی ارتق سن غیره بد دیمه ﴿ عطار ﴾ بلا از خویش بین
از غیر منکر * که اینجا نیست غیر وسیر منکر * بلا از خویش بین صورت رها کن *
ازین آلودکی خود باصفا کن * بلاهامی کشی از نفس مردار * کرفت آینهٔ
دل جمله زنکار * بلاهامی کشی از خوی بد تو * بدوزخ بازمانی تا ابد تو * بناد نی

مطلب
حکایهٔ ذوالنون مصری

کرفتاری در اینجا * حقیقت خویش آزاری در اینجا * توانی پرده اکنون
ماندهٔ باز * چو واصل آمدی پرده برانداز * فنا باش وفنا بکزین که اینجا *
حقیقت در فنا بودست یکتا * نهان شو همچو مردان در صفا تت * نکه کن
آنکهی در دید ذاتت * ایدی بنم ایکی کوزم اعمی وضریر اولمه عالمده عیب
ونقصان کورمه کندی عیبکدن غیری عیب کورمه کندی حالکه مشغول
اول غیر یلری کامل کندیکی ناقص بیل لسانکی غیبتکو یلکدن حفظ وصیانت
قیل روی الدیلمی فی فردوس الاخبار عن انس رضی الله عنه انه قال قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم (طوبی لمن شغله عیبه عن عیوب الناس وانفق الفضل
من ماله وامسك الفضل من قوله) ﴿ حکایت ﴾ پیشوای اهل ملامت
شمع جمع قیامت برهان مرتبهٔ تجرید سلطان معرفت توحید بحث (الفقر
فخری) ثوبان بن ابراهیم ابو الفیض اعنی ذوالنون مصری قدس الله روحه یه
اهالیٔ مصر زندیق اعتقادنده اولوب بعضیلری دخی شك وحیرتده قالوب
وفاتنه دکن علو شاننده کسنه آکاه اولمیوب مادامکه حیاتده ایدی عموما
اهالیٔ مصر اول ذات ملك سماته انکار اوزره ایدیلر برکون ذوالنون مصری
حضرتلرندن دیار مصرده نیك مردلر وارمیدر دیو برکسنه سؤال ایلدی
بیوردیلر که اهالیٔ مصرك جمله سی صلحاونیك مرداندر و بندن ادنی واحقری
بو قدر حتی بن فاسد اولدیغم ایچون ایچلرنده بنی قبول ایتمیوب سن فاسدسن
دیو رد ایدیلر دیو جواب ویردی زهی خلق حسن زهی لطف وکرم
* ایدی بنم جانم مردان خدانك اخلاق جمیله واوصاف جلیله لری بویله جه در
* ذوالنون مصری قدس سره نك کفتار نصیحت شعارلرندندر که بیورر سخت
ترین حجب کشی نفسنی کورمکدر علامت محبت الله حبیب اللهه متابعتدر
ماسوادن فکری منقطع اولمیوب قلبی سوزان اولمیان محب خدایه کأس محبت
صونمزلر هر شیئك عقوبتی واردر عقوبت محبت اولدر که حقدن غافل اولهسن
عارف هر ساعت خاشعتردر زیرا هر ساعت نزدیکتردر معرفت اسرار الهیه یه
اطلاع عدرز یرا عارف پیوستهٔ انوار بانیدر * پس بو حال و بو صفت ایله متصف
اولوب عیبی کندی نفسنده کورر واسرار الهی یه واقف اولوب ترك بحث
وجدل ایلین الله نوریله دیدهٔ بصیرت تحصیل ایلین مؤمن وموحد وعارف
متفرد لردر زیرا ﴿ مثنوی ﴾ مؤمن ار ینظر بنور الله نبود ❊ مؤمن کامل
وعارف واصل اکر نور خدا ایله نظر ایدر اولمیدی ﴿ مثنوی ﴾ عیب مؤمن را

برهنه چون نمود ❊ احوال عیب واسرار خفیه مؤمنه آشکارا نیجه کور ینوردی ❊ایعدی اسرار خفیه الٰهیه یه عارف اولان مؤمنین (وبی یبصر وبی یسمع) حدیث شریفنك مظهری اولنلردر قال علیه الصلوة والسلام (اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله) صدق حبیب الله رواه البخاری فی التاریخ والترمذی عن ابی سعید والطبرانی عن ابی امامة ❊ امای نور محبت ومعرفتدن بی بهره اولان تیره دل ومحجوب غافل ❊ مثنوی ❊ چونکه تو ینظر بنار الله بدی ❊ چونکه سن نار الله ایله نظر ایدر اولدك ❊ یعنی بر موجب (نار الله الموقدة التی تطلع علی الافئدة) نظرك آتش حقد وحسد ونار قهر وغضبدن ناشی اولوب وبعد وفراق وعجب وانانیت آتشنه سوزان اولدیغك حالده انانیت ایله نظر ایدرسك ❊ مثنوی ❊ نیکویی را وا ندیدی از بدی ❊ ایلکی یرامزلقدن فرق وتمییز ایلمدك واشیانك حقیقتی بیله مدك ❊ یعنی مرایای عالمده کندی کندن عکس ایلین قبایح اعمال وفضایح افعال مطالعه ومشاهده ایده میوب نار جهلده وآتش فراقده معذب قالدك باری ای غافل اصلاح حال پرضلالکه اشتغال کوستروب ❊ مثنوی ❊ اندك اندك نور را بر نار زن ❊ اندك اندك وتدریجله نور توحید ومعرفت وضیای عشق ومحبتی نار بشریت وآتش انانیتك اوزرینه اور که ❊ مثنوی ❊ تاشود نار تو نورای بو الحزن ❊ حتی سنك نار انانیت ولهب نفسانیتك نور محبت وخورشید ضیا بخش وحدته تبدیل اوله ای حزن وغم صاحبی زیرا مادامکه نار بشریت نور وحدت ایله ملکیته مبدل اولمیه دنیا وآخرتده حزن والمدن خلاص اولمزسن ❊ ایعدی نارك نور اولماغیچون درگاه ملك متعاله خلوص بال ایله تضرع وابتهال قیلوب بو وجهله مناجات ایله که ❊ مثنوی ❊ هم تو زن یارب ازان آب طهور ❊ الها ملکا پروردکارا اول نور عشق ومحبت وضیایی توحید ومعرفت آب طهوردن لطف وکرمله نار بشریت اوزرینه سن اور ❊ مثنوی ❊ تاشود این نار عالم جمله نور ❊ تا که بو عالم طبیعتك ناری جمیعا نور اوله یوخسه الٰهی سیدی ومولای اکر سنك فضل واحسانك چشمه سارندن جریان ایدن ماء توفیق وهدایت وآب رحمت وعنایت سبب اصوق نار جحیم بعد وفراق اولان نار طبیعت وآتش انانیتی اطفا ایدوب جنان جنان وصراط باریك طریق اسلام وایمان نور توحید وایقان ایله واسع وفروزان وپرضیا ولمعان اولمزسه ایواه ودریغ بو تیه غفلتده کم کشته اولان باشمزه الٰهی لطف وکرم سنکدر سن عنایت

وهدایت قیل ای کریم ورحیم الله ❊ مثنوی ❊ آب ودریا جمله در فرمان تست ❊ آب ودریا جمله سنك فرمانکده در اکثر نسخه ده آب ایله دریا مابینده واو عاطفه واقع اولمشدر ❊ یعنی نهور وشطوط وآبار وعیونده اولان جنس ماء خصوصا جمله دریا سنك حکمکده در دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ آب وآتش ای خداوند آن تست ❊ الٰهی ومولای آب وآتش سنك مخلوقك ومملوکك وفرمانکه مطیعلردر کرکسه آب وآتش صوری وکرکسه معنوی اولسون ویاخود آبدن مراد رحمت ومغفرت ونار دن مراد قهر وغضب وجلال اولوب بو تقدیرجه حاصل معنی خداوندا اکر رحمت واکر غضب سنکدر دیلرسك رحمتکله عفو ومغفرت وداخل جنت ایدرسن ودیلرسك قهر وجلالکله وعدالتکله مجازات ومکافات ایدرسن اما الٰهی (سبقت رحمتی غضبی) بیورمشسن لطف واحسانکدن اومارزکه رحمتك وعفو ومغفرتك دریاسنه بو عاصی وروسیاه قوللریکی غرق وبحر عشق ومحبتده مستغرق ایلیه سن قدرت وقوت سنکدر ❊ مثنوی ❊ کر تو خواهی آتش آب خوش شود ❊ الٰهی اکر ارادت علیه ازلیهك تعلق ایدوب تجلیات جمالك اولورسه نار محرقه آب لطیف ولذیذ اولور ❊ مثنوی ❊ ورنخواهی آب هم آتش شود ❊ واکر ارادتك تعلق ایتیوب قهر وجلالك ظهور ایدرسه آب دخی آتش سوزان اولور حاصل کلام اکر ظاهرا اولان آب وآتش واکر نار وآب باطنی سنك امرکله بر برینه منقلب اولور وبزده اولان نار غضب وآتش عصیان دخی اکر نور محبت وآب معرفتکله بونورسه جمله سی نوره واخلاق سیئه حسنه یه تبدیل اولور شویله که کوکلده نور محبت ومعرفت طلوع ایتیوب قهرکه مظهر اولورسق جمله نیکمز دخی بد اولور (قل اللهم مالك الملك تؤتی الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء وتعز من تشاء وتذل من تشاء بیدك الخیر انك علی کل شیء قدیر) ❊ مثنوی ❊ این طلب درما هم از ایجاد تست ❊ الٰهی ومولای بزده اولان بو سعی وکوشش وجد وطلب دخی سنك ایجادکدندر ولطف واحسانکدندر ❊ مثنوی ❊ رستن از بیداد یارب داد تست ❊ الٰهی بیداد وظلمدن خلاص اولمق سنك عدل ودادکدر وظلمت نفسدن نجاته چیقمق سنك هدایتکدر کما قال الله تعالی (فمن یرد الله ان یهدیه یشرح صدره للاسلام ومن یرد ان یضله یجعل صدره ضیقا حرجا کانما یصعد فی السماء کذلك یجعل الله الرجس علی الذین لا یؤمنون) ❊ مثنوی ❊ بی طلب تو این طلب مان داده ❊ یا الٰهی بو بزم طلبمزی

سن طلبسز و یردك یعنی سنك بوالكی طلب ایلدیكمز نفس طالبك بزده وجودی
بوغیكن سن احسان ایلدك ﴿ مثنوی ﴾ كنج احسان برهمه بكشاده‌ ❊
آلهی احسان خزینه‌سن جمله عالمك اوزرینه فتح وكشاده ایلمش سن بعض
نسخه‌ده مصراع ثانی بویله‌در * ع * بی شمار وحد عطاها داده‌ * یعنی ای
كریم وجواد بی حد وشمار عطالر ویرمش سن امیددر كه تا رمز دخی نوره
تبدیل ایلیه‌سن ﴿ مناجات ﴾ ایا دانای اسرار ضمائر * شناسای تمنای
خواطر * شفا بخش درون درد مندان * دوا فرمای درد مستمندان * نظر قیل
جان كوزینی اچی و یركل * كرم قیل رحمت آبن ساچی و یركل * بنی
سورمه آلهی سن قبوكدن * بنی رد ایتمه یارب حضرتكدن * بكا هرنه قیلورسك
بن سزاوار * ولی لطفكه كوره ایله سن كار * سنك لطفكدن ایدرین بن امید *
كه ایتمیه سن آخر بنی نومید * كه سن و یردك چراغ عقلمه نور * كنه بندن عطاكی
ایله دور * اوله تابنده اولدقچه حیاتم * كه روشن ایلیه راه نجاتم * بنی سن
حضرتكده قیل یكانه * بنی بندن ایراغ ایت جاودانه * بنی شیرانه نفسه زور مند ایت *
بنم پنجه‌ده اول كابی كزند ایت * بنی بو تن نشیمندن جدا قیل * دل وجان كاشانه
آشنا قیل * دیار قدس ایچنده خانه و یركل * اول اقلیمده بكا كاشانه و یركل *
بو كوكلم محرم اسرارك ایله * وجودی مشرق انوارك ایله * دكشدركل بو اخلاق
وصفاتی * بوغل دلدن بو نقش كائناتی * هدایت نورنی جانه دلیل ایت *
عنایت رهبرن هادی السبیل ایت * دماغ درد مندمه دوا ایت * دوامی خاكپای
مصطفی ایت * نه عذر ایدمكه بحددر كناهم * مكر كیم لطفك اوله عذرخواهم *
آلهی واقف اسرار سنسن * شفا بخش دل بیمارسنسن * آلهی اولمدن توفیق
سندر * بو جان ایرلمه‌دن تحقیق سندن * آلهی بو امیده‌سن وفا قیل * بنی سن
حضرتكه آشنا قیل * شو دمده كیم نفسدن قاله رهو * ایرشدر رحمتكدن بكا رهو *

﴿ مژده بردن خركوش بسوی نخجیرانكه شیر درچاه افتاد ﴾

شیر چاهه دوشوب هلاك اولدی دیو خركوش جانب نخجیرانه مژده ایلتمه‌سی
بیانده‌در ﴿ مثنوی ﴾ چونكه خركوش ازرهایی شاد كشت ❊ چون
خركوش عقل معاد حالت ابتلای شیر نفس اماره‌یی مشاهده ایدوب وچاه
ریاضته دوشروب پنجه‌سندن خلاص اولدیغندن شاد اولدی انواع شكر
وثنا ایدرك ﴿ مثنوی ﴾ سوی نخجیران دوان شد تا بدشت ❊ جانب

نخجیرانه صحرایه دكن یلرك كتدی ﴿ مثنوی ﴾ شیر را چون دید درچه
كشته‌زار ❊ خركوش شیری چاهده چونكه مقهور وخوار وكشته وزار
كوردی ﴿ مثنوی ﴾ چرخ می زد شادمان تا مرغ زار ❊ رقصه كنان
وشاد وخندان اولدیغی حالده تا مرغزاره روان اولدی وچونكه خركوش
(موتوا قبل ان تموتوا) مرتبه‌سن بولوب ودخی (المؤمنون لا یموتون) حالنی
مشاهده ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ دست می زد چون رهید از دست مرگ ❊
وچونكه خركوش موت طبیعی الندن قورتلدی سروردن اللرین بر برینه
اوردی ﴿ مثنوی ﴾ سبز ورقصان درهوا چون شاخ و برك ❊ هواده فصل
بهارده شاخ و برك سبز ورقصان اولدیغی كبی خركوش دخی سبز ورقصان
وخرم وشادمان اولدی ﴿ مثنوی ﴾ شاخ و برك ازحبس خاك آزاد شد ❊
شاخ و برك حبس خاكدن آزاد اولدی ﴿ مثنوی ﴾ سر برآورد وحریف باد شد ❊
باشن خاكدن یوقارو كتوردی و باد صبانك مصاحب وحریفی اولدی
* یعنی كذلك عقل معاد دخی نفسی چاه ریاضته براغوب روح انسانی حبس
طبیعتدن وخاك بشریتدن خلاص اولدقده عالم قدسه سر برآورده اولوب
نسمات فوحات محبات الهیه واستزواح روایح قدسیه انسیه ایله سبز وخرم
اولور دیمكدر مثلا ﴿ مثنوی ﴾ بركها چون شاخ را بشكافتند ❊ اوراق
اشجار چونكه اغصانی شق وقلق ایتدیلر ﴿ مثنوی ﴾ تابالای درخت
اشتافتند ❊ تابالای درخته سكردوب ذروهٔ اعلایه عروج ایلدیلر ﴿ مثنوی ﴾
بازبان شطأه شكر خدا ❊ شطوء نخلك ابتدا چقان بیراغی وزرع
وورق زرعه دخی دیرلر * یعنی هنوز ظهور ایدن اوراق اشجار وزرع زبان
شطأ ایله شكر خدایی ﴿ مثنوی ﴾ می سراید هر برو بركی جدا ❊
سرایدن كسرسین وفتح ایله سربدن ایرلامق وتغنی ایتمك معناسنه كاور
سراید سرایدن لفظندن فعل مضارعدر الحاصل هر بورق وثمر بشقه
بشقه تسبیح خدا ایدوب تغنی وترنم ایدر یعنی برموجب (وان من شیء الا یسبح
بحمده) بو وجهله حمد وثنا وتسبیح ودعا ایدرلر كه ﴿ مثنوی ﴾ كه بپرورد
اصل مارا ذوالعطا ❊ ذوالعطا والاحسان اولان خالق الاكوان
بزم كوكزی زمین ایچنده فصل شتاده بسلدی اصل بونده كوك ودانه معناسنه‌در
﴿ مثنوی ﴾ تادرخت استغلاظ آمد واستوی ❊ تا كه اصل حبه وزرع نحیف
وضعیف ایكن قوی وغلیظ وساقلك اوزرینه قائم ومستوی اولدی ابیات

من بوره ایله سوره فتحده اولان بو آیت کریمه یه اشارت اولنمشدر قال الله تعالی (هو الذی ارسل رسوله بالهدی ودین الحق لیظهره علی الدین کله وکفی بالله شهیدا محمد رسول الله والذین معه اشداء علی الکفار رحماء بینهم تراهم رکعا سجدا یبتغون فضلا من الله ورضوانا سیماهم فی وجوههم من اثر السجود ذلك مثلهم فی التوریة ومثلهم فی الانجیل کزرع اخرج شطأه فآزره فاستغلظ فاستوی علی سوقه یعجب الزراع لیغیظ بهم الکفار وعد الله الذین آمنوا وعملوا الصالحات منهم مغفرة واجرا عظیما) صدق الله العظیم وبلغ رسوله الکریم ونحن علی ذلك من الشاهدین * ایمدی ای عاشق بو آیت کریمه نك تفسیرنه سمع جانك وکوش هوشك دوش قیل که حق سبحانه وتعالی نه بیورر (هو الذی ارسل رسوله بالهدی ودین الحق لیظهره علی الدین کله) یعنی اول واحد وفرد وصمد حضرت خدای متعال جل عن الشبه والمثال رسولی وحبیبی محمد المصطفی صلی الله علیه وسلمی هدایته ملتبس اولدیغی حالده ویاخود هدایت سببیله ویاخود لاجل الهدایة ودین حق ایله که حقیقتده دین حق ودین کامل دین اسلامدر جمیع ادیانك اوزرینه غالب ایتمك ایچون جمله خلقه ارسال ایلدی زیرا اول رحمة للعالمینك قاب شریفلری مشکات نور قرآن ودین منیفی بیان معرفة یزدان وآداب فی حضرت الله اولوب دنیاده زمان دعوت سعادت بنیانلرینه ایریشن خلقك جمله سنه بالفعل وتقدم ایلین خلقك کابسنه بالقوه رسولدر وآخرنده اولین وآخرین تحت لوالرنده بالفعل آسوده اوله جقلردر وانبیاء عظام علیهم السلامك جمله سندن اول سید الکونینه ایمان کتورمکله اخذ میثاق اولنمشدر الحاصل ما کان وما سیکون انك حرمتنه وانك عشقنه وجوده کتورولمشدر (فسئل الحسین متی کان محمد صلی الله علیه وسلم نبیا وکیف جاء برسالته فقال نحن نعد فی الرسول والرسالة والنبی والنبوة این انت عن ذکر من لا ذکر له فی الحقیقة الا هو وعن هویته الا بهویته واین کان النبی عن نبوته حیث جری القلم بقوله محمد رسول الله والمکان علة والزمان علة فاین انت عن الحق والحقیقة ولکن اذا ظهر اسم محمد صلی الله علیه وسلم بالرسالة عظم محله بذکره له بالرساله فهو الرسول المکین والسفیر الامین جری ذکره فی الازل بالتمکین بین الملائکة والانبیاء علی اعظم محل واشرف حال) ودین اسلام ادیان سائره ده حق اولان شیئك نسخیله وادیان آخرده اولان فساد وبطلانی اظهار واهل اسلام سائر ادیانك اوزرینه مسلط اولمغله غالب اولمشدر زیرا امت محمد

مطلب
تفسیر آیت آخر سورة الفتح

جمله ادیانك اوزرینه غالبدر باخصوص نزول عیسی علیه السلام وخروج مهدیده وجه ارضده برکافر باقی قالیوب جمله سی اسلام دینی قبول ایدرلر * پس بو صفات جلیه ایله متصف اولان حبیبنه الله سبحانه وتعالی بالذات شهادت ایدوب (وکفی بالله شهیدا محمد رسول الله) دیو بیورر یعنی حق تبارك وتعالی حبیبنه شهادت رسالت ایله کافیدر (عن ابن عباس شهد له بالرسالة وهو قوله محمد رسول الله) ویاخود شهادتی وعد ایلدیکی شیء اوزرینه ویاخود اظهار معجزات ایله رسول علیه السلامك نبوتنه حق جل جلاله کافیدر (وعن الحسن شهد نفسه انه سیظهر دینك) ومحمد رسول الله قول کریمی مشهود به ایچون جمله مبینه در ویاخود رسول الله صفت ومحمد مبتداء محذوفك خبری دخی اولمق جائزدر ای هو محمد اشارة الی قوله رسوله بالهدی ویاخود محمد مبتداء ورسول الله عطف بیاندر وحق سبحانه وتعالینك شهادتی شهادت ازلیه در پس حبیبنك اصطفائیتنه ازل آزالده شهادت ایلیوب بعده اصحاب واحباب واشیاع واتباعنی رضی الله عنهم دخی اختصاصات شریفه واخلاق حمیده وعلامات صحیحه وآداب جمیله ایله الی یوم القیام وصف ایدوب بیوررلر که (والذین معه) ای معه فی الازل باصطفائیة الولایة بنعت الارواح لا برسم الاشباح والذین معه جمله سی محمد رسول الله جمله سنه معطوفدر * یعنی ازلده اصطفائیت ولایت ایله موصوف اولان حبیب اکرم واصحاب رسول الله (اشداء علی الکفار رحماء بینهم) اشداء علی الکفار محمد رسول الله والذین معه نك خبریدر رحماء بینهم دخی خبر بعد الخبردر واشداء جمع شدید ورحماء جمع رحیم در * یعنی اصحاب رسول الله کفار اوزرینه اشداء وغلیظلردر وبربرینه کالوالد مع الولد رحمادر فهم لا تأخذهم رأفة بل هم کالاسد علی فریسته لان الله امرهم بالغلظة علیهم وامرهم باللین للمؤمنین کما قال الله تعالی (اذلة علی المؤمنین اعزة علی الکافرین) وعن الحسن بلغ من تشددهم علی الکفار انهم کانوا یتحرزون من ثیابهم ان تلزق بثیابهم ومن ابدانهم ان تمس ابدانهم وبلغ من رحمتهم فیما بینهم انه کان لا یری منهم احد مؤمنا الا صافحه وعانقه لا خلاف فیها یعنی کفار اوزرینه بر مرتبه شدیدلر ایدیکه کافرك ثوبلری ثوبلرینه وبدنلرینی بدنلرینه دوقنمقدن تحرز ایدرلر ایدی ومرحمتلری دخی بردرجه ده ایدیکه بر مؤمن بر مؤمنی کوردکده لابد مصافحه ومعانقه ایدردی ولکن امام اعظم رضی الله عنه معانقه یی

مطلب
تقبيل ومعانقه

تجويز بيورمامشلردر وتقبيلى دخى تجويز ايتمشلردر (وقال لا احب ان يقبل الرجل شيئا من جسد رجل اخر) ما امام يوسف بوروايةاوزره معانقه يى تجويز ايتمشلردر عن انس كان اصحاب النبى صلى الله عليه وسلم (اذا تلاقوا تصافحوا واذا قدموا من سفر تعانقوا) رواه الطبرانى وعن تميم الدارى قال النبى صلى الله عليه وسلم (اول من عانق خليل الله ابراهيم وكان قبل ذلك السجود فهذا سجد هذا لهذا وهذا يسجد هذا لهذا فجاء الاسلام بالمصافحة) وعنه عليه السلام (تقبيل المسلم يد اخيه المصافحة) وعن عائشة رضى الله عنها قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (ايما مسلم قبل يد مسلم فهى احدى السجدتين لله تعالى) پس حق سبحانه وتعالى اصحاب رسول الله عليه السلامك اوصاف جميله سن زياده ايدوب بيوررركه (تراهم ركعا سجدا) ركع جمع راكع وسجد جمع ساجددر خطاب حضرت رسول عليه السلامه وياخود اولوا الابصارك هر برينه اوله * يعنى حبيبم سن انلرى راكعلر وساجدلر كوررسن * يعنى اوقات خمسه يى محافظه ايدوب بر فحواى كريم (وعلى صلواتهم دائمون) صلوته مداومت ايدرلر (يبتغون فضلا من الله ورضوانا) جمله ٔ يبتغون حال اولمق اوزره موقع نصبده در * يعنى حق جل وعلادن ثواب ورضا ابتغا ايتدكلرى حالده سجود وركوعلرين كوررسن الحاصل حبيبم سنك اصحابك بنم انواع عظمتمى چشم يقين ايله كوروب بساط عبوديت اوزرينه راكعين ورؤيت جمال وجلال ايله بساط حرمت اوزرينه ساجدين وبقاء حقله باقى اولوب بغير حجاب وعتاب مزيد كشف ذات ودنو وصال طلب ايدرلر مراتب سنيه ٔ مزبوره ايسه محل رضوان اكبردر فلهذا انلر دخى حقدن فضل واحسان ورضوان رجا ايدرلر حق تبارك وتعالى دخى رجالرين قبول ايدوب سجود وخضوع وركوع وخشوعلرى حالنده معاينه قيلدقلرى عظائم ملكوتيه دن وجوه منورهلرنده تلالؤ ايلين انوار مشاهداتى وصف ايدوب بيوررلركه (سيماهم فى وجوههم من اثر السجود) يعنى سيماء المحبين فانهم لا يسجدون لشئ من الدنيا والعقبى الا الله مخلصين له الدين سيما نشان وعلامت معناسنه در وعلامتدن مراد شول نشاندركه كثرت سجوددن انلرك جباهنده ظاهردر من اثر السجود قول كريمى سيماء وجوهك بيانى وتفسيريدر وياخود جارده اولان مستكندن حالدر وعلامت مزبوره برعلامتدركه انلرك وجوهندن منفكه ومفارقه وزايله وآفله اولمز وعلامت مزبوره يوم قيامتده انلرك وجوهنده اولان نوردر عن ابن عباس والحسن

رضى الله عنهما هو بياض يكون فى وجوههم يوم القيمة روى الطبرانى عن ابى ابن كعب رضى الله عنه عن النبى صلى الله عليه وسلم (هذا مع مالهم من مثل ذلك فى الدنيا من اثر الخشوع والهيبة بحيث انهم اذا رؤى احدهم اورث لرائيه ذكر الله واذا قراء اورث قراءته حزنا وخشوعا واخباتا وخشوعا وان كان رب الحال زرى السيئة) وعكرمه وسعيد بن جبير رضى الله عنهما سيمادن مراد جباه اوزرنده اولان اثر ترابدر ديو بيورمشلر وضحاك رضى الله عنه سهردن واقع اولان صفرت وجهدر ديو بيورمشلر وعن سعيد بن المسيب هو ندى الطهور وتراب الارض وعن عطا استنارت وجوههم من طول ما صلوا بالليل كقوله عليه السلام (من كثر صلوته بالليل حسن وجهه بالنهار) رواه جابر وخرج ابن ماجه فى سننه اما عكرمه وسعيد بن جبير وسعيد بن مسيب سيمادن مراد صفرت وجه وجبهده مرئى اولان اثر ترابدر ديو مراد بيوردقلرى بعض مرائى وسالوسلرك كأن صلوتده اولدقلرين اشعار واظهار ايچون جبهه لرينه تصنعا وضع ايتدكلرى اثر سجود اولان تراب دكلدر اوبله ظن ايتميه سن طپراق انلرك باشنه زيرا ريا ايله اولان علامات مزبوره خوارج سيماسندندر نتكم ابراهيم بقاعى مناسبات القرآن نام تفسيرنده ديرلر كه (ولا يظن ان من السيماء ما يصنعه بعض المرائين من اثر السجود فى جبهته فان ذلك من سيماء الخوارج) وفى نهاية ابن الاثير فى الثفنا ومنه حديث ابى الدرداء رضى الله عنه (رأى رجلا بين عينيه مثل ثفنة العنز فقال اولم يكن هذا كان خيرا) يعنى ابو درداء بر رجلك جبهه سنده اثر سجود اولديغن كوروب خوفا من الريا آنى كراهتدن عد ايلدى وقد روى صاحب الفردوس عن انس رضى الله عنه عن النبى صلى الله عليه وسلم انه قال (وابغض الرجل واكرهه اذا رأيت بين عينيه اثر السجود) فلهذا عبد العزيز المكى بيوررلر (هو ليس من النحولة والصفرة لكنه نور يظهره على وجوه العابدين يبدو من باطنهم على ظاهرهم يتبين ذلك للمؤمنين ولو كان ذلك فى زنجى او حبشى) وقال ابن عطا ترى عليهم خلع الانوار لائحة پس حضرت حق وفياض مطلق عباد خاص واولياء خواصنك اوصاف جميله سن شول امر جليل ايله وصف ايلديكه جميع حظوظ وشهواتدن خلاص اولوب درونلرى علايق تكوينيه دن مصفا ومحبت ذاتيه ايله مرآت قلبلرى مجلا اولميانلردن غيريسى صفات سنيه ٔ مزبوره ايله اتصافه قادر اولمامغله حق جل وعلا اول عباد اصفياسنك علو شانلرينه اشارت ايدوب بيوررلر كه (ذلك مثلهم

فی التوریة) ذلك وصف مذكوره اشارتدر و یاخود اشارت مبهمه‌در كه
اشارت من بوره‌یی كزرع قول كریمی ایضاح ایدر وذلك مبتداء خبری
مثلهم‌ در یعنی انلرك وصف عجیب الشانلری اوصاف من بوره ایله توراتده
مذكوردر روی اصحاب فتوح البلاد فی فتح بیت المقدس عن كعب الاخبار
رضی الله عنه ان سبب اسلامه ان اباه كان اخبره انه دخر عنده ورقتین جعلهما
فی كوة وطین علیهما وامره ان یعمل بهما بعد موته قال فلما مات فتحت
عنهما فاذا فیهما محمد رسول الله خاتم النبیین لانبی بعده مولده بمكة ومهاجرته
بطیبة لیس بفظ ولا غلیظ ولا سخاب فی الاسواق ولا یجزی السیئة
بالسیئة ولا یجزی بالسیئة الحسنة ویعفو ویغفر ویصفح امته الحمادون الذین
یحمدون الله علی كل شرف وعلی كل حال وتذال انفسهم بالتكبیر وینصر الله بینهم
علی كل من ناواه یغسلون فروجهم بالماء ویأتزرون علی اوساطهم واناجیلهم
فی صدورهم یأكلون قربانهم فی بطونهم ویوجرون علیها تراحمهم بینهم
تراحم بنی الام والاب وهم اول من یدخل الجنة یوم القیامة من الامم هم السابقون
المقربون والشافعون المشفع لهم * وعن كعب والمثل الذی فی التوریة
ماترجمته هم اعدائهم كقرون الحدید وفیما بینهم فی النفع والتوصل بالماء
والصعید ولربهم كهامة الزرع مع الریح والصدیق النصیح وفی الاقبال
علی الآخرة كالمسافر الشاحب * والباكی الناحب فعبر عنه فی كتابنا
بما ذكر (ومثلهم فی الانجیل) مثلهم فی التوریة اوزرینه معطوفدر
یعنی ایكی كتابده دخی وصف جلیلاری كزرع تمثیل مستأنف و یاخود
تفسیر وایضاحدر و یاخود ومثلهم فی الانجیل قولنك خبریدر اخرج شطاءه
ای فراخه یقال اشطاء الزرع اذا فرخ یعنی انلرك مثلی انجیلده و یاخود
توراتده و انجیلده شول زرع مثللودر كه ورقنی اول حالنده اخراج واظهار
ایلیه فآزره ای فقواه من الموازرة وهی المعاونة اومن الایزار وهو الاعانة
یعنی پس اول شطوءه معاونت ایدوب تقویت ویره فاستغلظ فصار من
الدقة الغلاظ یعنی پس رقت غلظه تبدیل اوله فاستوی علی سوقه سوق
بو محلده جمع ساق دركه پای درخت معناسنه‌در * بونده پای درختدن
مراد زرعك قصبی‌در ای فاستقام علی قصبه یعنی زرع بعد الغلاظة من
الرقة صاقلری اوزرینه قائم اولدی بروجهله قیام كه یعجب الزراع زرعك
نما واستقامت وقوت وغلظتی وحسن منظری زراعی عجبه كتورر

حاصل كلام حضرت حق وقادر مطلق اصحاب كرام رضی الله عنهم
ایچون بو مثلی ضرب ایتمشدر * یعنی اصحاب رسول علیه السلام مبدأ اسلامده
قلیل وضعیف اولوب بعده برمرتبه كثیر وقوی اولدیلر كه ناس انلرك قوت
وكثرت وقدرت وهیبتنه تعجب ایدر اولدیلر وشطأ اسلا مه اول داخل اولاندن
كنایه‌در دیو تفسیر ایتمشلر * زیرا سنبله ابتداء مفرده اولدیغی حالده خروج
ایتدیكی كبی حضرت رسول علیه السلام دخی مفردا مبعوث اولدی *
بعده سنبله قوتلندیكی كبی حضرت دخی اصحاب ایله قوت بولدی قال
قتاده مكتوب فی الانجیل (سیخرج قوم ینبتون نبات الزرع یأمرون بالمعروف
وینهون عن المنكر) ومنا سبات القرآن ده انجیلده واقع اولان مثل بووجهله
مسطوردر (قال متی ضرب لهم مثلا قایلا یشبه ملكوت السموات حبة خردل
اخذها انسان وزرعها فی حقله لانها اصغر الزرایع كلها * وقال مرقس وهی
اصغر الحبوب التی علی الارض فاذا طالت صارت اكبر من جمیع البقول ونضیر
شجرة * وقال مرقس وصنعت اغصانا عظاما * وقال لوقا فنمت وصارت
شجرة عظیمة حتی ان طائر السماء یستظل تحت اغصانها * یوحنا ومرقس
ومتی ولوقا) حواریوندن درت كمسنه‌در كه انجیلی بونلر یازمشلردر ومرقسك
انجیلن طائفهٔ رومیان قراءت ایدرلر ومرقسك یازدیغی انجیل لسان رومه
ترجمه اولنوب سائرینك لسان لاتین‌در كه اصل در وزرع ایله ضرب مثلده
بر تمثیل دخی یازمشلر كه حالا ذكر اولنور (وقال مرقس من له اذنان سامعتان فلیسمع
وقال لهم یشبه ملكوت الله انسانا یلقی زرعه علی الارض وینام ویقوم لیلا
ونهارا والزرع ینمو ویطول وهو لا یعلم اولا عشب وبعد ذلك سنبل ثم تملی
السنبل حتی اذا انتهت الثمرة حینئذ یضع المنجل اذ قد دنا الحصاد *
قال متی هذا كله * قال ای عیسی یسوع المجموع لیتم ما قیل فی النبی القائل
افتح فأتی بالامثال وانطق بالخفیات من قبل اساس العالم حینئذ
ترك الجمع وجاء الی البیت فجاءه الیه تلامیذه وقالوا فسر لنا مثل زوان الحقل
اجاب الذی زرع الزرع الجید هو ابن الانسان * والحقل هو العالم والزرع الجید
هو بنو الملكوت والزوان هم بنو الشر والعدو الذی زرعهم هو الشیطان والحصاد
هو منتهی الدهر والحصادون هم الملائكة فكما انهم یجمعون الزوان اولا وبالنار
یحرق هكذا یكون منتهی هذا الدهر یرسل ملائكته ویجمعون من مملكته
كل الشوك وفاعل الاثم فیلقونهم فی اتون النار هناك یكون البكاء وصریر الاسنان

حينئذ يعني ء الصديقون مثل الشمس في ملكوت) وحسن رضي الله عنه دن روايت
اولنور انلر بيورمشلركه (والذين معه) ايله مراد بيوريلان ابو بكر الصديق
رضي الله عنه در (اشداء على الكفار) قول كريمي ايله مراد عمر بن الخطاب در
(رحماء بينهم) عثمان بن عفان در (تراهم ركعا سجدا) علي بن ابي طالبدر (يبتغون
فضلا من الله ورضوانا) قول كريمي ايله مبشرة بالجنة اولان بقية عشرة مبشره در
رضي الله عنهم ودخي (كمثل زرع) قول منيفنده اولان زرعدن مراد محمد
رسول الله صلى الله عليه وسلم در اخرج شطأه) ابو بكر الصديق فآزره)
عمر (فاستغلظ عثمان فاستوى على سوقه) علي رضي الله عنهم در كه اسلام
علينك سيفي ايله قايم اولدي يعجب الزراع المؤمنون ليغيظ بهم اهل مكه يه عمر
رضي الله عنهك قولي دركه بعد الاسلام لا نعبد الله سرا بعد اليوم بيوردي
وعن عكرمه اخرج شطأه بابي بكر فآزره بعمر فاستغلظ بعثمان فاستوى على سوقه
بعلي (وكذا مثل طلاب الحق كمثل زرع اي كنبات ثمر اخرج فراخه اي اثمر يعجب
الزراع اي الطلاب فآزره فاستغلظ لحمل الثمرة فاستوى على سوقه اي اثمر يعجب
الزراع اي ثمر شجرة وجوده وهي قول بعضهم سبحاني ما اعظم شاني ليغيظ بهم
الكفار كفار النفس لان شجرتهم غير مثمرة معدة للنار حجيم القطيعة (ليغيظ بهم
الكفار) زكادہ واستحكامده وقوتده انلري زرعه تشبيه ايچون تعليل وياخود
سباقده اولان آيت كريمه يه تعليلدر * زيرا كفار بدكردار مؤمنين موحدينه وعد
آخرتده احضار اولنان نعم لاتتناهي ودنياده اولان عزت وقوتي استماع
ومشاهده ايتدكلرنده غيظ عظيم ايدرلردي * پس حق سبحانه وتعالى اصحاب
رسول الله عليه السلام وجمله مؤمنلرك يوما فيوما كثرت وقوت وعزت
وشوكتلرين زياده ايلديكي كفار خاكسارك بونلره غيظ وحسد وحقد وغضب
ايتديكلرندن اوتوريدر * پس حق جل جلاله اصحاب رسول رضي الله عنهم
وجميع مؤمنين صادقين مرادلرينه نائلين اولوب كشف جمال ايله ابد الابدين
بلا وحشة ولا فترة سرور رؤيتده اولاجقلرين وعد كريم بيوروب تبشير ايدر كه
(وعد الله الذين آمنوا وعملوا الصالحات منهم مغفرة واجرا عظيما) منهم ده
اولان من بيانيه در الله سبحانه وتعالى وعده ايلدي شول صادقلره كه ايمان
كتوردیلر وعمل صالح اشلدیلر بونلردن اولانه مغفرت ذنوب وستر عيوب واجر
عظيم وعد بيوردي * اي مؤمن موحد انلرك ايماني رؤيت نور الغيب بالغيب
وتصديق الغيب برؤية الغيبدر وعمل صالحلري شوقا الى جمال الرحمن

حدنادن خروجدر وحق تبارك وتعالى نك مغفرتي انلر ايچون اولوب عبوديتده
اولان تقصيراتن مغفرت ايلمشدر * زيرا كما يليق بالحق اداء حقوق عبادت حقده هيچ
فرد قادر اولميوب وحقيقت ربوبيتده كندي قصورلرين ادراك ايتمكله الله
سبحانه وتعالى انلره اجر عظيم وعد ايدوب بساط قربنده اجلاس ونور وصلت
ايله الباس وتاج محبت ايله متوج وشراب دنووزلفي ايله مست ومدهوش ايلدي
كما قال الله تعالى (وسقيهم ربهم شرابا طهورا) وكذلك ايمان طلب ايله مؤمن
اولوب سلوكده وسير الى الله ده عمل صالح ايشلينلرك صفاتني حق سبحانه وتعالى
تجليات صفاتيله ستر ايدوب وذات وصفات عظماسيله انلره تجلي ايتمكله
اجر عظيم احسان ايلدي * زيرا عظيم حقيقي الله تبارك وتعالى در ومنهم قول
كريمنده خواصه اشارت اولديغي ملحوظدر زيرا هر مؤمن وعد من بوراېله
موعود دكلدر بلكه موعود اولانلر خواص ارباب محبتدر * مناجات * الهي
خواجهٔ كشور كائنات * ديباجهٔ دفتر موجودات * بركزيدهٔ جميع مصنوعات *
عليه الصلوة والتحيات نك روح مطهرلرينك صفاسي وروان منورلرينك
رضاسيچون باخصوص اجراء شرعده چكديكي زحمتلر ايچون واول ذات
مكرمك معجزاتي واحكام شريعتده بيان بيوريلان اوامر ربانيه عزتيچون
وطريقتده واقع اولان كمالات انسانيه حرمتيچون * الهي اول حبيبك چاريارى
وآل اصحابنك قربتيچون وحبيبكه نازل اولان قرآن واكا اولان ايمان
حقيچون * وعشقك ميكده سنده اولان اهل خرابات ايچون * الهي عشاقك
چكديكي بلالر ايچون سني جان ايله سونلره ايتديكك ابتلالر ايچون عشق اهلنك
حيرانلغي * درد اهلنك سرگردانلغيچون وفضاى جبروتده باديهٔ محبتكه دوشوب
زلال وصالكه عطشان اولان عاشقلرك يوزي صوينه وصحراى ملكوتده
عشقك بريه سنده هيجان وجذبهٔ شوقك ايله واله وحيران اولان مجذوبلرك اياغي
توزينه وعشق ميخانه سنده بادهٔ لعل لبندن مي فروشلق ايليان ساقيء خمر
جذبهٔ رحمانى اولان پر كامل ومكمل حرمتنه بوا كسكلي قوللرك ايمانني درستله
وهيچ اولان اخلاصمزي هستله چكور انعاملك اولان ايمان واحسانكي
دارين ده قائم قيل عشق شرابني كندودست تجليء جمالكله ايچور وجذبهٔ
رحمان ايله بني بنلكدن چكور اي جميل وكريم عاشق جمالك جلالك جمالكه
محب سن كندي ذاتكه عقل ايرمز اميد دركه بو رآوج خاكي رحمتك درياسنه
غرق ايدوب مؤمنينه اولان وعدلركدن بوادني قوللركه دخي نصيب ويره سن

آمین یارب العالمین * آه ای عاشق صادق ربانی وطالب سلوك طریق سبحانی
حق سبحانه وتعالی تمثیل بیوردیغی زرع کبی ❊ مثنوی ❊ جانهای بسته
اندرآب وکل * آب وکلده مقید ومحبوس اولان ارواح ❊ مثنوی ❊ چون رهند
ازآب وکلها شاد دل * چونکه آب وکل وطبیعت وجسمانیتدن خلاص اوله لر
شاددل اولد قلری حالده که سیاقته مرهوندر ❊ مثنوی ❊ در هوای
عشق حق رقصان شوند * حق سبحانه وتعالی نك عشق ومحبتی هواسنده
رقصان اولورلر ❊ مثنوی ❊ همچو قرص بدر بی نقصان شوند * وبدر
منیرك قرصی کبی بی نقصان اولورلر * یعنی قیدآب وکلدن خلاص اولان
ارواح عروج الی المعاد ایدوب ذل نقصانده پابستهٔ اوضاع مختلفهٔ فلکی
ومحبوس احکام عنصری اولمالقدن رها ونجات بولوب بدرلرینه خسوف
وآفتاب مهرلرینه کسوف واقع اولمز دیمکدر ❊ مثنوی ❊ جسم شان در
رقص وجانها خود مپرس وکمال غلیان عشق ومحبتدن اول عاشقلرك
جسمی رقصده در * وجانلرینی خود صورمه ❊ مثنوی ❊ وانکه کرد جان
ازآنها خود مپرس * واول کسنه لرکه مرتبهٔ روحه واصل اولوب اشباحی
عین ارواح اوله انلرك حالندن خود صورمه زیرا انلرك علوشانلرندن
زبان ایله تقریر وبیان حدامکانده دکلدر * یعنی افنای هستی موهوم ایدوب
فناء فنایه واران وباقی بالحق اولان اولیاء کملك احوالی قال ایله فهم اولنمز
پس حضرت مولانا قدس روحه بوکره شیری روحه وخرکوشی نفسه تشبیه
وتمثیل ومحبوس چاه طبیعت اولانلرك ارواحنه دریغ ایدوب بیوررلر که
❊ مثنوی ❊ شیررا خرکوش در زندان نشاند * خرکوش نفس اماره شیر عقل
وضرغام روحی محبس آب وکل وزندان قعر چاه طبیعتده اوتوردی وفضای
وسیع وشکارجای منبع معارف آلهیه ومحبت ربانیه دن آلی قودی ❊ مثنوی ❊
ننك شیری کوز خرکوشی بماند * اول شیره زهی عیب وعار که شیر دلیر ایکن
وپادشاه وحوش ایکن بر خرکوشدن قالدی * یعنی زهی عیب ونقصان
وعار وخذلان شول روحه که نفس النده زبون اولوب وانك مکر وحیله سنه
الدانوب اسیر حب دنیا وشهوت وقید بند معصیت ومحبوس چاه طبیعت
اولوب سعادت ودولت ابدیه دن محروم قالدی وبو بیت شریفده علم ظاهرده
شیر دلیر کچینوب نفس اماره احکامنده اسیر اولان ارباب جاه وحشمته دخی
تعریض واردر نته کم بیوررلر ❊ مثنوی ❊ در چنان ننکی وآنکه این عجب *

انجاین بر عیب وعارده در وآندن صکره بو عجبدر که ❊ مثنوی ❊ فخردین
خواهد که کویندش لقب * استر که انك لقبنی فخرالدین دیه لر یعنی اسیر نفس
وزبون شهوت ومحکوم طبیعت وعاشق شهرت وثروت وسراپا غرق
حب ماسوا ایکن عجبدر که کندوبی دین وطریقده مقتدا وپیشوا زعم ایلیوب
لاجرم خلق اکا فخرالدین واساس الاسلام وعلامهٔ زمان وفاضل دهر دیوب
وتعظیمی مشعر اولان بونك کبی القاب ایله تکریم اولنوب زمانه سنك امام
فخرالدین رازیسی دردیو مدح وثنا اولندیغن استر وخلقك مدحندن نفس
اماره سی صفا کسب ایدوب غرورندن صابون شیشه سی کبی چاتلار حال
آنکه علمی دخی یوق فرضی علمی دخی اولوب زمانه سنك فخرالدین رازیسی
اولسه مادامکه علمی ایله عامل اولمیوب اسیر نفس اماره اولدقدن صکره
علمندن اکانه فائده علمی زیاده اولدقجه راه حقده حجابی زیاده اولوب بعد
وفراق نارنه سوزان اولور * وبندن اعلا کیم بیلور دیو طورمز لاف وکذاف
اوررو کونده نیجه بیك مردان خدانك کفر وخطاسنه حکم ایدر حق سبحانه
وتعالی کبر وغرور ایله مسخرهٔ خرکوش طبیعت اولوب چاه انانیتنه سرنکون
اولمقدن صاقلیه ونفسی علمنه عالم وعلمی ایله عامل اولان قوللرندن ایلیه
❊ جامی فرماید ❊ از مجلد ندیده غیر از پوست * پی نبرده بمغزها که
دروست * پوست آمد نصیب اهل حجاب * مغزها بهرهٔ اولوا الالباب * مردانا
زخوان چو مه بوه خورد * افکند پوست تا بهیمه چرد * وآنکه باشد بهیمه سیرت
وخوی * پوست چیند زبرزن وکوی * پوست جز کثرت بیرونی نیست *
مغز جز وحدت درونی نیست * ایمدی بنم جانم ❊ مثنوی ❊ ای تو شیری
در تك این چاه فرد * تك بو محلده قعر معناسنه مستعمل در یعنی ای اسیر طبیعت
اولان کمسنه سن بو تنها چاهك قعرنده وجسمانیت بئرینك دورنده بر شیرسن
❊ مثنوی ❊ نفس چون خرکوش خونت ریخت وخورد * نفس مکاره ایسه
خرکوش کبی سنك قانکی دوکدی وایچدی یعنی کرفتار عذاب الیم ایلدی
❊ مثنوی ❊ نفس خرکوشت بصحرا در چرا * سنك خرکوش نفسك مراتع
حب دنیا ومزارع ماسواده چراده در ❊ مثنوی ❊ تو بقعر این چه چون وچرا *
سن ایسه بو چون وچرا چاهنده محبوس اولوب قالمشسن یعنی افتادهٔ قعر چاه
بحث وجدال وامنیات وآمال ومیول طبیعیهٔ بی مآل اولوب زار وزبون درکات
نار نفسانیه اولمشسن ایمدی غفلتدن بیدار اولوب وحق سبحانه وتعالیدن

توفيق وهدايت استيوب خركوش عقل معادى شير نفس امارەيە غالب ايدوب
جاه رياضتده تهذيب اخلاق ايتديرەسن حضرت مولانا قدس سره بنه
خركوشى عقل معاده وشيرى نفس امارەيە تشبيه ايدوب بيوردلركه ﴿ مثنوى ﴾
سوى نخجيران دويدان شير كير ❊ اول شير طوتيجى خركوش جانب نخجيرانه
يلدى وسكرتدى ﴿ مثنوى ﴾ كه ابشروا اى قوم قد جاء البشير ❊ كه اى قوم
بر بريكيزه بشارت ايديكيز تحقيقا بشير ومژده وريجى كلدى واهلاك عدو ايله
سزى خندان قيلدى ودخى (من افضل الاعمال ادخال السرور على المؤمنين)
حديث شريفى فحواسنجه خركوش نخجيرانه ايتدى ﴿ مثنوى ﴾ مژده مژده
اى كروه عيش ساز ❊ اى كروه عيش ساز سزه مژده وبشارت اولسونكه
﴿ مثنوى ﴾ كان سك دوزخ بدوزخ رفت باز ❊ كه اول دوزخ كلبى كرو
اصلنه رجوع ايدوب دوزخه كتدى ﴿ مثنوى ﴾ مژده مژده كان عدو
جانها ❊ مژده مژده كه اول جانلر دشمنى ﴿ مثنوى ﴾ كند قهر خالقش
دندانها ❊ قهر حق وغضب قادر مطلق آنك دشلرينى قوپاردى ﴿ مثنوى ﴾
آنكه از پنجه بسى سرها بكوفت ❊ اول شير نفس اماره كه آنك پنجه سندن
چوق باشلر دوكلدى وياخود دوكدى يعنى پنجه سيله چوق باشلر قوپاردى
﴿ مثنوى ﴾ همچو خس جاروب مرگش هم بروفت ❊ اما جاروب مرك
دخى اول شيرى خس وخاشاك كبى سپوردى ووجودينى عالمدن كوتردى * پس
قواى روحانيه وجسمانيه وحواس ظاهره وباطنه شير نفس امارەنك محو وازاله
سندن نجات بولدقلرينه وعقل معاد معا ونتى ايله موت حيوانيدن خلاص
اولدقلرينه مسرور خندان اولوب * الحمد لله الذى اذهب عنا الحزن *
ديو حمد فراوان وشكر وسپاس بى پايان قيلديلر

﴿ جمع شدن نخجيران كرد خركوش وثنا كفتن اورا ﴾

❊ اول چراكاهده اولان نخجيرلر خركوشك اطرافنه جمع اولمسى وخركوشه ثنا ايتمەسى
بيانندەدر ﴿ مثنوى ﴾ جمع كشتند آن زمان جمله وحوش ❊ اول زمان جمله وحوش
اول چراكاهده جمع اولديلر ﴿ مثنوى ﴾ شاد وخندان از طرب در ذوق
وجوش ❊ شاد وخندان اولدقلرى حالده طرب وسروردن ذوق وجوشده كه
مراد قواى روحانيه در ﴿ مثنوى ﴾ حلقه كردند او چو شمعى درميان ❊
خركوش عقل معادك اطرافنى وحوش حواس ظاهره وباطنه وقواى روحانيه
وجسمانيه حلقه ايلديلر عقل معاد ايسه برشمع منور كبى اورتاده ايدى يعنى

نور عقلدن جمله سى بهرەور اولمغله ﴿ مثنوى ﴾ سجده آوردند وكفتندش كه
هان ❊ سجده كتورديلر يعنى شمع عقلى تعظيم ايدوب سرفرو ايلديلر واكا
ديديلركه آكاه اول اى خركوش عقل معاد ﴿ مثنوى ﴾ تو فرشته آسمانى
يا پرى ❊ سن يا فرشته آسمانى وياخود پرى سنكه الكدن بو هنرلر ظهوره كلدى
﴿ مثنوى ﴾ نه تو عزرائيل شيران نرى ❊ فرشته وپرى دكل بلكه اركك ارسلانلرك
عزرائيلى سن كه انى قهرلكله هلاك ايدوب پنجه سندن لطفكله بزى دخى
خلاص ايلدك وسن بزه مرشد اولوب راه حقى هدايت ايلدك ايمدى اى مرشد
كامل ﴿ مثنوى ﴾ هرچه هستى جان ما قربان تست ❊ هرنه ايسك يعنى فرشته
وپرى وعزرائيل وهرنه اولدكسه بزم جانلرمز سنك قربانكدر واختيارمز مطيع
فرمانكدر ﴿ مثنوى ﴾ دست بردى دست وبازيت درست ❊ ال ايلتدك
يعنى شير نفسه غالب ومنصور ومظفر اولدك دست وبازو وقوت وقدرتك درست
اولسون ﴿ مثنوى ﴾ راند حق اين آب را در جوى تو ❊ حق سبحانه وتعالى
بو آب علم وماء توفيق سنك نهر اذعانكه وجوى استعدادكه سوردى
﴿ مثنوى ﴾ آفرين بر دست وبر بازوى تو ❊ آفرين وتحسين سنك دست
وبازوكه ﴿ مثنوى ﴾ باز كو تا چون سكاليدى بمكر ❊ سكاليدن صنو صنمق
معناسنه مصدردر اكر نيك واكر بد * يعنى آشكارا سويله كه مكر ايله اول
ارسلانى كندوكه نيجه حسن ظن ايتدروب اينانديردك حتى چاهه براقدك
وهلاك ايلدك ﴿ مثنوى ﴾ آن عوان را چون بماليدى بمكر ❊ اول ظالم
وعوانى خدعه ومكر ايله نيجه قهر وپامال ايلدك ﴿ مثنوى ﴾ باز كو
تا قصه درمانها شود ❊ اوز شيره ايلديكك قصه مكرى كيرو سويله * يعنى التكرار
حسن موجبنجه تكرار ايله حتى قصه مز بوره بزه انواع درمان اوله ﴿ مثنوى ﴾
باز كو تا مرهم جانها شود ❊ شيره نه وجهله فرصت بولديغك بزه آشكارا وصراحة
سويله كه حتى جانلريمزه مرهم اوله * يعنى اى مرشد كامل نفس اماره شيرينه وجهله
غلبه اولدى بزه عيان وبيان ايله كه سنك قصه پرحصه كك درده درمان ومرهم
جان اولوب بز دخى اول كلبى زبون ايدەلم وشرندن خلاص اولالم ﴿ مثنوى ﴾
باز كو كز ظلم آن استم نما ❊ آشكارا سويله كه اول جور وستم نمانك ظلم وجفاسندن
﴿ مثنوى ﴾ صد هزاران زخم دارد جان ما ❊ بزم جانمز نيجه يوز بيك زخم طوتر
بونده حصه بودركه اصلاح نفسه سعى ايدن طالبلر هواى نفسانيه وآرزوى
طبيعيه سندن چكوب عشق خداى متعال ايله شير نفس اولدورن كامللردن تعليم ايدوب
نفسلرينه انك ارشاديله غالب اولەلر * پس خركوش عقل معاد نطقه آغاز

ایدوب ﴿مثنوی﴾ کفت تأیید خدا بود ای مهان ✲ نخجیران قوای صوریه ومعنویه یه ایتدی ای کبار واشراف تأییدالهی وتوفیق ربانی ایدی ﴿مثنوی﴾ ورنه خرکوشی که باشد درجهان ✲ یوخسه جهانده برخرکوش کیم اوله یعنی اکر عدوی آفاقی واکر عدوی انفسی اوزرینه غالب اولان عاقله انواع تحسین وآفرین اولنسه کندویه وجود ویرمیوب وقوت وقدرتی حقك توفیق وعنایت وعون ونصرتی لطف وهدایتندن بیله بودخی نفسك هلاکنه شاهددرزیرا نفسی محو وازاله اولمسه نفسه غرور کلوردی ومفاخره ولافه جرأت ایدردی ✲ ایمدی نفسه غلبه حقك توفیقی ایله اولوراویله اولسه ﴿مثنوی﴾ قوتم بخشید دل رانور داد ✲ حق جل وعلا بکاعون ونصرتندن قوت باغشلادی وقلبه نور توفیق وهدایت وضیای عشق ومحبت اعطا بیوردی ﴿مثنوی﴾ نور دل مردست وپارا زورداد ✲ کوکلده اولان نور هدایت وایمان وقلبده فروزان اولان آتش جذبهٔ رحمن دست وپایه زور وقوت ونفسه غالب اولمغه قدرت ویردی ✲ ایمدی نفسه غالب اولانلر دللرنده نور محبت یزدان اولنلردن غیریسی دکلدر ﴿مثنوی﴾ از برحق میرسد تفضیلها ✲ تفضیلر یعنی قوت وقدرت وعون ونصرت وغلبه وفرصت وبونك امثالی جمیع فضائل وخصائل عباد خواصنه حق جانبندن ایریشور ﴿مثنوی﴾ بازهم ازحق رسد تبدیلها ✲ تبدیللردخی کرو حضرت حق وفیاض مطلقدن ایریشور ✲ یعنی قوت ضعفه وغلبه یی انهزامه وقدرتی عجزه وبالجمله هراحوالی عکسنه تبدیل ایلمك حق سبحانه وتعالیدن ایریشور هومقلب القلوب والابصار وهومحول الحول والاحوال ﴿مثنوی﴾ حق بدور ونوبت این تأیید را ✲ حق سبحانه وتعالی بوتأیید وتوفیقی دور ونوبت ایله ﴿مثنوی﴾ می نماید اهل ظن ودیدرا ✲ اهل ظن وکمان وارباب بصیرت وعیانه کوسترر ✲ یعنی هر بردور وهر برنوبتده حق سبحانه وتعالی استدیکی بنده سنی مؤید قیلوب اعدای آفاقی وانفسی یه غالب مطلق ایدر واکاویردیکی تأییداتی اکر اهل ظن واکر ارباب یقینه مشاهده ایتدیرر ومعاینه ایدرلر که تأییداتی مز بوره توفیق ربانیدر والا برعبد ضعیف بوقدر کار عظیمه کندیلکیله قادر اولمز وبوبیت شریفده اشارت وتلمیح اولنان اسرار غامضه لسان قال ایله قابل تقریر وبیان دکلدر امادور ونوبتلری تأییدات الهیه یه مقارن اولان مردکامللره بواسرار خفیه عیاندر کوزلو یه کزلو بوقدر ✲ پس حضرت مولانا جلال الدین

رومی قدس سره نوبته منسوب دولت وملکه مغرور اولنلره علی حده خرکوش لساندن بعض کلمات نصیحت نکات بیاننه شروع بیوردیلر

﴿پند دادن خرکوش نخجیران راکه بدین شاد مشوید﴾

خرکوشك نخجیره بونکله شاد ومسرور اولمیه سز دیو نصیحت ویرمه سی بیانده در ﴿مثنوی﴾ هین بملك نوبتی شادی مکن ✲ آکاه اول ای غافل زنهار نوبته منسوب اولان ملك سببیله شادلق ایلمه ودنیا دولتنه مسرور اولمه ﴿مثنوی﴾ ای تو بستهٔ نوبت آزادی مکن ✲ ای محبوس طوزاق افلاکی وبستهٔ تیره خاکی سن بستهٔ نوبت سن ازادلق دیلمه یعنی ملك نوبتی که دولت دنیادر که هر کس مناوبه ایله قسمت ازلیسی مقدارن تصرف ایدوب بالآخره نوبتی تمام اولدقده بالضروره ترك ایدوب برصاحب نوبت دخی کلور اما احمق وغافللر ملك نوبتی یه کوکل بغلیوب مدارج اعلایه ارتقادن محروم قالور ودرکات حب دنیا وماسوا ونار طبیعتده بعد وفراق ایله سوزان اولور ✲ پس مادامکه بستهٔ نوبت اوله سن مرتبهٔ حریته نائل اوله مزسن زیرا (ربسته دکر باشد وپرسته دکر) دیمشلردر ﴿عطار﴾ بهرنقشی که می بازی ندانی ✲ که خواهی کشت اندرچاه فانی ✲ دلازین چاه آخر چند اشتاب ✲ کنی چون عاقبت کشتی توغرقاب ✲ درون چاهی وهیچت خبرنه ✲ بخواهی مرد اکرخواهی وکرنه ✲ که اینجا مانده درچاه بلابی ✲ بمیراز خویش تایابی رهایی ✲ بده جان تابرون آیی زصورت ✲ که درما نست جان دادن ضرورت ✲ بده جان ازسر شوق وارادت ✲ که تایابی عیان اندر سعادت ✲ ای مرد طالب وطریق حقه راغب مرد آزاد وکامل اولدر که قلبنده نور محبت الهیه طلوع ایدوب محبت ماسوا ازاله اولندقدن صکره اشبو ذکر اولنان صفات ثمانیهٔ سنیه ایله محلی ومزین اوله یعنی اقوال وافعال واخلاقی حسنه وحمیده اولوب معارف الهیه صاحبی اوله وترك وعزلت وقناعت وخمول اختیار ایدوب دنیایه محبتدن واهل دنیا ایله صحبتدن دور ومهجور اوله وارباب هوادن شیر وپلنکدن احتراز اولندیغی کبی احتیاط ایلیه واختیارینی رضای حقه تسلیم ایدوب (عسی ان تکرهوا شیئا وهو خیر لکم) فحوای شریفی اوزره بلاطلب وحرص جاه ومال خلالدن برنسنه فتح اولوب قبول ایدرسه دخی کوکلی مال وجاه ایله مسرور اولمیه ومال وجاهی الندن کندیکنه دخی غم چکمیه وقلبی اهل دنیا

صحبتندن خوش اولیوب میلی اهل آخرته وفقرایه اوله واهل دنیادن نفع
امیدنده اولیوب نفع وضر واعطا واحسان حقك اولدیغنه علم یقین وعین
یقین حاصل ایلیه *پس صفات مزبوره ایله متصف اولان عبد خاص مرد آزاد
وکاملدر زیرا جمله حجبانك اصولی درت شیئدر که بریسی حب جاه وبریسی حب
مال وبریسی بلا تحقیق مجرد تقلید پدر ومادرو بریسی دخی معصیتدر وکذلك
اصول مقامات دخی درتدر اقوال نیك وافعال نیك واخلاق حسنه ومعارف
الهیه انسان ایسه بو عالم سفلی یه مسافرته کلوب تحصیل کمال ایچون
کوندرلمشدر ومدارج اعلایه ارتقا ایدوب قیود علایقدن خلاص اولان
تحصیل کمال ایدنلردر اما بعضیلری بو عالم سفلی یه مسافر کلوب وطلب کماله
کوندرلدکلرین بیلیوب اعمال اخرویه یه اشتغال کوسترمدیلر ودیدهٔ
بصیرتلری حقیقت بین اولمیوب شهوت فرج وشهوت بطن ومحبت زن وفرزند
بونلری فریفته قیلوب مقصود اصلیدن بازکشته وپیش رانده ایلدی
وبعضیلری حقیقت حالی بیلمش ایکن تحصیل کماله مشغول اولمیوب حب آرایش
مظاهر که صنم صغیر وحب مال که صنم کبیر وحب جاه که صنم اکبردر بونلره
فریفته اولوب قرب جوار رحمانیدن بعید اولمشلردر *پس حقیقتده حجاب آدمی
التی حجب اولوب یدنجیسی حب نفسدر ومقدما ذکر اولنان صفات سته توابع
نفس اولوب حب نفسدن اعظم حجاب ونفسدن اکبر صنم دخی یوقدر
واصنام سائره وساطت نفسله ظاهره اولور *پس مادامکه قیودات مزبوره
وحجبات مذکوره ایله مقید وبسته نوبت اولدقچه حریت مرتبه سندن محروم
اولمق مقرردر اما شونلر که سابق الذکر اولدیغی اوزره صفات ثمانیهٔ جمیله ایله
متصف ومتخلق اوله انلر اولیاء اصفیا ومخلصین انقیادر نتکیم حضرت مولانا
قدس سره بیوررلر ﴿مثنوی﴾ آنکه ملکش برتر از نوبت تنند *اول کسنه که
انك ملکنی نوبتدن اعلا طوترلر *یعنی ترتیب ایدرلر وقلبنی تعلقات مزخرفه دن
تطهیر قیلورلر ﴿مثنوی﴾ برتر از هفت انجمش نوبت زنند *انك ابدی
اولان ملك وسلطنتی نوبتنی کواکب سبعه دن یوقارو اوررلر زیرا انبیا واولیا
واصفیا واتقیا نوبت کواکب افلاکی اولان دولته میل ومحبت ایتمیوب حب الهی یه
کوکل ویردیلر وعلایق کونیندن خلاص اولوب مرتبهٔ حریت بولدیلر
*پس انلر محبوس طوارق افلاکی اولمقدن رها بولوب نوبت دیدهٔ دولتلری
افلاك وکواکبدن عالی تر اولوب عرشیون زمره سندن اولدیلر ایمدی بیت دوم

﴿مثنوی﴾ برتر از نوبت ملوك باقیند *نوبتدن برتر اولان ملوك باقیه درکه
انبیا واولیا ومؤمنین اصفیادر ﴿مثنوی﴾ دور دائم روحها با ساقیند *
دور دائم روحلری ساقیلر ایله در بعض نسخه ده *دور دائم روحهارا ساقیند*
واقع اولمشدر *یعنی انبیا واولیا علی الدوام ارواحه ساقیلك ایدرلر الحاصل
انبیا واولیا وعاشقین وصادقینك روحلرینه دور دائم عشق ربانی ومعارف
سبحانی میکده سنده بادهٔ اسرار الهیه سقی اولنمقدن خالی دکلدر بلکه ابدا الاباد
تجلیات ذات وصفاتده مستغرقلردر وحقدن غیری مشهودلری یوقدر *ایمدی
ای طالب شراب عشق الهی اولان صادق ﴿مثنوی﴾ ترك این شرب
ار بکویی یك دو روز *اکر برایکی کون بو شربی ترك ایدوب تن پرورلکدن
بری اوله سن وصوم وریاضته اشتغال کوستره سن وباطنا دخی خمر محبت
دنیا بی حلقوم قلبه القا ایتمیوب حب ماسوادن بری واحکام نفسانیه دن عاری
اوله سن ﴿مثنوی﴾ در کنی اندر شراب خلد پوز *پوز ودهانکی وافواه
جنانکی جنت شرابندن ایلرسن وبادهٔ عشق سبحانی وخمر محبت ربانی نوش ایدرسن
﴿عطار﴾ زطاعت یکنفس غافل مشو تو *درین دنیا چنین بیدل
مشو تو *دل وجان را منور کن بنورش *زطاعت جوی اینجا که حضورش*
تمامت انبیا کردند طاعت *صبوری کن خموشی کن قناعت *دمی طاعت کن
وفرمان حق بر *زجمله ذرها اینجا سبق بر *دوا کن خویشتن را پیش از مرك*
دوای نیست عاشق راجه از ترك *ایمدی ای سالك طریق حقانی مولانا جلال
الدین رومی قدس سره خصم برونی اولان شیرك هلاکن تمام ایدوب خصم درونی
اولان نفس اماره یه اشارت ایلیوب بیوررلر که ﴿مثنوی﴾ ای شهان
کشتیم خصم ما برون *ای شاهلر بز ظاهرده اولان دشمنمزی قتل وهلاك ایلدك
ولکن ﴿مثنوی﴾ ماند خصمی زو بتر در اندرون *درونمزده اندن بدتر
وقوی تر بر دشمن باقی قالدیکه نفس اماره در

﴿تفسیر رجعنا من الجهاد الاصغر الی الجهاد الاکبر﴾

آه کم نفس مکاره اماره بر دشمن دوست رودرکه جبلتنده مرکوز اولان مکر
وخداعه عقل ایرشمز قال الله تعالی (ان النفس لامارة بالسوء) (وانهم حصب
جهنم) پس بر موجب فرمان (فاقتلوا انفسکم ذالکم خیر لکم) نفس امارهنك
قمع وقهری وشرینك دفع وازاله سنه سعی بلیغ لازمدر زیرا نفس شوم پر فحوای

حديث شريف (اعدى عدوك نفسك التى بين جنبيك) قوم شياطين) وكفار
بد كرداردن زياده دشمندر ونفسله مجاهده افضل جهاددر كما قال عليه السلام
(افضل الجهاد ان يجاهد الرجل نفسه وهواه) رواه البخارى عن ابى ذر الغفارى
رضى الله عنه ❊ عطار ❊ تو بى كافر وليكن بى خبر تو * نمى بينى
بت خود درنظر تو * تو بى كافر بتى دارى تو درچين * نظر بكشا بت خود
درنظر بين * درونت پاك دار و باصفا باش * درآن لحظه تو ديدار خدا باش *
ايمدى تربيهٔ نفسدن معرفت حاصل اولوب عارف نفس اولان ايسه عارف رب
اولمغله نفس امارهلك صفتى مطمئنهلك صفتنه تبديل ايتمك عظائم اموردن
اولوب اصلاح نفس اماره سالكلرك سرمايهٔ سعادت واقبالى اولور زيرا
(من عرف نفسه فقد عرف ربه) بيورلوب من عرف الكائنات والكواكب
والسموات ومن عرف الحيوان والمعادن والنبات فقد عرف ربه ديو بيورلمامشدر
* پس معرفت رب معرفت نفسه مشروط اولوب غيره مشروط اولمامشدر
وروايت اولنور كه آدم صفى عليه صلوات الله نفخ روح رحمانيدن صكره ابتدا
نظر كه ايلدى كندى نفسنه نظر ايدوب انك وراسنده خالق و پروردكارينك
قدرت وقوت واعطاوعظمتنه نظر ايلدى وزبانى حمد وثنايه كشاده قيلوب
(سبحان الذى خلقنى بقدرته) ديو سويلدى اما شيطان عليه اللعنه خلق اولندقده
ابتداء اشيايه نظر ايدوب وجملهدن اشهر والطف آتشى كوردى * فلهذا
امر ربانى به عدم امتثال ايله آدمه سجده ايتميوب كندوبى آتشدن بيلكله (خلقتنى
من نار وخلقته من طين وانا خير منه) زبان دارازلغنه جرأت ايلدى اما آدم
عليه السلام وراى نفسده قدرت آفريد كارى مشاهده ايتمكله جبههٔ
عبوديت ونيازى عتبهٔ چاره سازى يه قويوب (ربنا ظلمنا انفسنا) ديدى پس
هر كيمكه حقيقتده ولد آدم ايسه كندى نفسى معرفتدن غيره مشغول اولمدى
ونفسى معرفتنه اشتغال كوسترميان ماننده ابليس باب رحمتدن دور اولدى
* ايمدى بنم روحم مادامكه نفس امارهنك صفات خبيثهسى زائله اولوب صفات
حميده يه تبديل ومرتبهٔ مطمئنه يه رسيده اولمينجه حيات پذير اولمز ورذائلدن
تخليه اولنمادقچه صاحبة الفضائل اولمز * پس قتل نفس تزكيه وتخليهدن
عبارت اولوب تزكيهٔ نفس سبب فوز ونجات وواسطهٔ رفعت ودرجاتدر اما تزكيه
وتخليه دخى طريق عقل ايله هركز ميسر دكلدر حتى فلاسفه و براهمه و بعض
جهله وعنده تزكيهٔ نفس وطريق حقك سلوكى قدم عقل و نظر ايله ميسردر

قياس ايدوب لاجرم على العميا مجاهدات وریاضاته اشتغال كوستردیلر وانبيا
واوليايه اتباع ايتمامكله مهالك آفات ومسالك شبهات وضلالتده هالكين
اولوب عنان استقامتى اللرندن براقديلر (فان كان كذلك) تزكيهٔ نفس ميسر
اولمز الا نظر عنايت نبى عليه السلام ايله اولور ودخى جميع احوالده متابع انبيا اولوب
عمرنى سر تجربه وتزكيه وتصفيهده كچورن وارث كامل ومرشد مكملك حسن
تربيه وهمت عليه سيله حاصل اولور * زيرا بعثت انبيا وارشاد اوليا انك
ايچوندر كه نفوس مرضاى امته دارو خانهٔ كرمدن معاجين شريعت وطريقت
وشربت خانهٔ عشقدن شراب معرفت وحقيقت سقى ايدوب علاج ايليهلر
كما قال الله تعالى (هو الذى بعث فى الاميين رسولا منهم يتلو عليهم آياته و يزكيهم
و يعلمهم الكتاب والحكمة) پس لاجرم مجاهدهٔ بسيار ونيجه زمان خدمت
ابرار كركدر كه برسالكه تزكيهٔ نفسه قادر اوله * فلهذا حضرت فخر عالم
صلى الله عليه وسلم هر باركه برغزادن سعادت ايله عودت بيورسهلر (رجعنا
من الجهاد الاصغر الى الجهاد الاكبر) ديو بيوررلردى * يعنى مجاهدهٔ نفس غزاى
اكبردن عد ايدرلردى * ايمدى بويوله برطبيب حاذق وعيسى دم مشفق لازم
اولوب عقل دراك بوطريقى ادراك ايدهمديكى محقق اولديسه حضرت مولانا
قدس سره الاعلى بيوررلر كه ❊ مثنوى ❊ كشتن اين كار عقل وهوش نيست ❊
بو خصمك قتل وقهرى عقل وهوشك كارى دكلدر ❊ مثنوى ❊ شير باطن
سخرهٔ خركوش نيست ❊ زيرا شير باطنكه نفس اماره در سخرهٔ خركوش
عقل معاش دكلدر ❊ مثنوى ❊ دوزخست اين نفس دوزخ اژدهاست ❊
آه كم بو نفس اماره دوزخدر ودوزخ اژدهاى هفت سردر ❊ مثنوى ❊
كو بدرياها نكردد كم و كاست ❊ زيراكه اول دوزخ ودوزخ نفس دريالر ايله
نقصان بولمز و بر ذره اكسلمز * يعنى آتش وحدتنى اطفا واسكان ايتمز
❊ مثنوى ❊ هفت دريا را در آشامد هنوز ❊ دوزخ بحورسبعهيى نوش
ايدر وهنوز ❊ مثنوى ❊ كم نكردد سوزش آن حلق سوز ❊ اول حلق سوزك
تابش وحرارتى ذره قدره اكسلمز واحراق ايتمكدن طويمز (هل من مزيد)
نعرهسندن واز كلمز كذلك حق سبحانه وتعالى نفسى صورت دوزخده خلق
ايدوب وجهنمك هر برقاپوسى مقابلهسنده نفسده دخى صفات رديهدن يدى
صفاتى خلق ايلديكه هر برى باعث دخول دركات جهنم اولور وصفات سبعهٔ
رديه بونلردر كبر وحرص وشهوت وحسد غضب وبخل وحقد * پس هر كيمكه

نفسنی صفات مزبوره‌دن تزکیه ایدرسه درکات ناردن خلاص اولوب درجات
عالیات جناته عروج ایدر * پس نفس اماره وخدعه کار ومکاره براژدرهای
هفت سر و بردوزخ ونار سقردرکه جمله دنیایی ودربارقدر دولتی ونعمت
وثروتی نوش ایلسه قناعت کلیوب (هل من مزید) دیمکدن خالی اولمز ایمدی
(وقودها الناس والحجارة اعدت للکافرین) قول کریمی فحواسنجه ❊ مثنوی ❊
سنکها وکافران سنکدل ❊ حجاره وسنک دل اولان کافرلر ❊ مثنوی ❊ اندرآید
اندروزار وخجل ❊ زار وخجل دوزخك ایچنه کلورلر وحطب نار اولورلر ❊ مثنوی ❊
هم نکردد ساکن ازچندین غذا ❊ دوزخ بوقدر غذادن دخی ساکن اولمز
واکا قناعت کلمز ❊ مثنوی ❊ تازحق آید مراورا این ندا ❊ تاکیم حق سبحانه
وتعالیدن اول دوزخه ندا کله بوبله دیوکه ❊ مثنوی ❊ سیرکشتی سیر
کویدنی هنوز ❊ طویدکمی طویدکمی وجن وناسدن تمام طولدکمی جهنم یوق
یارب هنوز دیه کما قال الله تعالی (یوم نقول لجهنم هل امتلأت وتقول هل من مزید)
❊ مثنوی ❊ اینت آتش اینت تابش اینت سوز ❊ ایشته سکا آتش ایشته سکا حرارت
ایشته سکا شعله مستمعینی تحذیر درکه * یعنی جهنمك چونکه بونك کبی کرمیتی
وتابش وشعله وسوزشی اینسه کز * ایمدی باعث عذاب دوزخ اولان اعمالدن وصفات
جهنمیه‌دن احترازو احتیاط اوزره اولیکز دیمکدر (اخرج احمد فی مسنده عن انس
عن رسول الله صلی الله علیه وسلم (قال لجبریل مالی لم ار میکائیل ضاحکا قط
قال ماضحك المیکائیل منذ خلقت النار) واخرج الطبرانی فی الاوسط عن عمر بن
الخطاب قال جاء جبریل الی النبی صلی الله علیه وسلم فقال یاجبریل مالی اراك
متغیر اللون قال ماجئتك حتی امر الله بمفاتیح النار فقال یاجبریل صف النار
قال ان الله امر بجهنم فاوقد علیها الف عام حتی ابیضت ثم اوقد علیها الف
عام حتی احمرت ثم اوقد علیها الف عام حتی اسودت فهی سوداء مظلمة لایضیء
شررها ولایطفی لهبها والذی بعثك بالحق لو ان قدر ثقب ابرة فتح من جهنم
لمات من فی الارض کلهم جمیعا من حره ولوان خازنا من خزنة جهنم برز الی اهل
الدنیا فنظروا الیه لمات من فی الارض کلهم من قبح وجهه ومن نتن ریحه
ولوان حلقة من حلق سلسلة اهل النار التی نعت الله فی کتابه وضعت علی جبال
الدنیا لارفضت وما تقارت حتی تنتهی الی الارض السفلی) واخرج هنا (د) عن
مغیث بن سمی قال ان لجهنم کل یوم زفرتین یسمعهما کل شیء غیر الثقلین الذین
علیهم الحساب والعذاب) حاصل کلام برفحوای (ویل یومئذ للمکذبین)

حق سبحانه وتعالی جل جلاله‌دن (خذوه فغلوه ثم الجحیم صلوه) دیو خزنه
جهنم امر اولندقده کفار ومنافقین وملاحده وزنادقه وفسقه وفجره وظلمه
وجبابره و بالجمله هوای نفسنه تابع اولوب امر حقه امتثال واعمال صالحه یه
اشتغال ایتمیان عاصیلری ناره القا ایدرلر جهنم دخی دم چکوب ❊ مثنوی ❊
عالمی را لقمه کرد ودرکشید ❊ عالمی برلقمه ایلدی ویوتدی وقعرینه چکدی
درکاتنه براقدی وکرو طویمیوب وهنوز کمالیله طولمیوب ❊ مثنوی ❊
معده‌اش نعره زنان هل من مزید ❊ بنه معده‌سی هل من مزید نعره‌سن اورجیدر
عن ابی هریرة رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (مارأیت
مثل النار نام هاربها ولامثل الجنة نام طالبها ❊ مثنوی ❊ حق قدم بروی
نهد از لامکان ❊ پس جهنم هل من مزید نعره‌سن اوردقده حق سبحانه وتعالی
لامکاندن قدمنی اول جهنمك اوزرینه وضع ایلیه ❊ مثنوی ❊ آنکه او ساکن
شود از کن فکان ❊ اندن صکره اول جهنم ساکن اوله یعنی عالم امروقبولدن
وحق تبارك وتعالینك ارادت ازلیه‌سندن (اخرج الشیخان عن ابی هریرة رضی
الله عنه قال قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (تحاجت النار والجنة
فقالت النار اوثرت بالجبارین والمتکبرین وقالت الجنة فالی لایدخلنی الاضعفاء
الناس وسقطهم فقال الله للنار انما انت عذابی اعذب بك من اشاء وقال
للجنة انما انت رحمتی ارحم بك من اشاء ولکل واحدة منکما ملأها فاما النار
فلا تمتلیء حتی یضع الله تعالی رجله فتقول قط قط فهنالك تمتلیء ویزوی
بعضها الی بعض فلا یظلم الله من خلقه احدا واما الجنة فان الله ینشی لها
خلقا (واخرج الشیخان عن انس عن النبی صلی الله علیه وسلم (قال لاتزال جهنم
یلقی فیها وتقول هل من مزید حتی یضع رب العزة فیها قدمه فیزوی بعضها
الی بعض وتقول قط قط بعزتك وکرمك ولایزال فی الجنة فضل حتی ینشی
الله لها خلقا فیسکنهم فضل الجنة (واخرج ابن عاصم فی السنة عن ابی بن کعب
قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم جهنم تسأل المزید حتی یضع تعالی قدمه
فیها فیزوی بعضها الی بعض وتقول قط قط) معلوم اوله که ذکر اولنان
احادیث شریفه‌ده واقع اولان قدم متشابهاتدن اولمغله مذهب اسلافده اولنلر
تأویل ایتمیوب توقف وتسلیم ایتمشلردر ومذهب احکمده اولنلر تأویل وتوجیه
بیورمشلردر وتأویلنده وجوه کثیره اولوب لکن بطریق الاجمال عند ارباب
التحقیق مقبول اولان وجوه بونلردر که قدم مخلوقات الهیه‌دن بعض مخلوقك

مطلب
حدیث حتی یضع
الجبار قدمه

اسمی اوله وقدمه اولان ضمیر رب العزته راجع اوله و یاخود قدمدن مراد انبیا
واولیا اولوب رب العزته اضافتی لاجل التعظیم والتشریف اوله وجه من بوری
ابن ملك دخی تجویز ایدوب (والاستعارة لجماعة من الناس غیر بعیدة) دیمشدر
و بو حدیث شریف برروایتده دخی انس رضی الله عنهدن بو وجهله مروی در که
(قال علیه السلام لاتزال جهنم تقول هل من مزید حتی یضع الجبار فیها قدمه
فتقول قط قط وعزتك فیزوی بعضها الی بعض) بو حدیث شریفك شرحنده
مولانا جامی علیه رحمة الباری بیوررلر که اصطلاحات کبارده قدم جبار
انسان کامله اطلاق اولنور اول ملابسه ایله که قدم آخر عضو انسانیدن
اولوب انسان دخی من حیث النشأت العنصریة آخر جمیع جهانیاندر
کما قال علیه السلام (خلق الله آدم بعد العصر من یوم الجمعة فی آخر الخلق فی آخر
ساعة من ساعات الجمعة) * ایمدی نوع مامشابهت بولندیغیچون انسان
کامله قدم جبار اطلاقی ممکندر زیرا تابش وسوزش دوزخ انوار مؤمنین
ایله منطفی اولدیغی حدیث شریف ایله مثبت اولوب انوار انبیا واولیا ایله
بطریق الاولی تسکین اولمق مقرردر (کما قال علیه السلام تقول جهنم یوم القیامة
جزیا مؤمن فان نورك اطفاء ناری) ❊ مناجات ❊ الهی سن صقله
بو بلالردن * الهی سن خلاص ایت بو ابتلاردن * ملیکا پروردکارا بزم حاجتده *
اکسیکمز یوق سنك رحمتدن * بزم کنا هده اکسیکمز یوق سنك مغفرتنده * یا سیدی
ومولای اخرتمزه توشهٔ تقوابی زاد ایت و بو ضعفا قوللرك آخرت غصه‌لرندن
آزاد ایت ❊ نظم ❊ نه بیلورم نیلیم نیجه ایدم * نه بیلورم قنده وارم نه ایدم *
اولکم لطف ایلیوب غفران ایده * راه حق بز قوله آسان ایده * آلهی سیدی
ومولای محبت آتشنه سوخته‌لری ناربعد وفراقدن سن قورتارازلده قوللوغه
قبول ایلدکسه فضل واحسان سنکدر * نعمت ودولت بزه واکر دست ردایله
ناره سوردکسه عدل سنکدر حسرت وندامت بزه ❊ نظم ❊ قانی اول دم کم
خداد لشاد ایده * بو قفصدن بو قوشی آزاد ایده * پرو یره لطف ایلیوب
پروازایده * بلبلان قدسله دمسازایده * قورتاره بو کلخنك دودندن اول * انده دخی
هم جحیم اودندن اول * بیلورم چالشمدم بن خدمته * یوزی قاره واریسارم
حضرته * بنده ایشی دائما نقصان اولور * حقه لایق عفو ایدوب غفران اولور *
عفو ین اوموب فضلنه بن واقفم * عدل ایدرسه نیجه‌یه بن لایقم * لطفی چوقدر
قوللره لطفی عماد * ایلدم بن قولده اکا اعتماد * کرجهان خلقینه غفران ایلیه *

بحر جودندن نه نقصان ایلیه ای مستمع قابل صفات نار معلومك اولدیسه
نفس شوم دخی جزؤ دوزخ اولمغله حق سبحانه وتعالی هر قنقی عبدنه
احسان وعنایت ایدوب قدم ارشاد اولیا وپای همت اصفیایی نفوس
انسانیه دن بریننك اوزرینه وضع ایلسه صفات نفسانیه بجمیعه وسوزش
نارطبیعیه سن تسکین ایدوب ناریتی نورانیته مبدل اولور وصاحب ریاضت
وقناعت اولوب حرص وطمعندن هل من مزید دیو نعره اورركن قط قط
دیو تسلی بولور تنکیم نفس شوم جزء نار اولدیغن حضرت مولانا بیان
ایدوب بیوررلر که ❊ مثنوی ❊ چونکه جزؤ دوزخست این نفس ما ❊ چونکه
بو بزم نفس امارهمز جزؤ دوزخدر ❊ مثنوی ❊ طبع کل دارند دایم جزؤها ❊
اجزا ایسه لاجرم دائما کلك طبعنی طوتارلر یعنی دوزخ هل من مزید دیوب
کندویه قناعت کلدیکی کبی نفسه دخی شهوت وشهرت وآلایش وثروت
وبخت وریاست وفساد وشناعتدن کلال وقناعت کلیوب علی الدوام هل
من مزید دیوسویلر وتبدیل صفات ایتمدکجه جزؤ دوزخ اولمغله
جانب کله کیدر ❊ مثنوی ❊ این قدم حق راود کوراکشد ❊ پس نفس اماره
ده دخی طبع جهنم اولدیسه بو قدم حقه مخصوص اولور که آتش دوزخ نفسی
اطفا ایدر ❊ مثنوی ❊ غیر حق راکه کمان او کشد ❊ کمان نفسی حقدن غیری
کیم چکر بو محلده کمان چکمك قدرت وقوت وقهر وغلبه معناسنه در مثلا فلان
کمسنه فلانك یاین چکه‌مز دیرلر یعنی اول ایشك عهده‌سندن کله‌مز واکا غالب
اولامز دیمکدر * ایمدی نفس آتشن دخی حق سبحانه وتعالی نك عشق ومحبتی
وتوفیق وهدایتی نورندن غیریسی سویوندره‌مز ایمدی بنم جانم چونکه
کمان نفسی حقدن غیریسی چکه‌مز هر تیر دخی کمانه وضع اولندقده نشانه
طوغری وارمز پس ❊ مثنوی ❊ در کمان ننهند الا تیر راست ❊ کمانه قومزلر
الا طوغری اولان اوقی قورلر ونشانی تیر راست ایله اوررلر طونه‌لم که پیردن
همت ونظر دخی اولمش تیر راست ومستقیم اولمدقدن صکره نه فائده هدف
سعادته اصابت ایتمیوب طریق ضلاله کیدر عجب حالدر که ❊ مثنوی ❊ این
کمان راباژکون کژ تیرهاست ❊ بو کمانك اکری وترس اوقلری واردر الله اعلم
بو بیت شریفك مضمون ذوقیسی بودر که خلقت وجود انساندن مراد
حق سبحانه وتعالانك عشق ومحبت ومعرفتن تحصیل ایدوب روح انسانی
تعلقات کونیه وتعویقات تکوینیه‌دن خلاص اولمغیدی پس حضرت مولانا

قدس سره وجود انسانی کمانه تشبیه ایدوب کماندن نشانه اتیلان تیر مستقیم
وراست اولمایجق نشانه وارمز * پس وجود انسان کان بر کماندر که ایکی نوع
تیر اندازاق ظاهر اولور بریسی بودر که اکر نفس روحه تابعه ومرتبهٔ طمینانه
نائله اولورسه احکام طبیعتدن خلاص اولوب اعلای علیین اولان مقام
قرب ووصلته عروج ایدر وبریسی دخی بودر که اکر غالبه نفس وطبیعتده
اولوب نفس روحی کندویه تابع قیلوب شهوات دنیویه وتمتعات حیوانیه
ایله آلوده اولورسه روح احکام طبیعتدن رها بولامیوب بر موجب (عذاب
جهنم و بئس المصیر اسفل سافلین) وعذاب الیمده مغبول ومخذول اولور کما
قال تعالی (لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم ثم رددناه اسفل سافلین الا
الذین آمنوا وعملوا الصالحات فلهم اجر غیر ممنون) ایمدی وجود انسان
برعجب کماندر که ایچنه وضع اولنان تیر نفس ایلرو وياخود کیرو اتیلور یعنی
یامقبل وياخود مدبر اولور پس ای عاشق صادق چونکه احوال معلومك اولدی
﴿ مثنوی ﴾ راست شو چون تیر واره از کمان * تیر کبی راست اول وکمان نفسدن
رها بول ﴿ مثنوی ﴾ کز کمان هر راست بجهد بی کمان * زیرا بلاشك ولا
شبهة تیر راست کماندن صیچرار یعنی شصتن بولوب هدف مراده اصابت ایدر
یعنی کمان نفسدن واسطهٔ رهاونجات راستی واستقامتدر استقامت ایسه
جمیع صفات حمیدهنك اصلی ودرجات عالیات وذروهٔ مقامات اوجاته
اعتلا وارتقایه باعث وبادیدر ﴿ نظم ﴾ میان جان الف زانست پیوست *
که اندر صورت اوراستی هست * ولیکن تحصیل صفات جمیلهٔ مزبوره
واکتساب خصائل مذکوره بر امر عظیم اولمغله سورهٔ هودده (فاستقم کما امرت)
آیت کریمهسی نازله اولدقده حضرت خواجهٔ جهان ورحمت جهانیان علیه
صلوالله الرحمن (شیبتنی سورة هود) دیو بیوروب صفات استقامت ایله کمال اتصاف
امر عظیم وکار دشوار اولدیغن اشعار بیوردیلر ﴿ نظم ﴾ ای چوقلم صورت
خود کرده راست * میل رقمهای کژ از توخطاست * ناقلم آسا بر خود روی
* کرچه همه یك روی بدروی * هر که بیك حرف قلم کژ نهاد * حرف وی
از لوح بقا محو باد * چند بدفتر رقم ناصواب * یاد کن از دفتر یوم الحساب
* پس پیکار دشمن آفاقی ایچون عساکر صفشکن احضاری لازم اولوب
جنك ایچون صفلر دوزلمك لابد اولدیغی کبی حرب وقتال عدوی انفسی ایچون
دخی عساکر منصورهٔ طاعت وتقوی ایله صفلر باغلیوب بروجه استقامت امره

امتثال ایله مجاهدهدن غیره چاره یوقدر فلهذا حضرت مولانا بیوررلر که
﴿ مثنوی ﴾ چونکه واکشتم ز پیکار برون * چونکه ظاهری اولان دشمنك
جنکندن رجوع ایلدم ﴿ مثنوی ﴾ روی آوردم به پیکار درون * پس بر موجب
حدیث شریف درونی اولان عدونك جنکنه توجه وعزیمت ایلدم یعنی شیر
ظاهری بی هلاك ایلیوب پلنك وضرغام نفس هلاکنه متوجه اولدم زیرا
بز شول بهادر غازیلر زکیم ﴿ مثنوی ﴾ قد رجعنا من جهاد الاصغریم * تحقیقا
جهاد اصغردن که محاربهٔ کفار بدکرداردر رجوع ایلدك ودخی (فاقتلوا
انفسکم ذلکم خیرلکم) امرینه امتثال ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ بانبی اندر جهاد
اکبریم * سنت سنیهٔ نبی علیه السلام ایله جهاد اکبردهیز * یعنی قربت ربه مزاحمه
ویرمامکیچون بشریت ایله اولان افعال واقوال وطاعاتمزدن توبه ورجوع
ایدوب بلامرسومات البشر بهعین جمع وصرف اتحاده وصول وعمادون الله
وعن الله انقطاع کلی ایله اصل عدمه راجع اولوب کامل بزل حق ایله باقی
اولمغیچون سیوف هموم ایله قتل نفس ایدوب اول قدمی عبودیته وضع ایله
توبه ونفس ترك شهواته کما ایله مألوفه ایلدك ﴿ مثنوی ﴾ قوت از حق
خواهم وتوفیق ولاف * نفس اوزرینه غالب اولمقده عون وعنایت وقوت
ونصرت وتوفیق وهدایتی حقدن رجا ایدرم ونفسه غالب اولدم ونور محبت
وآتش عشقیله محو اولوب نفسی مقهور قیلدم دیو (واما بنعمة ربك فحدث)
قول کریمی اوزره سوزسویلکه اللهدن احسان وانعام تمنی ایدرم ﴿ مثنوی ﴾
تابسوزن برکنم این کوه قاف * حتی بو کوه قافی اکنه ایله یرندن قوپارم لاف
بو محلده قوت معناسنه استعمال اولنور وياخود سوزسویلمك معناسنه کلور
وياخود لاف کندو معناسنه اولوب قتل نفس ایلدم دیمك عجب دعوای مرد
ونفسه غالب اولدم دیمك عظیم لافدر ونفسی محو وازاله سر سوزن ایله کوه
قافی یرندن قوپارمق کبی محالدر ایمدی بو کاری باشه ایلدوب بو امر عظیمك
عهدهسندن کلدم دیمکه توفیق ربانی وعنایت سبحانی لازمدر * پس بنده دخی
معاونت واحسان رجا ایدرم یوخسه بز کندو لکمز ایله نفسه غالب اولورز
دیمك بر قوری لاف وکذاف وجبالی راسیاتی اکنه ایله یرندن قوپرمقدن دخی
دشواردر کما قال ابو هاشم (قلع الجبال بالابر ایسر من قلع صفة الکبر) ایمدی
ای سالك مجاهد ﴿ مثنوی ﴾ سهل شیری دانکه صفها بشکند * سهل
وبی اعتبار بیل اول شیری که جنکده صفلر صیر ونیجه کافر باشی کسر بو محلده

شیر مرد دلیردن مستعاردر ﴿ مثنوی ﴾ شیرآن باشد که خودرا بشکند ❊
حقیقتده شیر دلیر اول کسنه اولورکه نفس وانانیت واوصاف بشریتنی کسر
وهدم ایلیه وآرزوی طبیعیه سندن کچوب ملکیت مرتبه سنه رسیده اوله
﴿ سلطان ولد ﴾ کفت احمد که بدترین دشمن * مرترانفس تست اندرتن
* قصد خون تودارد آن دشمن * مرد باش بپرورا کردن * زود بهر خداش
کن قربان * تاکنی کشف معنیٔ قرآن

﴿ آمدن رسول روم باعمر رضی الله عنه ﴾
﴿ ودیدن او کرامات عمر را رضی الله عنه ﴾

قیصر رومك ایلچیسی امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی الله عنهك حضور
سعادت موفورلرینه کلمسی وحضرت عمرك کراماتی علیه سنی کورمسی
بیاننده درکه رسول قیصر روم حضور عمر الفاروق رضی الله عنهه کلدکده
کفر اوزره ایکن عمر رضی الله عنهك همت علیه سیله نفس کافرنه غالب
وشرف اسلام ایله مشرف اولدی ﴿ مثنوی ﴾ در بیان این شنو یك قصهٔ ❊
بونك بیاننده برقصه ایشت یعنی حقیقتده شیر دلیر کندوده اولان کفر واثنینیت
وکبر وانانیتی کسر وهزیمت اولدیغنك بیاننده برقصهٔ پرحصه استماع ایلکه
کوش هوش ایله اذعان قیلورسك بهره مند اولوب ﴿ مثنوی ﴾ تابری ازسر
کفتم حصهٔ ❊ حتی سر کفتارمدن برحصه ایلدهسن پس قصه بودرکه
﴿ مثنوی ﴾ تاعمر آمدز قیصر یك رسول ❊ تاحضرت عمر رضی الله عنه یه
قیصر رومدن مدینه یه برایلچی کلدی ﴿ مثنوی ﴾ درمدینه ازبیابان نغول ❊
دور ودراز یولدن وبعید وبیاباندن درمدینه معناسی مصراع اولده اجرا
اولندی ﴿ مثنوی ﴾ کفت کوقصر خلیفه ای حشم ❊ اول رسول مدینهٔ
منوره خلقنه قصر خلیفه قنی دیدی ﴿ مثنوی ﴾ تامن اسب ورخت را
انجا کشم ❊ تاکیم بن اسب ورخت واسباب واثقالی اورایه چکم * یعنی خلیفه نك
قصر وسراینه نزول ایدم ﴿ مثنوی ﴾ قوم کفتندش که اورا قصر نیست ❊
قوم مدینهٔ منوره اول رسول رومه دیدیلر که خلیفه نك قصری وسائر
قیاصره کبی سرای یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ مرعمررا قصر جان روشنیست ❊ حضرت
عمر رضی الله عنهك قصر وسرایی روشنالکه منسوب جانیدر * یعنی سائر
امرا وملوك کبی عمر الفاروق عمارت ظاهره بنیادنه وجها من الوجوه
میل وتنزل ایتیوب بلکه برموجب (طهر ابیتی للطائفین) تشیید قصر

مشید قلب رشیده سعی واهتمام ایدوب حب منانی وعشق سبحانی ایله سرای
جنانی منور وروشنا اولمشدر وتجلیات ربانیه ایله لحظهٔ واحده تطهیر خانهٔ
دلدن کسسنه اولما مشدر ﴿ مثنوی ﴾ کرچه ازمیری ورا آوازه ایست ❊
اکرچه کیمانك صیت جلالت وعظمتی واوازهٔ خلافت وحکومتی اقطار
ارض وآفاق عالمه ایرشمش در اما خواجهٔ کائنات علیه افضل الصلواتك
برموجب (الفقر فخری) افتخاری فقر ایله اولمغله ﴿ مثنوی ﴾ همچو درویشان
مراورا کازه ایست ❊ حضرت عمر رضی الله عنه دخی خلیفهٔ رسول رب العالمین
* وامیر المؤمنین اولوب اثر محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم ذاهب اولمغین
درویشلر کبی انك برحقیر وصغیر خانه سی واردر کازه خانهٔ حقیر معناسنه در
﴿ عطار ﴾ توخانه دیدهٔ جانان ندیده * مران خورشید رخشانراندیده *
درون خانه معشوقست درباب * زبانت کوش کن جانا درین باب * دل عاشق بداند کان
چه حالست * دمی عاشقا اینجا وصالست * تو بین تاباز یابی کلشن جان
* وزین کلخن بروخودرا مرنجان * دلت نور بست درکردون کرفته *
خود اندرخاك مانده خون کرفته * دلت نور بست چون می دوست داری *
که چون دیدار جانان می نکاری * ای عاشق صادق ارباب حقیقت خانهٔ دلك
وسعتندن بووجهله خبرویردلر که عرش وهزار عرش وعرشده اولنلرنا کاه دل
عارفه کلسه عارفك قلبنك بركوشه سنده ذره وش پنهان اولوب عارفك اندن
خبرو آکاهی اولمز ووسعت دل عارفه خود (لایسعنی ارضی ولاسمائی ولکن یسعنی
قلب عبدی المؤمن التقی النقی الوراع) حدیث شریفی دلیل قاطع وبرهان
ساطعدر ولکن سعت مزبوره ایله متصف اولان شول عبد خالصك
قلبیدرکه کوکلدن کوندینی رفع ایلیه وخاطره سندن تعلق ماسوایی ازاله
ایدوب خانهٔ یاری خیال اغیاردن خالی قیله وقاصر الهمه اولمغله قصر قیصر
بناسنه تقید ایتیوب علو همت اولوب بیت المعمور قلبی تعمیر ایلیه * ایمدی قصر
جنان عمر رضی الله عنه کمال وسعت وجلالت اوزره اولدیغی مقرردر امانه فائده
هرکس لذت دیداردن آکاه دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ ای برادر چون ببینی
قصر او ❊ ای برادر انك قصرینی نیجه کوررسن ﴿ مثنوی ﴾ چونکه درچشم
دلت رستست مو ❊ چونکه سنك دیدهٔ فؤادکده قیل بتمشدر کوزده قیل بتمك
چشمه عارض اولان امراضك بریسیدرکه اشیای حقیقتی اوزره کورمکدن
آلیقور * ایمدی ای غافل سنك دخی چشم دلکده هوا وهوس مولری وشرك

واثنينيت علتلرى ظاهر اولوب رمد كثرت وجرب انانيت كوزيكى كورمكدن آلى قومشدر * پس قصر جان عمرى اى رسول قيصر نه وجهله كوره بيلورسن ايمدى بنم كوزم نورى ﴿ مثنوى ﴾ چشم دل ازمو وعلت پاك آر * چشم دلى موى كثرت وعلت بشريتدن پاك كتور * يعنى قلبكدن رفع ماسوا ايتمكله ديدۂ فؤادى وحدت بين اولمق مرتبه‌سنه ايركور ﴿ مثنوى ﴾ وانكهان ديدار قصرش چشم دار * واندن صكره عمر رضى الله عنهك جان قصرنى كورمكه چشم اميد طوت الحاصل ﴿ مثنوى ﴾ هر كه را هست از هوسها جان پاك * هر كيمكه جان ودلى ماسوادن پاك ونفس وطبيعته متعلق هوا وهوسلردن عاريدر ﴿ مثنوى ﴾ زود بيند حضرت ايوان پاك * اول جان پاك جمال حق وايوان پاك فياض مطلق تيز كورر ﴿ سيد عماد الدين نسيمى فرمايد ﴾ حق بين نظرى بايد تاروى مرا بيند * چشمى كه بود خود بين كى روى خدا بيند * دل آينۂ اوكن كان تشنه ديدارست * تا همچو كليم الله برطور لقا بيند * ازمشرق ديدارش آنرا كه بود ديده * انوار تجلى را پيوسته چو ما بيند * جان در طلب دردش بايد كه كند قربان * آنكو زلبش هردم صد كونه صفا بيند * آنرا كه چو ماسينه صافى شد ازآلايش * در جام دل از مهرش چون صبح ضيا بيند * چون سنبل پرچينش بابرك كل نسرين * محرم نتواند شد چشمى كه خطا بيند * اى چشم نسيمى را ازروى تو بينايى * آنرا كه تو منظورى غير ازتو كرا بيند * ايمدى اى نور ديده قصر بيقصور پاك ديدۂ جان پاكدن غيريله مشاهده اولنمز ديدۂ آلوده خاك قندن وايوان قدس ومجالس انسى كورمك قندن (بيت) نى يار هر كسى را ديدار مى نمايد * نى هر حقيرشه را رخسار مى نمايد * ﴿ مثنوى ﴾ چون محمد پاك شد زين نار ودود * چون رسول امجد وحبيب واحد واحد حضرت محمد صلى الله عليه وسلم آتش ودوددن پاك اولدى * يعنى وجود شريفلرى نار غضب وشهوت ودود كثافت بشريتدن پاك اولوب نور محبة اللهيه مستغرق واحكام طبيعيه‌دن مجرد مطلق اولدى ﴿ مثنوى ﴾ هر كجا روكرد وجه الله بود * بموجب (فأينما تولوا فثم وجه الله) هر قنده كيم متوجه اولدى وجه الله ايدى ﴿ سيد ﴾ مطلع نور تجلى آفتاب روى اوست * ليلة القدرى كه مى كويند هست آن موى اوست * قاب قوسينى كه در معراج ديد آن شب رسول * كر بچشم دل ببينى آن خم ابروى اوست * خلد وفردوس ونعيم وروضه ودار السلام * چون بمعنى بنكرى

وصف بهشت كوى اوست * كنج مخفى را طلسم واسم اعظم را كليد * طرۂ عنبر نسيم سنبل هندوى اوست * آنجنانم غرقه در فكرش كه بر لوح وجود * نقش هر صورت كه مى بندم خيال روى اوست * جانم از پابوس وصلش كرچه دور افتاده است * چنداز زلف پريشانش كه همزانوى اوست * معجزات انبيا وسر علم من لدن * حرفى از ديوان سحر غمزۂ جادوى اوست * چون نسيمى نحل اندر شان آن لب كس نديد * كين چنين پاكيزه شهد ناب در كندوى اوست * و بو بيت شريفده بر معنى دخى ممكندر كه حضرت عمر رضى الله عنه حبيب اكرم صلى الله عليه وسلم كبى چونكه نار ودود بشريت وكدورتدن خلاص اولدى * يعنى نور محمدى ايله قلبى مجلى اولوب بى غل وغش نور محمدى يه ملحق وسر احمدى يه ملصق اولدى اول دخى هر نه جانبه متوجه اولديسه نور محمدى ايله وجه الله ايدى (بيت) رويت كه صبح صادق شهر وجود ماست * از هر جهت كه مى نكرم فتح باب اوست * آه اى عاشق بيچاره محمد صلى الله عليه وسلم بر سرور وسرافرازدر كه روح شريفلرى نوح كشتئ طريقت وضمير منيرلرى شاه راه حقيقتدر بر آفتابدر كه شعاع وپرتوى قلوب عشاقده رخشان وشمع ماه شريعتى عالم وعالميانه نور افشاندر بر ساقيدر كه دست كرمندن بر قطره بادۂ عشق نوش ايدنلر سرمست جذباتدر وبر مروت كانيدر كه شفيع فروماند كان عرصاتدر ايواه ودريغ اول بى دولته انك شفاعتندن محروم قاله * پس اول دولتدن بى بهره كيم در ديو رسه ﴿ مثنوى ﴾ چون رفيقى وسوسۂ بدخواه را * چونكه سن وسوسۂ بدخواهه رفيق سن ﴿ مثنوى ﴾ كى بدانى ثم وجه الله را * اسرار معانئ ثم وجه اللهى نچان بيلورسن يعنى هركز بيلمزسن ﴿ سيد ﴾ آنها كه بتقليد مجرد كرديدند * دورند زحق زان بتحقيق نرسيدند * خورشيد يقين ازافق غيب برآمد * آن بى بصران ديده ببستند ونديدند * نزديكتراز مردم چشمى تو وليكن * بى معرفتان از رخ اين ماه بعيدند * مستان هوا در ظلماتند وضلالت * ازعين حيات آب بقا را بچشيدند * آنها كه نكشتند بحق ديدۂ جاويد * پژمرده وپوسيده بجا همچو قديدند * اعمى شمر آن بى بصر آنرا كه بتحقيق * در ديدۂ دل كحل بصيرت نه كشيدند * ايمدى اى روح مصور وقلبى نور محبة الله ايله منور ﴿ مثنوى ﴾ هر كه را باشد زسينه فتح باب * هر كيمه كيم سينه دن فتح باب اوله يعنى علم لدنئ وجودى دفترندن اوقيوب وآفاقه وكثراته نظر ايتميوب كندو حقيقتندن خبردار اوله وكوكل كوزى آچيلوب لوح ضميرين مشاهده ايليه ﴿ مثنوى ﴾ اوزهر ذره ببيند آفتاب * انك وحدته

کثرت مزاحمه و یرمبوب هر ذره‌دن نور آفتاب هو یت معاینه قیلور ﴿ شعر ﴾
من آن کنجم که در باطن هزاران کنج وزر دارم * من آن بحرم که در دامن بدریاها
کهر دارم * من آن چرخ پرانوارم در اقلیم الوهیت * که در هرخانهٔ برجی
هزاران ماه وخوردارم * خیال روی شمس الدین مرا تاموتس جان شد *
نه در اندیشهٔ شمسم نه پروای قردارم * آه‌ای نور دیدهٔ دل ﴿ مثنوی ﴾ حق
بد بدست از میان دیگران * حضرت حق ووجود مطلق میان اغیاردن ظاهر در
﴿ مثنوی ﴾ همچو ماه اندر میان اختران * ماه اخترلر اورتاسندن ظاهر
وهویدا اولدیغی کبی ﴿ سید ﴾ شول تمام آیك یوزندن چونکه رفع
اولدی نقاب * ظلمتك دورانی کچدی ظاهر اولدی آفتاب * لیلرك جام میدن
جمله اشیا اسریمش * طیب ای پاکیزه ساقی بارك الله ای شراب * دلبرك
بوانده سالك چون ایکیلك پرده در * منلکك محو اولمایجه آره‌دن کتمز حجاب * قاضی
الحاجات ایمش لعلکك مکر کیم عاشقه * هرنه کیم قیلدی تمنا استجب کلدی جواب *
ای نسیمی سجده قیل شول ماهه کیم حقدن سکا * فاعبدوا ایاه فاسجدوا واقترب
کلدی خطاب * اما قنی بردیدهٔ حق بین که اغیار کورمیه وانکشت انانیتی چشم
داندن رفع ایده‌ای مسترشد مستعد ﴿ مثنوی ﴾ دوسر انکشت بردو چشم نه *
ایکی برماغك اوجنی ایکی کوزك اوزرینه وضع ایله ﴿ مثنوی ﴾ هیچ بینی
ازجهان انصاف ده * عیان اولان جهاندن هیچ کورر میسن انصاف و یر * پس
انصاف بودر که جهاندن برشی کورمزسن فاما ﴿ مثنوی ﴾ کر نبینی ازجهان
معدوم نیست * اکرسن کورمز ایسك فی نفس الامر بوجهان خود معدوم
دکلدر بلکه معدوم اولان سنك نور بصر کدر (بیت) نور خورشید درجهان
فاشست * آفت ازضعف چشم خفاشست * ﴿ مثنوی ﴾ عیب جز زانکشت
نفس شوم نیست * عیب عین بصیرتکه مانع رؤیت اولان انکشت نفس شومدن
غیرینك دکلدر * ایمدی بنم کوزمك نوری جمال حق ودیدار فیاض مطلق
کوندن عیان وتجلیات الهیه قلوب عشاقه شمس تاباندن انور ودرخشاندر
لکن سنی اول تجلیدن محروم ایلین قلبك کوزینه وضع ایلدیکك انکشت نفس
شومدر * ایمدی بنم جانم سن دخی چشم بینا اولمق استرسك ﴿ مثنوی ﴾
توز چشم انکشت را بردار هین * غفلتی قالدر وآکاه اول وکوزکدن سر انکشت
بشریتی رفع ایله ﴿ مثنوی ﴾ وانکهانی هرچه می خواهی ببین * واندنصکره
هرنیجه دیلرسك دیدهٔ بصیرت ایله نظر قیل ﴿ عطار ﴾ عجابت

چیست این صورت شدای دوست * ازان اینجای تو پیوسته در پوست * عجابت
صور تست ای کاردیده * خود اندر پنج وشش ناچار دیده * خود اندر چار
وشش داری همیشه * زغفلت خویش خوش داری همیشه * حقیقت دریکی
شو آخر کار * حجاب این دو یی از پیش بردار * یکانه باش و بکذار از دو یی تو *
مکو دیکر زمای ونو یی تو * چراغی از چراغی باز کن تو * دیکر زین راز دیکر
راز کن تو * چنان دان کین همه از یك چراغند * فتاده از ازل در عین باغند * چو در تو
لذت نفس وهوا یی * مثال قطره از دریا جدا یی * ایمدی بنم جانم جمال دوست
ودیدار رحمان وقصر جانان ایکیلك ایله کورلمز مثلا ﴿ مثنوی ﴾ نوح را کفتند
امت کو ثواب * نوح نجی علیه السلامه امتی قنی ثواب دیدیلر ﴿ مثنوی ﴾
کفت آن زان سوی واستغشوا ثیاب * نوح علیه السلام ایتدی اول جانبدنکه
سرور یکز درجامه پیچیده ایدوب یوز یکزو کوزیکز بوردیکز ثوابی انکچون
کورمزسز و یاخود نوح علیه السلام ثواب اول جانبدندر یعنی حقك
وحدانیتنه و بنم رسالتمه ایمان واقرار ایتمکله ثواب حاصل اولور دیدکده
باشلرینه ثیابن بوریدیلر وقولقلرینه پرمقلرین صقوب کلام نوح نجی یی
استماع ایتمدیلر مثنوی شریفك بو بیتی سورهٔ نوحده اشبو آیت کریمه‌دن
مقتبسدر قال الله تعالی (وانی کلما دعوتهم لتغفر لهم جعلوا اصابعهم فی آذانهم
واستغشوا ثیابهم واصروا و استکبروا استکبارا) یعنی (وانی کلما دعوتهم)
الی الایمان (لتغفر لهم) ما سلف من ذنوبهم (جعلوا اصابعهم فی آذانهم)
لئلا یسمعوا صوتی (واستغشوا ثیابهم) غطوا بها وجوههم مبالغة فی الاعراض
عنی کیلا یرونی (واصروا) واقاموا علی کفرهم واکبوا علی المعاصی
من اصر الحمار علی العانة اذا صر اذنیه واقبل علیها (واستکبروا) عن اتباعی
(استکبارا) عظیما لانهم (قالوا انؤمن لك واتبعك الارذلون) یعنی نوح النبی علیه
صلوات الله وعلی نبینا حق جل وعلا قومنك ذنوب ماضیه‌سن مغفرت ایتمك
ایچون سرا وجهرا وعلانیة وخفیة ولیلا ونهارا توحید وعبادت وتقوی
وطاعته دعوت ایدوب طریق فوز وفلاح ومسلك نجات ونجاحه هدایت
ایلدکجه قومی انك هدایتن قبول ایتمیوب طریق اسلام وایماندن فرار ایلدکلرین
حق تبارك وتعالی کتاب کریمنده لسان نوح علیه السلامدن بطریق الحکایه
وتسلیة لرسوله بیان بیورر * یعنی نوح علیه السلام ایتدی الهی سیدی ومولای
سنك امر شریفك اوزره تحقیقا بن هر بارکه بو قومی توحید وایمانه دعوت

ایدوب سنك عفو ومغفرتکله نائل رحمت اولملرین دیلدم بو قوم ضاﻟاین بڭله
درتشی اوزرینه معامله ایلدیلر اولا بودر که بندن صدور ایلیان نصح و بیناتی
ایشتوا اولمامغیچون انکشتلرین کوشلرینه وضع ایتدیلر ثانیا بودر که بنم یوزمی
کورمهمك ایچون سر بی سعادتلرین ثیاب خباثت صفاتلریله بوریدیلر کا نه
نه کلامم ایشیدهلر ونه یوزم کورهلر وکمال تصامم حاصل اولماغیچون هم قولقلرین
پارمقلریله وهم باشلرین ثوبلریله اورتدیلر ثالثا بودر که کلمات حق استماع ایتمامکده
و بغی وفساد و کفر وعنادلرنده مصر اولدیلر رابعا بودر که بالغا الی النهایة
القصوی استکبار عظیم ایله استکبار ایتدیلر * پس نوح علیه السلام قومنك
بو وجهله قبول ایمان ایتمیهجکن بیلوب بر فحوای آیت کریمهٔ (وقال نوح رب
لاتذر علی الارض من الکافرین دیارا) هلاکلری ایچون دعاء علیه ایتمکله
حق سبحانه وتعالی وجه ارضده کافرلردن فرد واحد باقی قومیوب جملهسنی
طوفانده غرق وهلاك ایلدی ﴿ سلطان ولد ﴾ سالها می نمود دعوت
نوح * قفل جانی نکشت از و مفتوح * با خلایق بحدنه صد سال * پندمی دادهم
بقال و بحال * کس ازان قوم پند او نشنید * جامهٔ پندا کرد دراز تنید * ای عاشق
صادق ودرونی نی کبی درد عشق ایله یانق ارباب حقیقت بو آیت کریمهنك
تفسیرنده بو وجهله تحقیق ایدرلر که حضرت نوح النجی علیه السلام مشکات
نور عظمة الله اولمغله اول ذوالجلال والاکرام نوح علیه السلامی قومنه
ارسال بالانذار ایدوب (انا ارسلنا نوحا الی قومه ان انذر قومك من قبل
ان یأتیهم عذاب الیم) دیو بیوردی * پس نوح علیه السلام قومندن کمال عصیان
وغایت طغیان مشاهده ایتمکله قوم عصاتی حق تبارك وتعالینك قهر جبروتی
مس ایلهسن اختیار ایلدی زیرا انبیا واولیا درجات قربده متفاوتلردر یعنی
انبیا واولیانك بعضیسی نور جلال و بعضیسی دخی نور جمالدن و بعضیسی
نور عظمت و بعضیسی دخی نور کبریادن خروج و بروز ایتمشلردر * پس انبیا
واولیادن شول ذوات اصفیا که نور جمالدن بروز ایلیه قومی اوزرینه بسط
وانس وسهولت ولطافت ایراث ایدرلر ونور عظمتدن بروز ایتمش ایسه
قومنه هیبت واجلال ایراث ایدرلر * پس نوح علیه السلام هر بار که قومنی توحید
وایمانه دعوت ایلدی انلرك عدم فهوم وقصور استعدادلری اولمغله دعوت نوحی
استماع ایتمامك ایچون اصابع غفلتلرین آذان مخالفتلرینه وضع ایدوب تصامم ایتدیلر
وشهوات نفسانیه ومستلذات دنیاویهیه کمال تعلقلری اولمغله تعلیم نوح انلره

واصل اولمامغیچون ثیاب جهل وعناد ایله تغطی وتلبیسات ابدان ایله التحاف
واحتجاب ایتدیلر وغایت ظلام وجود و کثافت استعدات و کدورات فؤادلری
اوزره مصر اولوب تجردده عزیمت قلمدیلر واستعلاء نار غضب واستعلاء
صفات نفسلری ایچون قبول حقدن استکبار عظیم ایله استکبار ایتدیلر وطوفان
عجب وانانیتده غرق وهلاك اولدیلر * پس شول جبار وجاهل وعنید وغافل که
معصیت وفساداته اصرار ایلسه اصرار مزبور اکا ضلالتده تمادی ایراث
ایدوب حتی اعمال قبیحهسی کندویه مستحسن کورینور وافعال خبیثهسنی
مستحسن کوردکده استکبار ایدوب اولیا واصفیا وعلما وصلحانك نصایح
ومواعظن سمع قبول ایله استماع ایتمیوب تکبر وتعلیه ایدر (قال سهل قدس سره
الاصرار علی الذنب یورث الاستکبار والاستکبار یورث الجهل والجهل یورث التخطی
فی الباطل والتخطی فی الباطل یورث القساوة فی القلب وقساوة القلب تورث النفاق
والنفاق یورث الکفر) ﴿ سلطان ولد فرماید ﴾ هستیت پرده است ونو خودرا *
پرده پنداشتی زجهل وعمی * هین مبر برخود این کمان زخری * نیك بنکر که پای یا که
سری * تو نتی تا درون تن جانی * یا که درجان نهفته جانانی * هست درجسم
تو هم آن وهم این * هر کدامین که بهترست کزین * این بهین را بخو بش
کن مقرون * ازچه کمترین شدی مفتون * کفر را بین سرشته با ایمان * همچو تن
کاندروست مسکن جان * نیم دیت برد بجانب جاه * نیم کفر افکندت نکون درچاه *
دائما می فزای ایمان را * کم کن از کفر زعم شیطان را * کرشوی اینچنین ولی
کردی * از عطای خدا ملی کردی * امانه چارهای فثم وجه الله سرندن غافل
ومعرفت نفسنه جاهل اولار بحاصلار ﴿ مثنوی ﴾ روو سر درجامها پیچیده اید *
روی جان وسر جنانکز لباس انانیت وجامهٔ بشریته صارمش ونفس وطبیعت
ثیابنه بورنمش سز ﴿ مثنوی ﴾ لاجرم بادیده ونادیده اید * لاجرم (ولهم اعین
لا یبصرون بها) فحواسنجه کرچه چشم بینا شکلکز و بلکه انسان صورتنده
اولدیغکز جهتدن قابلیتکز دخی موجود در لکن حجبات جسمانیه وکدورات
نفسانیه ایله مستور و محتجب اولمغله وجه حق وحقایق اشیادن بیخبرسز
علی الخصوص ﴿ مثنوی ﴾ آدمی دیدست و باقی پوستست * آدمی خود
حقیقتده دیده وعیندر ما باقیسی قشر و پوستدر * یعنی مردمك چشم انسان
العین تعبیر اولنوب انسانه دخی انسان اطلاقی اشیاء آخره نسبت انسان العین
مثابهسنده اولدیغیدر * پس انسان فی الحقیقة عیندن عبارت اولور اما عین

دخی فرق ایدنلر بیلورمیسن ❁ مثنوی ❁ دیده آنست آنکه دید دوستست ❁ کوز اودر که دوستی کوره و کورمك دخی اولدر که دوستی کوره زیرا آدم دیده در دیده ایسه دوستی کورندر ❁ پس دوستی کورمیان دیده عین اولمز و عین اولمیان انسان آدم اولمز واکا انسان العین دینلمز بلکه (انهم الا کالانعام بل هم اضل سبیلا) مصداقنجه حیوانات و بهائم قبیلندن اولور ❁ ایدی بنم ایکی کوزم ❁ مثنوی ❁ چونکه دید دوست نبود کور به ❁ چونکه بر دیده یه دوستی کورمك میسر اولمیه اومقوله کوز کور اولمق مقرردر ❁ مثنوی ❁ دوست کو باقی نباشد دور به ❁ و شول دوست که باقی اولمیه اندن دور اولمق یکدر بعض نسخه ده مصراع ثانی (ع) کر سلیما نست ازوی مور به ❁ واقع اولمشدر زیرا حقدن غیری هر نه یه دل بسته اولسه زائلدر ❁ پس مرد خدا اولدر که توجه قلب الی الحق ایدوب تعلقات جسمانیه و تعویقات نفسانیه دن دور و دنیای فانیدن اختیار یله مهجور اوله ❁ سلطان ولد ❁ چند روزست عمر این عالم ❁ جانها هست بسته یکدم ❁ از دمی زنده که چون بادست ❁ نیك بنکر که سست بنیادست ❁ زنده از باده شو پیمایاد ❁ اعتمادی مکن برین بنیاد ❁ زنده از عشق شو نه از تن و جان ❁ تا بمانی چو عشق جاویدان ❁ حاصل کلام و غایت مرام ❁ مثنوی ❁ چون رسول روم این الفاظ تر ❁ در سماع آورد شد مشتاقتر ❁ رسول قیصر روم چونکه اهالئ مدینهٔ منوره دن بو تر و تازه و خوب و لطیف الفاظ علیه و کلمات سنیه یی سمع قبوله کتوردی حضرت عمر رضی الله عنهك جمال فرخنده فالیله مشرف و رؤیت قصر جنابیله روشن دل اولمغه اشد اشتیاقله مشتاق اولدی ای مستمع قابل مولانا جلال الدین رومی طیب الله انفاسه بو محلده دخی طالب صادقلره مرشد کاملدن نشان و یرر ❁ یعنی انسان کامل و مرشد مکملك علاماتندن بریسی دخی بودر که انك طلبنده اولان مسترشد اثنای طلبده مرشد کاملك اسم شریف و وصف لطیفن استماع ایلسه قلب سالکده نار محبتدن بر لمعه و شوق پیدا اولوب و کتدکجه اثر کیفیت سوزش عشق شعله زن اولمغله ملاقات ذات ملك سماتنه اشتیاق عظیم ایله مشتاق اولور تکیم اول دلیل فائق و طبیب حاذق و عیسی دم مشفق عمر الفاروق رضی الله عنه یه رسول قیصر رومك اشد اشتیاقن بیان ایدوب و شمدن صکره تحقیق بیوردقلری دخی طریق ارشاد و استرشاد و مرشد کامل و مکملك سمات و علاماتن ایضاح و عیان ایتمکدر ❁ ایدی بنم روحم همان کوش هوشك دوش و حصه مند

اولمغه کمال سعی و کوشش قیل ❁ پس رسول قیصر روم ❁ مثنوی ❁ دیده را بر جستن عمر کماشت ❁ دیده سنی عمر رضی الله عنهك جست و جو و طاب رؤیتنه حواله قیلدی و بر وجهله متأثر شوق و ذوق اولدیکه ❁ مثنوی ❁ رخت را واسب را ضایع کذاشت ❁ رخت واسب واسبابنی ضایع قیلدی کذاشتك معنای لازمیسی ویرلمشدر ❁ یعنی کمال اشتیاقندن اسباب و اثقال و اسب و احمالن و بلکه کندی وجودن دخی یتوردی و عمر الفاروقدن غیری مرادی قالمیوب ❁ مثنوی ❁ هر طرف اندر پی آن مرد کار ❁ اول مرد کارك اثرنده و طلبنده هر طرفه ❁ مثنوی ❁ می شدی پرسان او دیوانه وار ❁ دیوانه وار کزوب عمر رضی الله عنهدن خبر صوردی حقا طالبك طلبی بو اسلوب اوزره اولمسه مردان خدا اکا چهره کشا اولمز ❁ پس طلب بو یله جه کرکدر ❁ عطار ❁ چه کویم چون عمر اسرار دانست ❁ حقیقت صاحب عین العیانست ❁ ز سر مصطفی او صاحب راز ❁ بدیده کفته با یاران خود باز ❁ حقیقت یافته اندر شریعت ❁ رها کرده بیکباره طبیعت ❁ ز عدل او جهانی را سرایت ❁ مر ورا قربت و عز و هدایت ❁ اساس شرع او دائم تمامست ❁ که بر ارواح او دائم سلامست ❁ روان پاك او از عالم پاك ❁ پراز نورست او در عالم خاك ❁ طلب میکن نجات خود از یشان ❁ که تا یابی حیات خود از یشان ❁ پس رسول قیصر روم جست وجو ایدرکن کندو کندو یه ایتدی ❁ مثنوی ❁ کین چنین مردی بود اندر جهان ❁ عجبدر که جهانده بو نجلین بر مرد خدا اوله و نام شریفی جهانیانه واوله انداز ایکن ❁ مثنوی ❁ وز جهان مانند جان باشد نهان ❁ اول مرد خدا جهاندن جان کبی نهان اوله فی الحقیقه مرشد کاملك نام شریفی ایله جهان مالامالدر لکن کندوسی مانند جان نهاندر ❁ مثنوی ❁ جست او راتاش چون بنده بود ❁ رسول قیصر عمری طلب ایلدی تا که بنده اوله و جمله امور بنهانی تحکیم ایدوب و بودنا بودین تسلیم ایلیوب کندوسی ارادن چیقه پس ❁ مثنوی ❁ لاجرم جوینده یابنده بود ❁ لاجرم طالب مطلوبنی بولور ❁ یعنی بو وجهله اولان جوینده لابد یابنده اولور کما قال صلی الله علیه وسلم (من طلب شیئا و جد وجد) ❁ پس رسول قیصر طلبنده بو اسلوب اوزره مجد ایکن ناکهان ❁ مثنوی ❁ دید اعرابی زنی او را دخیل ❁ بر اعرابی عورت اول رسول رومی دخیل کوردی اعرابی شهری اولمیوب بادیه و قراده ساکن اولان عربانه دیرلر و دخیل خارجدن کلوب بر قومك داخل حمایه سنه دیرلر ❁ یعنی بادیه عربلرندن بر مرأه

مشفقه اول مرد غریبی کوروب وعمر بن الخطاب رضی الله عنهك طلبنده اولدیغنی بیلوب ﴿مثنوی﴾ کفت عمر اینك بزیر آن نخیل * اکا زن اعرابی ابندی ایشته عمر اول خرما اغاجنك التنده در ﴿مثنوی﴾ زیر خرما بن زخلقان اوجدا * اول خلیفهٔ رسول رب العالمین وامیر المؤمنین خرما اغاجنك التنده خلقدن جدادر ﴿مثنوی﴾ زیر سایه خفته بین سایهٔ خدا * سایهٔ خدایی زیر سایهٔ خرماده خفته وآسوده کوردیدی وحضرت عمر رضی الله عنهك قنده اولدیغندن خبرویردی کذلك ظل رحمان وسایهٔ یزدان اولان وارث کامل محمدی وواقف اسرار احدی دخی زیر درخت پر ازهار طریقت وشجرهٔ میوه‌دار معرفت وسایهٔ نخل بشریتده خفته وغنوده اولوب حقیقت حالندن سر شریفی خبر ویرر واوذات مکرمتی خبر آنلر سرندن خبر آکور ﴿سید﴾ بونیجه سرو قامتدر که بکزر سرو بالایه * بونیجه حسن صورتدر که نور احسان ایدر آیه * نه خورشید منور سن بوکون عالمده ای جانکم * ملکلر واله وحیران قو بوحسن زیبایه * قاشکدر قاب قوسین هرکز اسرارینه عقل ایرمز * ولی بوسری اول بیلدیکه قربان اولدی اول پایه * لبك اول لعل احمر دردیشك شول در کوهردر * که لعلی طپراغه صالدی بوراقدی دری دریایه * جهانك طپراغی چونکم عبیر وعنبر اولمشدر * صبا مشکین صچیك بوبن صلادن طاغ وصحرایه * وصالك استین عاشق عجب سودایه دوشمشدر * جهان وجانی ترك ایلردوشر هرکیم بوسودایه * بوکون ای خوبلرك شاهی امیری دلبری سنسن * خیالك لشکری ویردی کوکل شهرینی یغمایه * کوزمدن کرچه پنهان در حبیبك صورتی اما * کورینن وجهیدرانك نظر قیلدیغجه هرجایه * اولورسه اشتیاقکدن نه غم هجر انله سید * یوزیکی کوردی وکیردی بوکون فردوس اعلایه *

﴿ یافتن رسول روم امیر المؤمنین عمر را رضی الله عنه خفته بزیر درخت ﴾

رسول قیصر روم حضرت عمر رضی الله عنهی بولمسی وزیر درختده خفته کورمه‌سی بیانده در ﴿مثنوی﴾ آمد او آنجا واز دور ایستاد * رسول قیصر روم اول محله کلدی واوزاقدن طوردی ﴿مثنوی﴾ مر عمر را دید درلرزاوفتاد * عمر رضی الله عنهی کوردی لرزه‌یه دوشدی یعنی پرتو آتش جذبه‌دن لرزان اولدی ﴿مثنوی﴾ هیبتی زآن خفته آمد بر رسول * ورسول قیصرك اوزرینه اول خفته‌دن بر هیبت واقع اولدی ﴿مثنوی﴾ حالتی خوش کرد برجانش نزول * ورسولك جاننه برخوش حالت نزول ایلدی یعنی قرطلعت وجه عمردن مرآت قلب رسولده انوار آفتاب محبت سبحانیه لمعان ایلدی حالتمز بوره مرشد کامله حین ملاقاتده آینهٔ

قاب سالکده مشاهده کورنلرك معلومیدر * پس رسول قیصر روم حالتمز بوره‌بی معاینه ایتدکده ﴿مثنوی﴾ مهر وهیبت هست ضد همدکر * این دوضدرا دید جمع اندر جکر * محبت وهیبت بر برینك ضدیدر لکن رسول بوایکی ضدی جکرنده جمع اولمش کوردی * یعنی عمر بن الخطاب رضی الله عنهك رویتندن رسولك قلبنه هم خوف وهیبت مستولی اولوب وهم جمال خلیفه‌یه باهزار جان عاشق وحیران اولوب هم حقدن خوف وخشیت وهم حقه عشق ومحبت حاصل اولوب خوف ایله الفت ضدان ایکن تجلیات جلال وجمالی قلبنده جلوه‌کر کوردی ﴿مثنوی﴾ کفت باخود من شهانرا دیده ام * پس رسول قیصر روم چونکه بوحالات عجیبه‌یی مشاهده ایلدی وکندو کندوبه ایتدی بن پادشاهلر کورمشمدر ﴿مثنوی﴾ پیش سلطانان مه وبکزیده ام * حضور سلاطینده کزیده ومختار ومقبول وکباردن اولمشمدرولکن ﴿مثنوی﴾ ازشهانم هیبت وترسی نبود * ملاقی اولدیغم ملوك وسلاطیندن بکا رهیبت ودهشت وخوف وخشیت واقع اولمادی اما عجب قدرتدرکه ﴿مثنوی﴾ هیبت این مرد هوشم رار بود * بومرد خدانك هیبتی بنم عقل وهوشمی قابدی علی الخصوص ﴿مثنوی﴾ رفته ام دربیشهٔ شیر وپلنك * بن بیشه زار شیر وپلنکه کتمشم وببر وغضنفر یوزبن کورمشم ﴿مثنوی﴾ روی من زیشان نکرد اید رنك * بنم یوزم انلردن رنکنی دوندرمدی یعنی خوف ایدوب متغیر اللون اولمادم واندن ماعدا ﴿مثنوی﴾ بس شدستم درمصاف وکارزار * همچو شیران دم که باشد کارزار * بسیار و بسیار مصاف وکارزارده شیرکبی اولدم اول دم که کارزار ودشوار اوله یعنی هربارکه بردشوار کار وحرب وقتال وجنك وجدال اولسه فغان ارسلان کبی شجیع ودلیر اولوردم وبوقدر چوق کار زارده اولدم ﴿مثنوی﴾ بس که خوردم بس زدم زخم کران * چوق زخملر یدم وچوق کیمسه‌لره زخم کران اوردم ﴿مثنوی﴾ دل قوی تر بوده ام ازدیکران * اول حالده غیریلردن دلیر وقوی تر اولمش ایدم اما عجب حکمت وغریب حالتدرکه ﴿مثنوی﴾ بی سلاح این مرد خفته برزمین * بومرده هیب سلاحسز زمین اوزره یاتوب اویومش ﴿مثنوی﴾ من بهفت اندام لرزان چیست این * بن یدی اندام ایله لرزان ومانند برك خزان اولدم بونه تماشادر ای طالب صادق کذلك سالك مستعد دخی کشف وکرامتده وزهد وعبادتده ملوك وسلاطین طریقتدن نیجه کباره خدمت ایدوب وهربرندن تکمیل طریقت ایلیوب مرتبهٔ کرامته وارمش ایکن وبیشه زار وجودنده صفات نفسانیه‌دن نیجه ببر وپلنك هلاك

ایلیوب وانواع ریاضات ومجاهدات چکوب کاه تنزل زخملرین یوب وکاه
نفسه مخالفتلر ایله زخم کران اوروب تبدیل اخلاق ایلمش ایکن ونحو وصرف
ومعانی ومنطق وهیئات وحکمت آلاتن مهیا ایتمکله قیل وقال وبحث وجدالده
نیجه لره غالب اولوب برسؤاله هزار جواب ویروب کمسنه دن یوزدوندرمز
ایکن علی طریق الاکملیه وراثت کمالیه کاهنده نشین اولان مرشد کاملك
نظر شریفنه کلدکده جمله بلدکارین اونودوب ونطق کفتاردن قالوب وجذبه
رحماندن لرزان اولوب مرشد کامل یوزندن کوردیکی اذواق وحالاتی مقدما
بریسنده کورمیوب باخصوص پیرکامل ومرشد مکمل بی قیل وقال وبلابحث
وجدال زمین تواضع ومسکنتده ومنزل فناء فناده خفته مثال ایکن نظرسالك
وجه مبارکنی کوردیکی حینده جسم وجاننده آتش عشق غلیان ایدوب پیرکاملك
قوت وقدرت وهیبت وعزتنه وعندالله اولان منزلت وقربتنه علم ضروری
حاصل اولمغله خواب وخیال ومحبت خدادن غیری هرحالدن چکوب جذبه
وعشق وقرب حق وفیض فیاض مطلق نه معنی اولدیغن بیلور ومستغرق
هیبت وعظمت خدا اولور زیرا ❊ مثنوی ❊ هیبت حقست این ازخلق
نیست ❊ بوهیبت حق هیبتی درخلقدن دکلدر ❊ مثنوی ❊ هیبت این مرد
صاحب دلق نیست ❊ بوهیبت مرد صاحب دلق هیبتی دکلدر اکا بناء که
(من خاف الله خاف كل شیء منه) حدیث شریفنك فحوای منیفی اوزره ❊ مثنوی ❊
هرکه ترسید ازحق وتقوی کزید ❊ هرکیم که حقدن قورقدی وتقوی
اختیار قیلدی ❊ مثنوی ❊ ترسد از وی جن وانس وهرکه دید ❊ جن
وانس وهرکیم که انی کوره بامر الله تعالی اندن قورقار کما قال صلی الله علیه
وسلم (من خاف الله يخوف الله الخلق عنه ومن خاف الخلق يخوفه من الخلق)
صدق رسول الله ارباب شهود تعریف خوفده بووجهله تحقیق ایدرلر که
(الخوف هو الانخلاع عن طمأنينة الامن بمطالعة الخبر) یعنی (استحضار
الخبر الوارد من الله تعالی علی لسان الرسول بالترهیب) ایمدی معلوم اوله که
معنای خوف مستقبلده اولاجق برمکروهك اصابتی ویرمحبوبك فوتندن
روعه وخوف ایتمکدر وخوف من الله حق جل وعلا یا دنیاده عاجلا
ویا آخرتده آجلا عبادنی معصیتلری سببی ایله مؤاخذه وعقاب ایتمکدن عبد
مؤمن خوف ایتمکدر ❊ زیرا حق تبارك وتعالی قوللرم اکر مؤمنلر ایسه کز بنم
عقابمدن خوف ایدیکز دیو عبادی اوزرینه کندودن خوف ایتمکی واجب
قلمشدر کما قال تعالی (وخافون ان كنتم مؤمنين) وقال علیه السلام (انا اعلمكم

مطلب في تحقيق الخوف والتقوى ومراتب الخائفين والمتقين

بالله واشدكم له خشية) وقال ابو عثمان اهل ولاية الله ثلثة اصناف الانبيا
والملائكة والصديقون قال الله تعالی فی الانبياء (ويدعوننا رغبا ورهبا
وكانوا لنا خاشعين) وقال فی الملائكة (يخافون ربهم من فوقهم ويفعلون
ما يؤمرون) وقال فی الصديقين (ويخشون ربهم ويخافون سوء الحساب) روایت
اولنور که برکون حواریون حضرت عیسی علیه السلامدن رجا ایدوب یا نبی الله
بزه علم اکبری تعلیم بیوردیلر عیسی علیه السلام بیوردیکم علم اکبر اوچ شیدرکه
غیری دکلدر بریسی خوف من الله وبریسی حب الله وبریسی رضا بقضاء الله در
ویحیی بن معاذ رازی قدس الله روحه بیورر که هرشیئك زینتی واردر عبادتك دخی
زینتی خوف وخوفك دخی علامتی قصر املدر وابو حفص طیب الله انفاسه
بیوررلر که خوف قلوب مؤمنینده برسراجدر که خیردن وشردن قلبده اولان
هرشی انکله کورینور وعن ابن مسعود رضی الله عنه قال رسول الله صلی الله
علیه وسلم (رأس الحكمة مخافة الله) وقال یحیی بن معاذ الهی كيف اخافك
وانت كريم وكيف لا اخافك وانت عزيز (وقال فضيل قدس سره
من خاف الله كل لسانه وقال ابو الحسين النوری الخائف يهرب من ربه الی ربه
وسئل الجنيد عن الخوف (فقال توقع العقوبة مع مجاری الانفاس) وقال
سفيان اصل الطاعة الخوف والرجاء والمحبة ❊ وعلامة الخوف ترك المحارم
❊ وعلامة الرجاء الرغبة فی الطاعة ❊ وعلامة المحبة الشوق والانابة وقال
ذو النون دلالة الخوف الهرب ❊ ودلالة الرجاء الطلب ❊ ودلالة المحبة قلة
الخلاف ❊ وقال وهب بن منبه ❊ علامة الخوف طاعة الله ومن يعص الله ثم يزعم
انه يخاف الله فقد كذب ❊ وقال سهل بن عبد الله (الناس كلهم موتى الا العلماء
والعلماء كلهم نيام الا الخائفون والخائفون كلهم فی القنوط الا الراجعون والراجعون
كلهم فی الغرور الا المحبون والمحبون هم المؤثرون الله فی كل حال ❊ وابو علی دقاق
قدس الله روحه بیوررلر که ❊ معنای خوفده اوچ مرتبه واردر بریسی خوف
وبریسی خشیت وبریسی هیبتدر ❊ پس خوف شرط ایماندر کما قال الله تعالی
(وخافونی ان كنتم مؤمنين) وخشیت شرط علمدر کما قال الله تعالی (انما يخشى الله
من عباده العلماء) وهیبت شرط معرفتدر کما قال الله تعالی (ويحذركم الله نفسه) پس
ارباب خوفده دخی بوتقدیرجه درجات ثلثه واردر درجهٔ اولی خوف عامه درکه
خوف من العقوبه در وایمان اشبو خوف ایله صحیح ودرست اولور زیرا ایمان
تصدیقدر ❊ پس تصدیق ایتمیان خوف دخی ایتمز اما خواص عبادك خوفلری مجرد
عقابدن اولمیوب بلکه حقدن محتجب اولمقدن خوف ایدرلر کما قال عمر رضی الله عنه

لصهيب (نعم العبد صهيب اولم يخف الله لم يعصه) پس مرتبهٔ اولاده اولان
خوف خائف تصديق وعيد وذكر جنايت ومراقبهٔ عاقبتدن تولدايدر حالت
مزبوره دوام حضور القلب مع الآخره در ودرجهٔ ثانيه في حالة اليقظة حلاوت
ايله مشوبه اولان انفاس مستغرقه يه جريان مكردن خوف ايتمكدر زيرا ارباب
مراقبه دن عاشقلرك انفاسى حالت يقظه ده مستغرقه في المراقبه وحضور
مع الله ده لذت شهودده ايكن حلاوة انس ولذت حضورك سلب واعراضى
ايله مكر اصابت ايتمكدن خوف ايدرلر زيرا حلاوة حضورمعنى انلرايچون
حقدن استدراج ومكراولور * پس هر باركه حلاوة بالاقبال اتم اوله خوف
من الاعراض دخى اشد اولور كما قال عليه السلام (انااتقاكم لله واشدكم منه
خوفا) ومرتبهٔ خواصده اولان كسنه ايچون وحشة خوف اولمز الا هيبت
واجلال جهتندن اولور ومرتبهٔ مزبوره وحالت مذكوره غايت خوفه اشارت
اولنان اقصاى مراتب خوف دركه درجهٔ ثالثه در وهيبت مزبوره
رهيبت عظيمه دركه عارف مكاشفه اوقات مناجاتده عارضه اولور واحيان
مسامره ده مشاهدى صيانت ايدروصدمهٔ عزت ايله معاينى قتل وهلاكه قريب
اولور زيراعزت ابدا جلالت وغيردن احتجابى مقتضيدر * پس چقان مسامر
معاينه طلبنده اولسه صدمهٔ عزت فناه صرفله طالبى قهرايدر كما قال تعالى
(فلما تجلى ربه للجبل جعله دكاوخر موسى صعقا) وبالجمله عقوبتدن خوف
مقام نفس ومرتبهٔ غيبتده در ومكردن خوف مقام قلب ومرتبهٔ حضورده در
امامقام سر ومشاهده ده خوف هيبت واجلال اولور زيرا اقصاى درجات
خوف هيبت واجلالدر وحالت مزبوره اخص خواصه مختصه در ومعناى
تقوى دخى طاعات حقله عقوبتدن تحرزدر واصل تقوى اولا ايمانا
وايقانا اجتناب عن الشرك بعده اتقا عن المعاصى بعده اتقا عن الشبهات
بعده مالايعنى اولان فضلاتى ترك ايدوب اخلاق ذميمه دن صفاتنى تطهير
وخصال حميده ايله تخلق در وابو عبدالله رودبارى قدس سره دن تقوى نه در
ديو سؤال اولندقده * التقوى مجانبة مايبعدك عن الله ديو بيورمشلر * وذوالنون
مصرى طيب الله انفاسه دن دخى متقى كيدر ديو استخبار اولندقده التقى
من لايدنس ظاهره بالمعارضات ولا باطنه بالكلالة * ويكون واقفا مع الله موقف
الاتفاق ديو بيورمشلر * ابن عطا بيوررلر كه تقوانك ظاهرى وباطنى وار در
ظاهر تقوى حدود اللهى محافظه در وباطن تقوى نيت واخلاصدر * وقال

القاسم بن القاسم التقوى هو المحافظة على آداب الشريعة * وعن ابى سعيد الخدرى
قال جاء رجل الى النبى صلى الله عليه وسلم فقال له اوصنى فقال اتق الله فانه جماع
كل خير وسئل عليه السلام عن معنى قوله تعالى (اتقوا الله حق تقاته) فقال (ان يطاع
فلا يعصى ويذكر فلا ينسى ويشكر فلا يكفر) وقال ابو يزيد البسطامى المتقى
اذا قال قال لله واذا سكت سكت لله واذا ذكر ذكر لله وقال عمر بن عبد العزيز
ليس التقوى صيام النهار وقيام الليل والتخليط فيما بين ذلك ولكن التقوى
ترك ما حرم الله واداء ما افترض الله فمن رزقك بعد ذلك فضلا فهو خير
الى خير قال تبارك وتعالى (وامر اهلك بالصلوة واصطبر عليها لانسئلك رزقا
نحن نرزقك والعاقبة للتقوى * پس تقوى مأمورات اوزرينه اقدام ومنهياتدن
رجوع واحجام وشبهاتدن احتجاب وطاعاتده ترك تسويف واتباع
سنت وترك بدعت ومكارم اخلاقى استعمالدر وحقيقت تقوى متقى تقواسندن
دخى اتقا ايتمكدر * كما قال الواسطى ومعناه ان لايرى تقواه وحق تقوى دخى
تحت سلطان هيبتده فنا ونعت حيا ايله مقام معرفتده تحير وسطوات
مشاهدهٔ جلالدن رؤيت عظمتده ذوبان قلب واستهلاك ومشاهدهٔ رحمن
ايچون ترك اكوان وحدثاندر * بيت * وصفت التقى كانك ذو التقى * وريح
المعاصى من ثيابك تسطع * عطار قدس سره * بتقوى زندگانى كن
دراينجا * دل وجان بامعانى كن دراينجا * بتقوى زندگانى كن چو عشاق *
كه در تقوى شوى اى مرد ره طاق * بتقوى زندگانى كن تو از دل * كه از
تقوى شوى در عشق واصل * بتقوى وبپاكى در جهان تو * بياب اى
دوست اينجا جاى جان تو * بتقوى وبپاكى در حقيقت * زنى دم اندر عين
شريعت * شريعت چيست مر تقوى سپردن * پس آنكه راز جانان چيست
مردن * ز تقوى كر خبردارى تواى شيخ * درين جا كاه بيدارى تواى شيخ *
چه باشد عين تقوى پاكبازى * كه جان ودل بروى دوست بازى * هر انكو
پاك باشد همچو مردان * بپاكى بازبيند روى جانان * پس رسول قيصر روم
حضرت عمر الفاروق رضى الله عنهده ذكر اولنان اوصاف حميده وهيبت
عظيمه يى مشاهده ايتمكله كمال مرتبه متأثر الحال اولوب * مثنوى *
اندرين فكرت بحرمت دست بست * بوحيرت وبوفكر تك بحرنده مستغرق
اولوب انواع حرمت وعزت ايله ال بغلدى * مثنوى * بعد يكساعت عمر
از خواب جست * وبرساعتدن صكره عمر رضى الله عنه خوابدن صچرادى

يعنی سعادت ايله اويقودن اويانوب اوطوردی معنای تأويليسی مراد اولورسه اويقودن مراد حالت مراقبه وتوجه وزمان تجلی واستغراقدر زيرا طريقهٔ كملده قبل المكالمه قاعدهٔ مستحسنه توجه علی الصمت درتنه كيم بونك تفصيلی كنيزكه عاشق اولان پادشاهك حكايه سنده سبق ايلمشدر

سلام كردن رسول روم باامير المؤمنين رضی الله عنه

امير المؤمنين عمر رضی الله عنه يه قيصر رومك ايلچيسی سلام ويرمه سی بياننده در ﴿ مثنوی ﴾ كرد خدمت مر عمر را وسلام * رسول قيصر حضرت عمره خدمت وحرمت وتعظيم وتكريم وسلام فراوان ايلدی ﴿ مثنوی ﴾ كفت پيغامبر سلام آنكه كلام * زيرا حضرت رسول اكرم صلی الله عليه وسلم اول سلام اندن صكره كلام ديو بيوردی كما ورد (السلام قبل الكلام) وفی رواية اخری (السلام ثم الكلام) رواه الترمذی عن جابر رضی الله عنه ﴿ مولانا قدس سره ﴾ كوش ما منتظر پيام ترا * جان بجانی جسته بك سلام ترا * دردلم خون شوق می جوشد * منتظر بوی جوش جام ترا * كرده شاهان نثار تاج وكمر قبای كمين غلام ترا * بحق آن زبان كاشف غيب * كه رسان كلام بكوشم ترا * پس (السلام تطوع والرد فريضة) حديث شريفی فحواسنجه حضرت عمر رضی الله عنه دخی ﴿ مثنوی ﴾ پس عليكش كفت اورا پيش خواند * اول سوله عليكم السلام ديدی وحضور سعادتنه دعوت قيلدی ﴿ مثنوی ﴾ ايمنش كرد وبه پيش خود نشاند * وانی خوف وحزندن امين ايلدی و پيش ونظرنده اوطورتدی زيراكه ﴿ مثنوی ﴾ لاتخافوا هست نزل خائفان * خائفينك نزلی لاتخافوا قول كريميدر يعنی حقدن خوف ايلينلرك طعام وغداسی خوف وخشيت جكميه سز ديو امين قيلمقدر نته كيم حقك ربوبيتنه اقرار ايدوب وصدق وايماننده ثابت قدم وبروجه استقامت راسخ دم اولان خائفينه عند الموت وياخود حين بعث من فی القبور وبعد نفخ الصور ملائكه نزول ايدوب (لاتخافوا ولاتحزنوا) ديو تبشير ايدرلر كما قال تبارك وتعالی (ان الذين قالوا ربنا الله ثم استقاموا تتنزل عليهم الملائكة الاتخافوا ولاتحزنوا وابشروا بالجنة التی كنتم توعدون) ﴿ مثنوی ﴾ هست درخور از برای خائفان * زيرا خوف ايديجيلر ايچون سزاوار اولان لاتخافوا ولاتحزنوا نزليدر وانلكه قلوب خاشيه يی امين قيلوب انواع نعم جنان ايله تبشيردر اكا بناءً كه ﴿ مثنوی ﴾ هركه ترسد مر ورا ايمن كنند * هر كيمكه سخت وعقابدن قورقه واطاعت حق

ايليه انی قورقيدن امين ايدرلر ﴿ مثنوی ﴾ مر دل ترسنده را ساكن كنند * وتحقيق قلب خاشع ودل ترسنده يی ساكن ايدرلر واحسان عطايا ايله متسلی قيلورلر اما ﴿ مثنوی ﴾ آنكه خوفش نيست چون كويی مترس * اول كمسنه نك كه خوف وخشيت وتفكر عاقبتی يوقدر اكا نيجه خوف ايله ديرسن يعنی خوف ايله ديمزسن زيرا خوف ايتمينلرك حقنده و(سواء عليهم ءانذرتهم ام لم تنذرهم لايؤمنون) ودخی (وذر الذين اتخذوا دينهم لعبا ولهوا وغرتهم الحيوة الدنيا) بيورلمشدر وانبيا واوليانك موعظه ونصيحت ايدوب تخويف وتحذير ايلديكلری حقدن خوف ايدنلره در وحقك وحدانيتنه ايمان وقرآن عظيمه اتباع ايدوب حشر وبعثه وجنت وجهنمه وثواب وعقاب وسؤال وحسابه اعتقاد ايلينلره در كما قال الله تعالی (انما تنذر من اتبع الذكر وخشی الرحمن بالغيب فبشره بمغفرة واجر كريم) وقال الله تعالی (وانذر به الذين يخافون ان يحشروا الی ربهم ليس لهم من دونه ولی ولا شفيع لعلهم يتقون) ايمدی انعام واحسان طالبلره ومحتاجلره در والا ﴿ مثنوی ﴾ درس چه دهی نيست او محتاج درس * اول كمسنه كه محتاج درس اولميه اكا نه وجهله درس ويررسن ايمدی بنم جانم مادامكه مرشد كامل وعارف واصلك حضور سعادت موفورلرنده رعنالق صاتماسن وتواضع ومسكنت وتذلل ومسالت ايله كمال احتياجك اولديغی عرضه قلميه سن علامهٔ عصر دخی اولورسك مادامكه مندانم ديوب يوقلق وافتقار منزلنده بولنميه سن هر كز سكا انلردن بهره يوقدر وجميع جهانيان مستغرق احسانلری اولسه لر سكا حصه يوقدر ﴿ سلطان ولد ﴾ درد دردش كشند چون مردان * تا ابد زنده اند پر دردان * مرد بی دردان كه مرده بود * دائما همچو يخ فسرده بود * نيست بنده هر آنكه دردش نيست * مشنو از كسی كه دردش نيست * هر كرا درد پيش پيش بود * مرد بی پاچه كونه راه رود * اندرين راه درد باشد پا * آنچنان پا بر بر سما * مرد بی درد زشت جان دارد * مرد بی دردكی امان دارد * تن زجان زنده است وجان از درد * مرد بی درد را مخوانش مرد * پس قيصر رومك رسولی چونكه هزار درد بی شمار وانواع مسكنت وافتقار وخوف ومذلت بسيار ايله عمر رضی الله عنهك شمع محبتنده پروانه وار سوزان نار عشق يار ونی كبی فغان وزار قيلدی ﴿ مثنوی ﴾ آن دل ازجا رفته را دلشاد كرد * حضرت عمر بن الخطاب دخی اول كوكلی يرندن كتمش عاشق سوزنده بالی دلشاد وخوش

حال ایلدی ❊ مثنوی ❊ خاطر و یرانش را آباد کرد ❊ وآنك خاطر ویرانی
معمور وآبادان ایلدی ❊ مثنوی ❊ بعد ازان کفتش سخنهای دقیق ❊
وبو وجهله احسان اولنان بخش وعطادن صکره عمر رضی الله عنه رسول
رومه کلمات قدسیه دن انواع دقایق انسیه بیان ایلدی ❊ مثنوی ❊ وز صفات
پاك حق نعم الرفیق ❊ ونعم الرفیق اولان حق جل وعلانك صفات پاکندن
انواع تحقیقات بیان ایتدی ویاخود نعم الرفیق حضرت عمر رضی الله عنهك مدحی
اولوب حق تعالینك صفاتندن حقایق ودقایق سویلین عمر الفاروق نه کوکجك
ونه لطیف رفیقدر دیمك اوله ❊ مثنوی ❊ زنواز شهای حق ابدال را ❊
وبشریتی ملکیته وسیئه سن حسنه یه تبدیل ایلین ابداله حق سبحانه وتعالینك
نوازش واحسانلرندن سویلدی ❊ مثنوی ❊ تا بداند او مقام وحال را ❊ تا که اول
رسول روم مقام وحالی بیله ومابینلری ذوق ووجدان ایله تمییز قیله * الحاصل حالا
وقالا رسول رومه دنیانك فناسن وماسوانك زوالن وصفات حقك وصفات
حق ایله متصف اولوب عشق سبحانی ایله زنده اولان عشاق وابدالك
بقاسن بیان ایدوب ارباب حال ایله اصحاب مقامك احوالن وفنا و بقاده
اولان مشاهداتك اسرارن تمام ایضاح ایله عیان ایلدی وحال ایله مقامده
بو وجهله تحقیق ایلدیکه ❊ مثنوی ❊ حال چون جلوه ست زان زیبا
عروس ❊ حال اول عروس زیبادن جلوه کبیدر * یعنی مریدطالبك هنوز تلونی
حالنده تجلیات صفات اولدقچه اثر حرارت محبت نظر پیردن قلبنده جلوه کر اولوب
وکثرت وماسوا انی اول جلوه دن متصلا جدا قیلوب وطالب دخی آنا فآنا
انك طلبنده اولوب کاه تنزل وکاه ترقیده اولدیغیدر ❊ مثنوی ❊ وین مقام
آن خلوت آمد باعروس ❊ وعند ارباب التمکین مقام اعتبار ایتدکاری اول
عروس ایله خلوت کلدی * یعنی سالك قابل فنا نزولنه واردقده تجلیء ذات
قلبنده جلوه کر اولوب تجلیات ذات وصفاتده مستمرا مستقر اولمغله وحدتنه
کثرت طاری اولمیوب بشریتی بکلیته ملکیته مبدل اولدی وتجلیدن غیری قلبنه
ماسوا کلمکدن خلاص اولدی واغیار رفع اولوب جمله یار اولدی وحقدن
غیرینك وجودی قالمیوب مرتبهء بقابه واردی وتلوندن وتنزلدن خلاص
اولوب صاحب مقام اولدی ❊ مثنوی ❊ جلوه بیند شاه وغیر شاه نیز ❊
شاهدن مراد صاحب مقام وغیر شاهدن مراد اهل حالدر ویاخود شاهدن
مراد انسان اکمل وغیر شاهدن مراد سالکین وطالبین در * ایمدی جلوه یی

اکر شاه واکر غیر شاه دخی مشاهده ایدر ولکن ❊ مثنوی ❊ وقت خلوت نیست
جز شاه عزیز ❊ وقت خلوتده اول سلطان غالب وشاه عزیزدن غیر بسی یوقدر *
یعنی تجلیات ذات بحت واقع اولدقده شیخلك ومریدلك قیدلری اطلاق وبسطه
واروب شهود احدیت مطلقه دن غیر شی قالمز اما حالات من بوره صاحب
مقامدن غیریده ظهور ایتمز ❊ مثنوی ❊ جلوه کرده خاص وعامانرا عروس ❊
کرچه عروس خواص وعوامه جلوه ایلمشدر بونده مراد اولنان عوام
وخواصدن ارباب سلوکك بیننده اعتبار اولنان خواص وعوامدرکه
خواصدن مراد اصحاب مقام وعوامدن مراد ارباب حالدر ❊ مثنوی ❊
خلوت اندر شاه باشد باعروس ❊ لکن خلوتده عروس ایله انجق شاه اولور
ویاخود عوامدن مراد عوام الناس وخواصدن مراد ارباب دل اولوب * خلاق
جهان عالمه قیلدقده تجلی * هر شیء بر حال ایله قیلمش منسلی * مضمونجه جمیع
جهانیان اسماء الهیه دن براسمك تجلیسنه مظهردر لکن قلبلرندن نقش ماسوا
وصورت کثرت وتزاحم غیریت مرتفع اولوب جمال عروس ازل ایله
بلا اثنینیت وحدت وخلوتده اولنلر سروران طریقت اولان ارباب فنا ومظاهر
اسماء کلیه اولان اصحاب بقادر اما شمدی بیوریلان بیت شریفه کوره خواص
وعوامدن مراد اصحاب مقام ایله ارباب حال اولدیغی انسب فهم اولنور مثلا
بیوررلر ❊ مثنوی ❊ هست بسیار اهل حال از صوفیان ❊ صوفیلردن اهل
حال چوقدر * یعنی اکثری ارباب تلوندر ❊ مثنوی ❊ نادرست اهل مقام اندر
میان * فاما میان صوفیانده اهل مقام اقل من القلیلدر * فلهذا ارباب تحقیق اهل
مقام ایچون هزاردن یك وبسیاردن اندکدر دیمشلر (اعلموا ان معنی الحال عند
ارباب الشهود ما یرد علی القلب بمحض الموهبة من غیر تصنع وتعمد وتکلف
فی العمل ولا اجتلاب ولا اکتساب من الواردات المحمودة من جانب الغیب
من طرب او حزن او خوف او قبض او بسط او شوق او ذوق او انزعاج
او هیبة و یزول بظهور صفات النفس سواء یعقبه المثل اولا فاذا دام وصار
ملکا یسمی مقاما * والمقام * هو استیفاء حقوق المراسم فان لم یستوف
حقوق ما فیه من المنازل لم یصح له الترقی الی ما فوقه کما ان من لم یتحقق بالقناعة
حتی یکون له ملکة لم یصح له التوکل ومن لم یتحقق بحقیقته التوکل لم یصح له
التسلیم وهلم جرا فی جمیعها ولیس المراد من هذا الاستیفاء ان لم یبق علیه بقیة
من درجات المقام السافل حتی یمکن له الترقی الی مقام العالی فان اکثر بقایا السافل

مطلب
فی بیان الحال والمقام

ودرجاته الرفيعة انما يستدرك فى العالى بل المراد تمكنه على المقام بالتثبيت
فيه بحيث لايحول فيكون حالا وصدق اسم المقام عليه بحصول معناه بان يسمى
قانعا ومتوكلا وكذا فى الجميع فانه انما سمى مقاما لاقامة السالك فيه) * ايمدى
احوال مواهب ومقامات مكاسبدر وحال عين جود ومقام محصول بذل مجهوددر
وقيل الاحوال كالبروق فان بقى فحديث نفس وارباب احوال تلوينده واصحاب مقام
تمكينده در ومادامكه سالك طريقده وسفرده در تلونده در زيرا حالدن
حاله وصفتدن صفته ومرتبه دن مرتبه يه نقل وحركتدن منفك دكلدر * پس
مرتبهٔ كماله واصل اولدقده صاحب مقام واهل تمكيندن اولور كما قيل ﴿شعر﴾
لو تحل ما سميت حالا * وكل ما حاله فقد زالا * انظر الى الفيء اذا ما انتهى *
يأخذ فى النقص اذا طالا * ومقامده دخى ايكى اعتبار واردر اعتبار اول
مقام فتح ميمله قامدن اولمقدر اعتبار ثانى مقام ضم ميمله اقامدن اولمقدر
* پس باعتبار الاول اطوار قلب ونفسه اشارتدر وباعتبار الثانى اطوار سر وفؤاد
وروح وخفى وغيب الغيوبه اشارتدر * يعنى سالك احكام بدن واطوار جسد ونفس
وافعالنى استكمال وقلب وعقلنى ادراك ايلدكده خفى اولكه حصول اخلاق
وكمال علوم فطريه وعلم يقين وعين اليقينك موطنى وتجليات شهود وحق اليقينك
محلى دركه على الشريعة والطريقة والحقيقة بالتمام والكمال حاصل اولور فاذا كان
كذلك مقام اعتبار اولنان انواع عبادات واصناف طاعات ومجاهدات واطوار
مخالفاتك حقوق مراسمنى استيفا واتمام ورسوم وعاداتى ترك ووحدت
حقه كمال توجه در زيرا سالك منازلده اولان جميع لوازمى استيفا ايتمز ايسه
حالت منتظره سى باقيه قالوب مافوقنه ترقى ايتمك صحيح اولمز اما استيفادن دخى
مراد اول دكلدر كه سالكك اوزرنده درجات مقام سافلدن بقيه قالميوب حتى
مقام عالى يه ترقى ممكن اوله زيرا اكثر بقاياى سافل ودرجات رفيعه لابد عاليده
استدراك اولنور بلكه استيفادن مراد سالك مقامى تملك ايدوب بر حيثيت ايله
ثابت قدم وراسخ دم اوله كه مقامى اندن زائل ومنقلب اولميه اما كر حالت
مز بوره سرعت ايله اندن زائله اولورسه حال اولور مقام اولمز زيرا بسهولة
تحول ايلدى ومقامه مقام تسميه سى اول زمان صادق وموافق اولوركه سالك
مرتبهٔ مز بوره ده اقامت ايدوب بحصول معنى المقام سالك مز بوره قانع ومتوكل
تسميه اولنه اما عند بعض العارفين احوال زائله اولميوب دائمه در زيرا دائمه
وباقيه اولميانه حال ديمزلر اومقوله مواهبه لوايح وبوادء اعتبار ايدرلر وسالك

تبدلات مز بوره ده ايكن ارباب لوايحدن اولوب هنوز صاحب حال اولمامشدر
* پس سالكده صفات مز بوره ثابته ودائمه اولدقده اكا اهل حال اطلاق اولنور
كما قال ابو عثمان قدس سره (منذ اربعين سنة ما اقامنى الله فى حال فكرهته واشار
الى دوام الرضاء والرضاء من جملة الاحوال) حاصل كلام احوال ايكى قسمه منقسمدر
برقسمى بودركه سريع الارتحال وطويل الغيبه اوله وبرقسمى دخى دائم وثابت
وحالا فحالا متجدد اولوب ارتحالى سريع وغيبتى طويل ودراز اولميه * زيرا عبد
سالكك احوالى كدوراتدن خالصه وصافيه ومستقره اولمغيچون
مقاماتده اولان استقامتك طريقى لزوم موافقات ايله در (قال ابو على الدقاق
قدس الله روحه فى معنى قول النبى صلى الله عليه وسلم (انه ليغان على قلبى حتى
استغفر الله فى اليوم سبعين مرة انه كان عليه السلام ابدا فى الترقى
من الاحوال فاذا ارتقى عن حال الى حالة اعلى مما كان فيها فربما حصل له
ملاحظة الى ما ارتقى عنها فكان يعدها غينا بالاضافة الى ما حصل فيها فابدا
كانت احواله فى التزايد ومقدورات الحق سبحانه وتعالى من الالطاف لانهاية
لها (وقال ابو سعيد بن الاعرابى فى معنى هذا الخبر قال كانه صلى الله عليه وسلم
احب ان يكون ذاكر الله تعالى على الدوام بلا فتور ولا سهو ولا غفلة وكان
من الذنوب معصوما محفوظا الا انه وان كان نبيا فقد قال (انما انا بشر مثلكم)
وكان يذكر الله تعالى وكان يلحقه من البشرية ما لابد منه اذ الكمال لله عز وجل
فاذا لحقه اقل ما يكون رأى غينا فاستغفر فهو فى كل احواله زائد وفى رؤيته
الغين ذاكر فاما ان يكون عن غفلة او سهو اعاذه الله تعالى وعصمه من الغفلة
وانما ذلك لاظهار الرق والعبودية لا غير والله اعلم (وقال ابو الحسين المزين كان
قلب المصطفى صلى الله عليه وسلم يتلألأ ضياء ونورا وبصيرة يرى ذكر الله
عز وجل له قديما فى دوام ازليته وسوابغ نعمه عليه وتواتر كراماته والطافه
فيرى ذلك بصفاء قلبه ويتلقاه بالبشرى والالتذاذ ويحب ان يقابله بذكره
وشكره فيجد العجز عن ذلك ولا يجد القوة فيرى عدم القوة ووجود العجز غينا
فيستغفر الله من وجود العجز عن بلوغ الوفاء بما اوجبه الله تعالى من الشكر
على نعمه على عباده والله اعلم * ايمدى اى مستمع قابل وطالب مقبل سالكك
انتهاء سفرى نفسنه ظفر بولنجه يه دكيندر * پس فى ان استيلاء سلطان حقيقت
ايله نفسنه ظفر بولوب خناس وسواس احكام بشريه سن قهر ايلسه وحالت مز بوره
انده دائمه وباقيه اولسه صاحب مقام واهل تمكين اولور * پس مادامكه سالك

ترقیده اولوب زیاده ونقصان ایله احوالی وصف اولنمق صحیح اولدیغجه اهل
تلوینندر اما واصل حق اولدقده معلومات نفس ومعلولات طبیعتدن رد اولنمز
زیرا سالك کامل مزبور علی حسب محله ومن حیث استحقاقه حالنده متمکن
اولمشدر ومرتبهٔ مزبوره یه بعد الوصول حق جل وعلا اول عبد اخصه
اتحاف انواع عطیات ایدوب مقدورات حقه نهایت وغایت اولمز * پس
بو تقدیرجه صاحب مقام واهل تمکین اولان کامللر کرچه اصل اولان
حاللرنده متمکنلردر ولکن زیادتده متلونلردر وتلوین مزبوردن جمیع ارباب
مقامات عالیه خالی دکللردر زیرا ابدا بر حالدن اعلی حالته و بر مرتبه‌دن اسنی
مرتبه‌یه نیل وارتقادن منفك دکللردر زیرا بشریته حد وغایت واردر اما
قرب حقه حصر ونهایت یوقدر فاما عبد فانی نفسندن وحسندن و بود
ونابودندن وشعور وعدم شعوردن ومکوناتك جمله‌سندن باسرها غائب
وغیبت مزبوره ده باقی اولسه فنا مزبور محمودر اول حالده تلوین وتمکین وحال
ومقام وتکلیف وعدم تکلیف و بوکامانند برشی اعتبار اولنمز کما قال الله تعالی
(وتحسبهم ایقاظا وهم رقود ونقلبهم ذات الیمین وذات الشمال) ﴿قال الشیخ
رضی الله عنه﴾ ان سری هو قولی * اننی عین وجوده * واذا ابصر عینی *
اننی عین شهوده * و بذا یکون شکری * ان شکرت من مزیده * اقرب الامر الکونی *
من یکن حبل وریده * فانا بین مرادجیی ومریده * عدم است وجودا * مع کونی
من عبیده * بوجود اثبت النـ * ظر عندی عین جوده * پس کبرو صدده کلام
حضرت عمر رضی الله عنه رسول قیصر رومه ارباب حال واصحاب مقامك
مراتب واحوالن علی التفصیل تحقیق و بیان وکشف وعیان ایدوب
﴿مثنوی﴾ از منازلهای جانش یاد داد * جان منزللرندن ومراتب ارواحدن
رسول رومه خبر و یردی ﴿مثنوی﴾ وز سفرهای روانش یاد داد *
وروان رسولك سفر بسیارندن خبر و یردی * یعنی روح انسانی نشیمن انس
قرب سبحانی وحظیرهٔ قدس دنو ربانیدن کذر وعوالم ملکوتیه دن اشباح
ناسوتیه یه کلنجه واقع اولان منزل ومراحل وسفر وحرکتندن وکبرو اصلنه
عروج ایده جکندن ذکر ایلدی ﴿مثنوی﴾ وز زمانی کز زمان خالی بدست *
و بر زماندن خبر و یردیکه زماندن خالی اولمشدر یعنی (لیس عند ربکم صباح
ولا مساء) سرندن بیان ایلدی ﴿مثنوی﴾ وز مقام قدس کاجلالی بدست *
وشول مقام قدسدن یاد ایلدیکه اجلاله منسوب اولمشدر یعنی تخلل کثرت

ومزاحمهٔ غیردن اجلی ومقدس اولان مرتبهٔ احدیت وتجلی ذاتدن سویلدی
وجذبهٔ رحمان ایله قلبنی مقام قدس واجلال ایلدی ﴿مثنوی﴾ وز هوایی
کاندرو سیمرغ روح * وشول هوادن خبرو یردیکه اول هواده سیمرغ روح
﴿مثنوی﴾ پیش ازین دیدست پرواز وفتوح * اجساد واشباح والواح
اجسامه نزول ایتمزدن مقدم عالم جبروتده واول هوا وفضای لامکانده پرواز
وفتوح کورمش ایدی و بی پرو بال جودنو وصالده جولان ایتمش ایدی
﴿مثنوی﴾ هریکی پروازش از آفاق بیش * اول هوای وسیعده سیمرغ
روحك هر بر پروازی آفاقدن زیاده ایدی زیرا آفاق محسوس ومحدود وعالم
لاهوت لایعد و بیحددر وروح دخی قابل تحدید دکلدر * پس پروازی دخی
محدود اولمز ﴿مثنوی﴾ وز امید ونهمت مشتاق بیش * وامید وحرص
مشتاقدن زیاده ایدی * یعنی کمال قربده ایدی نهمت نونك فتحیله نعمت تناولنده
اولان حرص معناسنه‌در ﴿عطار﴾ ازان نورست اینجا جوهر جان *
که درصورت شده اینجای رخشان * تو زان نوری که اشیا پرتو تست *
بود نورت چو چشم ومغز پر تست * ازان نوری نداری مرخبرتو * فتادستی
عجب مر بیخبر تو * چنان رخشان بدی اندر خدایی * زیکسر مو نمیکردی
جدایی * زاصل ذات کل پیوسته بودی * ازان در جزو کل پیوسته بودی *
سوی خاك آمدی ازعالم پاك * نظر کردی عجب در حقهٔ خاك * زیك جوهر
دو بی پیدا نمودی * زپیدایی تو ناپیدا نمودی * زیك جوهرد مادم لون
براون * عجائب ساختی درعالم کون * چه کویم می ندانم تا چه کویم * که درمیدان
عشقت برده کویم * کست اینجا نداند جز که واصل * کسی کورا بود مقصود
حاصل * و بالجمله ﴿مثنوی﴾ چون عمر اغیار رو را یار یافت * چونکه عمر
رضی الله عنه وجه اغیارده اولان رسول رومی یار بولدی یعنی کرچه ظاهر
حالده هنوز شرف اسلامه داخل اولمیوب لکن قلبی نور ایمان ایله پرانوار
اولدیغن کوردی ﴿مثنوی﴾ جان اورا طالب اسرار یافت * وانك جاننی
طالب اسرار الهیه بولدی انکیچون اسرار الهیه دن انواع اسرار کشف واظهار
ایلدی کأن سؤال مقدره جوابدر که نه عجب عمر رضی الله عنه رسول قیصر
ایله ابتداء ملاقاتده بو وجهله مکالمه ایلدی دینورسه عمر رضی الله عنه رسول
رومك صورتنه نظر ایتدکده اغیار یوزلو کوروب لکن دل وجاننه نظر ایتدکده
یار پایدار وایمان وتوحید ایله پر انوار وصدق وخلوص ایله طالب اسرار بولمغله

اظهار اسرار ایلدی * زیرا ناظر صورته دکل سیرته‌در سروران طریقت اولان
مرشدان کاملان ایسه طالبك استعدادنه وخلوص نهادنه اعتبار ایدرلر
مثلا نیجه بیلر خدمتلرنده اولان فقراسنه کشف ایتمدکاری رازی عمر رضی الله
عنه رسول رومه اظهار ایلدیکی کبی اغیار ومبتدی شکلنده رونما اولان بر طالب
مستعده کلدیکی کبی کشف وباز ایدرلر * مثنوی * شیخ کامل بود وطالب
مشتهی * عمر رضی الله عنه شیخ کامل ایدی ورسول روم ایسه طالب مشتهی ایدی
* مثنوی * مرد چابك بود ومرکب درکهی * ومرد چابك ایدی مرکب
ایسه درکاهه منسوب ایدی حاصل کلام بر چابك سوار اولان مرد جکردار
سرج ولجام ایله درده مهیا بر اسب صبار فتار بولدقده بلا تأخیر سوار اولدیغی
کبی عمر رضی الله عنه دخی * شعر * کلبروای طالب سرخدا * اکه
سوزم کور نه دیرم بن سکا * اهل حقده وعد فردا یوقدرر * نقددر بازار
جمله اولیا * صاحب لمعه‌یه ذوق اولور نشان * پرتوی قلبه ویرر ذوق ای فتا *
دیوب قدم ارشادن طالب مشتهینك رکاب استعدادنه وضع ایدوب ولجام
همتی جانب قدسه تحریك واسب ارادتی صحرای ملکوته رفتار ایدردی
* مثنوی * دید آن مرشد که او ارشاد داشت * اول مرشد کامل کوردیکه
اول طالب ارشاد طوتدی یعنی استعداد وقابلیتی کالده ایدی * فلهذا بخش
وعطا وذوق وصفا افاضه‌سنی دریغ ایتمیوب * مثنوی * تخم پاك اندر
زمین پاك کاشت * لاجرم تخم پاکی زمین پاکه اکدی * یعنی اسرار الهیه‌یی کمال
استعداد وخلوص واعتقاد وماسوادن مزکی وپاك اولان نهاد طالبه القا
ایلدی * ایمدی مادامکه بر طالبك مزرعهٔ وجودی خار وخاشاك ماسوادن
پاك اولمیه ویاخود زمین شوره مثابه‌سنده اولمغله القا وزرع اولنان بذر
محبت ودانهٔ معرفت ضایع وتلف ومار دهانه چکان اولان قطرهٔ نیسان کبی
در وتریاق ایکن زهر اوله اومقوله بدسرشتك زمین شورهٔ نهادنه حب حب
سبحانی وکوش مار دهانه قطرهٔ نیسان معرفت ربانی القاسندن احتراز
اولنمق کرکدر * خجندی * هر کسی در حرم عشق تو محرم نشود *
هر براهیم بدرکاه تو ادهم نشود * مرد تا روی نیارد زد وعالم بخدا *
مصطفی وار کزین همه عالم نشود

* سؤال کردن رسول روم از عمر رضی الله عنه *

امیر المؤمنین عمر رضی الله عنه دن رسول قیصرك سؤال ایلمه‌سی بیاننده‌در یعنی
عمر رضی الله عنه چونکه رسول قیصر رومه منازل جان ومسالك ومراحل
روان وزماندن خالی زمان ومقام قدس اجلالی وقرب رحماندن خبر ویروب
وسیمرغ روحك جو هوای لامکانده اولان جولانن ذکر ایدوب رسول قیصر
روم دخی ذوق ووجدان وتصفیهٔ جنان ایله اول مقام قدس آشیانه طیران
ومنازل جانی سیران ایلیوب لذت انسی چشان اولمغله روح انسانی بو دار مضیق
ابدانه تنزل ایتدیکنه تعجب ایدوب * مثنوی * مرد کفتش ای امیر المؤمنین *
اول مرد خدا عمر رضی الله عنهه ایتدی یا امیر المؤمنین * مثنوی * جان
ز بالا چون درآمد در زمین * جان مجرد عن الاکوان ومنسوب لامکان
ایکن بالادن زمینه نیجه کلدی * مثنوی * مرغ بی اندازه چون شد در قفص *
ومرغ عالم افلاك بی اندازه قفص خاکی‌یه نسبتی واول جوهر پاك علو بنك
بو زندان دار سفلی‌یه رغبتی نه جهتدن اولدی * مثنوی * کفت حق بر جان
فسون خواند وقصص * حضرت عمر بن الخطاب رضی الله عنه الجواب اکا
جواب ویروب ایتدی حضرت ملك متعال وپادشاه بی زوال قدرت کامله
وحکمت شامله‌سیله طیور ارواحك کوش هوشنه افسون وقصص اوقویوب عالم
اشباه ایله الفت ایتمك ایچون میل ومحبت ویردی اکا بناء روح دخی کلوب بر قاچ
کون ابدانده قرار ایلدی آه کوش جانه القا اولنان قصه‌دن بر حصه بودرکه
حق سبحانه وتعالی روحه ایتدی ای روح سکا سیر وسفر ایتمك فرمانم اولمشدر
* ایمدی همان روان اول که بنم توفیق وهدایتم بدرقهٔ راهك وعنایت بی غایتم
پشت وپناهکدر سفرده سنك رفیق وشفیقك بنم لطفمدر وخوف وخطرلرده
نکاه دارندن وحافظك بنم نصرت واعانتمدر اکرچه سفر قطعهٔ سقردر اما آینهٔ
جمال نمای هنردر * نظم * ای دل ارچند در سفر خطرست * کس خطر بی
سفر بکجا یابد * باز کز آشیان برون نپرد * برشکاری ظفر بکجا یابد * وآنکه در بحر
غوطه می نخورد * سلك در وکوهر بکجا یابد * وانکه چون سایه کشت خانه نشین
* تابش ماه وخور بکجا یابد * ای روح روان شراب انفصالی چشان اولما دجلهٔ
زلال وصالی نوش جان ایده مزسن الحاصل همان طورمیوب کیت که بر موجب
(ان ربك لبالمرصاد) هر بر سر منزلده بنم مغفرتم سکا دلیل ورهنمادر وبر فحوای
(ما من دابة الا هو آخذ بناصیتها) همیشه سنك ناصیهٔ وجودك بنم ید قدرت
ودست ارادتمده‌در (بیت) چو بغربت بروی فرحه شوی * باز آیی بوطن باچیزی

رهزنی * پس جار بیچاره‌نك كوش هوشی بو افسون وقصه‌یی استماع ایتدكده بی اختیار مجالس انسدن نهضت ومحاضر قدسدن علم حضیضه هبوط وحركت وتنكنای قالبه عزیمت وآشیان ناسوتی كور دیكی كبی الفت ایلدی واكثری وطن اصلیی اونتدی ﴿ مثنوی ﴾ بر عدمها كان ندارد چشم وكوش * عدملر اوزرینه كه اول عدملر چشم وكوش طوتمز ﴿ مثنوی ﴾ چون فسون خواند همی آید بجوش * حق تبارك وتقدس چونكه افسون اوقویه اعدام مز بوره جوش وخروشه كلور عدمدن مراد واحدر عدم مطلق دكلدر یعنی عدمدن مراد عدم محض دكلدر واول عدم بر عالمدر كه وجود عالم اوزرینه مقدم وسابقدر وعدم مز بور ازلیدر وذات بحت ومطلق وجودانك اوزرینه معطوفدرز یرا اكر بو عدم سابق اولماسیدی وجود لاحق كه عالمدر ظاهر اولمزدی وعمی كه عدم بصردر كذلك عدم مز بورده دخی شائبهٔ وجود واردر وعدم مز بور عدم لفظی واعتبار یدر مقابل ونقیض وجود اولان عدم ممتنع دكلدر (بیت) بكذرز وجود وبا عدم ساز * زیرا كه عدم عدم تباهست * می دان بیقین ازعدم خواست * هرجاكه وجود را نظامست * بلكه وجود وعدم كه مرتبهٔ احدیتده بر برینك عینیدر تعین واحدیتده بر برندن ممتاز اولورلر زیرا مرتبهٔ تعین و واحدیتده دخی بر برندن ممتاز اولمیه لردی واحدیت وتعین اول واحدیت ولاتعین متمیز اولمزدی * پس ظهور وجود عالم عدم عالمدن اولور * پس بو تقدیرجه ﴿ كلشن ﴾ عدم آینه عالم عكس زانسان * چوچشم عكس دروی شخص پنهان * مصداقنجه عدم عالم مرآت حق اولور وچونكه مرآت مز بورده ذات حق تجلی ایلیه اولا مبدأ عالم جبروت وعالم واحدیت كه وحدت ذاتیه وحقیقت محمدیه در منعكس اولور وكذلك عوالم باقیه دخی علی الترتیب ظهور ایدر حتی عدم عوالم باقیه دخی علی الترتیب ظهور ایدر حتی عدم عالم ناسوت كه آدمدر حق سبحانه وتعالی تجلی ایدوب تمام اسما وصفات وعوالم كلیه وجزئیه آینهٔ آدمده عكس ایدروكندوبی كندویه كوستروب مرآت مز بورده كندی عینیله كندوبی مشاهده ایدر (بیت) بیرون دوید یار زخلوتكه شهود * خودرا بشكل جمله جهان هم بخود نمود * و بوذكر اولنان اعتبار طور تنزلاتده در اما طور عروج وترقیاتده امر برعكس وجود مرآت اولور وعكس عدم عالم اولور یعنی اعتبار مز بور حال عارفه مطابقدر * ز یرا عارف كندینك عدم ذاتیسنه ایریشوب بحر احدیتده فانی اولور وچونكه ساحل عالم بقایه كلوب باقی باوجود اوله اولا صورت وحدت ایله

مطلب في تحقيق الاعدام وحقيقة العوالم

ظاهر اولور بعده ترتیبه كلوب حتی نشاهٔ بشریه ومرتبهٔ انسانیته ایریشور واعتبارات مز بوره احوال مذكوره نك ازا ومقابلنده اعتبار اولنور والا اول قدیم ولایزال خدای متعال همیشه حالت واحده ده ثابت در (كان الله ولم یكن معه شیٔ وهو الآن علی ماكان علیه) ایمدی بو مقدمه معلومك اولدیسه حضرت حق وفیاض مطلق بیورر (وكنتم امواتا فاحیاكم) فحوای شریفی اوزره چونكه بحسب الظاهر اذن وعینی اولمیان ارواحك استماع قابلیتنه خطاب وكون غیبدن شهادته و باطندن ظاهره خروج ایله امر ایدوب آشیان اشباحه نزول ایتمك ایچون ارادت ازلیه سی تعلق ایلیه فی الحال امواج دریای احدیت تموج ایدوب صور مختلفه ایله رونما اولور ﴿ مثنوی ﴾ اوفسون آن عدمها زود زود * اول افسون یزدانی ونفس رحمانیدن انعدام مز بوره شتاب واستعجال اوزره ﴿ مثنوی ﴾ خوش معلق می زند سوی وجود * بر موجب (انما امره اذا اراد شیئا ان یقول له كن فیكون) جانب وجود ومرتبهٔ تعینه خوش معلق اورر ﴿ عطار ﴾ سفر كردی سوی منزل رسیدی * نمی وصلت زنور خود ندیدی * سفر كردی زدریا سوی عنصر * سفرنا كرده قطره كی شوددر * نخستین قطرهٔ باران سفر كرد * ازآن پس قعر دریا پر كهر كرد * تو بی كرده سفردر عین دریا * حقیقت جوهری لایی والا * تو دردریای عشق پرورید * كمال خود درین دریاندیده * طلب كن جوهر خود سوی دریا * چرا مانی تواندر قعر دریا * طلب كن جوهر ای دانای اسرار * صدف رابشكن وكوهر برون آر * چرا تو اندرین دریای خونخوار * بچنك این صدف ماندی كرفتار * نه جای تست این دریا توبكذر * درآن دریای بی پایان تو بنكر * پس ارواح ابدانده باقیه قالمیوب مسافر اولمغله ﴿ مثنوی ﴾ باز بر موجود افسونی چو خواند * بر موجب (كل نفس ذائقة الموت) حق سبحانه وتعالی كرو موجود اوزرینه چونكه بر افسون اوقودی ﴿ مثنوی ﴾ زود اسپه در عدم موجود راند * امتثالا لامر (ارجعی) علی الفور موجود عسكرینی جانب عدمه سوردی الحاصل امانه واحیا حق سبحانه وتعالینك ید قدرتنده در قال تبارك وتعالی (تبارك الذی بیده الملك وهو علی كل شیٔ قدیر الذی خلق الموت والحیات لیبلوكم ایكم احسن عملا وهو العزیز الغفور) ﴿ عطار ﴾ نماند نقش كشتی پیچ درآب * زناكاهی پذیرد زود غرقاب * جهان وهرچه در هردو جهانست * چو بینی اندرین دریا جهانست * روانی دارد اینجا حس فانی * كه بی صورت بماند این معانی * بسی بادام چشمانند درخاك * كه جان دادند نزد صانع پاك *

مخسب ای دل سخن بپذیر آخر * زچندین رفته عبرت کیر آخر * درین اسرار تو اندیشه
کن * نمود عشق خودرا پیشه کن * پس اول قادر مطلق وحضرت حق
﴿ مثنوی ﴾ کفت در کوش کل وخندانش کرد * کوش که رازسویلدی
وانی ورد خندان ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت باسنك وعقیق کانش کرد *
وتجلیات جمالیه ایله سنك واحجاره دخی رازسویلدی انی جوهر کان وعقیق
یمن ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت با جسم آیتی تاجان شداو * حق سبحانه
وتعالی برفحوای (ونفخت فیه من روحی) جسمه برآیت سویلدی حتی جسم وجان
اولدی مراد انبیا واولیادر که جسملری دخی جان اولوب کیمی معراج روحانی
وکیمی معراج جسمانی ایلدی مثلا حضرت ادریس وعیسی عروج ایلیوب
افلاکده مکان طوندی علی الخصوص حضرت سید الکونین ورسول
الثقلین صلی الله علیه وسلم دفعاتله معراج جسمانی وروحانی ایدوب
سایه سی زمینه دوشمدی واولیاء اصفیا دخی اتباع سر محمدی ایدوب
اثر احمدیدن شاشمادی ﴿ سید ﴾ زهی وجود مطر زهی عناصر پاك * که خاك
اولور قدمندن کواکب وافلاك * زهی مسافر معراج سید ثقلین * که باصدی
عرش ایله فرش اوستنه قدم چالاك * انك ثناسنی اوفور وحوش وجمله طیور
* انك مدحنی سویلردکز دیبنده سماك * انك صفاتنی ایدر جلیل وحی وقدیم *
کما خرجت من العرش آیة الافلاك * زنور احمد ومحمود طولدی ارض وسما *
ملك چوقیلدی اکا سجده درکه لولاك * اکر وصال محمد دیلرسه جان ودلك
* دیلك دیله سن وکل قور خجل زصورت پاك * مقام عشق محمد بوکون
نسیمی درر * که آل واهل نبی درکه قیلدی اول ادراك * ﴿ مثنوی ﴾ کفت با خورشید
تارخشان شداو * حق سبحانه وتعالی خورشیده رازدیدی حتی آفتاب
درخشان اولدی قرص آفتابی ایجاد ومظهر اسمه نور ایلیوب خورشید انور دخی
جهان وجهانیانی منور ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ بازدر کوش دم نکته مخوف *
کرو آفتابك کوشنه بر نکته خطرناك ورازو همناك نفخ ایدر ﴿ مثنوی ﴾ دررخ
خورشید افتد صد کسوف * اول نکته مخوفه سببیله رخ خورشیده یوز کسوف
دوشر کما قال تعالی (والشمس والقمر مسخرات بامره الا له الخلق والامر
تبارك الله رب العالمین) یعنی قابض ومانع وضار ودافع اسملریله تجلی
ایلدکده شمسك نوری رخ منورندن رفع اولوب نوردن بی بهره ومظلم قالور *
کرك خورشید آفاقی وکرك خورشید انفسی اولسون بونك تفصیلی مقدماء (ع)
بدزکستانخی کسوف آفتاب * یتنده سبق ایلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ تا بکوش ابر آن

کوباچه خواند * عجبا اول خالق بیچون سمع سحابه نه سویلدی که ﴿ مثنوی ﴾
کوچو مشك ازدیده خود اشك راند * ابر دیده دن مشك کبی کوز یاشی افندی
یعنی دموع ابصار کبی قطرات امطار یاغدردی ﴿ مثنوی ﴾ تا بکوش
خاك حق چه خوانده است * عجبا حق جل وعلا کوش خاکه نه اوقومشدر که
﴿ مثنوی ﴾ کومراقب کشت وخامش مانده است * که خاك مراقب
اولوب خاموش قالمشدر (لمحرره) مه وخورشید سجود ایتمش سوروب یوزلرینی یره *
یناز لر شمع اولوب تابان شها دیوان عشقنده * نجومه باق کرزین یومماز کیجه لر
صبحه دك اصلا * طورر لر شب چراغ اولمش حقك دیوان عشقنده * سحابك
حالنی صورمه عجایب آه ایدر اغلر * نوله حالم دیو ایکلر نم دیوان عشقنده * بوطاغلر
دیزلرین چوکمش کوروب هیبت خطابندن * وقارایله طورر خاموش اولوب
دیوان عشقنده * کیمك عقلی یترجانا بوشاهك صنعنه هرکز * یترمش کندوبی
دریا جوشوب دیوان عشقنده * حاصل کلام ذرات جهان بوقلمودن هر بر
ذره آنك فریفته افسونیدر زیرا ﴿ مثنوی ﴾ در تردد هر که او آشفته است *
هر اول کشیکه ترددده آشفته وسر کرداندر ﴿ مثنوی ﴾ حق بکوش او معما
کفته است * حق سبحانه وتعالی آنك کوشنه بر کلام مخفی ومعمای مستور
سویلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ تا کند محبوسش اندر دوکمان * تا که اول کسنه یی ایکی
کمان ایچنده محبوس ایلمشدر یعنی (وهدیناه النجدین) دیو بیوروب اول کسنه
قنقی جانبه عزیمت ایده جکن بلیوب ﴿ مثنوی ﴾ آن کنم کو کفت یا خود
ضد آن * عجبا بو بولمی کیده یم ویا خود خلافنه می ذاهب اوله یم یعنی
برموجب (استجیبوا الله وللرسول اذا دعاکم) امر شریفنه می امتثال ایده یم ویا خود
نفس اماره وشیطان رجیمك اغواسنه می تابع اولایم دیو تردد و یا خود (فاینما
تولوا فثم وجه الله) فرمانیله جمله کورد یکم ایمی صنایع بوخسه (فول وجهك
شطر المسجد الحرام) امرینه امتثال ایدوب بر قبله حقیقی می بوله یم دیو تردده
اولور ودخی (یضل به من یشاء ویهدی به من یشاء الی صراط مستقیم) قول
کریمی اشیدوب دم بسته قالور ﴿ مثنوی ﴾ هم زحق ترجیح یابد یك طرف *
وکیرو (والله یدعو الی دار السلام ویهدی من یشاء الی صراط مستقیم)
فحوای کریمی اوزره طرفیندن بریسی توفیق ربانی وهدایت سبحانی ایله
ترجیح وقوت بولور ﴿ مثنو ﴾ زان دویك رابرکزیندزان کنف * لاجرم اول
کسنه اول ایکی دن بری که طریق قوم در کنف حقدن آنی اختیار قیلور

وتوفيق وعنايت سبحانى اولمزايسه (لاقعدن لهم صراطك المستقيم) قول
كريمى اوزره سرراهده ابليس عليه مايستحق كوروب (فبعزتك لاغوينهم
اجمعين) تأكيدنى اشيدوب (الاعبادك منهم المخلصين) استثناسنه داخل
اولمامغله تيه ضوايته كيدوب هلاك اولور ﴿ شعر ﴾ عالم اولان قو يدرر
انسان * ديوعفريت جن جهالتدر * انس كيم اكلامدى حرفندن * جنه بكزر
ايشى ضلالتدر * ديو وحيوان ناطق حقنده * قول قرآن بل هم آيتدر *
اصطلاح استماعى انسانه * ظفر فتح وكرچه نصرتدر * اول مقلد كه
بوقدر ايمانى * يار بو يولده كى ملامتدر * اوليا ايله بوشربتى ايچنك *
انبيا ايله روح وراحتدر * اصلنى طوين هر اشيانك * ايكيلك نشانلرا نده
وحدتدر * ايمدى بنم روحم ﴿ مثنوى ﴾ كرنخواهى در تردد هوش جان *
اكر هوش جانك ترددده اولمق استمز ايسك ﴿ مثنوى ﴾ كم فشار ابن پنبه
اندر كوش جان * بو پنبهٔ جهل وغفلتى جانك قولاغنه طاقه ﴿ مثنوى ﴾
تاكنى فهم آن معماهاش را * تا كيم حق جل وعلانك اول معمالر ينى سندخى فهم
وادراك ايليه سن ﴿ مثنوى ﴾ تاكنى ادراك رمز وفاش را * وحتى اول فياض مطلقك
رمزاو صراحة وظاهر او كناية بيورديغى كلام ازلينك فحواى شريفنى تعقل
وتفطن ايليه سن واسرار ظاهره و باطنه يه واقف وعارف اوله سن وچونكم
كوش هوشكدن پنبهٔ غفلتى ازاله ايليه سن ﴿ مثنوى ﴾ پس محل وحى كردد
كوش جان * پس سنك كوش جان وسمع جنانك محل وحى ربانى ومجلاى الهام
سبحانى اولور ﴿ مثنوى ﴾ وحى چه بود كفتنى از حس نهان * وحى ندر حسدن
نهان اولان كلام سويلمكدر بو محلده وحيدن مراد الهامدر يعنى الهام ربانى
ايله اغيار واقف اولمديغى اسراردن خبردار اولور سك ديمكدر اما انبيايه
مخصوص اولان وحى واسطهٔ ملك يله اولور ووحيده چوق معنى واردر مثلا
وحى اشارت وكنايت و كلام خفى معناسنه در كقوله تعالى (فاوحى اليهم ان سبحوا
بكرة وعشيا) ووحى پيغمبر معناسنه دخى استعمال اولنمشدر كقوله تعالى (انا
اوحينا اليك كما اوحينا الى نوح والنبيين من بعده) ووحى جبريل امين ايله حق
تعالى انبياسنه وحى كوندرمكدر كقوله تعالى (واوحى الى هذا القرآن لانذركم
به ومن بلغ) ووحى الهام معناسنه در كقوله تعالى (واذا وحيت الى الحواريين
ان آمنوا بى وبرسولى) ووحى واقعه ده برشيدن خبر و يرملك معناسنه در
كما قال تعالى (وماكان لبشران يكلمه الله الا وحيا) ووحى فرمان معناسنه در

﴿ كقوله ﴾

كقوله تعالى (بان ربك اوحى لها) ووحى خفية سوز سويلمك معناسنه در كقوله
تعالى (فاوحى الى عبده ما اوحى) ووحى يازمق معناسنه دخى كلور ومحلارينه
كوره معنى و يريلور وسوسه معناسنه دخى كلور كقوله تعالى (وان الشياطين
ليوحون الى اوليائهم ايجادلوكم) حاصل كلام الهام ربانى استماع ايلين كوش
حس دكلدر كوش جاندر زيرا ﴿ مثنوى ﴾ كوش جان وچشم جان
جزاين حسست * كوش جان وچشم جان بو كوش وچشم حسدن غيريدر
﴿ مثنوى ﴾ كوش عقل وكوش حس زين مفلسست * عقل معاش وحواس
ظاهره نك اسماعى وحى الهى والهام ربانى استماعندن مفلسدر ﴿ سيد ﴾ اى
بى نظير واحد حسنك جمال ايچنده * يوزك قيامت ايلر شول زلف وخال
ايچنده * صبح ازاده هر كيم بولدى سنكله وصلت * قالدى سنكله سرمد عيش
وصال ايچنده * من داده حتى بولدم حق اليقينه ايردم * او بخوده قالدى
منكر نقش وخيال ايچنده * اى عاشقك حياتى عشقك نه نار ايشكيم * غرق
ايلدى جهانى آب زلال ايچنده * فردينك كمالى اولدى سكا مسلم * كيم غايته
ايرشدى حسنك كمال ايچنده * روح الامينه صوردم اسرارنى دوداغك
* نطق طوتيلدى قالدى شول برسؤال ايچنده * اى مكر ايچنده صوفى الدائمز
آه دلبر * كل عمريكى چورتمه نز و بروآل ايچنده * شول غمزه شيوه سندن برحاله
دوشمشمكيم * كورن بو حالى ايستر دوشمك بو حال ايچنده * آه كيم عشق
الهى اختيارى المدن الدى وكندو حكمن اجرا ايدوب بنى مجبور قيلدى
فلهذا ﴿ مثنوى ﴾ لفظ جبرم عشق رابى صبر كرد * بن جبر لفظمى عشقه
اطلاق ايلدم زيرا عشق بنى بى صبر وبى قرار ايلدى وبو سوزلرى اول
سويلندى يعنى حضرت مولانا قدس سره نك مقدما بيوردقلرى كلمات
قدسيه لرندن جبر معناسى فهم اولنمغله كأن سؤال مقدره جواب بيوزرلركه
لفظ جبر رامن برحالت عشق اطلاق مى كنم بنا برين كه عشق مرابى صبر وقرار
كرد واختيارم بغارت ويغما رفت وازمن اثرى نماند * بو بيت شريفده
كمال غموضت اولمغله مفهومندن مستفاد اولان معناى مضمونيسى و يرلدى
وشراحك بعضيسى معناده اصابت ايدوب عشقدن لذت المغله اسمعيل وار تيغ
جبر عشقه جيد ارادتن تسليم ايدوب محو وفنايه قريب اولمشلر و بعضيلر
دخى غوغاى عشقه دوشمكله ولولهٔ عشقدن عقلى شاشوب وبعضيلرك فانوس
قلبنده شمع محبتدن لمعه اولمامغله معناده خطا ايدوب ظن وخياله دوشمش

الحاصل ﴿مثنوی﴾ وانکه عاشق نیست حبس جبر کرد ❊ اول کسنه که
عاشق دکلدر جبری حبس ایلدی یعنی معنای جبر مدوحی کرفتار جبر عشق
اولان عاشق بی اختیار بیلور بو خداسیر زنجیر جبر عشق اولمیان افسرده
دللر معنای جبر خاصی نه بیلور عشقك وجودین دخی انکار ایدرلر قنده
قالدیکه عشاقك مجبور محبت ومقهور عشق اولدقلرینه اقرار ایلیه‌لر ❊ ایمدی
عقل معاش ایله عشقك اصلا مناسبتی وزاهد خشکك ورزش عشقه لیاقتی
یوقدر ﴿قاسم انوار﴾ عزت هر کس بقدر همت والای اوست ❊ زاهدانرا سایهٔ
طوبی ومارا دلفروز ❊ عشق ورزیدن بدین قاسمی درشرع عشق ❊
عاشقانرا جاز آمد زاهدانرا لایجوز ❊ باخصوص بی عشق ومحبت اولان عبادت
وطاعتك ثمنی واطافتی دخی یوقدر ❊ پس هر کس محرم عشق یار اوله‌من نتکیم
کمال خجندی بو بابده نه خوب دیمشدر که ﴿شعر﴾ عشق حالیست که جبریل
بر آن نیست امین ❊ صاحب حال شناسد سخن اهل یقین ❊ جرعهٔ بر سر خاك
از می عشق افشاندند ❊ عرش وکرسی همه بر خاك نهادند جبین ❊ مرغ فردوس
درین پرده نواز دوستان ❊ طوطیٔ قدس از ین انبه کیرد تلقین ❊ مفلس عشق
ندارد هوس منصب وجاه ❊ خاك این راه به از مملکت روی زمین ❊ شب قربست
مرو ای دل غمدیده بخواب ❊ که سر زنده دلان حیف بود بر بالین ❊ ای که روشن
نشدت حال دل سوختکان ❊ همچو شمع از سر جان خیز ودر آتش بنشین ❊ باد
روشن بتماشای رخت چشم کمال ❊ این دعا از همه خلق جهان باد آمین ❊ ایمدی بنم
کوزمك نوری سن عشاق الهیده اولان جبری جبر مذموم کبی قیاس ایتمه ومردان
خدایه جبارلك کوستروب جنك وجدال وقیل وقال ایله که ﴿مثنوی﴾
این معیت با حقست وجبر نیست ❊ بوذکر اولنان معنی حق ایله معیتدر جبر دکلدر
﴿مثنوی﴾ این تجلیٔ مه است این ابر نیست ❊ بوذکر اولنان تجلیٔ ماه صفات ورش
نور جذبات احد الذاتدر ابر خطا وضلالت وسحاب متراکم بشریت وکدورات
متعاقبهٔ انانیت دکلدر ﴿مثنوی﴾ ور بود این جبر جبر عامه نیست ❊ فرضی
بوذکر اولنان احوال جبر دخی اولسه طوتالمکه جبر اولمش ولکن جبر عوام دکلدر
بلکه جبر اخص خواصدر ﴿مثنوی﴾ جبر آن امارهٔ خودکامه نیست ❊
وجبر عشاق نفس امارهٔ خودکامه جبری دکلدر ﴿قاسم انوار﴾ ای خواجه
قدم در حرم عزت مانه ❊ تا رای تو روشن شود از روی فقیران ❊ در بادیهٔ عشق
تو حیرت زدکانیم ❊ حیرانتر از انیم که کویند که حیران ❊ زاهد چه خبرداری

مطلب
جبر عشاق

از احوال دل ما ❊ در لجهٔ بحریم ونو بر ساحل عمان ❊ ما باغم خویشیم ونو باغصهٔ
خویشی ❊ این بخش قلندر بود در راه بیابان ❊ زاهد بر واز کوجهٔ مستان بسلامت
❊ ما مرد وصالیم مکو قصهٔ هجران ❊ خودکامه نفسی مرادی اوزره حرکت
ایلاین غافلدر ❊ پس جبر مذموم اولدر که هم خود بین اوله وهم بنده اختیار
جزوی یوقدر دیو منکر اقتدار اوله ومردان خدادن اولان جبر مقبول وممدوح
اولدر که انوار جذبات رحمانیه ظلمات بشریتلرن نوره واسرار تجلیات
وحدانیه اثنینیتلرن وحدت وحضوره تبدیل ایتمکله وجود امکانی بالنسبة
الی واجب الوجود ابدا مستهلك بیلوب وبلکه من الازل الی الابد امکانده وجود
کورمیوب وکندولری درمیان بولمیوب وهرکز وجودلرندن شمه وذره استشمام
ایتمیوب محو ومضمحل اولورلر ❊ پس کندولر بنی نه وجهله مصدر افعال ومحل
اعمال اکلارلر ﴿قاسم﴾ زهستی مرده ام الحمد لله ❊ بجانان زنده ام الحمد لله
❊ زجام مصطفی شرب الهی ❊ مصفا خورده ام الحمد لله ❊ تولایم بمحبوب بست
واز خود ❊ تبرا کرده ام الحمد لله ❊ ندارم پرده با معشوق باخلق ❊ اکر در برده ام
الحمد لله ❊ زقاسم پرده در پیش دل بود ❊ فناشد پرده ام الحمد لله ❊ اما صاحب
وجود وپندار وارباب اختیاردن شول قدریه که کارلرنده کندولری مخیر
ظن ایدرلر هرکز درکهٔ شرکدن خلاص اولمازلر وطریق هدایتی بولمازلر
وهیچ صاحب اختیار وفاعل مختاردن بریسی تحصیل حاصله قادر اولماز بلکه
هنوز موجود اولمیوب مستقبلده وجود پذیر اوله‌جق شیئه نسبت ایله کندوبی
فاعل ظن ایدر ونسبت مزبوره شول شخص محجوبه ممکندر که محبوس طربان
زمان اوله اما شول مقبل وقابلکه محبوس طوارق افلاکی وزبون تیره خاکی اولمقدن
خلاص وقید بند زماندن رها ونجات بولوب من حیث الذوق والوجدان
سعت علم واحاطهٔ کمال ماضی ومستقبل انك حالی اوله لاجرم هر شیکه عدمدر
بجملته ابداکاین مشاهده ایدروا کا واقع اولان تحصیل فعلی فی الحقیقة حاصل
فهم ایدر فاذا کان کذلك ﴿مثنوی﴾ جبررا ایشان شناسد ای پسر ❊ ای
پسر پدر وجکر پارهٔ مادر بوذکر اولنان جبری انلر فهم وادراك ایدرلر که
﴿مثنوی﴾ که خدا بکشاد شان در دل بصر ❊ حق سبحانه وتعالی انلرك
قلبلرنده اولان دیده‌لرین کشاده ایلدی حتی ﴿مثنوی﴾ غیب وآینده برایشان
کشت فاش ❊ غیب وآینده وماضی ومستقبل اول نور بصیرت سببی ایله انلره
فاش اولوب اسرار غیبیهٔ الهیه ظاهر وهویدا اولدی ﴿مثنوی﴾ ذکر

ماضی پیش ایشان کشت لاش * وذکر ماضی انلرك حضورنده لاشی وعدم
اولدی ❊ شعر ❊ دلم را بردعشقش فات مافات * بگجا یابم ذکر هیهات هیهات
* نه تنها قاسمی هست ازمی اوست * که ازجامات اومست ذرات ❊ مثنوی ❊
اختیار وجبر ایشان دیکرست * اولیاء اصفیانك جبر واختیاری جبر جبری
واختیار قدری کبی دکلدر نوع آخردر زیرا جبری وقدرینك جبر واختیارلری
مذمومدر اما اولیا واصفیانك جبری برموجب (وماتشاؤن الا ان یشاء الله) حقك
رضاسنه تسلیملردر ودخی (قل کل من عندالله) قول کریمنك معنای لطیفن
ذوقا وشهودا اذعان قیلوب توحید افعال وصفات مشاهده سیله توحید ذاتده
مستهلك اولمشلردر حقله کوررلر وحقله اشیدرلر وحقله طوتارلر وحقله یوررلر
* پس ارباب نفس ایله اهل صفانك جبر واختیاری بیننده فرق بین السماء
والارضدر مثلا ❊ مثنوی ❊ قطرها اندر صدفها کوهرست * قطرات
نیسان درون اصدافده جوهریت ایله متکون اولوب درر کرانمایه اولور اما
دهان مارده سم هلاهل وزهر قاتل اولور کذلك جبر واختیار دخی آداب
شریعت وارکان طریقت ایله آراسته اولان اصداف اجسام اصفیاده لآلی
وجواهر وملاحده ومباحی وجبری وقدری یلرك مارجبلت اولان دهان اذهان
فاسده لرنده زهرمار وباعث عذاب نار اولور زیرا اسقاط تکلیفات ایلین کم کشته لر
رحمت حقدن دور وباب مغفرتدن مطرود ومهجورلردر وبالجمله مرتبهٔ صفوت
ودرجهٔ ولایته لاف وکذاف وقوری قیل وقال ایله ایرشلمز وبن هرشیئی حقدن
بیلورم وحقدن غیری شیئ کورمم وحدت وجوده قائل اولانلر دنم دیمکله
اولماز لابد برمرشد کامل نظرنده یانوب یاقیلوب وعبادت وطاعتده وجودن
اریدوب ودست همت پیردن خمر محبت الهی نوش ایدوب جذبات رحمانیه سنی
سنلکدن الوب واحکام نفسی قهر وهلاك ایدوب مست مدهوش عشق
سبحانی اولمدقجه بو حالدن خبردار اوله مازسن واسرار عشاقدن لذت الیمازسن
ونفسی جذبهٔ رحماندن غیری برشیئ اصلاح ایلمز ❊ شعر ❊ اکرمردی مشو
قانع بتقلید * چو مردان دامن مردی بدست آر * اکر صد علم داری دل نداری
* هزارت شرك سربسته است دربار * زقاسم کوش دار این پند منشین * بعادت
پیش ازین درکوی ادبار * دو بی بکذار ودریك جلد کن جمع * همه اقوال
مولانا وعطار * ایمدی بنم جانم بو حالی تحصیل ایتمکه سعی وکوشش قیل
وقطرات اشك چشمی دوکوب یانوب یاقیل که سنك دخی صدف قلبکده بردر
یتیم حاصل اوله ❊ مثنوی ❊ هست بیرون قطرهٔ خرد وبزرك * صدفدن

خارج ایکن قطرات حین تقاطرده خرد وبزرك وبربرندن متفاوتدر کذلك
❊ مثنوی ❊ درصدف درهای خردست وبزك * صدفده اولان دررولآلی
دخی کیمی کوچك وکیمی بیوکدر یعنی لاجرم خاصهٔ صدف بودرکه قطرات
صغیره یی درر صغیره وقطرهٔ کبیره یی اولوی شهدانه ایدر * پس اصداف
قلوب عارفین دخی آفاقده اولان اشبابی وعوامده اولان جبر واختیاری
حسنه یه تبدیل ایدوب درر وجواهر ایدرلر وجمله نا ویشانی ماء علم توحید ومعرفت
ایله غسل وتطهیر ایدوب وخورشید انور کبی جمیع عالمیانك اوزرینه رش انوار
محبت ایدوب وطریقتلرینه سلوك ایدنلری استعداد وقابلیتلرینه کوره درر
وجواهر ایلیوب کندولری کسنه نك رنکنه بویانمزلر وجمله یی کندو رنکلرینه
بویامغه همت ایدرلر ❊ مثنوی ❊ طبع ناف آهوست آن قوم را * اول قوم
اصفیا ایچون مسك آهوسی نافنك طبعی واردر ❊ مثنوی ❊ ازبرون خون
ودرونشان مسکها * انلر طشره دن خوندر ودرونلری مسکدر یعنی من
حیث الصورة البشریه نظر ایدنلره دم ولحم وحقیر وخور کورینورلر اما کنجینهٔ
اسرار یار ومطلع تجلیات انوار کردکار اولان قلب صافلری جانبندن ظاهره
اولان کلمات قدسیه لرندن نسمات فوایح انسیهٔ مسکیه وزان اولوب دماغ جانی
معطر ایدر وخون حقیر نافهٔ آهوی مسکده مشك اولدیغی کبی بونلرك دخی
بشریتلری ملکیته تبدیل اولمشدر ❊ مثنوی ❊ تومکو کمایه بیرون خود بود *
سن دیمکه مایه خود خارجده خون اولور ❊ مثنوی ❊ چون رود درناف مشکی
چون شود * چون مایه نافه یه کیدوب نیجه مشك اولور یعنی معترض اولان کسنه لر
بو وجهله احتراز ایلمسون ومایه دم ایکن نه وجهله مسك اولور دیو استبعاد
ایلمسون ❊ مثنوی ❊ تومکو کین مس برون محتقر * سن دیمه که بو نحاس
ومس ظاهرا محتقردر ❊ مثنوی ❊ دردل اکسیر چون کیرد کهر * عجبا
اکسیر ایچنده نیجه زر وکهر اولدی * یعنی اکسیر نحاسی نه وجهله زر ایدر
دیو بعید کورمه کذلك اذواق وحالات اولیا دخی براکسیر اکبر ونظر
شریفلری برکبریت احمردرکه کندولری زرخالص اولدقلرندن غیری
استمداد ایدنلری دخی زرخالص ومسك ختن ایدرلر نتکیم بیوررلر (ع) اولیارا
هست قدرت ازاله * مولانا قدس سره فرماید ❊ شعر ❊ کرتو عودی
سوی این مجمر بیا * وربرانند زبام ازدر بیا * یوسفا ازچاه وزندان چاره
نیست * سوی زهر قهر چون سکر بیا * کفتنت الله اکبر رسمی است * کرتوان

اكبرى اكبر بيا * چون مى احمر سكان هم مى خورند * كر توشـيرى چون مى احمر
بيا * زرچه جوبى مس خود راز ر بساز * كر نباشد زر تو سيمين ر بيا * كر صفتهاى
ملك را محرمى * چون ملك بى ماده و بى ز ر بيا * ور صفات دل كرفتى در سفر *
همچو دل بى پا بيا بى سر بيا * چون اب لعلش صلايى ميدهد * كرنه چون
خاره ومرمر بيا * چون زشمس الدين جهان پر نور شد * سوى تبريز آ دلا
برسر بيا * اعدى بنم جانم مادامكه سن احكام نفسده سن ❊ مثنوى ❊
اختيار وجبردر تو بد خيال * اختيار وجبر سنده خيال ايدى يعنى بنده
اختيار و ياخود جبر واردر خيالنده سن ❊ مثنوى ❊ چون درايشان
رفت شد نور جلال * اما چونكه انلره كندى اول خيال اولان جبر واختيار
نور جلال اولدى يعنى سنك وجودكده ظن وخيال مرتبه سنده اولان جبر
واختيار مردان خدانك وجودنده تجليات انوار صفات وذاته وذوق ووجدانه
وشهود وعيانه تبديل اولور وظن وخيالدن قورتيلور * پس بونلرك اختيار
وجبرلرى مرتبهٔ حس خيال وعقل معاشده اولنلرك جبر واختيارلرى كبى
دكلدر وخيال بونلرده نه وجهله نور جلال اولور ديرايسكز مثلا ❊ مثنوى ❊
نان چودر سفره ست باشد آن جماد * نان چونكه سفره ايچنده اولوب هنوز
تناول اولنميه جماد در ❊ مثنوى ❊ درتن مردم شود او روح شاد *
اما اكل اولنوب ملاصق ابدان مردان اولدقده روح شاد اولور يعنى روح
حيوانى اندن قوت بولوب حواس انسانى يه امداد ايدر فاما نان مادامكه داخل
ابدان اولميه ❊ مثنوى ❊ دردل سفره نكردد مستحيل * مجرد سفره ايچنده
طورمغله مرتبهٔ جماديتدن مرتبهٔ روحه تبديل وتحويل اولمز ❊ مثنوى ❊
مستحيلش جان كند از سلسبيل * نانى جانى مستحيل ايلر سلسبيل جهتدن سلسبيل
شول لين وملايم شيئدر كه انده اصلا خشونت اولميه وصنعت مز بوره ما صافيده
بولنمغله آبه سلسبيل اطلاق ايدرلر وكمال عذوبت وصفوتندن سهل الدخول فى
الحلق اولمغله ماء سلسال وسلسبيل تعبير ايدرلر وسلسبيل جنتده بر ايرماغك اسميدر
وخمره دخى سلسبيل درلر حاصل كلام سلسبيل آب لطيف معناسنه اولورسه
بعد الاكل نان معده ده طبخ اولنوب اريدكده آبه تبديل اولوب (وجعلنا من الماء
كل شئ حى) فحواسنجه اول مادن بر بخار لطيف صعود ايدوب جوارح
واعضايه سرايت وهر بر محله توزيع اولندقده قلبده دم سويدا وعروقده
خون روان وچشمده قوت بصر وكوشده قوت سمع وزبانده قوت نطق ودست

و پاده قوت مشى و بطش وقوت لمس اولوب جان نانى بووجهله تبديل ايدر
و بو تبدلات جاندندر زيرا ابدان موتى نان ايله طولسه سفره ايچنده اولدن
نه فرقى واردر بلكه پاك ايكن مردار اولور واكركيم سلسبيل خمر معناسنه
اولورسه شول جان كه سلسبيل بهشت جناندن بادهٔ عشق الهى نوش ايتمشدر
نان داخل ابدان ورفيق جان اولدقده جان اول باده دن نانه دخى بر جرعه صونوب
جان مرتبه سنه نائل ايدرو بو وجهله حيات بولميان نان يا حيوان لقمه سى اولمش
و ياخود انسان لقمه سى اولمش كندوده فرق بولمز انك ايسه حقدن لسان
حال ايله مرادى مرتبهٔ انسانيه عروج ايدى * پس نان لقمهٔ ارباب نفس
اولديغنه الى يوم القيام يأس وماتم ايدر وضايع اولدم ديواشك چشم دوكر
❊ مثنوى ❊ قوت جانست اين اى راست خوان * اى درست وراست اوقويجى
بو بيان اولنان قوت وتأثير جانكدر و بو تبديل وتحويلاره روح قادردر * پس
فهم درست ايله اذعان قبل كه ❊ مثنوى ❊ تاچه باشد قوت آن جان جان *
جان جان وروح الارواحك قوت وقدرتى نه مرتبه ده اوله يعنى نانى آدمى
ايتمك كار قوت جان اولديسه قياس ايله كه صاحب افاضهٔ روح اضافى اولان
روح محمديده وراثت كاليهٔ عامهٔ مطلقهٔ مصطفويه صاحبى اولان انسان
افضل ومرشد اكملده حق سبحانه وتعالى نه قدرت قومشدر يعنى انلرده
بر قدرت جليله وقوت جليه واردر كه نظر شريفلرينه صدق وخلوص ايله
كلان طالبلرك قابى مزخرفات دنيويه ايله ملوث ومردار ايكن غل وغشدن
عارى و پاك وجماد مرتبه سنده ايكن روان چالاك وظلمات نفسانيه ده مرده
ايكن حيات باقيه ايله فرحناك ايدرلر (بيت) هرجا كه هست پيرمغان بامراد جان *
مارا هميشه روى نيازست برزمين * وصفش چه كونه كويم وشرحش چه
سان دهم * آنرا كه آفتاب عيانست درجبين * وكمال ايضاح ايچون برقاچ
ابيات شريفه ايله دخى تمثيل ايدوب حضرت مولانا قدس سره بيوررلر كه
❊ مثنوى ❊ كوشت پارهٔ آدمى از زور جان * مى شكافد كوه را با بحر وكان *
مثلا كوشت پارهٔ آدمى كه اليدر جانك قوتندن اله دخى قوت بازو حاصل
اولوب بحر ايله كانى و كوهى شق ايلر يعنى النه معول وداسمان الوب جبالى
ياروب معادن زر وجواهر ودر يايه طالوب درر بواهر چيقارر * اعدى
بنم جانم ❊ مثنوى ❊ زور جان كوه كن شق حجر * طاغ قازيجينك جانك
زورى شق حجر ايتمكدر كوه كن وصف تركيبيدر ❊ مثنوى ❊ زور جان

جان انشق القمر * اما جان جانك قوتى شق القمر ايلمكدر كه مراد حضرت حبيب اكرم صلى الله عليه وسلمدن ظهور ايدن معجزۀ باهره در و محمد عليه السلام جانلر جانى و كوكلر سلطانيدر كه سرانكشت مباركيله شق قمر ايلمشدر

﴿ عطار ﴾ همه جانها از ين نور ست تابان * كه در آفاق مشهورست ميدان * همه جانها بدين باشد سرافراز * حقيقت اوست اينجا صاحب راز * براه شرع اين نورم هدايت * از اول بود بسيارى سعادت * در آخر نيز هم دانسته ام من * كزين نورم شود اسرار روشن * ايمدى بطريق التطبيق على الانفس بو بيت شريفده ارباب سلوكه و عاشق صادقه حصه بودركه زورجان كوه كن انجق شق حجر ايتديكى كبى مجرد ظاهره اقرار ايدوب معناى انكار ايدنلر دخى على ميتا عن ميت اخذ ايدوب و لفظدن مجرد معناى ظاهره قناعت ايدرلر و تصحيح تركيب و قواعد نحو و صرفدن خلاص اولمزلر اما قلبلرى آينه سى نور محمدى ايله صاف اولان زنده دللر افلاك معنويده تصرف ايتمكله سرانكشت نورهدايت ايله شق قمر قلب ايدوب قواى ظاهره و باطنه سنه اظهار كرامت و تسليم رضاى حقه دعوت ايدر زيرا قمر قلبه تمثيل اولنمقده وجه شبه بودركه قلب ذوالوجهين اولوب وجه مظلمى جانب نفسى و وجه منورى جانب روحى ولى ايدر و قمر نورى شمسدن استفاضه ايلديكى كبى قلب دخى روحدن استفاضۀ نور ايدر و تأثير نور آفتاب روحدن ماه قلب سالك منفلق اولوب و نور ماه بدر فلكك ظهورى دخى مغرب روحدندر زيرا روح قلبده كامنه و محتجبه اولدقدن صكره بروز ايدر و حالت مزبوره وحدتده اولان قرب فنايه علامتدرز يرا قلب روحك شهود ذاتى يه مؤديه اولان مشاهده سنك مقاميدر و بونك تحقيقاتندن بعض تدقيقات بوندن اقدم دخى (اقتربت الساعة وانشق القمر) تفسيرنده و بعض محله مناسب مواضعده سبق ايلمشدر خلاصۀ كلام بنم روحم ﴿ مثنوى ﴾ كر كشايد دل سرانبان راز * اكر دل سرانبان رازى كشاده و باز ايدرسه و بوندن زياده جه كشف اسرار قيلورسه ﴿ مثنوى ﴾ جان بسوى عرش سازد ترك و ناز * روح چالاك جانب عرشه جولان و كمال سرعت ايله روان اولور حاصل كلام ابن عباس رضى الله عنهما (الله الذى خلق سبع سموات ومن الارض مثلهن يتنزل الامر بينهن) آيت كريمه سنك معناى باطنيسنى سزه تفسير ايلسم بنى سنكسار ايدرديكز بيوردقلرى كبى و ابوهريره رضى الله عنه (حملت عن النبى وعائين

من العلم اما الواحد فبثثته فيكم واما الاخر فلو بثثته قطع منى هذا البلعوم) بيوردقلرى كبى اكر كوكل اسرار جاندن دخى زياده جه كشف ايديدى سزانكاره دوشمكله بوجان بدندن چيقوب جانب عرشه چپاردى ديمك اسنرل وياخود امام على كرم الله وجهه سينه سنى كينه لرينه اشارت ايدوب (ان ههنا لعلوما جمة لووجدت لها حملة) بيوردقلرى كبى حضرت مولانا قدس سره دخى نيجه ايدهبن تحملكز اولسه اسرار جاندن و جبر و اختيار و احوال اولياء كباردن چوق معانى كشف و اظهار ايدردم لكن تحملكز بوقدر جا نزكه ارواحكز ابدانكزدن طيران ايليه ديوب كتم اسرار ايلدك بيوررلر ﴿ كمال خجندى ﴾ رخ بپوشيد و جكر مى سوزدم * آتش پنهان بترمى سوزدم * خانه كراز آب سازم چون حباب * آه دل ديوار و در مى سوزدم * باد آن لب دل كه خون آلود ازوست * چون نمك برريش برمى سوزدم * بازسربر ميكنم پيشش چو شمع * كرچه از پا تا بسر مى سوزدم * سوخت جانم نازاو بادش حلال * كر بيك باد دكر مى سوزدم * نامۀ شوقم كبوتر ديد و كفت * چون پرم چون بال و پر مى سوزدم *

﴿ اضافت كردن آدم عليه السلام ان زلت را بخويشتن كه (ربنا ﴾
﴿ ظلمنا انفسنا) و اضافت كردن ابليس كناه خود را بخدا كه (بما اغويتنى ﴾

آدم عليه السلام اول زله يى كندويه اضافت ايلمه سيدركه (ربنا ظلمنا انفسنا) ديدى و ابليس كندو كناهنى حق تعالى يه اضافت ايدوب (بما اغويتنى) ديمه سنك بياننده در بو بيانك سباقنه مناسبتى بودركه چونكه مولانا قدس سره اختيار كل و جبرى خاصى بيان و (قل كل من عندالله) سرنى عيان ايلدى لكن بو محلده افلاح سالكين ايچون آدم عليه السلام ايله ابليس قصه سن كتوروب ايكيسى دخى جمله كار حق سبحانه و تعاليٰنك دست ارادت و يد قدرتنده اولديغن عارفلر ايكن ابليس پرتلبيس جرم و كناهى حقه اضافت ايدوب نفسنى تنزيه ايتمكله مردود و مطرود و آدم عليه السلام جرم و خطايى كندو نفسنه اسناد و حق سبحانه و تعالى يى تنزيه و تقديس و لوازم عبوديت و مراسم ربوبيتى مراعات ايتمكله مغفور و مرحوم و عند الله مقبول اولديغن حكايت بيوررلر * ايمدى خطايى حقه اسناد ايلين شيطان كبى مردود و نفسنه ايلين آدم عليه السلام كبى مغفور اولور * پس سمع جان ايله استماع ايله كه نه بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ كرد حق و كرد ما هر دو ببين * اى غافل حق سبحانه و تعالينك

خالق الافعال اولدیغی جهتدن فعلنی و بزدن صدور ایتدیکی جهتدن بزم
فعلمزی کور ﴿ مثنوی ﴾ کرد مارا هست دان پیداست این ❊ بزم فعلمزی
موجود بیل که هر شخص معینك مقتضیات وافعالی ظاهردر کردکاف عربینك
کسریله فعل معناسنه‌در یعنی (وما اصابك من سیئة فمن نفسك) فحوای
شریفی اوزره سیئاتی نفسکدن بیلوب لکن (قل کل من عند الله) (والله خلقکم
وما تعملون) قول کریمی اوزره حسنات وسیئاتك خالقنی حقدن غیری‌سن
بیلیه‌سن * پس نه جبریلر کبی سلب اختیار ایله ونه قدریلر کبی عبد کندو افعالنك
خالقیدر دیو بیهوده سویله زیرا (لا جبر ولا تفویض والامر بین ذلك)
دینلمشدر ﴿ رباعیه ﴾ سر رشتهٔ اختیار ازدست مده * یعنی سر زلف
یار ازدست مده * مقصود ز امر کن فکان هستیٔ تست * بی فائده روزکار ازدست
مده * پس مذهب اهل سنت وجماعت ومختار ارباب حقیقت بو یلجه دراکا بناءً که
﴿ مثنوی ﴾ کر نباشد فعل خلق اندر میان ❊ اکر من حیث الاکتساب
فعل خلق اورتاده اعتبار اولنمز ایسه ﴿ مثنوی ﴾ پس مکو کس را چرا کردی
چنان ❊ پس خلاف طبع افعالی ظاهره اولان کمسنه‌یه نیچون شویله ایلدك دیمه
واکا رنجیده خاطر اولمه حال آنکه انواع عتاب وقدرتك یترسه جزا وعقاب
ایدرسن * پس افعال عباد کسبی واختیاری اولدیغی محقق اولدی ولکن
﴿ مثنوی ﴾ خلق حق افعال مارا موجدست ❊ حق سبحانه وتعالینك
صفة خالقیتی بزم افعالمزی موجددر وحین عزیمتزده کسبمزی خلق ایدیجیدر
﴿ مثنوی ﴾ فعل ما آثار خلق ایزدست ❊ و بزم افعال واعمال ومکاسب
واقوالمز اول خالق الامر والکون اولان فاعل مطلقك آثار خلقیدر (بیت) مرید الخیر
والشر القبیح * ولکن لیس یرضی بالمحال * پس عبد صفت خالقیت ایله متصف
اولور دیمك ضلالدر وقدریه‌نك بو بابده سویلدکلری کلمات ناسزا مانند
مجوسیان ایزد متعاله شریك قوشمقدر (تعالی الله عن ذلك علواً کبیرا)
* پس لاجرم بر موجب (خیر الامور اوسطها) مرد مهتدی طریق اوسطی
اختیار ایدوب هم خلق حقی مشاهده ایلیه وهم کندوده کسب واختیار جزؤی
اولدیغن معاینه قیله ﴿ مثنوی ﴾ زانکه ناطق حرف بیند یا غرض ❊ زیرا که
ناطق یا حرفی کورر یا غرضی کورر که مراد معنی‌در ﴿ مثنوی ﴾ کی شود
یکدم محیط دو عرض ❊ ناطق اولان شخص واحد حالت واحده‌ده ایکی عرضی
نیچان محیط اولور یعنی معناسنی بیلورسه حرفدن غافل وحرفی کوررسه معنادن

ذاهل اولور آن واحدده ایکیسن دخی احاطه ایده‌مز اکر عرض عین مهمله
ایله واکر غرض عین معجمه ایله علی کلام التقدیرین حرف ایله معنی مراد اولنور
* پس عبد عاجز افعالنك هم موجدی وهم کاسبی اولمق محالدر ﴿ مثنوی ﴾
کر بمعنی رفت شد غافل ز حرف ❊ آدمی حین تکلمده جانب معنایه کیتسه
حرفدن غافل اولور زیرا شان آدمی انجق طرفی حرف ومعنادن برینی بیلك
و برینه مشغول اولدقده برندن محجوب اولمقدر مثلا بو هر کسه معلومدر که
﴿ مثنوی ﴾ پیش و پس یکدم نبیند هیچ طرف ❊ هیچ بر کوز نظر واحدده
و بر نفسده پیش و پسی کورمز بهر حال یا اوکن کورر و یاخود آردین کورر
بلکه معنی آردین هیچ کورمز زیرا هر قنده باقسه پیش نظرنده اولانی کورر
﴿ مثنوی ﴾ آن زمان که پیش بینی آن زمان ❊ تو پس خود کی ببینی این بدان ❊
زیرا اول زمان که نظر در پیش ایلیه‌سن سن اول زمان کندو آردکی نیچان
کوررسن بونی اذعان قیل ﴿ مثنوی ﴾ چون محیط حرف ومعنی نیست جان ❊
چونکه جان حالت واحده‌ده حرف ومعنایی محیط دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ چون
بود جان خالق این هر دوآن ❊ پس جان بو ایکی آنك نیجه خالقی اولور یعنی
هم کاسب فعل وهم خالق فعل نه وجهله اولور این هر دو لفظندن مراد
فعل وخلق فعلدر مصراعك آخرنده اولان آن جانه راجع اولمق ممکندر
و یاخود آن وقت معناسنه اولوب حاصل کلام بر آنده ایکی عرضی ومعنی
وحرفی احاطه‌یه قادر اولمیان جان بر آنده هم فعل وهم خلق فعله نیجه قادر اولور
اولماز زیرا احاطهٔ کلیه‌سی یوقدر باخصوص اوزرینه آن وزمان مرور
ایدیور پس برنسنه‌یه محل اولان واوزرینه آن وزمان کچن وایکی شیئك
برینه مشغول اولدقده برندن غافل اولان صفت خالقیته سزاوار دکلدر
جان چون خالق بود این هر دو دریك آن تقدیری اوزره معنی و یرلدی یعنی
آن واحدده احاطه‌سی اولمیان خالق اولمق خود اولی بالطریق قدر دیمك اولور
* پس جمله سنك موجدی وحرف ومعنی وکسب وفعلك خالقی اول قادر
مطلقدر که زمان وآن ووقت ومکاندن منزه اولوب بر مصداق لا یشغله
شأن عن شأن) بر فعلك ظهوری انی بر فعل آخردن محتجب ایتمز وشئوناتدن
بر شأن انی شأن آخردن مشغول قیلمز ﴿ مثنوی ﴾ حق محیط جمله آمد
ای پسر ❊ حق سبحانه وتعالی جمله اشیایی محیط کلدی ای نور دیدهٔ پدر ﴿ مثنوی ﴾
واندارد کارش از کار دکر ❊ انی بر کار کار آخردن کرو طوتمز ﴿ نظامی ﴾

ای هست نه بطریق چونی * دانای درونی و برونی * ای واهب عقل و باعث
جان * باحکم تو هست ونیست یکسان * ای حکم تو عالم تحیر * عالم ز تو هم تهی
وهم پر * صاحب تو بی آن دکر غلامند * سلطان تو بی آن دکر کرامند *
ذات تو بنور لایزالی * ازشرك وشریك هر دو خالی * توفیق تو کرنه ره نماید *
این عقده بعقل کجا کشاید * ای عقل مرا کفایت از تو * جستن ز من وهدایت
از تو * کر لطف کنی و کر کنی قهر * پیش تو یکیست نوش یا زهر * کر قهر
سزای ماست آخر * هم لطف برای ماست آخر * باشربت لطف دار پیشم *
باقهر مکن بقهر خویشم * نادر نفسم عنایتی هست * فتراك توکی کذارم
از دست * پیش تو نه دین نه طاعت آرم * افلاس تهی شفاعت آرم * هم تو
بعنایت الهی * انجا قدمم رسان که خواهی * از ظلمت خود رهایم ده *
با نور خود آشنایم ده * ایمدی ای عاجز کمتر و بندهٔ احقر کرکدرکه مشاهدهٔ
خلق خالق ایدوب وحین صدور قبایح اعمال ووقت ظهور فضایح افعالده
جرم وخطایی ایزد متعاله نسبت ایتمیه سن وشیطان صفت اولمیه سن بلکه
آدم خصلت اولوب کسب واختیار ملاحظه سیله جرم وعصیانی نفسکه
اسناد ایدوب سندخی لایق تاج اجتبا وسزاوار تخت اصطفا اوله سن زیرا
❊ مثنوی ❊ کفت شیطان که بما اغویتنی ❊ شیطان رجیم که بما اغویتنی
دیدی ❊ مثنوی ❊ کرد فعل خود نهان دیودنی ❊ دیودنی ولعین وغوی
اولان شیطان کندو فعل واختیارنی کتم ایلدی وصدورایدن ضلالت
وغوایتنك خالقنی حق اولدیغن اقرار ایدوب کندینك اختیار جزئی وکسب
فعلنی انکار ایتمکله طرد ولعنه مستحق اولدی وحضرت مولانا قدس سره

مطلب
تفسیر آیت کریمه
قال فبما اغویتنی

الاعلی سورهٔ اعرافده اشبو آیت کریمه یه اشارت ایدرلر قال تبارك وتعالی
حکایة عن قول ابلیس (قال فبما اغویتنی لاقعدن لهم صراطك المستقیم
ثم لآتینهم من بین ایدیهم ومن خلفهم وعن ایمانهم وعن شمائلهم ولا تجد
اکثرهم شاکرین) ارباب تفسیر فبما اغویتنی جمله سنده اولان باء جاره ده
ایکی قول بیان ایتمشلر قول اول باقسمیه اوله ای باغوائك ایای لاقعدن
لهم صراطك المستقیم یعنی الهی سن بنی اغوا ایلدیکك حقیچون البته
بن اولاد آدم ایچون وضع ایلدیکك صراط مستقیم اوزرنده اوتوریرم اما قعوددن
مراد قعود حقیقی اولمیوب طریق حقه سلوکدن منع ویاخود صراط مستقیمی
بنی آدمه تلبیس ایتمکله مهالکده توقفدن عبارتدر الحاصل بنی آدمه باطلی

وکسب ایلدکاری ما آثمی تزیین ایلمکله بکا ویردیکك قدرت ونفاذ سلطانك
حقیچون بنی آدمی جنته سالك اوله جق طریق قویمك اوزرنده اوطوریرم
دیمکدر * پس باباء قسم اولدقده لاقعدن کلمه سنده اولان لام جواب قسم اولوب
(فبما اغویتنی) قولنده اولان ما مصدریه واغویتنی تأویل مصدرده وباء قسم ایله
مجرور اولدی وقول ثانی فبما اغویتنی جمله سنده باسببیه اوله ای فبسبب
اغوائك ایای لاقعدن لهم فبسبب وقوعی فی الغی لاجتهدن فی اغوائهم حتی
یفسدوا بسبب اغوائی کما فسدت بسببهم یعنی الهی سنك بکا واقع اولان
اغوائك سببیله بن آدمیان ایچون اولان صراط مستقیم اوزرنده اوطوریرم وبنم
غیده وقوعم سببیله لاجرم اغواء انسانه سعی واجتهاد ایدرم تاکه انلری
وساوس وتسویلات ایله اغواء واضلال ایدوب بن انلرك سببیله کمراه وفاسد
اولدیغم کبی انلری دخی فاسد وکمراه ایدهیم * پس باسببیه اولدیغی تقدیرجه
فعل محذوفه قسمه متعلقه اولوب (فبما اغویتنی) اقسم بالله لاقعدن تقدیر اولنور
زیرا لام بانك لاقعدن اوزرینه تعلقنی منع ایتمشدر مثلا (والله بزید لامرن)
دیمك جائز اولماز وبرقول دخی (فبما اغویتنی) جمله سنده اولان ما استفهامیه در
دیمشلر (کأنه قیل بای شئ اغویتنی) ثم ابتدأ فقال (لاقعدن لهم) ولکن تفسیر
کبیرده امام فخرالدین رازی رحمة الله علیه وجه ثالثی مقبول طوتمیوب (وفیه
اشکال وهو ان اثبات الالف اذا دخل حرف الجر علی ما الاستفهامیة قلیل)
دیو بیوردیلر * یعنی (فبما اغویتنی) اولمیوب فبم اغویتنی اولوردی دیمك استرلر
مثلا (عم یتساءلون) کبی که عمادن مخففدر (لاقعدن لهم صراطك المستقیم)
قولنده دخی عند النحویین علی محذوفه اولدیغنده خلاف یوقدر تقدیر کلام
(لاقعدن لهم علی صراطك المستقیم) دیمکدر بیورمشلر (قال الزجاج ومثاله
قولك ضرب زید الظهر والبطن والمعنی علی الظهر والبطن والقاء کلمة علی
جائز لان الصراط ظرف فی المعنی فاحتمل ما یحتمله الیوم واللیلة فی قولك آتیك غدا
اوفی غد) وابلیس بوقولنده کندو اغواسنی حقه مضاف قیلوب (فبعزتك
لاغوینهم اجمعین) قولنده اغواء عبادی کندویه اضافت ایتمشدر * پس علی قوله الاول
ابلیس مذهب جبرده وعلی قوله الثانی مذهب قدرده وبین الجبر والقدر اولان
مسئله ده متحیر اولمسنه دلالت ایدر وبو وجه دخی قابلدرکه ابلیس بو اعتقاد اوزرینه
اولدیکه فی الحقیقه غوایت حاصل اولماز الا برمغویدن حاصل اولور * پس کندو
نفسنی للآخر من الغاوین مغوی قیلوب بعده زعم ایلدیکه قطع التسلسل

مطلب
تفسیر بما اغویتنی

کندوبی مغوی اولان دخی حق تعالیدر (وقال محمد بن الکعب قاتل الله القدریة
لابلیس اعلم بالله منهم یرید انه علم ان الله یهدی و یضل) ومعنای اغواده
اختلاف اولنوب ابن عباس رضی الله عنهما واکثر مفسرین رحمهم الله (اغویتنی)
اضللتنی معناسنه در دیمشلر (قال الحسن معنی اغویتنی لعنتنی وقال ابن الانباری
معنی اغویتنی اهلکتنی (وقال بعضهم خیبتنی (وقیل الفیتنی غاویا (وقیل سمیتنی
غاویا لتکبری عن السجود لمن انا خیر منه (وقیل جعلتنی فی الغی وهو العذاب (وقیل
قضیت من الافعال الذمیمة (وقیل ادخلت علی داء الکبریاء حاصل کلام اهل
سنت وجماعتدن اولان علمادین بیوررلر که (الاغواء ایقاع الغی فی القلب والغی
هو الاعتقاد الباطل * پس بر مصداق قول مزبور اعتقاد بونك اوزرینه
کیدرکه تحقیقا حق و باطل قلبده واقع اولمازالا ارادت حق ایله واقع
اولور فاما طائفهٔ معتزله بو بابده ایکی فرقه اولمشلردر بر کروهی اغوا اهلاك
معناسنه در دیوب (فسوف یلقون غیا) آیت کریمه سنده اولان کلمهٔ غی

مطلب
تأویلات معتزله
آیت بما اغویتنی حفظا
لعقیدتهم الباطلة

بو قبیلدندر زیرا هلاکا و بلاء معناسنه در دیرلر ودخی (ان کان الله یرید
ان یغویکم) آیت کریمه سنی (ان کان الله یرید ان یهلککم بعنادکم الحق) دیو
تفسیر ایدرلر و بر کروهی دخی اهل سنت وجماعت کبی تفسیر ایدوب و کیمسی
نیجه وجوه ایله اعذار کثیره ایراد ایتمشلردر بیان ایتدکاری اعذاردن * وجه اول
بودر که ابلیسك بو قولی ظن وحسباندر زیرا ابلیس غی وجهل و کفرك خالقی
حق تعالیدر دیو اعتقاد ایلدی قول ابلیس ایسه حجت دکلدر * وجه ثانی بودر که
حق تعالی شیطانه آدم ایچون سجده امر ایدوب وعند ذلك الامر شیطانك
غی و کفری ظاهر اولدی * فالهذا غی مزبوری ابلیس حقه اضافت ایتمك جائز
اولدی دیرلر * وجه ثالث بودر که ابلیسك (رب بما اغویتنی) قولی سن بکا آدم
سببیله لعنت ایلدك بن دخی لاجل هذه العداوة انلرك قلوبنه القاء وسوسه
ایدرم دیو معنی ویررلر * وجه رابع بودر که معنای (فبما اغویتنی) الهی عقوبة
علی عملی سن بنی جنتدن خائب ایلدك بن دخی انلری جنتدن محروم ایتمك ایچون
صراط مستقیمك اوزرنده اوطوروب اغوا ایدرم دیمکدر دیو معنی ویررلر امام
فخر الدین رازی تفسیر کبیرده بیوررلر اغوانك معناسی اضلالدر و بز بونك
بیاننده مبالغه ایتمزز ولکن ابلیسك دخی مغویسی حق تعالیدر دیو برهان
یقینی اثبات ایدرز زیرا ابلیس ایچون دخی لابد بر مغوی کرکدر که * پس
شوندن خالی دکلدر که شیطانك مغویسی یا کندوسی اوله و یاخود مخلوق

آخر اوله و یاخود مغوی حق جل وعلا اوله حال آنکه شیطان کندو کندونك
مغویسی اولمق باطلدر زیرا غوایتك غوایت اولدیغن عالم اولان عاقل غوایتی
اختیار ایتمز ومخلوق آخر دخی مغوی اولمق باطلدر زیرا تسلسل و یاخود دور
لازم کلور بو خود باطلدر * پس ثالثی ثابت اولدیکه فی الحقیقه مغوی حق تعالیدر
(یضل الله من یشاء و یهدی من یشاء) خلاصهٔ کلام شیطان
رجیم قسم ایدر که الهی بنی اغواده اوزرمه سبق ایدن ارادت ازلیه حقیچون
و بنی ازلده لباس قهر ایله الباس ایلدیکك عزتك حقیچون اکرسن بنی انلرك طریق
مستقیمی اوزرنده قعود ایتمکه قادر ایدرسك قعود ایدرم والا بن انلر ایچون
وراء عالمده امر ایتمکه قادر دکلم الهی ازلده اولان قوت قهرك ایله آدمی زادك
صدرینه وسوسه و یرم وصدورمز بوره سنك عساکر انوار تجلیاتك سالك اولدیغی
صراط مستقیمکدر آه ای مستمع قابل ارباب تحقیق دیرلر که ابلیس (لاقعدن
علیهم) دیبوب (لاقعدن لهم) دیمکده بر نکتهٔ عجیبه واردر یعنی ابلیس دیمك
ایستر که الهی آدمی زاد اوزرینه ظفر بولمقدن نعت ایاس ایله مهجور اولدیغمده
بنم وسوسهم انلره باعث ازدیاد شرف اولور * پس لهم اولور علیهم اولمازو بنم
وساوسم انلره ظفر بولمقده نعوت اضطراب وطوارق علت وسواس وغبار
شکدن انلرك ایمان وایقانی مزکی اولوب شهود ووجدان صاحبی اولورلر
فاشار الی هذا علیه السلام بقوله (ذاك صریح الایمان) قال محمد بن عیسی
طیب الله انفاسه لو نجا ابلیس بشیء لنجا برؤیة القدرة علیه والاقرار علی
نفسه بقوله (رب بما اغویتنی) واهل تحقیق بیوررلر که ابلیس اغوایی حقه
حواله ایلدیکی نظر توحید ورؤیت امور من الله دکلدر بلکه حقله اثبات حجت
ومعارضه در زیرا اکر نظر توحید اولیدی صراط مستقیمدن خطا دخی
ایتدیسه مدعیٔ اغوا واضلال اولمازدی * پس ابلیس دون الصفات والافعال
ذات احدیتدن محجوب اولدیسه لشهوده الافعال ونعظیمه لها افعاله قسم
ایدوب (فبما اغویتنی) دیدی ولشهوده الصفات واعظامه لها (فبعزتك) دیو قسم
ایلدی وطریق توحید ذاتیدن بنی آدمه اعتراض ایدوب سنك غیرکدن انلری
مشغول قلمغله طریق توحیده سلوکدن منع ایدرم دیدی وحق سبحانه وتعالی
عزازیلك باب اغوا واضلالده کمال جرأتندن خبر و یروب بیورر که (ثم لآتینهم
من بین ایدیهم ومن خلفهم وعن ایمانهم وعن شمائلهم ولاتجد اکثرهم شاکرین)
یعنی الهی بن انلرك راه راستلرنده قعود ایدوب واندن صکره وسوسه

وتسویلاتمی انلره پیش و پسلرندن وچپ وراسترلندن كتوردم والهی سن
بنی آدمدن اكثرنی احسان ایلدیككك نعم سابقه یه شكر ایدیجلر بولمازسن دیدی
ارباب تفسیر بیوررلر كه جهات اربعه دن ابلیسك اتیانی وسوسه واغوا
وتسویل واضلالنده اولان جدوكوششی من كل وجه ممكن اولدیغندن
كنایه در وغالبا اعدا دخی جهات اربعه دن ظاهره اولوب ابلیس دخی عدو
مبین اولمغله حقیقة جهات اربعه دن كلور * پس ابلیس جهات اربعه یی ذكر
ایدوب فوق وتحتی ذكر ایتمدی زیرا موجب تقویت سعادت روحانیه اولان
جوانب اربعهٔ بدنده موضوعه در ورحمت فوقدن نزول ایدوب وتحتدن اتیان
اولنان مورث وحشت اولور عزازیل ایسه بلاوحشة اغوا مع الانسه سعی
ایدر (ویروی ان الشیطان لما قال هذا الكلام رقت قلوب الملائكة على البشر
فقالوا یا الهنا كیف یتخلص الانسان من الشیطان مع كونه مستولیا علیه
من هذه الجهات الاربع فاوحی الله تعالى الیهم انه بقی للانسان جهتان
الفوق والتحت فاذا رفع یدیه الى فوق للدعاء على سبیل الخضوع ووضع
جبهته على الارض على الخشوع غفرت له ذنب سبعین سنة (وعن ابن عباس
(من بین ایدیهم) من قبل الآخرة (ومن خلفهم) من قبل الدنیا (وعن ایمانهم
وعن شمائلهم) من جهة حسناتهم وسیئاتهم (وقال ابو صالح الاولان الحق
والباطل والاخران الآخرة والدنیا (وقیل الاولان ان لم یمتنعوا عن محظور والآخران
وقوعهم فى المحذور) وفعل اتیان من وعن ایله تعدیه ایتمك سماعیدر (وقال
البیضاوی رحمة الله علیه وانما عدی الفعل الى الاولین بحرف الابتداء لانه منهما
متوجه الیهم والى الآخرین بحرف المجاوزة فان الآتی منهما كالمنحرف عنهم
المار على عرضهم ونظیره قولهم جلست عن یمینه قاشانی قدس الله روحه
بیوررلر كه ابلیس قبلدن كلمك مكر حقدن امین ایتمكله كاوب وفریفته مكر شیطان
اولانی حق كریمدر وغفوردر رحیمدر دیو مغرور (ولا تخف) دیوب طاعتدن
تثبیط ودور ایدر و بعدندن كلمك فقر وضیعهٔ اولاددن تخویف ایدوب
مستقبلده اولهجق طول عمر وامل دراز ایله نفسی واولادیچون مال جمعنه
ودفاین ادخارنه تحریص ایتمه سیدر وجانب یمیندن كلمك تزیین فضائل ایدوب
وعلم وفضیلتیله عجب ویروب رؤیت فضیلت ایله محجوب عن الحق ایتمسیدر
وجانب شمالدن كلمك اعمال معاصی ومقابحی ارتكاب ایتدیروب شهوات ولذاته
دعوت ایتمسیدر (وروزبهان بقلی قدس الله اسراره بیوررلر كه (من بین ایدیهم)

من جهة النفس والهوى (ومن خلفهم) من جهة الشهوة والمنى (وعن
ایمانهم) من طریق الدعوى (وعن شمائلهم) من طریق اظهارهم الشكوى
فى البلوى وایضا (من بین ایدیهم) من طریق القلب (ومن خلفهم) من طریق
العقل (وعن ایمانهم) من طریق الروح (وعن شمائلهم) من طریق الصورة
والنفس وایضا (من بین ایدیهم) من طریق الاسلام (ومن خلفهم) من
طریق الایمان (وعن ایمانهم) من طریق العرفان (وعن شمائلهم) من طریق
الایقان * پس فوق وتحت مذكور اولمدی اكا بناء كه موجبهٔ قرب اولان سجدهٔ
عبودیتده تحت موضع فنادر وفوق دخی محل كشف ومشاهده ومورد تجلیاتدر *
پس من العرش الى الفرش شیا طین ایله مالامال اولوب مردفانی به جمیعا
قریب اولسه لر ناكهان سبحات وجه قدمك سطوات انوار تجلیاتی سوراخ
سوزن مقداری درخشان اولدقده طرفة عین واقل من لمحة جمله شیاطینی
احراق واهلاك ومحو ونابود ایلر ❊ نظامی ❊ در عصمت این چنین
حصاری * شیطان رجیم كیست باری * چون حرز توام حمائل آمود * سرهنگی
دیو كی كند سود * ای طالب قابل ومستمع مقبل مرشدان راه حقیقت
وسروران طریقت بیوررلر كه جهات مزبوره دن هر بر جهتنده نفس ایچون
بحسب صفاتها حظوظات مختلفه اولوب فلذلك مفسرین محققیندن هر بری
مدخل شیطان اولان بقایای صفات نفسه تحصیل وقوف ایتمكله بر روجهله
تفسیر ایتمشلردر * پس كوش هوشك دوش قیل كه مظهر التوفیق والهدایه
نجم الدین الدایه نه بیورمشلردر شیطان دیر كه (لآتینهم من بین ایدیهم)
یعنی بنی آدمه قبل حسددن وسوسه كتوروب تزیین حسد ایدرم حتى
اكابر علما زمانلرنده اولان مشایخ عظامه حسد واحوال واعمال واقوالكله طعن
وانكار ایدوب آدم علیه السلام ایله حال ابلیس نیجه ایسه بو حسودلر
هم كندولر ضال اولور وهم كأن خیریت اظهاریله خلقی اغوا ایدوب مضلین
اولورلر (ومن خلفهم) یعنی من قبل التعصب اتیان وسوسه ایدوب امر ایدرم كه
متقدمیندن اولان صحابهٔ كرام وتابعین رضی الله عنهم ایچون سوء ظن وانواع
طعن ایلیه لر وعلماء دین ومشایخ كزین ماضیه یی قدح ایله بغض وعداوت واصناف
بهتان وافترا ایدوب وانلردن كورمدكلرین كوردك دیه لر وایشتمدكلرین
روایت ایده لر (وعن ایمانهم) یعنی افساد ذات البین قبلندن اتیان تسویلات
ایدوب اخوان دین میاننی افساد والقاء عداوت وبغضا ایدرم (وعن شمائلهم)

اهالی وقبائل واصدقا واقرباسیله ترك نصیحت ایتمك اتیان تسویلات ایتمكله انلره خیانت وطمع ایله امر ایدوب ترك امر معروف ونهی عن المنكر ومعاملاتده عامهٔ مسلمین ایله مكر وخدعه ایتدیردم وكذلك جانب ایدیلرندن عجب وریا ایله وسوسه ایدوب افساد طاعات ایدرم وخلفلرندن لاف وصاف ایله اتیان تسویلات ایدوب ایام سالفه ده انلردن صدور ایدن اعمال بری ذكر ایتدیروب وریاء وسمعهٔ اقران اوزرینه انكله مفاخره ومباهات ایتدیرمكله عمللرین حبط ایدرم (وعن ایمانهم) من قبل الادعا اتیان وسوسه وتسویل ایدوب من غیر المعانی احوال وحالات ادعا سن ایلیوب ومواجید وحالاتدن كندولرده اثر یوغیكن اظهار مواجید وحالات ایله امر ایدرم (وعن شمائلهم) من قبل الافترا اتیان وساوس ایدوب وقایع وكشوف ایله مرایات غریبه ومقامات كاذبه تسویل ایدرم وخاصة مریدلرك دخی جانب ایدیلرندن اتیان اعتراض ایله وسوسه القا ایدرمكه مشایخ ومربیلرینه معارضه ایلیوب اول سبب ایله قطع طریق ارادت طلب ایدرم واندن ماعدا مواهب ولایات وفواید صحبتدن اخراج ایدرم (ومن خلفهم) قبل تفریقدن اتیان وسوسه ایدوب تسویل حج وغزا وزیارات وتحصیل علوم ایله انلری صحبت مرشد كاملدن دور واخراج ایدرم زیرا صحبتده ظفر بوله مدیغم معنایه حالت تفرقده مظفر اولورم (وعن ایمانهم) من قبل الانبساط اتیان تسویلات ایدوب سوءادبه تحریص ایتمكله ترك تعظیم ایلیوب وانلری رتبهٔ قبولدن تنزیل ایچون توسیع مزاح فی الكلام ایدرم (وعن شمائلهم) من قبل المخالفة اتیان وسوسه ایدوب انلری مواردرده ایراد وسطوات غیرت ولایت ایله اهلاك وبعد القبول رد اولنماغیچون اوامر ونواهیٔ مرشد راه حقیقی ترك ایلمك امر ایدرم والهی سن اكثر بنی آدمك قوی وجوارحنی انلره انعام ایلدیككك سعادت دنیویه واخرویه ده شاكرین وطریق طاعات وتقربده مستعملین وحامدین بولمازسن زیرا انلری بنم باب اضلال واغواده نفسلرینه موافق وطبعلرینه مطابق ایلدیكیم تسویلات وتمویهاتمی قبول وسنك امر وفرمانكی رد ایتمشلردر دیوب ابلیس یمین وقسم وانسانی دیلدیكی كبی قدح وذم ایلدی وچونكه ابلیس ظنا بو مقوله كلمات سویلیوب بو معنانك اخذ تحقیقنده ودعوای مز بوره ادعاسنده اولدیسه حق جل جلاله شیطانه خطاب بالعتاب ایدوب (قال اخرج منها مذؤما مدحورا لمن تبعك منهم لاملأن جهنم منكم اجمعین) دیو بیوردی یعنی حق سبحانه وتعالی ایتدی ای ملعون (مذؤما مدحورا) وهر خیردن

ور حمتمدن مطرودا ومبعدا جنتمدن چیق زیرا سن نهایت شرده اولان غایت ذنب اوزرینه عزیمت ایلدك شول بنی آدمدنكه سن انلرك پیش وپس وچپ وراستلرندن اتیان تسویلات وتمویهات ایلدكده سكا اتباع والقا وامركی قبول ایدوب سنك اغوا واضلالكه فریفته اولورلر وشول ارباب ضلالت كه سكا تابع اولوب اضلالكی قبول ایلمین ضال ومضل اولنلره اقتدا ایلیه لر عزتم وجلالم حقیچون سزدن وتوابعكزك جمیعسندن جهنمی مالامال ایدرم ولذات نعیم ابدی واذواق بقاء سرمدی وكمالات روحانیه وحقانیه دن محجوبین اولدقلری حالده اسفل مراتب وجود اولان جهنم طبیعه ده مخلدین وانقلابات عالم تضاد وتقلبات كون وفساده نیران حرمان عن المراد ایله معذبین ایدرم ❊ قاسم انوار ❊ الا ای نفس خودكامی وخودبین * ازآن كشتی اسیر سجن سجین * چه چین درابروآوردی كه كشتی * اسیر لعبتان چین وماچین * جهان اندر جهان آواره كشتم * فویل ثم ویل للمساكین * دلم را زنده كردانید وصلت * چو باد صبحدم بربرك نسرین * خدایا از بلای بد نكه دار * بحق حرمت طاها ویاسین * آه ای عاجز ومسكین حق تبارك وتعالینك رحمت بی پایان واحسان وغفرانی عبادی اوزرینه توجه له نثار اولدیغن ملاحظه قیلكه بنی آدمه كمال رحمتدن تنبیه ایدوب بیورركه (یابنی آدم لا یفتننكم الشیطان كما اخرج ابویكم من الجنة ینزع عنهما لباسهما لیریهما سوآتهما انه یریكم هو وقبیله من حیث لا ترونهم انا جعلنا الشیاطین اولیاء للذین لا یؤمنون) ❊ عطار ❊ مبر فرمان این شیطان توزنهار * كه كرداند ترا اوخوار ومردار * مبر فرمان شیطان وجدا شو * ازین شیطان وبد نفسی رها شو * مبر فرمان شیطان ومیندیش * حجاب نفس رابردار از پیش * آه ای غافل بیچاره وجكری جراحات اغوای شیطان ایله پرپاره * ایمدی بو كاچاره درگاه كرد گاره آه وزار ایله جرمكه استغفار ودردكه چاره طلبندن غیری چاره یوقدر * پس سندخی آدم علیه السلام كبی الهی یولمی شاشدم ونفسمه ظلم ایتدم دیوب یاش پرنه قان اغله ماننده ابلیس (بما اغویتنی) دیوب مردود ابدی اولمه پس ❊ مثنوی ❊ كفت آدم كه ظلمنا نفسنا * آدم ربنا ظلمنا انفسنا دیدی ❊ مثنوی ❊ اوزفعل حق نبد غافل چوما * آدم علیه السلام فعل حقدن بزم كبی غافل دكل ایدی بعض نسخه ده * اوزفعل خود نبد غافل چوما * واقع اولمشدر یعنی آدم تابع ابلیس اولان جبریلر كبی كندو فعلندن واختیاری جزؤیسندن غافل

دكل ايدى وشر وخير حق تعالى نك مخلوقى اولديغن دخى بيلوردى نه جبرى ونه
قدرى ايدى ديمكدر بو بيت شريف (قالا ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا
لنكونن من الخاسرين) آيت كريمه سنه اشارتدر وبو آيت كريمه يه متعلق
اولان قول مفسريندن بعضى بوندن اقدم قصهٔ تخبيرانده * م * ربنا انا ظلمنا
كفت واه * يعنى آمد ظلمت وكم كشت راه * بيتنده ايراد اولنوب بعض تحقيقاتى
بو محلده ذكر اولنه ديمشيدى * ايدى كوش هوشك دوش قيلكه آدم ايله حوا
عليهما السلام نيجه نياز ايلدى مناجات ايديلركه الهنا اكا پروردكارا بزى ابليس
اضلال ايدوب اكل كندم ايتمكله شدايد عظيمه يه كرفتار ودنياده كد عيش
ايله كارمزى دشوار ايدوب ونفسمزه ظلم ايلدك اكرسن بزى مغفرت ورحمت
ايلمز ايسك لابد بز خاسريندن اولورز ديديلر واشك فراوان دوكديلر ❊ عطار ❊
زشرم وخجلت آنجا كاه آدم * بعجزى بركشاد آن لحظه اودم * زبان بكشاد
كاى داناى اسرار * تو ميدانى چه كويم من بكفتار * تودانايى من اينجا كه چه كويم
* ستاده مبتلا وزردرويم * كنه كارم فتاده درچه كل * كه از قوات نبودم
آكه دل * مرا ابليس كرد اينجا بخوارى * نكردم من زرازت پايدارى *
مرا ازره ببرد وكرد رسوا * تو ميدانى كه هستى ذات يكتا * بدى كردم بنفس
خويشتن من * شدم تاريك بى شك روز روشن * وليكن من زخود ديدم
نه شيطان * تو ستارى وهم غفار ورحمان * قيل ان آدم عليه السلام اكل
من الشجرة وهو ناس لنهى الله اياه عن اكله منها وكان اكله منها ظلما لنفسه
وعصيانا لربه وان كان فعله ناسيا فان النسيان جائز المؤاخذة عقلا فكان
جائز المؤاخذة شرعا الا ان الله تعالى تفضل على امة محمد صلى الله عليه وسلم فرفع
عنهم الخطأ والنسيان وما استكرهوا عليه كما قال عليه السلام (رفع عن امتى
الخطأ والنسيان وما استكرهوا عليه) معلوم اوله كه امم سالفه بينهم و بين الله
تعالى كندولردن خطاء ونسيانا صدور ايدن جرائمده مؤاخذه اولنورلردى
لكن امت محمدك امم سائره اوزرينه فضيلتلرى اولمغله بشفاعة نبيه وحبيبه
عليه السلام حق جل وعلا كندو فضل واحسانندن امت محمدك اوزرندن
رفع حرج ايليوب سهو ونسيان وخطا ايله واقع اولان زلاتى عفو ومغفرت بيوروب
مؤاخذه ايلمدى فاما غرامات وضمانات كه خطاء واقع اولان قتل ايچون حكم
اولنان ديت وآخرك متاعنى ناسيا ومخطأ احراق وافساد ايدن ضمان
و بين الناس بونك امثالى واقع اولان احكام حدود الله باقيه قالوب او مقوله ده

كرك عمدا وكرك خطاء اجراى احكام شرعيه اولنور ومفسرين رحمهم الله
بو بابده ايراد سؤال وجواب باصواب ايله دفع اشكال ايدوب بيورورلر
❊ السؤال ❊ انبيا ومرسلين رب العزتدن مسئلت مغفرت ايلسه‌لر
شوندن خالى دكلدركه ذلك السؤال اجابت بيوريله وياخود مستجاب
اوليه دعالرى مستجاب اولمامق خود شان انبيا عليهم السلام روا دكلدر
* پس حق سبحانه وتعالى مسئلت انبيايى اجابت بيورر بو تقديرجه معناى مغفرت
ايسه ستردر * پس آدم عليه السلام مغفرت زلاتده ايلديكى مسئلت عند الله
لاحق اجابت اولوب (فتلقى آدم من ربه كلمات فتاب عليه) بيورلمشدر مع هذا
حق سبحانه وتعالى حال آدمى ستر ايتميوب الى يوم القيام (وعصى آدم ربه)
ودخى (فازلهما الشيطان عنها فاخرجهما مما كانا فيه) قول كريمى ايله
مذكوردر * پس مغفرت بلاستر نيجه اولور ❊ الجواب ❊ بوكا برقاچ
وجهله جواب ويرمشلر برجواب بودركه معلوم اوله كه ستر ذنوبده اولان
مغفرتكاه خلقدن ستردر بو وجهله ستر كه بين الخلق ظاهر اولماز وذكر دخى
اولنمازو كاه اولوركه ستر اثر ذنبده اولور وآثار ذنوبك ستر ومغفرتى صاحب
الذنب اولان كمسنه زلاتيله مؤاخذه اولنميوب ذنوبندن تجاوز اولنمقدر * پس
برموجب (حسنات الابرار سيئات المقربين) انبياء عظام عليهم السلامدن زله
صغيره صدور ايلسه انلره عظيمه كورينوب عند السؤال بو وجهله مشغول
اولورلركه ستر عن الناس وكتم عن الخلق خاطره ايتميوب بلكه تجاوز ومغفرت
ايله اثر زلاتك سترى وعند الله عتاب اولنمامغى رجا ايدرلر * پس الله سبحانه
وتعالى دخى اجابت بيوروب تجاوز عن الزلات ورفع مؤاخذه ايدرو برجواب
دخى بودركه يحتمل كه حق سبحانه وتعالى بومقوله نك اظهار وافشاسيله
غيريلرينى ايقاظ وتنبيه اراده بيوروب حتى خلق عالم متفطن اوله‌لركه انبياء
عظام عليهم السلامى بعظم شانهم وجليل قدرهم زلهٔ حقيره وصغيره ايله توبيخ
جائز اولدقدن صكره عوام الناس خود معاتب ومعاقب اولمق اولى بالطريق قدر
و برجواب دخى بودركه برموجب (وما الله بغافل عما تعملون) تحقيقا حق جل
وعلا غافل دكلدر ديو بشهود وايقان عبادى بيلمك ايچون اظهار ايلدى
العلم عند الله (وفى هذه الآية دلالة على قول المعتزلة لانهم يقولون الصغائر
مغفورة باجتناب الكبائر ثم من قولهم ان الرسل والانبياء معصومون عن الكبائر
وزلة آدم لاشك انها صغيرة لما ذكرنا ثم قوله (وان لم تغفر لنا وترحمنا

مطلب
سعادت آدم وشقاوت ابليس بخمسة اشياء

لنكونن من الخاسرين) فاذا كانت الصغيره مغفورة عندهم لم يكن له ان يعذبه عليها من حيث الحكمة حتى لو عذبه يكون جائرا على قولهم فيكون قول آدم (وان لم تغفر لنا) على مذهبهم كأنه قال ان جرت وظلمت علينا (لنكونن من الخاسرين) وهذا قبيح من القول نعوذ بالله من ذلك نقلت هذه من تفسير القرقاس (وفى تفسير الكبير ان هذه الآية تدل على صدور الذنب العظيم من آدم عليه السلام الا انا نقول ان هذا الذنب انما صدر عنه قبل النبوة وعلى هذا التقدير فالسؤال زائل قال ابن عطيه اعتراف من آدم وحوا عليهما السلام وطلب للتوبة والستر والتغمد بالرحمة فطلب آدم هذا وطلب ابليس النظرة ولم يطلب التوبة فوكل الى رأيه) وعلمادن بعضيسى ديمشلر كه سعادت آدم عليه السلام بش شيئله وشقاوت ابليس دخى بش شيئله در يعنى سعادت آدم مخالفته اعتراف وذنوبنه ندم ونفسنى لوم وتوبه يه مسارعت ورحمت حقدن مأيوس اولمامق ايله در وشقاوت ابليس ذنوبنه اقرار واعتراف ايلمامك ونفسنى لوم ايلمامك وغوايتى اضافت الى الرب ايتمك وطلب انظار وقنوط من الرحمة ايلديكيدر وارباب كشف وايقان واصحاب ذوق ووجدان بيوررلر كه ظلم بو محلده حقايق مقامه جهل ومقام مشاهده حقده طلب حظ نفسدر * پس آدم ايله حوا عليهما السلام مقام تلوينده اقرار بالجهل ايلديلر زيرا اول زمانده مقام تجريد توحيدده اولهلردى نفسنى لوم وبلكه ذكر دخى ايتمزلردى اكا بناء كه مقام توحيدده نفسك پرشيده قدرتنى كورمك شركدر ديمشلر (كما قيل من لام نفسه فى مقام التوحيد فقد اشرك (قال الحسين الظلم هو الاشتغال بغيره عنه (وقال الشبلى ذنوب الانبياء تؤديهم الى الكرامات والرتب كما ان ذنب آدم يؤدى الى الاجتباء والاصطفاء وذنوب الاولياء تؤديهم الى الكفارة وذنوب العامة تؤديهم الى الاهانة (وامام قاشانى طيب الله انفاسه بو آيت كريمهنك تفسيرنده بيوررلر كه آدم ايله حوانك (ربنا ظلمنا انفسنا) قوللرى نفس ناطقهنك من جهة الطبيعة انطفاء نور وانكسار قوتنه تنبيهدر ونفسده اولان داعيك تجرد ايله طلب كماله حصوليدر (وان لم تغفر لنا) يعنى الهى سن اكر بزى انوار روحانيه ايله الباس وانوار من بوره اوزرمزه مشرقه اولمغله افاضه ايلمزايسك (وترحمنا) وافاضهٔ معارف حقيقيه ايله رحمت ايلمز ايسك (لنكونن من الخاسرين) لابد ماده سعادت ابدى وبقاء سرمدى اولان استعداد اصلى يى دار فنايه

صرف ايله اتلاف ونقص طبيعى يه ملازمت ايله كمال تجرددن محرومين زمرهسندن اولورز ديديلر * پس آدم عليه السلام بو وجهله تضرع وزارى وتوبه واستغفار ايدوب وجميع اشيانك خالق وجمله مكوناتك موجدى وفعلك دخى خالقى حق اولديغنى عارف اولوب غافل دكل ايكن ﴿ مثنوى ﴾ در كنه اواز ادب پنهانش كرد * حين صدور فعل ذنبده آدم عليه السلام ادب رعايت ايلديكندن فعل حقى پنهان ايلدى يعنى ابليس كبى ترك ادب ايله فبما اغويتنى ديديكى كبى حقه خطا اضافت ايتميوب ظهور فعلى نفسندن طوتوب بلا تعلق لاراده الازلية برشى ظاهر اولمازبنم نه كناهم وارسن بويله تقدير ايتمشسك ديو حقه زبان درازلق ايتمدى ومراسم مراعات عبوديت ايدوب ﴿ مثنوى ﴾ زآن كنه بر خود زدن او بر بخورد * لاجرم آدم عليه السلام اول جرم وخطابى كندو نفسنه اسناد ايلديكندن ثمرات مغفرت ووفا كه رحمت تناول ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ بعد توبه كفت اى آدم نه من * حضرت الله بعد از معرفت كناه ايتدى اى آدم وبركزيدهٔ حضرت من ﴿ مثنوى ﴾ آفريدم در تو آن جرم ومحن * اول جرم ومحنتلرى سنده بن خلق ايتمدمى نه من لفظنك معناسى مصراع ثانيده اجرا اولنمشدر يعنى سنده اولان ذنوب ومحن خود بنم خلقمدر ﴿ مثنوى ﴾ نه كه تقدير وقضاى من بدان * وسندن ظهور ايدن جميع افعال واقوال واحوال بنم تقدير وقضام دكلمى ايدى قضا وتقديرم ايدى پس اى آدم ﴿ مثنوى ﴾ چون بوقت عذر كردى آن نهان * وقت عذرده آنى نيچون پنهان ايلدك سن خود بو معنايى عارف ايدك ﴿ مثنوى ﴾ كفت ترسيدم ادب نكذاشتم * آدم عليه السلام ايتدى الهى سيدى ومولاى سنك عقابكدن خوف ايلدم ترك ادب ايلمدم ﴿ مثنوى ﴾ كفت هم من پاس آنت داشتم * حق سبحانه وتعالى ايتدى اى آدم سنك اول آنيكى دخى بن حفظ طوتدم يعنى يا آدم ترك ادب ايتميوب مراسم رعايت آداب عبوديت ايلديكك دخى سنك اوزريكه سبق ايدن عنايت ازليه مددندر وسنى بو وجهله محفوظ قيلديغم بنم احسانمدر * ايمدى عذركى مقبول ورعايت ادب ايلديكك حفظ ايلدم ديمك اولور ﴿ عطار ﴾ پس آنكه حق تعالى كفت آدم * عجب عجز آورىدى اندرين دم * زعجز خويشتن مسكين نمودى * كنون اسرار مارا درفزودى * بدى كردى بد آمد نيز پيشت * ولى مرهم نهم برجان ريشت * كنون بيرون زجنت بى عقوبت * بسى باشد ترا اندوه ومحنت * بلاى قرب ما كش اين زمان تو * كه بخشيدم در اينجا رايكان تو *

تو با من باش هر جایی که باشی * دمی باید زما غافل نباشی * تو با من باش اندر
درد و محنت * که ناکاه تدهم هر لحظه راحت * تو با من باش اکنون راز کفتم *
نمود عشق باتو باز کفتم * بهر کاری که پیش آید مرا تو * درون جان نکر در من
لقا تو * مرا بر خوان که یاستار سبحان * وجود آدم از این غم تو برهان * ایمدی
ای نور دیدهٔ پدر و جکر پارهٔ مادر ❊ مثنوی ❊ هر که آرد حرمت او حرمت برد ❊
هر کیم که حرمت کتورر اول کسنه حرمت ایلدر یعنی بر موجب (هل جزاء
الاحسان الا الاحسان) ادب واحسان صاحبلرینه حق تعالی دخی رحمت
وغفران وجنتلرین اکا مکان ایدر ❊ مثنوی ❊ هر که آرد قند لوزینه خورد ❊
هر کیم که قند کتورر سکری بادم حلواسی یبر * یعنی بر فحوای کریم
(من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) هر کس اعمال حسنه‌دن حضور حقه
عن خلوص نه کتورر ایسه اون او لقدر خیر بولور قال الله تبارك وتعالی
(ومن یعظم حرمات الله فهو خیر له عند ربه) حرمات حقوق واجبه‌در واکا
حرمت مراعات وتعظیم‌در واول مراعات حقوق طاعته موافقتدر * فلهذا

مطلب في تحقيق الحرمة

عبد الله انصاری رضی الله عنه منازل السائرینده بیوردیلر که (الحرمة
هی التحرج عن المخالفات والمجاسرات (وقال القاشانی فی شرحه فان التحرج
هو تضیق النفس فی التجنب عن المخالفات فی الاوامر والمجاسرات بالاقدام
علی المناهی والمحارم * ایمدی معلوم اوله که حرمتده درجات کثیره واردر لکن
درجهٔ اولی عبد الله انصاری تحقیق وامام قاشانی شرح ایتدیکی اوزره
بیان اولنوب حق سبحانه وتعالی بر عبدی مستهدی یه درجهٔ اولیده اولان
حرمتی توفیق ایدرسه درجهٔ آخر دخی بفضل الله تعالی کشفا وعیانا وذوقا
ووجدانا میسر اولوب تقریر وتوضیحه احتیاج قالمز واکر درجهٔ اولده بولنمزسه
هزار وهزار درجات ذکر اولنسه ذره وشمه بهره بولماز ❊ کمال خجندی ❊
کسی که دوست ندارد زجان ندارد حظ * که چشم دور زجان از جهان ندارد
حظ * بزاهد این سخن تو اثر نکرد کمال * درخت خشک زآب روان ندارد حظ *
(فاعلم ان الحرمة تعظیم الامر والنهی لا خوفا من العقوبة فیکون خصومة
للنفس ولا طلبا للمثوبة فیکون مسترقا للاجرة ولا شاهدا للجد فیکون متدینا
بالمرایات فان هذه الاوصاف کلها شعب من عبادة النفس) یعنی حرمت اتیان
مأمور به ایله امری تعظیم ومنهی عنهدن انتها ایله نهی حرمت وتفخیمدر
وتعظیم مزبور شول عبد آکاهك کاریدر که عارف عظمة الله اولوب عبادت

حق تعظیماله ایلیه زیرا عبد حقیرك مولاسنه مخالفتی جائز اولمیوب بلکه اوزرینه
طاعتی واجبدر یعنی عبد مطیع وفا بحق عظمة ربه واداء لحقوق عبودیته
خالصا ومخلصا لوجه الله لا خوفا من عقوبة الله طاعت حق اوزرینه واجب
ایتمکدر زیرا ترك طاعت ایله نفسنه عقاب اولنمامغیچون افندیسنك عفونی
مطالبه وعند الطاعة لاجل نفسه مخاصمه ایدن عبد عبد سوء وبندهٔ
کستاخدر اکا بناء که اول کسنه‌نك عبادتی طوعا اولمیوب بلکه کرهادر زیرا
خوف من العقوبة ایتمسیدی عبادت دخی ایتمزدی فاذا کان کذلك اول کسنه
لاجل الخلاص من العقوبة نفسنه عبادت وامر ونهی تعظیم قیلدیغی لنفسه
حق ایله خصومت اولور خصومت ایسه جدالدر کقوله تعالی (وهو فی الخصام
غیر مبین) وقد جاء الجدال مع الله عن الغیر فی القرآن کما قال تعالی (ها انتم هؤلاء
جادلتم عنهم فی الحیوة الدنیا فمن یجادل الله عنهم یوم القیامة) وامر ونهیك
تعظیم وحرمتی طلب ثواب ایچون دخی اولمامق کرکدر زیرا طاعتی اجرت
ایچون ایتمش اولور زیرا اجیر اولان مستأجردن اجرت المق ایچون خدمت
ایدر * پس او مقوله کسنه عبد اجرت اولوب عبد مولی اولماز زیرا لاخذ الاجرة
خدمت ایدردی اجرتی الدیغی کبی باب سیدی ترك ایدر فاما عبد مولی بونك
خلافیدر یعنی عبد مولی ملازم عتبهٔ علیهٔ باب سعادت سیدا اولوب مقابلهٔ عملده
توقع اجرت ایتمز واجرت ایچون نفسنده استحقاق دخی کورمز اجرت ایسه
نفسك مصالح ومنافع وحضور وراحتی ایچون مطلوبه‌در بو تقدیرجه اجیرك
عبادتی حقیقتده نفسی ایچون اولور وعبد مطیع طاعتده شاهد جد دخی
اولمیه یعنی نجات وکمالده جدنك تأثیری ملاحظه سیله ویاخود لنفسه جدنده
فعل کورمکله شاهد جد اولمیه زیرا طاعتده اغیاره نظر ایدن متدین بالریا
اولور خصوصا رؤیت نفس اوله زیرا نفس شر اغیار در پس بو مرتبه‌ده
اولان دخی عبد نفسدر * ایمدی صفات مزبوره‌دن پاك ومصفا اولمیانلرك
بریسی حرمت حقدن برشیده بولنیوب بو مقوله‌نك صدور ایدن عباداتی
نفسك فروع وشعوبندن معدوده اولور رفافهم جدا ❊ شعر ❊
انهم یعبدوك من خوف نار * ویرون الثواب فضلا جزیلا * اولان یسکنوا
الجنان فلیسقوا * من عیون ریاضها سلسبیلا * لیس لی فی الجنان یا قوم رأی *
انا لا ابتغی بحبی بدیلا * اصمعی حکایت ایدر که بعض سواحلده فقرادن برجماعته
ملاقی اولدمکه بکاء شدید ایله تبکی ایدرلردی وایچلرندن بر رجل شاب

تبسم وضحك ايدردی پس شاب مزبوره كندوحا ايله اول اغلشان قومك
حالنی سؤال ايتدكده اشبو ذكر اولنان ابياتی انشا ايلدی * پس اول شابه
ايتدم يافتی حبيبكه نه عجب جرأت ايلدك اكر محبوب سنی طرد ايدرسه حالك
نيجه اولور ديدم پس فی الحال بو شعری دخی لنفسه انشا ايلدی ❊ شعر ❊
انا ان لم اجد من الحب وصلا * رمت فی النار منزلا ومقيلا * ثم ازعجت اهلها
بندائی * بكرة فی جحيمها واصيلا * معشر المشركين نوحوا علی * انا عبد
احب مولی جليلا * لم اكن فی الذی ادعيت محقا * فجزانی به العذاب طويلا *
ای عاشق بيچاره حب الهی عاشق مسكينی مجبور ايدوب مكردن امين اولمغله
حكم ايلمش پس مقام محبت شهودده . اولان مقام حرمتك فوقندهدر كوش
هوشك دوش قيل كه خدای متعال عاشق صادقلرينك حقنده نه بيورر
قال تعالی (اولئك لهم الامن وهم مهتدون) ❊ سيد ❊ يارك جفاسی جمله
وفادر جفا دكل * ياری جفا قيلور دين اهل وفا دكل * معشوق هر نه قيلسه روادر
محبنه * الافراقی اودينه يافق روا دكل * هر كيمسه نك كه قبله سی ای جان سن
اولمه دك * ايراغه دوشدی كعبه دن اهل صفا دكل * قانی جهانده ای كوكل
اول وحدت اهلی كيم * يوز بيك بلا ومحنت ايله مبتلا دكل * صبرك شرابی كرچه
مفرحدر ای حكيم * عاشقلرك دوآسی بو ايجی دوا دكل * وصلكدن اول كدا كيم
ايرشدی مرادنه * معنيده بلكه شاه جهاندر كدا دكل * صورتده آدم اوغلی ومعناده
ديو اولان * اولدر كه حق تانمامش آشنا دكل * صورتده كرچه ادی بشردر
نسينك * معنيده هر حجرك آدی كيميا دكل * آه وآه ای مرد طالب راه وراغب
عشق الله دل شمعنی شعلهٔ عشقله ياندر كه عاشق حالنی بيله سن وجميع مقامات
ومراتبی رفرف عشق زبر ران ايتدكده . تحت اقدامده مشاهده ايده سن
* ايمدی عاشق قدرنی عاشق وعشقك حرمت وتعظيمنی عشق بيلور * عاشق
ايسك كل برو * عاشق دكلسك قال كيرو * زيرا كه ❊ مثنوی ❊ طيبات
از بهر كه للطيبين * طيبات كيمك ايچوندر كما قال تعالی (الطيبات للطيبين
والطيبون للطيبات الخبيثات للخبيثين والخبيثون للخبيثات) ايمدی كوزم نوری
❊ مثنوی ❊ يار راخوش كن برنجان وببين * ياری خوش ايله خوشلق
كور ورنجيده . قيل رنج كور * يعنی امر حقه تسليم اول احسان كور
ومخالفت قيل عذابه كير وياخود يار وفادار اولان روح پايداری احكام
نفسدن پاك وعشق حق ايله خوش دل وچالاك قيل خوشلق كور وخرم

غفلت ايچوب حب ماسوا ايله رنجيده قيل آنش بعد وفراقده ناخوشلق كور
❊ كمال خجندی ❊ بی خدمت توكس بجهان خدمتی نيافت * شاهی كه
چاكر تو نشد حرمتی نيافت * در نامهٔ سعادت خود درد مند عشق *
بی داغ محنتی رقم دولتی نيافت * تا غم نخورد درد نيفزود قدر مرد * تا لعل خون
نكرد جكر قيمتی نيافت * دل زآن لب ودهان نتوانست بردجان * بودش
مجال تنك مكر فرصتی نيافت * بی خنده توكان نمك خوان رحمتست * جان از نعيم
هر دو جهان لذتی نيافت * پشمينه پوش خرقهٔ سالوس تانسوخت * از جامهٔ
خانهٔ كرمش خلعتی نيافت * چندان كه باز جست در اعمال خود كمال * مقبولتر
ز ترك ريا طاعتی نيافت * پس هر كس اكر خير واكر شر عملنه كوره جزا بولور
ودخی (ان احسنتم احسنتم لانفسكم وان اسأتم فلها) فحوای كريمی اوزره
هر كشينك نيك وبدی كندويه راجع اولور * پس جبری اختياردن فرق
ايچون برمثال واضح كتوروب حضرت مولانا بيوررلر كه ❊ مثنوی ❊
يك مثال ای دل پی فرقی بيار * ای كوكل فرق ميان جبر واختيار ايچون برمثال
كتور ❊ مثنوی ❊ تا بدانی جبر را از اختيار * تا كه جبری اختياردن بيله سن
وتشخيص وتمييز قيله سن فی المثل ❊ مثنوی ❊ دست كان لرزان بود در
ارتعاش * دست كه اول ارتعاشدن ترجی اوله ❊ مثنوی ❊ وآنكه دستی را
تو لرزانی زجاش * واول بر يد ايدبكه انی يرندن سن لرزه يه كتورورسن ❊ مثنوی ❊
هر دو جنبش آفريدهٔ حق شناس * اكر رعشه دن حاصله اولان
حركت اضطراری واكر كندك تحريك ايلديكك حركت اختياری
ايكيسی دخی حق سبحانه وتعالينك خلق وايجادنی اكله وآفريدهٔ خدا بيل
❊ مثنوی ❊ ليك نتوان كردن اين باآن قياس * لكن حركت اختياریٔ حركت
اضطراری يه قياس ايده مزسن اكا بناء كه ❊ مثنوی ❊ زان پشيمانی كه
داری لرزهاش * اول حركتدن نادم وپشيمانسن كه اكا اختيار كله لرزه و يردك
❊ مثنوی ❊ مرتعش را كی پشيمان ديديش * امام مرتعشی اول حركتدن
نجه پشيمان كوردك بعض نسخه ده دخی مصراع ثانی * چون پشيمان نيست
مرد مرتعش * واقع اولنشدر يعنی مرد مرتعش نيچون پشيمان دكلدر زيرا
مجبوردر معلوم اوله كه رعشه برمرضدر كه عارض اولان كيمسه نك النی دترهدر
وعلت مزبوره يه مبتلی اولنلرك اكثری مدمن خمر اولنلردر پس حضرت
مولانا قدس سره بو مثالده نكته قصد ايدوب جبر ممدوح ايله اختيار

جزئی وجبری وقدری بینی بو وجهله فرق ایدرکه فی الحقیقه بین الخواص
بر جبر واردر که خواص عباد الله انی اظهار ایتمکه قادر دکلدر وافشاسنده
مجبوردر مثلا بو طائفه شول باده نوش اولنلرك مرتعشنه مشابه درکه اللرنده
رعشه واردر * پس عشاق الهی دست ساقیٔ بزم ازلیدن شراب عشق
لایزالی وسلسبیل وصالیدن مالامال طاولر ایچوب وهر کزدهان جانندن جام
مصفای محبت منفك اولمیوب مدمن خمر فنا اولان محو و بیهوش ومست
مستغرق ومدهوش عشق ومحبت ووجد وحالت ایله لرزان و بی سامان
هر کارنده مجبوردر وانلك هر عیبی هنر وهر سیئاتی حسناتدر واندن صدور ایدن
فعل اضطراریدن عاشق مجبور نادم و پشیمان دکلدر اما عشق ومحبتدن
بی لذت ایکن دعوای محبت ایدوب حظوظات نفسانیه اقتضاسیله عرایس
مناهی و بعض شطحیاته مدید جرأت و زبان درازلق ایلیان مقلدهٔ بی مذاقك
بی اختیارم دیدیکی همان جبریه نك بی اختیارم دیدیکی کبیدر که بالآخره
آنکله معاقب اولوب اومقوله حرکات ناشایسته وغیرمرضیه ایلدیکندن ندامت
چکر ﴿ سید قاسم انوار ﴾ هر که هشیار درین دیر مغانش مکذار * سر تسلیم
ندارد سرش ازتن بردار * من همان لحظه بدریای یقین تورسم * که دلم
ابر کرم کرد دو چشمم در بار * ساقی از روز ازل بندهٔ مسکین تو یم * دفع مخموری
ما جام رها کن خم آر * هر کسی راز شرابات خدا بخش رسید * زاهد آمد که
مرا بخش ولیکن خروار * هر که منصور شد او جام انا الحق برداشت * چون
تو منصور شدی جام انا الحق بردار * کر زمستان حق دروه تحقیق و یقین *
باده مینوش تو بیکانهٔ مستان مشمار * قاسمی در دو جهان برخور از آن یارنکو *
تا نهم نام تو در هر دو جهان برخوردار * و بالجمله مذکوره اولان مباحث
جبر وقدر متکلمینك طریقی وقوانین عقله مبتنیدر ارباب ذوق وشوق
واهل محبت وعشق ایسه حالات عقله چندان ملتفت اولمازلر فلهذا کاشف
اسرار قیومی جلال الدین الرومی قدس سره بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾
بحث عقلست این چه عقل ای حیله کر * ذکر اولنان بحث بحث عقلدر بونه عقلدر
ای حیله کر استفهام انکاریدر یعنی ای عقلنه اعتماد ایلیان حیله بند سن اعتماد
ایلدیکك عقل جزوی خود عقلدن معدود دکلدر زیرا عقل انبیا واولیاده
اولان عقل کلیدر * پس بزده اولان عقل جزئینك بر وجهله فائده سی وآنکله
اولان بحثك منافعی یوقیدر دیرایسك عقل جزئینك فائدهٔ بحثی شوقدرجه

اوله که ﴿ مثنوی ﴾ تا ضعیفی ره برد آنجا مکر * تا کیم بر ضعیف وخالی الذهن
اولان کمسنه مکر کیم جبر واختیار سمتنه یول ایلنه وعقلی یتدکجه جبر واختیار
بینی فهم ایدوب جبری وقدری اولمیه والا ﴿ مثنوی ﴾ بحث عقلی کر درو مرجان
بود * فرضی عقلی اولان بحث اکردر و مرجان دخی اولسه ﴿ مثنوی ﴾
آن دکر باشد که بحث جان بود * اول بحث که جان بحثی اوله غیری درلو اولور
بحث عقلی اکا مانند اولماز واکا عقل ایرشمز ﴿ مثنوی ﴾ بحث جان اندر مقام
دیکرست * بحث جان برغیری مقامده در ﴿ مثنوی ﴾ بادهٔ جانرا
قوامی دیکرست * جان باده سنك براوزکه قوامی وماوراء عقلده بر عجب
کیفیتی واردر ﴿ رباعی ﴾ از لذت عاشقی چو مسرور شوی * در اشکر عاشقان
چو منصور شوی * از ظلمت خود اکر دمی دور شوی * در نور شوی وعاقبت
نور شوی * ﴿ مثنوی ﴾ آن زمان که بحث عقلی ساز بود * اول زمانده
عقله منسوب اولان بحثك دوزنی ورونق واعتباری وارایدی ﴿ مثنوی ﴾
این عمر با بو الحکم همراز بود * بو حکایه سی اولنان عمر رضی الله عنه ابو الحکم ایله
همراز ایدی مقدما ابو جهلك کنیتی ابو الحکم ایدی واسمی انك دخی عمر ایدی
وابو جهل امر دنیایه متعلق اولان تدبیر وتدارك و بحث وجدلده ماهر اولمغله
رحمة للعالمین حضرت سید المرسلین علیه الصلوة والسلامك عنادا وجحودا
رسالتنه اقرار ایتمیوب طریق ایماندن فرار وشرك وکفری اختیار ایتمکله
حکمك ضدی اولان ابو جهل دینلکه کنیت و یرلدی وعقل وتدبیری
کندینی مخلد فی النار اولمقدن خلاص قیلمدی * پس عمر رضی الله عنه
قبل التشریف بالاسلام ابو جهل ایله دمساز ایکن ﴿ مثنوی ﴾ چون عمر از عقل
آمد سوی جان * چونکه عمر عقلدن جان جانبنه کلدی یعنی عقل معاشی
ترك ایدوب حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلمه خلوص قلب ایله ایمان
کتوروب صاحب کشف وایقان واهل ذوق ووجدان اولوب کوکله کلدی
وتابع روح اولدی ﴿ مثنوی ﴾ بو الحکم بو جهل شد در بحث جان *
بو الحکم اول عین جان اولان عمرك بحثنده وحقایق ولطائفی بیلمکده بو جهل
اولدی وکندو کندویه عذر ایدوب ظلمت جهلك ایچنده بی نور وابلیس کبی
رحمت حقدن دور اولدی ﴿ بیت ﴾ الناس کناه اباحکم * والله کناه اباجهل
﴿ مثنوی ﴾ سوی حس وسوی عقل او کاملست * ابو جهل حس ظاهری سمتنده
وعقل جزوی جانبنده کاملدر و یاخود ابو جهلك حس وعقلی جانبی کامل ده در

مثنوى ❊ كرچه خود نسبت بجان اوجاهلست ❊ اكرچه جانه نسبت
ابوجهل خود جاهلدر يعنى كرچه عالم معنى وملكوتده جاهل اماعقل
جزؤى وحس ظاهر يده ماهرايدى ولكن لازم اولان ملكوت اعلى ومعرفت
نفس ومبدأ ومعاد ورسول عليه السلام ايمان وانقياد ايدى انلردن غافل
اولمغله علوم حسيه سى نفسنه نجات ويرمدى ❊ ايمدى اى مؤمن موحد
❊ مثنوى ❊ بحث عقل وحس اثر دان ياسبب ❊ حسى وعقلى اولان بحثى
اثر وياخود سبب بيل بو بيت شريفده اف نشر مشوش واردر زيراعقلك
انتقالى مؤثردن اثره وحسك انتقالى اثردن مؤثره در واثردن مؤثره اولان انتقاله
انى ومؤثردن اثره اولان انتقاله لمى اعتبار ايدرلر الحاصل ابحاث عقليه وحسيه
يا اثردن مؤثره استدلال وياخود سببدن مسببه وياخود وجود ملزومدن
وجود لازمه انتقالدر زيرا عقل وحواس مراتب اسباب ومظاهر وآثاردن
تجاوز ايدەمز وماوراى طبيعته اوچه مزفاما ❊ مثنوى ❊ بحث جانى ياعجب
يا بوالعجب ❊ جانه منسوب اولان بحث وجدانى ياعجبدر وياخود بوالعجبدر
يعنى عقل دراك جان يولنه كيدنلرك كرد پاين كوره ميوب وعشق پاين
چكه ميوب جان بحثى اعجب عجايب وافضل مواهبدر ❊ ايمدى جبر وقدر بحثى
قيل وقال وجدال عقل پرعقالدر ❊ پس بو مقوله بحثى ارباب جدله ترك ايدوب مورث
كثرت اولان اقوال استماعندن اصحاب وجد وحالى عفو وخلاص ايله
زيراكه ❊ مثنوى ❊ ضوء جان آمدنماند اى مستضى ❊ اى طالب ضياى
نور عرفان وراغب پرتو اشعهٔ آفتاب جذبهٔ رحمان اولان عاشق سبحانى جان
ضياسى كلدى وشكوفه زار عين العيانك سنبل وريحانى اچلدى ❊ مثنوى ❊
لازم وملزوم ونافى مقتضى ❊ لازم وملزوم ونافى ومقتضى ونفى واثبات قيدلرى
قالمادى معلوم اوله كه اصطلاحات رسميه اوزره لزوم بين الشيئين امتناع
انفكاكدر ولازم منطقيلر عرفنده شيئك لازمى شيدن انفكاكى ممتنع اولانه درلر
(كما قيل اللازم ما يمتنع انفكاكه عن الملزوم) يعنى شئ اول هرنه زمان موجود
اولسه شئ ثانى دخى آنكله موجود اولوب انفكاكى تصور اولنمامقدر مثلا
قابل صنعت وكتابت اولمق انساندن منفك اولمامق وهرنه زمان انسان موجود
اولسه قابل كتابت اولديغى دخى موجود اولمق كبى وملزوم اول شيدركه
انك تصورى لازمك تصورنى مستلزم اوله ولازم دخى اهل منطق قتنده
ايكى قسمه منقسمدر برقسمى لازم غيربيندر ولازم غيربين اولدركه جزم

باللزومده لازم وملزومك تصورى كفايت ايتميوب بلكه وسطه ودليله محتاج
اوله مثلا مثلثك زواياى ثلثنك قائمتينه تساويسى كبى زيرا مثلث وقائمتينك
تصورى جزم باللزومده كافى اولميوب بلكه مقدمات هندسيه يه محتاج اولور
نتكيم معناى مزبور كتب هندسيه ده مفصلا مبيندر ولازم بين اولدركه
لازم وملزومك تصورى جزم باللزومده كفايت ايليه وقسم مزبور دخى
ايكى قسمه منقسمدر برقسمى لازم بين بالمعنى الاعم وبرقسمى لازم بين بالمعنى
الاخصدر لازم بين بالمعنى الاعم اولدركه لازم وملزومك تصورى جزم
باللزومده كفايت ايليه مثلا زوجيتك اربعه يه لزومى كبى ولازم بين بالمعنى
الاخص اولدركه تصور ملزوم فقط جزم باللزومده كفايت ايليه كلزوم
البصر للعمى ❊ ايمدى لازم اوچ قسم اولدى بريسى لازم غيربين وبريسى
لازم بين بالمعنى الاعم وبريسى دخى لازم بين بالمعنى الاخصدر (فافهم جدا)
اما اهل بيان ميانده معتبر اولان لزوم لزوم مع التساويدر ولكن بحسب العقل
كثير الضيف اولانك شانى لابد كثير الرماد اولمقدر تفصيلن بيلمك ايستين
كتب منطق وبيانه مراجعت قيلسون ❊ ونافى ومقتضى ❊ دخى اصطلاح
اهل اصولدر يعنى عند ارباب الاصول برشيئك عدمنى مقتضى اولان دليله
نافى ومانع ووجودنى اقتضا ايليان دليله مقتضى اطلاق ايدرلر مثلا بو فنك
اهلى قتنده دليل نفى واثبات شئ واحدده تعارض ايلسه دليل نفى تقديم وترجيح
اولنور وعند هؤلاء القوم بو برقاعدهٔ كليه در بونك دخى على التفصيل
تحقيقن طلب ايليان اصول كتابنه ملازمت ايلسون حاصل كلام وخلاصهٔ
مرام فنون عقليه ده اولان وهم وخيال وعلوم رسميه ده اولان اصطلاحات
وبحث وجدال جذبات رحمانيه نك پرتو اشعهٔ آفتاب جمال نماسى لمعان وتجليات
ذات وصفات قلوب ارباب ولايتده درخشان ايتدكده بكليتها محو وفنا
ونابود ونا پيدا اولوب عشق جانان ونور جاندن غيرى برشى قالمز ❊ مثنوى ❊
زانكه بينايى كه نورش بازغست ❊ اكابناءكه شول بصير وبيناكه انك نورى
بازغدر يعنى ديدهٔ فؤادى روشنا وانوار تجليات الهيه مرآت قلبنده رونما
اولمشدر ❊ مثنوى ❊ ازدليل چون عصاكش فارغست ❊ اول بيناعصاكش
كبى اولان دليلدن فارغدر بعض نسخه ده (ازعصا وازعصاكش فارغست)
واقع اولمشدر يعنى او مقوله بينا عصا وعصاكشدن فارغدر ديمك اولور
حاصل كلام مانند عصاكش اولان كلمات ارباب جدالدن وعقلى اولان

قبل وقالدن مستغنیدر زیرا عصای عقل وعصاکش اولان کلات ذوی
العقول الجزئیه کوکل کوزلری اعمی اولان بی بصیرلره لازمدر ﴿کمال خجندی﴾
هدایه خواندی وهیجت هدایتی نرسید * عنان کشیدی وزان سو عنایتی نرسید *
زخوان علم که پرنقل حکمتست ترا * برون زنقل حدیث وروایتی نرسید * بقصه
کوش نهادی سبب نزول همین * زلحن غیب بکوش تو آیتی نرسید * تراچه
سود بروز جزا وقایه وجز * چو از وقایهٔ عفوش حمایتی نرسید * ندیده دیدهٔ
دانا بدایت این راه * بهر مکاشفه نادر نهایتی نرسید * زسالکان خبری یافتم
بغایت راست * که یك رونده درین ره بغایتی نرسید * ازان دهن که خذوا العلم
وصف اوست کمال * بکوش حرف شو جزء حکایتی نرسید *

﴿تفسیر وهو معکم اینما کنتم﴾

بو محل بو آیت کریمه‌نك تفسیری بیانده‌در و بو آیت کریمه سورهٔ
حدیده‌در ﴿قال القاضی﴾ فی تفسیرها لاینفك علمه وقدرته عنکم بحال
وقال السمنانی یعنی وجودکم مستفاد من نظر وجوده وکینونتکم موجودة به
(والله بما تعملون بصیر) لانه مستعملکم (وقال القاشانی (وهو معکم اینما کنتم)
بوجودکم به وظهوره فی مظاهرکم (والله بما تعملون بصیر) لسبق علمه به وکونه
منقوشا فی اربعة الواح فی عالم ملکوته بحضرته * پس بو آیت کریمه‌نك سباقنده
اولان (یعلم ما یلج فی الارض وما یخرج منها وما ینزل من السماء وما یعرج
فیها) آیت کریمه‌سی مناسبتیله معنای کریمی بودر که بذور وامطار وغیرهادن
ارضه ولوج ایلیان وزرع ونبات واشجار وغیرهادن ارضدن خروج ایلیان
وارزاق وامطار واملاك وغیرهادن سمادن نازل اولان وابخره وانفاس واعمال
وغیرهادن سمایه عروج ایدن اشیانك کلی وجزئیسنه علم ازلیسی شامل
ومحیط اولان خالق ارض وسما ودانندهٔ وبینا هرقنده وهرنه حالده اولسه‌کز بعلمه
وقدرته سزکله بیله‌در وعلم وقدرتی هیچ برحالده سزدن منفك دکلدر وسزك
وجودکز انك نظر وجودیسندن مستفاددر وکینونتکز انکله موجوده‌در زیرا
وجودکز انکله‌در وانك ظهوری سزك مظاهرکزده‌در وجمیع اعمالکزی
بصیردر زیرا مستعملکز اودر واعمالکزه علم ازلیسی سبق ایلیوب حضرتنده
اولان عالم ملکوتنده موجوده الواح اربعه‌ده اعمالکز منقوشه‌در وعملکزه کوره
جزا ایدر دیمکدر وبالجمله معیت مز بورده طوطیٔ لسان کل ولال وباز بلند
پرواز عقل شکسته بالدر ولکن (وعلمناه من لدنا علما) مکتب خانه سنده معلم
علم لدنی اولان روح محمدیدن تعلم عرفان ایلیان بغای سکر انس خای زبان

مردان خدای مرآت مجلای فؤاد جمال آراده ظهور ایلیان انعکاس تجلیات
حقایق نمادن اقتباس رؤیت وشرح معیتده کفتار شیرین ادای سحر آزمای
ایدوب بیوردرلر که ماهیت مطلقه‌نك وجودی ماهیت مجرده ومخلوطه‌ده مقرر
اولدیغی کبی حضرت هویتك دخی جمیع مظاهر ایله معیتی متحققدر وهویتك
اشیاده اولان سریانی سریان واحد فی الاعداد کبیدر یعنی هیچ برعدد
بلا واحد دکلدر وبالنظر الی الحقیقة جمیع مراتبده ظهور واحد ایچوندر
واختلافات بحسب التکرار والاضافاتدر تکرار واضافات ایسه امر اعتباریدر
تکیم بونك تفصیلی بوندن اقدم بحر ایله کثرات امواج تحقیقنده سبق ایتمشدر
وعلی هذا التقدیر موجوداتدن بر موجود بلا معیت هویت لباس شهود ایله
متلبس اولمامشلردر اماقنی بر دیدهٔ حقیقت بین که اول معیتی کوره ﴿شعر﴾
همه عالم پراست ازین دلدار * لیس فی الدار غیره دیار * نیست پوشیده آفتاب
رخش * دیدهٔ جوی درخور دیدار * ازخودیٔ خودت کناری کیر * تا ببینی
نکار خود یکبار * چونکه بو عین یقین حاصل اوله اختلاف هستیٔ موهوم مرتفع
اولوب بر موجب (فاینما تولوا فثم وجه الله) هرنیه توجه ایلسك حقه
متوجه اولورسن بعده (وهو معکم) سرندن خبردار اولوب (ونحن اقرب الیه
منکم) اشارتنه مطلع ودخی (وفی انفسکم افلا تبصرون) حقیقتنی بینا ومطالع
اولورسن پس (والله بکل شیء محیط) رمزینه واقف اولوب ذوقا ووجدانا
مشاهده قیلورسن که بر استاد کامل پرهنر کارخانهٔ قدرتنده ایجاد انواع صور
ایدوب اشباح مختلفه واشکال متضاده ظل خیالن کوستروب جمیع حرکات
وسکنات وعموما تصرفات انك ید قدرت ودست مشیتنده اولوب کندوسی
پس پردهٔ کمال جلاده خفی ونهان اولمش ﴿سید﴾ چونکه رفع اولدی
یوزکدن ای شه خوبان نقاب * قالمدی جهل وضلالت ظاهر اولدی آفتاب *
حق عیان اولدی عیان ای مظهر ذات وصفات * کنز مخفی آشکار اولدی
وهم یوم الحساب * خیمهٔ میعاد ایمش کوردم وجودم سر بسر * کاف ونوندن
ایکی یاکه هر طرف ایکی طناب * اولکه بو سری بیلور اولدر شه مصر
وجود * حکم انك بو یرقانك اول صاحب امر وخطاب * عارف حق ایسترم
سوز طانیه عالمده کیم * سویلیم مقصودمی تا اول ویره کرچك جواب * ای نور
حدیقهٔ عالم ونور حدقهٔ آدم اشبو مقدمه وبیان وتفسیر وتبیان مضبوطك
اولدیسه ضمیر خورشید تنویره ظاهر وباهر اوله که ارباب حقیقت بو آیت

کریمه‌ده عارفین ایچون ایکی مقام اختیار ایتمشلردر که بریسی مقام عین جمع و بریسی
مقام افراد القدم عن الحدوثدر ﴿نظم﴾ زمرة المشتاق قد قرب الوصال *
زبدة العشاق لا تمشوا تعال * ایها الاحباب قوموا من نیام * اشربوا من کاسه
شرب المدام * تا بکی از خویشتن غافل در یغ * کآفتابت گشت پنهان زیر میغ *
حسرتا کز نفس محجوب دغل * بی خبر ماندی ز محبوب ازل * پس من حیث
الوحدة والقدم غیرت عزت رحمان وسطوت عظمت سبحانده اکوان بروجهله
متصاغره اولور که حتی اثری قالمز * پس عظمت وجلال لایزال تسلط مع الوحدة
ایدوب اکوانی بر حیثیت ایله ازاله ایدر که بین فصله وقدرته افتراق قالمز ومن
حیث الجمع نور صفاتی نور فعلنه اشراق ایدوب نور صفات ایسه قائم بذاته
اولمغله فعلنه من ذاته وصفته تجلی ایدوب فعلدن تجلی ایتمز ومظهر تجلیات
منزبور اولان محو وفانی جمیع وجودی مرآت وجود حق مشاهده ایدر (وهو
ظاهر بکل شیء من کل شیء للعموم بالفعل وللخصوص بالاسم والنعت وللخصوص
الخصوص بالصفة وللقائمین بمشاهدة ذاته بالذات وهو تعالی منزه عن البینونة
والحلول والافتراق والاجتماع) ایدی ای روح مصور ونور بصر بو ذکر اولنان
احوال ذوق عشق ومشاهدات عشاقدر (ولا یعلم تأویله الا العاشقون (قال الحسین
ما فارق الاکوان الحق ولا قارنها کیف یفارقها وهو موجدها وحافظها او کیف
یقارن الحدوث القدم به قوام الکل وهو بائن عن الکل الاتراه یقول (وهو
معکم اینما کنتم) ای طالب صادق و یار موافق بو آیت کریمه‌ده حیث معهم
این ما کانوا عاشقلره بشارت ومتوکللره توثیق وعارفلره سکینت ومحبلره
بهجت ومراقبلره یقین ومقبللره رعایت وموحدلرك اتحادنه اشارت واردر
(فافهم جدا) ﴿شعر﴾ از حد گذشت قصهٔ درد نهان ما * ترسم که ناله
فاش کند راز جان ما * بسیار فکر کرد وندانست شمهٔ * در لطف آن دهان
خرد خرده دان ما * پس حضرت مولانا قدس سره الاعلی قصهٔ عمر رضی الله
عنه ایله رسول قیصر رومك سر انجامنه و بو آیت کریمه‌نك بعض حقایق
ودقایقنه واسرار معیته شروع ایدوب بیورد لر که ﴿مثنوی﴾ بار دیگر ما بقصه
آمدیم * ما ز قصه برون
خود کی شدیم * بز خود فی الحقیقه اول قصه‌دن قچان طشره گیتدك یعنی
فی الحقیقه قصهٔ اصلیدن خروج ایتمدك هر نه حالده وهر نه قالده اولساق انکله
بیله یز ﴿مثنوی﴾ گر بجهل آییم آن زندان اوست * اگر جهلله کله‌یز جهل

انك زندانیدر ﴿مثنوی﴾ ور بعلم آییم آن ایوان اوست * واگر علمله کله‌یز اول
علم انك ایوانیدر بعض نسخه‌ده قافیه زندان ماست وایوان ماست واقع
اولمشدر یعنی بزم زندانمز وبزم ایوانمزدر دیمك اولور حاصل کلام نور معرفت
وضیای علمك فکر ما سوا روپوشی اولوب مرتبهٔ جهل وغفلتده کلورسك
اول غفلات حق تعالینك بزم ایچون وضع ایلدیکی زندان مظلمیدر زیرا
الجهل ظلمة دینلمشدر وزندانه مجرملر گردیکی کبی بزدخی جرم غفلت سببیله
زندان فکر ما سواده یز حقیقتده نظر اولنسه خود ما سواده وجود یوق
پس کبروا اندن مفارق دکلیز لکن مقیددن غافل اولمغله زندان غفلتده
قیدبند تصور کثرت اولمشیزدر واگر شمس فلك چارم محبت برج وحدتدن
طلوع ایتمکله مرآت مجلای قلب ضیای علم ومعرفتله پرنور اولورسه (قلب
المؤمن عرش الله) مصداقنجه انك درگاه وایوانیز زیرا علم نوردر ایوان
کسر همزه ایله عربیدر درگاه وصفهٔ بزرك معناسنه‌در اوانات واواوین جمعیدر
زیرا ایوان اصلنده اوآن در وایوان فتح همزه ایله فارسیدر سایبان معناسنه‌در که
عوام تحریف ایدوب صیوان دیرلر حاصل کلام بدن انسانی ایوان صوریده
راحت اولدیغی کبی روح انسانی دخی سایبان انوار علمده راحت اولور
وچاه طبیعت ظلمانیه‌ده آلودهٔ ما سوا اولدقده غمناك ومحنت زده اولور
اما بالنظر الی الحقیقه اگر غفلت واگر علمده هیچ بر حال ایله اندن جدا دکلیز
﴿عطار﴾ که جز من در نمی گنجد درونت * منم در اندرون ودر برونت * منم
دانا منم بینا درین حال * همی بینم نمودت کل احوال * چو ما با تو درون جسم
وجانیم * درین جنت تراعین العیانیم * آه ای عاشق صادق و یار موافق عشق
ومحبت بزی بزدن بروجهله الدیکه ﴿مثنوی﴾ ور بخواب ایم مستان
ویم * اگر خوابه کله‌یز حق مستلری یز ﴿مثنوی﴾ ور بیداری
بدستان ویم * واگر بیدارلغه کله‌یز انك قصه ودستانی یز یعنی آتش
جذبات رحمانیه هستیٔ موهومی بکلیه احراق وعشق سبحانی بودونابودمزی
یغما وغارت ایدوب مستغرق تجلی احدی الذات ومحو وفانی اولورسق
حق مستانه‌لری وعشق ومحبت شرابنك سکران وحیرانلری یز واگر سکردن
صحوه ومحودن وجوده حقانیله مرتبهٔ عقله کلورسك مقام فنا ومرتبهٔ
وحدتده مشاهده اولنان لذت انسی ذکر ایلیوب گفتار وکلماتمز قصهٔ جاناندن
غیری دکلدر الحاصل اگر سکر واگر صحوده واگر محو واگر اثباتده هیچ

برحال ایله محبوب ازلیدن جدا دکلز ❊ مثنوی ❊ ور بکریم ابر پر زق ویم ❊ وتأثیر عشق ومحبتدن رقت قلب حاصله اولوب بکاوکریه ایدرسك محبوب ازلینك رحمت ایله مالامال سحاب باران ریزی یز یعنی چشم کریانمزدن مانند سحاب قطرات محبت تقاطر ایدوب فله رأسمزدن فضای سینه‌مزه سیل فراوان روان ودل عطشان ریان اولور وکلشن باغ وجودمزده معارف وحقایق کللری وشکوفه زارلسانمزده کلمات قدسیه سنبللری شکفته اولوب بلبل هزار کبی زار ایده‌رز ❊ مثنوی ❊ ور بخندیم آن زمان برق ویم ❊ واکر ضحك وخنده ایلیه‌یز اول زمان اول کریم ورحمان ودیان وسبحانك برقی یز یعنی عشاق الهی‌نك تبسملری دخی محبت خدادن درخشان وعشق یزداندن لمعان ایلیان تجلیاتك اقتضاسیدر پس اقتضاء محبت ایله بلبللر کبی کفتاره کلسه‌ك انوار کلمات انسیه‌مزدن قلوب مستمعینی روز روشن کبی منور ایده‌رز ❊ مثنوی ❊ ور بخشم وجنك عکس قهر اوست ❊ واکر خشم وجنکه کله‌یز حق سبحانه وتعالینك قهار اسمینك اثری وجلالنك عکس وپرتویدر ❊ مثنوی ❊ ور بصلح وعذر عکس مهر اوست ❊ واکر صلح وعذره کله‌یز حق تبارك وتعالینك تجلیات جمالی ومهر ومحبتنك عکس وپرتویدر یعنی بز اکر آفاقده جنك وخصومت ویاخود صلح ومعذرت مشاهده ایده‌یز و بزدن دخی جمال و یاخود جلال ظهوره کله حق سبحانه وتعالینك تجلیات قهر وجلال ومحبت وجمالنك آثارین مشاهده ایده‌رز و یاخود بالنظر الی الانفس قلبمزده میل طبیعی کورسه‌ك انی حق تعالینك صفت قهری بیلوب نفسه مخالفت ایله جنك ومجاهده ایدوب ونفسمز روحه تابع اولوب صلح وعذره کلسه حق سبحانه وتعالینك آثار محبت وطلوع نور وحدتك عکسنی بیلورز زیرا ❊ مثنوی ❊ ما کیم اندر جهان پیچ پیچ ❊ بوزیاده دنی وفانی ومشوش، وحقیر جهانده بز کیمز وجودمز معدوم وهستیمز موهومدر ❊ مثنوی ❊ چون الف اوخود ندارد هیچ هیچ ❊ پس بزم هیچ وجودمز باعتبار الحقیقه حرف الف کبیدر الف خود نقاط وحرکاتدن هیچ هیچ طوتمز کذلك بزم وجودمز دخی نابود اولوب مرآت وجودمزده ظهور ایدن حرکات وسکنات واختلافات وکثرات مقتضیات اسما وصفات ربانیه‌در پس هرحالده (وهو معکم) سرین مشاهده ایدوب جنك وصلح وکریه وخنده وخواب و یقظه وجهل وعلمده حقدن جدا دکلز

وانانیت ایله بزدن برشی وجوده کلیوب افناء وجود ایتمشزدر *پس اوصاف من بوره ایله متصف اولوب بووجهله دیرلك ایدیان طائفهٔ علیه حقنده عین القضاة همدانی زبدة الحقایق نام کتاب لطیفنده برحدیث مفصل ایراد ایدوب بوعبد ناچیز دخی سلسلهٔ عشق عشاقی تحریك وآتش شوقلرین اشعال وهرحالده حق ایله معیتلرین اظهار ایچون اول حدیث شریفی عینی ایله ایراد ایلدك برکون حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم اصحاب صفه‌دن ابوذر غفاری رضی الله عنه‌یه بیور دیلرکه (یااباذر ان الله جمیل یحب الجمال یااباذر اتدری ماغمی وفکری والی ای شئ اشتیاقی فقال اصحابه رضی الله عنهم اخبرنا یارسول الله بغمك وفکرك ثم قال آه واشوقاه الی لقاء اخوانی یکونون من بعدی شانهم شان الانبیاء وهم عندالله بمنزلة الشهداء یفرون من الآباء والامهات والاخوة والاخوات ابتغاء لمرضاة الله وهم یترکون المال لله و یذلون انفسهم بالتواضع لایرغبون فی الشهوات وفضول الدنیا یجتمعون فی بیت من بیوت الله تعالی مغمومین محزونین من حب الله قلوبهم الی الله وروحهم من الله وعملهم لله اذا مرض واحد منهم هو افضل من عبادة سنة وان شئت ازیدك یااباذر قال بلی یارسول الله قال الواحد منهم یموت فهو کمن مات فی السماء لکرامتهم علی الله وان شئت ازیدك یااباذر قال قلت بلی یارسول الله قال الواحد منهم تؤذی قملة فی ثیابه دله عندالله اجر سبعین حج وغزوة وکان له اجر عتق اربعین رقبة من ولد اسمعیل کل واحد منهم باثنی عشر الفا وان شئت ازیدك یااباذر قلت بلی یارسول الله قال الواحد منهم یذکر اهله ثم یغتم یکتب له بکل نفس الف الف درجة وان شئت ازیدك یااباذر قلت بلی یارسول الله قال الواحد منهم یصلی رکعتین فی اصحابه افضل عندالله من رجل یعبدالله تعالی فی جبل لبنان مثل عمر نوح علیه السلام الف سنة وان شئت ازیدك یااباذر قال قلت نعم قال الواحد منهم یسبح تسبیحة خیرله یوم القیمة من ان یسیر معه جبال الدنیا ذهبا وان شئت ازیدك یااباذر قال قلت بلی یارسول الله قال نظرة تنظر الی احدهم احب الی الله من نظرة الی بیت الله ومن نظر الیه فکانما ینظر الی الله ومن سره فکانما سرالله تعالی ومن اطعمه فکانما اطعم الله تعالی وان شئت ازیدك یااباذر قال قلت بلی یارسول الله قال یجلس الیهم قوم مصرین مثقلین من الذنوب مایقومون من عندهم حتی ینظر الله الیهم و یغفر لهم ذنوبهم لکرامتهم علی الله یااباذر ضحکهم عبادة ومزاحهم تسبیح ونومهم صدقة ینظر الله

اليهم فى كل يوم سبعين مرة ياباذر انى اليهم مشتاق ثم اطرق رأسه مليا
ثم رفع رأسه و بكى حتى دمعت عيناه فقال آه واشوقاه الى لقاء اخوانى ويقول
عليه السلام اللهم احفظهم وانصرهم على من خالفهم واقر عينى بهم يوم القيمة
ثم قرأ (الا ان اولياء الله لاخوف عليهم ولاهم يحزنون) الهى بو لطف و كرمك
ذره سن نصيب قيل بو ادنى وكمترقوللكده لياقت يوق احسان ولطف سنكدر
هدايت وعنايت سندندر پس مولانا جلال الدين الرومى قدس الله روحه
بو بيت شريفده معيت حق مع الخلق فى الحقيقه مع الاغيار اولميوب بلكه
بحسب المراتب والاسما معيت اولديغن اشعار بيورمشدر زيرا ذات ايله آخرك
معيتى اولمازذات بحت احدى الذاتدر ومعيت مع الغير من كل الوجوه ممكن
دكلدر كما قيل ﴿ بيت ﴾ وليس معى فى الملك شئ سواى * والمعية لم تخطر على
المعية * وقال عليه السلام كان الله ولم يكن معه شئ (وقال الجنيد الآن كما كان (قال
المغربى ﴿ بيت ﴾ ظهور تو بمنست ووجود من از تو * ولست تظهر لولاى لم اكن لولاك)

﴿ سؤال كردن رسول روم از عمر رضى الله ﴾
﴿ عنه از سبب ابتلاء ارواح باين آب و كل جسم ﴾

ارواحك جسم آب و كلنه ابتلاسى سببندن رسول قيصر روم عمر رضى الله
عنهدن سؤال ايلمسى بياننده در يعنى رسول روم ارواحك حقله اولان
معيتندن وعالم وحدتده اولان انس ومحبتندن خبر الوب ومعيت مز بوره يى
ذوق ومشاهده ايتدكده عجبا روح مرتبهٔ وحدتده ايكن بو عناصردن مركب
اولان جسمه مبتلا اولمغه حكمت ندر ديو سؤال ايلديكى وحضرت عمر
رضى الله عنه نه عجب بحث عجيب ايلدك ديوب روحك حكمت ابتلاسندن
خبر و يرديكى بيان لطيفدر ﴿ مثنوى ﴾ چون عمر آن رسول اين را
شنيد * چون عمر رضى الله عنهدن اول رسول روم بونى ايشتدى يعنى
مرتبهٔ وحدت واسرار معيت وروحك عند الله اولان قرب ومنزلتن استماع
ايلدى وروح عالم بالادن زمين پستينه نزول ايلديكنك قصه سن كوش هوشنه
خلقهٔ زرين ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ روشنئ دردلش آمد بديد * كلمات عمر
رضى الله عنهدن انك كوكلنده بر روشنلك ظاهر اولدى يعنى نور آفتاب محبت
سبحانيه روزنهٔ قلبنده طلوع ايدوب ظلمات ظن وكماندن خلاص اولدى وعين
يقين حاصل ايدوب مرتبهٔ عيانه ايرشدى ﴿ مثنوى ﴾ محو شد پيشش سؤال
وهم جواب * وانك اوكنده هم سؤال وهم جواب محو اولدى زيرا كمانى قالمدى

﴿ مثنوى ﴾ كشت فارغ از خطا واز صواب * خطا وصوابدن فارغ اولدى
اكا بناء كه مقصود بالذات محبت ذاتيه وجذبهٔ رحمانيه آفتابى طلوع ايدوب
ظلمات بشريه وكدورات نفسانيه دن خلاص اولمغله هستئ موهومى نابود
اولوب عشق خدادن غيرى باقتضا وموجود قالمامق ايدى اول ايسه
حاصل اولدقده حق باطلدن متميز اولوب خطا وصوابدن فارغ اولدى فاذا كان
كذلك ﴿ مثنوى ﴾ اصل را دريافت و بكذشت از فروع * اصلى بولدى
وفروعدن كچدى يعنى مقام وحدت وكمال صفوته ارتقا ايدوب مرتبهٔ كثرت
واختلافات صورتدن كذر ايلدى لكن ﴿ مثنوى ﴾ بهر حكمت كرد
در پرسش شروع * لاجل حكمة رسول قيصر روم عمر رضى الله عنهدن
سؤال و پرسشه شروع ايلدى يعنى اول سؤالى مسؤل عنه اولان شيئك
حقيقتنى بيلمك ايچون ايدى * پس علمى ميسر اولوب بودفعه حكمت خفيه سندن
سؤاله شروع ايلدى اشبو ذكر اولنان اوچ عدد ابيات شريفه سلطان ولد
قدس سره الاعلى حضرتلرينكدر كه مناسبت ايله خلال مثنويده ربط كلام
ايچون بيورمشلردر پس لحكمة سؤل بودركه ﴿ مثنوى ﴾ كفت اى عمر چه
حكمت بود و سر * رسول روم ايتدى يا عمر نه حكمت ونه سر ايدى و بونك سرى
ندر كه ﴿ مثنوى ﴾ حبس آن صافى درين جاى كدر * اول صافينك
بو جاى كدرده حبسى يعنى روح جسمدن مجرد وآب وكل ايله امتزاجدن صافى
ايكن عالم انواردن هبوط وجسم مكدر و بدن سفلى ومظلمه نزول ايدوب
بو قاج كون محتبس اولمغه سر و حكمت نه در عجب حالتدر كه ﴿ مثنوى ﴾
آب صافى در كلى پنهان شده * آب صافى بر كلك ايچنده مستور و پنهان اولمش
نه تماشادر كه ﴿ مثنوى ﴾ جان صافى بستهٔ ابدان شده * جان صافى وروح
مجرد بستهٔ ابدان ومقيد اجسام زنان ومردان اولمش بونك سر و حكمتى نه دركه
ديدى ﴿ شعر ﴾ آن آفتاب دولت برچرخ ما برآمد * آن زهرهٔ سعادت درچنك
ما درآيد * آينه كرد مارا درما شد آشكارا * آن كوهرى كز اشيا چون چرخ
برسر آمد * اى دين ودلبر از رخ بردار پرده كزغم * چندين هزار عاشق از دين
ودل برآمد ﴿ مثنوى ﴾ كفت تو بحث شكرفى ميكنى * عمر رضى الله عنه
ايتدى اى رسول روم سن شكرف وعميق و بحث دقيق ايلرسن زيرا افهام خلق
روحدن خبر و يرلمكه تحمل ايتمامكله حقيقت روحدن و بو سر و حكمت افشاسندن
حضرت رسول عليه السلام منع بيوروب بحسب الشرع افشاسى جائز اولنلردن دكلدر

فلهذا روحدن سؤال اولندقده (قل الروح من امر ربى) ديمكله جواب
ويرلدى نتكيم امام محمد الغزالى قدس سره العالى رسالهٔ روحيه سنده
كندويه روحدن سؤال اولنوب كشفا وشهودا جواب ويرديكن ذكر ايدوب
بيوررلركه ❊ فصل ❊ فقيل له فما حقيقة هذه الحقيقة وماصفة هذا الجوهر
وماوجه تعلقه بالبدن اهو داخل فيه اوخارج منه ومتصل به اومنفصل عنه
فقال لاهوداخل ولاخارج ولاهومتصل ولاهو منفصل لان مصحح الاتصاف
بالاتصال والانفصال الجسمية والتحيز وقدانتفى عنه فانفك عن الضدين
كما ان الجماد لاهو عالم ولاهو جاهل لان مصحح العلم والجهل الحيوة فاذا انتفت
انتفى الضدان فقيل هل هوفى جهة فقال هو منزه عن الحلول فى المحال والاتصال
بالاجسام والاختصاص بالجهات فان كل ذلك صفات الاجسام واعراضها
وهو ليس بجسم ولاعرض فى جسم بل هو مقدس عن هذه العوارض)
❊ فصل ❊ فقيل له لم منع الرسول عليه السلام من افشاء هذا السر وكشف
حقيقة الروح فقال لان الافهام لاتحتمله لان الناس قسمان عوام وخواص
امامن غلب على طبعه العامية فهذا لايقبله ولايصدق به فى صفة الله تعالى
فكيف يصدق به فى حق الروح الانسانى ولهذا انكرت الكرامية والحنبلية
ومن كانت العامية اغلب عليه ذلك وجعل الاله جسما اذلم يعقل موجودا
الامتجسما مشارا اليه ومن ترقى عن العامية قليلا نفى الجسمية وما اطاق
ان ينفى عوارض الجسمية فاثبت الجهة وترقى عن هذه العامية الاشعرية
والمعتزلة فاثبتوا موجودا لافى جهة فقيل له فلم لايجوز كشف هذا السر مع هؤلاء
فقال لانهم احالوا ان يكون هذه الصفة لغير الله فاذا ذكرت هذا معهم
كفروك وقالوا انك تصف نفسك بماهى صفة الاله على الخصوص فكانك
تدعى الالهية لنفسك وقيل له فلم احالوا ان يكون هذه الصفة لله ولغير الله ايضا
فقال لانهم قالوا كما يستحيل فى ذوات المكان ان يجتمع اثنان فى مكان واحد
يستحيل ايضا ان يجتمع اثنان لامكان له لانه انما استحال اجتماع جسمين
فى مكان واحد لانه لواجتمعا لم يتميز احدهما عن الاخر فكذلك لووجد اثنان
كل واحد منهما ليس فى مكان فبم يحصل التميز والفرقان ولهذا ايضا قالوا
لايجتمع سوادان فى محل واحد حتى قيل المثلان يتضادان فقيل هذا اشكال
قوى فاجوابه فقال جوابه انهم اخطأوا حيث ظنوا ان التميز لايحصل
الابالمكان بل يحصل التميز بثلثة امور احدها بالمكان كجسمين فى مكانين

والثانى بالزمان كسوادين فى جوهر واحد فى زمانين والثالث بالحد والحقيقة
كالاعراض المختلفة فى محل واحد مثل اللون والطعم والبرودة والرطوبة فى جسم
واحد فان المحل لها واحد والزمان واحد ولكن هذه معانى مختلفة الذوات
بحدودها وحقايقها فيتميز الطعم من اللون بذاته لابمكان وزمان ويتميز العلم
عن الارادة والقدرة بذاته وان كان الجميع فى محل واحد فبأن يتصور اشياء
مختلفة الحقايق شىء واحد فاذن كما تصور اعراض مختلفة الحقايق بذاتها
فى غير مكان اولى فقيل ههنا دليل آخر على احالة ماذكرتموه اظهر من طلب
التفرقة وهوان هذا تشبيه واثبات لاخص وصف الله فى حق الروح (فقال
هيهات فان قولنا الانسان حى عالم سميع بصير قادر مريد متكلم وانه تعالى
كذلك ليس فيه تشبيه لانه ليس ذلك اخص وصف الاله فكذلك البراءة عن المكان
والحيز ليس اخص وصف الاله بل اخص وصف الاله انه قيوم اى هو قائم بذاته وكل
ماسواه قائم به وانه موجود بذاته لابغيره وكل ماسواه موجود به لابذاته بل ليس
الاشياء من ذاتها الا العدم وانما لها الوجود من غيرها على سبيل العارية والوجود
لله تعالى ذاتى ليس بمستعار وهذه الحقيقة يعنى القيومية ليس الا الله تعالى
انتهى كلامه * ايمدى روحدن لسان قال و بحث وجدال ايله خبر ويرلمك
ممكن دكلدر نتكيم بونك ذكرى مقدما مفصلا سبق ايتمشدر فاماروح صافى
ومجردك بدنه تعلق ايتمسنده فوائد كثيره واردر مثلا جملهٔ فوائددن بريسى
بودركه ❊ مثنوى ❊ معنىٔ رابند حرفى ميكنى * برمعنانى لفظ وحرف
وصوتدن مجرد ايكن برحرفه بند ايدرسين حتى اول حرفى لفظ وصوته
كتوروب خزانهٔ فكركده موجود اولان معانى ومراداتى مخاطبه اشعار
واظهار ايدرسن ❊ مثنوى ❊ حبس كردى معنىٔ آزادرا * لفظ وصوتدن
آزاد اولان معنايى حروف وكلماته حبس ايلدك زيرا بلاحرف وصوت وبغير
التلفظ معناده ظهور يوقدر ❊ مثنوى ❊ بند حرفى كردهٔ توبادرا *
سن بادنفسى برحرفه قيد ايلمش سين ومستعبى دخى اول حرفى تلفظ ايتمكله
معنايه بند ايلمش سين پس معانىٔ مجرده وانفاس غير مقيده يى بندحرف
ولفظ ايلمك نيچون اولدى ظاهرا بودركه ❊ مثنوى ❊ از براى فائده اين
كردهٔ * سن بونى لابد برفائده ايچون ايلمشسكدر ❊ مثنوى ❊ توكه خود
ازفائده در پردهٔ * سنكه خود فائده دن پرده دهسك يعنى روحك معناى مجرد كبى
ايكن حرف مرتبه سنده اولان بدنه كلديكندن محجوبسك زيرا استماع

كلماته قوت سامعه لازم اولدیغی كبی سنك دخی كوش جانك كشاده اولق
كركدر كه معنای روح حرف بدنه بند اولدیغندن معانی وحقایق واسرار وحكم
دقایق شنوا اوله سك * ایمدی باعث صمم سنك كدورات نفسانیه كدر حال آنكه سن
معنی آزاد وباد نفسی بند حرف والفظ ایلدیككك بیهوده اولمیوب انی لابد بر فائده
ایچون ایلیه سك پس ❊ مثنوی ❊ آنكه از وی فائده زاینده شد * اول خالق
بیچون كه جنس فائده اندن ظهوره كلشدر ❊ مثنوی ❊ چون نبیند آنچه
ما را دیده شد * اول سمیع وبصیر نیچه كورمیه اول نسنه یی كه بزه مرئی واشكارا
اولدی مصراع اولده اولان زاینده كلمه سی بعض نسخه ده اسم فاعل صیغه سی
اوزره زاینده واقع اولمشدر زاینده اولیجق فائده طوغیجی وزاینده اولورسه فائده
طوغمش معناسنه اولور لكن محله مناسب اولان معنی ظهور معناسی اولمغله
ظهوره كلشدر دیو معنی ویرلدی حاصل بیت بودر كه سن مخلوق ایكن بر معنی
مشاهده ایلدیكك معانیٔ مجرده یی حرف وصوته بند ایترسن پس
حضرت حق وقادر مطلق دخی عالم معناده اولان ارواح مجرده یی عالم
صورت واشباح وشهادته كتورمكده نیچون فائده اولمیه ومنافع كثیره
كورلمیه * ایمدی روح پاكی بو تیره خاكه تعلق ایلدیكندن بر فائدهٔ عظیمه بودر كه
زمین قالب انسانیده من عند الله بر استعداد واردر كه بر موجب (ونفخت
فیه من روحی) تخم روحانیت مزرعهٔ اجسام انسانیه یه القا اولنوب وآب عنایت
سبحانیه وآفتاب شریعت ربانیه ایله پرورش بولدقده اول قدر ثمرات قرب
ومعرفت وهبوبات عشق ومحبت حاصله اولور كه هیچ فردك عقل وفهمی
انك مقدارنی ادراك ایده مز وهیچ كمسنه انك حسابنی بیله مز كما قال تعالی
(اعددت لعبادی الصالحین ما لا عین رأت ولا اذن سمعت ولا خطر علی
قلب بشر) اكرچه كیم روح عالم ارواحده قرب جوار حقدن ذوق ولذت آلمش
واول عالمه مناسب علم ومعرفت بولمش وحقله انسدن بهره ونصیب آلمش
ایدی لكن اول مقاماتك كمالی واول استعداداتك تمامی قالب انسانی یه تعلق
ایدوب زمین اجسامده پرورش بولدقدن صكره حاصل اولور وكمال لذت انس
دخی شداید مفارقت چكدكدن صكره ذوق اولنور وواسطهٔ ادراك جزئیات
اولان آلات ومدركات قوالب واشباحده حاصله اولوب واسطهٔ مز بوره
اولمادقجه معرفت شهود میسر اولماز اكا بناء كه روح پر فتوح قالبه تعلق ایدوب
وبنی آدم سائر موجوداتدن معرفت حق ایله ممتاز وسرافراز اولدیلر وبالجمله

❊ مثنوی ❊ صد هزاران فائده است وهر یكی * معنانك كلماته بند
اولدیغندن صد هزاران فائده واردر ❊ مثنوی ❊ صد هزاران پیش آن یك
اندكی * وصد هزارانك هر بری اول بر فائده نك قتنده كه روحك جسده
تعلقیدر اقل من القلیلدر یعنی معنی حرفه بند اولدقده انواع فواید مشاهده
اولنوب ونیچه یوز بیك اسرار وحكم ظاهر اولدیغی مقرردر ایمدی روحك ابدانه
تعلقنده اول قدر دخی فواید واردر كه معنانك حرفه تعلقنده اولان صد هزاران
فوایدی انك یاننده بحردن قطره ومهردن ذره در مثلا بللور صافیده وجه ناظر
تمثل ایتمز ومرآتك بر یوزینه كثافت كلمدكچه رونما اولماز كذلك ارواح مجرده
وصافیه دخی ظهر آینه ده اولان كثافت كبی كثافت ابدانه مقارن اولمدقچه كمال
صفات ربانیه چهره كشا اولماز ❊ نظم ❊ آفتاب عشق بر مرآت روح * چونكه تابار
آمد از عین فتوح * دل چو ماهی در وجود آمد ازین * محض عرفانست اكر می دی
ببین * عكس آنها را كه كفتم هر یكی * میكند بر دل تجلی بشكی * بعد از آن بر نفس
میكیرد قرار * این تجلیها بامر كردكار * ذرهٔ كر در دم رفاز باشدت * این سخنها
خوشتر از جان باشدت * عالمی را كر بكردی سر بسر * زین حدیث از كم كسی یابی خبر *
❊ مثنوی ❊ آن دم نطقت كه جزؤ جزؤهاست * سنك اول نطقك
نفسی كه جزؤ اجزادر ❊ مثنوی ❊ فائده شد كل كل خالی چراست *
اول دم نطق كلی فائده اولدی پس كل فائده دن نیچون خالیدر مصراع اول
مصراع ثانی یه مرهوندر یعنی آن دم نطقت كه جزؤ جزؤماست كل فائده
شد دیمكدر وكل اول كل ثانی یه مضاف دكلدر حاصل معنی دم نطق خود
اجزاء بدندندر مع هذا دم نطق جزؤ ایكن الفاظ وحروفه تعلق ایلدكده فائدهٔ
كلیه ظهوره كله پس نفخهٔ الهیه اولان روح جسمده كلدر اول نیچون فائده دن
خالی اوله زیرا جزؤ اجزا فائده مند اولیجق كلك فوائدی خود اولی بالطریق
دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ تو كه جزؤی كار تو با فائده است * سن كه
جزؤ یسن سنك ایشك فائده ایله در ❊ مثنوی ❊ پس چرا در طعن كل آری
بدست * پس نیچون كلك طعنه دست كتورر سن یعنی نیچون طعن ایدرسن
ایمدی ای روح مصور نیچون عالم ارواحده ایكن بو محل پایینه كلدكدیمه وجزؤده
اولان فوائدی چونكه كوردك كله دخل وتعرض ایلمه اكا بناء كه اكر سن بو عالم
اشباحه كلمه سك لذت انس وذوق وصلتی نه بیلوردك زیرا (ولنبلونكم
حتی نعلم المجاهدین منكم والصابرین) آیت كریمه سی فحواسنجه

اکر مجاهد واکر صابر عالم ارواحده دخی حق سبحانه وتعالینك معلومیدر ولکن
اعیان ثابته لری هنوز صبر واجتهاد ایله ابتلا وامتحان قلنمامشلر ایدی پس عالم
اشباح وابدانه نزول ایتدیکلرنده انواع تکلیفات شاقه ایله مبتلا ومحن اولوب
بلاره صبر ایتمکله صابر مرتبه سن وطریق حقده مجاهده ایتمکله مجاهد درجه سن
بولدیلر وصابر ومجاهد اسملریله موسوم اولمغه موافق اولدیلر اکا بنا که صفات
من بوره عالم ارواحده روح ایچون بالقوه ایدی عالم اشباحده بالفعل ظاهر اولدی
مثلا قابل صنعت کتابت اولان انسان مادامکه فعل کتابتی وجوده کتورمیه
اکا کاتب تسمیه اولنمز کذلك روح دخی عالم اشباحده تحصیل معرفت ربانیه ایتدکچه
واذت انسی چشان اولمدقچه عارف کامل وواصل حق دینماز سائر منافعی دخی
اکا کوره قیاس ایله * ایمدی دیده عبرت بین صاحبی اولمیوب نابینا اولان غافله
وروحك ابدانه تعلق ایتمه سندنه فائده واردر دین نادانه جواب بودر که
﴿ مثنوی ﴾ کفت را کر فائده نبود مکو * ای روحك جسده تعلقنده
فائده بوقدر دین جاهل کفت وسخنك اکر فائده سی اولمازده سویله
﴿ مثنوی ﴾ ور بود هل اعتراض وشکر جو * واکر کلامك فوائدی
اولورسه ترك اعتراض ایدوب طالب شکر اول * ایمدی معانی بسیطه الفاظ
وحروفه قید وکلمات ایله مرکب اولدقده متکلم مافی الضمیرنی آنکله بیان ایدوب
حرف معنایه ظرف اولدیغی کبی روح مجرد دخی نفس رحمانیدن جسده تعلق
ایدوب کلمه معنایه دلالت ایلدیکی کبی کلمه مثابه سنده اولان کالبد دخی معناسی
اولان روح لطیفك شاننه دلالت ایدر (فاذا کان کذلك صحایف اکوانده کلمات
اشباح وآثاردن آیات سبحانیه قراءت ایلیان عالم ربانی وعارف سبحانی صور کونیه
وقوالب انسانیه خصوصا سینهٔ بی کینه لرنده اولان لوح محفوظه نظر
ایتدکلرنده هر بر صورت وقالب بر معنایه دلالت ایلدیکن کوروب متکلم حقیقی
صور مختلفه یه اسماء متضاده ایله تجلی ایلدیکنك اسرار وحکمنی عارف کامل ومقصود
اصلی یه نائل وواصل اولورلر * ایمدی بو دولت وعزت وقرب جوار احدیت روحك
قالب انسانی یه کلدیکندن حاصل اولدیسه ترك اعتراض ایدوب بو نعمتك شکرنی بیل
وحقه ثنا قیل ﴿ سید فرماید ﴾ صورتك نقشنده هر کیم کورمدی نقاشنی *
واهب صورت انك کوزسز یراتمش باشنی * قاب قوسینك رموزن صانمه کیم فهم
ایلیه * کیمکه ظاهر کورمدی شول بدر ماهك قاشنی * دوشمدی باطل
خیاله اولمدی سوداسی خام * هر کیمك کیم عشق اوله حق بشورمش آشنی *

کرچه فراش ملکدر عنبر افشان سنبلك * چونکه بن سلطانی بولدم نیلرم
فراشنی * جانمی عشقك ازلدن یولداش ایتمش کندویه * قوییه یولداشلغك
حقن بیلن یولداشنی * ای نسیمی حالکی کر کیمسه بیلمز غم دکل * حق بیلور
خلق جهانك سرنی هم فاشنی * ایمدی بنم روحم ﴿ مثنوی ﴾ شکر یزدان
طوق هر کردن بود * شکر یزدان هر کردنك طوقیدر یعنی حق سبحانه
وتعالینك قلادهٔ شکری هر منعم علیه اولان کیمسه نك جید اطاعتنه وضع
اولنمشدر * پس اوزرینه فرض وواجبدر که منعم حقیقی اولان خدای متعاله
شکر فراوان ایلیه باخصوص روحکی مرتبهٔ انسانیته کتوردیکندن اعلی
نعمتی واردر وانك شکرینك عهده سندن کلمکه کیمسه ده قدرت واردر اما شکر
دیدیکمز ﴿ مثنوی ﴾ نه جدال وروترش کردن بود * جدال ویوز بورتارمق
دکلدر یعنی قادر مطلق سنی بر بلا ایله مبتلا قیلسه وانواع محن ایله امتحان ایلسه
حالندن شکایت ایدوب بن مبتلایم دیو جدل ایلمك وبلایه صبر وتحمل ایتمیوب
ترش روی اولمق دکلدر ﴿ کمال خجندی ﴾ بجا کنند به تیغ از تو عاشقان
اعراض * ز شمع بازئ پروانه کی بود مقراض * بیا که با تو کنم عرض سوز
درد نهان * که از طبیب نپوشند خستکان امراض * تو مستعد نظر شو کمال
وقابل فیض * که منقطع نشود فیض هرکز از فیاض ﴿ مثنوی ﴾ کر ترش
رو بودن آمد شکر بس * اکر شکر فقط ترش روی اولمق کلدیسه ﴿ مثنوی ﴾
پس چو سرکه شکر کویی نیست کس * پس بو اعتبار ایله ماند خل بر شکر
ایدیجی وثنا کوی کمسنه یوقدر زیرا سرکه دائما ترش رویدر * ایمدی بنم جانم
﴿ مثنوی ﴾ سرکه را کر راه باید در جکر * سرکه یه اکر جکره یولمق کرك ایسه
﴿ مثنوی ﴾ کو بشو سرکنکبین از شکر * سرکه یه سویله که شکردن
سرکنکبین اولسون حضرت مولانا قدس سره الاعلی بونده بو معنایه
اشارت بیوررلر که کرچه شکر ایتمك جوارح واعضایی ماخلق له سنده استعمال
ایتمکدر ولکن اویله دخی دکلدر که بر بلایه مبتلا وبشریته کرفتار اولان افتاده یی
کوردکده بنم صلاح حالم وار وبو کمسنه عاصی ومجرمدر ونعمت حقه شکری
یوقدر دیو الکه تسبیحك آلوب واکا حقارت ایله باقوب لفظ شکری کندوکه
آلت عجب ایدوب ترش روی اولمق دکلدر بلکه شکر اولدر که یولدن آزان
ودام بشریته کرفتار اولان مبتلاره چشم شفقت ونظر مرحمتله باقوب الهی
سیدی ومولای بو مجرم ومبتلایه سن هدایت ایله ونفسمزی بویله کیتمکدن

سن صاقله سنك قدرت كامله وارادت عليهكبى بونك حالنه كرفتار ايدوب
وبو مبتلاى صلاح حاله كتورمكه محيط وشاملدر الهى هم بو قولكه هدايت وير
وهم بن قوليكى حفظ وامانكده قيل ديو يوزين يره سوروب عجب وانانيتدن
صاقنماق وكيمسهنك عيبنى يوزينه اورمامق حقدن كلن لطف وقهره راضى
وشاكر اولوب محبوبك جفا ووفاسى انك قتنده مساوى اولمقدر تنكيم مقدما
شاكرك اقسامى ومراتب شاكرين مفصلا بيان اولنمشدر * ايمدى كوكله يول
بولمق ايسترايسك ترشروليكى ترك ايدهسن فامابى غيرت وبى حميتلك مرتبهسنه
وارميوب وكفره دخى رضا ويرمك درجهسن بولميهسن سركنكبين كبى اولوب
هرايشك حكمت اوزره ايليهسن ديمكدر حاصل كلام هرشيئك حقيقتن حق
سبحانه وتعالينك هدايتى نورندن غيريسى بيلدرمز وياالكز سوز ايله حقيقت
حال معلوم اولمازومعانئ مزبوره ابيات واشعاردن بطريق التصريح مستفاد
اولماز تنكيم حضرت مولانا بو معنايه تنبيه ايدوب بيوررلركه ﴿ مثنوى ﴾
معنى اندر شعرجز باخبط نيست * معنى شعرده خبط وخطا ايله اولمقدن غيرى
دكلدر ﴿ مثنوى ﴾ چون فلاسنكست كاندر ضبط نيست * فلاسنك فلاخن
معناسنهدر يعنى صپان وصپان طاشنه دخى فلاسنك ديرلر بو مصراعده
صپان طاشى معناسنهدر يعنى معنى شعره برصپان طاشى كبيدر مثلا صپان اتان
كمسنه بهرحال ديلديكى نشانهاورمديغى كبى ناظم دخى كماهو حقه معنايى ادا
ايدهمز ومقصود بالذاتى ايستديكى كبى تعبير ايدهمز وبو احوال يالكز شعرده
دكلدر بلكه هرنه مقوله معانئ دقيقه وغامضهكه لاجل التفهيم بعض
تمثيلات ايله ايراد اولنسه يابودركه نشانه ومقصوده اصابت ايليه وياخود
مستمع اندن برغيرى معنى تصور ايليه وتمثيل ايلينك مرادى نهايديكى فهم
اولنميه * ايمدى درون حالى وتجليات الهى وصفاء روحانى مجرد قال ايله فهم
اولنمز بوكا ذوق وجدانى كركدر ومرشد كامل صحبتنه ملازمت لازمدر ديو
اشبو بيانه شروع بيوررلر

﴿ درمعنى آنكه من اراد ان يجلس مع الله فليجلس مع اهل التصوف ﴾

اول قولك معناسنك بيانندهدركه بركمسنه الله ايله اوتورمق ديلسه پس اول
كمسنه اهل تصوف ايله اوتورسن زيرا بونلر هستئ موهوملرندن محض فانى
اولوب وجود حقله باقى ومظهر تجليات ذات وصفات اولمشلردر وصوفى ايله

مطلب في ماهية التصوف واهله

تصوفك تعريفنده * م * صوفى ابن الوقت باشداى رفيق * بيتنده برلمهجك اظهار
قيلنمشدى وعندار باب التحقيق حقيقت تصوف داخل تحت عبارت اولماز وحقيقت
تصوف ضابطهدن برشى ايله ضبط اولنماز (نقل عن الشيخ ابى محمد الجوينى
انه لم يصح الوقف على الصوفية اذ ليس للتصوف حد يوقف عليه) فلهذا ماهية
تصوفده اقوال مشايخ بيكدن زيادهدر اكرچه كيم الفاظ وعبارتلرى مختلفه
ولكن معنالرى متقاربهدر الحاصل تصوف تخلق باخلاق الله ايله وحيات بلاموت
وموت بلاحياتدر وبلكه اهلاك بلااملاك واملاك بلااهلاكدر وتصوف برق محرق
وذوق موردوشرق محققدر اكابرناء جنيد بغدادى طيب الله انفاسه (ما اخذنا
التصوف من القيل والقال ولكن عن الجوع والسهر وترك الدنيا وقطع المألوفات
والمستحسنات) ديو بيورمشلردر ومرشدان راه حقيقت اركان تصوف اون
ركندر ديمشلر اولا تجريد توحيد ثانيا فهم سماع ثالثا حسن عشرت رابعا بذل
وايثار خامسا ترك اختيار سادسا سرعت وجد سابعا كشف خواطر ثامنا كثرت
اسفار تاسعا ترك اكتساب عاشرا تحريم ادخاردر پس بونلر تصوفك اركانيدر
ديمكدن مراد اشياء مزبوره تصوفك لابد ولازمهسيدر ديمكدر * ايمدى بركمسنهده
اركان مزبوره اولمسه اكا اهل تصوف دينلمز اما بونلرك وجودندن تصوفك
وجودى دخى لازم اولماز تصوف بونلردن اخصدر وبالجمله تصوف قال ايله
اولماز حال ايله اولور ولكن ارباب حقيقتك تصوف تعريفنده اولان بعض كلمات
قدسيهلرين ذكر ايدهلم كه مستمع قابل اهل تصوفه مقارن اولوب انلردن حال
حاصل ايتمكه سعى واجتهاد ايليه شهاب الدين سهروردى قدس الله روحه
عوارف المعارف نام كتاب لطيفنده باب خامسده ذكر ماهيت تصوفده بيوررلركه
(اخبرنا شيخ ابو زرعة طاهر بن ابى الفضل فى كتابه ابو بكر احمد بن على بن
خلف الشيرازى اجازة الشيخ ابو عبد الرحمن السلمى ابراهيم بن احمد بن محمد بن
رجا عبد الله بن احمد البغدادى عثمان بن سعيد عمر بن راشد عن مالك بن انس
عن نافع عن ابن عمر رضى الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
لكل شئ مفتاح ومفتاح الجنة حب المساكين والفقراء الصبر هم جلساء الله
يوم القيمة (وقال الجنيد وقد سئل عن التصوف فقال ان تكون مع الله بلا علاقة
وقال معروف الكرخى التصوف الاخذ بالحقايق واليأس مما فى ايدى الخلايق
فمن لم يتحقق بالفقر لم يتحقق بالتصوف وقيل نهاية الفقر مع شرفه بداية
التصوف وقال ابو حفص التصوف كله آداب لكل وقت ادب ولكل حال ادب

ولكل مقام ادب فمن لزم آداب الاوقات بلغ مبلغ الرجال ومن ضيع الآداب
فهو بعيد من حيث يظن القرب ومردود من حيث يرجو القبول (وقال ايضا حسن
آداب الظاهر عنوان حسن آداب الباطن لان النبي عليه السلام قال لو خشع
قلبه لخشعت جوارحه (وسئل ابو محمد الجريري عن التصوف فقال الدخول
في كل خلق سني والخروج من كل خلق دني) و بعضيلردخی دیمشلرکه تصوفك
اولی علم اوسطی عمل آخری حقدن موهبه در و بعضیلر تصوف ذکر مع الاجتماع
ووجد مع الاستماع وعمل مع الاتباع در دیمشلر و بعضیلردخی تصوف ترك تصرف
و بذل روحدر دیمشلر وسهل بن عبد الله صوفی شول کسنه درکه کدردن
صافی و فکر حقله قلبی مالامال و بشردن انقطاع ایله حقه رجوع ایدوب
ذهب ومدر قتنده مساوی اوله دیو بیورمشلر ﴿ حکیم سنایی ﴾ مرد صوفی
تصلفی نبود * خود تصوف تکلفی نبود * صوفی آنست کز تمنی وخواست *
کشت بیزار و یکرهه برخاست * کشته آزاد آنچه بکریزد * وآنچه بدهند
خلق نپذیرد * هرچه باید زکردکار جهان * خواهد وخلق ازهمه جویان *
صوفیانی که کاسه پردازند * چشم تحقیق راهمه کازند * صوفیانی که اهل
اسرارند * دردل نار برسرش دارند * تو بصفو صفات صوفی باش * خواه
بصری وخواه کوفی باش * صوفی عشق ودرحدیث هنوز * سلب وایجاب
ولایجوز ویجوز * صوفیان دردمی دوعید کنند * عنکبوتان مکس قدید کنند *
آنکه ازدست روح قوت خورد * کی نمك سود عنکبوت خورد * ذوالنون
مصری قدس سره دن روایت اولنور که حکایت بیورمشلرکه سیاحت ایدرکن
سواحل شامده برمرأهٔ صالحه یه ملاقی اولوب قندن کلورسن دیدم جواب
و یردیکه برقومك حضورندن کلورمکه (تتجافی جنوبهم عن المضاجع)
قول کریمی انلرك شاننده در بن ایتدم ای مرأهٔ مبارکه پس قنده کیدرسن
جواب و یردیکه شول رجال خدایه کیدرمکه (رجال لاتلهيهم تجارة ولا بيع
عن ذكر الله) قول کریمی انلرك وصف جمیلاریدر * پس اکا ایتدم ای زن اول
قومی وصف قیلسك لطفدر * پس بوشعری في الحال انشا ایلدی ﴿ شعر ﴾
قوم همومهم بالله قد علقت * فمالهم همم تسمو الى احد * فمطلب القوم مولاهم
وسیدهم * یاحسن مطلبهم للواحد الصمد * ماان تنازعهم دنیا ولاشرفا *
من المطاعم واللذات والولد * ولاللبس ثياب فائق انق * ولالروح سرور حل
في بلد * الامسارعة في اثر منزلة * قد قاربوا الخطو فيها باعدا الابد * فهم

رهائن غدران واودية * وفي الشوامخ تلقاهم مع العدد * ایدی ای طالب طریق
سبحانی وصلت حق ایسترایسك ذکر اولنان طائفهٔ علیه نك مجالس قدسیه لریله
مشرف اولمغه حقدن مدد وعنایت رجا ایله زیرا انلره ملاقات حقدن هدایت
اولدیغنه کمان ایتمه سن نتکیم جنید بغدادی بیورردلرکه (الصوفی کالارض
يطرح عليها كل قبيح ولا يخرج منها الاكل مليح وقال هو كالارض يطأها
البر والفاجر وكالسحاب يظل كل شئ وكالقطر يسقي كل شئ فلهذا من اراد
ان يجلس مع الله فليجالس مع اهل التصوف) بیوریلوب وحضرت جلال الدین
رومی قدس الله روحه بونك تحقیقنه شروع بیوردیلر قال طيب الله انفاسه
﴿ مثنوی ﴾ آن رسول ازخود بشد زین یکدوجام * اول رسول بو برایکی
جامدن کندوسندن کندی یعنی حضرت عمر رضی الله عنهك مجالس قدسیه
انسیه لرینه واصل اولوب کوش هوشی کلمات انسیه لرین کوش وجان ودلی
نظرا کسیر اثرلرندن رحیق صاف عشق ازلی نوش ایتدکده کیفیت بادهٔ محبت
ولذت انس معیت کندو بی کندودن الوب دریای وحدتده مستغرق
وفانی اولدی ومستهلك في الذات اولمغله ﴿ مثنوی ﴾ نی رسالت یاد ماندش
نی پیام * انك خاطرنده نه رسالت ونه پیام قالدی * یعنی مست ومدهوش
محبت اولوب جمله سنی فراموش ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ واله اندر قدرة الله
شد * حق سبحانه وتعالینك قدرت وجلالنده واله وحیران اولدی
﴿ مثنوی ﴾ آن رسول اینجا رسید وشاه شد * اول رسول روم بوم تبه یه ایرشدی
وشاه اولدی و یاخود رسول روم ایکن نور ایمان وجذبهٔ رحمان ایله جان ودلی روشن
اولوب وسرسعادتنه (الله ولي الذين آمنوا يخرجهم من الظلمات الى النور) تاجی
کیدیریلوب شاه دلشاد ومرد آزاد اولدی * پس بنده ایکن آزاد ورسول
ایکن شاه اولمق نوجهله دریایسك ﴿ مثنوی ﴾ سیل چون آمد بدریا بحر
کشت * کورمزمیسن سیل چونکه دریایه کلدی بحر اولدی کذلك رسول
قیصر روم دخی مانند سیل روان جانب دریای دل عمر رضی الله عنهه لاحق
اولوب بحر بیکران اولدی ﴿ مثنوی ﴾ دانه چون آمد بمزرع کشت کشت *
و برمثال دخی رسول قیصر روم بذر ودانه کبی کشتزار اسرار کردکار اولان
عمر الفاروقه ملاقی اولدی وحضورینه کلدی کشت معارف ربانی وزرع
حقایق نامتناهی اولدی کشت اول کاف عربینك کسریله زرع معناسنه در
* پس محسنلره رفیق اولان بهرحال نیك حال وخوش خصال ومقبول خدای

متعال اولمق مقرردر بوكا برمثال دخی بودركه ﴿ مثنوی ﴾ چون تعلق يافت
نان بابو البشر ٭ بو محلده بو البشردن مراد مطلقا نوع بشردر چونكه
نان بو البشره تعلق بولدی يعنی لقمهٔ انسان اولدی ﴿ مثنوی ﴾ نان مرده
زنده كشت وباخبر ٭ نار مرده زنده ودانند اولدی يعنی جماد ايكن انسان
مرتبه سن بولدی نتكيم مقدما بونك ذكری سبق ايلدی و برمثال دخی
﴿ مثنوی ﴾ موم وهيزم چون فدای نار شد ٭ شمع وحطب چونكه فدای
نار اولدی يعنی وجودلرن آتشه ياقدی ﴿ مثنوی ﴾ ذات ظلمانیٔ او انوار
شد ٭ موم وهيزمك ذات ظلمانيسی عين انوار اولدی كذلك وجود عنصریٔ
بشری دخی كثير وظلمانی ايكن فدای نار محبت اولدقده تجليات انوار احديت
ايله كمال نورانيت حاصل ايدوب نوروحدتدن غيريسی قالماز كذلك برمثال دخی
﴿ مثنوی ﴾ سنك سرمه چونكه شد در ديدكان ٭ بعد التربيه سرمه طاشی
حد ذاتنده سياه ومظلم ايكن چونكه كوزلرده اولدی يعنی ابصاره كشيده
قلندی ﴿ مثنوی ﴾ كشت بينايی شد آنجا ديدبان ٭ اول حجر مسحوق وكحل
اصفهانی بينالغه سبب وباصره يه قوت اولدی كذلك قلبی سنك سرمه كبی
شديد وسياه اولان مريد عاشق دخی نظر كيميا اثر پيره واصل اولوب غبار
اقدام كحل اولوا الابصارن ديدهٔ جانته توتيا ايتدكده قلبی آفتابدن انور
وديدهٔ فؤادی منور اولور ٭ ايمدی ای نور ديدهٔ پدر باد اجل ورد عمرك پريشان
ايدوب دربدر اولمازدن اول برمرشد حی كامله ملاقی اولمغه سعی وكوشش قيل
(بيت) اسرار خرابات هم از پير مغان پرس ٭ اين قصه سماعيست مكن فكر قياس)
﴿ مثنوی ﴾ ای خنك آن مردكز خود رسته شد ٭ ای سعادتلو شول مرد راه كه
كندوسندن قورتلمش اولدی يعنی عجب وانانيت وپندار ونفسانيتدن كچوب
افناء بشريت ايدوب ﴿ مثنوی ﴾ در وجود زندهٔ پيوسته شد ٭ برزنده نك
وجودينه پيوسته وملصق اولدی يعنی وجود حقانيله زنده وباقی اولان برزنده
كوكلنه يول بولوب انك جنان جنانته داخل اولمغله ارواح انبيا واوليا ايله
حشر اولدی زيرا مرشد كاملك وجود شريفی محشر انوار اوليا ومجمع اسرار
انبيادر ﴿ خجندی ﴾ هركه در راه تو اول قدم از خويش بريد ٭ هم باول قدم
آنجا كه همی خواست رسيد ٭ هيچكس در تو تيا وبخت كه از خود نكريخت
٭ هيچكس با تو نه پيوست كه از خود نبريد ﴿ مثنوی ﴾ وای آن زنده كه با مرده
نشست ٭ وای ودريغ وحيف اول زنده يه كه مرده ايله اوطوردی ﴿ مثنوی ﴾

مرده كشت وزندكی ازوی بجست ٭ اول زنده مرده يه مقارن اولمغله زنده لك
اندن صيچرادی اول دخی مرده اولدی بو بيت شريفده برقاچ وجهله معنی
قابلدر ٭ وجه اول بودركه ابواه ودريغ شول مرد طالب مستعده كه زنده لك
مرتبه سن بولمغه كندوده قابليت وار ايكن نور عشق ومحبت وضيای ذوق
وحالتدن بی بهره قلبی افسرده برمقلدك دامنه كرفتار اولمغله اول دخی انك كبی
بی ذوق وحالت وبی عشق ومحبت اولوب مرده وجاهل قالدی ٭ ويا خود
حيفا ودريغ اول روح انسانی يه كه كوكلنی مزخرفات فانيه بند ايدوب حيات
ابدی وسعادت سرمديدن محروم قالدی ٭ ويا خود ابواه ودريغ وصد هزار حيف
وتأسف شول زنده دل اولان ارباب محبته كه مرشد كامله ملاقی اولوب وشمع
جانی نور آفتاب روح محمديدن ايقاد ايدوب حقله باطلی فرق ايتمش ايكن
كيرواسفله ميل ايدوب اهل دنيا ايله صحبت وذوق ومحبتی اولميان تيره دللر ايله
موانست ايليوب انلرده اولان كثرت وظلمت جهل وكدورت بونك قلبنه دخی
تأثير ايتمكله مكدر وپژنك اولوب حالات مزبوره كندوده مستمره اولورسه
زنده ايكن مرده اولوب نفسانيتی غلبه ايتمكله ولد قلبيسنی قتل ايلدی كما قال
عليه السلام (اياكم ومجالسة الموتی قالوا ومن الموتی يارسول الله قال صلی الله
عليه وسلم الاغنياء) وفی رواية اخری قال اهل الدنيا) قال علی كرم الله)
وجهه ﴿ شعر ﴾ اف علی الدنيا واسبابها ٭ فانها للحزن مخلوقة ٭ همومها
ما تنقضی ساعة ٭ عن ملك فيها وعن سوقة ٭ وقال ايضا ﴿ شعر ﴾ وفی الجهل
قبل الموت موت لاهله ٭ واجسادهم قبل القبور قبور ٭ وان امرألم يحی بالعلم
ميت ٭ وليس له حين النشور نشور ٭ پس طالبه لازم اولان بودركه زنده دللره
پيوسته اولوب مرده دل اولان جهلا واهل دنيادن دور اوله ﴿ قطعه ﴾
با مردم نيك شو مصاحب ای دل ٭ باشد كه شوی يار مناسب ای دل ٭ بكذر
زمزاح وترك بدكن نفسی ٭ تا حق بدهد ترا مراتب ای دل ٭ واكر بن دائما
زنده دل جست وجو سنده يم ولكن هنوز بوله مدم مرده دللر ايله ضروری
صحبت ايدرم ديرايسك بوله مديغك تقديرجه دخی زنهار مقلده ومرده دلان
صحبتن اختيار ايتميوب قرآن عظيم الشانك حكم ايلديكی شرع شريف نبوی

مطلب
كيفيت تشبث قرآن عظيم

وسنت سنيهٔ احمديدن منفك اولمه اول سنی طريق مستقيمه دلالت ايدر زيرا
﴿ مثنوی ﴾ چون تو در قرآن حق بكريختی ٭ چونكه سن جليس جنان
وانيس روان اولان كلام قديم وقرآن كريمه فرار ايليه سن يعنی كتاب ربانی يه

التجا ایله سن و تلاوت قرآن ایله جانك لذت بولوب حکمی ایله عامل اوله سن
بهر حال کم کشته اولیوب ✻ مثنوی ✻ با روان انبیا آمیختی ✻ روان انبیا ایله
مختلط اولوب روح پرفتوحلریله آشنالق ایدرسن و بو بیت شریفده بو وجهله
معنی ویرلمك دخی قابلدر که چونکه سن مرده دللردن کسسته اولوب احکام
قرآنیه ایله آراسته و اوصاف ربانیه ایله پیراسته و حضور شریفلرنده حق
باطلدن ممیز اولان عارف واصل و وارث کامل و مرشد مکمللره فرار والتجا
ایلیه سن تحقیق و تحقیق مرده دل اولمقدن قورتیلوب ارواح انبیا و اولیا ایله
مختلط اولوب و اسرار علیه‌لریله آشنالق ایدوب حیات ابدی و بقاء سرمدی
بولورسن ✻ خجندی ✻ مریدان طالب پرندو پیران ظاهر و پیدا ✻ دریغا
تشنه لب خواهیم مردن بر لب دریا ✻ مکو اصحاب دل رفتند و شهر عشق شد خالی
✻ جهان پر شمس تبریزست کو مردی چو مولانا ✻ جناب عشق بس عالیست
موسی همتی باید ✻ که نتوان بر چنان طوری شدن بی همت والا ✻ ایمدی سعی
و کوشش قیلوب بوله مدم دیمه حق سبحانه و تعالی قادردر البته طالب مطلوبنه
واصل اولمق مقرردر ✻ رباعی ✻ اگر دمی بگذاری طریق نااهلی ✻ به بینی آنچه
نبی دید و آنچه ولی ✻ خدا را بشناسی و خاص بنده شوی ✻ خدا را تو ببینی برغم معتزلی
✻ ای طالب صادق تلاوت قرآن ایله و احکام قرآنیه ایله موصوف اولان مردان
یزدان ایله مألوف اولیجق و انلردن لذت آلیجق ارواح انبیا ایله آشنالق مقرردیدر
دیرایسك مقرردر زیرا ✻ مثنوی ✻ هست قرآن حالهای انبیا ✻ قرآن عظیم انبیاء
عظام علیهم السلامك احوال و اوصافیدر ✻ مثنوی ✻ ماهیان بحر پاك کبریا ✻
انبیاء عظام علیهم السلام فی المثل دریای کبریانك ماهیلریدر علی الخصوص
قرآن کریم وصف جمیل محمدیدر ✻ سید ✻ ای رسول فخر عالم سید ذات
وصفات ✻ بحر ذاتك کوهر یسك هم صفاتك عین ذات ✻ مظهر سر حقایق
مطلع نور ازل ✻ معدن سر دقایق منبع هر معجزات ✻ احمد و محمود و قاسم شاه
سلطان رسل ✻ کنت کنزك مخزنی هم کشف حل مشکلات ✻ وصفکه والشمس
والنجم و تبارك سویلدی ✻ شانکه طاها و یاسین کلدی حقدن بینات ✻ صورتك
انوارنك هر ذره‌سی شمس و قمر ✻ طره عنبر فشانك لیلة القدر و برات ✻ عز و اقبالکدن
اوتری اولدی ترکیب جهان ✻ یرو کوك انس و ملائك اصل و فرع کائنات
✻ هر کیم ایمان یقین ایتدی سکا ای پاك دین ✻ لایزال اولدی همیشه جاودان
اندر حیات ✻ مؤمن و صادق موحد جان نثار ایلرسکا ✻ کرچه مشرك شبهه‌دن

پاك اولمدی اول بی ثبات ✻ عقل جان و دین و دل ای کوهر کون و مکان ✻ سندن
اولدی جمله اشیا سکر و قند و نبات ✻ قیل نسیمی یه ترحم ای شفیع المذنبین
✻ حاصلم ایکی جهانده سنسن ای پاکیزه ذات ✻ ایمدی بنم روحم چونکه قرآن
احوال و اوصاف انبیادر سندخی احکام قرآنیه ایله متخلق اولدقده بهر حال
ارواح انبیا ایله حشر اولمق محققدر ✻ مثنوی ✻ ور بخوانی ونه قرآن پذیر ✻
واکر قرآن عظیمی مجرد تلاوت ایدوب طوتالم کونده بر ختم ایلمش سن ولکن
قرآن کریمده اولان اوامر ربانیه یه امتثال و اعمال صالحه یه اشتغال ایتمیوب
احکام قرآنیه یی قبول قلمیه سن ✻ مثنوی ✻ انبیا و اولیا را دیده گیر ✻ فرضی
کندوکی انبیا و اولیایی بالذات کورمش طوت یعنی انبیا و اولیایی کورمکدن
مراد شرف ایمان ایله مشرف اولوب و انلرك یوردقلرین طوتوب و اثرلرینه
کیدوب حاللریله حالتمقدر ✻ پس قرآن کریم خود احوال انبیادر تلاوتندخی
مقصود آنکله عمل ایتمکدر عمل اولمیوب حالتمدکدنصکره طوتالمکه اوقومش
و یاخود انبیا و اولیانك بالذات کندولرین کورمش بلکه دور
آدمدن برو معمر اولوب هر بریله صحبت ایتمش سن نه فائده یونس امرم ایدر
قدس سره ✻ بیت ✻ کشی دنیایه کلکدن ربسنی بلمك ایمش ✻ ربسینی بلمکه سبب
اولیایی بولمغمش ✻ بولمق دکل ایمش بولمق بیلمك دکل ایمش بیلمك ✻ اولیایه کوکل
ویروب رنکنه بویانمغمش ✻ ایمدی بنم جانم بیلمك کورمك اولمق دیمشلردر سن
دخی حالکی اکا کوره قیاس ایله و کندوکه نافع کار ایشله ✻ پس بر کسنه عمل
ایتمدیکی تقدیرجه قرآن اوقومنك کندویه فائده‌سی یوقمی دیرایسك عملسز
قرآن اوقومق رب العزتك کلام شریفنه اعتبار ایتمامکدر او مقوله‌لرك حقنه حضرت
رسول علیه السلام (رب تال القرآن والقرآن یلعنه) بیورمشدر یعنی چوق
قرآن اوقیجی واردر حالبوکه قرآن اکا لعنت ایدر دیمکدر و بو محلده لعنتدن مراد
حق تعالینك رضاسندن دور اولور دیمکدرزیرا رضای حق قرآن ایله قوللری عمل
ایتمکدر مولانا جامی علیه الرحمه بو حدیث شریفی شرح ایدوب بیوررلر که ✻ نظم ✻
رب تال یعوذ بالقرآن ✻ وهو یفضی به الی الخذلان ✻ خواجه را نیست جز تلاوت
کار ✻ لیکن آن طرد و لعنت آرد بار ✻ لعنست این که بهر لهجه و صوت ✻
شود از تو حضور خاطر فوت ✻ فکر حسن غنا برد هوشت ✻ متکلم شود فراموشت ✻
نشود بر دل تو تابنده ✻ کین کلام خداست یابنده ✻ لعنست این که سازدت
پی سیم ✻ روز و شب با میر و خواجه ندیم ✻ مجلس ناکسان بیارایی ✻ نادان

بك دوخرده بربابی * خانه شان مزبله است وقرآن نور * دار این نور رازمزبله دور * شرم بادت كه بهرمزبلهٔ * سازی از نور قدس مشعلهٔ * اعتنست این كه همت تو تمام * كشت مصروف لفظ وحرف وكلام * نقد عمرت زفكرت معوج * خرج شد در رعایت مخرج * كرشود مدی از ادای تو كم * حرف غم دردلت شود مدغم * فوت كردی سعادت سرمد * غم نخوردی برابریك مد * همچنین هرچه ازكلام خدا * جزخدا قبلهٔ دلست ترا * موجب لعن ومایهٔ طردست * حبذا مقبلی كزآن فردست * معنیٔ لعن چیست مردودی * بمقامات بعد خشنودی * هركه ماند از خدا یك سر مو * آمد اندر مقام بعد فرو * كرچه ملعون نشد زحق مطلق * هست ملعون بقدر بعدازحق * زآنكه اندر مقام یكتایی * نیست مورا مجال كنجایی * ایمدی بنم جانم قرآن عظیمی لسان صدقله قرأت ایله وجان قولاغیله دیكله عجبا قرآن كریمده اولان اشبو آیتی فهم ایدرمیسن كه قال تعالی (لو انزلنا هذا القران علی جبل لرأیته خاشعا متصدعا من خشیة الله) وقال علیه السلام (القرآن غنی لافقر بعده ولاغنی دونه) ای جان پدر عین القضاة همدانی بیوردلر كه چونكه قرآن نقاب عزتی وجه كریمندن رفع ایلیه و برقع عظمتی كشاده قیله بعد وفراق بیمارلرینك جمله سنه لقاء الله دن شفا ویرور وهركس در دینه دوابولور كما قال علیه السلام (القرآن هو الدواء) قرآن مبین برحبل متیندر كه طالب صادقی لاجرم مطلوبنه جذب ایدر حق تبارك وتعالی قرآن عظیمی بو عالمه كسوت حروفله انزال ایدوب هر برحرفنده صد هزار غمزهٔ جان ربا تعبیه قیلدیلر اما سن قرآنی قنده كوررسن هیهات صد هزار اغطیه وحجبك وراسنده مستور درسن ایسه اكامحرم دكلسن اكر درون پرده یه كیتكه سكا اذن اولیدی معانیٔ قرآنیه سكا جلوه كراولوردی اما قرآن عظیمی حق تبارك وتعالی بیكانه لردن حفظ ایدوب (انا نحن نزلنا الذكر وانا له لحافظون) بیورمشدر * ایمدی قرآن عظیم اولیایه و عمل صالح ایلیان مؤمنینه خطاب لم یزلدر بیكانه لره اندن بهره ونصیب یوقدر وحروف وكلماتندن غیری نسنه ایشتمزلر زیراكه سمع باطنلری یوقدر كما قال تعالی (انهم عن السمع لمعزولون) آه ای عاشق صادق حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم بیوردلر كه (اقرؤ القران والتمسوا غرایبه) ایمدی بنم جانم غرایب قرآنیه طلب ایتمك هركسك كاری دكلدر * پس بوحالی حاصل ایتمكه كتابخانهٔ (اول ماخلق الله نوری) یه ایریشوب (ادبنی ربی فاحسن تادیبی) استاذندن تعلم ایلیه سن ولوح دلدن بلاواسطه

اوقویه سن ونظر ایدوب كوره سنكه لوح دلده (وربك الاكرم الذی علم بالقلم علم الانسان مالم یعلم) مكتوب اولوب وكتاب خانهٔ قلبده اولان قلم نه اولدیغن مشاهده قیلورسن فلهذا كاشف اسرار كبریا حضرت مولانا بیوردلر كه ﴿ مثنوی ﴾ وربدیرابی چو برخوانی قصص * واكر قرآن كریمی قبول ایدیجی اولهسن وانده اولان قصص انبیایی چونكیم اوقویه سن سكا برلذت وحالت كلور كه ﴿ مثنوی ﴾ مرغ جانت تنك آید درقفص * مرغ جانك تن قفصنده تنك كلور یعنی فضای وسیع لاهوت وصحرای منیع ملكوتی مشاهده ایدوب روح روان قفص تنده طور میوب عالم لامكانه جولان ایتمك ایستر زیرا ﴿ مثنوی ﴾ مرغ كواندر قفص زندانیست * یعنی مرغ كه قفصده محبوسدر ﴿ مثنوی ﴾ می نجوید رستن ازنادانیست * حبس قفصدن قورتلق ایسترسه نادانلقدر ﴿ بیت ﴾ حجاب چهرهٔ جان می شود غبار تنم * خوشادمی كه زین چهره پرده برفكنم ﴿ مثنوی ﴾ روحهایی كزقفصها رسته اند * شول روحلر كه قفصلردن قورتلشلردر ومحبوس طوارق افلاكی اولمقدن خلاص ونجات بولمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ انبیای رهبرشایسته اند * ارواح انبیادر كه رهبرلكه لایقلردر ویاخود شایستهٔ حق ورهبر سالكان طریق اولان انبیا واولیادر * پس نه وجهله رهبرلر وقفص تندن روحك آزادلغنه دلیلردر دیرایسك ﴿ مثنوی ﴾ ازبرون آوازشان آیدزدین * اول انبیاء عظامك آوازی طشره دن دین جانبندن كلور یعنی كرچه كندولری قفصهای كوندن خلاص اولوب عالم معنایی مناص ودخی (فی مقعد صدق عند ملیك مقتدر) ماوراسنده مكینلردر ولكن كلمات قدسیه وخطابات انسیه لری سمع جانه كلور وطالبلره تن قفصندن خلاص یولن كوستروب ﴿ مثنوی ﴾ كزره رستن ترا اینست این * كه قورتلق یولی سكا بودر بودرلر وبوكلماتی جان قولاغی اولوب ترك صحبت نادان ایدنلره ایشتدیررلر ودیرلركه ﴿ مثنوی ﴾ مابدین رستیم زین تنكین قفص * ای طالب فلاح وراغب نجاح بو مضیق وتنكین اولان طبیعت قفصندن بزاشبو ذكر اولنان اسباب ایله خلاص اولدق ونفی وجود موهوم ایدوب عالم وحدته اوچدق ﴿ مثنوی ﴾ جزكه این ره نیست چاره این قفص * بوقفصك چاره سی وبوندن خلاص اولمغه درمان بویولدن غیری دكلدر یعنی مرده دللر صحبتندن دور اولوب مرشد حی كامل ووارث نبی اولان عارف واصل ومكمل وزنده دللر صحبتنه مقارن اولوب كوكل چراغن نور آفتاب محبتدن یاندرمغله اولور ﴿ قاسم انوار ﴾ براه پیرمغان روكه راه سرمستیست *

خلاف پیرمغان ره مرو که در پستیست * بکو حکایت حس را و بکذر از محسوس
* کسی که بسته حس مانده است معتزلیست * دلا تو جام مبین ایک جام بحر آشام
* که جام توز شراب خدای لب بلبست * بنوش باده که این باده از حجاز آمد
* اکر بکاسه چینی و شیشه حلبیست * و روح روانك بند بشریت و زندان
طبیعت و قفص عنصریتدن خلاص اولمغه و صحبت مردان خدایه واصل اولمغه
علاج بودر که ﴿ مثنوی ﴾ خویش را رنجور سازی زار زار * کندوکی زیاده
رنجور و زار و خوار و زار دوزه سن یعنی اولیاء کرام مجلسنده علم و فضیلتکه و حسب
و نسبکه افتخار و کندو پندارکله استکبار ایتمیه سن و لذت شهرتی دماغ
جنانکدن ازاله ایچون خلقه کندوکی معیوب کوستروب تواضع و مسکنت
و فقر و فنا و بی نام و نشان اولمغی اختیار ایلیه سنکه ﴿ مثنوی ﴾ تا ترا بیرون
کنند از اشتهار * حتی سنی اشتهاردن طشره ایلیه لر یعنی خلاص ایده لر
﴿ مثنوی ﴾ کاشتهار خلق بند محکمست * زیرا که اشتهار خلق بند محکمدر
﴿ مثنوی ﴾ در ره این از بند آهن کی کمست * طریق حقده بو اشتهار بندی
بند آهندن نقصان کمدر یعنی برکسنه حسب و نسب و علم و فضیلت و معرفت
و سخاوت و دولت و ثروت و صلاح و عبادت و زهد و طاعت و ارشاد و مشیخت
و بونك امثالی حالت ایله بین الناس شهرت بولمق طریق حقده بند آهندن ادنی
دکلدر بلکه بند اشتهار قید آهن و سلاسل حدیددن اشد و محکمدر کما قال علیه
السلام (بحسب امرأ من الشران یشار الیه بالاصابع فی الدین او فی الدنیا الا من
عصمه الله ﴿ جامی ﴾ این همه اکنون کره و بند چیست * وین همه آمیزش
و پیوند چیست * بکسل از ینان که زبان تواند * خصم دل و دشمن جان تواند *
پس شهرتدن قورتیلوب قفص تندن خلاصی بیان ایچون حضرت مولانا اشبو
طوطی قصه سنه شروع ایدوب جان قولاغی اولانلره درر و جواهر نثار ایدرلر

﴿ قصهٔ بازرکان که طوطیٔ محبوس او اورا پیغام ﴾
﴿ داد بطوطیان هندوستان در هنکام رفتن ﴾

بازرکانك قصه سی درکه انك قفصده محبوس طوطیسی بازرکانه خبر و یردی
هنکام عزیمتده یعنی هندوستانه کیدر اولدقده هندستان طوطیلرینه سلام
کوندردیکی بیان اولنور * پس قصه دن حصه بودرکه بازرکاندن مراد عقل
معاد و طوطیدن مراد روح روان و نفس ناطقه و هندوستاندن مراد عالم

ملکوت وانده اولان طوطیلردن مراد ارواح انبیا و اولیا و مؤمنین اصفیا
و بازرکانك اهل و عیال و جواری و خدمتکارلرندن مراد حواس خمسهٔ ظاهره
و باطنه در * پس عقل معاد بطریق التجارة جانب ملکوته عزیمت ایلدکده
حواسدن هر بریسی عقلدن کندویه مناسب برشیٔ تمنی ایدوب طوطیٔ شیرین
ادای نفس ناطقه و ببغای سکرانس خای روح روان دخی حبس بدن
و زندان مظلم طبیعتدن خلاصه نه چاره دیو هندوستان ملکوتده قفص تندن
آزاد اولمش طوطیان حظیرهٔ قدسه سلام و پیام امانت ایدر دیمکدر * ایمدی
بو حکایتی کمال صدقله اشبو تأویل اوزره اوقویوب حصه مند اوله سن و روح
روانك حبس قفص تن و زندان طبیعتده پابند اولمقدن خلاصه سعی ایلیه سن
﴿ بیت ﴾ جان عالم تو و این قصه ز جانت پیداست * یار من جان منی جان
و جهانت بفداست * ﴿ مثنوی ﴾ بود بازرکان و اورا طوطیٔ * زمان
سابقده بر بازرکان وار ایدی و انك بر طوطیسی وار ایدی و بعض نسخه ده
* ع * تاجری را بود کویا طوطیٔ * واقع اولمشدر اول تقدیرجه بر تاجرك
بر طوطیٔ کویاسی وار ایدی دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ در قفص محبوس
و زیبا طوطیٔ * قفصده محبوس بر زیبا طوطی ایدی ﴿ مثنوی ﴾ چونکه
بازرکان سفر را ساز کرد * چونکه بازرکان سفر ایچون ساز و تدارك ایلدی
و اسباب سفری مهیا قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ سوی هندستان شدن آغاز کرد *
جانب هندستانه کیتمکه آغاز ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ هر غلام و هر کنیزك را ز جود
* سخاوکرمندن هر بر غلام و جاریه سنه ﴿ مثنوی ﴾ کفت بهر تو چه آرم
کوی زود * سندن اوتوری نه کتوره یم تیز سویله دیدی ﴿ مثنوی ﴾
هر یکی از وی مرادی خواست کرد * غلام و جواریدن هر بریسی خواجه لری
اولان بازرکاندن بر مراد دیلدی ﴿ مثنوی ﴾ جمله را وعده بداد آن
نیك مرد * اول نیك مرد و جواد اولان سوداکر جمله سنه وعده و یردی
وان شاء الله تعالی استدیککز ارمغانلری کتوریرم دیدی * پس خواجهٔ سوداکر
﴿ ع ﴾ سفر کزیدم و آهنك آنجهان کردم * دیو طوطیه خطاب
ایدوب ﴿ مثنوی ﴾ کفت طوطی را چه خواهی ارمغان * طوطیه
ایتدی که سن دخی نه ارمغان ایسترسن ﴿ مثنوی ﴾ کارمت از خطهٔ هندوستان
* که سکا هندستان سرحدندن هدیه کتورم و مراد که یتورم بس
طوطیٔ خوش کفتار جواب و یروب ﴿ مثنوی ﴾ کفتش آن طوطی که آنجا

طوطیان * اول طوطی بازرکانه ایتدی اول یرده که طوطیلری یعنی خطهٔ
هندستانده اولان طوطیلری ﴿ مثنوی ﴾ چون ببینی کن زحال مابیان *
چونکه کوره سن بنم حالمدن اول طوطیلره بیان وسردرونم عیان ایله بویله دی که
﴿ مثنوی ﴾ کآن فلان طوطی که مشتاق شماست * اول فلان طوطی که سزك
مشتاقکزدر ﴿ مثنوی ﴾ ازقضای آسمان درحبس ماست * قضای آسماندن
بزم حبسمزده در ﴿ مثنوی ﴾ برشما کرد اوسلام ودادخواست * اول طوطی
سزه سلام ایلدی وسزدن دادطلب ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ وزشما چاره وره ارشاد
خواست * وسزدن چاره وارشاد یولنی تمنی ایلدی ﴿ سید ﴾ برمن جفاز غمزهٔ
یارست والسلام * خون دردلم زدست نکارست والسلام * ای صبح دم زمهر مزن
کآفتاب ما * رخسار آن خجسته عذارست والسلام * ای باد اکر بزلف نکارم رسی
بکو * دل بی تو بی شکیب وقرارست والسلام * ای وصل کل مپرس که چونست
عندلیب * چون واقفی که همدم خارست والسلام * وای خواجه بو طوطیٔ بسته بال
وشکسته حال ومحبوس قفص تن وقید بندوهم وخیالدن اول طوطیان
قدس انسه بویلجه سویلیه سنکه ﴿ مثنوی ﴾ کفت می شاید که من دراشتیاق *
اول طوطی ایتدی لایقمیدر که بن اشتیاقده ﴿ مثنوی ﴾ جان دهم اینجا بمیرم
درفراق * بونده جان ویرم سزك فراقکزده اولم وقالم ﴿ مثنوی ﴾ این روا
باشد که من دربند سخت * بوروامیدر که بن قفص بشریت وزندان طبیعتده
بند محکمده اولام ﴿ مثنوی ﴾ که شما برسبزه کاهی بردرخت * سزایسه
کاهی سبزه زارده وکاهی درخت میوه دارده اوله سز ویاخود سز برسبزه کاهده
درخت اوزرنده اوله سز دیمك اوله یعنی ارواح انبیا واولیا ومؤمنین اصفیا سبزه
زارانس ودرخت حظیرهٔ قدسده اولوب بوفقیر بیچاره دخی برموجب (انما
المؤمنون اخوة) ودخی (ماخلقکم ولا بعثکم الا کنفس واحدة) جنس بنی آدمدن
ایکن پابند اسیر طبیعت ومحبوس زندان بشریت اوله یز عن ابن مسعود (ان
ارواح المؤمنین طیر خضر تعلق فی شجرة الجنة) هکذا ذکره الا قلیشی
واختصره (وفی الروایة ان ارواحهم فی جوف طیر خضر لها قناديل معلقة
بالعرش تسرح من الجنة حیث شاءت ثم تأوی الی تلك القناديل فاطلع الیهم
ربهم اطلاعة فقال هل تشتهون شیئا قالوا ای شئ نشتهی ونحن
نسرح من الجنة حیث شئنا ففعل ذلك بهم ثلث مرات فلما رأوا انهم
لن یترکوا من ان یسألوا قالوا یارب نرید ان ترد اروا حنا فی اجساد نا حتی نقتل

فی سبیلك مرة اخری فلما رأی ان لیس لهم حاجة ترکوا) پس بنده طوطیٔ
روح عقل تاجره ایتدی ای خواجهٔ جواد شکرستان ملکوت وبوستان جبروتده
بنم جنسمدن اولان طوطیان بلند پرواز جلوه سازی تماشا قیلدقده
سکا توصیه اولندیغی اوزره بنم احوال پریشان واشتیاق بیپایانمی بطریق
داستان اول دوستان قدس آشیانه تقریر وبیان وانواع درد وحسرت
وناله وفرقت ایله کریان اولوب دیه سن که ای مروت وکرم کانلری ﴿ مثنوی ﴾
اینچنین باشد وفای دوستان * دوستلرك دوستلره وفاسی بویله می اولور که
﴿ مثنوی ﴾ من چنین حبس وشما درکلستان * بن بویله حبس وزندانده اولم
وسز کلستانده اوله سز * ایمدی بو مقرردر که انسانمدن هر برینك مرغ روحی بو قفص
تنده حبس وکرفتار وبال همتی بند غفلت ایله مقید وخوار وزاردر * پس هر بر
روحه لازمدر که حبس بشریتدن خلاص اولوب مقام ملکیتده پروازایتمك
ایچون عالم ملکوت ومقام جبروتده اولان ارواح انبیا واولیایی کندویه شفیع
کتوروب وارواح طیبانه صلوة وسلام ایلیوب مدد وعنایت طلب ایلیه ویوزین
درکاه حقه سوره ﴿ سید ﴾ حبیبم عزتم جانم جهانم * رفیقم مونسم آرام جانم *
صنوبر قدلو دلدارم طبیبم * منور دیده وروح روانم * بو جان قوشی اوچر
برکون قفصدن * قالور فرقت اودینه مهر جانم * فراق ودرد چوقدر دونه
بیلمز * اکر دونسم قالور حیران روانم * قامتمدن کتمز اولدی نار هجران * چکه
بیلمن نیدم آرام جانم * غمام هجریکز یاندردی جانی * یتور شربت وصالکدن
نهانم * نسیمی چکدی غم آنست ناره * اوده یاندی نه قیلسون بو توانم * وبونده
ارباب سلوکه دخی تنبیه واردر که داخل محبت ربانیه اولوب بقای قدس
آشیان روحی سبزه زار تجلیات صفاتده جولان ایدرکن شبکهٔ نفسه کرفتار
وقفص طبیعتده بند اولوب مقتضای بشریت ایله مرتبه سندن دوشه وپای
عصمتی طریق مستقیمدن سورچسه مأیوس اولمیوب درکاه عزته یوزین سوروب
منزل انس ووحدته ایرمك ایچون ارواح انبیا واولیادن مدد وعنایت رجا ایلیه
وبو وجهله نیاز ایده که ﴿ مثنوی ﴾ یادآرید ای مهان زین مرغ زار *
ای اشراف وکبار بو مرغ زار وکرفتاردن یاد کتوریکز * یعنی خاطر شریفکزدن
دور ییورمیوب نظر مرحمت بیوریکز ﴿ مثنوی ﴾ یك صبوحی درمیان
مرغزار * برصبوح ایله مرغزارك ایچنده یعنی حین طلوع شمس محبتده
صباح تجلیٔ احدی الذات ارواح طیبه یی منور ایدوب مشاهدهٔ جمال لایزالیدن

شراب عشق ازلی اقداحنك طاولری نوش اولندقده بو کرفتار بادیهٔ انفصال
واب تشنهٔ زلال وصال اولان شکسته بال وخسته حالی فراموش بیورمیوب
بو جانبه دخی بر جرعه احسان ایدیکز زیرا ﴿ مثنوی ﴾ یاد یاران یار را میمون
بود * باران باری ذکر ایتمك مبارك ومیمون اولور ﴿ مثنوی ﴾ خاصه
کان لیلی واین مجنون بود * علی الخصوص یاد ایلیان لیلی ومذکور اولان مجنون
اوله آه ای عاشق ربانی کاشف اسرار سبحانی بو بیت شریفده بین العشاق
واقع اولان حالدن خبر ویرمشلردرکه حالت مزبوره یی مرشد کامل
تربیه سنده واقع اولان عشاق الهیدن غیریسی بیله مز وبو اشارتدن حصه مند
اوله مز واشارت بیوردقلری بودرکه مثلا مرشد کامل وعارف واصل صحبتنه
داخل اولان ومحبة الله تحصیل ایدن اهل محبت عوارض نفسانیه دن بعض
خاطره یه دوشوب کثرتده وقفص تنده محبوس ایکن مرآت دللری ژنك کثرتدن
مصیقل ومصفا اولان ارباب فنادن بریسی ویاخود برقاچی اول کسنه یی
خاطره کتوروب انك صورت شخصیه سنه متوجه اولسه لر هر نه مرتبه کثرتده
ایسه کثرت اوزرندن مرتفع اولوب تجلیات ربانیه وجذبات رحمانیه ایله کوکل
آینه سی مجلا وطوطئ روحی عالم ملکوته ارتقا وجولان ایدر علی الخصوص عاشق
صادقی خاطر شریفنه کتورن بالذات مرشد کامل وپیر مکملك کندوسی
اوله واول زمانده عاشقك دخی کوکلی حاضر بولنه مثلا هر نه قدر کثرتده وهر نه
ایشده وقنغی محلده بولنور ایسه ناکهان انك مرآت قلبنده انوار تجلی بر مرتبه
شعشعه وضیا ویررکه طورمغه اوطورمغه مجالی قالمیوب دماغ جانی فوایح
مسکیهٔ انسیه دن معطر اولوب مست ومدهوش ومستغرق وبی هوش اولور
وکشف خواطری اولان عاشقلر کندو یی قنغی عاشق ذکر ایتدیکن بیلور
وتجلیهٔ قلب ایلیان عاشقلر اخوان صفادن بریسی کندویه زیارت ایچون
توجه ایتدکده کله جك قرنداشی کثرت ایله میدر ویاخود وحدت ومحبت ایله میدر
قبل المجیء تشخیص ایدر * پس کلن قرنداشی کثرت ایله کلدیسه بریره
کلدکلرنده درکاه حقه نیاز ایدوب کثرت اورتادن زائل اولور وایکیسی دخی
وحدتده ایسه خود نور علی نور اولوب بی غل وغش انوار محبت عالم وعالمیانی
منور ایدوب دیدهٔ بصیرتلری اعمی اولمیانلر اول نوری کورر اعمی اولانلر نه حاصل
قیلور کما قال تعالی (مثل الفریقین کالاعمی والاصم والبصیر والسمیع هل یستویان
مثلا افلا تذکرون) مرشد کامل خدمتنده اولانلرك برنشانی دخی بودر عجبا

تجسس ایلمك بو نشان سنده دخی وارمیدر ای حضور حق فکر ایتمیان غافل
عجبا حالك نیه منجر اولور ﴿ حافظ ﴾ ما برآریم شبی دست ودعایی بکنیم *
شب هجران ترا چاره زجایی بکنیم * دل بیمار شد ازدست رفیقان مددی *
تا طبیبش بسر آریم ودوایی بکنیم * خشك شد بحر طرب راه خرابات کجاست *
تا در آن آب وهوا نشو نمایی بکنیم * آنکه بی جرم برنجید وبه تیغم زد و رفت *
بازش آرید خدارا که صفایی بکنیم * مدد از خاطر رندان طلب ای دل ورنه * کار
صعبست مبادا که خطایی بکنیم * سایهٔ طایر کم حوصله کاری نکند * طلب سایهٔ
میمون همایی بکنیم * دلم از پرده بشد حافظ خوش لهجه کجاست * تا بقول وغزلش
سازو نوایی بکنیم * ای مستمع قابل وطالب مقبل حافظك اشبو غزلی دخی
بو معنادن خبر ویرر سندخی متفطن اولوب روح روانکه لایق کار وعمل ایلیوب
طوطئ جان ومرغ جنانك بو وجهله نیاز ایلسونکه ﴿ مثنوی ﴾ ای حریفان
بت موزون خود * ای کندولرك موزون ومعتدل اولان محبوبلرینك
حریفلری وجوار سبحانیدنك مقربلری وکرم ومروت کانلری انصافیدرکه
﴿ مثنوی ﴾ من قدحهامی خورم پرخون خود * بن عالم هجر وفراق وجهان
بعد وافتراقده کندو خونمله وجکرم قانیله پر اولمش قدحلر ایچرم ﴿ سید قاسم
انوار ﴾ جکر پردرد ودل پرخونم ای جان * باب دیدهٔ کلکونم ای جان *
ندارم طاقت ایام فرقت * چه کویم من که بی تو چونم ای جان * چه سازم
چارهٔ کارم چه باشد * بر آن زلف ورخت مفتونم ای جان * ندارم داروی
دردم چه سازم * که در هجران تو مغبونم ای جان * بهر حالی نمیدانم شب
از روز * چنان واله چنان مجنونم ای جان * همیشه قامت من چون الف بود *
زسود آیت کنون چون نونم ای جان * اکر قاسم نه بیند روی آن یار * بجان تو که بس
محزونم ای جان * پس طوطئ کویای روح روان وعاشق بی سامان طوطیان قدس
آشیان اولان عشاقك مجموعنه نیاز ایدرکن مجمع ارواح انبیا واولیا ومحشر
انوار اسرار اصدقا واصفیا اولوب منبع جذبات سبحانیه ومقسم ارزاق معارف
ربانیه اولان فرد کامل ومرشد مکملك وجود شریفنه خطابا مناجات ومرتبهٔ
وحدتده جمع المجامع اولمسنه انواع اشارات قیلوب نیاز ایدرکه * ع * ای حبیبم
ای طبیبم سرورم ﴿ مثنوی ﴾ یك قدح می نوش کن برباد من * بنم یادمه
بر قدح می نوش قیل ﴿ مثنوی ﴾ کرهمی خواهی که بدهی داد من * اکر دیلرسك که
بنم دادمی ویره سن یعنی بوادنی وبیچاره وجکری نار هجر ایله صد پاره یه اکر داد

واحسان ایدرسك باری بن خاکه برنظر فرخنده اثرك تعلق ایدوب بو کمترك
یادنه برقدح شراب عشق لایزال وبادهٔ طهور مشاهدهٔ جمال نوش جان قیل
﴿ مثنوی ﴾ یا بیادا بن فتادهٔ خاك بیز ٭ یا خود بو خاك بیز افتاده نك یادنه لفظ
بیز امر در بیختن دن مشتقدر ووصف ترکیبده استعمال اولنور تکیم بو بیت
شریفده خاك بیز خاك الیجی معناسنه در حاصل کلام بو چاه طبیعت وارض بشریتده
آلوده اولمش افتاده ودل داده نك یادینه شراب طهور عشق ومحبتدن
﴿ مثنوی ﴾ چونکه خوردی جرعهٔ بر خاك ریز ٭ چونکه نوش ایلیه سن بر خواب
٭ ع ٭ وللارض من كأس الكرام نصيب ٭ انك جرعه سنی خاك اوزرینه دوك
حضرت مولانا قدس سره الاسنانك عادت حسنه وقاعدهٔ مستحسنه لری بو منوال
اوزره جاریه درکه وراثت کمالیهٔ احدیه مظهریتنده قائم اولان پیر کامل ومرشد
مکمله خطاب ایدرکن مظهر وظاهر حین تجلیٔ ذات بحت ومرتبهٔ احدیت وشهود
وحدت مطلقه ده اثنینیتدن عاری ومستهلك فی الذات اولوب وحدت صرفه
یوز کوسترمکله مظهردن ظاهره ومتجلی لهدن متجلی یه نظر والتفات ایدوب اکا
مناسب کلام سویلرلر مثلا خطاب بو محاده مرشده ایکن جناب کبریایه نیاز
ایدوب بیورورلر که ﴿ مثنوی ﴾ ای عجب آن عهد وآن سوکند کو ٭
الهاملکا پروردکارا عجبا اول عهد واول یمینمز قنی ﴿ مثنوی ﴾ وعدهای آن
لب چون قند کو ٭ اول قند کبی لذیذ ونبات کبی شیرین وعد کریم قنی یعنی
(الست بربکم) عهدنده اولان مواعید صادقه قنی یعنی الهی روح روانه
سیر وسفر ومرغ جانه قفص تنده مستقر اولمق امر ایلدکده بنم توفیق وهدایتم
بدرقهٔ راهك والطف وعنایتم پشت وپناهکدر بیوروب ودخی ای روح روان
شراب انفصال چشیده اولدقجه زلال وصال نوش جان اولماز همان طوره یوب
تن قفصلرینه کیریکز ومرآت مجلای دلدن مشاهدهٔ جمال لایزال ایدیکز
خوف وخطرلرده معین وحافظکز بنم نصرت واعانتمدر دیو بیورلمش ایدی فاما
اثنای وعدده (اوفوا بعهدی اوف بعهدکم) دیو ایفاء عهدی بزم عهده وفا
قیلمامزه تعلیق بیورلمش ایدی ودخی (وهو معکم اینما کنتم) ودخی (فاینما تولوا
فثم وجه الله) ودخی (ونحن اقرب اليه من حبل الوريد) دیو علم وقدرتکله
والطف وعنایتکله وجمیع اسما وصفاتکله عباد مستمندانکه قربکله بشارت
بیورلمش ایدی ولکن بز عهدی فراموش ایدوب وجهل وپنداریمز ایله پردهٔ هستی
موهومده قالوب نار بعد وفراقه یاندق والسنده اولان عهد ومیثاقی

بحسب البشریه ساهی وناسی اولدق وهرنه ایتدکسه کندو کندومزه
حیف وظلم ایلدك ولکن الهی سیدی ومولای ﴿ مثنوی ﴾ کر فراق بنده
از بد بندکیست ٭ اکر بنده نك بعد وفراقی وعدم وفاقی بنده لك وسوء حال
وقبایح اعمالندن ایسه ﴿ مثنوی ﴾ چون تو با بد بد کنی پس فرق چیست ٭
چونکه سن بده بد ایلیه سن پس عبد ایله سید بینده فرق ندر ﴿ بیت ﴾ بدی
را بدی سهل باشد جزا ٭ اکر مردی احسن الی من اسا) بو بیت خود عبادك شاننده
سویلنمشدر یا الهی سن خود محسنلرده اولان احسانی خلق ایلیان پادشاه بی زوال
وکریم ورحیم لایزال سن نیاز اولنور که یوز یمز قاره سنه باقیوب عفو ومغفرتکله ستر
سیئات ایدوب عبادکدن صدور ایدن خطالری عطارکله پوشیده قیله سن (المحرره)
اکلدی یار ایله عهد سوابق ٭ دیدی قانی وفا عهده مطابق ٭ نه موزاوله افندی
ساکه لایق ٭ همان لطف وکرم احسانه کالدك ٭ وبالجمله الهی سیدی ومولای
سنك عبد فقیر وحقیر کز یالکز احسان قولی اولوب عتابکدن یوز چویرمز ز
ودائما وفا امیدن ایدوب جفادن دونمزز ﴿ مثنوی ﴾ ای بدی که تو کنی
در خشم وجنك ٭ ای محبوب ومطلوبم ﴿ بیت ﴾ شهم ماهم دل آرام حیاتم
دیرلکم روحم ٭ پناهم مقصدم میلم مدارم فکر انجمم ٭ اول بد وجفایی که سن
خشم وجنکده ایلرسن ﴿ مثنوی ﴾ باطر بتر از سماع وبانك جنك ٭ دل
زار وعاشق بی قراره سماعدن وبانك جنکدن دخی زیاده باطر بتردر وذوق
وصفاسی جمله دن زیاده در زیرا محبوبك جفاسی عاشقه عین صفادر ﴿ سید
نسیمی ﴾ جانه سندن نه کیم کلسه جکرلر آغریمز ٭ حق بیلور بر نوش ایچون
بیك نیش اوررلر آغریمز ٭ آشنالقدنمیدر یاحق سومکدنمیدر ٭ جسمی سرتاقدم
بیك کز یارلر آغریمز ٭ حق شرابنی ایچه نك یورکی سندان اولور ٭ بیك چکیج
سندانه اورسك دکه سندن آغریمز ٭ زاهدك بر برماغن کسسك دونرحقدن قچار ٭
کور بو کرچك عاشق سر پاصویرلر آغریمز ٭ ﴿ مثنوی ﴾ ای جفای
تو ز دولت خوبتر ٭ ای جان وجهانم ای درده درمانم سنك جور وجفاك دولتدن
خوبتردر ﴿ مثنوی ﴾ وانتقام تو ز جان محبوبتر ٭ وسنك انتقامك جاندن
محبوبتردر وبولکده جان ویرمك سنسز دیرلکدن لذتلودر ﴿ بیت ﴾ عاشقان
درد ترا دولت افزون خوانند ٭ محنت عشق ترا بخت همایون خوانند ٭ اهل میخانه
دعای لب تو اشك فشان ٭ زیر لب چون خط جام از دل پرخون خوانند ٭
آه آه ﴿ ع ﴾ انیسم مونسم یارم دل افروزم ودلدارم ﴿ مثنوی ﴾ نار تو اینست

نورت چون بود ٭ سنك نارك بويله در عجبا نورك نيجه اولور يعنى جلالك
نارنده اولان عاشقلرسكندر وار پرذوق وشوق اولورلر عجبا انوار جمالك
مشاهداتن ايدوب بحر ذاتك ماهيلرى نيجه اولمق كركدر ❊ مثنوى ❊ ماتم اين
تاخود كه سورت چون بود ٭ سنك ماتم هجرك بويله در عجبا سور وصالك
نه حالتدر آه كيم ❊ مثنوى ❊ آن حلاوتها كه دار د جور تو ٭ وز لطافت كس
نيابد غور تو ٭ اول حلاوتلر كه سنك جورك طوتار والطافتلردن كه خشم وجفا كده
مشاهده اولنور اول حلاوت والطافتلرك غورنى كمسنه بوله من وينه ذاتكى
ذاتكدن غيريسى بيله من آه ❊ بيت ❊ دل افروزم وفادارم جكر سوزم
جفاكارم ٭ خداوندم جهاندارم روانم درده درمانم ٭ ❊ مثنوى ❊ نالم
وترسم كه او باور كند ٭ ناله وافغان ايدرم خوفم بودر كه اول محبوب بى بدل
ومعشوق لم يزل بنم ناله وزارمى تصديق ايليه ❊ مثنوى ❊ وز كرم آن جور را
كمتر كند ٭ وكمال لطف وكرمندن اول جور پرلذتى كمتر ايليه وعاشق زارندن
جفاسنى اكسك ايده الهى سيدى ومولاى ❊ ع ❊ شويله مجنون اولمشم بن لعلنكك
عشقنده كيم ❊ مثنوى ❊ عاشقم برقهر و برلطفش بجد ٭ بن اول محبوب
ومطلوبك قهر ولطفنه جان ودلدن جدوشوقله عاشقم ❊ مثنوى ❊
بوالعجب من عاشق اين هردو ضد ٭ اعجب عجايبدر كه قهر ولطف ضدين ايكن
بن ايكيسنك دخى عاشقى يم آه وناله عاشق نه جفادندر ونه عدم رضا ونه قلت
وفادندر بلكه ناله عاشق عشق اقتضاسندندر زيرا محبوب نازنينك قتنده
ناله عاشق خوشدر وعشاق الهى اكر لطف واكر قهر محبوبدن هرنه
ظهور ايدرسه انلره محبوبدر وانلرك چشم وحدت بينلرندن ضد بين اولمق
رفع اولمشدر رضا طريقه ارباب صفا ووظيفه اصحاب وفادر رضا جال
نماى اخلاص وصيقل مرآت قلوب خواصدر رضا شيوه دردمندان پرنياز
وشيمه مستمندان باسوز وكدازدر رضا سرمايه بازار اقبال وپيرايه عروس
كمالدر رضا محك عيار محبت ونقد بازار مودتدر ❊ نظم ❊ اكرچه دردتو كرد
ازنهاد من انكيخت ٭ هزار شكر كه چون ذره در هواى توام ٭ وفا اميد ندارم
جفات باقى باد ٭ مرا بسست كه من درخور جفاى توام ٭ بكش مرا و ميندبش
وكام خويش برآر ٭ كه عمرهاست كه من طالب رضاى توام ٭ مجنونه سؤال
ايتديلر كه ليلانك وفاسنى ديلرسن وياخود جفاسنى ❊ بيت ❊ احب على اعمالها ٭
اساءة ليلى واحسانها) ديو جواب ويردى سلطان العارفين بايزيد بسطامى

قدس سره بيوررلر كه بن تسليم ورضاده اولان اوجات درجاتدن برمرتبه يه
ارتقا واعتلا ايلدم كه اكر بنى ابدا لاباد دوزخده مخلد قيلسه لر اعلاى عليينده
اولمق ايله يانمده مساويدر وامرينه راضى يم پس لاجرم نامرادلق بولنده يز
❊ بيت ❊ اريد وصاله ويريد هجرى ٭ فاترك ما اريد لما يريد) (وقال ذو النون
المصرى طيب الله انفاسه الرضاء سرور القلب بمر القضاء) ارباب تحقيقدن
بعض عاشقلر ديرلر كه (بسم الله الرحمن الرحيم) نكتهندن بريسى دخى
بودر كه اسم جلاله اسم رحمان اوزرينه تقدم ايتمشدر يعنى كلمه جلالهنك
جوهر حروفى آثار جلالدن اولوب دهشت وحيرته دلالت ايدر ورحمان اسمنك
جوهر حروفى لطف ورحمته دلالت ايدر كه آثار ومقتضاى جمالدر طالب
خصوصيت اولان عاشقلر ايسه جلاله جمالدن دخى زياده دوستلردر زيرا لذت
عشق وآه وناله انده ظاهر اولور صحو وعافيه اول عاشقه كه انك مراد وكامى
نامرادى وناكاملك اوله ٭ پس سرافراز عشاق اولان حضرت جلال الدين رومى
كمال استيلاى تجليات جلالدن جفاى يار ذوالجلاله رغبت ومحبت كوستروب
بيوررلر كه ❊ مثنوى ❊ والله ارزين خاردر بستان شوم ٭ والله العظيم
وبالله الكريم اكر بو خاردن بستانه كيدهم يعنى خار آزاردن تماشاى كلزاره كلهم
❊ مثنوى ❊ همچو بلبل زين سبب نالان شوم ٭ بوسببدن يعنى الم مفارقت
زخم خاردن بلبل كبى افغان وزار ايدرم ❊ مثنوى ❊ اين عجب بلبل كه
بكشايد دهان ٭ تاخورد اوخار را باكلستان ٭ بو بلبل عجب بلبلدر كه دهان
كشاده اولور تاكيم خارى كلستان ايله اكل ايده يعنى يارك جفا وبلا وقهر
واذاسنى وفا وصفاسى كبى قبول ايليه ❊ مثنوى ❊ اين چه بلبل اين نهنك
آتشست ٭ بو نه بلبلدر يعنى بلبل دكلدر بلكه نهنك آتشدر زيرا ❊ مثنوى ❊
جمله ناخوشها زعشق اوراخوشست ٭ عشق غلبهسندن جمله ناخوشلر
اكا خوشدر يعنى مجرد عاشق لطف اولميوب محبوبك لطف وقهرى قتنده
برابردر ❊ مثنوى ❊ عاشق كلست خود كلست او ٭ نهنك آتشى كبى اولان
بلبل كويا وعاشق شيدا عاشق كلدر عاشق خود كندبسى كلدر خارجدن
كمسنه يه عاشق دكلدر ونظرندن اثنينيت مرتفعدر فلهذا ❊ مثنوى ❊
عاشق خويشست وعشق خويش جو ٭ بو عاشق كندينك عاشقيدر
وكندو عشقنك طالبيدر يعنى بومرتبه يه ايرن وبو وجهله فنا منزلن بولان
عاشق مظهر اسماء كليه ومجلاى جلال وجمال اولوب معشوق هرنه بوزدن

ونه صفتدن جلوه كر اولسه عاشقك دخی مرادی اول اولور و بالكليه كندودن
قورتيلور و برموجب (من خرج عن الكل وصل الی الكل) كلدن كچن كل
ومستخلف مستخلفك عينی اولور ديدكلری درجه يه نائل اولور زيرا بعد المحو
اولان صحو ده اثنينيت متصور اولماز و وجهامن الوجوه مغايرت بولنمز كما قال ابن
الفارض قدس سره ﴿نظم﴾ ففی الصحو بعد المحو لم اك غيرها * وذاتی بذاتی
اذ تحلت تجلت * فوصفی اذا لم تدع باثنين وصفها * وهيئتها اذ واحد نحن
هيئتی * وقد رفعت تاء المخاطب بيننا * وفی رفعها عن فرقة الفرق رفعتی *
آه ای عاشق صادق و يار موافق سيد قاسم انوار بيوردلر كه ﴿شعر﴾ يار
همان درد همان دل همان * غصه همان غصهٔ مشكل همان * ناز همان حسن وجلالت
همان * شوق همان كريه وحالت همان * عشوه همان شيوه همان خو همان * غمزه
همان نركس جادو همان * عشق همان زار ونزاری همان * چشم مرا كريه وزاری
همان * سوز همان داغ جدايی همان * مسكنت وفقر وكدايی همان * دوست همان
حسن وملاحت همان * بردل وجان سوز وجراحت همان * هجر همان دردمودت
همان * قاسمی وداغ محبت همان * ايدی بنم جانم اكر ديده فؤادی كشاده قيلوب *
وكوش هوشك باز ايدوب (لا يحب الله غير الله) نكته سن تأمل ايدرسن ﴿بيت﴾
اوست عاشق اوست معشوق اوست عشق * كيتی تو چون يار آمده است) معناسی
نه ايديكن مشاهده ايدرسن وسر وحدتی اذعان قيلورسن

﴿صفت اجنحهٔ طيور عقول الهی﴾

بو بيان الله منسوب اولان طيور عقولك اجنحه سنك صفتيدر معلوم اوله كه
مقدما قصهٔ خركوشده عقل ايچون بين الحكما مراتب اربعه اعتبار اولنوب
عقل هيولانی عقل بالملكه عقل بالفعل عقل فعال و بوكا عقل مستفاد دخی
تعبير ايتدكلری بيان اولنوب ومقدمهٔ كتاب و بعض محالده روح ونفس وعقل
وقلب دردی دخی معنای واحده دلالت ايدوب ولكن (ولكل مقام مقال)
مصداقنجه محلنه كوره بر روجهله عبارت ايلدكلری تفصيل اولنمش ايدی

مطلب مراتب نفوس وعقول بشريه

ونزهة القلوبده مسطوردركه (از امير المؤمنين علی كرم الله وجهه مرويست
قد سأله بعض الاصحاب عن النفوس فقال له ای النفس تسأل لان النفوس
اربعة منها نفس نامية فهی قوة طبيعية اصلها الطبايع الاربعة بدؤ ايجادها
عند مسقط النطفة مستقرها الكبد موادها من لطائف الاغذية سبب فراقها
اختلاف المولدات اذا فارقت تعود الی ما منه بدت عود ممازجة لا عود مجاورة

واما النفس الحسية الفلكية فهی قوة ملكية اصلها الافلاك بدؤ ايجادها
عند الولادة جسما مستقرها القلب وشأنها العز والغلبة موادها الاغذية سبب
فراقها اختلاف الطبايع الاربعة فاذا فارقت تعود الی ما منه بدت عود مجاورة
واما النفس الناطقة القدسية فهی جوهر بسيط حی بالذات عالمة بالقوة
بدؤ ايجادها عند الولادة البدنية موادها من العلوم الربانية مستقرها العلوم
الالهية فاذا فارقت تعود الی ما منه بدت عود مجاورة لا عود ممازجة واما النفس
الكلية الالهية هی جوهر بسيط بالذات عالمة بالقوة اصلها العقل الكلی الفعال
منه بدت واليه يعود وهی شجرة الطوبی وهی سدرة المنتهی وكلمة الله العليا
وهی جنة المأوی فقال له السائل يا امام اذا كانت النفس الناطقة القدسية جوهرا
بسيطا والنفس الكلية الالهية جوهرا بسيطا فما يكون بذاته العقل فقال له
الامام العقل محيط بالاشياء كلها عالم بالشیء قبل كونه * پس جوهر بسيط اولان
روح تشريفات عاليه يه مخصوص اولوب (ولقد كرمنا بنی آدم) نص كريمی
بو معنايه اشارتدر واسرار عقل كل وروح انسانی دخی زياده شرح اولنمز زيرا
افشاء سر الربوبية كفر عرفها من عرفها وجهلها من جهلها بيورلمشدر
* پس بو مقدمه معلومك اولديسه امام محمد غزالی طيب الله انفاسه مشكوة
الانوارده عقول ايله تسميه اولنان ارواح نوريهٔ بشريه ايچون مراتب خمس
اثبات ايدوب بيوردلر كه (مرتبهٔ اولی) روح حساسيدر وروح حساسی حواس
خمسهٔ ظاهره ايراد ايلديكی وارداتی اخذ وتلقی ايدوب روح حساسی كأن اصل
روح حيوانی اولور وحيوان دخی روح مزبوردن حيوان اولور و بو روح صبی
رضيعده دخی موجوددر (ومرتبهٔ ثانيه) روح خياليدر كه صورذات حواسی
حفظ ايدوب وقت حاجتده ما فوقنده اولان روح عقلی يه عرضه قيلور وروح
عقلی صبی رضيعده اولماز زيرا صبيان صورذات حواسی حفظ ايتمكه قادر
اولميوب كوردوكی اشيا حسندن غائب اولدقده فی الحال فراموش ايدر
(ومرتبهٔ ثالثه) روح عقليدر وروح عقلی حس وخيالدن خارج اولان
معنالری ادراك ايدر يعنی روح عقلينك مدركاتی معارف كليهٔ ضروريه اولور
تكيم بونك تفصيلی قصهٔ خركوشده ﴿م﴾ نور نور چشم خود نور دلست *
نور چشم از نور دلها حاصلست) بيتنك شرحنده نور عقل نور عين اوزرينه ترجيح
اولندقده بيان اولنمشدر * پس روح عقلی حيوانات وصبيانده اولماز (ومرتبهٔ
رابعه) روح فكريدر كه علوم عقليهٔ محضه يی اخذ وانواع تأليفات وازدواجات ايله

كنـدي معلوماتي بينـده درج ايدوب تأليفات مز بوره ايله استفتاح معارف
شريفه يه مالك اولوب مرة بعد اخرى الى غير النهاية استفادهٔ نتايج ايتمكدن
خالى اولماز (ومرتبهٔ خامسه) شول روح قدسئ نبويدركه انبيايه ووارث نبى
اولان اوليا واصفيايه مخصوص اولوب لوايح اسرار لاريبى ولوامع انوار غيبى
روح قدسيدن درخشان ايدر روح قدسى ايسه شوايب ريبدن مبرا اولوب جميع
معارف ملكوت سموات وارض روح قدسيدن نشأت ايدر ﴿قطعه﴾ اى دريغا جان
قدسى دردرون دوجهان * كس نديدستش عيان وكس ندانستش نشان * كركسى
كويد كه ديدم درمكان لامكان * بردرخت غيرت او پخته شدآن پيش ازآن *
پس حضرت مولانا قدس سره الاعلى دخى طيور عقول الهى بيورلدقلرندن
مراد شريفلرى روح قدسيى بياندر وعشق وجذبه ومحبت وهمت ودردونياز
وسوزوكدازذكراولنان عقولك جناحينى وپروباليدر * پس روح قدسى وعقل
كلى اجنحهٔ مزبوره ايله هواى هويته طيران وفضاى احديته جولان ايتدكده
قاف قربك قله سنده آشيان طوتوب وكينه جاى نزهتى روضات جنانده اولور
وخبرده وارد اولمشدركه ارواح كاملان امت كيجه ايله عرشده معلق نوردن
قناديلده اولوب وكوندزده قناديل مزبوره دن طيور سبز وخرم جوفنه كلوب
طيور مزبوره جنتده جولان ايدرلر نتكيم حضرت مولانا بربيتنده بيورلركه
﴿شعر﴾ ارواح برفلكند بدان قول نبى * ارواح امتنا فى جوف طير اخضر *
وطيور ارواح بدندن مفارقت ايتمدكلرى ايامده كرچه قفص قالبده مبتلا
صورتنده نمايش قيلورلر ولكن اجنحهٔ جذبات ربانيه ومحبت سبحانيه
حاصله اولدقده هرساعت وآن صحن فرشدن اوج عرشه وحضيض خاكدن
ذروهٔ افلاكه عروج ايدرلر اما غواشىٔ بشريتده بسته چشم اولانلرك
بصربى نورلرى جولان طيور عقولى كورمز (وترى الجبال تحسبها جامدة
وهى تمر مر السحاب) ايمدى بنم روحم سن دخى اشبو حكايه سن استماع
ايلديكك طوطى كبى (موتوا قبل ان تموتوا) مرتبه سن بولمق كركسنكه قفص
بشريتدن مرغ جانك طيران ايدوب طيور مزبوره نك هربريسى حس ظاهريده
بدن كبى برقفص مضيقده محبوس شكلنده ايكن معناده بروسعت بى نهايه
كوره سن كه افلاك تسعه آفتاب وماه ايله وسكندر وسليمان انجم شمار اولان
سپاه ايله اول مرغك كوشهٔ قلبنده برذره كبى كم اوله ﴿نظم﴾ مخزن اسرار
ربانى دلست * محرم انوار روحانى دلست * خانهٔ دل معدن صدق وصفاست *

مظهر انوار ذات كبرياست * دل چه باشد كاشف اطوار روح * دل چه باشد
قابل اسطار روح * اى اسير دردبى درمان دلت * غرقهٔ درياى بى پايان دلت *
دل بدست ديو مكذار اى پسر * بازازو بستان وبازآراى پسر * ديورا بيرون كن
ازديوان دل * مدتى مردانه شو دربان دل * ايمدى بنم جانم وروح روانم
سمع جان ايله وكوش هوش جنان ايله استماع واصغا ايله كه كاشف اسرار
كبريا حضرت مولانا نه بيورلر ﴿مثنوى﴾ قصهٔ طوطىٔ جان زين سان
بود * جان طوطيسنك قصه سى بو اسلوبدن اولور يعنى خواجه نك طوطيسى
محبوس قفص اولوب آرزوى پرواز قيلديغى كبى جان طوطيسى دخى قفص
تندن خلاص اولوب فضاى لامكانه پروازقيلمق ايستر وبونه مقوله بيلبلدر *
بلكه بونهنك آتشيدر جمله ناخوش اولنلر انك عشقندن خوشدر وعاشق
كلدر وبلكه كنديسى كلدر وعاشق خويشست وطالب عشق خو يشست
ديو وصف ايلديكم طوطىٔ جاندر فاما ﴿مثنوى﴾ كوكسى كو محرم مرغان
بود * قنى بركمسنه كه اول مرغ لامكانيلره محرم اوله ﴿بيت﴾ زاهدان
كمترشناسند آنچه مارادرسرست * فكرزاهد ديكروسوداى عاشق ديكرست
﴿مثنوى﴾ كو يكى مرغى ضعيفى بى كناه * قنى بركناهسز وزياده ضعيف
مرغ كه ﴿مثنوى﴾ واندرون او سليمان باسپاه * انك درونندهسليمان زمان
عسكريله اوله يعنى پادشاهلر پادشاهى وسليمان حقيقى اولان فياض مطلق
تجليات اسما وصفات وذاتيله انك قلبنده جلوه كر اولوب بود ونابودنى احاطه
قيله * پس اول مرغ ضعيف دخى مهر سليمانى اولان عشق سبحانى وجذبهٔ
رحمانيه يى انكشت ارادتنه وضع ايدوب رأى عقل آصف رأى ايله توفيقات
الهيه وعنايات ربانيه عسكرين چكوب ديو مردم خوار اولان نفس امارهٔ
سركشه غالب مطلق اولوب حكم وحكومت ايليه وتخت صدقنى رياح همت
وباد محبت جو هواى لامكانه كوتوره ﴿مثنوى﴾ چون بنالد زاربى شكر كله *
اول مرغ ضعيف بى شكر وشكايت چونكه آه وزارى قيلوب ناله وافغان ايليه
يعنى كندودن فانى وحقله باقى اولان عاشقلرك ناله وافغانى شكر وياخود
شكايت اولميوب انلرك آه وزارى وناله وافغانى بى اختيار اقتضاى عشق ياردر
* ايمدى چونكه محبت الهيه دن زار ونزار اولان عاشق بى صبر وقرار آه وزارى
قيله ﴿مثنوى﴾ افتد اندر هفت كردون غلغله * هفت آسمان خلقنه انك ناله سندن
غلغله دوشر ﴿شعر﴾ كررفت اشكم در زمين ازتر بيتهاى غمش *

آخر رسانيد اين دلم تا آسمان فريادرا * خواهم كه بر بنياد دل بنياد صبرى افكنم * عشقش بهم بر ميزند بنياد اين بنيادرا * ﴿ مثنوى ﴾ هر دمش صد نامه صد پيك ازخدا * آه اى عاشق اله اوصاف مز بوره ايله متصف اولان عاشق بيهوشه جانب محبوب ازليدن يوز نامهٔ تجليات ربانيه ويوز پيك جذبات رحمانيه ايريشور ﴿ مثنوى ﴾ يا ربى زو شصت لبيك ازخدا * اومقوله عاشقدن صادر اولان بر كره يا ربى مناجاتنك مقابله سنده حضرت حق وفياض مطلقدن التمش كره لبيك كلور التمش كره لبيكدن مراد حصر وتحديد دكل بلكه تكثير مراددر معناى لبيك لغتده انا مقيم على طاعتك ديمكدر يعنى سنك فرمانكى قبول ايتدم وهر نه دير ايسك اجابت قيلدم ديمك اولور بو محلده دخى اجبت اجابة بعد اجابة معناسنى متضمن اولور حق تعالى عبادنك مناجاتنى سمعدر وديلكلرينى قبول ايديجى در ديمكدر ﴿ سيد ﴾ جعلنا ربكم شاها ازلدى بونده برنامه * كه مشهور اولدى اسرارم جهانده خاص ايله عامه * يغلدى شيخ وزاهدلر كه يعنى صويه لربنى * مرادم بو ايدى حقدن ايرشدم بن بوكون كامه * كل اى باد صبا تيز زك الن اوپ بندن اول يارك * بنم احوالمى سويله نه حاجتدر دخى نامه * كه بردر صورت ومعنى سنك ذاتكده اى عارف * چقردك جامهٔ تقوى يكيدن كيدك اوش جامه * آه بنم كوزم نورى ﴿ مثنوى ﴾ زلت او به ز طاعت نزد حق * ذكر اولنان عشاق الهى نك زلهسى حضور حقده طاعتدن يكدر ﴿ مثنوى ﴾ پيش كفرش جمله ايمانها خلق * خلق فتح خا ولام ايله كهنه معناسنه در مثلا ثوب خلق ديرلر يعنى انك كفرى قتنده جمله ايمانلر كهنه در حاصل كلام ديمك اولور كه وجودلرندن فانى اولوب مرتبهٔ استغراقدن صحوه كلك عشاق قتنده زله مثابه سنده اولوب وحالت صحوده وجودلرندن استغفار ايدوب زله عد ايلديكلرى حالت صحولرى عندالله انانيت وتقليد ايله طاعت ايدنلرك عبادتلرندن يكدر وكفر دخى بو محلده ضد اسلام وايمان اولان كفر اولميوب وجود موهوملرينى افنا وجود حقده ستر ومحو ايتمك معناسنه در بو تقديرجه خلق فتحتين ايله اولميوب اضافت ايله ايمانهاى خلق اولوب خلق مخلوق معناسنه اولمق دخى مناسبدر يعنى خلق جهانك ايمان غيبى ايلدكلرى اشياء غيبيه انلرى مرتبهٔ فناء فناده اولوب حقله باقى اولان وجودلرى قتنده ايمان حضورى وشهوديدر وخلق اولورسه اول مردان خدا مرتبهٔ شهوده كلدكلرنده ايمان رسمى يه رجوع ايتميوب ايمان حضوريده مستغرق اولمغله

كأن قبل الشهود غيبتلرى كهنه مثابه سنده اولور ديمكدر زيرا غيب اولان شهادته كلدكدن صكره غيبه احتياج قالماز مولانا جامى عليه رحمة البارى سورهٔ بقره تفسيرنده (ان الذين كفروا سواء عليهم ءانذرتهم ام لم تنذرهم لا يؤمنون) آيت كريمه سنده اى لا يرجعون الى الايمان الرسمى ديو بو معنايى يازمشدر محلنه مراجعت اولنه وسيد الطائفه جنيد بغدادى قدس سره دخى بو معنادن خبر ويروب (كفرت فى دين الله والكفر واجب لدى) بيورمشدر وشيخ شبلى دخى (طوبى لمن مات فى كفره فمن مات فى كفره فأواه الفردوس) ديوب كفر ايله فناى فى الذات ومحو وجود مراد بيورمشلردر شيخ محمود شبسترى دخى كلشن رازده بو رازى باز ايدوب بيوررلر كه (كلشن) زترسايى غرض تجريد ديدم * خلاص از نقطهٔ تقليد ديدم * جناب قدس وحدت دير جانست * كه سيمرغ بقارا آشيانست * ز روح الله پيدا كشت اين كار * كه از روح القدس آمد بديدار * هم از الله در پيش چو جانست * كه از قدوس اندروى نشانست * هر آنكس كو مجرد چون ملك شد * چو روح الله بچارم فلك شد * ﴿ نظم ﴾ كل ايمدى جان ايله سوزديكلر ايسك * رموزن اوليانك اكلر ايسك * لدن علمندن اوقى بورق سن * الاسن معنى يوزندن سبق سن * بيل ايمدى كفرى نه در عشق ارينك * كه دينن طوندى عالم سرورينك * اوتندى خلق حقه اولدى عارف * خلايق عرقنه دوشدى مخالف * بو خلق ايچنده انلر اوليادر * آدى ترسا ولكن رهنمادر * بولر اويدبغى شول همت اريدر * كه كرينك صفاتندن بريدر * بولردن محو اولبدر زرق طاعت * بولرده قالميوبدر عرف وعادت * چو بيلديلر كه قيلن ترك عادت * كوزر كوكلى كوزى نور عبادت * كل ايمدى بو عباد انك كربن سن * سرور عشقيله انك اكسر بن سن * ريا وسمعه دن هر دم ايراغ اول * طوتيشوب عشقه اخلاصه چراغ اول * مجرد قيل اوزك تاج وكردن * نه آل سجاده دن نه سيم وزردن * بو ترسالك كوره سن عين دين در * همان وارلق حقك نه آن واين در * انك عشق ايله محو اوله هر بير * كيده كلى اضافت قاله اول بير * اكر اكديه سن عاشق دلندن * نيجه كوهر الا سن عشق الندن * كيم انك قيمتى بيك جان ارزان * اولورسه اول بوله بيك جان قربان * بزى اول كوهرك نورندن اى حق * آيرمه وقپوبى قيله مغلق * ايمدى اى مستمع قابل اوصاف مزبوره ايله محلى اولان عاشق صادقلر ايچون حضرت خداوندكار بيوررلر كه ﴿ مثنوى ﴾ هر دمى اورا يكى معراج خاص * هر بر نفسده اول

عاشق فانی ایچون بر معراج خاص واردر یعنی تجلیء احدی الذاتده مستهلك
اولوب مرآت قلبنده مشاهدهٔ جمال لایزال ایتمکدن وهر برمشاهده ده
دماغ جانی برلذت جدیده ذوق ایتمکدن خالی دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ برسر
تاجش نهد صد تاج خاص * اول عاشقك تاجنك باشی اوزرینه یوز تاج خاص
قوریعنی عاشق ربانی تحصیل قرب جوار رحمانی ایدوب حق سبحانه وتعالینك
عظمت وکبریاسی انی محو وفانی ایتدکچه ادب نوری احاطه ایدوب
سر مشاهده ورأس سرینه صد هزار تاج ادب وضع اولنور یعنی قیاس
اولنمیه کیم بومرتبه قرب حق صاحبلری بزدن تکلیف ساقطدر دیوب
عبادات بدنیه یی ترك ایدرلر بلکه انلرك عبادات بدنیه لری دخی سائر
ناسدن بیك طبقه زیاده اولور ولکن ترك ایتدکلری بلایقین اولان عرف
وعادت و بلااخلاص محض ریا وسمعه جهتندن اولان عبادتدر وبالجمله انلرده
عادت قالمیوب جمله حرکات وسکناتی محض عبادت وعین ادب اولوردیمکدر
ادبدن مراد شریعتدر ﴿ مثنوی ﴾ صورتش برخاك وجانش لامکان *
اول عاشق فانی نك صورت ظاهره وبدن عنصریسی وجه ارضده وحیز
ومکانده در ولکن روح روانی عالم لاهوت وفضای لامکانده در ﴿ مثنوی ﴾
لامکانی فوق وهم سالکان * امابر لامکانکه سالکلرك وهمنك فوقنده در یعنی
هنوز وهم وخیالدن خلاص اولمیان سالك غیر مجذوبلرك عقل وفهمی وخیال ووهمی
مجذوبان خدانك لامکانی اولدقلرین ادراك ایدمز انلرورای وهم وخیالده در سالك
غیر مجذوب ایسه اسیر قید وهم وخیال وخواب بی ما آلدر * ایمدی ای سالك افسرده
دل ﴿ مثنوی ﴾ لامکانی نی که در فهم آیدت * مجذوبان الهی نك لامکانی اولدقلری
اول لامکان دکلدر که سنك عقل وفهمکه کله ﴿ مثنوی ﴾ هردمی دروی خیالی
زایدت * وهر بردمده سکا اول لامکانده برخیال طوغه وبر اندیشه حاصل اوله یعنی
نور آفتاب عشق الهی طلوع ایدوب ظلمت بشریه وشب تیرهٔ انانیتکی صباح انوار
احدیته وضحای منور وحدته تبدیل ایتمدکچه اول مکانده کندو لکك ایله
درلو درلو فکر واندیشه لر ایدوب وخیالات باطله یه دوشوب وآق نور وصاری
ویشل وقزیل نوردن کوك سیاه نورایمش دیو اذعان ایدمزسن بوذکر اولنان
لامکان اول دکلدر بونده عقل وفراست ورنك وکیفیت یوقدر بوذوق ووجداندر
﴿ محمد شیرین مغربی قدس سره کوید ﴾ ماههر تو دیدیم و زذرات

کذشتیم * ازجمله صفات ازپی آن ذات کذشتیم * درخلت تارك ریاضات
کشیدیم * درواقعه ازسبع سماوات کذشتیم * دیدیم که اینها همه خوابست وخیالست *
مردانه ازین خواب وخیالات کذشتیم * باما سخن ازکشف وکرامات
چه کویی * چون مازسر کشف وکرامات کذشتیم * ای شیخ اکرجمله کمالات
تواینست * خوش باش کزین جمله کمالات کذشتیم * اینها بحقیقت همه آفات
طریقند * مادرطلب ازجملهٔ آفات کذشتیم * مازپی نوری که بود مشرق
انوار * ازمغربی وکوکب ومشکات کذشتیم * بو برلامکاندرکه ﴿ مثنوی ﴾
بل مکان ولامکان درحکم او * بلکه مکان ولامکان انك حکمنده در ﴿ مثنوی ﴾
همچو درحکم بهشتی چارجو * نتکیم جنتك درت ایرماغی اهل جنتك حکمنده
اولوب ایستدکلری یره روان اولدیغی کبی مکان ولامکان دخی لامکان
حقیقینك حکمنده در ﴿ مثنوی ﴾ شرح این کوته کن ورخ زین بتاب *
بوطیور عقول الهی وعشاق لامکانی شرحنی تطویل ایله کوتاه سویله وبوندن
یوزچویر وفراغت قیل ﴿ مثنوی ﴾ دم مزن والله اعلم بالصواب *
ارتق سویله وصوابه جمله مندن خدای متعال اعلمدر ﴿ سید قاسم ﴾ بنادانان
مکوسر حقایق * که هر کوشی سخن رانیست لایق * ولی کر فرصتی باشد توان
کفت * بکوش جان عذرا سروامق * سخن ازتوبه وتقوی رها کن *
زمستی کوبسر مستان عاشق * دلی باید که اندرراه معنی * زصفوت دم زند
چون صبح صادق * اکرهشیار راهی نوش بادت * وکرمستی مکن بحث
علایق * بجز عشقت درین ره کس ندارم * انیس خاطر ویار موافق * مکو باعاقلان
اسرار قاسم * خلایق را نداند غیر خالق * ایمدی شمدن صکره ﴿ مثنوی ﴾
بازمی کردیم مای دوستان * بز طیور عقول ربانی وعاشقان لامکانی شرحندن
ای دوستان کیرو عودت ایده لم وعالم صحوه کله لم ﴿ مثنوی ﴾ سوی مرغ
وتاجر وهندوستان * مرغ وتاجر وهندوستان جانبنه کله لم یعنی بونلرك قصه سنی
بیان ایده لم ﴿ مثنوی ﴾ مردبازرکان پذیرفت این پیام * مردبازرکان
طوطیدن بو پیام وسلامی قبول ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ کورساند سوی جنس
ازوی سلام * که اول بازرکان طوطیسندن جنسی جانبنه یعنی هندوستانده اولان
طوطیلره سلام ایرشدره

﴿ دیدن خواجه طوطیان هندوستان رادردشت وپیغام رسانیدن ازآن طوطی ﴾

خواجه‌نك هندوستان طوطیلرینی صحراده كورمه‌سی واول طوطیدن سلام وپیغام ایرشدرمه‌سی بیانیدر ﴿مثنوی﴾ چونكه تا اقصای هندوستان رسید ٭ چونكه خواجهٔ تاجر تا اقصای هندوستانه ایرشدی ﴿مثنوی﴾ در بیابان طوطئ چندی بدید ٭ صحرای بیابان وفضای هندوستانده برقاچ طوطی كوردی ﴿مثنوی﴾ مركب استانید وپس آواز داد ٭ سوداكر اول محلده مركبنی طورغوردی بعده آواز ویردی ﴿مثنوی﴾ آن سلام وآن امانت باز داد ٭ اول سلام واول امانتی آشكاره ویردی ﴿قاسم انوار قدس سره﴾ ای دوای درد بیماران علیك السلام ٭ وی شفا وراحت هرجان علیك السلام ٭ پیش چشم مست مخمور تو سر بنهاده‌انده ٭ جمله مستان جمله هشیاران علیك السلام ٭ درره وصل تو كردم قطع دریاهای ژرف ٭ ای وصالت بحر بی پایان علیك السلام ٭ پس طوطیلر خواجه‌یه قولاق اوروب قفسده محبوس اولان طوطی‌نك امانت وارمغان وبردیكی سلام وپیامی ایشتدكاری كبی ﴿مثنوی﴾ طوطئ زان طوطیان لرزید بس ٭ اول طوطیلردن برطوطی بسیار لرزان اولدی ﴿مثنوی﴾ اوفتاد ومرد بكسستش نفس ٭ وییره دوشدی ومرد اولدی نفسی كسلدی ویاخود مصراع اولده اولان پس باء فارسیله اواوب برطوطی دتره‌دی وصكره ییره دوشوب میت اولدی ونفسی منقطع اولدی دیمك اواور بو بیت شریفده دخی طریق عشقده اولانلرك بعض حالاتنه اشارت واردر فافهم چونكه سوداكر اول طوطینك دوشوب (موتوا قبل ان تموتوا) مرتبه‌سنه واردیغنی كوردی ولكن حالندن خبردار اولمادیغله ﴿مثنوی﴾ شد پشیمان خواجه از كفت خبر ٭ خواجه كندو طوطیسنك سلام وپیام ودرد وآلامنی انلره خبرویردیكندن نادم اولدی ﴿مثنوی﴾ كفت رفتم در هلاك جانور ٭ وكندو كندویی لوم ایدوب برجانورك هلاكنه كیتدم دیدی ودریغ وتأسف چكدی وطوطی‌یی فی نفس الامر مرد اولدی ظنیله بازركان كندو كندویه ایتدی ﴿مثنوی﴾ این مكر خویشست با آن طوطیك ٭ مكر بو طوطی اول بزم قفسده اولان طوطی جكه خویش وپیوند واقربادن ایمش ﴿مثنوی﴾ این مكر دو جسم بود وروح یك ٭ مكر كیم بزم طوطی ایله بو طوطی جسمده ایكی وروح ومعنالری واحد ایمش حیفا ودریغا ﴿مثنوی﴾ این چرا كردم چرا دادم پیام ٭ بو ایشی نیچون ایلدم وبزم طوطینك سلام وپیامنی بوكا نیچون ویردم ﴿مثنوی﴾ سوختم بیچاره را زین كفت خام ٭ حیفا كه بیچاره

طوطی‌یی بو كفت خامدن یاقدم پس حضرت مولانا بو مناسبت ایله لساندن وجوده كلن مضراتك تبیین وبیانه شروع ایدوب بیوررلركه ﴿مثنوی﴾ این زبان چون سنك وهم آهن وشست ٭ بو زبان فی المثل سنك وآهن كبیدر ﴿مثنوی﴾ وآنچه بجهد از زبان چون آتشست ٭ واول نسنه كه زباندن صچرار آتش كبیدر یعنی آهن زبان سنك دماغه چاقلدقده لاجرم شرارهٔ سخن جهنده اولاق مقرردر ایمدی ﴿مثنوی﴾ سنك وآهن رامزن برهم كزاف ٭ ای عاقل سنكله آهنی بربرینه كزاف وبیهوده اورمه ﴿مثنوی﴾ كه زروی نقل وكاه از روی لاف ٭ كاه نقل یوزندن وكاه لاف یوزندن یعنی كرك نقل ایله وكرك لاف وكزاف ایله بیهوده سوز سویلمه ﴿مثنوی﴾ زانكه تاریكست وهرسو پنبه زار ٭ زیراكه بو عالم طبیعت مظلم وتاریك وهر جانب پنبه زاردر ﴿مثنوی﴾ درمیان پنبه چون باشد شرار ٭ قراكو كیجه‌ده پنبه اورتاسنده آتش نیجه اولور یعنی جمله پنبه‌یی احراق ایدوب علولری آفاقه پیوسته اولور ایمدی ای كورمیوب بیلدیكنی سویلیان وفلاندن فلان ایشتدم دیو لاف اوروب بیهوده كلمات ایلیان جاهل وفاسد خلق عالم ظلمات بشریه‌ده اواوب ابدان وجسملری كشت زار طبیعتده القا اولنمش پنبه‌در سنك اول كلمات بیهوده وكزافك خلق عالمی آتشلره یاقوب عالمی فساده ویرر ایمدی بو صفت وبو عملدن فراغت قیل ولسانكی بیهوده سوزدن وبهتان وافترادن حفظ ایله شب مظلم جهلده دل چاقاغن چاقه حقدن خوف ایله ﴿مثنوی﴾ ظالم آن قومی كه چشمان دوختند ٭ ظالم اول برقومدركه كوزلرینی دیكدیلر هرشیئك اصلنی وحقیقتنی كورمكدن اغماض عین ایدوب مجرد بربرندن ایشتمكله اولیا واصفیایه بهتان وافترالر ایدوب ﴿مثنوی﴾ زان سخنها عالمی را سوختند ٭ اول سوزلردن عالمی یاقدیلر هم برمسلمانه محض افترا ایدوب وهم اول سوزی كندولردن ایشیدوب انلره تابع اولانلری دخی جهنم آتشنه یاقدیلر وصد هزار فتنه وفسادك ظهورینه باعث اولدیلر زمانه‌ده اولان اكثر ناسك احوالی بو منوال اوزره‌در حق سبحانه وتعالی لطف واحسانندن صفات مزبوره‌یی عبد مؤمنه نصیب ایتمیه واكر وار ایسه رفع ایلیه زیرا اكثر قومك هلاكنه باعث صفات مزبوره‌در وبالجمله ﴿مثنوی﴾ عالمی را یك سخن ویران كند ٭ بر كلام فتنه انكیز عالمی خراب وویران ایلر زیرا صورت صلاحده كورینور خلق عالم سوزینه اعتماد ایتمكله

انواع فتن ومحن ظهوره كلوب قيامتدن برنشان اولور ❊ مثنوى ❊ رو بهان مرده را شيران كنند ❊ اولمش دلكولرى ارسلانلر ايدر يعنى حيله وخدعه د صاحبلرى موتى حكمنده وتواضع ومسكنده ايكن اول سوزانلرى شيران ژيان ويلان وچيان ايلر وياخود انبيا واوليايه دل آزارلق ايتمكده كمال خوف وهراسلرى اولان كسنه لرى زبان درازلغه جرى وقوى ايدوب صفات سبعيه كرفتار ايدر ❊ مناقب مولاناده مسطوردر كه جلال الدين رومى قدس سره احبابنه دعا ايدوب حق تبارك وتعالى يارانى قوچه قوردلرك شرندن مصون ومحفوظ ايليه ديرلردى احباب سؤال ايدوب يا مولانا انلرنه طائفه در ديدیلر جواب ويرديلر كه مرشد نامنده اولان بدبختلر واصحاب بدعت وارباب هوا وطبيعت اولان جاهل ومنكرلردر كه طريق مستقيمدن منحرف اولوب هم ضال وهم مضل اولمشلردر اما عجيب حالت وغريب مخالفت واوزكه حكمتدر كه ❊ مثنوى ❊ جانها در اصل خود عيسى دمند ❊ ارواح خود اصلده عيسى دملردر يعنى نفسلرندن مرده لر احيا اولمق هر برينك شاننددر پس عالم طبيعته كلوب ادناس بشريت ايله ملوث وقفس ابدانه كرفتار اولدقدن صكره اول صفوت واطافت كيدوب كدورت حاصل ايتمكله ❊ مثنوى ❊ يكزمان زخمند وكاهى مرهمند ❊ برزمان زخملر و برزمان مرهملردر يعنى احكام نفسانيه ومقتضيات بشريه غلبه ايتدكجه مار وكژدم كبى زبان زهرآلود وانفاس مسمومه لرى زخم جكرسوزدر ونفس وطبيعتك اقتضاسنه تبعيت ايتميوب روحانيتى غالب اولدقده اصلنده اولان خاصيت روح ظهوره كلوب دردلره درمان ومرده دللره حيات جاودان اعطا ايدر ايدى باعث تلوثات اولوب حيات بخش جان اولمغه مانع اولان حجبات بشريه وظلمات نفسانيه وكدورات طبيعيه در پس ❊ مثنوى ❊ كر حجاب از جانها برخاستى ❊ اكر بو ذكر اولنان حجبات جانلردن مرتفع اوليدى ❊ مثنوى ❊ كفت هرجانى مسيح آساستى ❊ هر برجانك كفتارى مسيح آسا اوليدى ومرده دللرى احيا ايدردى آه اى عيسى دم مشفق ❊ نظم ❊ سقاهم ربهم خمرى دوداغك كوثرندندر ❊ بو ميدن ايچه نك نقلى حديثك سكرندندر ❊ دم عيسى كبى نطقك ديرلدر جانسز اشباحى ❊ بو معجز جان فزا لعلك مفرح جوهرندندر ايدى بنم روحم ❊ مثنوى ❊ كر سخن خواهى كه كوبى چون شكر ❊ اكر قند وشكر كبى لذتلو سوز سويلمك ونطق جان بخشكله عيسى وش احياء اموات ايلمك ايستر ايسك ❊ مثنوى ❊ صبر كن از حرص واين حلوا مخور ❊ حرص

وآزدن صبر ايله و بو حلوايى يمه يعنى حظوظات نفسانيه ومشتهيات جسمانيه تناول ايتميوب صبور وشكور اول وحرص وطمعدن قلبكى كسسته قيل وهواى طبعكه تابع اولميوب نفسكه شكردن لذيذ كلان غيبت ومساوى واهل حقه بهتان وافترا ايدوب حلوا يمه يعنى هرزه كو بلك ايله زبراسن غيبلرى مجرم چيقاروب كنديكى پاكيزه كوسترمك نفسك لذاتى ودنيا جيفه سنه اولان حرص وطمعك بلاسيدر ❊ سيد ❊ اى روح قدس جيفه مى داره يابشمه ❊ كلزار جنانى قويوب خاره يابشمه ❊ محبوب ازل يار ابد وار ايكن اى دوست ❊ سن يار اتكن قويمه واغياره يابشمه ❊ منصور كبى سن ايستر ايسك منزل عالى ❊ يتورمه بقادارى فنا داره يابشمه ❊ قالوادن اكر حالمله اقرار ايله كلدك ❊ اقراركى ترك ايتمه وانكاره يابشمه ❊ بتلك صنمانك چونكه دغل چيقدى قماشى ❊ وارآرى متاع ايستدبو بازاره يابشمه ❊ اى كوپه انجودن ايدن بندن ايشت بند ❊ سوزدرنى طوت لؤلؤ شهواره يابشمه ❊ كسب ايليان آخرتى انى دلو بيل ❊ اى عقل ايه سى دنىء غداره يابشمه ❊ صاچى قره نك زلفنه يابشدى نسيمى ❊ اى باده و برن عمرنى زناره يابشمه ❊ ايمدى بنم جانم وروح روانم ❊ مثنوى ❊ صبر باشد مشتهاى زيركان ❊ عقلانك مشتهاسى صبر اولور ❊ مثنوى ❊ هست حلوا آرزوى كودكان ❊ حلوا ايسه اطفال وصبيانك آرزوسيدر يعنى تن پرورلكدن فراغت واختيار قناعت ايدوب صبر جميل صاحبلرى اولان وصبردن لذت الان انبيا واوليادر كه فى الحقيقه عقلا انلردر و بى صبرو قناعت اولوب لذات نفسانيه ومشتهيات جسمانيه ايله تن پرورلك ايدن بحسب الظاهر عقلا شكلنده دخى اولورسه اطفال ونابالغ ولا يعقل حكمنده درلر ❊ ايمدى اى ادعاى عقل ايدن عاقل نابالغ سنك دخى حظك صبردن اولمغه جهدايت زيرا ❊ مثنوى ❊ هر كه صبر آورد كردون بررود ❊ هر كيم صبر كتوردى يعنى صابر اولدى كردون اوزره كيدر يعنى محبوس طبيعت سفليه اولمقدن خلاص اولوب اعلاى عليين اولان مقام ملكوت ومرتبهٔ جبروته كيدر وطوطىٔ روحى جو هواى لامكانده اوچار ❊ مثنوى ❊ هر كه حلوا خورد واپستر رود ❊ هر كيم كه حلوا يدى الحقرق و كيرو كيدر قال الله تعالى (الذين يستحبون الحيوة الدنيا على الآخرة ويصدون عن سبيل الله و يبغونها عوجا اولئك فى ضلال بعيد) يعنى هر كيم كه مستلذات نفسنه تابع اولوب تن پرورلكدن فراغت ايتميه محبوس طوارق افلاكى اولمقدن خلاص اولميوب چاه اسفل طبيعته دوشر

مطلب
في تحقيق الصبر واقسامه ودرجات اهله

وكندلكه كيرو كيدوب راه عليسنه يول بولمز قال الله تبارك وتعالى (واصبر وما صبرك الا بالله) الآية وانما قال وما صبرك الا بالله لان الصبر انما يكون بالقوة وان القوة لله جميعا فمن لا يؤيده بقوته لا يستطيع ان يصبر) وروى ان رسول الله صلى الله عليه وسلم (قرأ فصبر جميل قال صبر لا شكوى فيه ومن بث فلم يصبر) وعن على رضى الله عنه انه قال (الصبر من الايمان بمنزلة الرأس من الجسد ولا خير فى جسد لا رأس له) وقال ايضا (الصبر صبران صبر على ما تكره وصبر عما تحب) ومعناى صبرده عبارات محققين مختلفه در فقال الجنيد (الصبر تجرع المرارات من غير تعبيس) وقال ذوالنون (الصبر التباعد عن المخالفات والسكون عند تجرع غصص البليات واظهار الغنى مع حلول الفقر بساحات المعيشة) وقال ابراهيم الخواص (الصبر الثبات على احكام الكتاب والسنة) وقيل (الصبر هو امساك القلب عن الاعتراض على التقدير) پس صبرك معناى لغويسى عند الجزع كشى نفسنى حبس ايتمكدر فلهذا شيخ الاسلام عبد الله الانصارى قدس الله سره منازل السائرين نام كتاب مرغوبنده صبرده اوج درجه اثبات ايدوب بيوررلركه (والصبر حبس النفس على جزع كامن عن الشكوى وهو ايضا من اصعب المنازل على العامة واوحشها فى طريق المحبة وانكرها فى طريق التوحيد وهو على ثلث درجات * الدرجة الاولى الصبر عن المعصية بمطالعة الوعيد ابقاء على الايمان وحذرا من الجزاء واحسن منها الصبر عن المعصية حياء * والدرجة الثانية الصبر على الطاعة بالمحافظة عليها دواما وبرعايتها اخلاصا وبتحسينها علما * والدرجة الثالثة الصبر فى البلاء بملاحظة حسن الجزاء وانتظار روح الفرج وتهوين البلية بعد ايادى المنن وتذكر سوالف النعم وفى هذه الدرجات الثلث من الصبر نزلت (اصبروا) يعنى فى البلاء (وصابروا) يعنى عن المعصية (ورابطوا) يعنى على الطاعة واضعف الصبر الصبر لله وهو صبر العامة وفوقه الصبر بالله وهو صبر المريدين وفوقهما الصبر على الله وهو صبر السالكين انتهى كلامه * ايمدى اى طالب صادق ودردو بلاره صبر ايليان عاشق عبد الرزاق قاشانى نور الله رمسنه وقدس نفسه بو محلك شرحنده بيوررلركه * يعنى صبر مع كون الجزع فى الباطن غيره شكايتدن نفسنى حبس ايتمكدر واعتبار كون جزع فى الصبر اكابناءدركه اكر قلبده جزع كامن اولميدى نفسنى حبس ايتدى ديمك صحيح اولمازدى * پس بو تقديرجه صبر اولميوب بلكه رضا اعتبار اولنوردى وشكوادن دخى مراد حقدن غيره اولان شكايتدر زيرا باب صبرده شكوى الى الله

محموده ومستحسنه در نتكيم ايوب صبور عليه صلوات الله الغفور (انى مسنى الشيطان بنصب وعذاب) ديوب رب العزته شكايت ايلدى مع هذا حق سبحانه وتعالى كتاب كريمنده ايوب عليه السلامى صبر ايله مدح ووصف ايدوب (انا وجدناه صابرا نعم العبد انه اواب) ديو بيوردى و يعقوب عليه السلام دخى صابريندن ايكن (انما اشكو بثى وحزنى الى الله) ديديكنى حق تبارك وتعالى قرآن عظيمنده حكايت بيوردى * ايمدى درگاه حقه يوز سورميوب حقه ترك شكايت ايتمك اظهار تجلد وظهور بالدعويدر وشيخ الاسلام وهو ايضا قوليله توكلك اشارت بيوررلر * يعنى صبر عامه نك اوزرينه اصعب منازلدن اولمغله توكلك مشاركيدر ديمك اولور صبر ايسه بهرحال دشواردر زيرا مرد عامى رياضت ايله آموزده اولميوب و بلايه صبر ايتمكه تحنكى وقع نفسه تعودى بو قدر واهل محبتدن دخى دكلدركه مراد دوستى اختيار و بلا ايله ياراولوب التذاذ ايليه پس بجان حضرت حق وفياض مطلق عبد عاميى بلا ايله امتحان قيلسه عبدمز بور بو مقامده بولنوركه بلايه احتمال ويرمز ونفسنك عدم طمانيتى اولمغله جزع غلبه ايليوب اظهار جزعدن حبس نفس ايلمك بغايت صعب ودشوار اولور وصبر طريق محبتده اوحش منازلدندرز يرا اقتضاء محبت محبوب ايله انس و بلالر ايله التذاذدرز يرا عاشق محبوبنك مرادن اختيار ايدوب وانس مع المحبوبى افضل وبهتر كورمشدر كما قيل * بيت * وكل لذيذ قد نلت منه * سوى ملذوذ وجدى بالعذاب * ايمدى محبت تلذذ بالبلادر آه زيرا عاشق نفسنى بلاده بولدقجه محبوبنى ذكردن خالى اولمازآه كيم محبك مرادى محبوبنك قرب وانسيدر محبوبك انسى ايسه ذكريدر صبر ايسه كراهت بلايى مقتضيدر بو تقديرجه كراهت انسى منافيدر وكذلك صبر اظهار تجلددر تجلد ايسه مذهب محبتده اشد منكراتندر * پس صبر ايله محبت متنافيان اولوب طريق محبتده اوحش منازلدن اولديغى محقق اولدى كما قال ابن الفارض * ويحسن اظهار التجلد للعدا * ويقبح غير العجز عند الاحبة * وطريق توحيدده دخى صبر انكردر زيرا صابر قوت ثبات ادعاسنده در دعواى ثبات واظهار تجلد ايسه رعونات نفسدندر توحيد ايسه فناء نفسى مقتضيدر پس طريق توحيدده دخى صبر انكر منازلدن ايدوكى محقق اولدى وصبرده درجات ثلث اثبات اولنور * درجهٔ اولى بقاء على الايمان وحذرا من الجزاء مطالعهٔ وعيد ايله معصيتدن صبر ايتمكدر بيورلمش ايدى يعنى دوام نظر ايله استحضار وعيد ايدوب بروجهله نظر

مطلب
الصبر على ثلثة درجات

ایلیه كه ذكر وعید وعید ناظری ایمان اوزرینه ابقا ایلیه یعنی صحیحا وسالما باقی
قالمغیچون محافظهٔ ایمان قیله زیرا تصدیق وعید ایماندن وحرمات حق تعظیم
وحدود اللهی حفظدندر وحذراء من الجزاء معصیتدن صبر ایتمك دخی درجهٔ
اولیدندر بیورلمش ایدی ولكن معصیته جزادن حذر ایتمكله صبر ایلمك ضعیفدر
زیرا حذر جزا خوف عقابدر حفظ حرمت ایسه خوف عقابدن اعلی واولیدر
و بوكا دلیل شیخ الاسلام قدس الله روحهنك واحسن منها الصبر عن المعصیة
حیاء بیوردقلریدر پس حیا حفظ حرمته انسبدر اكا بناء كه لاجرم حیا تعظیم
ایچون اولور زیرا حیا اولماز الا الاحتشام عن المخالفة اولور حشمت ایسه
مقام احسانده حضور مع الحق ده اولور خوف عقاب ایسه حضور مع العقوبه
وحفظ نفس ایچون اولور پس صاحب حیا حق ایله وصاحب خوف نفس ایله در
فاذا كان كذلك حیا شیمهٔ احرار واشراف وخوف شیمهٔ عبید وارذالدر
* ودرجهٔ ثانیه الصبر علی الطاعة فوق الصبر عن المعصیة بیورلمشیدی زیرا
صبر علی الطاعة صبر عن المعصیتی مستلزمدر كما قال تعالی (ان الصلوة تنهی
عن الفحشاء والمنكر) علی الخصوص صاحب طاعت اولان عبد مؤمن
طاعاتنی آفاتدن حفظ وحراست واوقاتیله اداء صلوته مداومت وشرائط
واركاننی اجرا وریا وسمعهدن صیانت وخشوع وخضوع وحضور قلب ایله
اقامته ملازمت ایدوب ومطالعهٔ علم شرعی ایله طاعاتنی مستحسن ایدوب آداب
وسنن وهیئات صلوتدن برشیئه خلل كتورمیوب عدم خلوص ایله
وزانته نقص كلمكدن احتیاط ایلیه قال تعالی (والذین صبروا ابتغاء وجه
ربهم واقاموا الصلوة وانفقوا مما رزقناهم سرا وعلانیة ویدرؤن بالحسنة
السیئة اولئك لهم عقبی الدار) پس مراسم امور معظمهٔ مذكوره وجه
مشروح اوزره مراعات اولندقده عبد مؤمنك قلبی حضور مع الله ایله
تحصیل صفوت ایدوب حضرت حق اول قلب صافی یه دوام مرابطه ایله
قذف نور عظمت ایدر عبد مز بور دخی معاصیدن محفوظ ومصون اولوب
حقدن دائما انواع الهامات اخذ وتلقی ایلر صابر عن المعصیة ایسه وساوس
شیطانیه یه نفسی مشتغله ومعاصی یه نازعه اولور پس بینهماده فرق بین و بون
بعید واردر *ودرجهٔ ثالثه ملاحظهٔ حسن جزا ایله صبر فی الله بیورلمش ایدی
یعنی حسن جزایی ملاحظه وقرآن كریم وفرقان عظیمده عباد صابرینی ایچون
وعد ربانی اولان حسن ثواب وعند الله اولان كرامات وحق سبحانه وتعالی

عباد صابرینی مدح وثنا ایلدیكن مطالعه قیلمق مشقت صبری نفسه خفیف
وقلبی قوی ایدر وصبرده روح فرجه اولان انتظار عبادت اخروی در وایادی
وسوابق منی تعداد ومبادی وسوالف نعمی تذكر وتفكر شداید صبری نفس
اوزرینه آسان وهین قیلور * روایت اولنور كه ایوب علیه السلام یا ایوب بو بلای
شدید اوزركدن كشف ورفع اولمغیچون حقدن دعا ایلسكه دیدیلر ایوب
علیه السلام انلره سؤال ایدوب شمدی یه دیكن واقع اولان مدت عمریمزدن ایام
رخا وراحتمی چوقدر یوخسه ایام بلا وجفامی چوقدر دیدی ایام صفا وراحت
چوقدر دیدیلر ایوب علیه السلام دخی (فانا استحیی من الله ان اشكو الیه) دیو
جواب بیوردیلر وصبرده اولان درجات ثلثه یی بیان ایچون (اصبروا وصابروا
ورابطوا) آیت كریمه سی نزول ایدوب صبرك شهرت استعمالی عرفا بلاده
اولمغله صبر بلایه تخصیص اولنوب مصابره دخی تخصیص بالمعصیة قلندی
زیرا معصیتده مصابره مجاهدهٔ نفسدر ومرابطه دخی تخصیص بالطاعة قیلندی
زیرا نفس طاعت وریاضت ومحاربهٔ شیطان دوام ارتباطده فرس مرابطه
تشبیه اولنمشدر وشیخ الاسلام طیب الله انفاسه اضعف صبر صبر لله در كه صبر
عامه در وانك فوقنده صبر بالله در كه مریدینك صبریدر وایكیسنك دخی فوقنده
اولان صبر علی الله در كه صبر سالكیندر بیورمشلر ایدی اكا بناء كه صبر لله
معصیتدن صبر ویاخود علی حذف المضاف لاجل الثواب والغفران طاعت
اوزرینه اولان صبردر وصبر بالله تأییدات الهیه وقوت ربانیه ایله اولان صبردر
زیرا مرید اولدر كه كندونك فعل وقوتندن منسلخ اولوب (لاحول ولاقوة
الا بالله) معناسنی عالم اوله وصبر علی الله احكام الهی یه صبردر زیرا سالك
تصرف واختیارندن بریدر وعین الیقین مشاهده ایدر كه كندوده وجمیع اشیاده
متصرف وجمله اموری مصرف حق تعالیدن غیری یوقدر پس مع مكابدة الالم
سالك راه حق احكام وتصرفات قادر مطلقه صبر ایدر وقال یحیی بن معاذ
صبر المحبین اشد من صبر الزاهدین واعجبا كیف یصبرون وانشد * بیت * الصبر یجمل
فی المواطن كلها * الا علیك فانه لا یجمل * ایمدی صبر اوج درجه اوزرینه اقتصار
قیلندی زیرا شیخ الاسلام بیوردقلری اوزره صبر عوام ومتوسطینك
مقاماتندندر مقام محبین وموحدین مقام صبردن ارفع واعلی در اما بعض عارفین
صبر مع اللهی اصحاب مشاهدات وحضور وصبر عن اللهی ارباب محبت ایچون
اثبات ایلمشلردر یعنی چونكه محبوب محبنك فراقنی اراده ایلسه اكا صبر عن الله تعبیر

مطلب حكاية الصابرين

ایدرلركا قیل * بیت * اریدوصاله و یرید هجری * فاترك ما ارید لما یرید * وروی ان شابا من المحبین سئل الشبلی عن الصبر فقال ای الصبر اشد فقال الصبر بالله فقال لا فقال الصبر علی الله فقال لا فقال الصبر فی الله فقال لا فقال الصبر مع الله فقال لا فقال و یحك فای فقال عن الله فشهق الشبلی وخر مغشیا علیه وروی عن الشبلی فی معناه * بیت * صابر الصبر فاستغاث به الصبر * فصاح المحب بالصبر صبرا

﴿ سید ﴾ بكا سنسز جهان ای جان كركمز * وصالك وار ایكن هجران كركمز * لب لعلك زلال آبكدن ایرو * شراب چشمهٔ حیوان كركمز * غمكدر كوكلك تختنده سلطان * بر اقلیمه ایكی سلطان كركمز * یتر دردك دوا مشتاقه ای جان * كه دردك بیلنه درمان كركمز * كلستانك كلی سنسز دیكندر * بكا جان سنسز ای جانان كركمز * ازلدن قیلمشم عشقكله پیمان * بتون پیمان صنق بیان كركمز * كل ای عاشقلرك رضوانی حسنك * كه سنسز عاشقه رضوان كركمز * ایكی عالمده دیدار كدن اوزكه * بكا ای صورت رحمن كركمز * وصالك شربتن ایچن محبه * فراقك آغوسی چندان كركمز * بكا صبر ایلمك سندن حبیبا * اكر مشكل و كر آسان كركمز * كسلمز كرچه وصلكدن نسیمی * كوزندن اولدیغك پنهان كركمز * پس ای عاشق صادق حضرت مولانا قدس سره دخی مرتبهٔ اولیده اولان طائفه یه بلالره صبر ایدیكز ور یاضت ومجاهده قیلكز كیم بركات صبریكز ایله اوجات درجات عالیاته ارتقا وافلاك جبروته اعتلا ایلیه سز دیو بیوروب بعده مرتبهٔ ثانیه فناده اولنلرك احوال واذواقنی بیانه شروع بیوردیلر

﴿ تقریر قول فرید الدین عطار ﴾

﴿ توصاحب نفسی ای غافل میان خاك خون می خور ﴾

﴿ كه صاحب دل اكر زهری خورد آن انكبین باشد ﴾

فرید الدین عطارك تقریر قولیدر یعنی بو بیتك معناسی بیاندر كه ای غافل سن صاحب نفس مك خاك اورتاسنده قان تناول ایله یعنی بدنكی خاك آلود ایدوب مجاهده ورياضت ایله جكر قانن تناول قیل و یان یاقل كه سكا نافع اولان ریاضتدر * پس مرشدین راه حقیقت وعارف بالله دیدیكمز نیجه كاملری ریاضتدن بری كوریورز دیمه زیرا كه صاحب دل اولان اكر زهری دخی تناول ایلسه اول زهر اكا عسل اولور حاصل كلام هر شیئك محلی واردر وجوع ورياضت انكیچوندر كه امراض نفسانیه ازاله اولوب مرتبهٔ اطمینانه واروب خسته كوكل صحت بوله و یاره یه مرهم وضع اولندیغی انكیچوندر كه لحم فاسد كیدوب یكیدن لحم وشحم بیته * پس امراض نفسانیه دن خلاص اولوب وعلل بشریه دن اثر قالمیوب وخانهٔ درونك نور عشق محبت وضیای علم ومعرفت ایله طولوب

ونفس مطمئنه صاحبی اولوب وكمال صحت بولوب مرتبهٔ ولایته نائل اولدقده حین ریاضتده سكا زهر مشابه سنده ضرر و یرن شیلر ارباب قلوب صافیه یه تریاق اولور وزهرلر سكره تبدیل اولوب اكل وشرب ایلدیكی آب ونان وسائر مأكولات عشق نورنه مبدل اولور زیرا مرد فانی واهل دلده اقتضای عشقدن غیریسی قالمامشدر وحالت عشق كندولره غالب اولوب آنی برشی ازاله ایلمكدن قالمشدر وانلردن ناشایسته وخلاف رضای الهی كار ظهوره كلمك احتمالی بوقدر ابدی سندخی انلرمرتبه سنه وارنجه انواع هزار ریاضت ومجاهده ایدوب واصلاح نفس ایدنجه نیجه قانلر یوتمق كركسن دیمكدر * پس حضرت مولانا جلال الدین افاض الله علینا اسراره بونك شرحنه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ صاحب دل راندارد آن زیان * صاحب دل اول زهر زیان طوتمز ﴿ مثنوی ﴾ كر خورد او زهر قاتل را عیان * اكر اول صاحب دل آشكاره زهر قاتل دخی ییرایسه ﴿ مثنوی ﴾ زآنكه صحت یافت واز پرهیز رست * زیرا كه اول صاحب دل امراض نفسانیه وعلل طبیعیه دن خلاص اولوب صحت بولدی وپرهیز وریاضتدن قورتلدی ﴿ مثنوی ﴾ طالب مسكین میان تب درست * اما طالب مسكین هنوز حما وتب ایچنده در یعنی امراض نفسانیه یه مبتلادر لاجرم اكا پرهیز وریاضت لازمدر زیرا محموم اولان پرهیز ایتمسه استسقا مرضنه مبتلا اولوب حین موتنه دكین آب تشنه لكی كتمیوب وآب سبب هلاكی اولدیغی كبی حماء نفسانیه یه مبتلا اولان دخی ریاضت ومجاهده و پرهیز وتقوی ایتمیوب نفسی مرادن و یررسه استسقاء نفسده مبتلا اولوب معناده آتش وصورتده آب وش اولان حطام دنیویه دن نوش ایتدكجه قناعت كلمیوب لسان طبعی دهان حرصندن هل من مزید دیوب بالآخره نار جحیم طبیعتده هلاك اولور ﴿ مثنوی ﴾ كفت پیغامبر كه ای طالب جری * حضرت فخر عالم وشفیع الامم صلی الله تعالی علیه وسلم بیوردیكه ای طالب جری ومرد دلیر ﴿ مثنوی ﴾ هان مكن باهیج مطلوبی مری * زنهار هیچ برمطلوب ایله نزاع وجدل ایلمه یعنی ای طلب مرتبه سنده ومقام تلوینده وحكم نفس وطبیعتده اولان مبتدی سزه ریاضت ایتمامك نیچون ضرر و یرمیه و بزه ضرر و یره دیوب مرید ایكن مراد و عاشق ایكن معشوق وطالب ایكن مطلوب ومحب ایكن محبوب مرتبه سنه نائل اولان مرد واصل وفرد كامللر ایله عناد وهمسرلك ایله و بن دخی ریاضتدن كسته اولورم دیمه زیرا

* ع * هست فرقی درمیان بی منتها * مضمونی اوزره سنك ایله آنك حالی
بیننده بون بعید واردر سکا لازم اولان حکیم ربانی وطبیب آلهی امرنی قبول
ایدوب مرض نفسدن خلاص ایچون ریاضت ومجاهده ایتمکدر صحیح المزاج
اولان طبیبان مشفقانه سزنیچون پرهیز ایتیوب بکا پرهیز ایله حکم ایدرسز دیو
معارضه ایتمك خسته یه لایق دکلدر عدم پرهیزك ضرری کندویه عائددر
مثلا * مثنوی * در تو نمرودیست آتش درمرو * سنده نمرودلك واردر
آتش ایچنه کیتمه * مثنوی * رفت خواهی اول ابراهیم شو * اکر آتشه
کیتمك ایستر ایسك اول ابراهیم اول صکره درون آتشه داخل اول یعنی ای نمرود
صفت ونار طبیعت اولان اهل شهوت نار جحیمدن مشتعل اولان حظوظات
نفسانیه ومشتهیات جسمانیه آتشنه دوشوب یانمه اکر نفس وجسمك دخی
بعض حصه سی ویریلوب وبعض اقتضاسنه کوره فعل وعمل لازم کلدکده
اجرا اولنوب سنی احراق ایتمامك ایستر ایسك اولا ابراهیم صفتیله متصف
وانبیا واولیا نوریله نور محض اولوب بعده اوجانبه توجه ایلهکه سنده نار طبیعت
وآتش بشریت قالمیوب جمله نارك نوره تبدیل اولمغله طبیعت محرقه سی زائله
اولوب سکا دخی ماننده ابراهیم نار محرقه برد وسلام وباغ وبوستان اوله ونفسك مرتبهٔ
اطمینانه وارمغله اقتضاسی بشریتدن اولمیوب مرتبهٔ روحانیتدن اوله اکر
اویله اولمسه انبیاء عظام واولیاء کرامك نفس نفیسلرندن ظهور ایدن نکاح
وازدواج واکل وشرب وخواب واستراحت ایچون اقتضاء نفس دینلوردی
لکن دینلمز زیرا انلرك بدنلری جان ونفسلری عین روح اولمشدر فاذا کان کذلك
روحانیلرك اقتضاسی دخی روحانیدر ایمدی کندوکی تجسس ایدوب اذعان
قیل بو نشانلردن سنده موجود اولمدقجه مرشد کامل کچنوب امت محمدی
نار خذلانه یاقه وکندیکی کرداب عذابه آتمه * مثنوی * چون نهٔ سباح
نه دریایی * چونکه سباح وآشنا دکلسن ودریای احدیته منسوب اولان
ماهیاندن دکلسن * مثنوی * درمیفکن خویش از خود رایی * سفاهت
وپندار وتقلید وخود رأیلغکدن کندوکی دریایه براقه زیرا غرق وهلاك وفرعون
کبی مرد ناپاك اولورسن یعنی غواص بحر معارف کچنوب وحقیقتن بیلدیکك
امواج کلماتی سر زبانقدن آشیروب کندوکی ضلالته براقه وبحر ظلمات
انانیتده مستغرق اولمه * مثنوی * اوز آتش ورد احمر آورد * اول ابراهیم
خلیل الله علیه صلوات الله آتشدن ورد احمر کتورور وبعض نسخه ده * اوز قعر

بحر کوهر آورد * واقع اولمشدر یعنی غواص بحر احدیت وسباح دریای واحدیت
اولان مرشد محقق واهل دریادن اولان وافناء وجود ایدن عاشق صادق
قعر دریای وحدتدن ارباب عشق ومحبتك منکوش کوش جانی اولمغه لایق
جواهر حقایق ذی قیمت کتورر * مثنوی * اززیانها سود برسر آورد *
اول غواص دریای معانی زیانلردن فضله وبرسر فائده کتورر برسر فضله
معناسنه در یعنی مثلا انجو اخراجی ایچون نیجه اموال فراوان خرج ایدوب
کرچه صورة زیان کورینور اما لؤلؤی شهوار چیقدقجه خرج ایتدیکی مالدن
فضله انواع سود وفائده اله کتوردیکی کبی غواص دریای محبت اولان
عاشقلر دخی کرچه آتش عشقه یانوب وبحر فنایه طالوب افنای وجود موهوم
ایدرلر لکن معدوم اولمیوب سر بر وفضله وجود حقانیله حیات باقیه بولوب
ابدالآباد خندان ودلشاد اولورلر حقا دریای حقایقده لآلی وجواهر معارفه
نهایت یوقدر ولکن سباحت اوکرنمدین غواصلق ایتمك سبب هلاکدر
* رباعی * غواصی کن کرت کهر می باید * غواصی را چند هنر می باید * سررشته
بدست یار وجان بر کف دست * دم نازدن وپای زسر می باید * آنه تفاوتدر که
فعل واحد ایکن کاملدن ظهور ایتدکده خوب ومرغوب وناقصدن ظهور
ایتدکده ناقص ومعیوبدر زیرا دست کامل ید قدرت رحمان ودست مقلد وجاهل
آلت ابلیس وشیطاندر ایمدی بنم جانم * مثنوی * کاملی کر خاك کیرد زر شود *
کامل اکر طپراغی طوتسه یعنی النه آلسه آلتون اولور * مثنوی * ناقص
ار زر برد خاکستر شود * اکر ناقص اولان کمسنه زر ایلتسه خاکستر اولور یعنی مرشد
کامل وپیر مکمل آلودهٔ خاك بشریت اولمش برطالبه نظر ایدوب ودست تربیه سنه
آلسه زر خالص ایدوب بشریتدن رتبهٔ ملکیته اخراج ایدر ونفسانیتی روحانیته
مبدل قیلور اما ناقص ومقلد اولان کمسنه برطالب مستعد وقلبی زر خالص
کبی حسن اعتقاد اوزره اولان راغب صادقی تربیه سنه آلسه اولکی صفوتی
دخی کیدوب زر مشابه سنده ایکن ماننده خاکستر جاهل وابتر اولور * مثنوی *
چون قبول حق بود آن مرد راست * چونکه اول مرد راست مقبول حق اوله
وارشاد ایچون بعث اولنه * مثنوی * دست او در کارها دست خداست *
جمله کارلرده انك یدی بر موجب (ید الله فوق ایدیهم) وبر فحوای (کنت
یده ورجله) حق تعالینك ید قدرتیدر یعنی مردان خدا خاکی زر ایتدیکی استعداد
اولنمغون انك دستی دست خدادر وناقصك دخی قابل ومستعد اولان طالبلری

اضلال وخاکستر کبی خوار وپایمال ایتدیکی تعجب اولنمسون که ﴿ مثنوی ﴾
دست ناقص دست شیطانست ودیو ٭ ناقصک الی دیو وشیطان الیدر
﴿ مثنوی ﴾ زانکه اندر دام تکلیفست ور یو ٭ زیرا ناقص ابلیسک تکلیف
وحیله سی دامیدر یعنی مقلدین بی ذوق ومدعیان بی شوق کندولرین
بدارشاد وطریق مستقیم وپانهاد وصوم وصلاته معتاد کوستردکاری برقاچ خالی
ذهنلری دام حیله لرینه صید ایتمك ایچون قوردقلری شبکهٔ تکلیف ابلیس پرتلبیسدر
﴿ مثنوی ﴾ جهل آید پیش او دانش شود ٭ ایمدی بنم جانم مرشد کاملك حضور
عزت وپیش سعادتنه جهل کلور علم اولور وجمله جهلی عین علم اولور ﴿ مثنوی ﴾
جهل شد علمی که در ناقص رود ٭ اما بر علم که ناقصه کیده جهل اولور زیرا
علم شهودی وحضوری دکلدر ظنی وفکریدر ٭ پس ظن ووهمله اولان علم
جهل اولور اما عند ارباب التحقیق ظن وخیال اولمامغله انلرده جهل اولمیوب
جمله سی علم شهودیدر وارباب تحقیقك علم توحیدده اولان حقایق ودقایق
سمع ناقصه رسیده اولسه جهل ووبال والحاد وضلال اولور ومرد واصللر
حضورنده انلرك باعث ضلالی اولان وهم وخیاللری عین علم ومآل ومشاهدهٔ
وجه ذی الجلال اولور ٭ پس بونك سببی ندر دیر ایسه ك ناقصلر مریض
نفسلردر ایمدی ﴿ مثنوی ﴾ هرچه کیرد علتی علت شود ٭ علته منسوب اولان
مریض هرنه یی طوتسه علت اولور زیرا مزاجی فاسد اولمشدر وطبایعه
خلل کلمشدر ٭ پس صفرا وسودا ودم وبلغمدن قنغیسی غلبه ایدوب آنك علتی
ظهور ایتمش ایسه جمله مأکولات ومشروباتی اکا تبدیل اولوب وطبیب
کندو خسته اولدقده نبض تشخیص ایده میوب علاجی دخی علیل اولور
کذلك مقلدك دخی اکر علم وعرفان واکر تربیه وارشادی علل نفسانیه وامراض
انانیت ایله مخلوط وممتزج وعین علت اولور اما حکمتی کور که ﴿ مثنوی ﴾
کفر کیرد کاملی ملت شود ٭ برکامل کفر طوتسه ملت اولور زیرا کامل کفری
عن علم طوتر وشرعا وعقلا واجب اولدیغی حینده طوتر قصهٔ عماربن یاسر
ایله حبیب کبی بو بتده بو توجیه دخی واردر یعنی کامل طوتدیغی کفر دکلدر
بلکه ملتدر لکن عرف عوامه مخالف اقتضای عشقله کاملدن برکار ظهوره
کلسه عامی اولنلرانی خطای عظیم وکفر مثابه سنده عد ایدرکن کاملك اول
کاری طریقت اولوب اثرینه کلن فقرایه ملت اولور والی یوم القیام طریقتنده
اولان طور وآیین اجرا اولنور حق سبحانه وتعالی مثلا موسی علیه السلامدن

صکره عیسی علیه السلامی بعث ایدوب موسویلرك عرفنه مخالف کوریتوب
حاشا حضرت عیسی علیه السلامك اعمال صالحه سنه سحر وضلالدر دیدیلر
لکن ضال ومضل انلر اولوب حضرت عیسانك کاری وحی ایله اولمغله زمان
بعثت فخر عالم صلی الله علیه وسلمه کلنجه حق دین اولوب انجیل حکمنجه
اولانلر سلامت بولدیلر بعده انلر دخی ازغون اولوب حق سبحانه وتعالی رحمة
للعالمین وسید المرسلین وخاتم النبیین محمد المصطفی صلی الله علیه وسلمی بعث
ایدوب وکتاب ربانی نازل وجمله ادیانك احکامی منسوخ وباطل اولدی حق
دین دین اسلامدر دیو بنی اسرائیل ونصاری وجمله خلقی دین حقه دعوت
ایتدکده اول غافل وجاهل ومعاند وباطلاره سزك ادیانکزی حق سبحانه
وتعالی بنی بعث ایدوب وقرآن کریمی انزال ایلیوب نسخ ایتمشدر قرآنه تابع
اولوب من بعد انجیل وتورات ایله عمل ایتمیه سز وعمل ایدرسه کز باطلدر دیو
بیوردی انلره خطای محض کوریتوب اوصاف محمدیه یی کتابلری ایچنده کوروب
عین الیقین بیلمشلر ایکن ایمانه کلمیوب کندو آیینلری وکندولری کفر وبطلان
اوزره اولوب دین محمدی الی یوم القیام ثابت ودائم اولدی زیرا انبیا واولیا تلقاء
نفسندن برنسنه ایتمیوب انبیاء عظام وحی حق واولیاء کرام الهام ربانی ایله عمل
ایدرلر ٭ پس اولیادن ظهور ایدن بعض اصول عامیلر قتنده بدعت کورینور
لکن الی یوم القیام طریقت اولوب بین الفقرا سوریلور والا اولیه دکلدر که حاشا
انبیا واولیادن رضای حقه مخالف برنشایسته کار ظهوره کله انبیاء عظام
معصوملر واولیاء کرام محفوظ ومصونلردر ٭ ایمدی حق سبحانه وتعالیدن
استدعای عنایت ایدوب اولیاء کرامك اصول وطریقتلرینه بای وجه کان دخل
وتعرض وکندولرینه انکار وعداوت ایلمه یوخسه سوء خاتمه احتمالی واردر
زیرا اولیا ورثهٔ انبیادر واغصان شجرهٔ نبویه در ٭ پس اغصان وشعوبه انکار
ایدن اصلی انکار ایتمش اولور ﴿ مثنوی ﴾ ای مری کرده پیاده باسوار ٭
ای سوار وفارسله عناد وجدل ایلمش پیاده کمسنه ﴿ مثنوی ﴾ سر نخواهی
بردا کنون پای دار ٭ شمدی باشکی ایلتمه مرهن ایاق طوت یعنی ایاغك
چك پیاده دن مراد مقلد وناقصلر ومنکر ومعاندلردر وسواردن مراد
کامل ومکمل ومرشد واصللردر یعنی ای پیران طریقت ومرشدان راه
حقیقت ایله جدل وعناد وبرابرلك ادعا ایلیان ناقصلر واولیای کرامه کفر
وضلال وبدعت ووبال اسناد ایلیان منکر وجاهل ومعاند وغافلار زنهار

بحث وجدال ایتمیه سز والاباش قورتاره من سز وایمان واسلامکزی
شیطان الندن خلاص ایده مز سز ایمدی همان بوانکار وعداوتدن وانلرایله
همسرلك دعوی ایتمکدن فراغت ایدوب توبه واستغفار ایلیه سز وکندو
مقدارکزی بیلوب وقصورکزه اعتراف ایلیه سز کورمز میسز
حضرت موسایه ساحرلر تعظیم وتکریم ایدوب کندو قصورلرینه اقرار
ایتمکله حق سبحانه وتعالی انلره ایمان کامل میسر ایلدی دیو حضرت مولانا
قدس سره اول بیانه شروع بیوررلر

تعظیم ساحران مر موسی را که چه فرمایی اول تواندازی عصایاما

ساحرلر موسی علیه السلامه تعظیم ایلدکلری بیانندهدر که یاموسی نه بیوررسن
اول عصای سنمی القا ایدرسن یاخود بزمی القا ایدهلم دیدیلر ﴿ مثنوی ﴾
ساحران درعهد فرعون لعین ٭ ساحرلر فرعون لعین زماننده ﴿ مثنوی ﴾
چون مری کردند باموسی بکین ٭ کین وعداوت ایله چونکه حضرت موسی
علیه السلامه عناد وجدل ایلدیلر ﴿ مثنوی ﴾ لیك موسی رامقدم داشتند ٭
لکن موسی علیه السلامی مقدم طوتدیلر ﴿ مثنوی ﴾ ساحران اورامکرم
داشتند ٭ ساحرلر حضرت موسایی معزز ومکرم طوتدیلر ﴿ مثنوی ﴾
زآنکه کفتندش که فرمان آن تست ٭ زیراکه ساحرلر حضرت موسایه ایتدیلر
فرمان سنك ایچون یعنی امر سنکدر ﴿ مثنوی ﴾ کرهمی خواهی عصاتو
افکن نخست ٭ اکر ایسترایسك عصایی اول سن براق کما قال الله تعالی (قالوا
یاموسی اما ان تلقی واما ان نکون نحن الملقین) پس ساحرلر اما ان تلقی دیو
حضرت موسی علیه السلامی تقدیم وکندولرینی تأخیر ایلدکلری امر وفرمان
سنکدر واراده ایدرایسك سن براق وامرك اولورسه بز براغه لم دیمك معناسنی
متضمندر ﴿ مثنوی ﴾ کفت نی اول شما ای ساحران ٭ افکنید آن مکرها را
درمیان ٭ حضرت موسی علیه السلام ایتدی ای ساحرلر اول مکرلری
اورتایه اول سز براغیکز کما قال الله تعالی (قال لهم موسی القوا ما انتم ملقون)
﴿ مثنوی ﴾ این قدر تعظیم دینشانرا خرید ٭ بو قدر تعظیم وتکریم ساحرلره
دین صاتون الدی کما قال تعالی (فالقی السحرة سجدا قالوا آمنا برب هرون
وموسی) ﴿ مثنوی ﴾ کزمری آن دست و پاها شان برید ٭ وعجبدر که
موسی علیه السلام ایله عناد وجدل ایلدکلری اجلدن انلرك دست و پالری

کسلدی یعنی فرعون لعین نیچون ایمانه کلدیکزدیوب اللرین وایاقلرین کسوب
خرما اغاجنك داللرینه کندولرینی صلب ایلدی کما قال تعالی (فلاقطعن ایدیکم
وارجلکم من خلاف ولاصلبنکم فی جذوع النخل ولتعلمن اینا اشد عذابا وابقی)
ای عاشق صادق عبرت بین اولان قتنده عجب حکمت دکلمیدر که ساحرلرك
تعظیمی مقابله سنده ایمان واسلام وحیات جاودان میسر اولوب وبحث وجدال ایله
زمینه القاء حبال ایتدکلری ایچون دنیاده جزاسن چکوب دست وپالری قطع اولنوب
شربت شهادت نوش ایتدیلر ایمدی اکر حسنه واکر سیئه لاجرم کشی اعمالیله دنیاده
وآخرتده جزا کورمك مقرردر باخصوص اولیایه جفا ایدنلرك حاللری دار آخرت ویوم
جزاده نه اولاجقدر اکا کوره قیاس ایله وکسنه نك ایتدیکی یاننه قالور صانمه
کج وتیز قیدی بزه کورهدر عندالله تأنی وعجله تصور اولنماز بهرحال جزا
مقرردر ﴿ مثنوی ﴾ ساحران چون حق او بشناختند ٭ پس ساحرلر چونکه
نور ایمان ایله مشرف اولوب موسی علیه السلامك حقنی اکلادیلر وجلالت
قدرنه واقف اولدیلر وسعادت سرمدی اسلام وایمان اوزره ختم اولمق ایدوکن
حق الیقین مشاهده قیلوب کوردیلر فرعونك تخویف وتحذیر وقتل وسیاستندن
قلبلرینه خوف وخشیت کلیوب ﴿ مثنوی ﴾ دست و پا در جرم آن درباختند ٭
اول ایتدکلری جرم ومقابله نك جزاسن دنیاده چکمك ایچون حق یولنده دست
و پالرین اویناديلر وجانلرن فدا ایتمکدن اصلا وقطعا تحاشی ایتمدیلر ودنیایی
آخرت اوزره ترجیح ایدنلردن اولمدیلر نتکیم حضرت حق سحرهٔ موسانك
فرعونه جواب ویروب طریق ایمانده جان وباش اویناد قلرین حکایت وارباب
عشقده جانبازلق نیجه اولورمش دلالت بیوررلر قال الله تعالی (قالوا لن نؤثرك
علی ما جاءنا من البینات والذی فطرنا فاقض ما انت قاض انما تقضی هذه
الحیوة الدنیا انا آمنا بربنا لیغفر لنا خطایانا وما اکرهتنا علیه من السحر والله
خیر وابقی) ایمدی ای نوردیدهٔ پدر وجکرپارهٔ مادر بونده حصه بودر که ورثهٔ
انبیا اولان اولیای اصفیایه تعظیم وحرمت ومیل ومحبت اوزره اولانلر لاجرم اولیا
واصدقانك حاللریله حاللنوب وکوکللری ضیای عشق ومحبت ایله صبا حدن
انوار اولوب جان کوزلری نور محمدیله مکمل ومنور اولد قدنصکره خارجدن
نیجه منکر ومنافق وفرعون طبیعت اولان نیجه معترفین ومعاند سن اول ملحد
وفاسده نیچون اتباع ایدرسن انکله صحبت ایتمکدن فراغت قیل والاسنی انواع

سیاست ایله قتل ایدەرزدیسەلر اومقوله غافل وجاهل ومنکر ومنافقلرک مردان
خدایه بووجهله ایتدکاری انتزال بن وکندویه اولان تحذیر وتخویفلرین
استماع ایتدکده حق سبحانه وتعالی انک قلبنده نار عشق علولرین پیوستهٔ ساق
عرش ایدوب وایمانن شهودیدی ازدیاد بولوب نیجه یوز بیک جانی اولسه
طریق حق وراه عشقده فدا ایتمکی جاننه منت بیلوب دنیایی آخرت اوزرینه
اختیار ایتمز وحیات ابدیه یی برقاج کونلك اولان حیات عاریتی یه دکیشمز نتکیم
شیخ عطار منطق الطیرده بیوررلر ﴿نظم﴾ هدهد رهبر چنین کفت آن زمان *
کانکه عاشق شد نیندیشد زجان * چون بترك جان بکوید عاشق * خواه زاهد
باش خواهی فاسق * سد ره جانست جان ایثار کن * پس برافکن پرده
ودیدار کن * منکری کر کوید این بس منکرست * عشق کو از کفر وایمان
برترست * عشق رابا کفر وباایمان چه کار * عاشقان را لحظهٔ باجان چه کار *
عاشق آتش در همه خرمن زند * اره برفرقش نهند اوتن زند * درد خون دل بباید
عشق را * قصهٔ مشکل بباید عشق را * ساقیا خون جکر در جام کن * کرنداری
درد ازمن وام کن * ذرهٔ عشق ازهمه آفاق به * شمهٔ درد ازهمه اذواق به * کفر کافر را
ودین دیندار را * ذرهٔ دردت دل عطار را * هرکه را در عشق محکم شد قدم *
درکذشت از کفر واز سلام هم * عشق سوی فقر در بکشایدت * فقر سوی کفر ره
بنمایدت * چون ترا این کفر واین ایمان نماند * این تن تو کم شد واین جان نماند *
بعد ازآن مردی شوی این کار را * مرد باید اینچنین اسرار را * پس حضرت
مولانا قدس الله سره مناسبت ایله نیجه معارف وحالات عشقدن بعض
لطایف بیوروب سرسخنده اولان قول فرید الدین عطار علیه رحمة
الغفارك یتنی شرحه شروع بیوررلر ﴿مثنوی﴾ نکته ولقمه است کامل را
حلال * ای مقلد اولان مسخرهٔ شیطان وای ناقص اولان اهل نفس وبی
ذوق ووجدان لقمه یمك ونکته سویلك کامل اولنلره حلالدر زیرا آنلر
احکام نفسانیه واقتضاءات بشریه دن خلاص اولوب درون وبیرونلرنده
حب الهی حکمندن غیریسی قالمامغله هرنه لقمه کیم یسەلر ملاصق نور محبت ولاحق
علم ومعرفت اولوب وهرنه قدر نکته سویلسەلر کندو حاللرندن سویلیوب
غیریلردن آلوب صاتمزلر وتحت عبارات والفاظه کتوردکلرنده ملبوسات
فاخرهٔ شریعت مطهره ایله الباس ایدوب عرایس معانینك دامن حقایقنه دست
جاهل ونادان ووجه جانانه چشم منکر ومنافقان دوقندرمزلر ﴿مثنوی﴾

تونه کامل مخورمی باش لال * ای مبتدی وناقص سن کامل دکلسن لقمه تناول
ایتمه وسوز سویلمه بی زبان ولال اولمغی اختیار قیل زیراسنك یدیکك غفلت
وکثافت ومقتضای طبیعتی زیاده ایدر وارباب توحیدك کلماتی کبی سوز سویلمك
مراد ایلسەك شرع شریفه مطابق لباس کیدیرەمیوب حد اعتدالدن تجاوز
ایتمکله هم کندیکه ضرر اصابت ایدوب وهم نیجه کمسنەلری طریق حق
وخدمت ایلدیکك عزیزه انکار وعداوت ایتدیررسك وسوزکی قبول ایدنلرك
دخی عقایدن افساد ایدوب هم ضال وهم مضل اولورسن پس سکا نافع اولان
بودرکه نیجه زمان لقمه ونکتەدن پرهیز ایدوب پیرك رضاسی اوزره بی قیل
وقال وخلقدن عزلت وجوع وسهر ایله بوتهٔ عشق ومحبتده قال اولوب جان
وتنك اریدوب زر خالص ایلدکده اهل کمال درجه سن بولەسن ﴿مثنوی﴾
چون تو کوشی اوزبان نی جنس تو * چونکه سن هنوز کوش مرتبەسنده
اولەسك وکامللر زبان مرتبەسنده اولەسنك جنسك دکلدر یعنی هنوز جنسیت
حاصل ایتیوب کامللر ایله همسر وبرابر دکلسن وسوز سویلمکه مأذون اولمامش
سکدر اکا بناء که ﴿مثنوی﴾ کوشهارا حق بفرمود انصتوا * حضرت رحمن
ورحیم وقادر وحکیم کوش مرتبەسنده اولنلره انصتوا دیو استماع واصغا ایله
امر بیوردی سمعنا واطعنا وبو بیت شریف سورهٔ اعرافك آخرنده
اولان اشبو آیت کریمه یه اشارتدر قال الله تعالی (واذا قرئ القرآن فاستمعوا له
وانصتوا لعلکم ترحمون) انصات نصوت مثللیدر که سکوت معناسنده در ولاجل
الاجتماع مستعمبنی اسکات معناسنده دخی استعمال اولنور یعنی قچان قرآن عظیم
قراءت اولنسه استماع قیلیکز ونصوت وسکوت ایدیکز اوله که سز مرحوم
ومغفور اولەسز عن ابن عباس رضی الله عنهما ان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم
(قرأ فی المکتوبة وقرأ اصحابه رضی الله عنهم خلفه فنزلت هذه الآیة) وقیل
نزلت فی الصلوة کانوا یتکلمون فیها فامروا باستماع قراءة القرآن والانصات له
معلوم اوله که (فاستمعوا وانصتوا) صیغهٔ امردر اطلاق امر ایسه مطلقا
هرنه محلده قرآن عظیم تلاوت اولنسه استماع وانصاتك وجوبن اقتضا ایدر
ولکن عامهٔ علما خارج صلوتده انصات واستماعك استحبابنه اتفاق ایدوب
(ثم صارسنة فی غیر الصلوة ان ینصت القوم فی مجلس یقرأ فیه القرآن) دیمشلر
اما فاضل ومحقق ومتبحر ومدقق ابن کمال علیه رحمة الله المتعال تفسیرنده
بیورمشلرکه وفیه اشکال اذ یلزم الجمع بین معنیی الامر ویمکن ان یقال انه

مطلب
سبب نزول واذا قرئ
القرآن و وجوب
الانصات واستحبابه

جائز عند اختلاف المحل على ماذهب اليه العراقيون من اصحابنا يعنی داخل
صلوتده امر وجوب ایچون اولوب وخارج صلوتده مندوب اولمقده اشكال
واردر بوتقديرجه امرده اولان ایکی معنایی جمع لازم کلور یعنی امر واحدهم
وجوب وهم استحباب ایچون اولمق ایجاب ایدر بو ایسه ممنوعدر پس مذهب
عراقيين اوزره بوكا جواب ويرمك بو وجهله ممكن اولور كه عند اختلاف المحل وجوب
واستحباب جائز اولور زيرا جمع محل واحدده بولندقده اعتبار اولنور فاما محلده
اختلاف اولنجه جمع بولنمز یعنی محل صلوتده واجب ومحل خارج صلوتده مستحب اولور
جمع اولماز وائمهٔ حنفيه ابن عباس رضی الله عنهمانك قوليله احتجاج ایدوب داخل
صلوتده مأموم اوزرينه قرائت يوقدر ديرلر وائمهٔ شافعيه واحمد اوزاعی
وغيرهم حنفيه نك احتجاجی ضعيفدر ديرلر وبو آيت كريمه نك مابعدنده اولان
(واذكر ربك فی نفسك تضرعا وخيفة ودون الجهر من القول) آيت كريمه سنی
دليل اتخاذ ایدرلر وابن عباس رضی الله عنهدن انلر دخی بو روايتله استدلال
ایدرلر كه قال ابن عباس (يريد بالذكر القراءة فی الصلوة) یعنی يقرأ سرا فی نفسه
پس (واذكر ربك فی نفسك) قول كريمی امام قراءتندن فراغ قيلدقدن صكره
مأموم سرا قرائت ایتمكه امردر ديرلر اما اكثر مفسرين (واذكر ربك فی نفسك)
قول كريمی اكر قرائت ودعا واكر تسبيح وتهليل وجميع اذكارده عامدر زيرا
اخفا فی النفس اخلاص وخشوعه ادخل وحسن تفكره اقربدر (وقيل معناه
اذا تلا عليكم الرسول القرآن عند نزوله فاستمعوا له وقيل معنی فاستمعوا فاعملوا
بما فيه ولا تجاوزوه) بعضيلر دخی امر بالاستماع والانصات حين خطبه ده ديمشلر
لكن كمال پاشا زاده بو قول ضعيفدر زيرا بو آيت كريمه مكيه در خطبه ايسه مكه دن
مدينه يه بعد الهجره واقع اولمشدر ديو بيورمشلردر وبو كلامك سياقنده بر دقيقه
بيان ایدوب ديرلر كه (بقی ههنا دقيقة انيقة لابد من التنبيه لها وهی ان الانصات
مقدمة الاستماع فحقه التقدم فی الذكر وانما اخرهنا اهتماما بشانه واخراجا له عن
حيز الاتباع الی حد الاستقلال وتنبيها علی انه مقصود بالذات ومأمور به اصالة
حتی لو كان فی مجلس القراءة نائيا عن القاری فحقه ان ينصت وان لم يتيسر له
الاستماع تعظيما لشان القرآن واحرازا لاحدی الفضيلتين ولو قدم الانصات
لتبادر الی الفهم ان الامر به لمصلحة الاستماع فلا يجب بدونها) ايمدی انصات
حسن استماعه شرطدر وحسن استماع دخی استماعه شرطدر پس
حق جل وعلا عباد مؤمنينه بيورر كه قرآن اوقوندقده آذان ظاهره كز ايله

استماع ایتمكيچون لسان ظاهری ايله انصات ايديكز وآذان باطنه ايله
شنوا اولمغيچون لسان باطنی ايله نصوت وسكوت ايديكز اوله كيم سمع حقيقی ايله
استماع ایتمك ايله مرحوم ومغفور اوله سز وسمع حقيقی نه ديرديںورسه (كنت له
سمعا فبی يسمع) معناسيدر پس قرآن عظيمی سمع باری ايله استماع ايدن حقيقتده
قاری كيمدر بیاور ودخی (الرحمن علم القرآن) معناسنی عارف اولور * ايمدی بنم
روحم قرآن كريمی قلوب حاضره ونيات صادقه وفضولاتدن سكوت ايله
اسرار ظاهره یی مشاهده واستماع ايلمك عند الله مندوبدر پس مخلصين عباد
مخلصين منازل وقار خطاب ومقامات حرمات امرده بولنسه لر حق تعالی
اول عبادك قلوبنه كشف اسرار ايله احسان ایدوب اسرار خطابك طعمنی
اذاقه ايدر واشارات نكات لطيفه وانباآت عجيبه وحكم غريبه سنه مطلع قيلور
پس هر قنغی عاشق صادق مواقع اسرار حقی انوار ايله وكلام حقی حق ايله
مشاهده ايلسه قرآن انك بصائری اولور وجميع صفاتی قرآن ايله كورر
كما قال تعالی (هذا بصائر من ربكم وهدی ورحمة لقوم يؤمنون) ای سالك
ناقص وطالب مبتدی چونكه مذاهب اربعه ده صلوتده اولان مأموم ايچون
رأسا ویاخود جهرا قراءت ایتمك برموجب كلام سبحانی ممنوع ايسه سن دخی
مادامكه مقتدای طريقت اولان امام حقيقی ومرشد كامله اقتدا اوزره سن
وكندو جوارح واعضا وقوای ظاهره وباطنه كی روحكه تابع ایدوب
مقام امامتده دكلسن زنهار بشقه باشكه باش چكميوب معارف وحقايقدن
سوز سويله بلكه مرشد كاملك كلمات قدسيه سنی انصاتله استماع ايله وكوش،
جان ايله ديكله زيرا مرشد كامل صاحب كلام معجز نظامدر وكفتار
درشهواری موافق كتاب ربانی ومطابق خطاب سبحانيدر * ايمدی جان
وباشله خدمت واطاعت ایدوب نيجه زمان كوش كبی خاموش اول ❊ حافظ ❊
در بساط نكته دانان خود فروشی شرط نيست ❊ يا سخن دانسته كوای
مرد عاقل يا خموش ❊ ايمدی ای طالب صادق كورمزميسن بو خود معلوم
اكابر واصاغر دركه ❊ مثنوی ❊ كودك اول چون بزايد شيرنوش ❊
طفل چونكه ابتدا متولد اولدقده شيرنوشدر یعنی بستان دايه دن سود امر
وحالات مز بورده ❊ مثنوی ❊ مدتی خامش بود اوجمله كوش ❊ برمدت
خاموش واول جمله كوش اولور یعنی تكلمه قادر اولميوب مادر وپدر ودايه
ومربيسی نه سويلرسه اكا قولاق طوتر زيرا ❊ مثنوی ❊ مدتی می بايدش

اب دوختن * طفل رضیع تکلم ایتیوب برمدت لب دوخته اولمق کرکدر
﴾ مثنوی ﴿ از سخن تا او سخن آموختن * حق سوزدن اول دخی سوز
اوکرنمك ممكن اوله والا ﴾ مثنوی ﴿ ورنه دارد کرش تی تی می کند *
اکر طفل رضیع مادر و پدرینك کلماته کوش طوتمز ایسه تی تی ایلر یعنی الفاظ
مهمله سویلیوب معنی دار سوزه لیاقت حاصل ایتمز پس صاحب نطق و خوش
کفتار اولمیوب ﴾ مثنوی ﴿ خویشتن را کنك کیتی میکند * کندوسنی
جهانك دلسزی ایلر کنك کاف مربینك ضمه سیله غلط مشهور اولوب
دیلسز معناسنه در اما فصحای عجم کاف عجمی ایله استعمال ایدرلر ایدی مرتبهٔ
طفولیتده اولان طالب مبتدی یه لازم اولان بودر که پدر و مادردن ارحم
اولان پیران طریقتك نیجه مدت کلام معجز نظامن اصغا ایلیوب بعده اول دخی
احوال طریقت و اسرار حقیقتدن معرفت سویلیه و اول دخی صاحب
نطق اوله والا جانب فضولی یه کیدوب و کلمات استادی شنوا اولمیوب تکلمه
جرأت ایدرسه انواع خطایا صدور ایدوب تی تی دین ارباب لکنت کبی بو دخی
الفاظ غیر مربوطه و کلمات نامشروعه سویلمکله سکین شریعت ایله انك لسانی
قطع ایدوب جهان دلسزی ایدرلر و حضرت مولانا قدس الله روحه
بو نصیحتی شول قابل و مستعدینه بیوررکه فی نفس الامرانده قابلیت اولوب
لکن عدم انصات و استماع ایله تضییع استعداد ایتمش اوله اما شول نامستعد
و ناقابللر که تقدیر ازلیده انلره سمع و بصر بخش اولنمیوب (صم بکم عمی) قبیلندن
ودخی (ولهم آذان لا یسمعون بها ولهم اعین لا یبصرون بها) زمره سندن
اولورلر انلرك صمم و بی زبانلغی جبلی اولماغله بیوررلر که ﴾ مثنوی ﴿ کر اصلی
کش نبود آغاز کوش * اصلی اولان کر و اصم که اکا ابتدادن کوش اولمدی
و قطعا قوت سامعه و یرلمدی پس او مقوله بقر و حمار بلکه انلردن دخی اضل
و خوار ﴾ مثنوی ﴿ لال باشد کی کند در نطق جوش * چونکه نطقده جوش
ایدر لال و بی زبان اولور یعنی ابد الآباد اسرار طریقتدن بر حرف ایشتمز و بر لفظ
نطق ایتمکه قادر اولمز تی تی دخی دیه مز ﴾ مثنوی ﴿ زانکه اول سمع باید نطق را *
اکا بناء که اولا نطقه سمع کرکدر و استماع شرطدر ایمدی ای طوطیء جان
طالب کفتار ﴾ مثنوی ﴿ سوی منطق از ره سمع اندر آ * سوز جانبنه سمع
یولدن کل اند نصکره * حافظ * در پس آینه طوطی صفتم داشته اند * آنچه
استاد ازل کفت بکو می کویم * دیو ر طوطیء خوش کفتار و بیغای شکرخای

شیرین ادای سحر آزمای معجز نمای مرتبه سنه واصل اول ایمدی بنم روحم
هر شیئك اصولی و بر سبب وصولی واردر پس سن دخی اصوله تشبث ایدوب
بعده مرادك حصولنی توقع ایله ﴾ مثنوی ﴿ وادخلوا الابیات من ابوابها *
و ابیاته ابوابندن داخل اولیکز ﴾ مثنوی ﴿ واطلبوا الاغراض فی اسبابها *
و اغراض و مقصوداتی اسبابنده طلب ایدیکز یعنی طالب دخول ابیات کلمات
و راغب خوش ادای نکات اولان اخوان صفا ابیات کلماتك ابوابی اولان
سمعدن و نکات و معارفك اسبابی اولان نیجه زمان سکوتدن داخل و واصل
اولسون و طالب علم لدنی اولان خلان باوفا دخی (انا مدینة العلم و علی بابها)
مصداقنجه مدینهٔ علمك باب همایونی اولان بر علی صفت و مرتضی منقبت و انبیا
سیرت مرشد کاملك تربیه سندن واصل و داخل اولسون والا ظهر بیتدن دخول
علامت برخورداری و نشان نکوکاری دکلدر کما قال تعالی (لیس البر بان تأتوا
البیوت من ظهورها ولکن البر من اتقی و أتوا البیوت من ابوابها واتقوا الله
لعلکم تفلحون) بو آیت کریمه اول اسلامده اولان امر جاهلیتی مؤمنلردن
رفع ایچون نازله اولمشدر زیرا انصاردن اولان ناس حج شریف ایچون محرم
اولدقلرنده اشهر حجده خانه لرینه ابوابندن داخل اولمیوب اکر محرم
اولانلر اهل قرادن ایسه ظهر بیتلرنده بر سوراخ دلوب اندن خارج و داخل
اولورلر ایدی و اهل بادیه دن ایسه خیمه لرینك اردندن دخول و خروج
ایدوب وجه مشروح اوزره اولان وضعلرینی کمال بر و احسان عد ایدرلر ایدی
پس بو آیت کریمه نزول ایدوب بیوته خلفندن و خیامه مؤخرندن کلمك
و عکسندن خروج و دخول ایتمك بر و احسان دکلدر لکن بر و احسان ایلیان
حقه مخالفتدن و محارم و شهواتدن اتقا و احتیاط ایلیان کیمسه نك بریدر
ایمدی محرمین و محلین اولانلر بیوته ظهرندن داخل اولمیوب ابوابندن داخل
بیت اولیکز زیرا عدولده بر بوقدر و امور ه وجوهندن مباشرت ایدوب
عقوبتدن نجات و بر و هدایته ظفر بولمق ایچون احکام الهیه یی تغییردن و افعال
ربانیه یه اعتراضدن اتقا ایدیکز * ایمدی ضمیر منیره خفی اولمیه که بو آیت
کریمه ده هر شی ایچون بر سبب و بر مدخل اولدیغنه اشارت واردر یعنی هیچ
بر شیئه وصول و دخول ممکن اولماز الا سبب مزبور و مدخل مذکوره اتباع ایله
میسر اولور کما قال تعالی (و آتیناه من کل شیء سببا فاتبع سببا) فلهذا حضرت
مولانا دخی بو معنایه اشارت ایدوب * ع * واطلبوا الاغراض فی اسبابها *

بیوردی * ایمدی جوار قرب احدیت وحضرت ربوبیته سبب مدخل
ووصول تقویدن غیری دکلدر تقوی ایسه اعمال ظاهره و باطنه‌دن اولان
هر بر واحسانی جامع واتباع موافقات واجتناب مخالفات وتصفیهٔ ضمائر
ومراقبهٔ سرائرك کلیسنی محیط وشاملدر پس هر کسك حضرت مولایه وصولی
مراتب تقویده اولان سلوکی مقداریدر کما قال تعالی (ان اکرمکم عند الله
اتقیکم) وقال صلی الله علیه وسلم (علیکم بتقوی الله) زیرا تقوی جامع کل
خیردر * ایمدی حقوق بواطنی تقوای احوال ایله رعایت ایتمکسزن مجرد
ظواهر اعمالی محافظه سبب وصول الی الله اولماز بلکه بر واحسان حق تقوی ایله الله
سبحانه وتعالیدن اتقادر کما قال تعالی (اتقوا الله حق تقاته) پس اموره مداخله‌دن
داخل اولوب اعانت ملك قدوس ایله مهالك نفوسدن فلاح ونجات بولمغیچون
ماسوادن حقه حقله اتقا ایدیکز یعنی حق تبارك وتعالایی محرز ومتقا ومفزع
ومعز ومرجع ومأوی قیلیکز زیرا حقدن غیری ملجأ ومنجا ومرجع
ومأوی یوقدر (منه بدأکم والیه تعودون) وقال علیه السلام (اعوذ بك منك)
ایمدی هواجس وساوسه قلبلرینه یول ویرمیوب ماسوادن وحید وهمتلری
جمله‌دن فرید اولمغله احرام فنا کیوب مقدم یاره کاشانهٔ دللرین آراسته ایدن
عاشقلر واشهر حرم جلال وطواف کعبهٔ جماله واصل وعرفات کماله نائل اولوب
حاج الحرمین شریعت وطریقت ومجاور روضهٔ جنان معرفت وحقیقت
اولمغه راغب اولان صادقلر بو امنیه‌نك حصولی و بو مأمولك سبب وصولی
باب سعادت بیت معرفة الله اولان مرشد کامللر درسندخی اکا کوره عمل ایدوب
بیوت معارفه ابوابندن داخل اولوب ظهور ابیات مشابه‌سنده اولان مقلد
وناقصلردن داخل بیت قیل وقال اولمغی بر واحسان ظن ایتمیه‌سن واول یولده
باب بیت الحرام قلبی بولورم ملاحظه‌سنده اولمیه‌سن کلمات حقایق نکات
ایسترایسك اهل کمال کلامنه قولاق طوته‌سن والسلام * پس نطق انجق سمع
یوانسدیمی کلور طریق آخردخی بوقمی دیرایسك حضرت مولانا اکا جواب
ویروب بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ نطق کان موقوف راه سمع نیست * اول
نطق که راه سمعه موقوف دکلدر یعنی بی حروف ولفظ وصوت ذوق وفهم
اولنور ﴿ مثنوی ﴾ جز که نطق خالق بی طمع نیست * طمعسز اولان خالقك
نطقندن غیری دکلدر بی طمع دیمك بو محلده حق سبحانه وتعالینك کارنده
علت وغرض یوقدر دیمکدر ﴿ مثنوی ﴾ مبدعست او تابع استادنی * اول

قادر مطلق نطق وکلام وجمله انامی موجد ومبدعدر وعدمدن وجوده
کتور یجیدر آخرك ارشادنه وغیری استاده تابع دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ مسند
جمله ورا استادنی * جمله اشیانك مسند ومأوی ومنجا وملجاسی اول فیاض
مطلقدر اما اول صانع لایزالك اشیایه استنادی یوقدر وانك کیمسه استادی
دکلدر شبیه ونظیر ومدبر ووزیردن منزه ومقدس بر پادشاه بی زوالدر
وبلاحرف ولفظ وصوت عبادنه دیلدیکندن نطق حقی اسماعه قادردر
نتکیم حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم لیلهٔ اسریده طقسان بیك کلمات
الهیه‌یی بی حرف ولفظ وصوت استماع ایلدی ﴿ حافظ ﴾ سر خدا که
عارف سالك بکس نکفت * در حیرتم که باده فروش از کجاشنید * ساقی بیا که
عشق ندامی کند بلند * کانکس که کفت قصهٔ ماهم زما شنید * ایمدی حق سبحانه
وتعالینك کلامنی جان قولاغی نه کیفیتله ایشیدر که لسانه کلمز ونطق حقك
کنهنه عقل الی ایرمز ﴿ کمال خجندی ﴾ پادشاهی که به پیرامن جامش نرسد *
از ازل تا ابد وصمت ونقصان وزوال * در حریم ملکوتش که ملك بار نیافت * عقل وحس
امر محالست که یابند مجال * پیش اصحاب یقین بردن نامش بزبان * همچنانست که
باتشنه لبان وصف زلال * ﴿ مثنوی ﴾ باقیان هم در حرف هم در مقال * اما باقیلر
یعنی مخلوقات هم حرف وصنایع وهم نطق ومقالده ﴿ مثنوی ﴾ تابع استا
ومحتاج مثال * لاجرم تابع استاد ومحتاج مثالدر یعنی استادسز ومثالسز بر صنعتك
اجراسنه و بر مقالك معناسی اداسنه قادر دکلدر ایمدی ای طالب ومستمع
﴿ مثنوی ﴾ زین سخن کر نیستی بیکانهٔ * اکر بو سوزدن بیکانه دکل ایسك
وکلمات اهل حاله انیس ومحرم ایسك ﴿ مثنوی ﴾ دلق واشکی کیردرو یرانهٔ *
بر ویرانه‌ده دلق وخرقهٔ پشمینه وکوز یاشی طوت یعنی بو کلمات قدسیه‌یی سمع
قبول ایله استماع ایتدکسه ترك دنیا وقلبکدن رفع ماسوا ایدوب پلاسه قناعت
قیل وعزلت اختیار ایدوب بر ویرانه کوشه‌ده چشمهٔ چشمکدن اشك فراوان
دوکوب یانیقل ویاخود کر حرف شرط اولمیوب کاف عربیه اسم معناسنه
اوله ومعنای بیت بو وجهله اوله که ای مستمع متنصح سکا سویلانن بو قدر
نصایحدن صاغر دکلسن ایشیدرسن ولکن ارباب دل احوالندن بیکانه و کوکل
حالندن غافلسن ایمدی دنیادن قطع علایق ایدوب وکهنه و پلاس لباسلر کیوب
وشهرت وثروتدن کچوب ارباب دل مجلسنه داخل و کوکل حالنه واصل اولمغیچون
آه وزاری قیل ودرد ایله یانیقل امیددر که محرم انیس قرب وصال اوله‌سن

وگنجینهٔ اسرار اولان صاحب کرمی بوله سن وآتش عشقله فتیله قلبی یاقه سن و بیته بابندن داخل اوله سن ﴿مثنوی﴾ زانکه آدم زان عتاب از شك رست * زیراکه حضرت آدم کندو یه اولان اول عتابدن کوز یاشیله قورتلدی ایمدی بنم ایکی کوزم ﴿مثنوی﴾ اشك تر باشد دم توبه پرست * توبه پرست اولان ناسك دم نفسی اشك تر اولور یعنی تقصیرتی دیلیوب ذنوبندن توبه ایدن دردمندك وباب مغفرته ملازمت ایدن مستمندك درونندن ظاهر اولان آه سوزناکی وهر نفسی کوزیاشیله ترکدر بوخسه چشم کریان وسینه سوزان اولمیوب مجرد تبت ورجعت قولنه نه اعتبار واردر وقوری قوری طالب حقم دیوب صوغوق صوغوق مرشد جست وجو ایتمك نه یه مفیددر لابد بویولده سرشك دیده وسوزش سینه لازمدر ﴿مثنوی﴾ بهر کریه آمد آدم بر زمین * آدم علیه السلام وجه ارضه کریه وزاری قلمغیچون کلدی ﴿مثنوی﴾ تا بود کریان ونالان وحزین * تاکیم زمینده کریان ونالان وحزین وسوزان اوله ﴿مثنوی﴾ آدم از فردوس واز بالای هفت * آدم علیه السلام فردوس برین واعلای علیین وبالای آسمان هفتمیندن ﴿مثنوی﴾ پای ماچان از برای عذر رفت * عذر دیلمکدن اوتوری پای ماچانه کتدی پای ماچان دیار عجمده مکتبده اولان اطفال سبقنی بلمسه وسبقنك باشنی اونتسه انی یوللامق ایچون بازاردن پاچه الدیررلر اول پاچه یه پای ماچان دیرلر وکاه دخی الدیررلر اکا که ماچان تعبیر ایدرلر بعده عجمده اولان پیران طریقت بواصطلاحی مابینلرنده استعمال ایدوب ارباب طریقتدن برینه خلاف طریقت برزله واقع اولسه اکا طریقت چکدیروب وقزان قینادوب ویاخود پیاده کعبه یه وارمق امر ایدوب زله سنه کوره جزا چکدیروب بعده اول درویشی طریقتلرینه قبول ایدوب اول دخی ال باغلایوب وایشکده طوروب عذر دیلمکه پای ماچان تعبیر ایدرلر کذلك آدم علیه السلامدن صدور ایدن زله نك عذر خواهلکی ودرکاه عزتده توبه سنك قبولی ایچون آدمی وجه ارضه پای ماچانه کوندردیلر واوزرینه اجرای طریقت ایتدیلر دیمکدر پس چونکه پدرك آدم ومادرك حوا علیهما السلام عذر خواهلق و پای ماچانه کلدیلر ﴿مثنوی﴾ کر ز پشت آدمی وز صلب او * اکر سن دخی آدم علیه السلامك صلب و پشتندن ایسك یعنی ولد آدم ایسك ﴿مثنوی﴾ در طلب می باش هم در طلب او * همیشه طلبده وآدم بلوکنده اول طلب ضم طاوسکون لام ایله بلوك

معناسنده در حاصل کلام ابلیس کبی سرکش اولیوب آدمه خیر خلف اول ودرون دلدن نی کبی آه وناله ایدوب یان یاقل ﴿عطار﴾ چو آدم باش پر درد وملامت * که صاحب درد را اندر قیامت * همه دیدار باشد اندر آن درد * میان انبیا باشد بکل مرد * اکر دردی درون جان تو داری * چو مردان اندرین جایای داری * نی از درد وی اینجا یافت دردی * که آدم همچو نی فریاد کردی * چو نی باش اندر اینجا مرهم جان * بزن آدم تو در اسرار اعیان * چو نی باش و کمر در بند محکم * که تا یابی نهان اسرار آدم * چو نی باش و درون جان همی نال * که بکشاید در جان تو فی الحال * چو نی اندر سر یر معرفت باش * میان جزو و کل تو بی صفت باش * چو در سر خودی می نال ومی سوز * که ناکاهی ترا اینجایکی روز * از آن دم این دم تو بر کشاید * عیان دلدار مر رویت نماید * آه ای عاشق بیچاره وجکری درد یار ایله صدپاره ﴿مثنوی﴾ ز آتش دل وآب دیده نقل ساز * کوکل آتشندن وکوز یاشندن نقل ومزه دوز ﴿مثنوی﴾ بوستان از ابر وخورشید است باز * زیرا بوستان ابر وسحاب وشمس وآفتابدن کشاده وتاز وسبز وخرمدر * ایمدی سن دخی آه درون ایله رعدوار کورلیوب وسحاب کبی اغله که خورشید محبت ارض بشریتکه طلوع ایتدکده زمین استعداد کده اولان معرفت کللری وحقیقت سنبللری آچیلوب سبز وخرم اوله ودل بلبلی کلزار جمال یاره قارشو ناله وزار ایلیه اما ذوق آب چشمهٔ چشمی ارباب نیاز واصحاب سوز وکداز بیلور زیراکه کلستان درون دردمندان اشك چشم تقاطر ایتدکجه نضارت پذیر اولماز وهیچ بر مستمندك بوستان قلبی نسیم آه سینه وزان اولمادقچه طراوت طوتمز عاشق آب ونان بشقه وطالب صفای دل وجان بشقه در ایمدی بنم روحم چونکه محرم دردمندان دکلسن ﴿مثنوی﴾ تو چه دانی ذوق آب دیدکان * سن کوزلردن اقان قانلو یاشك ذوقنی نه بیلورسن زیرا ﴿مثنوی﴾ عاشق نانی تو چون نادیدکان * سن کورمامشلر کبی عاشق نان سن ﴿مثنوی﴾ کر تو این انبار زنان خالی کنی * اکر سن بو درونك طغار جغنی ناندن خالی واکل وشربدن عاری ایلیه سن ﴿مثنوی﴾ پر ز کوهرهای اجلالی کنی * پس درونکی اجلاله منسوب اولان کوهرلردن مالامال قیله سن ای مرد طالب ﴿مثنوی﴾ طفل جان از شیر شیطان باز کن * جان طفلنی این شیطاندن کیرو قیل یعنی پستان شیطاندن جان طفلنه الباس انانیت وشیر اثنینیت امزرمه وانك سودندن قطع ایله ﴿مثنوی﴾ بعد از آتش با ملك

انباز کن * اندن صکره اول جانی ملائکه یه شریك ایت یعنی غدای روحانی اولان تسبیح وتهلیل وعشق ومحبت اشربه سن نوش وتناول ایتدیرو مشاهدهٔ تجلیات جمالده مستغرق و پرذوق اول * نظم * کاسه پرزهرست خودرا کوش دار * خون خودرا خود بریزی زینهار * کرچه می ماند عسل را نیست آن * مهلك جانست وجان زو بی امان * کر تو ترك خود کنی مردی شوی * بکذری ازخار غم وردی شوی * خود برای یارخواه ازکاملی * یار بهر خود مخواه ازکاهلی * کرز عشقش یك مدد کرددندیم * می توانی برد این بارعظیم * زآنکه وصف اوست این عشق جواد * خواه حبش نام کن خواهی وداد * نوراو بکرفت عالم را تمام * دیده بکشا تا ببینی والسلام * آه ای غافل ومسکین * مثنوی * تاتو تاریك وملول وتیرهٔ * مادامکه سن چاه تاریك طبیعتده محبوس وملولسن واوصاف بشریه ایله تیره دلسن * مثنوی * دانکه بادیو لعین همشیرهٔ * معلوم اوله که شیطان لعین ایله همشیره سن یعنی ابلیس نه محلدن متلذذ اولورسه سنك دخی التذاذك اندن اولور وشیطانك همشیره سی سن بیوردیغی نفسك مؤنث اولدیغی اعتباری ایله در زیرا نفس دخی شیطاندر * مثنوی * لقمهٔ کو نور افزود و کمال * برلقمه که نور وکمال زیاده ایلدی * مثنوی * آن بود آورده از کسب حلال * اول حلال کسبدن کتورلمش لقمه اولور یعنی لقمهٔ حلال لاجرم درون نورنی زیاده قیلور وچراغ قلبه ضیا ویرر زیرا تناول اولنان اغذیه حواسه وعروقه منتشر اولدقده اکر لقمه حرام ایسه دائده غیبت وکوزده حرامه نظر والده اورب طوتمق وایاقده مناهی ومنکراته کیتمك وفرجده زنایه مباشرت وقلبده غفلت واهل حقه عداوت اقتضالری حاصل اولور واکر اول لقمه حلال ایسه قلبده نور عشق ومحبت وبصرده عبرت ولسانده ذکر وتسبیح والده کسب حلال وایاقده مساجده ومجالس علما ومشایخه مشی وحرکت ایجاب ایدوب نور ایمانی زیاده قیلور پس صفات ردیه لقمهٔ حرام واخلاق حسنه لقمهٔ حلالدن حاصل اولدیغی مقرردر پس بنم خود کسبم حلالدر لکن ذکر اولنان اوصاف ردیه دن خلاص اولمیوب اقتضاء بشریه دن قورتلمدق و کوکل چراغن شعله لندرمیورز دیرسه کز کرچه سن اول لقمه یی حلال قیاس ایدرسن لکن بهرحال انده برغل وغش واردر زیرا * مثنوی * روغنی کاید چراغ ما کشد * شول روغن که کاوب بزم چراغمز سوندوره * مثنوی * آب خوانش چون چراغی را کشد *

چونکه روغن بر چراغی سوندوره اکا آب اوقی روغن دیمه یعنی روغنك خاصه سی خود نور چراغه قوت ویرمك ایدی چونکه قوت ویرمیوب چراغی سوندوره اول روغن شکلنده آبدر کذلك لقمهٔ حلالك دخی خاصه سی کوکل چراغنك نورنی اشتعال ایتمکدر چونکه اشتعال ایتمیوب اطفاء نور محبت ایلیه اکا لقمهٔ حلال اوقومه حرامدر ایمدی بنم روحم * مثنوی * علم وحکمت زاید از لقمهٔ حلال * لقمهٔ حلالدن علم وحکمت طوغر * مثنوی * عشق ورقت آید از لقمهٔ حلال * ولاجرم لقمهٔ حلالدن عشق ورقت قلب کلور وذوق ومحبت حاصل اولور * مثنوی * چون ز لقمه تو حسد بینی ودام * چونکه سن بر لقمه دن حسد ودام کورهسن یعنی کندیکی خلاف مرضی برکاره مقید کوروب پسمانده وخوار وصفات حسده کرفتار اولهسن * مثنوی * جهل وغفلت زاید آن را دان حرام * واول لقمه دن جهل وغفلت تولد ایلیه انی حرام بیل لقمهٔ حلال بیله * مثنوی * هیچ کندم کاری وجو بردهد * مثلا هیچ بغدای اکسك اربه حاصل ویرمی ویرمز لابد بغدای زراعت ایلین ینه بغدای حاصل آلور * مثنوی * دیدهٔ اسبی که کرهٔ خر دهد * وهیچ راسبی کوردکمی کیم طوغوردیغی طایی خر اوله وحمار کره ویره حاصل کلام اسب کرهٔ حمار وخر کرهٔ اسب ویرمك محال عقلادر کذلك لقمهٔ حلال دخی عشق ومحبت وعلم ومعرفت وانواع نیك خصلت ظهوره کتوروب لقمهٔ حرام دخی ظلم ومعصیت وجهل وغفلت وعجب وانانیت ومردان خدایه کبر وعداوت محصولن بتوروب بری برینك خاصه سی برینه قارشمز مثلا اربه دن بغدای وبغدایدن اربه وآتدن حمار وحماردن آت اولمدیغی کبی فاذا کان کذلك * مثنوی * لقمه تخمست وبرش اندیشها * لقمه تخمدر وانك حاصلی افکاردر * مثنوی * لقمه بحر وکوهرش اندیشها * وفی الحقیقة لقمه بحردر وانك کوهری فکر واندیشه لردر * مثنوی * زاید از لقمهٔ حلال اندر دهان * دهانده حلال لقمه دن تولد ایدر * مثنوی * میل خدمت عزم رفتن آن جهان * خدمت وطاعته میل وعالم ملکوت وجبروته عزیمت ایلمك یعنی لقمهٔ حلالدن بونلر تولد ایدر قال تبارك وتعالی (کلوا من الطیبات واعملوا صالحا) ایمدی حرام خبیثدر طیب دکلدر وحق سبحانه وتعالی اکل طیبی عباداته مقارن بیوردی وقال علیه السلام (طلب الحلال فریضة بعد الفریضة) یعنی طلب حلال بعد فریضة الایمان والصلوة مؤمن ومؤمنه اوزرینه

مطلب
در طلب حلال
ودرجات ورع و
مراتب ارباب ورع

فریضه‌در وقال صلی الله علیه وسلم (من اکل الحلال اربعین یوما نور الله
تعالی قلبه واجری ینابیع الحکمة من قلبه) وفی روایة زهده الله فی الدنیا)
وقال علیه السلام (ان الله تعالی ملکا علی بیت المقدس ینادی کل لیلة من اکل
حراما لم یقبل منه صرف ولا عدل) یعنی حضرت فخر عالم صلی الله تعالی علیه
وسلم بیوردلر که بیت المقدسده الله سبحانه وتعالینک ملائکه‌سندن بر ملك واردر
هر کیجه ندا ایدر که هر کیم که حرام یه حق تعالی اندن نه فریضه‌یی قبول ایدر
ونه نوافلی قبول ایدر وقال علیه السلام (من اشتری ثوبا بعشرة دراهم وفی ثمنه
درهم حرام لم یقبل الله تعالی صلوته مادام علیه منها شیء) صدق رسول الله
وصدق حبیب الله * روایت اولنور که سعد رضی الله عنه کبار صحابه‌دن
ایدی برکون رسول علیه السلامه نیاز ایدوب ایتدی یا رسول الله
علیك سلام الله بکا دعا ایدیکز کیم هرنه دعا ایدرسم عند الله مستجاب
اوله بیوردیلر کیم حلال طعام تناول ایله که حتی دعا وحاجتك مستجاب اوله
وینه حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم بیوردلر که هر کیم که اتمه‌کی
مال نه‌مقوله یردن کلشدر قارمسه حق سبحانه وتعالی دخی اول عبد
جریی‌نه سبیدن دوزخه ادخال ایتمکه قارمز * وینه حدیث شریفده
وارد اولمشدر که عبادت اون جزؤدر طقوز جزؤی طلب حلالدر * وبر حدیث
قدسیده دخی وارد اولمشدر که حق سبحانه وتعالی بیورر که شونلر که
حرامدن پرهیز ایلیه‌لر بن انلری حساب ایتمکه حیا ایدرم * وبر حدیث شریفده
دخی وارد اولمشدر که برکمسنه حرامدن کسب ایلدیکی مالدن صدقه ویرسه
قبوله قرین اولمز واکر اندن ثواب امید ایدرسه اهل ناردن اولور * وروایت
اولنور که مهاجرین وانصارك اولیسی ورسول علیه السلامك خلیفهٔ اولیسی
سید اهل تجرید شهنشاه ارباب تفرید رسول علیه السلامه غار معروفده رفیق
شفیق ابو بکر الصدیق رضی الله عنه برغلامك الندن بر ایچم ابن نوش ایدوب
پس ابن مزبورك حلالدن اولمادیغی معلوم شریفلری اولدقده انکشت
مبارکن حلقومنه ادخال ایدوب قی ایلدی حتی بر مرتبه ضعف طاری
اولدیکه موته قریب اولدیلر ودرکاه عزته مناجات ایلدیکه الهاملکا پروردکارا
سندن مغفرت رجا ایدرم که عروقمده بقیه قالان ایچون بنی مؤاخذه ایتیوب
عفو ایلیه‌سن * وسفیان ثوری بیوردلر که مال حرامدن تصدق ایلیان
اکابکزرکه ملوث اولان جامه‌سن بول ایله یویوب پاك ایتمك ایستیه * وسهل

تستری بیوردلر که هیچ کس حقیقت ایمانه نائل اولمز الا درت شی ایله نائل اولور
اولا جمله فرایضی بشرط سنته ادا ایتمکله و بشرط الورع لقمهٔ حلال تناول
ایتمکله وظاهرا و باطنا ناشایسته اولان قول وفعلدن دست وزبانی کوتاه ایدوب
و بونك اوزرینه مستقر اولوب صبر ایتمکله وارباب ورعدن بعض محققین
بیورمشلر که برکیمسه قرق کون حرام اکل ایلسه قلبنی ژنکار طوتوب لیلهٔ
مظلمه‌دن زیاده تاریك اولور و ینه سهل تستری بیوردلر که لقمهٔ حرام تناول
ایلیان کمسنه‌نك هفت اندامی معصیتده واقع اولور کندوسی کرك دیلسون
وکرك دیلمسون وحلال تناول ایلیان کمسنه‌نك هفت اندامی وجمله جوارحی طاعتده
واقع اولور کندوسی کرك ایسته‌سون وکرك ایستمه‌سون آه ایواه‌ودریغا بر محنته
کلدك که حقیقت حالمزه نظر اولنسه کارمز تباه اولوب بر وجهله نطقه مجالمز
قالماز * ایمدی بنم برادر بجان برابرم امام محمد الغزالی طیب الله روحه احیاء
علوم وکیمیای سعادت وار بعین نام کتاب حیات بخشلرنده ورع ایچون درجات
بیان ایدوب بیوردلر که ❊ درجهٔ اولی ❊ ورع عموم مسلمین درکه بحسب
الشرع انك حرمتنه فقها وعلما فتوی ویرمشلردر و بوکا ورع عدول دیرلر
یعنی مرتبهٔ مزبوره‌دن خروج ایدوب مخالف فتوی اولان حرامه ال اوزادن
فاسق اولوب عدالتنه زوال کلور ❊ ودرجهٔ ثانیه ❊ ورع صالحین درکه
اکرمفتی بناء علی الظاهر انك حلنه فتوی دخی ویرسه احتمال تحریم تطرق
ایدن شیدن حذر ایدرلر وحضرت رسول علیه السلام درجهٔ مزبوره‌یه اشارت
ایدوب بیوردلر که (دع ما یریبك الی ما لا یریبك) ❊ ودرجهٔ ثالثه ❊ ورع متقیندر
قال صلی الله علیه وسلم (لا یبلغ العبد درجة المتقین حتی یترك ما لا بأس به مخافة ما به
بأس) یعنی ورع متقین اولدرکه برشی حلال مطلق اولوب نه حرام ونه شبهه‌لو
اوله ولکن اندن برغیری حرام ویاخود شبههٔ آخره دوشمك خوفی اولمغله
اندن دخی کف ید ایدر مثلا سلفده اولان بعض متقیلر بوز درهمه مستحق ایکن
طقسان طقوزن الوب کندو ایله نار بیننه حاجز اولماغیچون لخوف الزیاده
غیریسن الیوب ترك ایدرلر ایمش کما قال عمر رضی الله عنه (کنا ندع تسعة اعشار
الحلال مخافة الوقوع فی الحرام) ❊ ودرجهٔ رابعه ❊ ورع صدیقیندر
ورع صدیقین اولدرکه برشی فی الاصل حلال اوله وحرام آخره دخی مؤدی
اولمیه لکن انده اسبابدن برسبب اوله که سبب مزبورك حصولی بر معصیتده
واقع اولمش اوله مثلا بشر حافی بغدادده سلاطین حفر ایتدیکی انهاردن

صوایچمزدی وصدیقیدن بعضلر دخی طریقتجده خیرات ملوکدن اولان
حوضدن صوایچمزلر ایمش واومقوله حوض وآبار وانهاردن سقی اولنان
باغ وبستانك میوه‌سن تناول ایتمزلر ایمش (وحکی ان ذا النون المصری کان
محبوسا جایعا فبعثت الیه امرأة صالحة من طیب مالها طعاما علی یدی السجان
فلم یأکل واعتذر بانه جاءنی علی طبق ظالم) ای ید السجان واطفی بعضهم سراجا
اشعله غلامه من بیت ظالم ﴿ ودرجهٔ خامسه ﴾ ورع مقربین وموحدیندر که
هرنه مقوله اکل وشرب ومشی وحرکت وخواب وراحت ونطق وگفتار که لله
اولمیه کندولرینه حرام بیلورلر وحق ایچون یرلر وایچرلر وحق ایچون مشی
وحرکت ایدرلر وحق ایچون سویلرلر وجمیع حالده حقله اولورلر وبوطائفه
علیه برقومدر که یك همت وبك صفت اولمشلردر (حکی ان یحیی بن یحیی شرب
یوما الدواء فاشارت الیه امرأته بالمشی والتردد فقال هذه مشیة لا اعرف
لها وجها وانا احاسب نفسی علی جمیع احوالی منذ ثلثین سنة) وهذه رتبة قوم وفوا
بقوله تعالی (قل الله ثم ذرهم) فرأوا کل مالم یکن لله تعالی وحده حراما) وشیخ الاسلام
عبدالله انصاری روح الله روحه دخی بومرتبه‌ده اولان ورعی بووجهله تعریف
بیورمشلر که (التورع عن کل داعیة تدعو الی شتات الوقت والتعلق بالتفرق وعارض
یعارض حال الجمع) یعنی تورع عن الداعیه ملاحظهٔ غیرایله تفرق اقتضا ایلیان
داعیه‌یی نفی خواطر ایله قمع ایلمکدر ویاخود تعلق بالتفرق ایلیان داعیه‌دن تورع
ایله نفی خواطردر منلا مرده‌یی کندوبی مقام جمعده کورمکدن تورعدر زیرا
کشی کندوبی مقام جمعده کورمك رؤیت نفس ورؤیت مقامی متضمن
اولوربو ایسه عین تفرقه‌در (وکذا کل مایعرض من منافیات حال الجمع
کشهود الوقت والمقام والحضور * فان الجمع هو الغیبة عن الجمع والغیبة
والحضور لانه الحق بدون الخلق وبقاء لم یزل بفناء مالم یکن) * بشر حافی رضی الله
عنه وقدس سره‌نك ورعده احتیاطی عظیم اولمغله سزنه مقوله یردن اکل
وشرب ایدرسز دیو سؤال ایتدیلر بیوردیلر غیربلرنه یردن تناول ایدرلرسه بزدخی
اندن تناول ایدرز ولکن لقمه‌یی تناول ایدوب ناله وگریه ایدنلر ایله طعام ییوب
خنده‌یی معنی ایدنلر یکسان دکلدر بعده تکرار سائله خطاب ایدوب بهتر
اولدر که دست کوتاهتر ولقمه کهتر اوله دیو بیوردیلر * ای یار موافق انواع
هزار ناله وآه وحالمزه حیفا ودریغا خبرده وارد اولمشدر که حضرت
شفیع الامم فخر عالم صلی الله علیه وسلم بیوردیلر که بدترین خلق شول قومدر که

جسملری نعمتده راست طوروب وکونا کون طعاملر ییوب وانواع البسهٔ
فاخره کیوب وبو حال ایله دهان وزبانلرین آچوب زهد وتقوی وورع
وپرهیزدن دم اوروب وکوبجك خبرلر سویلیه‌لر وقال علیه السلام (لا تقوم
الساعة حتی یکون الزهد روایة والورع تصنعا) رواه ابو نعیم فی الحلیة عن ابی
هریرة رضی الله عنه * پس درجات ورع وسعادات اهل ورع معلوم اولدی
ایمدی اخوان صفا وخلان باوفادن مرجودر که باری هر بریمز احوالمز تجسس
ایدوب کسمی ویاخود ناکسلردنمی بز منفطن اوله‌یوز وحقدن اعانت وعنایت
رجا ایدوب بولابکی درجهٔ اولاده اولان ورعی حفظ ایدوب حد شرعدن
تجاوز ایتمکله نامزی جریدهٔ فسقه‌یه قید ایتدیرمیه‌وز حالا که بومرتبه‌یه
دخی نائل اولمغه کمال عجزمز اولوب ورع ایله متصف اولمق شانمزدن دکلدر
* ای مستمع منصف (الانصاف نصف الدین) بیورلمشدر ایمدی انصاف اولنسه
وزمانك حالنه نظر قلنسه احوال کبار نه مرتبه‌ده بولنمشدر * پس صغارك
دخی حالی اکا کوره قیاس اولنه عجبدر که ذکر اولنان اوصاف ایله متصف
اولمیان نیجه مغرور وغافل وحقیقت حالدن جاهل ولا یعقللر حقدن قورقیوب
وپیغمبردن اوتانمیوب کندولرین ذروهٔ اعلاده کوروب مرتبهٔ قطبیتدن
برقدم اشغی تنزل ایتمزلر وکندولر ادناس بشریت ایله ملوث ایکن (منم دکر
نیست) دیو کسنه‌یی پسند ایتموب عجب وانانیت ایله کیمنی اکفار وکیمنی ضلاله نسبت
ایدوب رجما بالغیب بهتان وافترالر ایدرلر ونیجه اهل حالك خاطرین ییقارلر
ایمدی بونطو یلدن مراد هرکس نظر انصاف ایله کندو حالنی کوروب
وعجز وقصورن بیلوب وکندو تقصیراتی درباسنه طالوب آخرك عیبن تجسس
ایتمکدن توبه واستغفار ویوزین درکاه حقه سوروب ناله وزاری ایلیه ودرد
ایله یانوب یاقلوب آخرنده بوعمل وبو حال ایله سرانجامز نیجه اوله‌جقدر
دیوب عقلی باشندن کاه کیدوب کاه کله‌و بوقلق مرتبه‌سندن منفك اولمیه
﴿ نظم از مناجات ﴾ ای کرفتار یجوز ولایجوز * حالکی کورچوق اولور
حالمده سوز * ماضی ومستقبلی قوحالی کور * هر برآنده سن کمالك آلی کور
* ماقلیسك کوکلکه بیك غم کله * باغ دلدن بوروق کرکم اوله * کورمز ایسك
کرد اولکدن اثر * المز ایسك ذوقله اندن خبر * سعی ایدوب علم اوقودم
صانمه صقین * ایلمز اول علمی بیل حقه یقین * شولکه انك علمی هوا ایچون
اولور * آنك ایشی آه وواهیله اولور * کرد یلرسك بوله‌سن اودن نجات *

ایده‌کور تهذیب اخلاق وصفات * خواب غفلتدن سنی بیدار قیل *
بر زمان وار جست وجوی یار قیل * روزشب درد یله صاچ باشیکه خاك *
دور قالدی سندن اول محبوب پاك * روح مسکینی قودك زندانده سن *
اول دل بیچارهٔ درمانده‌سن * واردورشکم دوحی آزادایده سن * بودل
ویرانی آباد ایده‌سن * عاقل ایسك یودی فکرایت سن ما کل * ترك ایده کور
خانمان وملك ومال * طوتکه سنك اولدی ملك غرب وشرق * نواور اندن
بردم اوره شرق برق * جمله اسرار حقایقدر سوزم * اول آخر هپ دقایقدر
سوزم * محرم ارواح درویشان دررر * مرهم شافی دل ریشان درر * کرچه
بو سوزلر بکا لایق دکل * چون دکل حالم سوزم صادق دکل * آنچه کیشی
وردنی اسما قیلور * لیك عیسی اوقسه احیا قیلور * فعلی قوقوله قلغل
نظر * سوز بنه باق صاحبندن قیل کذر * دردمندم نامرادم بی دلم * نیجه اوله
حالم دیو لایعقلم * ای خدا وندا کریم وکارساز * پادشاه قادر بنده نواز
* یلدیکمز لطف ایدوب تحقیق ایت * مصطفی اُو نیجه سن توفیق ایت
* مرغ روحه وصلتکه راه ویر * دیدهٔ بینا دل آکاه ویر * شوقکیله سز بزی
پرشور قیل * عیبز سن لطف ایدوب مستور قیل * بی نهایت قصهٔ درد وکناه
* کیمه دییم قصه‌می بن آه وواه *

* بازکشتن بازرکان باطوطی آنچه دید ازطوطیان هندوستان *

بازرکان هندوستان طوطیلرندن اول نسنه‌یی که کوردی کندو طوطیسنه
کیرو سویلمسی بیانده‌در * مثنوی * کرد بازرکان تجارترا تمام * هندوستانه
کیدن بازرکان تجارتی تمام ایلدی * مثنوی * بازآمد سوی منزل دوستکام *
دوستلرك مرادی اوزره شادکام ومحصل المرام خانه وسکنا ومنزل ومأواسی
جانبنه کلدی * مثنوی * هرغلامی را بیاورد ارمغان * (الکریم اذا عهد
وفا) مصداقنجه بازرکان عهدینه وفا ایدوب وبرموجب (وعد الکریم دین) وعد
ایلدیکی ارمغانی هر برغلامنه کتوروب ایصال ایلدی * مثنوی * هر کنیزکرا
ببخشید او نشان * وهر بر کنیزکه اول بازرکان صاحب احسان نشان
باغشلدی وانعام فراوان ایلدی * مثنوی * کفت طوطی ارمغان
بنده کو * طوطی خواجه‌سنه ایتدی بنده‌نك ارمغانی قنی * مثنوی *
آنچه دیدی وآنچه کفتی بازکو * اول نسنه‌یی که کوردك وشول معنایی که ایشتدك
آشکار وعیان سویله * مثنوی * کفت نی من خود پشیمانم ازآن * بازرکان

دیدی سویلمزم بن اندن پشیمانم * مثنوی * دست خود خایان وانکشتان
کزان * کندو الی چینه‌یجی وپرمقلرینی اصریجی اولدیغی حالده ویاخود
الیمی چینه‌یجی وپرمقلرم اصریجی یم بویله دیو که * مثنوی * من چرا پیغام
خامی از کزاف * بن نیچون کزافدن یعنی بیهوده‌یره برخامك پیغامنی * مثنوی *
بردم از بی دانشی وازنشاف * سفاهت ونادانلغمدن ایلتدم یعنی انلره سنك
خبرك ایلدوب سفاهت ایتدم نشاف سفاهته دیرلر * ایمدی ای طوطی اول
قصهٔ پرغصه‌دن سؤال ایتمه وبورازك کشفنی طلب ایلمه که اول حالتك مشاهده
سندن هنوز پریشان حالم * مثنوی * کفت ای خواجه پشیمانی زچیست *
طوطی ایتدی ای خواجه پشیمانلق ندندر * مثنوی * چیست آن کین خشم
وغم را مقتضیست * که بو خشم وغمی مقتضی ندر اول نسنه‌در * مثنوی *
کفت کفتم آن شکایتهای تو * خواجه طوطی‌یه ایتدی اول سنك شکایات
دردآمیز وحکایات شوق انکیزکی چونکه دیدم * مثنوی * باکروه طوطیان
همتای تو * سنك همتا ومانندك اولان بر بلوك طوطیلره سلامکی تبلیغ ایلادم
* مثنوی * آن یکی طوطی زدردت بوی برد * ایچلرندن اول برطوطینك
دردکدن رایحه ایلتدی ومرادکی فهم واذعان قیلدی * مثنوی * زهره‌اش
بدرید ولرز بد وبمرد * زهره‌سی چاك اولدی ولرزان اولوب مرد اولدی
وآخرته کیتدی * مثنوی * من پشیمان کشتم این کفتن چه بود * بن تبلیغ
رسالتدن پشیمان وبو حالتك مشاهده‌سندن پریشان اولدم بونی دیمك نه‌ایدی
* مثنوی * لیك چون کفتم پشیمانی چه سود * لکن چونکه سویلدم
صکره پشیمانلق نه‌یی مفید کاشف اسرارهای کبریا شه جلال الدین مولانای ما
بومناسبت ایله حفظ لسان وصیانت دهانه متعلق حصه بیان ایدوب بیوررلر که
* مثنوی * نکتهٔ کان جست ناکه اززبان * برنکته که ناکاه اول زباندن
صیچرادی * مثنوی * همچو تیری دان که جست آن ازکمان * نکتهٔ
مزبوره‌یی بر تیر کبی بیلکه اول تیر کماندن صیچرادی یعنی کمان دهاندن دخی
کلمات تیر کبی صیچرار وچیقدقدنصکره * مثنوی * وانکردد ازره آن تیر
ای پسر * اول تیر یولندن کیرو دونمز ای پسر * مثنوی * بند باید کرد سیلی را
زسر * برسیل روانی باشدن بند ایلمك کرکدر یعنی سیل هنوز کلمزدن اول
باشندن صد ایتمك لازمدر والا شهری صو آلوب خسارت واقع اولدقدنصکره
بندك فائده‌سی اولمز کذلك نطق وکلام دخی دهاندن جریان ایدوب عالمی

خرابه و یرمزدن مقدم اسانی بندایدوب سویلمك کرکدر بوخسه ❊ مثنوی ❊
چون کذشت ازسر جهانی راکرفت ❁ حفظ اسان و بندهانه قادر اولیوب
چونکه سیل روان سخن حدشه‌ٔبن دن کچدی وسر اساندن تجاوز ایدوب جهانی
طوتدی ❊ مثنوی ❊ کرجهان ویران کند نبود شکفت ❁ اکر جهانی ویران
ایدرسه عجب اولمز نیجه کلمات فتنه انکیز جهانی فساد سیلنه غرق ایتمشدر
وبواحوال قتی چوق کورلمشدر تعجب اولزمان اوروردیکه برشی نادرالوقوع
اوله بونك ایسه هرساعتده نیجه‌سی واقع اولور محل تعجب دکلدر واساندن ضرر
چکمامش بوقدر همان حفظ اسانه جهد قیل وسیلی باشندن سد ایله * بیت *
بندای پسر دجله درآب کاست * که سودی ندارد چوسیلاب خاست ❊ مثنوی ❊
فعل رادرغیب اثرها زادنیست ❁ کذلك خیر وشر انساندن صدور ایدن فعل وقول
هرنه ایسه عالم غیبده اثرلری تولد ایلمك مقرردر ❊ مثنوی ❊ وآن موالیدش بحکم
خلق نیست ❁ وموالید افعال که عالم غیبده متولد اولور خلقك حکمنده
دکلدر یعنی کرچه مصدر افعال واقوال بزم وجودمزدر لکن عالم غیبده
صورت بند اولدیغی خالق المکونات وموجد المصنوعاتك خلق وایجادیدر
مخلوقك ایجادده حکمی بوقدر ❊ مثنوی ❊ بی شریکی جمله مخلوق خداست ❁
موالید وآثارك جمله‌سی بی ند وشریك اولان حق تبارك وتعالینك مخلوقیدر
حقدن غیریسی خلقنده شریك دکلدر ❊ مثنوی ❊ آن موالیدارچه
نسبتشان بماست ❁ اول موالیدك اکرچه نسبتلری بزه‌در یعنی قول وفعل بشر
وعمرو کدرد یوظاهرا نسبت اضافیه‌سی واردر لکن خالقی حق سبحانه وتعالیدر
کماقال صلی الله علیه وسلم (الناس مجزیون باعمالهم ان خیرا فخیر وان شرا
فشر) وقال الله تعالی (لله مافی السموات ومافی الارض وان تبدوا مافی انفسکم
او تخفوه یحاسبکم به الله فیغفر لمن یشاء ویعذب من یشاء والله علی کل شیٔ
قدیر) حاصل کلام اکر اختیاری واکر اضطراری اکر بالفعل واکر بالقوه
خیروشر ونفع وضرردن انساندن هرنه مقوله شی صادر اولورسه ونفسنده
منتقش اولورسه نشأهٔ آخرتده انك جمله‌سی معاد ومسترد ومحسوب اولور ونفس که
انکله اعتیاد ایتمش اولوب اندن متأثر اوله اول شیئك صورتی نفسده راسخ
وثابت اولوب اکا اخلاق اعتبار اولنور ونفس پیرهن تندن برهنه وعریان
اولدقده هیئات راسخهٔ مذکوره وملکات ثابتهٔ مز بوره نفسده فعله کلوب
آخرتده انکله خیرا کر شرجزا کورر ❊ کلشن ❊ زتوهرکار کاول کشت

ظاهر * بران کردی ببار چند قادر * بهرباری اکر نفعست اکر ضر * شود
درنفس تو چیزی مدخر * بعادت حالها باخوی کردد * بمدت میوها خوشبوی
کردد * ازآن آموخت انسان پیشهارا * وزآن ترکیب کرد اندیشهارا * همه
افعال واقوال مدخر * هویدا کردد اندر روز محشر * چو عریان کردد
ازپیراهن تن * شود عیب وهنر یکباره روشن * ایمدی قادر مطلق اول حضرت
حقدن غیریسی دکلدر وصدور ایدن افعال واعمالمز حق تعالینك مخلوقیدر
واصل فعل برشخصدن صادر اولدقده فعل مزبورك آثاری شخص مزبوره
مضاف قلندیغنه مولانا قدس سره بوابیاتی مثال کتوروب بیوردیلرکه
❊ مثنوی ❊ زید پرانید تیری سوی عمرو ❁ مثلا زید بر تیری جانب عمروه رمی
ایلدی ❊ مثنوی ❊ عمرورا بکرفت تیرش همچو نمر ❁ اتفاقا زیدك پران
ایتدیکی اوق عمروی قپلان کبی اخذ ایتدی یعنی مجروح ایدوب بدننه کچدی
نمر قپلانه دیرلر ❊ مثنوی ❊ مدت سالی همی زایید درد ❁ وبر ییل مقداری
عمروك جسمنده زیدك رمی ایتدیکی سهمدن دردلر طوغدی ❊ مثنوی ❊
دردهارا آفریند حق نه مرد ❁ پس عمروده اولان دردلری حق تعالی خلق ایدر
زیدرامی خلق ایتمز انجق زیددن صدور ایدن فعل رمیدر و تیردن درد تولد
ایتدیرن حق سبحانه وتعالینك صفت خالقیتیدر ❊ مثنوی ❊ زید رامی
آن دم ارمرد از وجل ❁ مثلا بو مبین درکه رمی سهم ایلیان زید
اکر تیری آتدیغی کبی خوفدن مرد اولسه وجل خوف معناسنه‌در
❊ مثنوی ❊ دردها می‌زاید آنجا تا اجل ❁ عمروك وجودنده اول تیرك
زخمندن دردلر طوغرواجل وقتی کلنجه الم واضطرابی مشتد اولور * ایمدی
حاشا وجعك موجدی زید اولیدی زید مرد اولدیغی کبی عمروك وجعی دخی
زائل اولوردی پس چونکه زائل اولمیوب عمروك وجودنده وقت اجله دکین
مستمر اولدی ثابت اولدیکه خالق وجع ودرد اول حی وقادر وفرددر فاماشوقدر
واردرکه ❊ مثنوی ❊ زآن موالید وجع چون مرد او ❁ چونکه عمرو اول
تیرو جعنك موالیدندن مرد اولدی یعنی اثر جراحات تیردن وفات ایتدی
❊ مثنوی ❊ زید را زاول سبب قتال کو ❁ زیده سن اول سبب اولدیغی
جهتدن قتالدی ❊ مثنوی ❊ آن وجعهارا بدو منسوب دار ❁ عمروده
اولان اول وجعلری زیده مجازا منسوب طوت زیرا ابتدا سبب وجع زیدك
رمی ایلدیکی تیر اولمش ایدی ❊ مثنوی ❊ کرچه هست آن جمله صنع کردکار ❁

واقع اولان لفظ ولی حرف استدراکدن اولان ولیکن معناسنه اولوب بسته
وپشیمان شدده اولان ضمیرلر مصراع ثالثده اولان اولیادن بطریق البدل
هر بر ولی یه عائد اوله یعنی اولیاء اللهدن هر بر ولی کامل اکرچه موالید افعال
واقوالی وآثار وکیفیات عناصر وخواص اشیایی ازاله ایدوب سببلردن باغلر
ولکن کندیده بر بشقه قدرت اولمغله دکل بلکه کندویه حقدن اعطا اولنان
دست قدرت حق جهتندن باغلر وفائدهٔ استدراك اولدرکه حضرت مولانا
بوندن اقدم قول وفعلدن ظهور ایدن آثار وموالید حق سبحانه وتعالینك
ایجادیدر خلق وایجادده حق تعالینك شریکی یوقدر بیورمشلر ایدی پس
ولی موالیدی سببدن بسته وبوقدر اظهار قدرت ایلمك نه وجهله موافق اولور
دینورسه ولیده اولان قدرت وتصرف کندونك دکلدر بلکه ولی کامل
کندیدن فانی وحقله باقی اولمغله اول ظاهر اولان قدرتده حقه آلت دوشمشدر
وفی الحقیقه اولا وآخرا وظاهرا وباطنا حقدن غیریده قوت وقدرت یوقدر
دیمك اولور وچون پشیمان شد قیدینك دخی فائدهسی بودرکه مقدما زبان
بازرکاندن بن سوزمدن پشیمان اولدم چونکه سو یلدم اوله جق اولدی وتیرکماندن
صچرادی کیرو دونمز بیورمشلر ایدی ایمدی یدی دست قدرت اولان ولسانی
نطق حق سو یلین ولی کامل قوس دهاندن رمی سهام کلام ایدوب صکره
پشیمان دخی اولورسه حق تبارك وتعالینك یدقدرتی اولدیغی جهتدن تیر پران
کفتاری کیرو دوندررر انبیا واولیا خود سو یلدکلری نطقدن پشیمان اولمز
ولکن چونکه پشیمان اوله لر دیو بیوردقلری بطریق المشاکله در پس تیر پران
کفتاری اولیا وانبیا نه وجهله دونده رر دینورسه ❊ مثنوی ❊ کفته ناکفته
کند از فتح باب ❊ اول ولی کامل کندی یه اولان فتح بابدن سو یلنمشی
سو یلنمامش کبی ایدر کفته را ناکفته کند تقدیرنده در ❊ مثنوی ❊ تا از آن
نی سیخ سوزده کباب ❊ حتی اندن نه شیش ینارونه کباب ینار یعنی کیمسه یه ظلم
اولمیوب کمال اعتدال اوزره سو یلر حاصل کلام ولی کامل ومرشد مکملك
مثلا مجلسنده یوز آدم اولسه وهر آدمك استعدادی بر برینه موافق اولمیوب
اعلی واوسط وادنی و بحسب المشارب والمراتب متفاوت اولسه بر وجهله
کلام سو یلرکه جملهسی حصه مند اولوب هر کس مرتبه سنجه ذوق ایدر
وقضیهٔ اتفاقیه بر یسنك حوصله سندن زیاده بر نطق صدور ایدوب اول
کیمسه یه خلجان کلمك احتمالی اولسه بر وجهله توجیه وتأویل ایدرکه نه شیش

ینارونه کباب یعنی کمال درجه افهام ایدوب عقلنه توفیق ایدر ❊ مثنوی ❊
از همه دلها که آن نکته شنید ❊ وولی کاملدن که مستمعین اول نکتهیی
ایشتدی مرشد کامل جمله قلوبدن ❊ مثنوی ❊ آن سخن را کرد محو
وناپدید ❊ اول نکته وسخنی محو وناپدید ایلدی یعنی اتفاقا ولی کاملدن بر کلام
صادر اولوب وقلوب مستمعینده نکتهٔ مزبوره برقرار اولوب لکن نکتهٔ
مزبورهنك فراموش اولنمسی اولی اولسه ولی کاملده حق تبارك وتعالی بر قدرت
و بر مشدر که اول نکته ایله اولان کفتاری جمله قلوبدن ازاله ومحو وناپدید
ایدوب بر یسنك خاطرنده اول سوز قالمز وکلیت ایله فراموش اولنور وکذلك
طالب مبتدیدن دخی بر نکته ایشیدوب طالبی اول نکتهدن اول زمانده منع
ایتمك طالبه خیرلو اولسه نکتهٔ مزبوره یی انك قلبندن محو وازاله ایدردیمکدر
❊ مثنوی ❊ کرت برهان باید وحجت مها ❊ ای اولو وشریف کیمسه
اکر سکا برهان وحجت کرکسه یعنی انبیا واولیانك قلوبده اولان تصرفنه وایستدکلری
نکاتی فراموش ایتدیردیکنه برهان لازم ایسه ❊ مثنوی ❊ بازخوان من آیة
اوننسها ❊ قرآن عظیمده اولان (ماننسخ من آیة اوننسها) آیهٔ کریمهسنی
آشکاره اوقو ویاخود اوقو یوب اونوتدکسه کیرو اوقو وآیت مزبوره بو معنایه
حجت و برهان اولدیغین اذعان قیل بو آیت کریمه سورهٔ بقرهده در قال الله
تعالی (ماننسخ من آیة اوننسها نأت بخیر منها اومثلها الم تعلم ان الله علی کل
شیٔ قدیر) نسخك معنای لغویسی بر شیئك صورتنی ازاله وشیٔ آخرده اثبات
ایتمکدر مثلا شمس ظلی وظل شمسی نسخ وازاله ایلدیکی کبی وکاتب بر نسخهده
اولان خطی مع بقائه فی نفسه صحیفه اخرایه نقل ایتمك کبی ونسخك معنای
اصطلاحیسی دلیل شرعیٔ متأخر ایله حکم شرعیٔ متقدمك رفعیدر کما قال
النیسابوری فی تفسیره (النسخ لغة هو الازالة یقال نسخت الشمس الظل ای
ازالته والنقل ایضا وهو ان یغیر الشیٔ فی صفته وحاله مع بقائه فی نفسه ومنه
نسخت الکتاب والمناسخات فی المواریث لانتقال الترکة من قوم الی قوم فقیل
مشترك بینهما وقیل حقیقة فی الاول مجاز فی الثانی وقیل بالعکس وفی الاصطلاح
هو رفع الحکم الشرعی بدلیل شرعی متأخر فیخرج المباح بحکم الاصل
اذا ورد الشرع بضده رافعا لاباحته فانه لایسمی نسخا اذ لیس رفع حکم
شرعی) الی آخره وارباب تفسیردن معرب قرآن اولنلر ماننسخ قولنده اولان
ماء شرطیهده ایکی قول بیان ایدوب قول اول که ظاهردر بودرکه ماشرطیهٔ

مطلب
تفسیر ماننسخ
من آیة اوننسها

جازمه وفعل شرطك مقدم مفعولی اولوب تقدیر کلام ای شیء ننسخ دیمك اوله
مثلا ایاما تدعوا قول کریمی کبی و برقول دخی ابو البقا ونحاتدن بعضنك قولیدر که
ماماء شرطیه وفعل ننسخ ما ایله مجزوم اولوب لکن موقع مصدرده واقع اوله
وتقدیر کلام ای نسخ ننسخ دیمك اولوب لفظ ما نسخدن عبارت اوله یعنی بز قنغی
نسخ ایله برآیتی نسخ ایدرسك اول آیت منسوخه ومنسوءه دن خیراوسن اتیان
ایدرز دیمك اولور من آیة قولی دخی مفعول به اوله وابو البقاماء شرطیه نك
مصدریه اولماسنی تجویز ایدوب اشبو بیت ایله استدلال ایتمشدر * بیت *
نعب الغراب فقلت بین عاجل * ماشئت اذ ظعنوا لبین فانعب * فاما قول
مز بوری بعضیلر ایکی معنی ایچون رد ایتمشلردر بریسی بودر که اسم شرطه
عائد اولان ضمیردن جملهٔ جزانك خلوی لازم کلور بوایسه جائز دکلدر ثانیا
کلام موجبده من زائده اولمز حال آنکه شرط موجبدر ولکن ائمهٔ بصریندن
دخی بعضلری بوبابده اختلاف ایدوب دیرلر که شرطده لفظ من زائد اولمق
جائزدر زیرا شرط حالده جزانك وجودن اقتضا ایتمامکده نفیه مشابه در
اما خلاف مز بوری نحویون ضعیف طوتمشلردر ودخی من آیة قولنده اولان
من مذکوره تبعیضیه در ومحذوفه متعلقه در زیرا من اسم شرطك صفتی در
حاصل معنی ای شیء ننسخ من الآیات دیمك اولور اکرچه کیم آیت مفرددر
لکن موقع جمعده واقع اولمشدر وانساباب افعالدن برشیئی اونتدرمق وقلبدن
اذهابه دیرلر پس (اوننسها) قولی دخی ماقبلنده اولان فعل شرطه معطوف
اولمغله مجزوم مدرنأت جملهسی دخی جواب شرطدر وفعل شرطله جزانك
ایکیسی دخی مضارعلر واقع اولمق افصح تراکیبدندر (بخیر منها) قولی دخی نأت کلمه سنه
متعلقدر وخیر اسم تفضیلدر اکر مأتی به منسوخ ومنسیدن اخف اولورسه
خیریت اعباء تکلیفك سقوطنه نسبت ایله در واکر مأتی به اثقل اولورسه خیریت ثوابده
زیاده اولدیغنه نسبت ایله در (اومثلها) قولی دخی تکلیف وثوابده مثلی دیمکدر
(الم تعلم) ده اولان استفهام دخی تقریری در وبو آیت کریمه نك اعرابنده نیجه اقوال
دخی اولوب وبعضیلر دخی خیری اسم تفضیل طوتمیوب (ان ینزل علیکم
من خیر من ربکم) قول کریمنده اولان خیر کبی مصدر اولوب خیوردن برخیر
دیمك اولور دیمشلر تفصیلی مراد ایدن ابن سمینك در المصون نام تفسیرنه
مراجعت ایلسون * معلوم اوله که بو آیت کریمه نك سبب نزولی بودر که یهود
ومشرکین نسخ قرآن خصوصنده اعتراض وحضرت فخر عالم صلی الله

علیه وسلمه طعن ایدوب دیدیلر که اکر فرمان سابق حق وپسندیده ایسه
موجب نسخ نه در واکر باطل وناپسندیده ایسه مقدما شیء باطل ایله امر
ایتمه نك نه معناسی واردر پس حاشا قبل حقدن اولمیوب بلکه ساختهٔ محمد
وتلفاء نفسندندر دیو افترا وبهتان ایتدیکلرنده نازله اولدی معلوم اوله که
مذهب اهل حق اولدر که احکام قرآن وسنتك بعضیسنده نسخ جاریدر مثلا
قرآن قرآن ایله وهمچنین قرآن سنت مشهوره ایله وسنت قرآن ایله وسنت
سنت ایله منسوخ اولور پس طائفهٔ یهود کمال جهل وعنادلرندن اهل اسلام
ایله بو بابده عظیم نزاع ایدوب دیدیلر که نسخ جائز دکلدر زیرا فسخ انی اقتضا
ایدر که فرمان سابق نادانسته دن ظهور ایتمکله آمردن امرك حقیقتی پوشیده
اولوب بعده فرمان سابقدن اعلی برامر دخی ظاهر اولمغله حالا امر ایتدیکی
معنانك اولکیدن خیرلو اولدیغن شمدی معلوم ایدنمش اولور ومتقدم اولانی رفع
ایدوب متأخر اولانی اتیان ایدر پس حالت مز بوره آفریده کاره لایق وسزاوار دکلدر
الجواب اهل اسلام دیرلر که حق سبحانه وتعالیدن برشی مستور دکلدر وهر کز پوشیده
دخی اولمز اشیا حق سبحانه وتعالیدن نیجه پوشیده اولور که جمیع اشیا خالق وپروردکارك
ابداع وایجاد وصنع وخلقیدر کما قال تعالی (الا یعلم من خلق وهو اللطیف الخبیر) پس
معنای نسخ اولدر که حضرت رب العالمین برموجب (یفعل الله ما یشاء ویحکم ما یرید)
عبادنه برشی ایله امر ایدر وامر مز بوری برقاچ زماندن صکره عبادی اوزرندن
رفع ایده جکنی دخی بیلور عبد ایسه انی بیلمز واول امره حق تعالی بر بدل
ویرر که عبدك صلاح حال واستقامت افعالی انده در پس حق سبحانه وتعالی
نیجه ایده جکنی کندو بیلور ودیلدیکنی قیلور کاه اولور که تخفیفدن تشدیده
وکاه اولور که تشدیددن تخفیفه امر ایدر حاصل کلام زمان واوقات
ومکان وعبادنك احوالنه قنغیسی لایق واولی وسزاوار احری ایسه انی امر ایدر
پس قول حقکدر وامر کندونکدر وایام نبی صلی الله تعالی علیه وسلمده دخی
امت محمدك نسخه حاجتلری اولدیغنه باعث بودر که اهل اسلامك ایامی مختلفه
اولوب حالدن حاله متبدله اولمغله برحکم بروقتده وبرحکم دخی بروقته کوره
اولدی وهر بروقتده اولان حکم اول وقتده اولانلرك لایقی ایدی وقرآن عظیمده
اولان وقوع نسخده ابو مسلم جواب ویرمش که بان المراد بالآیات المنسوخة
الشرایع التی فی الکتب القدیمة من التوریة والانجیل کالسبت والصلوة الی
المشرق والمغرب مما وضعه الله تعالی عنا وتعبدنا بغیره فان الیهود والنصاری

مطلب
اقسام النسخ

كانوا يقولون لاتؤمنوا الالمن تبع دينكم فابطل الله ذلك عليهم بهذه الآية
وايضا لعل المراد من النسخ نقله من اللوح المحفوظ وتحويله عنه الى سائر
الكتب * الحاصل نسخ اوچ نوعدر بريسى اولدركه هم خطى منسوخ اوله
وهم حكمى منسوخ اوله بريسى دخى اولدركه خطى منسوخ اولوب حكمى
منسوخ اولميه بريسى دخى اولدركه حكمى منسوخ اولوب خطى منسوخ اولميه
*اماهم خطى وهم حكمى نسخ اولنان اولدركه حضرت رسول الله عليه صلوات الله
بيوررلركه بن كيجه قرآندن برسوره اوقودم اول سوره نك برقاچ آيتى بكافراموش
ايتدرديلر اس بيلدم كه آيات مز بوره زميندن رفع اولنمشدر روى عن انس بن مالك
قال كنانقراء على عهد رسول الله صلى الله عليه وسلم سورة يعدلهـا سورة
التوبة ماحفظ منهـا غـيرآية وهى (لوان لابن آدم واديين من ذهب
لابتغى اليهما ثالثـا ولوان له ثالثـا لابتغى اليه رابعا ولايملأ جوف ابن آدم
الاالتراب و يتوب الله على من تاب) وكماروى عن عائشـة كان فيما انزل عشر
رضعـات محرمات ثم نسخن بخمس و يروى (ان سورة الاحزاب كانت بمنزلة
السبع الطوال اوازيد ثم وقع النقصان) وكذلك روى عن ابن مسعود قال (اقرأنى
رسول الله صلى الله عليه وسلم آية فحفظتها واثبتهافى مصحفى فلما كان الليل رجعت
الى حفظى فلم اجد منها شيئا وغدوت الى مصحفى واذا الورقة بيضاء فاخبرت
رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال لى يا ابن مسعود تلك رفعت البارحة) * اما
قرآندن خطى كيدوب حكمى قالان اولدركه اول محصن ومحصنه اولان زانى
وزانيه حقنده اشبو آيت قرائت اولنوردى كما يروى عن عمر رضى الله عنه كنا
نقرأ آية الرجم (الشيخ والشيخة اذا زنيا فارجموهما البتة نكالا من الله والله عزيز
حكيم) بو آيت كريمه قرآندن رفع اولنوب حكمى باقى قالدى * وجوه نسخدن
اوچنجيسى اولدركه سـابقده اولان احـكامدن برينه بربدل ايله رفع اولنوب
انك حكمى باقى قالدى مثلا برعورتك زوجى متوفى اولسه حكم انك اوزرينه
ايدى كه سنهٔ كامله عدت چكه كقوله تعـالى (والذين يتوفون منكم و يذرون
ازواجا وصية لازواجهم متاعا الى الحول) پس قول مز بور قرآندن رفع اولميوب اول
حكمه بدل درت آى اون كون فرمان اولندى كقوله تعالى (والذين يتوفون منكم
و يذرون ازواجا يتربصن بانفسهن اربعة اشهر وعشرا) الآية بونك امثالى
نسخ قرآن عظيمده بسياردر پس بوآيت كريمه ده تقديم وتأخير واردر تقدير
كلام ماننسخ من آية نأت بخير منها اومثلها يعنى آيتدن هرقنغيسنى كه منسوخ

ايدهوز وانك يرينه برغيرى كتوره وز اول اتيان ايتديكمز آيت آيت منسوخه دن
بهتردر يعنى حكمده اندن اسـهل وآسانتر وثوابى اكثردر مثـلا زوجى وفات
ايدن زنك عدتى سنهٔ كامله ايكن درت آى اون كون اولديغى وغزات مسلمين كفار
ايله مقابله ده اون كافره برابر طوروب مصابره ايله امر اولنمش ايكن تخفيف بيوريلوب
بر مسلم غازى ايكى كافره مقاومت ومصابرت ايله امر اولنديغى كبى اومثلها و ياخود
آيت سابقه نك ثوابده ومنفعتده مثلنى اتيان ايدرز قبله نك كعبه يه تحويلى كبى اوننسها
و ياخود آيت مز بوره يى فراموش ايتـديروب يرينه بدل اتيـان ايتمزز يعـنى
نأمر المسلمين بتركها من غيرآية تترك ناسخـة لها (الم تعلم ان الله عـلى كل شئ
قدير) خطاب حضرت رسول عليه السـلامه و ياخود مؤمنـلردن هر برينه
على حدة اولمق اوزره حبيبم و ياخود اى مؤمن ومسلم بلمزميسن يعنى بيلور سن
تحقيقـا حق جل وعلاهر شيئى كتورمكه وكيدرمكه وامر ونهى ومحو واثبات
وتغيير وتبديله قادر بر پادشاه لايزالدر آمنـا وصدقنـا آه اى مرد راه وعاشق
مشتاق رؤيت جمال حبيب الله بو آيت كريمه ده اشارت واردر كه حق سبحانه
وتعالى رسولنه التفات ايدوب بيوررلركه اى مهتر خافقين ورسول الثقلـين اى
بدر منير وخلاصهٔ تقدير وى كل كمال وقبلهٔ اقبـال وى مايهٔ افضال ونمودار
جمال وجلال * وى سرو خرام باغ وحدت * شاخ فضل سندن نازان وكوكب
درئ عزتك تجليات صفات وذاتمله همبشه درخشاندر حبيبم آفتاب دولتـك
ميغ هسـتيدن طلوع ايلدكده شواهد ربوبيت وتأييدات الهيـه يه مخصوص
قيلدم حتى آنافآنا ولحظة فلحظة كار دولتك مدارج اوجات عاليانه ارتقا ايدوب
غير يلرك تاجى سـكا نعلين اولمشدر * بيت * آن نعل كه مى انداخت رهوار تو

مطلب
معناى تأويل آيت
ماننسخ الخ

ازپايش * تاج سر سلطـان شد تابادچنين بادا * پس اى خواجهٔ كائنـات وعلت
غائيهٔ موجودات برموجب (حسنات الابرار سيئات المقربين) حسنات جهانيان
سنك سيئاتكدر ايمدى هرچند كه برمقامدن برمقامه كذرايده سن اندن استغفار قيل
فلهذا قال عليه السلام (انه ليغان على قلبى فاستغفر الله فى اليوم سـبعين مرة)
وقال الصديق رضى الله عنه (ليتنى شهدت ما استغفر منه رسول الله صلى الله
عليه وسلم) پس ارباب ذوق ووجدان واصحاب كشف وعيان بو آيت كريمه نك
تحقيقنـده بطريق الاشـاره بيوررلركه ماترقيك من محل العبودية الااحللناك
بساحات الحرية ومارفعنا عنك شيئا من صفـات البشرية الااقمنـاك بشـاهد
من شواهد الالوهية ومااريتك شيئا من عجـايب على الااريتك ماهو اشرف

منه قال (واوان مافى الارض من شجرة اقلام والبحر يمده من بعده سبعة ابحر
مانفدت كلمات الله) يعنى حبيبم ووارث نبى و نبى روانِ مصطفوى اولان عاشق
صادق قلرم بزعلى حدة هر بريكزى محل عبوديتدن ترقى ايتدرمدك يعنى سزده
اولان آثار عبادتدن برشى ازاله وانوار عبوديتدن برشى تبديل ايتمدك الا سزى
ميدان حريته ادخال ايلدك يعنى قلبكزى آثار انوار تجليات ايله توسيع ايدوب
اقار حريتدن عبوديته بدل انواع خيرات اتيان ايلدك ودبوان حقايق ومعانى
اولان قلبكزدن صفات بشريه دن برشى رفع ايتمدك الا انجق صفاتمدن برصفت
ثبت ايتمكله شواهد الوهيتدن برحجت واضحه ايله سزى قائم ايلدك وعجايب
علمدن سكا برشى مشاهده ايتدرمدم الاول مشاهده ايتدرديكمدن اشرف
شى مشاهده ايتديردم ايمدى وجه ارضده اولان اشجار اقلام ويدى دريا
مداد اولسه كلمات الهيه نهايت بولمز وتجليده تكرر اولمز وهلم جرا حق
سبحانه وتعالى عباد اصفياسنى ادنادن اعلايه نقل ايدوب حتى (جذبة من
جذبات الحق توازى عمل الثقلين) ديو وصف بيوريلان جذبات حقدن
برجذبه يه دوش اولوركه مرفوع دركاه ربوبيت ومقبول شواهد الوهيت
اولوب حضرت احديت نعت محبت ايله مجذوب من بورى قباب غيرتده
پرورده قيلوب (قلب المؤمن بين اصبعين من اصابع الرحمن) مصداقنجه انى حالدن
حاله دوندروب كندويه قريب ايدر وجذبه يه واصل اولدقدن صكره مجذوب
من بور سلوك ايدوب ر بودهٔ تجلىٔ ذات اولور حقيقتده سلوك بعد الجذبه در
قبل الجذبه اولانه سلوك دينلمز بلكه اوهام وخيال وخواب بى مآلدر پس جذبه يه
دوش اولن مجذوب حق قبل الانجذاب جميع عمرنده تحصيل ايلديكى مقاماتى
وجمله كراماتى اول قدمده كذر ايدر وجذبه يه دوش اولميان هركز (جذبة من
جذبات الرحمن توازى عمل الثقلين) نه معنادر بيلمز آه اى عاشق الله ارباب دوشه
ديرلركه امر ونهى حفظ ورعايت ايديكز امامر ونهيه ديرلركه ارباب جذبه يى
حفظ وحراست ايديكز زيرا ارباب جذبه انلردركه مع العلم والحقايق نسب آدم
انلر ايله زنده ومسرور ومنهج صدق انلرك ثبات قدميله معموردر قدر شريعت
مصطفويه يى انلر بيلور وحق سنت نبويه يى انلر اذعان قيلور انلرك صفاء
سرلرى هر قنغى خاره پرتو ايليه عبهر دين اولور حقا اكر مطيعه پرتو ايدرسه
مقبول اولور وعاصى يه پرتو ايدرسه مغفور اولور وفاسقه پرتو ايدرسه لابد
صاحب ولايت اولور ﴿مغربى﴾ كوجذبهٔ كه بازستاند مرا زمن * كوجرعهٔ

تاكندم فارغ اززمن * كوبادهٔ كه تابخوىم بيخبرشوم * ازخويشتن كه سخت ملولم
زخويشتن * كوآن عزيز مصر ملاحت كه تادهد * يكدم خلاص يوسف جان را
زحبس تن * كوساقى مؤيد باقى كه درازل * بودى مدام نقل وميم ازلب ودهن *
درحالتى چنين كه منم دردمند عشق * درمان دردمن نبود غيردردمن * اى
ساقى كه مستئ ارباب دل زتست * ازروى مرحمت نظرى بردلم فكن * چشمت
بيك كرشمه تواند خلاص داد * چون من هزار خسته دروزا ازين فتن *
مشكن دل شكستهٔ ماراكه پيش ازين * اوخود شكسته است ازآن زلف پرشكن *
درحلق جان مغربى انداز زلف را * اورا بدست خويش برآر ازچه بدن *
اى مستمع قابل اشبو آيت كريمه نك مثنوئ شريفده بو محله مناسبت وتوفيق
بو وجهله دركه انبيا واوليادن انلركه واصل قرب فرائض اولوب اوصاف حقله
متصف اولورلر جميع اشياده قدرت حق وتصرف فياض مطلق ايله تصرف
قيلوب وقلوب ناسده حاكم اولوب كندولره اعتقاد تام ايله مريد اولنلرك
قلوبندن ازالهٔ افكار فاسده ايدوب اكابدل عشق ومحبت وانس مع الوحدت
اتيان ايدرلر ومنكر اولنلرك قلبندن دخى فكر وذكرى ازاله وحق انسا ايتدروب
افكار خبيثه وظلمت وكدورت ايله هلاك ايدرلر وقرب فرائض ديديكمزه باعث
اولدركه حق سبحانه وتعالى نسخ وانسايى كندو ذاتنه اسناد ايدوب مانسخ
ودخى اونسها بيورمشدر يعنى انبيا واوليادن صدور ايدن قدرت وقوت
حين قرب فرائضده واقع اولوب قدرت من بوره حقك اولور وبو معنايى
ربط ايچون حضرت مولانا برقاچ ابيات شريفه دخى بيوروب حق سبحانه
وتعالى آيت اخريده انسايى اولياء اصفياسنه اسناد ايدوب كمال اتحادلرندن خبرويرر
كما قال عليه السلام (اتقوا فراسة المؤمن فانه ينظر بنور الله فانهم جواسيس
القلوب يدخلون قلوب الناس و يخرجون الخواطر والوساوس فاذا جالستموهم
فجالسوهم بالصدق والاخلاص) پس حضرت مولانا بيورورلركه ﴿مثنوى﴾
آيت انسوكم ذكرى بخوان * انسوكم ذكرى آيت كريمه سنى اوقو ﴿مثنوى﴾
قدرت نسيان نهاد شان بدان * اول طائفهٔ عليه نك قلوبه نسيان
قومه سنك قدرتنى بيل ﴿مثنوى﴾ چون بتذكير و بنسيان قادرند * چونكه
اوليا واصفيا تذكير ونسيانه قادرلردر ﴿مثنوى﴾ برهمه دلهاى خلقان
قاهرند * وجميع خلايقك كوكللرينه قاهرلردر يعنى ديلرلرايسه برشيئى خلايقك
قلبنه اتيان ايدرلر وديلرلرايسه انسا قيلورلر زيرا ﴿مثنوى﴾ چون بنسيان

بست اوراه نظر ❊ چونکه ولی کامل نسیان سببیله برشخصك راه فکر ونظرین
بغلیه ❊ مثنوی ❊ کارنتوان کرد ور باشد هنر ❊ اول کیمسه‌نك هنری دخی
اولورسه اصلا برکار وعمله قادر اولمز وعلمی دخی وارایسه کندویه فائده قیلمز
❊ مثنوی ❊ خلتم سخریة اهل السمو ❊ خلت افعال قلوبدندر سخریة
مفعول اولی واهل سمو مفعول ثانیسی در سمو عالی وعلو معناسنه‌در حاصل
بیت ای کندولرینی عالی قدر کورن معجبلر واهل دنیا وارباب نفس وهوا اولان
صاحب پندارلر حقیقتده اهل سمو وعلو اولان اولیاء اللهی لایق سخریه ظن
ایلدیکز وانلری تحقیر ایدوب کندی وکزی عالی طوتدیکز ایمدی ای شیطان
صفت ونار طبیعتلر ❊ مثنوی ❊ ازنبی خوانید تا انسوکم ❊ قرآن عظیم الشاندن
تا انسوکم آیت کریمه‌سنه دیکن اوقویکز وسخریهٔ اولیا ایدنلره حق سبحانه
وتعالی نه بیورمشدر معناسنی اذعان ایدوب مردان خدایی تمسخر واستهزا
ایتمکدن احتراز قیلکز حضرت مولانا قدس سره قرائت ایدیکز دیدیکی آیت
کریمه سورهٔ مؤمنینك آخرنده‌در قال الله تعالی (انه کان فریق من عبادی
یقولون ربنا آمنا فاغفرلنا وارحمنا وانت خیر الراحمین فاتخذتموهم سخریا
حتی انسوکم ذکری وکنتم منهم تضحکون انی جزیتهم الیوم بما صبروا انهم هم
الفائزون) فریق ایله مراد اولنان اصحاب صفه وصحابه ومؤمنین‌در اهل مدینه
وحمزه وکسائی بو آیت کریمه‌ده وسورهٔ ص‌ده ضم سین ایله سخریا قرائت ایتدیلر
وقراء سائره ایکیسنده دخی کسر سین ایله قرائت ایدوب سورهٔ زخرفده بالاتفاق
ضم ایله قرائت ایتمشلردر خلیل ایدر سخریا اکر ضم ایله واکر کسر ایله معنای
واحده استعمال اولنورلقتدر مثلا بحر لجی ولجی وکوکب دری ودری لام
ودالك ضم وکسر ایله مستعمل اولدیغی کبی فاما کسائی وفرا سخریا کسر ایله
اولور ایسه قول ایله اولان استهزا معناسنه‌در وضم ایله اولورسه یعنی السخره
واستعباد بالفعلدر دیمشلر پس سورهٔ زخرفده تسخیر معناسنه اولماغله
ضم ایله قرائتده اتفاق ایتمشلر وعلی کلا التقدیرین ایکیسی دخی سخر فعلندن
مصدر اولوب ایکیسنده یاء مبالغه ایچون یاء نسبت زیاده قلنمشدر وبو آیت
کریمه اصحاب صفه‌دن بلال وخباب وعمار وصهیب وسلمان وفقراء صحابه
شاننده وکفار قریشك ذمنده نازله اولمشدر قال مقاتل (ان رؤس قریش مثل
ابی جهل وعتبة وابی بن خلف وغیرهم کانوا یستهزؤن باصحاب النبی صلی الله
علیه وسلم ویضحکون بالفقراء منهم کبلال وخباب وعمار وصهیب وسلمان

مطلب در تفسیر آیت کریمهٔ حتی انسوکم ذکری

رضی الله عنهم پس معنای آیت کریمه‌یه شروع ایدهلم (انه کان فریق
من عبادی) انه‌ده اولان ضمیر ضمیر شاندر وعبادك یای متکلمه اضافتی تشریفیه‌در
یعنی تحقیق شان بودرکه بنم عبادمدن برفریق وزمرهٔ هدایت رفیق
واردرکه (یقولون) اول عباد صفوت نهاد دیرلر (ربنا) ای بزم ربمز وخالق
پروردکارمز (آمنا) بز سنك وحدانیتکه وحبیبك محمد المصطفی‌نك رسالتنه اقرار
باللسان وتصدیق بالجنان ایدوب ایمان کتوردك (فاغفرلنا) پس الهی بزی
مغفرت قیلوب صفات بشریه‌مزی ازاله وانوار صفات وذاتکله ستر ایله
(وارحمنا) وبزه رحمت وعنایت قیل یعنی جنت خلدده مشاهدهٔ جمالکله مسرور ایت
(وانت ارحم الراحمین) حال بوکه سن ارحم الراحمین‌سن (فاتخذتموهم سخریا) پس
ای کفار قریش سز اول عباد مکرمینی مسخره اتخاذ ایلدیکز وانلرك هزؤنده
اول قدر اشتغال کوستردیکزکیم (حتی انسوکم ذکری) حتی انلرك استهزاسی
بنم ذکرمی سزه انسا ایلدی ویاخود سز انلری سخریه ایتمکله انلر دخی بنم ذکرمی
سزه اونتدردی زیرا انلر مقام قرب قرابضده اولوب تصرفلری قدرت
حقله‌در (وکنتم منهم تضحکون) حال بوکه ای کفار قریش سز انلره کولر اولدیکز
اما خبرلری یوقدرکه محل ضحکده ذکر حقی فراموش ایتمکله مسخره ومضحك
کندولری اولدی اصحاب رسول الله ایسه انلرك سخریه‌سنه صبر ایتمکده ثابت
قدم اولدیلر پس مقتضای فعل کفار اولدرکه انسای ذکر حق ایله آخرتده عذاب
الیمه کرفتار اوله‌لر (انی جزیتهم الیوم بما صبروا) تحقیقا بن اول عبادمه یوم
قیامتده انواع نعم ایله جزا ویردم سزك استهزا وایذا کزه صبر ایتدیکلری سبب
ایله (انهم هم الفائزون) تحقیقا اول عبادم انلردرکه اصناف نعمته فائزلر وانواع رحمته
واصل وحائزلردر وفی تفسیر کشف الاسرار وقوله (حتی انسوکم ذکری) ای الکلام
الذی هو ذکر وقرآن مبین وذلك انهم کانوا اذا قالوا لهم کلام الله وذکروهم به
یستهزؤن بهم ویضحکون منهم وربما آل الامر الی اعظم من ذلك فسکتوا
فکان سکوت العلماء والصالحین هو المصیبة الکبری الموجبة لهم انهم ینسون
الذکر فکأن العلماء قد انسوهم واذا عاد المذکر منسیا فقد احاط البلاء پس
علماء بالله ونصحاء لله (ربنا امنا فاغفرلنا وارحمنا وانت خیر الراحمین) دیوب اهل
طلبدن وارباب قلوبدن سائرین الی الله اولنلر دخی مع الله بطریق المعامله
حقه نیاز ومناجات ایدرلر واظهار آلاء ونعماسیله حقك مدح وثناسن قیلورلر
منکرین واهل دنیا ایسه انلری سخریه ایدوب نفسلرینی رجال اللهك سیوف

هم علیه سنه اوررلر حق اولیاء اصفیا همتلریله مستهزیلره ذکر حقی فراموش
ایتدیروب مرتبهٔ ولایتدن رد ایدرلر منکرین ایسه نه عذابه کرفتار اولدقلرندن
بیخبر اولوب مردان خدایه کوللر برا قابلری مرده وافسرده در اکا بنا که
کثرت ضحك قلبی اولدورر پس شول کیسه نك که قلبی مرده اولمیه اولیایه کولمز
و مردان خدایی سخریه واستهزا قیلاز و حق جل وعلا صبرلری برکاتنده اولیاسنی
مقام وحدت وذات احدیتنه وصول ایله دلشاد ایدوب فوز و فلاح ویرر
پس بو آیت کریمه ده بر لطیفهٔ خفیه واردر که اصحاب سعادت وارباب محبت
الله ایله اولان معاملات خالصه وصالحه لرنده حقدن نه وجهله انتفاع ایدرلر
ایسه منکرینك استهزا وتمسخرلرینه صبر ایتمکله دخی عندالله اجر جزیل ایله
نائل اولورلر کذلك اهل شقاوت دخی نفسلریله اولان معاملات فاسده لریله
نه وجهله خاسرین اولورلر ایسه اولیایه وعاشقلره اولان انکار واستهزالریله
دخی زیاده خسران وخذلانده معذب قالورلر ایمدی حضرت مولانا بیوررلر که
اولیا واصفیا وعرفا واصدقا وعشاق بی سر وپایی تحقیر وسخریه ایدن جاهل
وغافل ومنکر و باطللر الحذر الحذر که انلرك غیرتی قلبکزدن نور ایمانی نزع وداهیهٔ
کفر وضلالده هلاك ایدر نتکیم محیی الدین العربی بیورر (من جلس مع الصوفیة
والعرفاء وخالفهم فی شیء مما یحققون به نزع الله الایمان عن قلبه) وصحیحنده
واردر که (من اهاز لی ولیا فقد بارزنی بالمحاربة) وقال علیه السلام (رب اغبر
اشعث اواقسم علی الله لابره) حاصل مرام وخلاصهٔ کلام عارفین وعاشقینه
من کل الوجوه سوء ظن وانکار وسخریه واستهزادن کمال مرتبه احتیاط واحتراز
لازمدر ﴿ شعر ﴾ زهی انسان کامل کیم وجودی ظل یزداندر * محمد نوری
حقیچون کیم انکار ایتسه شیطاندر * عجبی سوداسی ای منکر که حقدر عندنا
زلفی * سنك قاتکده کفر ایسه بنم قاعده ایماندر * بنمله مدعی کرچه قرار ایتدی
واندایچدی * ایناغم عهدنه نیچون وفاسز نامسلماندر * اوقودم علم تحقیق بر اقدم
جهل تقلیدی * جمالك وحدت شرحی قوتفسیر قرآندر * ایمدی ای نوردیدهٔ
پدر فتیلهٔ قلبده شعله ویرن نور ایمان چراغ ضیا بخش احمدی اولان اولیادن
ایقاد اولنمشدر * بیت * اولیادر خلقه ایمان اوکردن * یوخسه کافر بر جیدر
بیل بو بدن * بیت * اولیانك سری واردر دوجهاندن ایچری * سن صانرسن انی کیم
اندرو قاندریادری * ﴿ مثنوی ﴾ صاحب ده پادشاه جسمهاست * قرا وقصبات
وشهر و بلاد صاحبی اولانلر جسملر پادشاهیدر یعنی پادشاه مملکت آب وکلك

تصرف وحکومتی اجسام واشباحده جاریدر فاما قدرت حقی کورکیم ﴿ مثنوی ﴾
صاحب دل شاه دلهای شماست * صاحب دل اولان ولی کامل سزك قلوبکز
پادشاهیدر یعنی پادشاه اقلیم جان ودل اولان رجال اللهك حکمی ارواح وقلوبده
جاریدر ﴿ مغربی ﴾ بر دو عالم پادشاهی میکنم * کرچه از ایزد کدایی میکنم *
بندهٔ حقم خداوند جهان * بر جهان زو کدخدایی میکنم * لا تظن انی فقیر
مفلس * چون بکنجت رهنمایی میکنم * مغربیٔ مردهٔ افسرده را * روح
بخشی جان فزایی میکنم * پس کأن حقیقت انسانیه دن غافل اولان بر جاهل
سؤال ایدر که انسانك جثه سی صغیره بر ضعیف ایکن پادشاه دل وجان اولوب
ایکی عالمده نه وجهله حکم ایدر بو عجب دکلمیدر پس حضرت مولانا اول سؤال
مقدره جواب ایچون تمثیل ایدوب بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ فرع دید آمد
عمل بی هیچ شك * ای غافل تفکر وتعقل ایدوب کورکیم بلا شك ولا شبهه عمل
نظرك فرعی کلدی یعنی کرچه دیده دخی صورتا شیٔ صغیردر ولکن هر عملده
بصر اصل وعلت مستقله در کوزی کورمیان خود بر صنعته ونقش وکتابت
وبونك امثالی کاره وتشخیص الوان واعیانه قادر اولماز ایمدی دیده کار وعملده
علت مستقله اولدیسه ﴿ مثنوی ﴾ پس نباشد مردم الا مردمك * پس
فی الحقیقه انسان اولماز الا مردمك چشم اولور یعنی انسان دخی بدن واحد
حکمنده اولان ایکی جهانك مردمك چشمی منزله سنده اولوب دیده بدنده
وجمیع جوارحده تصرف ایتدیکی کبی انسان العین اولان مرد کامل دخی
جوارح واعضاسی مثابه سنده اولان ایکی عالمده حکم وتصرف ایدر نتکیم
بحر زخار حقایق شیخ محیی الدین عربی رضی الله عنه بیوررلر (فسمی هذا
الکون الجامع انسانا وخلیفة لانه للحق بمنزلة انسان العین من العین الذی به
یکون النظر وهو المعبر عنه بالبصر) وینه شیخ رضی الله عنه بلغة الغواص نام
کتابنده بیوررلر (فالعالم باسره انسان کبیر وروحه الانسان الکامل من نوع
الانسان الصغیر الذی هو رابطة الامداد والاستمداد فالانسان الکامل بمنزلة
انسان العین من العین ومن سواه بمنزلة العین ومنهم بمنزلة طبقات العین ومنهم
بمنزلة البیاض وطبقات السواد وبمنزلة الاجفان والاشفار والاهداب ولهذا
قلنا انه مرآة للعالم) ﴿ مغربی ﴾ ای چشم وچراغ وقرة العین * وی زبده
ومقتدای کونین * هم ذات وصفاترا تو مظهر * هم غیر تو عیان وهم عین *
یك نقطه میان عین وغینست * آنست میان هر دو مابین * تو نقطهٔ غین

محو کردان * تا غین همان زمان شود عین * هرچند که نیست غیر نقطه * در کسوت غین وصورت عین * این غین ز پیش عین بردار * پس بی شك وبی حجاب وبی رین * بکشای دوچشم تا ببینی * چون صاحب سر قاب قوسین * کنجی که طلسم اوست عالم * ذاتی که صفات اوست آدم * اعدی ای زبدهٔ کون وعمدهٔ کار ونور اعین وابصار * مثنوی * من تمام این نیارم کفت ازآن * منع می آید ز صاحب مرکزان * بن بونك تمامنی نطق ولسانه کتورمکه قادردکلم یعنی مردمك چشم وانسان العین مرتبه سنده اولان اولیاء کمل وعارفان مکملك حقیقت حالنی بوندن زیاده سویلمکه قدرتم بوقدر اکا بناء که (لو ظهرت الحقایق لبطلت الشرایع) دینلوب صاحب مرکز اولان انبیا ورسل علیهم السلامدن منع وارداوب ودخی (کلموا الناس علی قدر عقولهم لا علی عقولکم) دیو افهام ناسدن خارج کلام سویلمکدن نهی اولنمشزدر ومرتبهٔ حقیقتدن افشاء سره اذن ورضا کوسترلمامشدر اعدی (العارف تکفیه الاشارة) مرتبهٔ اولیایی بوقدر اشارت ایله اذعان وکندکدن غافل اولمیوب نه کار ایچون وجوده کتورلدیکك اذعان قیل * محمد شیرین مغربی * تو بی خلاصهٔ ارکان وانجم وافلاك * ولی چه سود که خودرا نمیکنی ادراك * تو مهر مشرق جانی بغرب جسم نهان * تو در کوهر جانی فتاده در دل خاك * تو یی که آینهٔ ذات پاك اللهی * ولی چه سود که هرکز نکردی آینه پاك * غرض تو یی ز وجود جهان همه ورنی * هلا یکون فی الکون کائن لولاك * همه جهان بتو شادند وخرم وخندان * تو از برای چه دایم نشستهٔ غمناك * همه جهان بتو مشغول وتو ز خود غافل * همه ز غفلت تو خائفند وتو بی باك * نجات تو بتو ست هلاك تو از تو * ولی تو باز ندانی نجات را ز هلاك * تو عین نور بسیطی وموج بحر محیط * چنان مکن که شوی ظلمت خس وخاشاك * اکرچه مغربی آیی ز کائنات آزاد * بیك قدم بتوانی شد از سمك بسماك * اعدی بنم کوزمك نوری * مثنوی * چون فراموشیٔ خلق و یادشان * چونکه خلقك فراموش ونسیانی ویاد وتذکری * مثنوی * با ویست واو رسد فریاد شان * اول خلیفهٔ حق وانسان العین اولان ولی کامل ایله بیله در یعنی انسا وتذکیر انلرك حکمنده در خلقك فریادنه اول ولی مرشد یتشور اعدی رجال اللهی حقه واسطه بیلوب انلردن استغاثه لازمدر وانلره غوث اطلاقی بو معنی ایچوندر * عمر بن الفارض * وان دعیت کنت المجیب وان اکن * منادی اجبت من دعانی

ولبت * وان نطقت کنت المناجی کذاك * وان قصصت حدیثا انما هی قصت * مثنوی * صد هزاران نیك و بد را آن بهی * اول بها وحسنله آراسته وحسن خلقله پیراسته اولان خلیفة الله صد هزاران نیك وبدی یعنی افکار حسنه وخواطر فاسده یی * مثنوی * می کند هر شب ز دلهاشان تهی * هر کیجه کوکللردن تهی ایلر * مثنوی * روز دلهارا ازآن پر می کند * وکوندوزین کوکللری اول نیك و بددن پر ایدر * مثنوی * آن صدفهارا پر ازدر می کند * اول قلوب صدفلرینی دردن پر ایدر معلوم اوله که بو بیت شریفده اولان می کند کلمه سنك فاعلی حق سبحانه وتعالی اوله بو ظاهردر یعنی خلق کیجه ایله خوابه واردقلرنده نوم شعور خلقی ربوده قیلوب حق تبارك وتعالی عبادنك قلوبندن افکار نیك وبد وفرق وتمییزی رفع ایدوب برشئه شعور قالمز وکوندز اولدقده هر بری نومدن یقظان اولوب کندولره کلدکلرنده نیك وبددن خالی اولان اصداف قلبلرینی افکار وعلوم درلرندن پر ایدر بونك مثلی بوندن اقدم مثنویٔ شریفده سبق ایدوب * هر شبی از دام تن ارواح را * می رهانی می کنی الواح را * می رهند ارواح هر شب زین قفس * فارغان نی حاکم ومحکوم کس * نی غم واندیشهٔ سود وزیان * نی خیال این فلان وآن فلان * ابیاتنده تفصیل اولنمشیدی وبو بیت شریفك سابقنه مناسبتی بودر که حضرت خداوندکارك مثنویٔ شریفده دأب منیفلری بویله در که اکثر محلده خلیفهٔ اکمل ومرشد مکملی ذکر ایدوب انك اوصاف علیه سن بیان ایدرکن خلیفه عین مستخلف اولدیغنه اشارة ذکر مستخلفدن مستخلفك ذکرینه انتقال بیوررلر واکا مناسب کلام سویلرلر ویاخود تصرفات خلیفة الله بموجب (وما رمیت اذ رمیت ولکن الله رمی) حقیقتده تصرف حق ودست ولی بموجب (یدالله فوق ایدیهم) وبر فحوای (کنت لسانه ویده ورجله) یدقدرت الهی اولمغله می کند کلمه سنك فاعلی خلیفهٔ اکمل اوله زیرا خلیفة الله اولان هر روز وشب اشیاده قدرت حقله تصرف ایدر کما قال الشیخ رضی الله عنه (یتجلی الحق لمرآة قلب الولی الکامل فینعکس الانوار من قلبه الی العالم فیکون العالم باقیا محفوظا بوصول ذلك الفیض الیها فلا یجسر احد من العالم علی فتح الخزائن الالهیة والتصرف فیها الا باذن هذا الکامل لانه هو صاحب الاسم الاعظم ولا یخرج من الباطن الی الظاهر معنی من المعانی الا بحکمه ولا یدخل من الظاهر فی الباطن شیء من الاشیاء الا بامره وان کان یجهله احیانا عند غلبة البشریة علیه

وایضا قال فی بلغة الغواص ان الخلافة هی الظهور بمراتب الوجوب
والامکان المعبر عنهما بالالوهة فی المرتبة الاولی والخلافة فی المرتبة الثانیة
وقال سهل الخلیفة الذی قامت به الدنیا هو افضل السبعة التی تقوم بهم الدنیا
واذا کانت الخلیفة غیر صالح فهو من الابدال واذا کانت صالحا عادلا فهو
القطب الذی یدور علیه الرحی) پس بو مقدما معلومك اولدیسه حضرت
مولانا بو ایکی بیت شریفله عند ارباب السلوك واقع اولان انبساط وانقباض
وکثرت ووحدت وجهل ومعرفت ولی کاملك دست ارادت وید همتنده
اولدیغنی اشعار ایدوب شب ایله سالکی غواشئ بشریه ستر ایتدیکنه وروز
ایله نور تجلی طلوع ایتدیکنه اشارت بیوررلر یعنی برسالکك قلبنه بعض
خواطر وساوس خطور ایدوب غواشئ بشریه روپوش محبت الهیه اولمغله
حق باطلدن فرق ایده میوب واثقال کثرت وخواب غفلتدن کوز اچامدیغی
پیر کامل ومرشد مکملك رضاسنه مخالف حرکت وبعض خصوصده کستاخلق
ایتدیکندندر وکیرو قلب سالکه انوار تجلئ الهی طلوع ایدوب ودرونی
نور صباحدن انور اولمغله انواع ابواب معارف ربانیه کشاده اولوب واصداف
قلبی درر بواهر حقایق وغرر جواهر دقایق ایله مالامال اولوب وحدتده
ومحبتده بولندیغی ولی کامله انقیاد کلی ایله انقیاد وفرماننه اطاعت ایتدیکندن
اولور وبو مراتب وحالاتی سیر وتماشا ایلیان سالك وعاشقلر خلیفة الله اولان ولی
اکملك قدرت وتصرفی تصرف حق اولدیغنی بلاشك ولاشبهه بیلور وریب وکماندن
خلاص اولور (باش تانونیز بیینی واحوال عاشقان را واقف شوی) * ایمدی
بنم جانم کرك آفاقی وکرك انفسی ﴿ مثنوی ﴾ آن همه اندیشهٔ پیشانها ❊
اول پیشین اولان یعنی روز روشنده سبق وتقدم ایلیان دوکلی اندیشه وافکاری
﴿ مثنوی ﴾ می شناسند از هدایت جانها ❊ جانلر هدایت حقدن اکارلر
بعض نسخه‌ده جانها یرینه خاء معجمه ایله خانها واقع اولمشدر بو تقدیرجه
معنای بیت پیشین اولان اندیشه وفکرلر بعد الیقظه خانه لرینی یعنی
صاحبلرینی اذعان ایدرلر یعنی عالمك علمی جاهله وجاهلك جهلی عالمه
وکسنه نك فکری آخره واره میوب ﴿ مثنوی ﴾ پیشه وفرهنگ تو آید بتو ❊
سنك صنعت وکمالك حالت یقظه‌ده سکا کلور تخلف ایتمز ﴿ مثنوی ﴾ تا در
اسباب بکشاید بتو ❊ حتی باب اسبابی سکا فتح ایلیه یعنی سنی اول صنعت
وکمال ایله انواع سبیلره دلالت ایدوب ابواب ارزاق صوری ومعنوی کشاده

ایدر عجب قدرت ربانیه‌در که خواب واستراحتده هرکسك کار وصنعتی لوح
ضمیرندن رفع اولوب حضرت حق وفیاض مطلق انلری خزاین غیبنده حفظ
ایدر وبیدار اولدقلرنده هرکسه کار وصنعتی اعطا ایدر کورمزمیسن
﴿ مثنوی ﴾ پیشهٔ زرکر باهنکر نشد ❊ زرکرك صنعتی آهنکره کیتمدی
﴿ مثنوی ﴾ خوی این خوش خو باآن منکر نشد ❊ بو حسن خلق صاحبنك
خلقی اول بدخلق اولان منکره کیتمدی حاصل کلام هرکسك اخلاق واوصافی
وکار وصنعتی غلط ایتمیوب اصحابنه عودت ایلدی * پس بر فحوای (النوم اخ
الموت) موت دخی شبیه نوم وبعد الموت واقع اولان بعث وحیات مشابه حالت
یقظه‌در ایمدی (الیوم تجزی کل نفس بما کسبت لاظلم الیوم) فحواسنجه
روز قیامتده دخی هیچ فرده ظلم اولمق احتمالی اولمیوب هرکس عملی ایله جزا
اولور ودخی (ولا تزر وازرة وزر اخری) موجبنجه کمسنه کمسنه نك کناهن
کوتورمیوب هرکس کندو کناهیله مسؤل ومعذب اولور * پس احوال آخرت
وحین موتی نوم ایله یقظه‌یه قیاس ایدوب اکا کوره کار ایشلیه‌سن وتبدیل صفات
وتهذیب اخلاقه وفکر حقه وقلبکدن رفع ماسوایه جد واهتمام قیله‌سن
زیرا ﴿ مثنوی ﴾ پیشها وخلقها هم چون جهیز ❊ کار وصنعتلر وخوی
وخلقلر جهاز کبی ﴿ مثنوی ﴾ سوی خصم آیند روز رستخیز ❊ یوم قیامتده
خصمی وصاحبلری جانبنه کلورلر ﴿ مثنوی ﴾ پیشها وخلقها از بعد خواب ❊
خواب موتدنصکره پیشه واندیشه وصفات واخلاق ﴿ مثنوی ﴾ واپس
آیدهم بخصم خود شتاب ❊ سرعت وشتاب ایله کیرو کندی خصمی وصاحبی
کیم ایسه اکا کلور وصاحبی ایله مخاصمه قیلور کما قال علیه السلام (یبعث الناس
علی ما توا علیه) ﴿ مثنوی ﴾ پیشها واندیشها در وقت صبح ❊ اندیشه وپیشه‌لر
وقت صبحده ﴿ مثنوی ﴾ هم بدانجا شد که بود آن حسن وقبح ❊ اول
محله کیتدیکه محل حسن وقبح ایدی یعنی اکر نیك واکر بد کندو صاحبنه
کیدوب تخلف ایتمز مثلا محاسن اعمال ایله قبایح افعال ﴿ مثنوی ﴾ چون
کبوترهای پیك از شهرها ❊ پیك اولان کبوترلر کبی شهرلردن ﴿ مثنوی ﴾
سوی شهر خویش آرد بهرها ❊ کندو شهری جانبنه خبرلر ونصیبلر کتورر
نتکیم بغداد وعراق سمتلرنده معتاد در امور مهمه‌دن بعض خصوصی تعجیلا
برشهره اعلام واخبار ایتمك مراد ایتسه‌لر اول کمسنه‌لر مقدما برقاچ کبوتری
اشندن آیروب مرسل خبر اوله‌جق کمسنه‌یه ویررلر اولدخی اول کبوترلری

مطلب موعظه لطيفه

كندو شهرينه كوتروب حفظ ايدر واقتضا ايتديكده لازم اولان احوالى
بركاغده يازوب اول كوكرجنك قنادى التنه باغليوب بران اولور اون بش
يكرمى كونلك يولدن برساعتده خبر كتورر كذلك اعمال انسانى دخى بونك
كبيدر كه انساندن صدور ايدن نيك واكر بد اعمال برزخده صورت بنداولوب
كأن اعمال من بورهنك شهرووطنى صاحب اعمالدر بعد اليقظه هركسه طيور
اعمالى وافكار وافعالى كلوب واصل اولور على الخصوص بودنيا كه خواب
مثابه سنده اولوب وقت صبحكه روزقيامتدر هركسه صور افعال ومكاتيب
اعمالى كلوب كيمنه جانب يمين وكيمنه جانب يسار وكيمنه دخى ظهرندن ويريلوب
(اقرأ كتابك كفى بنفسك اليوم عليك حسيبا) ديو خطاب اولنوب هركس
عملنه كوره (فريق فى الجنة وفريق فى السعير) اولورآه كيم دنياده برحرف بيلميان
انده كتابى حرفنى استاددن كورمش كبى اوقور كماروى عن قتاده رضى الله
عنه فى قوله (اقرأ كتابك قال سيقرأ يومئذ من لم يكن قارئا فى الدنيا) واخرج العقيلى
عن انس عن النبى صلى الله عليه وسلم قال (الكتب كلها تحت العرش فاذا كان
لموقف بعث الله ريحا فتطيرها بالايمان والشمائل اول خط فيها اقرأ كتابك
كفى بنفسك اليوم عليك حسيبا) آه روز قيامت بركوندركه هركس اهل عمليله
حشراولور كما قال الله تعالى (احشروا الذين ظلموا وازواجهم) وقال الله تعالى
(واذا النفوس زوجت) عن عمر بن الخطاب رضى الله عنه يقول (واذا النفوس
زوجت قال هما الرجلان يعملان العمل يدخلان به الجنة او النار) وعن
ابن عباس فى قوله (احشروا الذين ظلموا وازواجهم قال اشباههم)
واخرج ابو حاتم عن النعمان بن بشير قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
(واذا النفوس زوجت قال الضربا كل رجل مع قوم كانوا يعملون عمله وذلك بان الله
يقول وكنتم ازواجا ثلثة فاصحاب الميمنة ما اصحاب الميمنة واصحاب المشأمة ما
اصحاب المشأمة والسابقون السابقون) وقال الله تعالى (يوم ندعو كل
اناس بامامهم) قال ابن عباس اما هدى واما ضلالة آه اى واه ودريغا اى نفس
شوم عجبا بزدخى قنغى عملى ايشلدك ونه مقوله امامه اويدق آيا امام هدى وياخود
امام ضلالات ايله مى دعوت اولنورز الهى سن هدايت وعنايت ايدوب عمل
عمل صالح ايشلمكه توفيق قيل وامام هدايه درون دلدن تابع قيل وبو دردمندى
انكله دعوت قيل اى برادر باجان برابر وروح مصور اميددر كه پردۀ غفلتى
ديدۀ بصيرتدن رفع ايدوب عاقبت كاره نظر ايدوز موت خود مقرردر

وهر كس بكا موت بوقدر ديمكه قادر دكلدر وموت يوقدر دخى ديسه شيراجل
الك يقاسن پنجه سنه الحق محققدر ايمدى مرد عاقل اولدركه بودنيانك فناسن
وحلالى حساب وحرامى عذاب اولديغن ملاحظه قيلوب افكار فاسده
واعمال قبيحه وطول املدن فراغت قيلوب محاسن افعال وميامن اعماله جد
واهتمام ايليه وبرامام هدى ومرشد ومقتدايه اقتدا ايدوب موجب عذاب
اولان اخلاق رديه سندن خلاص اولوب تهذيب اخلاق ايليه وحالت موتى
وقبره واره جق كونى متصلا خاطردن كيدرميه (قيل رأيت فى كتاب اللطايف
يقول فيه جاء رجل الى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم فقال يارسول الله
من ازهد الناس قال عليه السلام (من لم ينس القبر والبلى وترك فضل زينة
الدنيا وآثر ما يبقى على ما يفنى ولم يعد غدا من ايامه وعد نفسه من اهل
القبور) وابو الفضل محمد بن نعيم ابى اسحاقدن حكايت ايدركه بركون يزيد
الرقاشى (يا من الموت موعده والقبر منزله الا تبكون) ديوب شول حدّه وارنجه
اغلاديكه حتى كوزلرينك اوست قپاغى كثرت بكادن دلنوب برندن كيتدى *
وابن مسروقدن مرويدركه ام المؤمنين عايشه رضى الله عنها روايت بيورمشلركه
ايكى جهان كونشى خاتم النبيين وشفيع المذنبين صلى الله عليه وسلم بركون
بنم حجره مده اويورلردى پس احوال قيامتى خاطره ايتمكله بكا رقت كلوب
اغلادم تقاطر دموعم حضرت رسالت پناهك رخ كلكوننه دوشوب سعادتله
اويقودن اوياندى وبنم حالمى كوروب ياعايشه نيچون اغلرسن ديدى بن دخى
يارسول الله عليك صلوات الله روزقيامتى واول كونده واقع اوله جق احوال
وندامتى ذكر ايلدم عجبا يارسول الله اول يوم عظيمده اهليكى ذكر ايدرميسن
حال آنكه ياحبيب الله دنياده سن بزه بووجهله اشفق سن ديدم فقال رسول الله
صلى الله عليه وسلم (ياعائشه ثلثة مواضع لا يذكر احد احدا الا نفسه عند الميزان
حتى يعلم انه ايخف ام يثقل وعند الصحيفة ايأخذ صحيفته بيمينه ام بشماله وعند
الصراط حتى يجاوز عنه ياعائشه وعند الصراط الزالون والزالات كثيرة
قال ثم بعد قراءة الكتب العرض على الرحمن والحساب كما قال تعالى
(فسوف يحاسب حسابا يسيرا) يعنى حضرت فخر عالم عايشۀ صديقه رضى الله
عنهايه بيورديلركه ياعايشه اوچ موضعده هيچ احد هيچ احدى ذكر ايتمز الا نفسنى
ذكر ايدر يعنى نفسى نفسى ديوزارى قيلور بريسى ميزان قتنده كه حتى
ميزانى خفيف وياخود ثقيلمدر بلنجه وبريسى مكاتيب اعمال قتنده كه عجبا

صحیفه‌سی صاغندنمی ویاخود صولندنمی عیان اولنجه و بریسی عند الصراط که سلامت ایله کچنجه یاعایشه صراطده قنی چوق ایاقلر سورچر بیوردیلر * روایت اولنور که برکون امام علی کرم الله وجهه یه برکسنه کلوب یاامام بزه دنیایی وصف ایله وتطویل ایلمه زیرا بن حفظ ایده‌مم دیو بونصیحتی التماس ایلدکده بیوردیلر که (اعلم ان الدنیا حلالها حساب وحرامها عذاب تحاسب یوم القیمة فی کل شیء مرتین مرة من ای شیء اکتسبت ومرة بما انفقت) وقال الله تعالى (یوم نحشر المتقین الى الرحمن وفدا ونسوق المجرمین الى جهنم وردا) حکایت اولنور که برکون بوآیت کریمه یحیای معاذ قدس سره‌نك مجلس شریفلرنده قراءت اولندقده بیوردیلر که (یاایها الناس مهلا مهلا غدا تحشرون الى الموقف حشرا وتوقفون بین یدی الرحمن فردا فردا وتسألون عما فعلتم حرفا حرفا ویقرب الاولیاء الى الرحمن وفدا وفدا ویرد العاصون الى عذاب الله وردا وردا وکل هذا اذا دکت الارض دکا دکا وجاء ربك والملك صفا صفا وجیء یومئذ بجهنم ویلا ویلا اخوانی الویل لکم من یوم مقداره خمسین الف سنة یوم الراجفة ویوم الآزفة ویوم الندامة ویوم الحسرة ویوم المناقشة ویوم المحاسبة ویوم المسئلة ویوم الموازنة ویوم الزلزلة ویوم الصیحة ویوم النشور ویوم الثبور ویوم ینظر المرء ما قدمت یداه ویوم التغابن ویوم یصدر الناس اشتاتا ویوم تبیض وجوه وتسود وجوه ویوم لایغنی عنهم کیدهم شیئا ولاهم ینصرون ویوم لایغنی والد عن ولده ولامولود هو جاز عن والده شیئا ویوم کان شره مستطیرا ویوم لاینفع الظالمین معذرتهم ویوم لاینفع مال ولابنون ویوم تأتی کل نفس تجادل عن نفسها ویوم تذهل کل مرضعة عما ارضعت ویوم تبدل الارض غیر الارض والسموات وبرزوا لله الواحد القهار ویوم القارعة ویوم یکون الناس کالفراش المبثوث وتکون الجبال کالعهن المنفوش ویوم الصاخة ویوم الطامة ویوم یأتی لاتکلم نفس الا باذنه اهل الجنة فی الجنة یتلذذون واهل النار فی النار یعذبون فلیت شعری من ای الفریقین انا) ایواه ودریغاه یحیای معاذ فلیت شعری دیجك بزم کبی عاجزلرك حالی نیجه اوله‌جق در الهی عاصیلره عذاب ایتمك عدل ایسه عفو ایتمك دخی عهد کدر الهی مجرملره عقاب حق ایسه باغشلامق دخی وعد کدر الهی هر حالده ناظرسن سکا نه دیم ملکا معبودا بوکمتر وضعیف بیلسون که بیك محبتك کل دیرسه کبریای عزتك رد ایدر جمالك تجلیسی جذب ایدرسه جلالك سطوتی

قهر ایدر سیدی ومولای من طلبنی وجدنی بشارتی اکرچه قلب غمکینی فرحناك وکرم ایدر ولکن الکبریاء ردائی سهامی کبر برطرفدن مجروح قیلور وهو معکم اینما کنتم مژده‌سی دخی کرچه روح آرتورر ولکن فتعالى الله الملك الحق هیبتی بدندن جان قوپاررر اکرچه کیم وعدك آیات خندان ایدر فاما تهدید وعیدك بنی فی الحال دم بسته وحیران قیلور حبیبا وصالك جذبه‌سنك شیوه‌لری فرحان ایتدکجه نسیم هجرك شوریده‌لکاری سرکردان ایدر ملکا معبودا عفو وکرمك خصوصنده بقارسم بلا وقهرك علامانی نیجه ایده‌یم واکر رحم ومغفرتك نصوصنی کوررسم بطش وغضبك آیاتنی نیلیه‌یم الهی وسیدی نه دیمکه طاقتلر بونده طاق ودل ارباب دعوی پرنفاق وجان اصحاب معنی پراشتیاق در الهی وادیء شریعتده هادیء طریقتی مهتراب ودریای حقیقتده نسیم عنایتی رهبرایت الهی لطفك خزینه‌سی بی پایان کرمك دریاسی بیکران سحاب جودك قائم ریاح فیضك دائم رحمتك شامل قدرتك آثاری کامل دریای جودکده دوعالمك قطره ومهرك هواسنده ایکی جهان برذره در لطفك علت ایستمز قهرك سبب کرکمز برلطیف سن که لطفك لاتقنطوا دیر ایسه جمله منازل نعم فراوان ایله مالامال اولورش ویله که رحمتك نسیمی ایره خاك کلزار پاك اولور ❁ نظم ❁ یاالهی سن بزه احسان قیل * بولك دمنده ایشمز آسان قیل * قوللرك ایچنده بربیچاره‌یم * نفسه اویوب روز شب آواره‌یم * عاقبت خیرك مقدر قیل بزه * هر عسیری سن میسر قیل بزه * سندن آرتق کیمسه مز یوق یاالله * سن کرمدن لطفله قلغل نکاه * عون سندن لطف سندن دائما * قول سندر صقلغل سن ای خدا *

❁ شنیدن آن طوطی حرکت آن طوطیان ❁
❁ ومردن آن طوطی درقفص ونوحهٔ خواجه بروی ❁

اول طوطی بازرکاندن اول طوطیلرك حرکتنی ایشتمسی وقفصده اول طوطی دخی مرد اولمسی وخواجه بازرکان اول طوطینك اوزرینه نوحه وماتم قیلمسی بیاننده در * پس حضرت مولانا اول طوطی حکایه‌سنه شروع ایدوب بیوررلر که ❁ مثنوی ❁ چون شنید آن مرغ کان طوطی چه کرد ❁ چونکه بازرکانك طوطیسی اولان اول مرغ ایشتدی که هندوستانده اولان اول طوطی نه ایشلدی ❁ مثنوی ❁ هم بلرزید اوفتاد وکشت سرد ❁ همان بوطوطی دخی دتردی ودوشدی ومیت کبی بدنی صوغوق اولدی ❁ مثنوی ❁ خواجه چون

دیدش فتاده همچنین ❊ چونکه خواجه طوطیسنی بونك كبی دوشمش كوردی
❊ مثنوی ❊ برجهید وزد كله رابرزمین ❊ اندن سوداكرهای دیوب
صچرادی وكلاهنی زمینه اوردی ❊ مثنوی ❊ چون بدین رنك و بدین
حالش بدید ❊ چونكه خواجهٔ تاجر طوطی یی بورنك و بوحالده كوردی
❊ مثنوی ❊ خواجه برجست وكریبان را درید ❊ خواجه یرندن یوقارو
صچرادی واضطرابندن یقه سن چاك ایتدی ❊ مثنوی ❊ كفت ای طوطیٔ
خوب وخوش حنین ❊ ودیدیكه ای خوب وخوش حنین اولان طوطی ❊ مثنوی ❊
این چه بودت این چرا كشتی چنین ❊ بوسكا نه اولدی ونیچون بویله اولدك
❊ مثنوی ❊ ای دریغا مرغ خوش آوازمن ❊ ای دریغ اولسون بنم خوش آوازلو
مرغم ❊ مثنوی ❊ ای دریغا همدم وهمرازمن ❊ ای دریغا بنم همدم وهمرازم
❊ مثنوی ❊ ای دریغا مرغ خوش الحان من ❊ ای دریغا بنم مرغ خوش الحانم
❊ مثنوی ❊ راح روح وروضهٔ ریحان من ❊ بنم روحمك راحتی وشراب كبی
كیف وحالتی وبنم روضهٔ جنانمك ریحانی وریحان جانمك روضه سی دیوب مرد
تاجر انوع نوحه وناله ایلدی آه ای عاشق بیچاره ودرد یارایله یوره كی پاره پاره
مرد سوداكر طوطیٔ خوش پیام ایچون نوحه ایدوب اطالهٔ كلام ایتدیكندن
حاصل كلام ونتیجهٔ مرام بودر كه هر كسك قفص كالبد خاكیسنده بر طوطیٔ
شیرین كفتار افلاكی محبوسدر واول ببغای شكرخای بلند پروازك مقر ومأواسی قرب
جوار ربوبیت اولمغله پروبالن باز ایتدكده جو هوای لامكانه پرواز ایدوب
كوشهٔ كنكرهٔ عرشدن غیری مأواده قونماز وسدرة المنتهی شاخندن
غیریده آشیان طوتماز پس اول طوطیٔ لامكانی نظرعشاقده كاهی جلوه
ساز اولوب اسرار حقایق وكفتار دقایقدن نیچه شیرین ادای معجز نمای
سحر آزمای اظهار ایدر وكاه قلب سالكده غواشیٔ بشریه دن بعض عوارض
واقع اولوب غبار كثرتدن مرآت مجلایه كدر كلمكله چشم جنان عاشقدن محتجب
اولوب كون غیبه كیدر عاشق بیچاره دخی انك فراقنه طاقت كتورمیوب
ادای شیرین طوطیٔ جانی استماع ایتمك ایچون دائما درد ونیاز وسوز وكدازن
آرتیروب ناله وآه ایله جكرین دلر زیرا باغ و بوستان نوحهٔ ابرسیاه و باد
نسیمك سحری ایلدیكی آهدن نضارت پذیر اولدیغی كبی كلزار محبت دخی آب
دیدهٔ عاشق وآه سینهٔ صادقدن طراوت بولور نتكیم محمد شیرین مغربی
بومقامدن خبر ویروب بیورر ❊ شعر ❊ لقد كان لی قلب وقد غاب عن

صدری ❊ الی این لم اعرف ولا رسمه ادری ❊ اهل سار فی لیل من العشق ساریا ❊
الی حضرت المذكور من عالم الذكر ❊ الالیت شعری هل الاقیه مرة ❊ وهل اقض
فی لقیاه مافات من عمری ❊ الا من رأی قلبا فریدا من الكون ❊ الا من رأی قلبا
وحیدا مدی الدهر ❊ الا من رأی قلبا مصفی مطهرا ❊ من الشك والانكار والشرك
والكفر ❊ الا من رأی قلبا عن الوهم خالیا ❊ الا من رأی قلبا رقی عن
الفكر ❊ الا من رأی قلبا یدور علی اللب ❊ الا من رأی قلبا یفر عن القشر ❊ الا من
رأی ببغاء خضراء حلة ❊ زمان الصفا غابت من الایك والوكر ❊ وقلت له یامن لك
الكون طایع ❊ تحجبت عن عینی وقدمت من هجری ❊ فقال انبساطا عنك
ماكنت نازحا ❊ ولكننی عودا الی البطن من ظهری ❊ پس عاشق بی سر وسامانك
اشك چشم خون فشانیله باغ جنان وروضهٔ جانی اطافت بولمغله اول
طوطیٔ جان نهان دیدهٔ جنانه رخ نما اولوب انواع دلنوازلقلر ایدر عاشق
بیچاره دخی ❊ بیت ❊ مرغ دلم باز پریدن كرفت ❊ طوطیٔ جان قند مز بدن
كرفت ❊ دیوب رقص سماعه باشلر اكرچه كیم كروبیان ملأ اعلا وروحانیان
عالم بالا ببغای جان وعندلیب جنانك قفس تن ومحبس آب وكل بدنده قید وكرفتار
وشكرستان ازلی وبوستان لم یزلیدن مهجور وزار اولدیغن كوروب ❊ بیت ❊
آه كان طوطیٔ جان بی شكرستان چه كند ❊ آه كان بلبل دل بی كل وبستان چه
كند ❊ دیوانواع شفقت وحسرت ایله استغفار ایدرلر اما هدایت بی غایت احدی
وعنایت بی نهایت صمدیدن كلستان بدنده كلستان بدیدار و شورستان تنده
شكرستان نمودار اولوب اول ببغای شكرخای جان مقام قرب احدیتده
آشیان قیلور ❊ ایمدی اولیاء اصفیا وعشاق واصدقا بونك امثالی حالات مشاهده
ایتدكده انلرك همدم وانیسی كاه وبی كاه نوحه وزاری وسوز وكداز اولور وكاهی
محرم وجلیسلری شكر وآزادی وفرح وشادی اولور پس ❊ م ❊ بهتر آن باشد كه وصف
دلبران ❊ كفته باشد در حدیث دیكران ❊ ونتیجه حضرت مولانا قدس سره الاسنی
مرد تاجرك طوطی یه اولان نوحه وزاریسی منا سبتیله كند بلرك بعض حالات
سنیه سی بیاننه شروع ایدوب بیوررلركه ❊ مثنوی ❊ كر سلیمان را چنین
مرغی بدی ❊ اكر سلیمان نبی علیه السلامك بونك كبی بر مرغ خوش الحانی
اوایدی ❊ مثنوی ❊ كی خود او مشغول آن مرغان شدی ❊ سلیمان
علیه السلامك خود بویله مرغی وار ایكن خارجده اولان طیور آفاقی یه نیچه
مشغول اولوردی یعنی مشغول اولمازدی ❊ بو بیت شریفده بین الشراح خبلی

مطلب لطيفه دربيان كامل ومكمل وكامل غير مكمل

قيل وقال اولمشدر لكن سر مولانا قدس سره الاسنيدن توجه تام ايله استمداد اولندقده معناى بيتده ايكى وجه رونما اولدى * وجه اول بودر كه اكر عشاق الهى ظهور تجلى احدى الذات ايله مستغرق فى الوحده اولدقده نيجه زمان صحو وكليوب حالت استغراقلرنده اولان وحدتلرينه مرتبهٔ صحوده اولان كثرتلرى مانع وحجاب اولديغى كبى سليمان عليه السلامك دخى حين حكومتده وحالت دعوتده اولان صورت كثرت وحدتنه مانع اولايدى سليمان عليه السلام وحوش وطيور سائره ودعوت وحكومت ايله نيجه‌ن مشغول اولوردى يعنى اولمزدى كذلك سليمان زمان مثابه‌سنده ووراثت ولايت عامهٔ مطلقهٔ محمديه مرتبه‌سنده اولان قطب عالم ومرشد اعظمك سائر سالكلر كبى وحدتلرينى كثرت ستر ايدبدى طالبلرك احواليله نيجه‌ن تقيد ايدرلردى لكن حق جل وعلا انبياء عظام ومظهر مشرب محمدى اولان ولى اكمله اسم واسع ايله تجلى ايدوب برموجب (الم نشرح لك صدرك) صورت كثرت وحدتلرينه حجاب اولماز پس انلرك قتنده كثرت ووحدت متساوى اولمغله انبياء عظام عباد اللهى عامهٔ دعوت واولياء كرام خاصهٔ طالب صادقلرى تربيت ايدرلر وطالبلرك تربيتلرى انلرى حقدن بر آن مشغول قيلماز وحضرت مولانا بو بيت شريفده سليمان عليه السلامى تخصيص بالذكر ايتديكى مرغ مناسبتى ايله‌در * ووجه ثانى بودر كه بوندن اقدم مرتبهٔ ولايت ايله نبوتده اولان تحقيقات بيان اولنديغى اوزره هر بر نبينك كندو ولايتى كندوده اولان مرتبهٔ نبوتندن افضلدر نه آنكه ولى نبى‌دن افضل اوله ايمدى سليمان عليه السلام وحوش وطيور ايله مكالمه ودعوت خلقه اشتغال اوزره ايكن نور خورشيد تجلئ احدى الذات آسمان چارم حقيقتدن طلوع ايدوب اراضئ مقدسهٔ ولايتنى منور ايتمكله سر قضا وقدر آشكاره اولوب برموجب (لى مع الله وقت لا يسعنى فيه ملك مقرب ولا نبى مرسل) نبينك نور ولايتى نور نبوتنه غلبه ايدوب بزده واقع اولان حالت كبى بمغاى روح قدسى وهماى جنان انسى جو هواى لامكانه طيران ايديدى اول حينده وحوش وطيوره شعور وتكلمدن ونا اهل اولانلرى طريق هدايته دعوتدن قالوردى زيرا دعوت انبياءيه فتور كلمامك ايچون حق تبارك وتعالى حين دعوتده انبياسنى سر قضا وقدردن محتجب ايدراكا بناء كه انبيانك دعوتى عامه‌در مع هذا حق جل وعلا انبياء عظام عليهم السلامه سر قضا وقدرى كشف ايدوب قبل الدعوة اهل هدايت ايله نا اهل هدايت اولانى بيلورلر * پس اكر

سر قضا وقدر حين دعوتده انبيادن محتجب اولسه دعوت عامه‌ده صواب كورمزلردى * پس حق تعالى حين دعوتده انبياسندن سر قضا وقدرى ستر ايدوب عموم اوزره دعوت ايله امر ايلدى * فلهذا انبياء عظام دخى هدايته اهل اولانلرى مشاهده ايتمك ايچون سر قضا وقدره مطلع اولمقلغى حقدن الحاح ايدرلر حتى مؤهل اولميانلرى دعوتدن صكره دعوته مبالغه ايتمكله بلا فائده تعب وزحمت چكميه‌لر ونيچون دعوتمز قبول ايتمديلر ديو متألم اولميه‌لر اما عجبدر كه سر قضا وقدر عالم قضا وقدر اولنلره راحت والم اعطا ايدر حال آنكه راحت والم نقيضيندر * يعنى سر قضا وقدر انبياء عظامه منكشف اولدقده مؤمن وكافر وموحد ومشرك كيملردر وايمانه مستعد اولان ايله اولميانلر كيملردر معلوم ايدنمشيكن دعوت عامه ايله امر اولندقلرى ثقل عظيم اولوب لكن حين دعوتده قضا وقدردن محجب اولمغله الده ايكن راحت اولور ودعوته قيام كوسترر پس دعوتى قبول ايتميان معاندلر ايچون دخى متألم ايكن بعد الدعوه سر قضا وقدر منكشف اولديغى كبى قبول ايتمانلرده استعداد ازلى اولمديغن مشاهده ايدوب راحت اولور ودخى (وما علينا الا البلاغ المبين) ديو جواب ويرر تنكيم بحر زخار حقايق شيخ محيى الدين عربى فص عزيريه‌ده سر قضا وقدر اعطاء نقيضين ايتديكن بيان ايتمشدر قال قدس سره فسر القدر من اجل العلوم وما يفهمه الله الا لمن اختصه بالمعرفة التامة فالعلم به يعطى الراحة الكلية للعالم به و يعطى العذاب الاليم للعالم به ايضا فهو يعطى النقيضين وبه وصف الحق نفسه بالغضب والرضاء وبه تقابلت الاسماء الالهية * ايمدى اى مستمع قابل مقدمهٔ مزبوره ومعانئ مذكوره‌يى اذعان قيلدكسه بو بيت شريفده بعض متوهمين توهم ايدوب اكر خواجه‌دن مراد حضرت مولانا وياخود عشاقدن براخر ولى اولورسه على كلا التقديرين تفضيل ولى على النبى لازم كلور واكر خواجه‌دن مراد عامهٔ مؤمنين اولورسه سؤال كيرو مقرردر پس بو بيتك معناسى شرع شريفه تطبيق وعقل سليمه توفيق نه وجهله اولور دينلرك سؤاللرى بيهوده وعقللرى سلامتدن خاليدر وشراحك دخى بعضيسى دفع توهمات ايچون يازدقلرى توجيهات معنادن بعيد اولوب وافراط محبت عاشقه كرميت و برمكله ادبدن خروج لازم كلور ديو جنيد بغدادى قدس الله سره‌نك محبت درست اولدقده شرع ادب ساقط اولور بيوردقلرين بو محلده اجرا مناسب اولماز بلكه حضرت مولانا قدس سره سليمان ايله كندولرين مراد بيوروب ووراثت

کمالیهٔ محمدیه‌ده اولدقلرینی اشعار ایدوب سیر وسطده اولان سالکلره واحیانا
وحدتلرینه کثرت طاری اولان عاشقلره بیوردیلر که ای عاشقان ای صادقان
اکر سزك طوطیٔ جانکز کبی بزم دخی مرغ سرمز بعض عوارض ایله دیدهٔ
جاندن محتجب اولایدی و وحدتمزه کثرت حجاب اولوب بزم شهودمزده کثرت
ایله وحدت مساوی اولمیدی شول سالك راه اولان صادقلرك طوطیان
دللریکه فضای محبت وجو هوای وحدتده جولان ایتمکه طالبلردر انلری حبس
قفص تن ودار مضیق بدندن خلاص ایتمك تربیه‌سیله نیجه تقیید ایدردك یعنی
تقیید ایده‌میوب سزك کبی هنوز کاه ترقی وکاه تنزلده اولوردق مرتبهٔ مزبوره‌ده
اولان سالکلره ایسه ارشاد صحیح اولماز وانلرك ارشاد ایتدیکی فلاح بولماز
معناسنی متضمندر فافهم جدا زیرا مرد کامل ومرشد مکملدن غیری اولان
عاشقلر حالت استغراق وذات احدیتده مستهلك اولوب جذبات رحمانیه
ایله بی‌سروپا اولدقلری نظر پیر کاملدن بخش وعطا اولنمشدر وهنوز کندینك ملکی
اولمامشدر انکیچون اول طوطیٔ جان کاه‌کون غیبه کیدر وکاه ظاهر اولور
* پس عاشق صادقلره بعض عوارض واقع اولوب کمال ذهوللرینه نقصان
کلوب تنزل واقع اولدقچه ناله وآه ایدوب دیرلر که ﴿ مثنوی ﴾ ای دریغا
مرغ کارزان یافتم * ای دریغا اول مرغی که مجانا واوجوز بولدم یعنی بنم اکا
لیاقتم ایله دکل بلکه محض عطادن واصل اولمش ایدم ولکن کوکل بکلمکه
قادر اوله‌میوب وحفظ وحراستی نه وجهله اولورمش بیله‌میوب ﴿ مثنوی ﴾
زود روی از روی او بر تافتم * علی الفور انك یوزندن یوز چوردم دیوب حالت
تلونلرندن فریاد ایدرلر واکثر سالکلر حاللرندن آیریلوب تنزله دوشدکلرینه
باعث حفظ لسان ایتمیوب کشف اسرار ایتدکلریدر * فلهذا حضرت مولانا
زبانك زیانته متعلق اولان احوالك بیانته شروع ایدوب بیوردیلر که ﴿ مثنوی ﴾
ای زبان تو بس زیانی مر مرا * عشق سوداکرلری اولان سالکلر حیات
قلبلری اولان ببغای عشقك وطوطیٔ جانك تن قفسنده مرده مشابه‌سنده
قالدیغی کندینك حفظ لسان ایتمدیکندن اولدیغن بیلوب زبانته سرزنش
ایدوب دیرکه ای زبان سن بکا چوق زیانسن ﴿ مثنوی ﴾ چون تو بی کویا چه
کویم من ترا * چونکه کویاسن بن سکا نه دیه‌یم یعنی بکا زیان بندندر و بوقدر
مضراته سبب لسانم در کیمه کیمدن شکایت ایده‌یم حال آنکه طورمیوب بنه
سویلرسن ﴿ مثنوی ﴾ ای زبان هم آتش وهم خرمنی * ای زبان هم آتش وهم

خرمنسن یعنی کاه کلمات طیبه وعبارات لطیفه ایدوب انواع معارف وحسنات
خرمننی قالدیروب کوکل انبارینی معانی وحقایق ایله مالا مال ایدرسن وکاه
اولورکه کلمات نامشروعه وعبارات غیر مربوطه ایدوب خرمن طاعات
ومحاسنه آتش اوررسن واهل حقه سنك ملامت رمی ایتدیررسن ﴿ مثنوی ﴾
چند این آتش درین خرمن زنی * ای زبان بو آتشی بو خرمن طاعاته نیجه‌یه دك
اوررسن ﴿ مثنوی ﴾ در نهان جان از تو افغان میکند * ای زبان جان نهانده
سندن افغان ایلر ﴿ مثنوی ﴾ کرچه هرچه کوییش آن می کند * اکرچه
جانه هرنه سویلرسك جان آنی ایلر یعنی امر ونهیدن هرنه دیرسك جان اکا
مخالفت ایتمزسنده بو خاصه دخی واردر لکن جانك شکایتی دخی بنه سندندر
﴿ مثنوی ﴾ ای زبان هم کنج بی پایان تو بی * ای زبان هم کنج بی پایان سنسن
یعنی یکرمی طقوز واوتوز ایکی حروفده درج اولنان علوم وحقایق کنجنك کشف
اسرار بنه سن مفتاحسن وکنز بی غایه سن ﴿ عطار ﴾ زافظت ایجنین
آسایش روح * درون دل فتاد از عین مفتوح * ولکن ﴿ مثنوی ﴾ ای زبان
هم رنج بی درمان تو بی * ای زبان رنج بی درمان دخی بنه سنسن کما قال علی کرم
الله وجهه (سلامة الانسان فی حفظ اللسان) وقال (البلاء مؤکل بالنطق) فی الحقیقه
زبان صغیر الجرمدر لکن اثر جرحی اوکرلمق احتمالی یوقدر کما قیل * بیت * جراحات
السنان لها التیام * ولا یلتام ما جرح اللسان * بیت * اصحاب ذکر راهمه سود اززبان
خود * ایکن ز یار ما همکی اززبان ما * خواسنجه ای زبان پر زیان ﴿ مثنوی ﴾
هم صفیر وخدعهٔ مرغان تو بی * هم طیور ومرغانك صفیر وخدعه‌سی سنسن
یعنی دهان مقلدن مرغ جان طالبانی الدایجی وکلمات محققین سویلیجی
وخالی ذهنلری صید ایدیجی سنسن ﴿ مثنوی ﴾ هم انیس وحشت هجران
تو بی * مضاف تقدیری اوزره هم هجران ووحشت صاحبنك انیسی سنسن
یعنی مقام قرب جوار رحمانیدن غربت آباد ابدانه قید اولنان طوطیان جانك
هجر وفراقده انیسی سنسن زیرا مرغان ارواح کلمات قدسیهٔ انبیا واولیادن
متنبه اولوب وطن اصلیلرینه رجعت ومحبت الهیه ایله انسیت حاصل ایدرلر
پس ای زبان سنده بو ایکی صفت دخی موجودر ایمدی ﴿ مثنوی ﴾ چند
امانم می دهی ای بی امان * ای زبان بی امان بکا نیجه‌یه دکین امان ویره‌سن
یعنی عاقبت برکون امان ویرمیوب هلاکمه قصد ایدرسن زیرا ﴿ مثنوی ﴾
ای توزه کرده بکین من کمان * ای سن بنم کینمه کمانی کرشله مشسن یعنی سنان لسان

ایله کمان دهاندن رمی سهام کلام ایدوب بنی مجروح ایتمکه عزیمت ایلشسن
﴿مثنوی﴾ نك بپرانیدهٔ مرغ مرا ٭ ای زبان ایسته شمدی بنم مرغمی
اوچرمشسن یعنی بنم مرغ خوش الحانم ضایع اولمغهسن باعث اولدك
﴿مثنوی﴾ درچراگاه ستم کم کن چرا ٭ ظلم چراگاهنده وستم مرعاسنده
ازاوتله یعنی ظلم وستم سمتندن سوز سویله وحد شرعدن تجاوز قیلمه
﴿مثنوی﴾ یاجواب من بکو یاداد ده ٭ یا بکا جواب شافی ویرکه دفع
مضرتکه علاج نه در و یاخود دادو یر وعدل ایدوب انصافه کل ﴿مثنوی﴾
یامرا از اسباب شادی یادده ٭ و یاخود بکا شادلغه متعلق اولان اسبابدن
یاد و یر یعنی اسباب مسرت وظهور محبتی ذکر ایله که فرحناك اولوب
کلزار محبتك بلبل هزاری اولهلم وذوق درونی بولهلم ﴿مثنوی﴾ ای دریغا
صبح ظلمت سوزمن ٭ ای دریغابنم صبح ظلمت سوزم ﴿مثنوی﴾ ای
دریغا نور صبح افروزمن ٭ ای دریغ اولسون بنم صبحه ضیاویریجی نورم
یعنی بطریق الاستعاره طوطیسنی صبح ظلمت سوز ونور صبح افروزه تمثیل ایدوب
بومحلده طوطیدن مراد نور جذبهٔ رحمانیه وضیای محبت سبحانیه در پس
عاشق کثرت بشریتدن فریاد و پرتو انوار جذبات رحمانیهنك سراپردهٔ غیبده
اولدیغنه آه وناله ایله دادوداد دیوب ای ظلمت جهل وغفلت و کدورت بشریهیی
احراق ومحو وازاله ایلیان ضیای صبح جذبه ومحبت وصبح محبت افروز اولان
نور تجلیٔ احدیت وحالت استغراق فی الوحدة حیفا ودریغ بکا اولسونکه
سندن محجوب قالدم و کدورات نفسانیه وغواشیٔ بشریه ایله آلودهٔ کثرت
اولدم قندهسن ﴿مثنوی﴾ ای دریغا مرغ خوش پروازمن ٭ حیفا ودریغ
ای بنم مرغ روح خوش پروازم ﴿مثنوی﴾ زانتها پریده تاآغازمن ٭
انتهادن تابنم آغازمه پرواز ایدیجی طوطیٔ جانم یعنی انتهاکه حضیض بشریتدر
ابتداسی اولان مرتبهٔ احدیته ارتقا ایدیجی روح روان و بغای جانم دیمکدر
زیرا روح انسانی عندالله واعیان ثابتهده اولان مرتبهٔ وحدت که مبدأ در
اندن نزول ایدوب عالم شهادته کلدکده آخر مراتب اولان مرتبهٔ انسانه کلدیکی
نهایت تنزل اولوب کثرت ایله مقید اولدیغنه دخی مبدأ اعتبار ایدرلر و کثرتدن
مرتبهٔ وحدته سفر ایتمکه معاد دیرلر ٭ پس بعکسه هم مبدأ معادو هم معاد مبدأ
اولور پس بو بیتده اولان انتهادن مراد بشریتدر که روح انسانی سیر الی الله
ایدوب مبدئی اولان عالم بالای وحدته جولان ایدر دیمکدر بوندن اقدم دخی

بعض محلده سر بدو وایجاد و بیان مبدأ ومعاد تفصیل اولنوب خصوصا
مثنوی شریفك اولنده ٭ هر کسی کو دور ماند از اصل خویش ٭ بازجوید
روزکار وصل خویش ٭ بیتنده ودخی عاشق کنیزك اولان شاه حکایهسنده
٭ عاشقی کرزین سروکرزآن سرست ٭ عاقبت ما را بدان سور هبرست ٭ بیتنك
شرحلرنده تحقیق اولنمشیدی لکن بو محلده دخی تفنن فی العباره طریقی اوزره
بطریق الاجمال برمقدار کشف و بیان لازم کلمکله طالب صادق وسالك عاشقلرك
ضمیرمهر تنویرلرینه خفی اولمیه که موجوداتدن هر موجود تربیهٔ وجود ایچون
وضع اولنان سلسلهٔ طریقتدن انواع عوالم مختلفه عبور ایدوب بو عالم شهادت
ومرتبهٔ بشریته کلدکلری دست طلب دامن جانه تشبث ایدوب وتشنهٔ آب
زلال وصال اولان جان غریب متوجه قرب حضرت کبریا وجلال
اولماغیچون ندر ایمدی اکرچه کیم اعیان کونیه به کشور عالم وجوب ومعادن
سراچهٔ عالم امکان وصورت وحجرهٔ دنیای پرمشقته کلدکلری جهتدن مسافر
دیرلر فاما عند ارباب الکشف والشهود مسافر اکا دیرلر که ادهم تازیٔ
سیر ومطیهٔ بادپای سلوکه سوار اولوب حضیض درکات عالم امکان
وطبیعتدن اوج وذروهٔ عالم وجوب ووحدته ترقی وصعود ایلیه اما استصعاد دخی
عند ارباب الاستدلال معتبر اولان خطوات فکر واقدام نظر ایله اولمیوب بلکه
سیر کشفی وطیر شهودی طریقی اوزره اوله ٭ پس سیر دخی بعد النزول
فی مرتبة البشریه اوچ نوعه منقسم اولوب سیر الی الله وسیر بالله ومع الله وسیر
فی الله در و بوسیر سیر اولك عکسیدر یعنی موجودات سیر عن الله ایلدکده
نهایت مواطن نزول وسیر الی الله ایچون بدایت ومنزل اول اولان مرتبهٔ انسانیتده
آشیان طوتمشلردر که سیر من بور عموم خلقه واقع اولمشدر ٭ پس بونك بدایتی
انك نهایتی وانك نهایتی بونك بدایتی اولمش اولور ایمدی مجذوب سالك راه
حقیقت اولان بعد الارتقاء الی القصوی متصف بالبقا اولوب ومرتبهٔ تنزل
ایدوب حق جمیع مراتبده مشاهده ایلدکده جمیع مراتبی حقله سیر ایدر و بوندن
صکره سیر مع الله نه معنادر بیلور وعین الیقین کورر وچونکه حقی حقله ووحدتی
کثرت ایله مشاهده ایلیه کثرتی عین وحدت ووحدتی عین کثرت اولوب نه کثرت
ساتر وحدت ونه وحدت قادح کثرت ونه حق مانع خلق ونه خلق ساتر حق
اولور و بو کا سیر فی الله دینلور وسیر فی اللهده غایت ونهایت اولمز اکا بناء که تنوعات
تجلیات الهیه وتطورات شؤنات ربانیهیه حد ونهایت یوقدر ٭ پس سیر اول

مطلب
در بیان مسافران
راه طریقت

شجره وسیر ثانی ثمره ونتیجه‌سی کلمهٔ توحید اولور یعنی بطریق لف ونشر لا اله
الا الله دیمك اولور ونتیجهٔ سیر ثالث اللهـدن غیری اولمز حاصل کلام چونکه
سالك صفات بشریه وسمات امکانیهٔ متناهیه‌سندن صافی وکندو کندوده
غیر متناهی اوله وجذبات حقـدن بر جذبه ایله موجب اثنینیت اولان هستیٔ
موهوم مجازیسندن خلاص وواصل هستیٔ حق اوله خصائص نشاٰتك
شؤناتی حسبیله لایتناهی اولور مثلا کلشن زارده هستیٔ حق آتشه وهستیٔ
مجازی دخانه نسبت اولنوب شیخ محمود شبستری بیوررلر که ﴿ کلشن ﴾
مسافر آن بود کو بکذرد زود * زخود صافی شود چون آتش از دود * بعکس
سیراول در منازل * رود تا کردد او انسان کامل * دهد یکباره هستی را بتاراج
* در آید از پی احمد بمعراج * رسد چون نقطهٔ آخر باول * در آنجا نه ملك کنجد
نه مرسل * ایمدی سیر اول اولدر که سالك مراتب استکمالده کامل اولور
وسیر ثانی اولدر که سالك کامل ومکمل اولور وسیر ثالث اولدر که اول منزلده
بو انسان عارف محقق اولور * پس عرفان نهایت مرتبهٔ کمال انسانی ایدیکی
مقرر اولدی ﴿ مغربی ﴾ ای مهر تو مهر خاتم جان * وی زندکی از تو در دم جان
* بی تو نفسی نمی توان زد * ای همدم جسم وهمدم جان * ای صورت ومعنیٔ
دو عالم * وی احمد روح وآدم جان * دلشاد بروی توچنانست * کور انبود
دمی غم جان * بکرفت ولایت سویدا * سلطان سواد اعظم جان * ناکه سفری
فتاد مارا * از عالم تن بعالم جان * پیدا شد از آن سپس جهانی * بیرون زجهان
خرم جان * کنجی که طلسم اوست عالم * ذاتی که صفات اوست آدم * ایمدی
ای عاشق جمال ربانی وسالك طریق سبحانی اکرچه هر کس کوکلنی برشیئه بند
ایدوب هر بری بر محبوبك عاشقی وبر مقصودك طالبی اولوب سیر وحرکتده
وسعی وکوششده‌درلر ولکن * ع * همه ز آغاز سوی آخر آید * مصداقنجه
حرکت وسفرلری ابتدادن انتهایه واصلدن فرعه ووحدتدن کثرته وحقدن
خلقه اولوب * ع * من از آخر بیایم سوی آغاز * وفقنجه انتهادن ابتدایه
وکثرتدن وحدته وفرعدن اصله سفر ایتمزلر وکتدکجه حقدن بعید ومقصد
اصلیدن محروم قالورلر پس مادامکه مرد طالب انتهادن ابتدایه ووطن اصلی
اولان جانب مولایه رجعت وروح روانی جو هوای لامکانه جولان وحرکت
ایتمیه طوطیٔ بال شکسته بال وضعیف الحال اولوب محبوس طوارق افلاکی
اولمقدن خلاص اولماز ورنج مدیددن صحبت بولمز اما عجب حالتدر که اکثر خلق

کمال جهل وغفلتلرندن عالم تندن عالم جانه ارتقا ایتمکه طالب وشهود وجه جمال
لایزال ایله دلشاد اولمزلر وابد الآباد راحت جان اله کتورمکه راغب اولمیوب
مزخرفات دنیای فانیه‌نك رنج وعذاب ومشقت بحسابنه طالب اولورلر * فلهذا
حضرت مولانا اول جاهل ونادانلرك حالندن خبر ویروب بیوررلر که مردان
خدا راحت ابدیه نه وجهله طالب وحقه عاشقلر ایسه کذلك ﴿ مثنوی ﴾
عاشق رنجست نادان تا ابد * نادان دخی الی الابد مشقت ورنج دنیویه وابتلاآت
جسمانیه‌نك عاشقیدر ومناصب وشهرتك دردسریدر واکر بوکا برهان وارمی
دیر ایسـك ﴿ مثنوی ﴾ خیز لا اقسم بخوان تا فی کبد * فاقی لا اقسم
سوره‌سنی فی کبد محلنه وارنجه قراءت ایدوب آیت مزبوره‌یی بوکا حجت بیل
وحضرت مولانا قدس سره قرائت ایله بیوردیغی سورهٔ بلدك ابتداسیدر که
قال الله تعالی (بسم الله الرحمن الرحیم لا اقسم بهذا البلد وانت حل بهذا
البلد ووالد وما ولد لقد خلقنا الانسان فی کبد) بعض مفسرین لای زائده طوطوب
کلام عربده لاجل التأکید لاء نافیه‌نك قسم اوزرینه ادخالی شایعدر دیمشلر
کما قال امرؤ القیس * لا وابیك ابنة العامری * لا یدعی القوم انی افر * بعضیلر
دخی لا زائده دکلدر دیمشلر وانت حل جمله‌سنی دخی بعضیلر حال طوطوب بعضیلر
دخی معطوف ومعطوف علیه بیننده معترضه‌در دیمشلر تفصیلان مرادایدن
طالبلر محلنه مراجعت ایلسون ایمدی لا زائده اولورسه معنی بودر که حبیبم بن قسم
ایدرم شو مکه شهرینه سن بو بلدهیه حلول ایلدیکك حالده زیرا اشرف المکان
بالمکین در واول شهره قسم سنك تعظیم شانکی مبیندر اکر سن اولمسك اکا قسم
ایتمزدم دیمك اولور ولا زائده اولماز ایسه معنی بو وجهله اولور که یا محمد بن
بو مکه شهرینه قسم ایتمزین حال بوکه سن بو شهر مکه‌یه نزول ایده‌سن پس قسم سنك
شانکه لایق وذاتکه سزا واردر ومفسرین بالاتفاق بلددن مراد مکه‌در
دیمشلر فضل مکه ایسه معروفدر زیرا حق تبارك وتعالی مکهٔ مکرمه‌یی
حرم امن قیلوب (ومن دخله کان آمنا) بیوردی واهل مشرق ومغربه اول
بیت مکرمی قبله وسجده کاه ایدوب (وحیث ما کنتم فولوا وجوهکم
شطره) بیوردی وناسه بیت مزبورك حجی ایله امر ایلدی قال تعالی (ولله
علی الناس حج البیت) وبعضیلر حل بمعنی حلالدر دیوب ایکی وجهله دخی معنی
ویرمشلر بر وجه بودر که بن شول بلده قسم ایدرین که بو شهرده کفار
ایله قتال ایتمك سکا حلالدر زیرا سندن اول بو شهرده کفار ایله محاربه

مطلب
در تفسیر لا اقسم
بهذا البلد

ایتمك هیچ احده حلال اولمامش ایدی اما فتح مکه ده مقدار ساعت واحده
قتال بالکفار حلال اولدی وبر وجه دخی بودر که حبیبم بن قسم ایدرین
شول بلده که سن کفاره حلالسن یعنی کفار قریش بو شهری محترم
طوتوب ترك حرمات ایتمزلر مع هذا حق تعالی سکا نبوت ایله اکرام وبو شهرده
سنك ایچون احترام ایتمشیکن کفار قریش بو سردن غافل اولوب وسنده
اولان نور نبوتی بیلمیوب سکا جفا واذایی استحلال ایدرلر وقادر
اولسه‌لر سنی قتل ایدرلر وغیریلرده کوردکلری حرمت کبی اصلاسنده
حرمت کورمزلر وحرمده تعرض صیدی استحلال ایتدیکلری کبی حبیبم
سکا دخی تعرض ایتمکی حلال مرتبه‌سنه ایلتمشلردر پس کفارك اعتقاد
باطلنده انلر ایچون سن حلال اولدك (ووالد وماولد) والددن مراد ابو البشر
آدم علیه السلام اوله که ابو الاشباحدر وولددن مراد عموماذریتی اوله که اعجب
مخلوقاتدر ویاخود والددن مراد حضرت فخر کائنات اوله که نتیجهٔ جان
وجهان وابو الارواحدر ویاخود والددن مراد ابراهیم واسمعیل وولددن
مرادینه محمد صلوات الله علیهم اجمعین اوله‌لر یعنی حق تعالی ابراهیمه وانك
بناسی اولان مکه‌یه قسم ایدوب ثانیا ساکن مکه اولان اسمعیل ومحمد علیهم
السلامه قسم ایلدی وبونده نیچه وجوه دخی واردر جمله‌سنی تحریر ایدرسك
مقصوددن قالورز ایمدی بای وجه کان والد وولد حقیچون (لقد خلقنا الانسان
فی کبد) جواب قسمدر یعنی تحقیقا انسانی تعب ومشقت ورنج وزحمتده خلق
ایلدك وکبدده ایکی وجه واردر دیمشلر بر وجه قول کشافدر قال (والکبد اصله
من کبد الرجل کبدا فهو اکبد اذا وجعت کبده وانتفخت فاتسع فیه حتی
استعمل فی کل تعب ومشقة ومنه اشتقت المکابدة کما قیل کبته بمعنی اهلکه
واصله کبده اذا اصاب کبده) وکشافدن غیریسی کبد شدت امر معناسنه‌در
دیوب تکبد اللبن قولی بوندندر دیمشلر یعنی چنان ابن غلیظ ومشتد اولسه
اعراب تکبد اللبن دیرلر ایمش وایکی قولك بیننی امام فخر رازی رحمة الله علیه
فرق ایدوب بیورمشلر که قول اول اسم کبدی اولا کبد ایچون موضوع قیلوب
بعده اندن شدت مشتق اولور وقول ثانی لفظ کبد شدت وغلظت ایچون
موضوع اولوب بعده اسم عضو اندن مشتق اولور بیورمشلر وامام فخر الدین
رازی ایکی قولك بیننی فرق ایتدکدنصکره بر قاچ وجوه بیان ایدوب بعده
بیوررلر که (وعندی فیه وجه آخر وهو انه لیس فی هذه الدنیا لذة البتة بل ذاك

الذی یظن انه لذة فهو خلاص عن الالم فان ما یتخیل من اللذة عند الاکل
فهو خلاص عن الم الجوع وما یتخیل من اللذة عند اللبس فهو خلاص عن الم
الحر والبرد فلیس للانسان الا الم او خلاص عن الم وانتقال الی آخر فهذا
معنی قوله (لقد خلقنا الانسان فی کبد) و یظهر منه انه لابد للانسان من
البعث والقیامة لان الحکیم الذی دبر خلقة الانسان ان من کان مطلوبه منه
ان لا یتألم ولا یلتذ ففی ترکه عن العدم کفایة فی هذا المطلوب وان کان مطلوبه
ان یلتذ فقد بینا انه لیس فی هذه الحیوة لذة وان خلق الانسان فی هذه الدنیا
فی کبد ومشقة ومحنة فاذن لابد بعد هذه الدار من دار اخری لیکون تلك الدار
دار السعادات واللذات والکرامات آه ای عاشق صادق ربانی ارباب کشف
وشهودك دخی بو آیت کریمه ده اولان تحقیقاتی کوش جان ایله استماع
ایله که مراد مولانا دخی معلومك اولوب معنای آیت کریمه ده مثنوی شریفه
مناسبت تامه بولمسن ایمدی معلوم اوله که حق جل وعلا اشبو بلده قسم
ایدوب (لا اقسم بهذا البلد وانت حل بهذا البلد) بیوردی یعنی فیاض
مطلق شول بلد قدسی ومکهٔ مبارکه‌یه قسم ایدر که مشاهدین حضرت
وطالبین قدرت اولان اولیاء اصفیا ایچون اول بیت مزبورده آیات شروق
انوار صفات حاصله‌در واول بیت مکرم منزل رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
اولوب اول بیت محترم افق اعلی ووادیٔ مقدسدر پس حضرت خدا رسول
مجتبایه بیورر که حبیبم بزسنك غیریکه بو بلدی حرام قیلدق وبلد مزبوره شول
اشیایی ادخال ایلدك که بلد وجودده اولان کفار نفسی قتل وهواسنی اسیر
وقوای طبیعیه‌یی سبی ایلیه پس حبیبم نفسك عاداتی وقیود صفاتیله بسته
ومقید اولمدیغك حالده بلد مزبورده دیلدیکك ایشلرسن (ووالد وما ولد)
یعنی لطایف فاعله ونتایجی حقیچون وشول روح قدسی حقیچون که نفوس
انسانیه‌نك اب حقیقیسی اولدر کما قال عیسی علیه السلام (انی ذاهب الی ابی
وابیکم السماوی) وشول نفس ناطقه حقیچون که روح قدسینك ولدی
نفس ناطقهٔ مزبوره‌در (لقد خلقنا الانسان فی کبد) تحقیقا نفس ناطقه ولطیفهٔ
انسانیه‌یی نفس وهوا ومرض باطن وفساد قلب وغلظ حجاب اولان مکابده ومشقتده
خلق ایلدك زیرا کبد شول غلظدر که مبدأ واصل قوت طبیعیه غلظ مزبوره‌در
وقوت طبیعیه‌نك فسادی وقلبك دخی فساد وحجابی قوت مزبوره دندر که غلظ
کبد حجاب قلب ومرض جهل ایچون استعاره قلندی ایمدی ای غافل بیچاره

بموجب آیت کریمهٔ (الم نجعل له عینین ولسانا وشفتین وهدیناه النجدین)
حق سبحانه وتعالی اکتساب کماله تمکن حاصل ایده‌جك آلات بدنیه احسان
ایدوب علی الخصوص عین روح ودیدهٔ قلب وچشم عقل وعین سر واسان
حال وشفتین معنویه عنایت ایدوب خیر وشر یوللرینی وطریق شریعت
ومعرفت وطریق الی الصفات وطریق الی الذاتی هدایت ایتمشیکن حق سبحانه
وتعالینك بو عنایات بی غایه سنك شکرن ایتمیوب وطریق هدایته کتمیوب
ومقام مجاهده ومحاربهٔ نفسی ترك ایدوب طریق ضلالته کیتمك وعاشق رنج ابدی
وطالب مشقت سرمدی اولمق مؤمن موحده لایق وسزاوار دکلدر فلهذا حضرت
مولانا قدس سره الاسنا بیوردیلر که ای طالب طریق هدایت اولان عاشقلر بوکا
چاره مرشد کاملدن بر وسیله ابتغا ایلیوب کبددن خلاص اولمقدر الها ملکا
پروردکارا هزار وهزار شکر بسیار که ﴿مثنوی﴾ از کبد فارغ بدم با روی تو *
سنك تجلی نور جمالکله رنج وکبددن فارغ یعنی نادانلقدن خلاص اولوب
قید فکر ماسوا اولمقدن رها بولدم ﴿مثنوی﴾ وز زبد صافی بدم در جوی
تو * وسنك جوی محبت ودریای عشقکده شسته اولمغله زبد بشریه وادناس
طبیعیه دن پاك وصافی اولدم بحمد الله تعالی رنج والم ومشقت وغمدن نجات
بولوب سمع جانله روح قدسی یه (الا ان اولیاء الله لا خوف علیهم ولا هم
یحزنون) خطابیله بشارتلر اولدیغن ایشتدم ﴿سید قاسم﴾ کسی که روی
تو بیند چه کونه شاد نباشد * مرید عشق توای دوست نامراد نباشد *
مرا که قبلهٔ جان روی تست اول وآخر * یقین که خوش ترازین مبدأ ومعاد
نباشد * پس حضرت مولانا عاشق رنج دنیا ومبتلای فکر ماسوا اولانلری
نادان زمره سندن عد ایدوب وکندویی (وما یعقلها الا العالمون) مصداقنجه
عقلادن عد ایدوب بحمد الله روی یار ایله رنج والمدن خلاص اولدم بیورمغله
بعض کژفهم ونادانسته‌لرك خاطرینه جانب مولانایه اعتراض خطور ایدوب
یا مولانا چونکه رنج والمدن رها بولمشسن پس بو قدر حیف ودریغلر که
ایدرسن اظهار رنج والم واشعار مشقت وغم دکلیدر دیو لسان قلبله سؤال ایتمکله
اول معترضینك خاطره‌لرینی کشف ایدوب وسؤاللرینه جواب ویروب *بیت*
خیالست این که من بی یار باشم * محالست این که بی دلدار باشم * مضمون
بیوروب بنم دریغ وحیف وآه وانینم سزك کبی رنج دنیادن ومشقت ماسوادن
اولیوب بلکه ﴿مثنوی﴾ این دریغاها خیال دیدنست * بو حیف ودریغلر

وآه وانینلر وفریاد وحنینلر خیال جمال محبوب ازلی وملاحظهٔ وجه معشوق
لم یزلی ومستمرا انوار تجلیات صفات وذات مشاهده سندندر ﴿شعر﴾
این همه موج بی کران زچه خاست * عشق باد است وجان مادر یاست * شیوهٔ
عشق رستخیز بود * هر کجا شد قیامتی برخاست * اما ای کژفهم بن خیال دیدنست
دیدم ایسه اویله قیاس ایتمیه‌سن که جمال لایزالی وهم وخیاله صیغه بلکه بنم دریغم
مشاهدهٔ جمال خیالدندر دیدیکیم ﴿مثنوی﴾ وز وجود نقد خود ببریدنست *
عاشق کندونك نقد شکلنده اولان وجود موهومندن کسسته اولمقدر یوخسه مادامکه
سن سنکله سن (لن ترانی) خطابی کلوب جمال دوستی تجلیٔ نورندن غیریسی کورمك
محالدر ﴿مغربی﴾ ای رخت پنهان بنور خویشتن * وی تو مخفی در ظهور خویشتن *
خود بخود داوود خود بد ناز خود * بشنود هر دم زبور خویشتن * تا کند بر خود تجلی
هم ز خود * موسیٔ خود بود طور خویشتن * چون شعوری یافت از غایات ذات * کشت
عاشق برشعور خویشتن * ابدی بنی فریاده کتورن اول اقتضای عشق وشول
انوار جذبات حقدر که بنی بندن الوب محو وجود ایدر وکوز یاشلرین اول
دوکر وناله وافغانی اول ایدر یوخسه ناله وآه عاشق سزك کبی فراق دنیا
ورنج ماسوادن دکلدر پس ای مستمع قابل ﴿مثنوی﴾ غیرت حق بود
وباحق چاره نیست * عاشق صادق هستیٔ موهومندن معدوم اولوب
طوطیٔ جنانی جانندن ال یومق غیرت حق ایدی وحق ایله اولمغه چاره یوقدر
بو بیت شریفده اولان بامع معناسنه‌در یعنی هم عاشقك وجود موهومی اوله
وهم حق اوله حتی سائر عاشق ومعشوق کبی ایکی وجود معامعیت سده اوله
بوکا چاره یوقدر لابد شول عشاق الهینك مراپای قلوبنده که ذات بحت
تجلی ایلیه مرتبهٔ مز بوره‌ده معیت تصور اولنمیوب بلکه وجود عاشق بکلیته
فانی وهالك اولوب بموجب (کل شیٔ هالك الا وجهه) انجق ذات حقدن
غیریسی قالمز زیرا محدثك قدیمه اتصال واتحادی محالدر ووجود حقدن
غیری موجود حقیقی یوقدر ابدی بنم جانم ﴿مثنوی﴾ کودلی کز حکم حق
صد پاره نیست * فنی بر دل عاشق که حکم حقدن صد پاره اولمیه بو مصراعده
اولان صد پاره‌دن مراد تکثر دکلدر بلکه تلاشی ومحو وفنا معناسنه‌در
یعنی هیچ کوکل یوقدر که حق سبحانه وتعالینك حکم سطوات تجلیات ذاتی
اول قلبه استیلا ایلدکده (فلما تجلی ربه للجبل جعله دکا وخر موسی صعقا)

فحوای کریمی اوزره جبل انانیت عاشق کان لم یکن ولا وجوده اصلا مدکوك
ومتلاشی وموسی قلب صادق مغشیا علیه وفانیا بلاانیت درجهٔ وجوددن
ساقط اولمیه ﴿ شعر ﴾ حسن دلدار چون تجلی کرد * هوش اوکم شد
وجنون افزود * که جزاونیست درسرای وجود * بحقیقت کسی دکر
موجود * ایعدی ای عاشق بی سروسامان وسالك راه بی پایان ﴿ مثنوی ﴾
غیرت آن باشد که اوغیرهمه است * غیرت اول معنایه اولورکه اول ذات پاك
دوکلی اشیانك غیریدر یعنی جنس دکل نوع دکل جوهر ویاخود عرض
دکلدر ذات بیچونی چون وچرادن منزه ومقدسدر وشبیه ونظیری یوقدر
ومخلوق بحسب المخلوقیت کاٌن ساوکنده نهایت بولمغله صفات بشریه سیله
واصل حق اولمق متصور دکلدر مخلوق خالق اولمز وخالق دخی مخلوق اولمز
پس حق تعالی جل جلاله ماسوا حکمنده اولانه اسم غیور ایله تجلی ایدوب
رفع غیریت ایدر ووجود وبود عاشقی نار جذباتیله احراق ونابود قیلور غیرت
حق کندودن غیری وجود قومز حال آنکه اولا وآخرا اندن غیریده وجود یوقدر
﴿ مثنوی ﴾ آنکه افزون از بیان ودمدمه است * اول ایزد متعال بر پادشاه
بی مثالدرکه بیان ودمدمه دن افزوندر یعنی ذات پاکنی احاطه ممکن اولمیوب
مطلق وجوددن حرف ولفظ وصوت ایله وعبارات واشارات ایله خبرویروب
کماهو وصف وبیان ایتمك داخل دائرهٔ امکان دکلدر همان محرم عشق یار
اولان عاشق زاره آه درون ایله اشك دیدهٔ بسیار نثار ایتمکدن غیری چاره وکار
یوقدر فلهذا شه جلال الدین رومی قدس سره بیوررلرکه ﴿ مثنوی ﴾
ای دریغا اشك من دریا بدی * ای دریغا کاشکی بنم کوزم یاشی دریای بیکران
اولیدی ﴿ مثنوی ﴾ تانثار دلبر زیبا بدی * تاکه اول دریای مرواریددن
کوزم بکارنه کاوب تقاطر ایدن لعل ودررلر اول دلبر زیبا ومحبوب بی همتا ومعشوق
رعنانك نثاری اولیدی ﴿ مثنوی ﴾ طوطیٔ من مرغ زیرك سارمن * بنم طوطیٔ
زیرك خویم ومرغ دلجویم سار بومحلده خوی معناسنه درومرغدن مرادینه
روح قدسی ومرغ نفس ناطقهٔ محرم انسیدر ﴿ مثنوی ﴾ ترجمان فکرت
واسرار من * بنم فکرت واسرارمك ترجمانی اولان مرغ خوش الحانم
ببغای شکرخای ترجمان اسرار خدای اولان مرغ روح بلند پرواز عالم حقیقت
وبازیٔ نفس ناطقهٔ شکار بازمعرفتی ورقا وببغا مانندی طایره تشبیه اولنوب
وبطریق الاستعاره مشبه به مذکور ومشبه مراد اولنمق بین العلماء المحققین کثیر

الوقوعدر پس حضرت مولانا مرغ روح قدسی یه مدح وثنا ایدوب
بیوررلرکه ﴿ مثنوی ﴾ هرچه روزی دادوناداد آیدم * هرچه روزی دادم
ونادادم آیدمرا تقدیرندر یعنی اول طوطیٔ جانه هرنه که رزق ویردم وروزی
ویرمدم بکا کلوردی یعنی اکر رزق معنوی اولان عشق ومحبت واکر رزق
صوری بی ویرسم وویرمسم برمرتبه مأنوسدرکه آن واحدبندن مفارقت
ایتمزدی وساعتی کلدیکن تن قفصن قویوب کیتمزدی ﴿ مثنوی ﴾ اوزاول کفته
تاباد آیدم * اول طوطی تااول کفته دن که مراد (الست بربکم) ودخی
(یحبهم ویحبونه) قوایدر بنم یادمه کلوردی یعنی ببغای روحك آشنالغی بجمله
ازلی ابدی کرچه عوارض نفسانیه دن جمال باکمالن پس پرده وکمون غیبه
ایلتوردی ولکن نهانمدن منفك دکل ایدی ابعدی صفات مزبوره ایله وصف
ایلدیکم ﴿ مثنوی ﴾ طوطیٔ کاید زوحی آوازاو * برطوطیٔ شبرین ادادرکه
انك آواز ونغماتی وحیدن کلور ﴿ مثنوی ﴾ پیش ازآغاز وجود آغازاو *
(ان الله خلق الارواح قبل الاجساد بالفی مائة عام) حدیث شریفنك فحوای
منیفی اوزره اول طوطینك بدو وایجادی آغاز وایجاد وجوددن متقدمدر
﴿ مثنوی ﴾ اندرون تست آن طوطی نهان * اول طوطیٔ جان سنك
درونکده نهاندر کرچه سن طوطیٔ روانی کوره مزسن ولکن ﴿ مثنوی ﴾
عکس اورادیده تو براین وآن * بونك وانك اوزره سن اول روحك عکسنی
کوررسن یعنی اشیاده ظاهر اولان پرتونور روح واثرجان برفتوحدر
فاما اثرین کوروب ذات روحدن غافلسن ﴿ مثنوی ﴾ می برد شادیت را
توشادازو * اول روح سندن شادی وسروری ایلدر حال آنکه سن اندن
شادسن یعنی اکرچه رونق بدن ومسرت تن روحك شجدن کیتمسیله در لکن
سن ینه انکله شاد وخندان اولورسن زیرا ازالهٔ مسرت روحك بدندن کیتمسیله
اولیجق سرور وشادی روحله اولور عجبدرکه مزیل شادی اولان باعث
شادیدر ﴿ مثنوی ﴾ می پذیری ظلم راچون دادازو * وظلمی اندن عدل
واحسان کبی قبول ایدرسن یعنی جسمه متعلق اولان مسرت دنیایی کیدرسه
سرور جاودانی یه واصل اولورسن وحظ نفسکی ازاله ایتمکله صورت ظلمده
کورنسه عاقبتی خیر کورمکله اول ظلمی عدل واحسان بیلوب جان ودادن
قبول ایدرسن عجبدرکه (ان الله خلق الارواح قبل الاجساد بالفی مائة
عام) حدیث شریفندن ظاهرا فهم اولنان روح اجسادی بوقدر زمان

مطلب غريب فى مبحث الروح

تقدم ايتمك ايكن امام محمد غزالى رسالهٔ روحيه ده برعجب تحقيق ايتمكله بو محله بعينه درج اولندى قال قدس سره (ان الارواح البشرية حدثت عند استعداد النطفة للقبول كما حدثت الصورة فى المرآة بحدوث الصقالة وان كان ذو الصورة سابق الوجود على الصقالة وايجاز هذا البرهان ان الارواح لو كانت موجودة قبل الابدان لكانت اما كثيرة واما واحدة وباطلة وحدتها وكثرتها فباطل وجودها وانما استحال وحدتها قبل التعلق لاستحالة كثرتها بعد التعلق بالابدان اما ان بقيت على وحدتها او تكثرت ومحال وحدتها وكثرتها فمحال وجودها وانما استحال وحدتها بعد التعلق بالابدان لعلمنا ضرورة بان مايعلمه زيد يجوز ان يجهله عمرو ولو كان الجوهر العاقل منهما واحدا لاستحال اجتماع المتضادين فيه كما يستحيل فى زيد وحده ونعنى بالروح الجوهر العاقل ومحال كثرتها لان الواحد انما يستحيل ان يثنى وان ينقسم اذا لم يكن ذا مقدار كالاجسام فالجسم ينقسم فانه ذو مقدار فله بعض فيتبعض اما ما لا بعض له ولا مقدار فكيف ينقسم اما تقدير كثرتها قبل التعلق بالبدن محال لانها اما ان تكون متماثلة واما مختلفة وكل ذلك محال) الى آخره واستحالهٔ تماثل وتغايره دخى دلائل و براهين اثبات ايدوب بعض تفصيلات دخى يازدقدنصكره بووجهله سؤال ايراد ايدوب جواب ويررلركه قيل له ان كانت الارواح حادثة مع الاجساد فما معنى قوله (خلق الله الارواح قبل الاجساد بالفى عام) وقوله عليه السلام (انا اول الانبياء خلقا وآخرهم بعثا وكنت نبيا وآدم بين الماء والطين) فقال شئ من هذا لايدل على قدم الروح بل يدل على حدوثه وكونه مخلوقا نعم ربما دل بظاهره على تقدم وجوده على الجسد وامر الظاهرين فان تأويله ممكن والبرهان القاطع لايدرؤ بالظواهر بل يسلط على تأويل الظواهر كما فى ظواهر التشبيه فى حق الله تعالى اما قوله خلق الله الارواح قبل الاجساد اراد بالارواح ارواح الملائكة و بالاجساد اجساد العالم من العرش والكرسى والسموات والكواكب والهواء والماء والارض وكما ان اجساد الآدميين بجملتهم صغيرة بالاضافة الى جرم الارض وجرم الارض اصغر من الشمس بكثير ثم لانسبة لجرم الشمس الى فلكه ولا لفلكه الى السموت التى فوقه كذا وكذا الى العرش فاذا تفكرت فى جميع ذلك استحقرت اجساد الآدميين ولم تفهمها من مطلق لفظ الاجساد فكذلك فاعلم وتحقق ان ارواح البشر بالاضافة الى ارواح الملائكة كاجسادهم بالاضافة الى اجساد العالم ولو انفتح لك باب معرفة ارواح الملائكة لرأيت الارواح البشرية كسراج من نار عظيمة طبق العالم وتلك النار

العظيمة هى الروح الاخير من ارواح الملائكة ولارواح الملائكة ترتيب وكل واحد منفرد برتبته ولايجتمع فى مرتبة واحدة اثنان بخلاف الارواح البشرية المتكثرة مع اتحاد النوع والمرتبة واما الملائكة فكل واحد نوع برأسه هو كل ذلك النوع واليه الاشارة بقوله تعالى (وانا لنحن الصافون) وبقوله عليه السلام (ان الراكع منهم لايسجد والقايم لايركع وانه مامن واحد الاوله مقام معلوم) فلايفهمن اذن من الارواح والاجساد المطلقة الا ارواح الملائكة واجساد العالم اما قوله (انا اول الانبياء خلقا وآخرهم بعثا) فالخلق ههنا هو التقدير دون الايجاد فانه قبل ان ولدته امه لم يكن موجودا مخلوقا لكن الغايات والكمالات سابقة فى التقدير لاحقة فى الوجود وهو معنى قولهم اول الفكرة آخر العمل واما قوله (كنت نبيا وآدم بين الماء والطين) ايضا اشارة الى ماذكرناه وانه كان نبيا فى التقدير قبل تمام خلقة آدم لانه لم ينشأ خلق آدم الا لينزع الصافى من ذريته ولايزال يستصفى تدريجا الى ان يبلغ كمال الصفا فيقبل الروح القدسى المحمدى) الى آخره پس امام محمد غزالينك بو تحقيقى معلوم اولديسه بز كيرو صدده كلهلم كاشف اسرار كبريا حضرت مولانا ارباب نفس وهوايه خطاب ايدوب بيوررلركه ﴿ مثنوى ﴾ اى كه جار ابهر تن مى سوختى ﴿ اى شول اهل نفس وهواكه على خلاف اهل المحبه جانكى تنك ايچون ياقدك يعنى لذايذ جسمانيه ومشتهيات نفسانيه دن كف يد ايتميوب جانكى نار بعد وفراقه ياقدك ﴿ مثنوى ﴾ سوختى جان را وتن افروختى ﴿ وجانكى ياقوب تنكى اشعال ايلدك يعنى حيات ابديهٔ روحانيه وسعادت سرمديهٔ معنويه دن محروم قالوب تن پرورلك ولذات عاجله يه قناعت قيلدك اما عشاق آلهى بعكسه تنلرينى جان ايچون مجاهده ورياضت وعشق ومحبت آتشنه ياقوب واحكام جسمانيه دن ومقتضيات بشريه دن كچوب مانند آفتاب آسمان چارم روحلرينى ذوق وحالت وعشق ومحبت وعلم ومعرفت ايله ضيالنديررلر پس ذكر اولنان سوخته لردن برينى كورمك ايسترايسك ﴿ مثنوى ﴾ سوختم من سوخته خواهد كسى ﴿ بن رياضت ايله تن سوخته ونور محبت ايله جان افروخته يم اكر بركيمسه آتش عشقه يانمق ايسترسه ﴿ مثنوى ﴾ تازمن آتش زند اندرخسى ﴿ تابنده اولان آتش عشقدن اقتباس ايدوب حس بشرى وخاشاك نفسانيسنه آتش اوره وقلبى انوار جذبات حقله پرنور واقليم جانى معمور اوله ﴿ مثنوى ﴾ سوخته چون قابل آتش بود ﴿ دردوطلب آتشنه يانمش ورياضت ومجاهده ايله

وجودی قاو کبی اولمش کیسه چونکه قابل آتش اولور ❊ مثنوی ❊ سوخته
بستان که آتش کش بود ❊ سوخته ال که آتش کش اولور یعنی آتش عشق
الهی ایله یانمش ووجودین افنا قلمش درون و بیرونی نارجذبات ایله پراولمش
مرشدك سوخته سن ال که آتش کش اولور وقلوب طالبینی محبت ربانیه یه
جذب قیلور یعنی کوکل چراغن معدن آتش عشق اولان کاملدن ایقاد
ایدوب قلبی اوجاغی دود ریا ایله قرارمش وآتشی سویمش و یاخود هرکز
اوجاغنده آتش یانمامش وخانهٔ قلبی نه نور آفتاب احدی ونه چراغ محبت
محمدی ایله منور اولمامش مکدر حاللو مقلده‌دن احتراز ایله دیمکدر ای سالك راه
نوع بشردن هر برقلبده تصفیه وتجلیه وماه محبت آفتاب وحدتدن اقتباس
نور ایدوب سحاب کثرتی بادهمتی منتشر وازاله ایلدکده چهره کشا ورخ نما
اولمغه استعداد وقابلیت واردرولکن ❊ مثنوی ❊ ای دریغا ای دریغا ای دریغ ❊
حیف وتأسف بسیار وبلیغ که ❊ مثنوی ❊ کان چنان ماهی نهان شد
زیرمیغ ❊ که انجلین برماه صورت وآفتاب طلعت سحاب افکار ماسوا وکثرت
ومیغ مظلم نفسانیت آلتنده قالوب نهان اولدی وتضییع استعداد اولنوب اراضئ
مقدسهٔ قلب مظلم ومکدر قالوب مقرکرك وسباع وجحر عقارب وحیات اولدی
ویاخود بو بیت شریفده اولان دریغ کلام مستأنف اولوب وحیات قلبیه‌سی
بعض عوارض بشریه ایله خسته وقوت روحانیه‌سی شکسته اولوب ضیای
آفتاب محمدیدن اقتباس نورایدن قلب قمرطلعتی زیرمیغ کثرتده نهان اولان
عاشق سالك وسود اکرمتاع محبت اساسندن اولوب جرم وخطاسنه انواع
توبه واستغفار وناله وزاری ایله تضرع بسیار وکندو کندویی لوم بی‌شمار
ایدوب ایواه ودریغاه که بونك کبی ماه منور طلوع ایتمشیکن سحاب بشریتده
ستیر ونهان اولدی دیو برمرتبه کریان وبریان اوله که شدت نارفراقندن
بویله دیه ❊ مثنوی ❊ چون زنم دم کآتش دل تیز شد ❊ بن نیجه دم اورام که
آتش دل تیز وزیاده اولدی ❊ مثنوی ❊ شیرهجر آشفته وخونریز شد ❊
وشیر هجر وفراق آشفته وخونریز اولدی یعنی زیاده اولان آتشی اوفورمك
وپنجه‌سن آچوب قان دوکمکه کان شیر ژیانه سویلمك ممکن اولمدیغی کبی
بنم دخی حسرتم آتشی تیز اولدی وهجر وفراقم شیری خونریز اولدی پس
حالمدن وهجر وفراقدن سویلمکه طاقتم قالمدی وبنی حیرت الدی ایمدی
شول عاشقلرك که حالت صحوی ومرتبهٔ کثرتده اولان نارمحبتی بویله تیز وشیر

فراقلری بووجهله خونریز اوله اومقوله عشاق اکا مماثل درکه مثلا ❊ مثنوی ❊
آنکه اوهشیار خود تندست ومست ❊ اول کیسه که هشیارلکی حالنده دخی
تندومستدر ❊ مثنوی ❊ چون بود اوچون قدح کیرد بدست ❊ چونکه
النده قدح طوته انك مستلکی وباده نوش ایتدیکی حالی نیجه اولور کذلك
عشاق الهینك دخی حالت صحولری بویله مست ومدهوش اولیجق حالت
سکرلری نه اولمق کرکدر اکا کوره قیاس ایله مثلا ❊ مثنوی ❊ شیرمستی
کزصفت بیرون بود ❊ برمست ارسلان که صفتدن بیرون ودائرهٔ عقلدن خارج
اوله ❊ مثنوی ❊ ازبسیط مرغزار افزون بود ❊ بسیط اولان مرغزاردن
اول شیرمستك مستلکی دخی زیاده اولور کذلك شیرمست کبی اولان
شول عاشق که صفات بشریه‌دن بیرون اوله فضای کلزار وحدت وجای
مرغزار معرفته قدم نهاده اولدقده مستلکی حد وقیاسدن کذراید ر و یاخود
مانند شیرمست اولان عشق ربانی که وصف وحددن وفکر وعقلدن خارجدر
چونکه صحرای وسیع دل عاشق وشکار جای منیع قلب عارفك وادئ مرغزارنه
کله سکر وحالتی فکر و وهمه کلیوب مست مدهوش ولایعقل وبیهوش اولور
ای عاشق صادق چونکه بنای سلوك طریقت زمین پاك محبت اوزره مبنی در
لاجرم هر بر عاشق آواره ودردیار ایله بیچاره‌نك احوال پریشانی کاه هجران
جانکداز وکاه وصل چاره‌ساز وکاهی ناز ونیاز اولوب هرحال که هر برمحبدن
تقریر وبیانه کلوب مرتبهٔ محبتدن تکلم ایلیه مذکر حالات جان مشتاق ومهیج
آتش اشواق ومحرك سلسلهٔ اذواق عشاق اولور وارباب عشق واصحاب
ذوقه ابواب کنجینهٔ معانی وحقایق مفتوح وکشاده اولدقده بطریق
التکلف سایر شعرا کبی شعر ونظمده رعایت قوافی وانشا ونثرده سجع وفقرات
فکر واندیشه قیلمق مانع جذبه وحال ومزیل لذت مقال اولوردبو کاشف اسرار
کبریا حضرت مولانا تماشای مرغزار ملکوت وسیر کلزار جبروت ایلیوب
معشوق ازلی ایله اولان ناز ونیازنی تقریر ایدوب بیوررلرکه ❊ مثنوی ❊ قافیه
اندیشم ودلدار من ❊ نظم کلام ایچون قافیه فکر ایدرم و بنم محبوب ویارم
ومعشوق ودلدارم ❊ مثنوی ❊ کو یدم مندیش جز دیدار من ❊ بکا ناز ایدوب
دیرکه بنم دیدارم وجمال باکمالمدن غیری بسن خاطریکه کتورمه وفکر واندیشه
ایلمه ❊ سیدقاسم ❊ خوش خاطرم که یارمر اکفت مرحبا ❊ همراه مرحباست
صفا درپی صفا ❊ صافی شدست شیشهٔ دل ازصفای عشق ❊ ای لطف مرحبای

ترا جان ودل فدا * زاهد مکو محال که از عشق توبه کن * من درد عشق را چه کنم
جون برم دوا * تقلید کفت توبه وتحقیق کفت عشق * مغلوب شد حکایت
تقلید غالبا * دل دولت وصال ترا رایکان بیافت * از بارهای بس که کشید ست
بارها * چون وارد یت نیست مکو قصه از کزاف * برشاه راه عشق بخوان رمز هل اتی *
چندین مکو که خون دل از دیده ریختم * فرزند حال باش وکذر کن ز ماضی * قاسم
سخن مکوی ز هجران جان کداز * در ظل عاشق شو وبکذر ز ماجرا * ﴿مثنوی﴾
خوش نشین ای قافیه اندیش من * ای بنم قافیه اندیش اولان عاشقم خوش
نشین اول وآسوده حال اوتور ﴿مثنوی﴾ قافیهٔ دولت توبی در پیش
من * بنم حضورمده قافیهٔ دولت وفقرهٔ سعادت سنسن ﴿مثنوی﴾ حرف
چه بود تا تو اندیشی از آن * حرف وصوت نه در که حق سن اندیشه یاری حرفدن
قیله سن ﴿مثنوی﴾ حرف چه بود خار دیوار رزان * حرف فی المثل باغلرك
چالی ودیکندن اورلمش دیوار یدر یعنی حروف والفاظ حدایق معانی وحقایق
ورياض اذواق عاشقك ثمرات محبتی حفظ ایچون خار مثابه سنده اورلمش
دیوار وحاشیه در ایمدی حین تجلیٔ ذات ووقت مشاهداتده عاشق مستغرق
کفت وسخن وحرف وصوتدن منقطع اولور واول زمانده اکا سوز سویلمك
وابیات واشعار اوقومق وسجع وقافیه فکر ایتمك ذکر اولنان شهودندن
ایرلمقدر بوایسه عند العشاق جرم عظیمدر ایمدی هر مقامك برحالی واردر
حالت استغراقده کفت وسخن برطرفدر وکذلك مجرد حرف وصوت وکلمات
وعبارات ایله وصلت حق امیدن ایدوب الفاظه قناعت ایلین اکابکزرکه
روضهٔ میوه دار محبت وباغ وکلزار معرفته کیرمیوب وثمرات عشقدن لذت
وصلتی طاتمیوب انجق حدایق معانینك دیوار خاری مثابه سنده اولان
حروف والفاظی کوردوکیله متسلی اولور ومع هذا بستان حقیقت تماشا سن
ایلمدم دیوغرالنور هزار دون همت ومحرومیٔ دولت دکلمی حقا حرمان ابدیدر
﴿کمال خجندی﴾ می بروی کل رخان خوردن خوشست اما چه سود * کین
سعادت زاهدان شهر مارا کمترست * چون قلم انکشت برحرفم منه صوفی که من
* خرقه کردم رهن مستان وسخن در دفترست * ما رندی برمقام قرب رفتیم
وهنوز * همچنان پیر ملامت کوی ما برمنبرست * پس عاشق لسان معشوق
ومعشوق لسان عاشق اولوب کمال اتحاد حاصل اولمغله محبوب حقیقی مرآت
قلبدن تجلیٔ جلال ورفع نقاب از جمال ایدوب روح مولانایه التفات

تام ایله بیورر که ﴿مثنوی﴾ حرف وصوت وکفت را برهم زنم * حرف
وصوت وکفتی بر برینه اورورم ﴿مثنوی﴾ تا که بی این هرسه با تودم زنم * حتی
بو اوچی اولقسزن یعنی بی حروف لفظ وصوت مرتبهٔ وحدت وقرب احدیتده سکا
کلام نفسی سویلرم وسکا برسر سویلرمکه ﴿مثنوی﴾ آن دمی کز آدمش کردم
نهان * اول بردمی که آدمدن نهان ایلدم ﴿مثنوی﴾ با تو کویم ای تو اسرار
جهان * سکا دیرم ای سن اسرار جهان وعمدهٔ کاروز بدهٔ اکوان سن چونکه بند
زبان قال ودم کش حال اوله سن فی الحال ﴿مثنوی﴾ آن دمی را که نکفتم
با خلیل * اول بردمی که خلیل ابراهیمه دیمدم سکا دیرم ﴿مثنوی﴾ وآن غمی را
که نداند جبرائیل * واول غمی که جبرئیل بیلمز سکا بیلدیریرم * بیت * عشق حالیست که
جبریل بر آن نیست امین * صاحب حال شناسد سخن اهل یقین * ﴿مثنوی﴾
آن دمی کزوی مسیحا دم نزد * اول دم بردمدر که عیسی علیه السلام اندن دم
اورمدی ﴿مثنوی﴾ حق زغیرت نیز بی ما هم نزد * حق جل وعلا کمال
غیرتندن بزسز دخی هم اندن دم اورمدی یعنی بعثت محمد علیه السلام اولمدین
وانك وارثلری اولان اولیاء اصفیا وجوده کلمدین حق سبحانه وتعالی اول اسراری
کمال غیرتنده غیریلره کشف ایتمدی دیمکدر * معلوم اوله که بو ابیات شریفه نك
مضموننده ن فهم درست صاحبی اولان عاشقلر بعض کژ فهم وکژرولر کبی
اول معنایی فهم ایتمزلر که مولانا خداوندکار کندوبی تفضیل علی النبی
ایتمش اوله بلکه حضرت مولانا بو ابیات شریفه ایله دخی تجلیده تکرار
اولمیوب وجناب نعم المآبلری وراثت ولایت کمالیهٔ محمدیه مظهر بتنده قائم اولدیغنی
اشعار قیلدیغن فهم ایدرلر ایمدی ای مستمع قابل اولا مرتبهٔ وراثت کمالیه یی
بیان ایدوب بعده تجلیده تکرر اولمادیغن عیان ایدهلم ضمیر مهر تنویره خفی اولمیه که
(نور القمر مستفاد من الشمس) اولدیغی کبی قلب قمر بهجت مصفای مولانا دخی
مرآت مجلای آفتاب حقیقت محمدیه اولمغله انوار اسرار احمدیه اول دل مصفاده
بطریق الابدار متجلیه اولوب مرتبهٔ سنیهٔ مصطفویه دن ترجمانلق ایدوب
اکا مناسب کلمات قدسیه تکلم ایدرلر مثلا بعض کمل اولیا خصوصا عمر
ابن الفارض قدس الله اسرارهم بونك امثالی انواع عبارات انسیه وکلمات
قدسیه بیورمشلردر تنکیم تائیه ده دیرلر که ﴿نظم﴾ فطوفان نوح عند نوحی
کادمعی * وایقاد نیران الخلیل کلوعتی * ولولا زفیری اغرقتنی ادمعی * ولولا
دموعی احرقتنی زفرتی * وحزنی ما یعقوب بث اقله * وکل بلا ایوب بعض

مطلب
در عدم تکرار فی
التجلی ووارث کامل
حقیقت محمدی

بليتى * وآخر ماالتى الالى عشقوا الى * الردى بعض مالاقيت اول محنتى * وبنه قصيدهٔ
تائيه نك بر محلنده دخى لسان ترجمانيدن بيوررلركه ❊ نظم ❊ وروحى للارواح
روح وكل ما * ترى حسنا فى الكون من فيض طينتى * ومنى اوج السابقين
بزعمهم * حضيض ترى آثار موضع وطأة * وآخر مابعدالاشارة حيث لا * ترقى
ارتفاع وضع اول خطوتى * فاعالم الابفضلى عالم * ولاناطق فى الكون الابمدحتى *
پس حضرت مولانا قدس سره الاسنادخى بوابيات شريفه ده بيوردقلرى
زبان ترجمان مقام محمدى اولديغى اعتبار ايله در ❊ سيد قاسم ❊ هرلحظه
مرامبرسدازنور تجلى * بانور تجلى چه زند مجزعبسى * كرديدهٔ جانت بكشايند
بيينى * صدموسئ حيرت زده برطور تجلى * اعدى اى نور حديقهٔ عالم رسل
عليهم السلام علم ارسالده امتلرينك تفاضلى حسبيله متفاضل اولورلر زيرا
هر رسول امتلرينك استعداد وقابليتلرى مقتضاسنجه ارسال قيلنمشدر نتكيم
بحرزخار حقايق شيخ اكبر قدس سره فص عزيريه ده بيوررلركه واعلم ان الرسل
صلوات الله عليهم من حيث هم رسل لامن حيث هم اولياء عارفون على
مراتب ماهى عليه اممهم فاعندهم من العلم الذى ارسلوابه الاقدر مايحتاج
اليه امة ذلك الرسول لازائد ولاناقص والامم متفاضلة يزيد بعضها على بعض
فتفاضل الرسل عليهم السلام فى علم الارسال بتفاضل اممهم وهو قوله تعالى
(تلك الرسل فضلنا بعضهم على بعض) كما هم ايضا فيما يرجع الى ذواتهم عليهم السلام
من العلوم والاحكام متفاضلون بحسب استعداداتهم وهو قوله (ولقد فضلنا
بعض النبيين على بعض) اعدى افضل رسل وخاتم انبيا حضرت محمد المصطفى
عليه من صلوات الله الاوفى اولديسه امتى دخى افضل امم اولدى باخصوص
اولياء محمديندن حق تبارك وتعالى بعض عباد خواصنه بر حالت عجيبه ارزانى
بيورمشدركه انبيا وشهدا اكا غبطه قيلورلر كما روى عن ابى مالك الاشعرى قال
كنت عندالنبى عليه السلام اذقال (ان لله عبادا ليسوا بانبياء ولا شهداء ولكن
يغبطهم النبيون والشهداء بقربهم ومقعدهم من الله) * بيت * حاصلى قصهٔ
عشاق ندارد پايان * كتربن شيوهٔ اورمز معما باشد * وبوابيات شريفه ده
بروجه دخى ليس التكرر فى التجلى معناسنى مشعردر ديمش ايدك اكا بناءً كه
حضرت مولانا * م * آن دمى كز آدمش كردم نهان * باتوكويم اى
تواسرار جهان * ديوب وسباقنده اولان ابياتده دخى اول دمى ذكر
بيوردقلرندن مرادى انبعاث نفس رحمانى وتجليات ربانيه در وعلى لسان

المحققين نفس رحمانى مثلا نفس انسانى كبى عالم بطوندن بروز وظهوره خروجى مقتضيه
وصور تعينات ممكنه ده متجليه اولان شؤنات ربانيه ايديكى مثنوى شريفك
ابتداسنده بيان اولنمشيدى اعدى ضمير مصفا ومرآت دل مجلايه خفى اولميه كه
تجلى الهى متكرر اولمز زيرا مقتضيات اسماء الهيه وشؤنات ربانيه غير متناهيه
اولوب حضرت حق وفياض مطلق دائم التجليدر پس تجليده تكرر اولميوب
وتجلى اول بعينه رجوع ايتمز زيرا مراتب اسمادن تجلينك تعينى حيثيله حقيقت
تكرر مطلقا بالنسبة الى التجلى متحققه اولور پس كركسه تجلى واحدك ذات
وحقيقتى اعتبار اولنسون وكركسه تجليات حضرات ومراتب اسما
وخصوصيات قوابل غير متناهيه حسبيله اولان ظهورات الهيه يه نظر
اولنسون كشفا ويقينا واصلا وقطعا تجليده تكرر تصور اولماز وبغير تكرر
هرآن وزمان تجليات ربانيه تجدد وتعدد اوزره در زيرا قبول اول قبول ثانينك
غيريدر پس تعدد تجليات دخى قوابلك قبولى حسبيله در ❊ شعر ❊ يارما
هرساعتى آيد ببازارى دكر * تابود حسن وجمالش راخريدارى دكر * يارما
باهيچكس اوراندانه هرزمان * آيدازخلوت برون بركسوت يارى دكر * كسوت
ديكر بپوشد جلوهٔ ديكر كند * مظهر ديكر نمايد بهر اظهارى دكر * چشم
جانراروى ماه ازچهرهٔ هرماه روى * مينمايد هرزمانى تازه ديدارى دكر *
كاراوعشقست وباخود عشق بازى ميكند * نيستش جز عشق باخود باختن
كارى دكر * وشيخ محيى الدين عربى قدس الله روحه فص شعيبه نك آخرنده
بومعنايه اشارت ايدوب بيوررلركه واما اهل الكشف فانهم يرون ان الله
يتجلى فى كل نفس ولايتكرر التجلى ويرون ايضا شهودا ان كل تجل يعطى
خلقا جديدا ويذهب بخلق فذهابه به هو الفناء عندالتجلى والبقاء لمايعطيه
التجلى الآخر فافهم انتهى كلامه وابوطالب مكى دخى بيوررلركه ان الله لايتجلى
لصورة مرتين ولالصورتين مرة واحدة خلاصهٔ كلام عين يقين وديدهٔ حق
بين ايله مكونات وشؤناته نظر اولنسه موجوداتدن هر برموجود اسما وصفات
الهيه دن براسم وصفتك مظهرى ايديكى مبين اولوب وصفت واحده نك
مظهرى صفت اخرانك مظهرينه مباين بولنور حقا هرذره ده برنور وهر
قطره ده برظهور واردركه آفتاب چارم آسمان ودرياى عمانده بعينه اول
نور وظهور يوقدر زهى فياض بى مثالكه ايكى مرآته برصورت اوزره
و برصورته نسق واحد اوزره ايكى كره تجلى ايتمامش وهرشيئ برر حالله متسلى

بن کسلکی ناکسلکده بولدم یعنی افناء وجود مجازی قیلوب وجود حقانیله
بقاء جاودانی یه واصل اولدم ﴿مثنوی﴾ پس کسی در ناکسی در یافتم ۞
پس کسلکی ناکسلکده فسخ وصرف ایتدم وجمله واریمی قمار خانهٔ عشقده
اوتدردم ترك وجودده وجود حقانی وفناده بقاء باقی کوردم ودخی (کل من علیها
فان ویبقی وجه ربك ذوالجلال والاکرام) نه معنی در بیلدم ایمدی ای یار موافق
ودرونی ماننده نی آتش عشق ایله یانق وآه جکر سوز ایله سینه سی دلك دلك مادامکه
کندکه سن کندکدن خلاص اولمیزسن ومادامکه خود پرستسن خدا پرست
اولمیزسن ومادامکه بنده اولمیه سن آزادلق بولمیه سن ومادامکه ایکی عالمدن
یوز چویروب جمله سنه پشت پا اورمیه سن آدم اولمیازسن ومرتبهٔ انسانیته
ایریشه مزسن ومادامکه راه خداده جان وتن اویمیه سن مقبول حضرت
اولمیزسن ومادامکه فقیر اولمیه سن غنایه ایریشمزسن وفانی اولمدقجه بقا بولمیزسن
﴿رباعی﴾ تا هرچه علایقست برهم نزنی * در دائرهٔ محققان دم نزنی * تا آتش
عشق در دو عالم نزنی * یك روز میان کمزنان کم نزنی * نتکیم حسین بن منصور
الحلاج قدس الله بیوررلر که (اذا اراد الله ان یوالی عبدا من عباده فتح علیه
باب الذکر ثم فتح علیه باب القرب ثم اجلسه علی کرسی التوحید ثم یرفع عنه الحجب
فیراه بالمشاهدة ثم ادخله دار الفردانیة ثم کشف عنه کبریاء الجمال فاذا وقع
بصره علی الجمال بقی بلا هو فحینئذ صار العبد فانیا وبالحق باقیا
فوقع فی حفظه سبحانه وبرئ من دعاوی نفسه) آه ای طالب راه نه
دیه یم که هنوز مقیم خانهٔ بشریت وکرفتار هوای نفس وطبیعتسن پس
بو کلمات روح افزانك قدر وقیمتنی بلمزسن وبادهٔ عشقك نه کیفیتی اولدیغن
ذوق ایتمزسن کوش هوشك دوش قیل که حضرت مولانا نه بیوررلر
﴿مثنوی﴾ جمله شاهان بندهٔ بندهٔ خودند ۞ جمله شاهلر کندو بنده سنك
بنده سیدر یعنی اکرچه شاهلرده ظاهرا طنطنهٔ سلطنت وشهرت وعزت
ودبدبهٔ حکومت واردر وکثرت بلاد وعساکر ایله مفاخرت قیلورلر اما حقیقته
نظر اولنسه پادشاهلر بنده لرینك بنده سیدر زیرا جمله سی بحسب الصورة
وظایف ولوازمن پادشاهدن طلب ایدوب پادشاه دخی انلرك مواجب ومؤنتی
تدارك ایدنجه انواع خون دل ووبال عظیم حاصل ایدوب معناده بنده لرینك
خدمتکاری اولور ومواجب وعلوفه ویرمسه یانده عسکر قالمیوب دولت
وسلطنته زوال کلور ومصرفی وقولی حددن زیاده اولسه بالضروره انلرك

مواجبی تحصیلی ایچون رعایا ومملکت یقوب وحد شرعدن تجاوز ایله حکامی
نیجه مکروهی ارتکاب ایتدیکنه رضا کوستروب بالاخره سلطنته زوال کلور
مکر حق تعالی عنایت ایدوب شرع شریفه موافقت وایراد ومصرفك
مطابقتنه بذل همت ایلیه پس علی کلا التقدیرین بو مقوله احواله تقید مالزم
سلطنت واعوان وعساکر ایچون اولمغله فی نفس الامر پادشاهلر بنده لرینك
بنده سی اولورو کذلك (هو الذی خلق لکم ما فی الارض جمیعا) آیت کریمه سی
ودخی (خلقت الاشیاء لاجلك وخلقتك لاجلی) حدیث شریفی فحواسنجه
حق سبحانه وتعالی وجه ارضده وبلکه سبع سمواتده اولان جمله اشیایی انسان
ایچون خلق ایدوب وانسانی کندو ایچون ایجاد ایتمکله فی الحقیقه انسان
جمله نك سرافرازی وزبده وعمده ومطلوب شاهی ایکن اول غافل بیچاره
کندویه بنده وافکنده اولان اشیایه اسیر وبنده اولوب دولت ابدیدن محروم
قالور حقا بودرکه ﴿مثنوی﴾ جمله خلقان مردهٔ مردهٔ خودند ۞ جمله
خلق کندو مرده سنك مرده سیدر وبو بیت شریفك سیاقنه انسب اولان
بر معنی دخی بودرکه جمله شاهلر کندو قوللرینه التفات ایدیجیدر وجمله خلق
کندی محبتنده بذل خانمان ایلیان محب صادقلرینه ومعشوقلر دخی جان فدا
ایدیجی عاشقلرینه کوکل ویریجی وکوکلن الیجیدر وبهر حال معشوق عاشقه
عاشقندن زیاده میل ایدیجیدر کذلك محبوب ازلی ومطلوب لم یزلی دخی (الا طال
شوق الابرار الی لقائی وانا اشد الیهم شوقا) حدیث قدسیسی فحواسنجه عاشقلره
ارجمندر ودخی (من کان لله کان الله له) وفقنجه بر عبد صادق که عن خلوص عبودیت
نامه وترك ماسوا ایدوب جمیع حالده لله اولسه حق تبارك وتعالی دخی لطف
واحسانیله اول عبد خالص ایچون اولور وشول طالب وعاشق که طریق
حقده جان وتن اریدوب تهذیب اخلاق وتحصیل محبت ذاتیه ایله حقه
قریب اولسه (من تقرب الی شبرا تقربت الیه ذراعا) حدیث شریفی موجبنجه
حق سبحانه وتعالی دخی توفیق وعنایت ورحمت وهدایتی ایله عبد مزبوره
تقرب ایدوب حتی انی انانیتدن دورو کندی بقاسیله مسرور قیلور ایمدی بنم جانم
همان لازم اولان درکاه حقه تذلل ومسکنت وخلوص وعبودیت ایله یوقلق
عتبه سنده طوروب یوزینه سورمکدر بو محققدر که ﴿مثنوی﴾ جمله
شاهان پست پست خویش را ۞ مآل کلام جمله پادشاهلر کندی پستنك
پسندیدر یعنی تواضع ومسکنت ایدنلره تواضع ایدوب لطف واحسان ایدیجیلردر

﴿ مثنوی ﴾ جمله خلقان مست مست خویش را * وجمله خلایق کندی مستلرینك مستی وسو یجیلرینك سو یجیلریدر مشهوردر که هر کس کوكلنك سلطانی وسونلرك قولی سومیانلرك سلطانیدر برلر حاصل کلام هیچ طالب بو قدرکه مطلوبی دخی انك طالبی اولمیه وهیچ برعاشق حقیقی بو قدرکه حقه محبت ایلیه وحق اکا محبت ایلیه بلکه محبت اول اول باشدن اولوب (یحبهم و یحبونه) قول کریمی بو بابده دلیل قطعی واقع اولمشدر مثلا بو کار مثل ایسترایسك نظراعتبار ایله کور کیم ﴿ مثنوی ﴾ می شود صیاد مرغارا شکار * صیاد قوشلره شکار اولور یعنی جمله کارنی ترك ایدوب و بر برده کندو بی مخفی ایدوب شکار مرغ اولور ﴿ مثنوی ﴾ تا کند ناکاه ایشانرا شکار * حتی ناکاه اول مرغلری شکار ایلیه پس صیاد اول حینده کندی صیدنه شکار اولمش اولور زیرا کوکلی غیریدن منقطع اولوب اکا قید و بند اولدی ایمدی محل چون وچرا دکلدرکه ﴿ مثنوی ﴾ بی دلانرا دلبران جسته بجان * عاشق بی دللره دلبرلر جان ودل ایله طالب اولمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ جمله معشوقان شکار عاشقان * وجمله معشوق ومحبوبلر عاشقلرك صید وشکاریدر ﴿ نظم ﴾ عاشقان هرچند مشتاق جمال دلبرند * دلبران برعاشقان از عاشقان عاشقترند * درکلستانکر بپای بلبلی خاری خلد * نوعروسان چمن صدجامه برتن می درند * زیرا محبوبك شرف وعزتی وقدروقیمتی عشاق ایله ظهوره کلوب لابد هر معشوقك حقیقتی شکار عشاقدر اکرچه معشوق مستور العین اولدیغی جهتدن عاشقه ناز واندن اعراض ایدرسه وعاشق مفتوح العین اولدیغی جهتدن معشوقنه نیازواظهار سوزوکداز دخی ایدرسه کیرو معشوق عاشقنه عاشقدن زیاده عاشقدر ایمدی ﴿ مثنوی ﴾ هر که عاشق دیدیش معشوق دان * هر کیم که انی عاشق کوردك معنی معشوق بیل ﴿ مثنوی ﴾ کو بنسبت هست هم این وهم آن * که اول عاشق محبوبنه عاشق اولدیغی جهتدن عاشق ومعشوقی اکا محبت قیلدیغی جهتدن معشوق بیل یعنی (یحبهم) معناسنه نظرایله عشاق الهی اولنلری معشوق (و یحبونه) معناسنه نظرایله کرفتار عشق بیل نتکیم محمد شیرین مغربی ترجیع بندنده بو معنادن خبرویرمشدر ﴿ نظم ﴾ عشق پیش از جهان کن فیکون * درسرای منزه ازچه وچون * بود آزاد ازحدوث وقدم * بود مستغنی ازظهور وبطون * پانهاد ازحریم خلوت خود * بهراظهار حسن خودبیرون * جلوه کرد برمظاهر کون * تا بروزرا بداد رنك درون * داد برچشم

خویشتن جلوه * حسن خود برلباس کوناکون * روی خود دید درهزاران روی * چون نظر کرد چشم اوزعیون * کاه وامق شد وکهی عذرا * کاه لیلی شد وکهی مجنون * صفت آن یکی ظهور وبروز * صفت این دکر خفا وکمون * نام او کشت عاشق ومعشوق * چونکه شد درجمال خود مفتون * وصفت آن یك شده غنی وقوی * نام این یك شده فقیر وزبون * درهرآینه روی خودرا * دید شاهدشنك ودلبر موزون * وصف معشوق رابعاشق داد * تافرحناك شده دل محزون * بدرانداخت موج قلزم عشق * هرچه درقعر بحر بد مکنون * که جزاونیست درسرای وجود * بحقیقت کسی دکر موجود * ای طالب درد الهی وعاشق صادق سبحانی ﴿ مثنوی ﴾ تشنکان کرآب جویند ازجهان * تشنه لر اکر جهاندن آب طلب ایدرلر ایسه ﴿ مثنوی ﴾ آب جوید هم بعالم تشنکان * آب دخی عالمده تشنه لری طلب ایدرلر * لمنشئه * آه ای دردمند بیچاره * یورکی عشق ایله پرپاره * فرقت یار ایله آواره * زهره سی حسرت ایله صدپاره ﴿ مثنوی ﴾ چونکه عاشق اوست تو خاموش باش * چونکه بالنظر الی الحقیقه عاشق اودرسن خاموش اول ﴿ مثنوی ﴾ اوچو کوشت می کشد تو کوش باش * چونکه اول سنك قولاغك چکه سن کوش اول یعنی چونکه عاشق سکا رازنهانی سویلمك ایچون قولاغکی لبنه قریب ایلیه زنهار سوز سویلیوب همان محبوبك کلمات روح افزاسنی دیکله وانکله عمل ایله ویاخود ای عاشق بی دل فتی چوق کشف اسرار ایلدك چونکه معشوق غیرتن اظهار ایدوب قولاغك چکه اول سنی ایقاظ وانبا هدر عقلك باشکه کتور واسانکی حفظ ایدوب بوندن زیاده جرأت ایلمه ودخی زیاده سوز سویلمه خموش وکوش اول ﴿ مثنوی ﴾ بندکن چون سیل سیلانی کند * ای مولانا چونکه سیل سیلان وجریان وطغیان ایلیه بند ایله ﴿ مثنوی ﴾ ورنه رسوایی وویرانی کند * یوخسه سیل فراوان رسوایلق وویرانلق ایلر ایمدی برموجب (یاارض ابلعی ماءك و یاسماء اقلعی) سر وحدت ومرتبه احدیتدن سوز سویلمه والا اسرار وحدت برسیل عظیم و بلکه طوفان نوحه بکزر وجهان وجهانیانی ویران وذهنی قوی اولمیان ضعفایی غرق وهلاك ایدر دیو حضرت مولانا بطریق التجرید کندو نفسنه خطاب ایدوب سر توحیدك زباندن جریان ایدن سیل روانی بند ایله دیو بیوردیلر ﴿ قاسم ﴾ بکوش سر توچه کفتی که پای کوپانست * بکوش عقل توچه کفتی که مست وحیرانست * مرابکوی که آهسته باش ودم درکش * فغان من همه زآن

چشم مست فتانست * پابکوی خرابات عشق تابینی * زشام تا بسحر نعرهای مستانست * هنوز فکر سروجان خویشتن داری * زکوی عشق کذر که جای شیرانست * پس حضرت مولانا کیرو کندی نفس نفسلرینه خطاب ایدوب بیوررلر که طوته لم سویله دیمش سن عشق دریاسی جوشوب وموجلری باشدن آشوب کشتی وجود غرق بحر عشق ودود اولدقدن صکره مکرسنده اختیارمی قالور ایمدی بو تحذیرات وترهیبات هنوز عقل ایله یار اولان مبتدیلره کوره در یوخسه ﴿ مثنوی ﴾ من چه غم دارم که ویرانی بود * عشق الهیدن بکا ویرانلق اولدیغنه نه غم طوتارم زیرا ﴿ مثنوی ﴾ زیر ویران کنج سلطانی بود * ویرانه التنده سلطانه منسوب کنج وخزینه اولور ﴿ مثنوی ﴾ غرق حق خواهد که باشد غرق تر * غریق دریای عشق ربانی اولان ایسترکه دخی زیاده غرق اوله ﴿ مثنوی ﴾ همچو موج بحرجان زیروزبر * جان بحرینک موجی کبی زیروزبر اوله وفرق وتمییزدن رها بوله ونام ونشاندن اثرقالمیه ﴿ سید قاسم ﴾ فکر عقل ازحد کذشت ای عشق آتش برفروز * هر کجا یابی نشان هستی ما را بسوز * باوجود آنکه دریا جرعهٔ جام منست * براب دریای حیرت باب خشکم هنوز * عزت هرکس بقدر همت والای اوست * زاهد ازسایهٔ طوبی وما ازدلفروز * ایمدی بیم روحم برعاشق غریق دریای عشق وحریق نار شوق اولسه شعور وعدم شعوردن قالوب برمرتبه مستغرق فی الوحده اولور که ﴿ مثنوی ﴾ زیردر یا خوشتر آید یا زبر * تیر او دلکش تر آید یا سپر * دریانک قعری خوشتردر یوخسه اوستی خوشتردر ویارک تیری دلکشتردر یوخسه سپری دلکشمیدر فرق وتمییز ایتمز زیرا عاشق بومرتبه ده فناء فنایه وارمشدر وبی سر وپا اولمشدر وجهاتدن قورتلمشدر زیروزبر وتیر وسپر فرق ایتمک خود مقید جهات اولنلرک ووجوددن اثرقالنلرک کاریدر فنا اندر فنا اولان عاشق فانی خود بونلردن عاریدر وبومرتبه یه غرق وغیبت دیرلر وغرق وغیبتک دخی درجهٔ علیاسیدر یعنی درجهٔ عالیهٔ غرق استغراق شواهد فی الجمعدر یعنی شواهد تجلیات اسما وصفات واکا تابع اولان واردات واشارتکه شواهد جمعدر شهود جمع ایله انلرک آثاری جمعده محو وفنا اولوب عند تلك الحالة بقیهٔ عبد بالکلیه فنایه وارر وتعرف غیبا فی الکنز یعنی (کنت کنزا لم اعرف) ردخی (کان الله ولم یکن معه شیٔ) حضرتنه عود ایدوب فانیٔ مز بوری انوار اولیت مشتمله اولور وضیای حق قدم

احاطهٔ کلیه ایله احاطه ایدر وانک عینی حق تعالی انوار ازلیتی مطالعه سنه کندی نوریله فتح ایدوب بعد الفنا مقام بقاده کندی حیاتیله احیا ایدر پس عاشق غریق دخی دیدهٔ جانی نور رحمن ایله کشاده قیلوب انوار ازلیت ربانیه یی انوار ازلیت ایله مطالعه قیلوب همدنیه دن خلاص اولور زیرا بجان غریق دریای وحدت اولان فانی وجود حقله حی وموجود اولوب حیاتی دخی بقاء حقله باقی اولسه نور حقله نظر ایدوب انک جمیع صفاتی صفات حق اولور وغیبده اولان درجهٔ عالیه دخی حصن جمعده عیون احوال وشواهد عیونودرجاتدن عارفک غیبیدر یعنی عین جمع احدیته واصل اولان عارف کامل احوالدن غائب اولوب احوالی کررمز وسن دخی اول عارفی برحال ایله تشخیص ایدوب کوره مزسک که حتی انک اوزرینه برشیٔ ایله حکم ایلیه سن زیرا احوال واجد وموجود ووجدانی مقتضیه در اقتضا مز بورایسه محو رسوم وطمس عین واثر فی حصن الجمعدر پس غیبت جمله دن غائب اولمقدر زیرا درجات قرب وحضرات اسمایه ترقی رسمک بقاسن اقتضا ایدر حال آنکه انی جمع افنا ایتمشدر فافهم جدا پس حضرت مولانا قدس سره دخی مرتبهٔ غرق وغیبتدن خبر ویروب بن قعردریا ایله بردریا وتیریار ایله سپرک قنغیسی قنغیسندن ممتازدر فرق وتمییزم یوقدر دیو بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ پاره کردهٔ وسوسه باشی دلا * ایمدی وسوسه نک پاره لنمشی اولورسن ای دل بک پاره ﴿ مثنوی ﴾ کر طرب را بازدانی از بلا * اکر طرب وصفایی عنا وبلادن کیرو بیلورسک وبلا وجفا وصفا ووفانک بینی فرق ایدرسک یعنی فارق وفرق کننده اولوب محو ذوق وغرق عشق اولمامش اولورسن دیمکدر ﴿ مثنوی ﴾ کر مرادت را مذاق شکرست * اکر سنک مرادک محبوبدن مذاق سکر وفا وذوق لذت صفا ایسه ﴿ مثنوی ﴾ بی مرادی نی مراد دلبرست * سنک دلبرک مرادی نامرادلق دکلیدر پس مراد دوستی قویوب وکندوکه بشقه مراد کوستروب طالب لذت وفا ویاخود راغب جفا اولمق عشقده اولان مرتبهٔ محو وفنادن بعیددر پس علی کلا التقدیرین کندی مرادک استیوب مراد دوستی فراموش اولورسن ﴿ شعر ﴾ دلی دارم که دروی غم نکنجد * چه جای غم که شادی هم نکنجد دلی کو فارغست از سوز ومانم * دروهم سور وهم ماتم نکنجد * ایمدی ای مردفانی ﴿ مثنوی ﴾ هرستارش خون بهای صد هلال * اول محبوبک هر برستاره سی یعنی هر ذرات تجلیسی یوزهلالک خون بهاسیدر یعنی محو

مطلب در تحقیق غیب وغیبت

ومحاقده يوز هلال قدر خيال اولان عاشق نزارك قان بهاسى وحيات روح
افزاسيدر ﴿مثنوى﴾ خون عالم ريختن اورا حلال ＊ عالمك قانى دوكمك اول
محبوب حيات بخشه حلالدر زيرا (من احبنى قتلته ومن قتلته فانا ديته) فحوا سنجه
عشاق الهى قتيل عشق ربانى اولوب وخون بهاى عاشق جمال بى بهاى
سبحانى اولور ايمدى بنم جان عزيزم ﴿مثنوى﴾ مابها وخون بهارا يافتيم ＊
بز بهاوخون بهايى بولدق اكا بناء ﴿مثنوى﴾ جانب جان باختن بشتافتيم ＊
نا خبورتراخى ايتيوب جانا ويناق جانبنه تعجيل وشتاب قيلدك وبذل روح
ايلدك ﴿نسيمى﴾ من زعشق يار نتوانم بجان باز آمدن ＊ زانكه هست آين
مادر عشق جانباز آمدن ＊ تا بسوزم آتش عشق رخش پروانه وار ＊ كرد شمع
روى اوخواهم بپرواز آمدن ＊ جان ببايد داد عمرى درغمش تا چون صبا ＊
باسر زلفش توانى محرم راز آمدن ＊ عزم آن دارم كه سر در پايش اندازم ولى ＊
حسن رو بش برسرم نكذارد از ناز آمدن ＊ هركه اورا چون نسيمى كام دل
مى بايدش ＊ ازمراد خرد كذشتن وزهمه باز آمدن ﴿مثنوى﴾ اى حيات عاشقان
درمردكى ＊ اى عشق دعواسن ايليان كسنه عاشقلرك حياتى عشق يار ايله اولمكده در
＊بيت＊ عاشق بمرك مائل وعاقل بهانه جوست ＊ غازى قتيل دشمن وعاشق قتيل
دوست ＊ ﴿مثنوى﴾ دل نيابى جزكه در دل بردكى ＊ ايمدى اى طالب صادق كوكل
بولميزسن الا كوكل ايلتمكده يعنى ＊ بيت ＊ يا كوكل اول حضرته ايرمك كرك ＊ يا برنه
كوكلنى ويرمك كرك ＊ مضمونى اوزره مادامكه اول حضرته كوكل ويرميه سن
كوكل صاحبى اوله مزسن وبولنده جان فدا ايتميه سن حيات جاودانى بوله مزسن
﴿مثنوى﴾ من دلش جستم بصد نازو دلال ＊ او بهانه كرده بامن از ملال ＊
بن محبوبك كوكلن ايستدم اول معشوق بى بدل صد ناز ودلال ايله اجتناب
وملال سمتندن بكا بهانه ايلمش يعنى قلبى عرش رحمن وخليفهٔ سبحان ووارث
حقيقت زبدهٔ اكوان وفخر جهان اولان مرشد كاملك كوكلنه يول بولمغه كندى
كوكلم دخى مرآت مجلاى جمال لايزال اولمغه لايق بر كوكل اولمق تمنا ايلدم
اول محبوب ومطلوبم ناز واجتناب جهتندن بكا انواع بهانه ايلدى وياخود
نظر ارباب شهودده وجه جمال دوستدن غيرى شى كورنميوب وجناب حقله
معامله ايلدكلرنده كاه اطلاق وتنزيه وكاه تقييد وتشبيه يوزندن مكالمه ايدرلر
نتكيم كتاب كريم واحاديث شريفه تنزيه وتشبيه اوزره نازل ووارده اولمشدر
پس عارف واصل ووارث فاضل دخى تنزيه وتشبيه مرتبه سندن نطق ايدر

وحق جل وعلايه دل اسنادى بو وجهله در كه قلب صاف ارباب مشاهدات
مرآت مجلاى تجليات اسما وصفات ومظهر تجلىٔ ذات اولديغى اعتبار ايله در
بالخصوص (كل اناء يترشح بما فيه) مصداقنجه دلده كمال جلا واستجلا حاصل
اولدقده همان دل تجلى وتجلى دلدن عبارت اولوب بين زجاجة القلب ونور
التجلى فرق وتميز قالمز وملال اسنادى دخى بو محلده اجتناب معناسنى متضمندر
ودلال دخى نازه معناسنه در وعمر بن الفارض بو مقوله قلبك وصفنده بيوررلر كه
＊بيت＊ فقلبى فيه كنت اسكن دونه ＊ ظهور صفاتى عنه من حجبيتى ＊ ﴿مثنوى﴾
كفتمش آخر فرق نيست اين عقل وجان ＊ محبوبمه ايتدم حبيبا معشوقا ملكا
پروردكارا بو عقل وجان خود آخر سنك غريق درياى عشقكدر ﴿مثنوى﴾
كفت رو رو برمن اين افسون مخوان ＊ محبوب ومطلوبم وايكى جهانده مقصودم
بكا ناز ايدوب ايتدى يورى يورى بو افسونى بكا اوقومه ونار شوقك حريقى بم
ديوب سوزش عشقمده نى كبى دم اورمه ﴿مثنوى﴾ من ندانم آنچه انديشيده ＊
بن بيلزمى يم اول معنايى كه سن فكر ايدرسن (انه عليم بذات الصدر) قول
كريمى خود ايشتدك ايمدى فكر كده اولانى دخى فكر كه كلزدن اول بيلورم
سنك ايسه بو قول وفكر كدن رائحهٔ اثنينيت استشمام اولنور ﴿مثنوى﴾
اى دو ديده دوست را چون ديدهٔ ＊ پس اى ايكى كورمش احول دوستى نيجه
كورمش سنكه ايكيلكده رؤيت جمال دوست طلب ايدرسن و بشقه رائى وبشقه
مرئى اولمق اوزره رؤيت طلب ايدنلره خود الى يوم القيام نهى (لن ترانى) ايله
جواب ويرلمكدن زمان برآن خالى دكلدرسن ايسه بونلرى ايشيدركن عقل وجان
وعشق جانان ودرياى عشقده نهان اولمق قيدلرينه بند اولوب بن اكا ديدم واول
بكا ديدى ديو طورمز ايكيلكدن سوبلرسن وكندى وجودك درميان ايدرسن
پس بو حال ايله جمال دوست مشاهده سن تمنا ايتمك امنيهٔ بيحاصلدر ﴿مغربى﴾
اى تو مخفى شده ز پيدايى ＊ وى نهان كشته از هويدايى ＊ من كه باشم كه تا تراشايم ＊
تو بى آنكس كه خويش راشايى ＊ غير تو نيست هيچكس موجود ＊ زان سبب بى
شريك وهمتايى ＊ غين وعينى وكثرت ووحدت ＊ هم تو مجموع وهم تو تنهايى
＊ صفت واسم غير تو چون نيست ＊ چون تو عين صفات اسمايى ＊ مغربى كه
رهى ز مغرب خود ＊ تاز شرق چو ماه برنايى ＊ از تو واوست بى تو واويى ＊
از من وماست بى من ومايى ＊ جهد كن تا شوى بدو بينا ＊ چونكه يابى بدوست
بينايى ＊ بس بدانى يقين وبشناسى ＊ پس ببينى عيان وبنمايى ＊ كه جزا او نيست

درسرای وجود * بحقیقت کسی دکر موجود * ای مستمع قابل حضرت
مولانا قدس الله انفاسه بو ابیات شریفه ایله هم کندیلرینك بلا وجود موهوم
دریای وحدت مطلقه ده کلیت ایله غرق وغیب اولدقلرین بیان ایدر وهم
حقیقت بین اولیوب سر وحدتدن بیخبر وعاشق ایله معشوقی غیری بیلوب
عشقدن غیری شی کورن کژ نظرلره واثنینیتده ایکن ادعای عشق ایدنلره تعریض
ایدرلر وبعض کسنه لر دخی ایاغی ناکهان کنج کونه کچمش کبی بی زحمت
ومجاهده مرشد جوادك بخش وعطاسندن نور محبت آلهیه ایله فتیله قلبن
اشعال ایدوب اکن بلا مجاهده ومشقت حاصل اولمغله قدر وقیمتن بیلوب
وحفظ اسـان ایتیوب اسرار محبتدن نااهل ومنکر اولنلره راز آچان وکفران
النعمه ایدنلره بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ ای کران جان خوار دیدستی ورا *
ای جانی ثقیل اولان کفران النعمه اول دوستی خور کوردك وقدر وقیمتن بیلوب
کشف راز ایلدك ﴿ مثنوی ﴾ زانکه بس ارزان خریدستی ورا * زیرا که
اول حالی ودوستك محبتنی زیاده اوجوز صاتون الدك طریق محبتده خود جان
وباشلر فدا اولمق کرك ایدی سن ایسه ناکهانی بولدك انکیچون قیمتن بیلمزسن
وبولدیغك سویلرسن ایدی ﴿ مثنوی ﴾ هر که او ارزان خرد ارزان دهد *
هر اول کسنه که برشیئی ارزان اله ارزان ویرر مثلا ﴿ مثنوی ﴾ کوهری طفلی
بقرصی نان دهد * پس کوهر کران بهایی بر طفل بر قرص ونانه ویرر پس طفل
نابالغ طریقت اولان کران جانلر دخی قدر انوار محبت وقیمت اسرار طریقتی
بیلیوب وطاعت حقده وانقیاد مرشدده رعایت مراسم عبودیت وادب
قیلیوب نان وخوان ومکر نفس وشیطانه فریفته اولمغله اول دریتیم بی همتا
وکوهر عظیم بی بهایی اضاعت ایدر زهی خسران وزیان پس بعض سائللر
سؤال ایدوب یا مولانا سز خود عوام وخواصه علی السویه بو قدر کشف
اسرار ایلدیکز کیم بلکه سزدن اول کلنلر بو مرتبه یه جرأت ایتمدی پس اول
سؤال سزه دخی وارد اولمزمی دیو واقع اولان سؤال مقدره جواب طریقی
اوزره بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ غرق عشقی ام که غرقست اندرین * عشقهای
اولین وآخرین * ای بکا اعتراض ایدن کسنه لر بن بر عشقده غریق و بر نورك
نارنه حریقم که اولین وآخرینك عشقلری بو عشق دریاسنده غرق اولوب قطره لغی
مرتبه سی دخی نابود اولدی یعنی فی الحقیقه اولین وآخرینك عشق ومحبت
وطلب ورغبتلری بن غرق اولدیغم بو عشق دریاسنده غرق اولمغیچوندر

وجله عشاقك حشری بالاخره بو دریای عشقده غرق اولوب نور محمدی
بحرنده بر قطره وشمس محبتده محو اولمش ذره در وبنم فرط محبتم بر درجه ده در که
عشق جهانیان اول دریاده غرقه در پس بویله ایکن بنده تمام حال درونم
بیان ایچون مراد اوزره بسط مرام وتقریر کلام ایده میوب ﴿ مثنوی ﴾
مجملش کفتم نکردم زان بیان * کلمات اسرار الهیه یی مجمل دیدم مفصل
دیمدم واول اسراردن کاهی بیان ایلمدم ﴿ مثنوی ﴾ ورنه هم افهام سوزد
هم زبان * یوخسه بو منوال اوزره بطریق الاجمال والکنایه وبحسب التمثیل
والاستعاره سویلیوب آشکارا وصراحة سویلیدم نه فهوم وعقول قالوردی
نه زبان جمله سوزان اولوردی پس اسراری ستر ایدوب علی طریق الکنایه
وبرسبیل استعاره سویلمك ومحل تفصیلده مجمل بیان ایلمك آداب طریقتدندر
بلکه عند ارباب المعارف واجبدر فلهذا اخفاء اسرار واهل اولنلره مقصود
ومرامی اظهار ایچون بعض اصطلاحات وضع اولنمشدر که انك مآلی اربابنه
معلوم ومحرم اولمیانلردن مستوردر ایمدی طالب مستعدلره کرکدر که نعل
باژکونه دن غافل وصورت افسانه یه قانع ومایل اولمیه وعبارتك مفهوم
صریحیله اکتفا ایتمیه بلکه انك حقیقت مآلن تفکر وتفطن ایدوب
معنای باطنیسنی اذعان قیله مثلا جمله کنایاتدن بعضیسی بودر که ﴿ مثنوی ﴾
من چو لب کویم لب دریا بود * بن چونکه لب دیم مرادم لب محبوب صورت
اولمیوب بلکه لب دریای وحدتدر ولب دریای وحدت ایله دخی مرادم
بواطن انبیا واولیادر که درونلری بحر وحدت وبیرونلری ساحل بشریتدر
اما بعض محلده بحسب اللفظ اصطلاحات شعرایه دخی مطابق اولمیوب لفظندن
نسنه فهم اولنمز مثلا ﴿ مثنوی ﴾ من چو لا کویم مراد الا بود * چون بن لا
دیسم مرادم عکس لا اولان الا اولور یعنی بن نفی وجود ایدوب لاشئ ومعدوم
وفنا وهیچم دیسم مرادم وجود واحد حقیقی یی اثباتدر وبقاء حقله باقی اولمغی
اشعاردر ایمدی (ولا تقف ما لیس لك به علم) فحوای کریمی اوزره مجرد الفاظدن
ظاهر ومستفاد اولان معانی مراد اولنمشدر زعم ایتیوب کفتار اسرار عشاقه
انکار ایتمیه سن وعلم ظاهر وتاج وخرقه وتسبیح وسجاده وزهد وعبادته دخل
اولنده مطلقا علم ظاهری وعموما تاج وخرقه کیلری وتسبیح وسجاده
استعمال قیلنلری وزهد وعبادت ایدنلری نفی وسلب دکلدر بلکه نفی وسلب
ایتدیکلری علمی ایله عمل ایتیوب وظاهره اقرار ایدوب باطنه اقرار ایتمیان معاندلر وتاج

وخرقه‌یه مستحق دکل ایکن بغیر استحقاق تاج وخرقه کیوب والنه تسبیح وعصا
آلوب وارد نجه سجاده کوتردوب اصلا ذوق وحالدن خبری اولمیان مقلدلر
وزهد وعبادتی لله اولمیوب ریا ایلاین بدبختلردر یوخسه نه آنکه سلب عموم اوله
اعدی فهم درست صاحبی اولوب مردان خدانك کلماتی نه مقوله کسنه‌لره وارددر
اذعان قیل واکرمرایی ومقلده‌یه دخی نیچون تعرض اولنوردیر ایسك ریا وتقلیدی
انبیا واولیا عموما ذم ایدوب خصوصا ریا شرك ایله برابر طوتیلوب اکبر کبائردندر
اکر سنده دخی وار ایسه قلبکدن رفع وازاله سیچون حقه مناجات ایله
وخلوص قلب اله کتورمك ایسته وتقلیدده ایسك تحقیقه ایریشمك تمنا قیل
حاصل کلام بیان اولنان اوصاف ردیه‌دن سنده وار ایسه ازاله ایدوب
واوصاف سنیه‌دن نه وار ایسه اکا شکر ایله وحق تعالینك نعمتنی بیل
واکا کوره عمل قیل ❊ مثنوی ❊ من ز شیرینی نشستم رو ترش ❊
بن شیرینلکمدن ولذت درونمدن ترش رو اوتورمشم ❊ مثنوی ❊
من ز بسیاری گفتارم خمش ❊ بن کثرت کفتاردن خاموشم یعنی حلاوت
حال درونم اولدیغنه بناء یوزم پورتاروب وکوزم قپایوب دائم الاوقات
توجه اوزره اوتورورم وزبان حال مفتوح وابواب معانی کشاده اولوب
نیجه اسرار وحقایق کشف اولمغله صمت وسکوت اوزره طورورم
پس ترش روی اولدیغم معنی حلاوتدن وخاموش اولدیغم کثرت کفتار
اسراردندر ❊ مثنوی ❊ تا که شیرینیٔ ما ازدو جهان ❊ حتی
بزم شیرینلکمز ایکی جهاندن وجهانیاندن ❊ مثنوی ❊ در حجاب
رو ترش باشد نهان ❊ ترش رویلك حجابنده خفی ونهان اوله ❊ مثنوی ❊
تاکه در هر کوش نایداین سخن ❊ تا که بوسوز هر کوش نامستعده کلمیه
ونامحرملر استماع ایتمیه دیو ❊ مثنوی ❊ یك همی کویم زصد سرلدن ❊
سرلدنی‌دن یوزده برین سویلرم وغایت ایله چوق بیلوب سر وحدتدن
ذوق کلی الدیغم ایچون قدر محبتی بیلوب اوجوز خرج ایتمم وطفل نابالغ کبی
کوهر بی بهایی یك نان پاره‌یه ویرمم وارباب استعدادی اقل من القلیل
مشاهده ایتمکله بالضروره قبض وامساك اقتضا ایدوب کشف راز ایتمم
پس بو قدر حقائق ودقائقدن دخی زیاده کشف راز اولورمی دیرسه‌کز
بو سویلنن کفتار اسرار لدنیه‌دن یوزده بری ودریادن قطره
ومهردن ذره در یوخسه کما هو حقه مرادم ادا ایدوب کشف اسراره

قابلیت یوقدر ودخی ❊م❊ من تمام این نیارم گفت آزان ❊ منع می آید
زصاحب مرکزان ❊ وفقنجه تکلمه دخی اذن یوقدر والا نه‌لر سویلنوردی
اما ای طالب صادق سن کرچکدن عاشق وطریق محبت وراه وحدتده
سالك فایق ایسك زنهار بونك کبی شاهد بی همتا وزیبایی زیر پرده‌ده
مشاهده ایتمکله قناعت ایلمه واکر دست همتك برقع جمال یاره ایریشورسه
کشف قناع ایدوب ملاحظهٔ وجه جاناندن برآن وطرفة عین ذاهل اولمه
ووصلت دوست ال ویررسه انی آخره صاتمق ایچون آلمه حتی محبوب
دخی سنی دیلیوب وصلندن بهره‌مند اوله‌سن شاهد فروشلك خودغبن
عظیمدر پس محبوب فروش اولورسك باری شول رجال خوش خصالره
فروخت ایله که (رجال لاتلهیهم تجارة ولابیع عن ذکر الله) انلرك
شاننده اوله وعبارات والفاظ موضحهٔ حقیقت اولور قیاس ایتمه ودعوایی
کمال فهم ایلمه زیرا پندار کمال وپندار فهم فهم ایتمامك وکمالدن بی بهره اولمقدر
پس پندار فهم وخیال ووهمدن رها بولمق کرکسن که مقام فهمه قدم
نهاده اوله‌سن ای جان پدر زنهار بونی دخی دیمه که بن مشك هوشم
امواج دریادن پرایتدم ودریا بنم مشکمه صیغدی بو خود محالدر فاما بنم مشك
هوشم دریاده کم اولدی دینلسه خوبدر زیرا عقل شول محله دك لازمدرکه
سنی درکاه سلطانه ایلته چونکه حرم سلطانه داخل اوله‌سن عقله
طلاق ویرکه ❊ ع ❊ هم عقل عقیله است وهم علم حجاب ❊ پس
مادامکه عقل ووهم وعلم وفهمی برطرف ایتمیه‌سن جمال شاهدی کوره‌مزسن
ومادامکه صورت شاهددن نظری قالدرمیه‌سن محبوبك معناسن
ملاحظه ایده‌مزسن ❊ نظم ❊ حجاب طلعت جانان توییٔ تست
ای نادان ❊ حجاب ازپیش برخیزد چوتو ازخود شوی یکتا ❊ زهی حیرت که
ای عاشق بصورت دوری از معنی ❊ زهی حسرت که ای تشنه بکف
محجوبی از دریا ❊ سحاب از پیش دور افکن اکر خورشید میجوبی ❊
صدف بشکاف تایابی نشان لؤلؤ لالا ❊

❊ تفسیر قول حکیم سنایی قدس سره ❊

حکیم سنایی قدس سره‌نك قولنك تفسیریدر وقول مزبور بو بیت
شریفدر ❊ بهرچه ازراه وامانی چه کفران حرف وچه ایمان ❊
حکیم سنایی بیوررلر که هرنه سبب ایله که طریق حقدن وراءٔ مانددن

کیرو قاله سن اول حرف و یاخود اول طرف نه کفر نه ایمان حرف طرف
معناسنه دخی کلور حاصل کلام کرکسه اول کلمهٔ کفر و یاخود طرف کفر و کرکسه
کلمهٔ ایمان و یاخود طرف ایمان اولسون چونکه آنك واسطه سیله طریق
حقدن دور قاله سن بینهماده فرق یوقدر فرضی سنی طریق حقدن بعید ایدن کلمهٔ
ایمان دخی اولورسه زیراکه * بهرچه ازدوست دور افتی چه زشت آن نقش
وچه زیبا * هرنه سبیله که دوستدن بعد وفراقه دوشه سن اول نقش زشت
اولمش و یاخود نقش زیبا ایمش نه فرق واردر یعنی کرکسه نقش کفر ومعاصی
واعمال سیئه وکرکسه نقش طاعات وایمان وافعال حسنه اولسون نه فرق
اولنور زیرا مقصود بالذات وصلت حق ایدی اولمادقدنصکره یا نقش
زشت اولمش یاخود نقش زیبا اولمش ایکیسی دخی سبب دوریده مساویدر
* پس فی الحقیقه کفر وعصیان انسانی طریق حق وصراط مستقیمدن
دور ایدر فاما ایمان واسلام نه وجهله دور ایدر دینورسه خالصا ومخلصا
تصدیق بالجنان اولمیان اقرار باللسان وصورت ایمان ولوجه الله اولمیان اعمال
هرکیم اولورسه اولسون صاحبنی نجاته ایرکورمیوب حقدن بعید قیلور
وکذلك شول قلبده که ایمانك نوری ظاهر اولمیه اول دخی صاحبنه ناردن
نجات ویرمز وحقه قریب ایتمز * سنایی * ذرهٔ نور اکر بدست آری *
بی تعب جسر نار بکذاری * ورنه داری تو نور نار شوی * پیش پروردکار
خوار شوی * رهنمای تو نور ایمانست * عقل درکار خویش حیرانست
مردکی کفر وزندکی دینست * هرچه کفتند مغز آن اینست *
دین وملت در عدم زدنست * کم شدن از برای کم شدنست *
دین نیابی کرت غم بدنست * زانکه کابین دین طلاق تنست * کار دین خودنه
سرسری کاریست * دین حق راهمیشه بازاریست * آنکه کم زد وجود عالم را
* کو ببین مصطفی وآدم را * نتکیم عین القضاة همدانی دخی زبدة الحقایق
نام کتابنده تمهید اصل ثانیده بومعنادن خبر ویروب دیرلر که اکر مذهب
مرد را بخدا رساند اسلامست واکر هیچ آکاهی ندهد طالب را بتر ز وی
از کفر بتر باشد اسلام نزد روندکان آنست که مرد را بخدا رساند وکفر آن
باشد که طلب را منعی وتقصیری درآید که از مطلب بازماند طالب را بانهندهٔ
مذهب کارست نه بامذهب * قطعه * آتش بزنم بسوزم این مذهب وکیش

عشقت بنهم بجای مذهب در پیش * تاکی دارم عشق نهان در دل خویش
* مقصود رهی تو بی نه دینست ونه کیش * چه دانی که چه می کویم طالب باید
که خدارا درجهت ودر دنیا ودر آخرت ودر بهشت نجوید راه طالب
خود در اندرون اوست راه باید که در خود کند وفی انفسکم همه موجودات
طالب دل رونده است که هیچ راه بخدا نیست بهتر از راه دل القلب بیت الله
همین معنی دارد * انتهی کلامه * ودر معنیٔ قوله علیه السلام *
وبو سر سخن نبی علیه السلامك بو حدیث شریف وقول منیفنك بیاننده در که
اول حدیث شریف بودر * ان سعدا الغیور وانا اغیر من سعد والله اغیر منی
ومن غیرته حرم الفواحش ماظهر منها ومابطن * بو حدیث شریفك سبب
ورودی بودر که حق تبارك وتعالی قذف محصنات ایدنلره حد تعیین بیوردقده سعد
بن معاذ رضی الله عنه ایتدی یارسول الله علیك صلوات الله اکر بن خانه مده برکمسنه یی
زوجه م ایله فعل زناده کوررسم شهود احضارینه کیدرسم بن کلنجه زانیه
حامله اولورو زانی دخی فرار قیلور واکر اکاسوز سویلرکن قذف ایدرسم
حد قذف ایچون بکا تازیانه ضرب ایدرلر واکر سکوت ایدرسم بنی غیرت هلاك
ایدر دیدکده رسول علیه الصلوة والسلام بیوردیلر که تحقیقا سعد غیوردر وبن
سعددن زیاده غیورم وحق جل وعلا بندن اغیردر وغیرت حقدندر که فواحشدن
ظاهر اولان وباطن اولان شیئی حرام ایلدی وبو حدیث شریفك ماقبلنه
مناسبتی ومعنای شریفنك احوال عشاقه موافقتی بووجهله درکه حضرت
مولانا قدس سره بن اسرار وحدت واخبار محبتی تفصیل ایتمیوب مجمل سویلدم
وکنایت ایدوب تصریح قیلمدم یوخسه حقیقتی اوزره عیان ایدسم عقول وفهوم
سوزان اولوردی وبن شیرینلکمدن ترش رو اولوروب وبسیاریٔ کفتاردن
خموش اولمشمدر که حتی کوش نامحرمه سوز کتمسون وناهل اولنلر اسراره
واقف اولمسون * پس لاجرم سر ادنیدن یوزده بریسن سویلدم بیورمش
ایدی پس بعض مستمعین کویا سؤال ایدوب یامولانا چونکه بوندن زیاده
عیان وبیان ایتمکه امکان واردر تحقیق وایضاح ایتمه کز اولمازمی دیدکلرنده
سؤال مقدره بو حدیث شریفله جواب ویروب بیوردیلر که غیرت عاشق
ومعشوق اقتضا ایدر که عاشق ایله معشوقك سرنه غیر واقف اولمیه ونامحرمه
کشف اسرار قیلنمیه زیرا غیرت غیردن مأخوذ ومشتقه اولوب واصطلاحده

مطلب در تحقيق غيرت

ان الغيرة كراهة مشاركة الغير فيما يقاربه * ودخى الغيرة سقوط الاحتمال
ضنا والضيق عن الصبر نفاسة * ديو تعريف اولنمشدر وغيرت دخى
ايكيدر بريسى غيرت عبد وبريسى غيرت حقدر غيرت عبد اولدركه
احوالنه غيرك اطلاعنى كريه كوروب مجبور يا تداخل ايتامك ايچون
حالنى غيردن ستر وحفظ ايده وازدواج ابتدبكى عرايس ابكار اسرار
الهيه نك جمال قناعنى كشف ايدوب نامحرمه كوسترميه سعد رضى الله عنه
كبى غيور اوله واعمال واحوالى خالصا لله اولوب اندن غيره نصيب
ويرمامكى اوزرينه واجب قيله وعبد اوزرينه اولان غيرت حق دخى طاعات
عبددن مخصوص بالحق اولان شى ده غيرك انكله مشاركتنك كراهتى در
روى عبدالله بن مسعود رضى الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
(ما احد اغير من الله تعالى ومن غيرته حرم الفواحش ماظهر منها وما بطن)
وعن ابى هريرة رضى الله عنه قال قال النبى صلى الله عليه وسلم (ان الله يغار
وان المؤمن يغار وغيرة الله ان يأتى العبد المؤمن ما حرم الله عليه)
حكايت اولنور كه بركون سرى سقطى قدس الله سره نك حضورنده
(واذا قرأت القرآن جعلنا بينك وبين الذين لا يؤمنون بالاخرة حجابا مستورا)
آيت كريمه سى قرآءت اولندقده سرى سقطى اصحابنه توجه ايدوب
حجابا مستورا بيوريلن نه مقوله حجابدر معلوم مكزميدر ديدى سز اعلمسز ديديلر
بيورديلر كه حجاب مزبور حجاب غيرتدر وحق تعاليدن اغير هيچ احد
يوقدر * پس بو آيت كريمه نك معناسى بودر كه حق تبارك وتعالى
كمال غيرتندن كفارى معرفتنه اهل قيلمادى * وشبلى طيب الله انفاسه
دخى بيوررلر كه غيرت ايكيدر بريسى نفوس اوزرينه اولان غيرت بشريه در
وبريسى قلوب وانفاس اوزرينه اولان غيرت الهيه دركه انفاس عشاق
ماسواده ضايع اولميوب وقلوبده محبت الهيه دن غيريسى واقع اولميه *
وقال بعض العارفين الغيرة فرض على اولياء الله وما احسن الغيرة عند المحبة
وعند المنادمة * وقال الجنيد الغيرة لاتجوز الا فى اوقات ثلثة عند الذكر والغفلة
وعند المحبة ان يرى صاحبه مع العلاقة وعند التعظيم * وقيل الغيرة غيرتان
غيرة من الحق على عباده وهو ان يسترهم عن اعين الخلق ويقع له المهابة
فى اعينهم وغيرة من العبد فى الحق فيستر حاله عن ان يعلم احد معرفته له وشوقه
عليه وشيخ الاسلام عبد الله انصارى قدس الله سره دخى غيرتده عبد ايچون

اوچ درجه اثبات ايدوب بيوررلر كه * الدرجة الاولى غيرة العابد على عمل
ضايع يسترد ضياعه ويستدرك فواته ويتدارك تواءه * والدرجة الثانية
غيرة المريد على وقت فات وهى غيرة قاتلة فان الوقت وحى الغضب
ابى الجانب بطئ الرجوع * والدرجة الثالثة غيرة العارف على عين غطاها
غين وسر غشيه رين ونفس علق برجاء اوالتفت على عطاء پس عبدالله
انصارى قدس سره نك غيرتده بيان بيورديغى درجات معلومك اولوب درجهٔ
ثالثه ده اولان غيرت عارفين عين اوزرنده واقع اولان پردهٔ غين ايچون اولديغى
ذوق ايتدكسه ضمير خورشيد تنويره ستير اولميه كه حى بالذات وقيوم كل اولان
حضرت حق وفياض مطلق جميع موجوداته تجلئ عام ايله تجلى ايدوب حى
ومحيى اسمنك حضرتندن جمله اشيا حيات باطنه وظاهره ايله حيات بولمشلردر
فلهذا جميع اشيانك نطق وحياتى حقك نطقى وحياتيله در ولكن اشياده اولان
سر نطقك ظهورندن ارباب حجابك اول سر نطقه اطلاعندن حق جل
جلاله كندو نفسنى غيرت ايله وصف ايليوب محرم اولان ارباب كشفدن غيريه
اول سرك ظهور واظهارن حرام ايلدى ودخى غيرتندندر كه ظاهرا وباطنا
وجود حقدن غيرى بر وجود آخر يوغيكن ينه محل ذات احديت اولماق ايچون
ظاهرده وباطنده اولان صور اشياده تجلئ وجودى عامى ايله ظاهر ومتجلى
وعين اشيا اولدى بعده نفسنى غيرت ايله وصف ايلدى اكا بناء كه صور اشياده
تجلياتيله ظاهر وعين اولديغى ارباب حجابك عيننه ظاهر اولميه پس كمال غيرتندن
فواحشى يعنى اشياده اولان اسرار عينيتك اظهارن عين اولان اشيايه حرام
قيلدى واظهاردن منع ايلدى زيرا هر شيده اولان تعين الهى نطق انا الحق
ايله ظاهر اولوب حق هر شيده كندوبى اظهار ايتدكده سر وحدت بارز ومنكشف
اولوردى فلهذا نطق اشيا نطق باطنيدر كقوله تعالى (وان من شئ الا يسبح
بحمده ولكن لاتفقهون تسبيحهم) وبحر زخار حقايق ومعدن اسرار
ودقايق شيخ محيى الدين عربى قدس الله سره الفايق فص هوديه ده بو معنايى
بيان ايدوب بيوررلر كه (قد ورد النص الالهى بهذا كله الا انه تعالى وصف
نفسه بالغيرة ومن غيرته حرم الفواحش وليس الفحش الا ما ظهر لمن ظهر له
واما لحش ما بطن فهو لمن ظهر له فلما حرم الفواحش اى منع ان تعرف حقيقة
ماذكرناه وهى انه عين الاشياء فسترها بالغيرة وهو انت من الغير فالغير يقول

وحى الغضب) اى
سريع الغضب شديد
النفار (ابى الجانب)
اى لا ينقاد ولا يلين اذا
اتى (بطئ الرجوع)
الى الرضا اذا غضب
منه

السمع سمع زيد والعارف يقول السمع عين الحق) وشيخ رضى الله عنه بو محلده
ماذكرناه بيورديغى بونك سبقنده اولان قولى ايديكه حق سالكك
وطريقك عين وغايتى درديمش ايدى وهو قوله قدس روحه (فالناس على قسمين
من الناس من يمشى على طريق يعرفها ويعرف غايتها فهى فى حقه صراط مستقيم
ومن الناس من يمشى على طريق يجهلها ولايعرف غايتها وهى عين الطريق التى
عرفها الصنف الآخر فالعارف يدعو الى الله على بصيرة وغير العارف يدعو
الى الله على التقليد والجهالة فهذا علم خاص يأتى من اسفل سافلين لان
الارجل هى السفل من الشخص واسفل منها ما تحتها وليس الا الطريق فمن
عرف الحق عين الطريق عرف الامر على ماهو عليه فان فيه جل وعلا يسلك
ويسافر اذلا معلوم الاهو وهو عين السالك والمسافر فلا عالم الاهو فمن انت
فاعرف حقيقتك وطريقتك فقد بان لك الامر على لسان الترجمان ان فهمت
وهو لسان حق فلا يفهمه الامن فهمه حق فان للحق نسبا كثيرة ووجوها
مختلفة) انتهى كلام الشيخ پس شيخ طيب الله انفاسه نك كلمات قدسيه سنك
معناسندن فهم اولنان بودركه حق عين جميع اشيا اولوب ولكن (قل انما حرم
ربى الفواحش ماظهر منها ومابطن) قول كريمى ايله اول جميع اشيانك عينى
اولديغنك معرفتندن منع ايليوب حقيقت مز بوره يى غيرت ايله ستر ايتدى
وغيرتدن معناى غيريت ملحوظ اولمغله شيخ رضى الله عنه غيرتى معناى غيريت
اوزره استعمال ايلدى يعنى حقيقت واحده اولان حق اسم غير اطلاقيله غيريت
ملحوظ اولنان تعينات كثيرهٔ مختلفه ايله ستر ايلدى ديو بيوردى حقا حقيقت
حال بودركه سائرهٔ حقيقت الهيه اولان غيرت سنك انت ايله اشارت اولنان
وجود كدركه سنك وجودكده متعين وظاهر اولان حق سنك تعينك ايله ستر
ايتمشدر زيرا تعين متعينك غير يدر فلهذا مخاطبك وجودى غير ايله تسميه وانكله
سترقيلندى اكا بناءً كه انانيت وانيت ونحنيت وفوقيت وتحتيت هويت واحدهٔ
غير متناهيه يى تعديد ايتمشدر پس هويت واحده دن انت وانا ونحن وهوايله
اولان كنايات متكثره وعبارات شتى ومتعدده ظاهر وغيريت باهره اولدى
انت ايله مقيد اولان غيرت ايسه غيردن مأخوذه وغيرت لفظا ومعنى غيرى مستلزمه در
فافهم جدا ﴿ مغربى فرمايد ﴾ اى بخورشيد حسن عالم كير * كرده هرذره را
چومهر منير * نقش خود را نكاشته دردل * شسته نقش جهان زلوح ضمير *
كرده برلوح عالم تركيب * صورتى بر مثال خود تصوير * هم بخود نفخ روح او كرده *

هم بخود كرده طينتش تخمير * نام او كرده آدم وحوا * در جهان عبارت وتعبير *
اوست خورشيد وكائنات وشعاع * اوست دريا وكائنات غدير * زانكه با اوجز
او محال بود * زين سبب شد سر يرعين امير * از جه روعشق وعاشق ومعشوق *
متحد مى شوند بى تصغير * چون ذليل وعزيز هردو يكيست * باغنى از چه روست
عين فقير * بس سزد مرترا اكر كويى * بزبان فصيح بى تغيير * كه جزا ونيست
درسراى وجود * بحقيقت كسى دكر موجود * ايمدى اى عاشق صادق مقدمات
مز بوره معلومك اولديسه كاشف اسرار كبريا حضرت مولانا دخى قول حكيم
سنايى ومفهوم حديث شريفى تفسير وبوذكر اولنان اسرارى تقرير ايدوب
بيوردلركه ﴿ مثنوى ﴾ جمله عالم زان غيور آمد كه حق * جمله عالم اول سببدن غيور
كلديكه حضرت حق ﴿ مثنوى ﴾ برد در غيرت برين عالم سبق * غيرنده بو عالم
اوزرينه سبق ايلدى يعنى غيرت حق عالم وعالميانه غلبه ايدوب جهان وجهانيان
غيرتى غيرت حقدن اخذ ايتدى ﴿ مثنوى ﴾ اوچو جانست وجهان چون
كالبد * خداى متعال وايزد بى مثال فى المثل جان كبيدر وجهان اكا نسبت
قالب كبيدر فاذا كان كذلك ﴿ مثنوى ﴾ كالبد از جان پذيرد نيك وبد *
كالبد كندودن ظاهر اولان نيك وبدهرنه ايسه معنى جاندن قبول ايدر زيرا
اجساد عالمده متصرف حقيقى حقدن غيرى يوقدر بناء على هذا ارباب كشف
وشهود مراياى اشياده حقدن غيرن كورمزلر وغيره نظر قيلمزلر غير يوق
كيبى كورسونلر پس (حسنات الابرار سيئات المقربين) فحواسى اوزره ارباب كشف
مرتبهٔ شهوددن ايمان بالغيبه رجوع ايتسه ومشاهدهٔ غير قيلسه غيرت حق
حالت مز بوره يى عارف مز بوردن زله عد ايدوب اكا عيب وشين اولور نتكيم
حضرت مولانا بو معنايى بيان بيورر ﴿ مثنوى ﴾ هر كه محراب نمازش كشت
عين * هر كيمك كه صلوة جانك محرابى عين اولدى يعنى قبلهٔ روحى وحدت
مطلقه ومنظر قلبى حقيقة الحقايق اولدى ﴿ مثنوى ﴾ سوى ايمان رفتنش
مى دان تو شين * انك ايمان جانبنه كيتمه سنى سن اكا عيب وشين بيل زيرا ايمان
غيبده اولانى تصديق بالجنان واقرار باللساندر وعين غيبده اولان ظاهر
اولمغله كشف شهودى اولمقدر پس اصحاب عيان مرتبهٔ ايمان رسمى به
كلمك انلره كوره شيندر وعوامه كوره عزت وشرفدر مثلا ﴿ مثنوى ﴾ هركه
شد مرشاه را اوجامه دار * هر اول كيمسه كه پادشاهه تقرب ايدوب جامه
دار اولسه ﴿ مثنوى ﴾ هست خسران بهر شاهش اتجار * شاهدن

اوتوری آخر دیاره کیدوب تجارت قیلاق اکا خسران وزیاندر زیرا روز وشب
حضور شاهده ایکن دور وغایب اولور وکذلك ❁ مثنوی ❁ هر که با سلطان
شود او همنشین ❁ هر اول مقرب که همنشین سلطان اوله بویله مقبول ومقرب ایکن
❁ مثنوی ❁ بردرش شستن بود حیف وغبین ❁ اول کسنه همنشینی شاهی
قویوب سلطانك قپوسی اوزره اوتورمق غبن عظیم وحیفدر زیرا قدرین
بلمامش اولور نتکیم امام علی کرم الله وجهه (رحم الله امرأ عرف قدره ولم یتعد
طوره) بیورمشدر ودخی (ماهلك امرؤ عرف قدره) دیمشدر وکذلك
❁ مثنوی ❁ دست بوسش چون رسد از پادشاه ❁ چونکه پادشاهدن
برکیمسه یه ال اوپمك ایر بشه یعنی پادشاه اکا درجهٔ عالیه اعطا ایدوب وقانون
پادشاهی اکا پادشاهك الن اوپمك اولوب عنایت پادشاهیدن اکا بو مرتبه
اعطا اولنمش ایکن اول مرتبه سن بلیوب واول درجه نك حکمن وبرمیوب
❁ مثنوی ❁ کر کزیند بوس پا باشد کناه ❁ اکر اول کیمسه پادشاهك
الن قویوب ایاغن اوپمك اختیار ایدرسه کناهدر زیرا (لاشرف مع سوء الادب)
بیورلمشدر بو محلده ایسه ایاق اوپمك سوء ادبدر ❁ مثنوی ❁ کرچه سر
بر پا نهادن خدمتست ❁ اکرچه پادشاهك ایاغنه باش قومق وغبار اقدامنه
یوز سورمك خدمت وحضور پادشاهیده اولنلره عزتدر ولکن (ولکل مقام
رجال) موجبنجه ❁ مثنوی ❁ پیش آن خدمت خطا وزلتست ❁ اول خدمت
منبعه قتنده سر پا نهاده اولمق خطا وزله در وکندویه مورث ذلتدر حاصل
کلام پادشاه انی ال اوپمك مرتبه سنه ترقی ایتدیروب اعزاز واکرام اتمش ایکن
مرتبهٔ دنیه یه تنزل ایتمك پادشاه قتنده ترك ادب وذلت ودناءتدر وبو توجیه
مراتب اعتباریله در وایمان غیبی ایله ایمان شهودی یه کوره در یوخسه عاشقه
شرف وعزت محبوبك ایاغن اوپمکدر ایمدی ای عبد مقرب وخاص ❁ مثنوی ❁
شاه را غیرت بود بر هر که او ❁ بو کزیند بعد از آن که دید رو ❁ هر کیمکه
پادشاهك جمال باکمال ودیدار بی مثالن کوردکدنصکره دیداری قویوب
بوی اختیار ایلیه پادشاه انك اوزرینه غیرت ایدر بویدن مراد الفاظ وعبارت
ونقش صورتدر پس پادشاهك جمالی کورلدکدنصکره کاغدده یازیلان
نقشه وغیره نظر ایتمکه پادشاه راضی اولمز غیرت ایدر کما قال ابو القاسم
النصرابادی (من نظر الی شئ غیر الحق فلا ینظر الی الحق فانه غیور ومن غیرته
انه لم یجعل الیه طریقا سواه ولا علیه دلیلا غیره) کورمزمیسن آدم علیه السلام

جنده نفسی ایچون وطن خلود ایستدیکیچون حق تعالی جنتدن آدمی اخراج
ایلدی وابراهیم علیه السلام جکرپاره سی اسمعیل صلوات الله علیهما محبت
ایتدیکیچون ذبح ایله امر ایدوب حتی محبتن قلبندن چیقاردی (فلما اسلما وتله
للجبین) وصفا سره منه امره بالفداء منه فانه غیور لا یحب ان یری فی قلب عبده
سواه وقیل ان ابا یزید البسطامی (رأی جماعة من الحور العین فی منامه فنظر
الیهن فسلب وقته ایاما ثم انه رأی فی منامه جماعة منهن فلم یلتفت الیهن
وقال انکن شواغل) وبالله التوفیق بونلرك جمله سی آثار غیرتندر ❁ مثنوی ❁
غیرت حق بر مثل کندم بود ❁ مثلا غیرت حق کندم کبی اولور ❁ مثنوی ❁
کاه خرمن غیرت مردم بود ❁ غیرت مردم فی المثل خرمن صمانی کبی اولور
یعنی خرمنده بغدای اصل وصمان فرع اولدیغی کبی فی المثل غیرت حق ایله
غیرت خلق خرمنك بغدای ایله صمانه ممثل اولوب غیرت حق اصل وغیرت
خلق فرعدر فاذا کان کذلك ❁ مثنوی ❁ اصل غیرتها بدانید از اله ❁ غیرتلرك
اصلنی اللهدن بیلکز ❁ مثنوی ❁ آن خلقان فرع حق بی اشتباه ❁ خلایقك
آن ولابقی ویاخود مخلوقاتك غیرتنی بلاشك ولاشبهة فرع غیرت حق بیلکز
❁ مغربی ❁ آن ماه مشتریست ببازار آمده ❁ خود را ز دست خویش خریدار آمده ❁
پنهان بدین جهان ز سرا پردهٔ نهان ❁ یارست در ملابس اغیار آمده ❁ محبوب
کشته است محب جمال خویش ❁ مطلوب خویش را طلب کار آمده ❁ از روی
اوست این همه مؤمن عیان شده ❁ وز موی اوست این همه کفار آمده ❁ این
کثرتیست لیك ز وحدت عیان شده ❁ این وحدتیست لیك بتکرار آمده ❁ این
موجها ز بحر محیط حقیقتست ❁ وین جوشها ز قلزم زخار آمده ❁ از موج
او شدست عراقی ومغربی ❁ وز جوش او سنایی وعطار آمده ❁ آه ای یار صادق
وطریق عشقده همراه موافق معشوق ازلی ومحبوب لم یزلی عشاق بیدللرك
هر برینه بر تجلیٔ خاص ایدوب وکمال مرتبه کوکل الیجی وعاشق نوازلغندن
هر برافتاده سنه بر یوزدن معامله ایدر که هر بریسی بن بنده سنه وبو افکنده سنه
اولان اظهار حسن جمال وافشاء اسرار وصال بندن غیره واقع اولمامشدر
ملاحظه سنده اولور ❁ ع ❁ لیکن دل عاشقان بد اندیش بود ❁ وفقیجه احیانا
نظر عقلی ایله نظر ایلدکده هر بر سرده بر سر وهر بر دلده بر کار مشاهده ایدوب
کثرات تجلیاتی مطالعه قیلدقده لاجرم ده دلیٔ یاردن حکایت وبرای ناله وزاری
تلخیٔ هجر وفراقدن شکایت ایدرلر وچشمسار چشملرندن اشك فراوان

دوکرلر تنکیم حضرت مولانا بومعنادن خبر ویروب بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾
شرح این بکذارم وکیرم گله * بو سر وحدت وشرح غیرت بیانی ترك ایلدم
وشکایت طوتارم ﴿ مثنوی ﴾ ازجفای آن نکارده دله * اول اون کوکللو
نکارك جفاسندن بو محلده نکار محبوب حقیقیدن عبارت وده دله تجلیات مختلفه
قیلدیغنه اشارتدر وجفادن مراد عشق الهی قلب عاشقه مستولی اولمغله
حالدن حاله دوندروب وعاشق جمال یار اولان صادق وصال دوستدن غیری
برحاله قناعت ایتیوب سیر مراتبده اولان تلوناتندن عبارتدر و بودخی شکایت
دکل بلکه علی ای وجه کان محبوبی ذکر وفکر ایدوب درد درونی حکایت
واحوال پریشانی روایتدر وبو بهانه ایله کوزندن قانلو یاش دوکوب دردلو
دردلو اغلامقدر زیرا کمال وصلتده وظهور سر وحدتده اغلامق بوقدر پس
حق سبحانه وتعالی عشاقك کوزی یاشنی خریدار اولوب ناله وزاریلرین اراده
بیوردقده هجر وفراق یوزندن تجلی ایدوب عاشق دخی بی اختیار جوش
وخروشه کلوب زاری وکریه قیلور وبو هجران وفراق برفرقتدر که عین وصلت
وبو شکایت شکری حکایتدر وبو زاری عین خنده در * بیت * کرچه فراقه
دوشمشم عین وصال ایچنده یم * کل نظر ایله حالمه کور که نه حال ایچنده یم * اکا بناء
حضرت مولانا بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ نالم ایرا نالها خوش آیدش * ناله
وزاری ایدرم زیرا ناله وانین وآه وحنین اول محبوب عالمینه خوش کلور
﴿ مثنوی ﴾ ازدو عالم ناله وغم بایدش * ایکی عالم اهلندن اول حبیب وودوده
ناله وغم کرکدر ﴿ بیت ﴾ شها عشقك بنی زار ایلمشدر * جهاندن کلی بیزار
ایلمشدر * همان وصلك دیلر دیوانه کوکلم * سنکله شویله بازار ایلمشدر *
نه یرده اچیلورسه ورد خندان * انکله همنشین خار ایلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ چون
ننالم تلخ ازدستان او * اول یار بی نظیرك دستان هجراندن نیجه ناله تلخ ایلیم که
﴿ مثنوی ﴾ چون نیم در حلقهٔ مستان او * چونکه انك حلقهٔ مستاننده دکلم بو بیت
شریفه بو وجهله معنی ویریلورسه حلقهٔ مستانه داخل اولمیان طالبلره تعریض
وامحاض نصح قبیلندن اولور یعنی ای طالبلر نه عجب اغلمیه سز ویارك فراقندن
ناله قلمیه سز که انك حلقهٔ مستاننه داخل اولمامشسز ایمدی داخل حلقهٔ
مستان خدا اولمغیچون ناله وزاری کرکدر دیمك اوله ویاخود معنای بیت
شریف بو وجهله اوله که دوستك عین وصلت اولان دستان فراقندن نیجه
نالهٔ تلخ ایتمیم که مستان خدانك حلقه سنده نی کبی یم پس بندخی لاجرم نی کبی
آه وناله ایتمکدن خالی اولمازم وکندومی دست نایدن المازم دیمك اوله

بو تقدیرجه تعریض اولمیوب ناله سنه شکر ایتمش اولور ﴿ نسیمی ﴾ دون کون
فراقکدن کوزم یاشین دوکرقان آقیدر * لعلك غمندن دمبدم یاقوت ومرجان
آقیدر * یاندردی شوقك جانمی یاقدی فراقك بغرمی * عشقك بلاسی باشمه
کور کیم نه طوفان آقیدر * کل کل اوتمه یارکی حالن کور آنك صورانی * شوقکدن
ای دردانه کور کوزدن نه عمان آقیدر * شول انجو صورتلو دشك کلمش خیالی
عینمه * آغزندن اصدافی انك لؤلؤی غلطان آقیدر * نوحك کیمسن ایسته کیم
یقلشدی طوفان فوقنه * سیلاب اشکك شویله کیم بو چشم کریان آقیدر * مشکین
صچك چوکانه چون باشمی طوپ ایتمشم * عشقك بلاسندن ینه اول طوپی
چوکان آقیدر * لعل لبك تفسیرنی سویلر نسیمی جانله * شول رسمله کیم صانه سن
خضر آب حیوان آقیدر * ﴿ مثنوی ﴾ چون نباشم همچو شب بی روزاو *
بی وصال روی روزافروز او * اول محبوب ازلینك روزنسز وانك روزافروز اولان
انك روی وصالنسز وجمالن مشاهده ایتمکسزین نیجه شب کبی تیره وتاریك
اولمیم شبدن مراد بو محلده عشاقك غم هجرانی وروزدن مراد نور وصلتیدر
یعنی بن نیجه غمناك اولمیامکه وصال یاردن وروی روزافروزی مشاهده سندن
هجر وانفصاله دوشوب فرقتده قالدم ایمدی سحاب کبی آه ایدوب اغلامق
وشب تیره کبی غم چکمك بکا لایقدر ﴿ نظم ﴾ شها کوکلم طلوقان اولدی
سنسز * جکر هجرکله بریان اولدی سنسز * بقیند ه سندن ای روشاه خوبان * بو کوکلم
تختی ویران اولدی سنسز * کوزم یاشی جهانی طوتدی ای جان * کورن ایدر که
طوفان اولدی سنسز * آه ای عاشق آواره ودرد ایله سینه سی بریاره بو کا نه چاره
اولسونکه وظیفهٔ عاشق لاجرم نیاز وطریقهٔ معشوق لابد نازدر وشیمهٔ معشوق
هربار عاشق کش اولمق قاعدهٔ عاشق دخی محنت کش اولمقدر ایمدی کرکدر که
جفای یاره کوکل ویروب دامن رضاجویی دست صبردن قومیه سن
کوش هوشله استماع قیل که حضرت مولانا دخی بو بابده نه بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾
ناخوش اوخوش بود درجان من * اول محبوب ومطلوبك ناخوشی بنم جانمه
اوزره خوشدر ﴿ مثنوی ﴾ جان فدای یار دل رنجان من * بنم دل رنجیده ایدن
یاره جان فدا اولسون ﴿ شعر ﴾ شکایت ایلمزم دلبرك جفاسندن * کانك
جفاسی بکا یکدرر وفاسندن * ازلده جانله چون عشقنه بلی دیمشم * بلاسنی چکرم
دونمزم بلی سندن * نه درد ایمش عجب ای کوکلی الان عشقك * که عاجز ایلدی
خلقی انك دواسندن * بهانه سز سکا قول اولمشم بیلورسن سن * بو بندکی کرم

همیشه در که اول یاردن رنجیده‌یم ﴿ مثنوی ﴾ وز نفاق سست می خندیده‌ام
٭ و بن ایسه دل رنجیده‌نك سست اولان نفاقندن خنده ایدرم یعنی کوکلك
چوق بیاد یکنه تعجب ایدوب کورلم که معشوق ایله برمرتبه اتحاد ووصلت
یار ایله بر درجه التذاذ حاصل ایتمش که شکایت آمیز بعض کلمات نکته انکیز ایله
حالنی نامحرملردن ستر ایلدیکندن ماعدا کمال غیرتندن عقل وجاندن دخی
اخفایه قصد ایدوب بعض شکایاتی مشعر حالت ایله الفت یار ووصلت
دلداری پوشیده ایدر حقا دل شیدایه کوله جکدر خبری یوقدر که ٭ ع ٭
عاشقك بر بلمدك نسی وار ٭ دیمشلردر ایمدی ای دل شیدا یاردن رنجیده‌یم
دیو بوجان نحیفی غلطه دوشرمه سنك حالك ستر واخفادن قالمشدر
﴿ قاسم ﴾ توآن دری که درعمان نکنجد ٭ توآن کنجی که در ویران نکنجد ٭
بیا ساقی مرا جامی کرم کن ٭ ازآن جامی که درامکان نکنجد ٭ خدا این
عاشقان راهمتی دار ٭ که در کیخسرو وخاقان نکنجد ٭ بحمدالله بدان یوسف
رسیدم ٭ که اندر مصر ودر زندان نکنجد ٭ چو قاسم باوصال یار پیوست ٭
درآنجا قصهٔ دربان نکنجد ٭ ایمدی شاکی وشاکر وباطن وظاهر وباهر وساتر
شیٔ واحد ایدیکی معلوم اولدیسه ای کوکل شکایت وحکایتی قو همان
درکاه یاردن ایرلمه ومرشد کامل وحقیقت محمدیه‌یه تضرع ونیازی وسوز
وکدازی اکسك ایتمه دیوب حضرت مولانا مطلع تجلیات احدیه ومظهر
حقیقت احدیه اولان وجود اکمل ودخی کندو سرینه وحضرت حقه
مشاهدهٔ وحدت مطلقه ایله نیاز ایدوب دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ راستی کن ای تو
فخر راستان ٭ راستلك ونظر عنایت ایله ای راستلرك مفخری اولان
حقیقت محمدیه وسرا سرار احدیه ﴿ مثنوی ﴾ ای توصدر ومن درت را
آستان ٭ ای سید عالم سن بنم وجمله راستان وعاشقانك صدری سن و بن
سنك دردولت وباب سعادتکك عتبه وآستانی‌یم وعتبهٔ علیه کده بر عبد ناچیزم
الهی سیدی ومولای جوشش عشقله اکرچه عتبه وصدر قیدلرین ابلدم
ایسه بونلر صورت ومراتب اعتباریله وتجلیات اسما وصفات حسیله در ولکن
﴿ مثنوی ﴾ آستان وصدر درمعنی کجاست ٭ حین تجلی ذات وظهور
وحدت مطلقه وعالم معنی‌ده آستانه وصدر قنده‌در ﴿ مثنوی ﴾ ماومن
کوآن طرف کان یارماست ٭ بز و بن قنی اول طرفده که بزم یارمز انده‌در آه کیم
این وآن وماومنی محضا برآینه دوزوب کندو جمالنه نظر ایتمك ایچون اول

آینه‌یی برابرینه طوتمقدر ومحبوبك قتنده وجود عاشق آفتابك سایه‌سی
مثابه‌سنده‌در نتکیم مغربی قدس سره بیوررلر ﴿ شعر ﴾ هیچ دانی که ما کیم
شهسا ٭ سایهٔ آفتاب نور خدا ٭ سایهٔ آفتاب تابش اوست ٭ تابش مهر اوست عین
ضیا ٭ نیست خورشید ازشعاع بعید ٭ نیست سایه زآفتاب جدا ٭ سایه
وآفتاب یك چیزند ٭ هست او واحد وکثیر نما ٭ چون یکی بود سایه وخورشید ٭
یارب این کثرت ازچه شد پیدا ٭ نظر ازعین کائنات بدوز ٭ تاکه سایه نمایدت
بکا ٭ شیٔ واحد بکو که چون کردید ٭ عین هستیٔ جملهٔ اشیا ٭ کثرت نقش موج
کوناکون ٭ نیست الا زجنبش دریا ٭ آنچه امواج خوانمش بحرست ٭ کشته ظاهر
بکسوت من وما ٭ ایمدی ای موحد حقیقی مرتبهٔ لاتعینه تعینات صیغه‌زودرجهٔ
وحدتده اثنینیت اولمز ﴿ مثنوی ﴾ ای رهیده جان تواز ماومن ٭ ای مطلع
نور آفتاب احدی ومظهر سر حقیقت احمدی اولان غوث اعظم وقطب عالم
وانکله نفس واحده حکمنده اولان افراد کمل سنك روحك قیدما ومندن رها
بولش وانا ونحن بندندن خلاص اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ ای لطیفهٔ روح
اندر مرد وزن ٭ ای مرد وزنده اولان لطیفهٔ روح سنك نورك سحاب اغیار ایله
روپوش اولمقدن خلاص اولمشدر اللطیفة فی اصطلاح القوم کل اشارة دقیقة
المعنی یلوح منها فی الفهم معنی لایسعه العبارة فاما بو محلده واقع اولان لطیفه‌دن
مراد مرد وزنده واقع اولمق اعتباریله نفس ناطقه‌در که اکا قلب ولطیفهٔ
انسانیه تعبیر ایدرلر ولطیفهٔ مزبوره حقیقتده باعتبار کثرت الصفات اماره
ولوامه وملهمه ومطمئنه ایله تسمیه اولنوب مدبرهٔ بدن اولان نفس حیوانیه‌نك
رتبهٔ قریبه‌سنده روحك تنزلاتندن عبارتدر ولطیفهٔ مزبوره‌نك من وجه جانب
نفسه ومن وجه عالم روحه مناسبتی واردر یعنی عالم طبیعتده تصرف وعالم
قدسه توجه وقبول اشراقات وشهود تجلیاته وصولیدرکه وجه اوله صدر
ووجه ثانی‌یه فؤاد تسمیه اولنور وسر دخی تعبیر اولنور وسر مزبور مبدأ تجلی
آثاری اولان طور سریدرکه روحی ولی ایدرکما قال تعالی (ما کذب الفؤاد ما رأی)
آه ای صاحب دیدهٔ جنان ومستکشف لطیفهٔ جان عجبا حضرت مولانا لطیفهٔ
روح محمدی‌یه نیاز تام ایدوب ای مرد وزنده اولان لطیفهٔ روح دیو نه مقوله
اسرار غریبه وحقایق عجیبه‌یه اشارت ایتدیلر متفطن اولدکمی ایمدی ضمیر
منیره خفی ونهان اولمیه که حضرت هویته مضاف اولان اسماء ذات که اکا ارباب
وجدان مفاتیح الغیب تعبیر ایدرلر پس محض ذات شول تعینات واعتبارات

مطلب
لطیف در تحقیق
لطیفهٔ انسانیه
ومزاج معنوای
محمدی

اولیدی که تجلیٔ اول ایله اقتضا ایلمش ایدی ذکر اولنان تجلیٔ اول بمفاتیح الغیب
برزخیت کبری اولان برزخیت الوهیت حیثیتندن تحقق بطریق التفصیل کمال
اسما ایله بالتمام رسیدۀ کمال اولمق ایچون سیر ایدوب بعده برزخیت مزبوره که
مقام اوادنی اندن عبارتدر اسماء کلیه وجزئیه نك جمله احکام وکمالات
وظهورات وخاصیاتنی مشتمله اولمغیچون بنه تجلیٔ اول مزبور بکلیته وجملته
واحدیت جمعیته بمفاتیح الغیب المذکور من حیث الباطن توجه ایدوب جملهسی
انده مندرجه اولدی پس بحکم تجلیٔ اول وحرکت حبی ومیل اصلی وانگیزش
عشق ذکر اولنان اسماء کلیه وجزئیه ومظاهر روحانیه ومثالیه ومظاهر حسیه
تجلیٔ مزبور ومفاتیح غیب وباطن حیثیتندن ساریه اولدیکه حتی سیر اولده
اولان کمالات حاصله اولوب اصلنه رجوع ایلدیه پس تجلیٔ مزبور اولا اکمل
وجه اوزره کندونك توجه اجتماعاتیله ثانیا توجهات اجتماعات مظاهر روحانیه
ثالثا توجهات اجتماعات مظاهر مثالیه رابعا توجهات اجتماعات مظاهر
حسیه سیله هر برفلکه مناسب اولان اوضاع وتشکلات فلکی واتصالات
کوکبی ایله من حیث شرفها وسعدها واوجها اعلای درجات اعتدالده برمزاج
کاملك تعیننی اقتضا ایلدیکه مزاج مزبورده ذکر اولنان تجلیٔ اوله کمال قابلیت
اوله * فلهذا تجلیٔ مذکور صورت مددایله اولا متوجه مراتب جمله اسما اولوب
احسن وجه واکمل صورت اوزره مجتمع اولدی وهمچنان اول مزاج مبارك
دخی هرفلك وکوکب وارواح ومثالدن که مرور ایلدی بلاتوقف وتعویق
مناسب سعادت اولان برهیئات لطیفه وشکل واتصال شریف ایله عبور
ایدوب انواع عوالم مختلفه سیر ایلدی بعده بر وقت لطیف وزمان شریفده
صورت غذادن سر برآورده اولوب اول فخر جهان وزبدۀ اکوانك
پدر ومادری عبدالله وامینه خاتون احسن وجه واشرف حالته اول غذای
لطیفی تناول ایلدیلر وغذای مزبور برساعت سعد اخترده مستحیل بالنطفه
اولمغله اجتماع مقدر اولدی ورحم مادرده استقرار بولدی وشمول اسماء
کلیه وجزئیه که بجمیع مظاهرها وکمالاتها اول مزاج شریفه متعلقه اولمش
ایدی انك تربیهسنه قیام کوستردیلر واشهرار بعه نك انقضاسندن صکره
ظاهر اجمالیٔ قلم علی ومدبر صور عالم اولان روح اعظمك بالنسبه ظهوری
اول مزاج مسوانك تدبیرنه متعین اولوب جملهٔ مدتك تمامندن صکره ایمن زمان
واسعد آنده نشیمن مشیمهدن صحرای ظهوره نصب خیمۀ وجود ایدوب زمین

وآسمان وجهان وجهانیان قدوم میمنت لزوملری ایله مشرف اولوب شب تیرۀ
کفر کیدوب نور آفتاب توحید وایمان ایله اراضیٔ مقدسۀ اسلام روز روشن
ونوروز فیروز اولدی وبحکم سابقه عهد مهددن حالت طفولیت ومبد
بلوغدن حد رجولیته وارنجه جمیع اقوال وافعالی احوالنه ومقام کمالنه مناسب
وموافق وملایم ومطابق صدور ایدوب جمله حرکات وسکناتی اول سرافراز
کل وسید کائناتك مکمل ذات مکرمت صفاتی اولدی وبعده حرارت وسوزش
محبت مطلوب اول ذات شریفی غار حرایه جذب ایدوب وامارات محبوبیتی سیر
واسراده ظهور پذیر ثمرۀ (سبحان الذی اسری) اولدی حتی مدارج وج کمالاته
کمال ارتقا ایله عروج ایدوب هویت محضه اولان حقیقت مقامنده بتمامه متحقق
اولدی ونور آفتاب تجلیٔ ذات بکلیته قلب منور وقالب مطهرنده قرار ایدوب
(وسعنی قلب عبدی المؤمن التقی النقی) حدیث قدسی سننك سری کما هو ظاهر
اولوب اول مزاج مبارك برزخیت کبرانك باطنی اولدی وبرزخیت مزبورۀ عام
وجه مشروح اوزره شامل جملۀ حقایق الهیه وکونیه وجامع وحامل اسماء
کلیه وجزئیه اولدیسه لاجرم برزخیت مزبوره اوزره برصورت عام الحکم
ومیزان شامل الاثر ظاهر اولدیکه جمیع حقایق کلیه وجزئیهده مندرجه اولان
احکام وآثارك حافظ اعتدالی اولدی یعنی حافظ مزبور شریعت محمدیهدر که
بحکم برزخیت مزبوره جمیع شرایعی جامع وحامل وجمله احکامن محیط
وشاملدر فاذا کان کذلك اول حضرتك تابع شریعت ووارث حقیقتلری اولان
امت ذوی السعادتلری دخی کمال تبعیت ایله پیرو اثر محمدی اولمغله برموجب
(کنتم خیر امة) خیر امم اولدیلر وقدم رسول اوزره ثابت قدم اولمغله معراج
محمدیدن نصیب بولدیلر وحضرت رسول علیه السلام دخی شانلرنده (علماء
امتی کانبیاء بنی اسرائل) ودخی (ان الله تعالی ثلثمائة قلوبهم علی قلب آدم وار بعون
منهم قلوبهم علی قلب موسی) دیو حدیث مفصل بیوروب (حتی واحد منهم
علی قلب محمد) بیورلدی پس چونکه ظهور مزبور تحقیقه ایریشه تجلیٔ مزبور
ظهوردن بطونه توجه ایدوب ظهوردن بطونه اولان توجه مزبورك مبدئی
قیامت کبراده اولان صعقۀ اولی اولور حتی (لمن الملك الیوم لله الواحد القهار)
خطابی حکم وحدت ایله احکام کثرته غلبه ایدوب انتهایه ایریشور کما قال تعالی
(والیه یرجع الامر کله) وقال تعالی (الیه مرجعکم جمیعا وعد الله حقا) والله اعلم
واحکم ابدی ای عاشق صادق مولانا جلال الدین رومی قدس سره ای ما و من در

قورتلمش پدر ومادرده اولان لطیفهٔ روح دیو بو اسرار غامضه یه اشارت بیوردیلر ﴿فصل﴾ وضمیر مهر تنویره باهر اوله که حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم نوع انسانیده اکمل موجودات اولمغله بحر زخار حقایق شیخ محیی الدین عربی رضی الله عنه فص محمدیه ده (فص حکمة فردیة فی کلمة محمدیة انما کانت حکمة فردیة لانه اکمل وجود فی هذا النوع الانسانی ولهذا بدیٔ به الامر وختم) دیو بیورمشلردر وکاشف اسرار قیومی جلال الدین رومی بونك بیاننده بیان ایده جك بیت شریفك معنای ذوقیسی شیخ اکبر قدس سره نك فص محمدیه ده اولان تحقیقاتنك مضمونی اولوب بوذکر اولنه جق اسرارٔ حضرت مولانا بر بیت ایله اشارت ایتمکله فص مزبورده اولان کلمات شیخك بعضیسنی بعینه و بعضنك دخی مفهومنی وشراحك دخی تحقیق ایلدکلری مضامینی بیان ایتمك مناسب اولمغله تکاسل وتوانی اولنیوب برمقدارنك تحقیقنه شروع اولندی که حضرت مولانا قدس سره بیوردقلری بیت شریفك معناسی مستعینه کشف اوله پس سابق الذکر اولان مبحث اوزره نبی علیه السلامك حقیقت وتعینی جامع جمیع حقایق الهیه وکونیه ووجود بشریٔ عنصریسی مظهریهٔ کلیهٔ ذاتیه دن متعین وتعینات الهیه نك تعین اولی اولوب وذات احدیت جمیع تعیناتدن اول آنکله متعینه وظهور کلیٔ جمعی ایله انده ظاهره اولدیسه پس اول سید عالم مبدأ ومنشأ وشامل تعینات اولوب وجودده واحد وفرددر ونظیری یوقدر ومرتبه ده دخی اکا مساوی متعین یوقدر اکا بناء که انك مرتبه سی فوقنده ذات احدیت مطلقه دن غیری مرتبه اولمیوب فلذلك مطلقا فردیت اکا مخصصه وکلمهٔ محمدیه حکمت فردیه اولدی قال رضی الله عنه فکان نبیا وآدم بین الماء والطین ثم کان بنشأته العنصریة خاتم النبیین ❊ ایمدی معلوم اوله که افرادك اولی ثلثه در واحد دکلدر اگرچه کیم واحد دخی عددك اصلیدر ولکن عدددن عد اولنمامشدر واثنان دخی ازواجك اولیدر بوتقدیرجه ثلثه اول افراد اولور زیرا اثنین ایله واحدده اولان شفع ووتری فردیت اولی جامعه اولوب اثنین ایله واحدك اجتماعندن فردیت حاصله اولدی واثنین ایله واحددن اوتوری فردیت مخصصه بالثلثه اولوب لاجرم ثلثه افرادك اولی اولدی وافراد ایله مراد اولنان ذات وارادت وقولدر که انك مظهری وجودده اکمل موجوددر وفردیت مزبوره یه حقیقت حقایق کبری و برزخیت جامع وآدم حقیقی تعبیر ایدرلر وافراددن اولان خمسه وسبعه وتسعه وافراد سائره اقدم افراد اولان

مطلب در تحقیق حبی که درمیان مردوزن واقع شد

ثلثه اوزرینه زیاده اولوب جمیع اولیات ثلثه دن متفرعه اولدی وحق تعالیدن وجود عالمی مقتضیه اولان فردیت اولی که ذات وارادت وقولدر رسول علیه السلامك مظهری اولوب کذلك نفسی ایله دخی فردیهٔ الهیه دن صدور ایدن عالمك جمیع صفات وکمالات موجوده سنی جامع وجمیع افرادندن متفرعه اولمغله ربسنه اول دلیل رسول علیه السلام اولوب صورت نوعیهٔ بشریهٔ جمعیه سیله دخی جامع وخاتم جمیع افراد اولدی وباعتبار الجمعیة المزبوره اول سید بنی آدمه اسماء آدمك مسمیاتی اولان جوامع کلم اعطا اولندی کما قال الشیخ (فکان علیه السلام اول دلیل علی ربه فانه اوتی جوامع الکلم التی هی مسمیات اسماء آدم) پس کلمات الهیه دخی کرچه کیم فروعی اعتباریله غیرمتناهیه در ولکن اصولی امهات ثلثه ده منحصره در که بریسی حقایق واعیان فعلیهٔ وجودیهٔ الهیه در و بریسی دخی حقایق انفعالیهٔ امکانیهٔ مربوبیه در و بریسی دخی حقایق جمعیهٔ کمالیهٔ انسانیه در و بومذکوراتك مجموعی امهات شئون ذاتیه اولوب احاطه واطلاقك صاحبی حقیقت ذاتیه در وحضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم مثلث النشیٔ اولمغله کندوده اولان تثلیثك حصولی ایچون اصل وجود اولان باب محبتده (حبب الی من دنیاکم ثلث النساء والطیب وجعلت قرة عینی فی الصلوة) دیو بیوردی کما قال الشیخ (ولما کانت تعطی الفردیة الاولی بما هو مثلث النشیٔ لذلك قال فی باب المحبة التی هی اصل الوجود حبب الی من دنیاکم ثلث بما فیه من التثلیث ثم ذکر النساء والطیب وجعلت قرة عینه فی الصلوة فابتدأ بذکر النساء واخر الصلوة وذلك لان المرأة جزؤ من الرجل فی اصل ظهور عینها) یعنی رسول علیه السلام ذکر نسا ایله ابتدا وصلوتی تأخیر ایلدی اکا بناء که مرأه نك عینی ظهورینك آدم اصلی اولوب مرأه رجلدن بر جزؤدر وقال الشیخ (ومعرفة الانسان بنفسه مقدمة علی معرفته بربه فان معرفته بربه نتیجة عن معرفته بنفسه لذلك قال علیه السلام (من عرف نفسه فقد عرف ربه) ایمدی حوا آدمدن مخلوقه وجزؤ آدم اولمشدر نتکیم انسان حقك بعض ظهوراتی وحق دخی حقیقت انسانیه نك منشائیدر کما ورد (ان الله خلق آدم علی صورته) پس وجود مقید انسانی وجود مطلق الهی ایچون مرتبهٔ ثانیه در وحقیقت محمدیه اولان تعین اول دخی لاتعین ایچون مرتبهٔ ثانیه در ونفس کل دخی عقل کل ایچون ولوح محفوظ قلم اعلی ایچون مرتبهٔ ثانیه اولدیغی کبی حوا آدم ایچون مرتبهٔ ثانیه اولمشدر پس وجود انسانی وجود حق ایچون مرتبهٔ

ثانیه‌در که مرتبهٔ اولیك تفصیلی وتنزلی وظاهریدر فاذا کان کذلك بر موجب (ونفخت فیه من روحی) اول ذات مقدسدن کأن جزؤ مثابه‌سنده اولان انسانك کندو نفسنه معرفتی ربسی معرفتنه مقدمه‌در زیرا معرفت نفسك نتیجه‌سی معرفت ربدر (من عرف نفسه فقد عرف ربه) دخی بو معنایی بیان ایچون وارد اولمشدر ایمدی صورتده حق ایله انسان بیننده مناسبت واقع اولوب مرآة صورت انسان اولدیغی کبی انسان دخی صورت رحمن اوزره مخلوقدر وحق تعالی مشتاقلر ایچون حضرت داود علیه السلامه خطاب ایدوب (یاداود انی اشد شوقا الیهم) دیو نفسنی مشتاقلرك لقاسنه شدت شوق ایله وصف ایدوب وکتاب کریمنده (یحبهم ویحبونه) بیوردیغی اوزره صورت حق اوزرینه خلق اولنان انسانه حقك محبتی شیئك کندو نفسنه اولان اشتیاق وحنینی کبیدر کذلك انسانك دخی حقه اولان اشتیاق وحنینی شیئك کندو اصلنه ووطننه اولان اشتیاق وحنینی کبیدر ﴿شعر﴾ یحن الحبیب الی رؤیتی* وانی الیه اشد حنینا* وتهفو النفوس ویأبی القضا* فاشکو الانین ویشکوا الانینا* وکذلك رجلك زوجه‌سنه اشتیاقی شیئك کندو نفسنه اولان محبتی کبی ومرأه‌نك زوجنه اولان محبتی دخی شیئك کندو اصلنه اولان اشتیاق وحنینی کبیدر که پس جانبینده اولان شوق ومحبت صورتده واقع اولان مناسبت اوزرینه مبنیدر ومناسبت صورتده واقعدر که صورت غیبیهٔ الهیهٔ اسمائیه صورت شهادیه امکانیهٔ آدمیه‌ده ظاهر اولوب الوهیت صورت الهیهٔ اسمائیه‌یی جامعه اولدیغی کبی آدم دخی صورت نوعیهٔ بشریه‌یی جامعدر وصورت آدمیه اول صورت الهیه‌دن ظاهره‌در مثلا آدمدن حوانك ظهور واشتقاقی کبی فاذا کان کذلك مرآیه رجلك حنینی حقك رجله اولان حنینی ایچون تمثیل قیلندی اکا بناءً که صورت انسانیه زوجدر یعنی صفات حق صورت انسانده ظهور ایتمکله صورت انسانیه وجود حقی شفع ایتمشدر مثلا مرأه وجود ظاهریسی ایله رجلی شفع ایلدیکی کبی پس رجل فرد ایکن مرأه انی زوج ایدوب ووجود رجل مرتبهٔ ذکوریتده متعین ایکن مرأه‌نك وجودنده بالتعین الثانی تعین ایتمکله زوج اولمشدر وزوجیت رجل کندودن مشتقه اولان مرأه ایله حاصل اولدیغی کبی حق ایچون اعتبار اولنان شفعیت دخی وجود انسانیله ظاهر اولدی وثلثه که حق ورجل ومرأه‌در ظاهره وثلثه ایله فردیت حاصل اولدی کما قال الشیخ رضی الله عنه (فمن هناك وقعت المناسبة والصورة اعظم مناسبة واجلها واکملها

فانها زوج ای شفعت وجود الحق کما کانت المرأة شفعت بوجود الرجل فصیرته زوجا فظهرت الثلثة حق ورجل وامرأة* ایمدی مقدمهٔ مزبوره‌یی مهما امکن فهم ایتدککه حق سبحانه وتعالی حبیبی محمد مصطفی علیه من صلوات الله الاوفاها نسایی تحبیب ایلدی فلهذا اول سرافراز کل دخی حدیث شریفده حبب الی دیوب کندو نفسندن احببت دیمدی زیرا حب رسول شول رب مطلقه درکه اول انك صورتی اوزره‌در پس کندونك حقیقتی اولان حقه انك محبتی ذاتیدر وکندودن متفرعه اولان نسایه محبتی تحبیب الهی ایله واقع اولمشدر کذلك رجل کاملك دخی زوجه‌سنه اولان محبتی ربسنك محبتنه متعلقدر زیرا رجلك مرأه‌یه محبتی حق سبحانه وتعالینك اکا اولان وساطت حبیله وخلق الهینك انده تحققیله‌در زیرا مرأه دخی مظهر الهیدر وحقك رجله ورجلك مرأه‌یه حبی حقك کندویه اولان حبیدر وچونکه رجل تحبیب الهی ایله زوجه‌سنه محبت ایلدی محبتده واقعه اولان وصلتك غایتی طلب ایلیوب ونشأهٔ عنصریه صورتنده نکاحدن اعظم وصلت واقع اولمدی ووصلت نکاحیه‌نك اعظمیتی اولدیغیچون حین وصلتده شهوت رجلك جمیع اجزاسنه سرایت ایدوب رجل مجتمع جمله اجزاسیله انده فانی اولور وشهوت عامه اولدیغیچون بعد المباشرة نکاح ایچون اغتسال ایله امر اولندیلر وجمله اجزایه طهارت عامه قیلندی زیرا عند حصول الشهوة مرأه‌ده رجلك فناسی عام اولوب بعض اجزاسی اشتغال حقده قالمدی نشأهٔ عنصریه صورتنده اولان اعظم وصلت ایسه حین وقاعده وعند حصول الشهوة اجتماعده رجل مرأه‌ده فانی اولمسی ایدی پس حق تعالی صفت غیرت ایله متصف اولمغله عبد خدا غیر حقله متلذذ اولوب ومرأه حقك غیری اولدیغی حالده عبد انکله تلذذ ایلدم اعتقادنده اولمقدن حق تعالی عبد اوزرینه غیرت ایدوب عبدنی غسل ایله تطهیر ایلدیکیم عبد مزبور غیره نظر ایتمامکله حقه رجوع ایلیه کما قال الشیخ (فان الحق غیور علی عبده ان یعتقد انه یلتذ بغیره فطهره بالغسل لیرجع بالنظر الیه فیمن فنی فیه اذلا یکون الا ذلك فاذا شاهد الرجل فی المرأة کان شهوده فی منفعل واذا شاهده فی نفسه من حیث ظهور المرأة عنه شاهده فی فاعل واذا شاهده من نفسه من غیر استحضار صورة ما تکون عنه کان شهوده فی منفعل عن الحق بلا واسطة فشهوده للحق فی المرأة اتم واکمل لانه یشاهد الحق من حیث هو فاعل ومنفعل ومن نفسه من حیث هو منفعل خاصة فلهذا احب صلی الله علیه وسلم النساء لکمال

شهود الحق فيهن اذ لا يشاهد الحق مجردا عن المواد ابدا فان الله بالذات غنى
عن العالمين فاذا كان الامر من هذا الوجه ممتنعا ولم تكن الشهادة الا فى مادة فشهود
الحق اعظم الشهود واكمله واعظم الوصلة النكاح ونظيره التوجه الالهى على من
خلقه على صورته ليخلفه فيرى فيه صورته بل نفسه فسواه وعدله ونفخ فيه روحه
الذى هو نفسه فظاهره خلق وباطنه حق) الى آخره ايمدى شول عارف كه
زوجه سنه حدمن بورا وزره محبت ايلسه انك حبى حب الهى اولور وشول
غافل كه منكوحه ويا خود مملوكه سنه شهوت طبيعيه اوزره محبت ايدوب مجردا التذاذ
نفس ايچون مباشرت قيلسه حقيقت امردن جاهل اولور ومحبت من يوره حب
الهى اولديغن بيلز والتذاذى كيكله درا كلامن وانك حب والتذاذى كويا روحسز
بر صورت اولور وقال الشيخ رضى الله عنه كما قال بعضهم ❊ بيت ❊ صح عند
الناس انى عاشق * غير ان لم يعرفوا عشقى لمن * كذلك هذا احب الالتذاذ
فاحب المحل الذى يكون فيه وهو المرأة ولكن غاب عنه روح المسئلة
فلو علمها لعلم بمن التذ ومن التذ وكان كاملا انتهى كلام الشيخ * ايمدى بونك
كما هى تفصيلن مراد ايدن فصوصك شروحنه مراجعت ايلسون (پس
حضرت مولانا قدس الله سره مشرب احدى وقدم محمدى اوزره اولمغله
اول توجه ارادى صور عنصريه عالمنده نكاح وارواح نوريه عالمنده همت
وظهور نتاج ايچون معنايده ترتيب مقدمات وبونك كليسى فرديهٔ اولمنك
وجوه من يوره دن هر بر وجهده نكاحى اولديغن مشاهده ومعاينه وذكر
اولنان اسرار ومعانى به اشارت ايدوب بيوررلر كه ❊ مثنوى ❊ مرد وزن
چون يك شود آن يك تويى * چونكه تعين مرد وزن فانى ومحو اولوب مرتبهٔ
وحدتده بقا بولهلر اول وحدت مطلقهٔ بلا قيد سنسن ❊ مثنوى ❊ چونكه
يكها محو شد آنك تو يى * چونكه مقابل كثرات اعداد اولان واحدلر هالك
ومحو اوله انجق سنسن آنك ده اولان كاف تصغير ايچوندر وبو بيت شريفده
مثنوى شريفك اولنده اولان * از نفيرم مرد وزن ناليده اند * بيتده ويريلان معنادخى
قابلدر محلنه مراجعت اولنه وحالا اولان تحقيقك دخى مفهومى اول معنا بى
متضمندر فافهم * پس اى معبود بالحق وفياض مطلق بو محققدر كه اولا وآخرا
وظاهرا وباطنا سندن غيرى موجود يوقدر ولكن ❊ مثنوى ❊ اين من
وما بهر آن بر ساختى * بو ماومن وتعينات كثيره بى انكيچون دوزدك ودرر
مظاهرى رشتهٔ وجوده انكيچون ديزدككه ❊ مثنوى ❊ تا تو با خود نرد خدمت

باختى * تا كيم اى حقيقت واحده سن كندو شؤنات ذاتيه وظهورات اسمائيه‌ك
ايله نرد خدمت اوينايه سن ❊ عطار قدس سره ❊ تو يى اصلى تمامت كائنانى
* حقيقت درعيان تو نور ذاتى * شدم خاموش وديدم ابتدايت * شدم بيهوش
وديدم انتهايت * ندارم هيچ جمله از تو دارم * چه دارم روى تو من غم
ندارم * ندارم هيچ جز ديدارت اى جان * چرا هستى ز خويش خويش پنهان
* يقين اينجا ترا بشناختم من * نمود خويش در تو باختم من * آه اى احدى
بالذات سنك وصلكى كيم ادراك ايده بيلور مكر كندو وصلكى كيروسن
بيلورسن * آلهى بصر بصيرتى نور تجلى احديت مكحل ومنور ايتدكده
سندن غيرى كيم كور نور وماو من سنك وجه احديتك مشاهده سيچون
بر مرآت كبى اولور ❊ مثنوى ❊ تا من وتو ها همه يك جان شوند * حتى من
وتو ومتكلم ومخاطب قيدلرى نور تجلىٔ ذاتده مستغرق ودرياى احديته غرق
اولدقده دو كليسى بر جان اولورلر ❊ مثنوى ❊ عاقبت مستغرق جانان شوند *
وعاقبت الامر اضداد مرتفع اولوب مستغرق جانان اولورلر ❊ مثنوى ❊
اين همه هست وبيا اى امر كن * عدل بمعنى عادل اولديغى كبى امر دخى
بمعنى آمر اولوب اى آمر كن ويا خود مضاف تقدير اولنوب اى ذو امر كن
ديوب خطاب بلا انانيت واثنينيت وحدت محضه يه اولمق اوزره بو ذكر
اولنان افناء من وما ومحو وجود وهمى دوكلى واردر وبقاء ابدى وحيات
سرمدى اول حضرت ذات بحته مخصوصدر وسن كل اى كن امرينى ايديجى
ومكوناتى كن ديمكله وار ايديجى امر صاحبى سن الهامكا معبود اكرچه سكا كل
ديدم ولكن ❊ مثنوى ❊ اى منزه از بيا واز سخن * اى احدى الذات وسرمدى
الصفات سن كل ديمكدن وحرف وصوتله امر ايلمكدن وذات بيچونكه اكر
كنايت واكر صراحت ايله ايما واشارت اولنمقدن منزه بر پادشاه بى مثال وسلطان
سلاطين لايزال سن نه آنكه اصحاب كشف وعيان وارباب ذوق ووجدانك
تشبيه‌لرى مجسمه ومشبهه طائفه‌سى كبى وتنزيهلرى دخى معطله كروهى
كبى اوله بلكه ارباب وحدت واهل سنت وجماعتك تشبيه‌لرى عين تنزيه وتنزيهلرى
عين تشبيهدر وكلمات قدسيهٔ اصحاب انس مذاهب مشبهه يه وباطله يه مشابه
اولمامغيچون وموافقت بولنمامغيچون بيا ديو تشبيه‌دن سويلنور كن فى الحال
تنزيه لازمدر ويا ديمكدن مرادم اى منزه ومتعال وحدانيت
مطلقه وظهور وبروز ايله كن امرينك صاحبى سن ديمكدر يوخسه

ای احدی وصمدی ﴿ مثنوی ﴾ جسم جسمانه تواند دید نت ❊ جسم
محض کدر اولنلر ومرتبهٔ طبیعت وجسمانیتده قالانلر انجق سنی
جسمانه کورمکه قادر او اور امانجه کوره بیلور کندولر
مرتبهٔ جسمدن کذر ایتمکله عقل وادراکاری جسمانیتده قالوب معتزله
دخی وجود باری جسم دکلدرکه کوریله دیو مطلقا رؤیتی انکار ایدرلر
ومجسمه‌لر ایسه آتش پرست کبی مشرك ومجوسی مرتبه سنده بوانورلر
ووحدت مطلقه نك ظهورندن محروم قالورلر ❊ پس بو طائفهٔ سفله هیچ
اصحاب رؤیتدن اولمق قابلیدر دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ درخیال آردغم
وخندیدنت ❊ طائفهٔ مشبهه سنك غم وخنده وضحك وفرحکی خیاله کتورر
وجسمده اولان غم وخنده کبی قیاس ایدر زیرا جسمدن غیری نسنه بیلز
مثلا لسان شرعده وارد اولان غم وخنده‌یی مشبهه ومجسمه طائفه سی
مطلقا ظاهرینه حمل ایدوب متشابهاتدن اولان آیاتك تأویلن ایتمزلر
مثلا (وجاء ربك) آیتی و (ضحك الله البارحة) ودخی (والله یفرح بتوبة
عبده المؤمن) احادیث شریفه سنی ظاهرنه حمل ایدوب جسمانی اولان ایاب
وذهاب وخنده وغمی تخیل ایدرلر وطریق توحیددن خروج ایدرلر
وبو بیت شریفده بومعنایه دخی اشارت واردرکه جسمانیت مرتبه سنده
اولوب ومتشابهاتی خیاله کتوروب اول اعتقاداوزره اولانلره حق تبارك وتعالی
یوم قیامتده عقیده‌لری اوزره تجلی ایدر زیرا انلر کندو نفسلرنده تصورایله

مطلب
تجلیات الهیه فی الموقف
لاهل الاسلام
وامتحانهم

جعل ایتدکاری صورتدن غیری آلهه اعتقاد ایتمزلر حال آنکه اول صورتی
نفسلرنده کندو ظن ووهملری وفکر وخیاللریله احداث ایدوب حاشا الهی
اول صورت مجعوله اوزره تصور واعتقاد ایدوب اکا حصر ایدرلر
فلهذا حق سبحانه وتعالی هربرینه صورت اعتقادلری اوزره تجلی ایلدکده
اقرار ایدوب وصورت اخراده تجلی ایلدکده انکار وبلکه اندن استعاذه
ایدرلر نتکیم صحیح مسلمده بوحدیث شریف بووجهله واردرکه (انه تعالی
یتجلی یوم القیمة فی صورة ینکرونه فیها ویقول انا ربکم فیقولون نعوذ بالله منك
انا نحن لربنا منتظرون فیقول هل بینکم وبین ربکم علامة فیذکرونها له
وهو اعلم بها فیتجلی لهم فی تلك الصورة فیعرفونه فیسجدون له) ایعدی
بوحدیث شریفده واقع اولان صورتدن مراد ارباب عقاید مختلفه‌نك
حق سبحانه وتعالی حقنده اولان صورت اعتقادلریدر دیمشلر ورووی

عن ابی موسی الاشعری رضی الله عنه سمعت رسول الله صلی الله علیه وسلم
(یقول اذا کان یوم القیمة مثل لکل قوم ماکانوا یعبدون فی دار الدنیا فیذهب
کل قوم الی ما کانوا یعبدون ویبقی اهل التوحید فیقال لهم ماتنتظرون
وقد ذهب الناس فیقولون ان لنا ربا کنا نعبده فی الدنیا لم نره فیقال اتعرفونه
اذا رأیتموه فیقولون نعم فیقال لهم کیف تعرفونه ولم تروه قالوا انه لاشبه له
فینکشف لهم عن الحجاب فینظرون الی الله فیخرون سجدا ویبقی اقوام
فی ظهورهم مثل صیاصی البقر فیریدون السجود فلا یستطیعون فیقول الله
یاعبادی ارفعوا رؤسکم قد جعلت بدل کل رجل منکم رجلا من الیهود
والنصاری فی النار) صدق رسول الله علیه صلوات الله ومقتدای
ارباب وحدت شیخ اکبر رضی الله عنه فص هودیه‌ده بیورورلرکه (وبالجملة فلا بد
لکل شخص من عقیدة فی ربه یرجع بها الیه ویطلبه فیها فاذا تجلی له الحق
فیها عرفه واقر به وان تجلی له فی غیرها انکره وتعوذ منه واساء الادب علیه
فی نفس الامر وهو عند نفسه قد تأدب معه فلا یعتقد معتقد الها الا بما جعل
فی نفسه فالاله فی الاعتقادات بالجعل فما رأوا الا نفوسهم وما جعلوا فیها
فانظر مراتب الناس فی العلم بالله هو عین مراتبهم فی الرؤیة یوم القیمة)
حاصل کلام مرتبهٔ جسمانیت وعقیدهٔ مقیده اوزره بسته اولانلر سعادت
عظمایه نائل اولمازلر زیرا اول وجود مطلق وحضرت حق من حیث
الاطلاق واللاتعین والذات تعیین وتقییددن وبرصورتده تجلی ایدوب
اول صورتده اولان اعتقاددن منزهدر ولکن من حیث الاسماء والصفات
ظهورات مختلفه وتجلیات متباینه واردر ❊ پس قلوب طاهره‌لری ظنون
عقلیه وعقائد وهمیه‌دن ساذجه اولان وکدورات جسمانیه‌دن رها بولان
ارباب کشف وشهود واصحاب عرفان ووجود حقی برصورته حصر ایتمزلر
وعقد واحده تخصیص ایدوب انده اعتقاد ایتمزلر بلکه اکوان مختلفه‌دن
هر برشیده تجلیات ربانیه‌یی اول شیده اسماء الهیه‌دن هر برینك
رب خاصی اولان اسمك ظهور تجلیسی واشیانك استعدادلری حسبیله
مشاهده ایدوب برتجلیده حقه اقرار واکا مخالف اولان تجلیٔ آخرده
حقی انکار ایتمزلر ومشاهده قیلدقلری تجلیاته دخی حصر ایتمیوب هر قنغی
صورتده تجلی ایدرسه اسمانك تجلیاتی حسبیله مشاهدهٔ حق ایدرلر
زیرا سابق الذکر اولدیغی اوزره تجلیده تکرر اولمیوب تجلیات وشؤنات

غیرمتناهیه دروحق سبحانه وتعالی بر موجب (کل یوم هوفی شأن) هرآنده
برشأن وبرتجلیٔ غیرمکررده در امادیدهٔ جانلری اعمی اولوب وحجب جسمانیت
واغطیهٔ ظنون وخیالات ایله مستور ومحجب اولان در بسته‌لر حق
کندومعتقدلرینه حصرایدوب هر بریسی آخرك صورت عقیده‌سنده
ظاهراولان تجلی‌یی نفی ایدرلر *بیت* هرکه را نفی فراوان شدواثباتی نیست *
کرچه بیناست ولی صاحب مرآتی نیست * وقال الشیخ رضی الله عنه
فی الفتوحات (ان المعتزلة لایری الله تعالی یوم القیمة وان دخل الجنة لانه
ماعرفه وما اعتقده بانه جائز الرؤیة) * پس دنیاده ناسك علم بالله ده اولان
مراتبنه نظر ایله رؤیت حقده انلرك مراتبندن مرتّی اولان شی ناسدن
هر بریننك علم بالله ده اولان استعدادات مختلفه سی ونشأهٔ دنیویه ده تربیه
وصحبتی حسبیله نائل وبالغ اوادقلری کمال قدردرکه اول کمال اکا مخصوصدر
کمال خجندی * همه کس را نظری ازتو تمنا باشد * این توقع همه ازدیدهٔ
بینا باشد * کرچه چون چشم توافتاده بکنجیست کمال * باخیال تو مپندارکه
تنها باشد * ایمدی ای طالب کشف وشهود مرتبهٔ ارباب عرفان واهل ذوق
ووجدانه نائل اولمق دیلرسك بر عقد مخصوص ایله مقید وبسته اولمیوب
جمیع آنده تجلیات الهیه‌یی مشاهده قیله‌سن اماسنده بوحالت ظهور ایتمکه
نظر مرشد کاملدن قلبکده نور محبت الهیه لمعان ایدوب سنی مرتبهٔ
جسمانیتدن قورتاروب کوکل کوزن کشاده قیلمق کرك بوخسه جسمانی
اولان چشم ایله سن بومعنای قنده مشاهده ایدرسن اکا بناء مثنویٔ
شریفك بعض نسخه‌لرنده بو بیت شریف * ع * چشم جسمانی تواند
دیدنت *واقع اولوب شراحدن بعض دخی استفهام اولمق اوزره معنی ویروب
جسمانی اولان چشم سنی کورمکه قادر اولورمی اولماز وسکا کسنه ضحك
وغمی خاطرنه وخیالنه کتوررمی کتورمز دیو تحقیق ایتمشلردر فی الحقیقه
بویله‌درزیرا * مثنوی * دل که اوبستهٔ غم وخنده‌ید نست * بردل که
هنوز غم وخنده‌نك بسته‌سیدر * مثنوی * تومکوکه لایق آن دیدنست *
سن دیمه کیم اول کوکل اول کورمکلکه لایقدر زیرا مشاهدهٔ حقه سزاوار
اولان قلب غم وخنده وقیودات سائره دن آزاد اولان قلب صاف
عارفدر غیریسی دکلدر * مثنوی * آنکه اوبستهٔ غم وخنده بود *
اول دل که بستهٔ غم وخنده اوله * مثنوی * او بدین دو عاریت زنده بود

اول صاحب دل بوایکی عاریت که غم وخنده در انك سببیله زنده اولور
وعاریتی اولان حزن وسرور وغم وشادی کیتدکده حیاتی زائله ومرده
اولور حاصل کلام تجلیٔ وحدت مطلقه ایله اخروی ودنیوی جمیع قیوداتدن
خلاص اولمیان دل بسته‌در وتجلیٔ ذات ایله مرتبهٔ اطلاقده بولنان قلب
رسته‌در * مغربی * بساکه کرده ام ازنقش غیرآینه پاك * که تاتوچهرهٔ
خود رابدوکنی ادراك * اکرنظرنکنی سوی من به آینه کن * توخود بمثل منی
کی نظرکنی حاشاك * اکرچه آینهٔ روی جان فزای تواند * همه عقول ونفوس
وعناصر وافلاك * ولی ترا ننماید بتوچنان که تویی * مکر دل من مسکین
بی دل غمناك * تمام چهرهٔ خودرابدونوانی دید * که هست مظهر تام واطیف
صافی وپاك * چرا کذرنکنی بردلی که‌از پاکی * اذا مررت به ماوجدت
فیه سواك * ولوجلوت علی القلب ماجلوت علیه * لاجل قربته بل لانه
مجلاك * مراکه نسخهٔ مجموع کائنات توام * روامدار بخواری فکنده
برسرخاك * بساحل ارچه فکندی به بحربازآرم که موج بحرمحیط توام نیم
خاشاك * ظهور تو بمنست ووجود من ازتو * ولست تظهر لولای لم اکن
لولاك * توآفتاب منیری ومغربی سایه * زآفتاب بودسایه‌راوجودوهلاك
* آه کیم بواقوالك ترجمانی وبو احوالك دریای عمانی عشقدر غیری دکلدر
وغوامض اسرارمز بوره احاطهٔ عقل دراکدن بیرون وشمول وهم ادراکدن
بالاتروفزوندر وعاشقلك وجودنده کار فرمای اولان عشق خدادر واوصاف
حالات عشاق حد وغایتدن جدادر وبومقالمزك شاهد عادلی کفتار حضرت
مولانادرکه بیوررلر قدس سره * مثنوی * باغ سبزعشق کوبی منتهاست *
عشق الهینك باغ سبزی که اول روضات جنات بی منتهادر * مثنوی *
جزغم وشادی دروبس میوهاست * اول جنات عشق وروضات ذوقده غم
وشادیدن ماعدا ثمرات کثیره وفواکه متکثره واردر بستهٔ حزن وغم ومقید
شادی والم اولانلر ایسه درختان جنان جانده بوایکی میوه‌دن غیری یوقدر
قیاس ایدرلر لکن بوقیاس باطلدر زیراکه * مثنوی * عاشقی زین هردو
حالت برترست * عاشقلق بوهرایکی حالتدن برتر وعالی ایتردر وانلرك شکوفه
زار جنان واشجار میوه‌دار جانلرنده وهم وخیاله کلمز وخاطره خطور ایتمز انواع
ازهار واثمار پرانوار واردر عشاق الهینك ریاض خلدبرین درونلری
بروجهله آراسته وپیراسته‌درکه * مثنوی * بی بهار وبی خزان سبز

ونرست * بهارسبز وخزانسز اثمار عشق وازهارشوقلری ناز وتردر ﴿ قاسم
انوار ﴾ در تو عجب مانده ام ای عشق شنك * نوری وناری بکه صلح وجنك
* ازغم وفکر در جهان فارغشت * عاشق دیوانهٔ مست ملك * عشق خدا
پادشه راست کوست * عشق ندارد صفت ر بوورنك * جرعهٔ ازجام محبت
بنوش * بازره ازباده وافیون و بنك * عشق جوش ور بده ودیوانه شد * بحر
جهانرا بکشد چون نهنك * آه ای آتش عشق هستی موهومی تباه قیلان پادشاه
﴿ مثنوی ﴾ ده زکاة روی خوب ای خوبرو * حسن جمال ووجه کریم
بی مثالك زکاتنی بو فقیر ومحتاجکه عنایت قیل ای خوبرو * حافظ * نصاب حسن تودر
حد کمالست * زکاتم ده که مسکین وفقیرم * ﴿ مثنوی ﴾ شرح جان شرحه
شرحه بازگو * شرحه شرحه وپاره پاره اولان جانك شرحنی وسر گذشتنی
کیرو سویله یعنی زکوة حقیقیه محتاج اولان مستمنده وطالب تنمیه وتزکیه
اولان بندهٔ افکندهیه عرض جمال ایله اعطاء زکات ایدوب لوث وجود مجازیدن
تطهیر قیل وذکر جمیلك ایله سینه‌می شرحه شرحه ایله آه کیم اول محبوب
بی بدله بو وجهله نیاز ایتدیکمده رجاءم هدف اجابته وصول بولوب الحمد لله
ثم الحمد لله اول معشوق ومحبوبم وایکی جهانده جان ودلدن مقصودم ﴿ مثنوی ﴾
کز کرشمه غمزهٔ غمازهٔ * که طعنه زن اولان غمزه سنك کرشمه سندن
﴿ مثنوی ﴾ بر دلم بنهاد داغی تازهٔ * بنم کوکلمه بر داغ تازه وزخم بی اندازه
قودی کرشمه ناز وکوز اوجیله بقمق معناسنه فارسیدر وغمزه کوز وکربك
قیمق معناسنه در غمز عربیدر وغمزه فارسیدر ایکیسی بر معنایه در غمازه دخی
دورتوجی وکین ایدیجی معناسنه کلور وبو محلده کرشمه وناز وغمزه وغماز بحسب
اصطلاحات عشاق الهی سلوکده اولان بعض احوال وتجلیات ربانیه‌دن
بعض اطواره اشارتدر مثلا کرشمه مظاهر آثاریده اولان تجلیٔ جمالی‌یه اطلاق
اولنور وغمزه سالك مجذوبی تعین بشریت واحکام طبایع عنصریه‌دن افنا
ایدن تجلیٔ صوری‌یه ومطلقا تجلی‌یه دخی اطلاق ایدرلر وبطریق الذوق
حالت صحوده مشهود اولان تجلیات جمالیه‌یه دخی اطلاق ایدرلر وحضرت
مولانا بو محلده غمزهٔ غمازه دیوب تجلیات ذاتیهٔ جلالیه‌یی مراد بیوررلر غمزه
ایسه عینه مخصوص بر شیوه در ولبده ضم ونفخ حالتلری اولدیغی کبی چشمده
دخی ایکی حالت واردر که بریسی لمح وبریسی فتحدر * پس اکرلب واکر چشمه
ایکی حالت لازم کلور که اولکیسی انقباضی وایکنجیسی انبساطیدر * پس

مطلب
در معانی غمزه وچشم
وامثال این عبارات

حرکت ثانیه که انبساطیدر مقتضیهٔ ظهوردر وحرکت اولی که انقباضیدر
مقتضیهٔ خفا وفنادر نتکیم ارباب تحقیقدن بریسی بو بابده بیوررلر که * ازلب
وچشم هر یك را دو حرکت لازم باشد چنانچه قوس شفهٔ منطقة البروج
وکرسی چون منطبق شود بر قوس فلك اطلس وعرش تمام مرکبات
منحل شوند * وعناصر اربعه بر وضع طبیعی راجع کردند وعنصر خاکی مشمول
ومحاط کرهٔ آب شود وچون این دولاب ازانطباق برخیزد دکربار ارکان
اربعه وطبایع عنصریه امتزاج یابند * وصور موالید ثلثه وانسان بدید آید
وسر ازل وابد درهم آمیزد ونکتهٔ نهفته وفتنهٔ خفته هویدا کردد
و پیدا نماید * کقوله تعالی (کانتا رتقا ففتقناهما) الآیة * بیت * کرلب بکشائی
تو بدان معنیٔ باریك * راهی بسر نقش دهان تو توان دید * ایمدی ای یار
موافق اسرار مز بوره دن آکاه اولدکسه لب ده اولان حالت ثانیهٔ انبساطیه
کبی چشمده اولان حالت ثانیه دخی صور کثرات علوم ومعارفك اظهارن
اقتضا ایدر ولبده اولان حالت اولیٔ انقباضیه کبی چشمده اولان حالت
اولی دخی حرکت انقباضیه ایله ظاهردن باطنه رجوع اقتضا ایدر ومحبوبك
غمازه اولمسی کین دار وخون خوار اولماسی مشعردر که دل عشاق
پر مذاقك عالم وحدته قلبندن عبارت وکنایت اولور ومفهوم بیت شریف
بو وجهله اولور که تجلیٔ ذاتدن اعطا اولنماسن تمنا ایتدیکمده اول محبوب
ازلی تجلیٔ جلالندن قلب مصفایه مطهر وسخ بشریه اولان بر داغ تازه وضع
ایلدیکه اکرچه افناء لذات جسمانیه ایلدیکی جهتدن درد والمدر فاما اعطاء
وجود حقانی قیلدیغی حیثیت ایله جمله دردلره امدر وکرشمه وغمزه وشیوه
وعشوه وچشم خونخوار ولب لعل وبونك امثالی عبارات شانی حقده وارده
اولمیان اسما والفاظدن اولمغله لسان شرعده جائز کورلمامشدر زیرا
اسماء الهیه توقیفیه در دینلمشدر ولکن علماء باللهدن دخی بعضیلری دیرلر که
هر لفظ وعبارت که بر معنایه دلالت ایلیه وجناب کبریانك تعظیم وثناسنی
مشعر اوله الفاظ مزبوره نك جناب حقه اطلاقی جائزدر فاذا کان کذلك
عشاق الهی عالم عقل وحالت صحوده مذهب جمهوره موافق ولسان
شرعه مطابق اسما ایله مناجات ایدوب وحالت جذبه واستغراقده مست
مدهوش شراب عشق ربانی اولوب مشاهده‌لرینه مناسب نیاز وتکلم ایدرلر
زیرا حالت سکرده عاشق بی دل عقال عقلدن دورو بو مقوله کلماتده معذورلردر

آنکه بیم مرتبهٔ فناء فناده خود تفرقه وتمیز برطرف اولوب قید قدم وحدوث رتبهٔ عقلده قالور وجمله تعینات ظهور تجلیٔ احدی الذاتده مختفی وهستیٔ موهوم عاشق محو ومضمحل اولور وحالت مزبوره ده اسانندن جریان ایدن کلام جانب حقدن ظاهر اولور ابو یزید بسطامی قدس سره‌نك (سبحانی مااعظم شانی) قولی کبی ومشایخ عظام وعشاق ذوی الاحترامدن ونك امثالی کلمات کثیرة الوقوعدر وزلف وغمزه وچشم ولب تعبیراولندیغی چوقدر لایق اولان مردان خدانك احوالنه تعرض اولنما مقدر مثلا شیخ محمود شبستری کلشن رازده بیوررلر که ❊ کلشن راز ❊ ازو هر غمزه دام ودانه باشد ❊ وزو هر کوشهٔ میخانه باشد ❊ زغمزه می دهد هستی بغارت ❊ ببوسه میکند بارش عمارت ❊ بغمزه چشم اودل می رباید ❊ بعشوه لعل اوجان می فزاید ❊ زچشمش خونها در جوش دایم ❊ زلعلش جانها مدهوش دایم ❊ وجود ماهمه مستیست یا خواب ❊ چه نسبت خاك را بارب ارباب ❊ ومحمد شیرین مغربی دخی بیوررلر که ❊ شعر ❊ جنونی فوق غابات الجنونی ❊ جنونی من حبیب ذوفنونی ❊ بعشقت زان زهر مجنون فزونم ❊ که در خوبی زهر لیلی فزونی ❊ نکارا دیده اندر جست وجویت ❊ چه میکرد دچو توعینی عیونی ❊ الا ای غمزهٔ غماز دلبر ❊ چنان پر مکرودستان وفسونی ❊ که اندر سحر ومکاری وافسون ❊ زحد وصف واندازه برونی ❊ دلا ازچشم سرمستش حذر کن ❊ که هم ترکست وهم سرمست وخونی ❊ دلا در تست چون ساکن دلارام ❊ چرابی صبر وآرام وسکونی ❊ ترادر چند وچونی مغربی یافت ❊ اکرچه برتراز چندی وچونی ❊ پس کاشف اسرار کبریا حضرت مولانا دخی جذبات رحمانیه وتجلیات ذاتیهٔ جلالیه ده محووفانی اولوب وحالات عشقدن ومرتبهٔ فناء فنادن خبر ویروب بیوررلر که ❊ مثنوی ❊ من حلالش کردم ارخونم بریخت ❊ اکر اول محبوب بی بدل قانم دوکدی ایسه بن بندهٔ افکنده اکا حلال ایلدم نیجه حلال اولماسونکه برموجب (ومن قتلته فانادیته) قان بهاسی حسن جمال بی بهاسیدر امانیجه ایده بن ونه چاره قیلاین که ❊ مثنوی ❊ من همی کفتم حلال اومی کریخت ❊ بن دائما اول محبوب زیبایه قانم حلال اولسون دیرن اول ایسه قانمی دوکمکدن ابا ایلدی ❊ بیت ❊ ای آب حیات قطرهٔ ازآب رخت ❊ وی ماه فلك اثراز تاب رخت ❊ مثنوی ❊ چون کریزانی زناله خاکیان ❊ چونکه خاکیلرك ناله سندن کریزان سن

❊ مثنوی ❊ غم چه ریزی بردل غمناکیان ❊ پس غمناکیلرك کوکلنه نیچون غم دوکرسن الهی دردسنك درمان سنك ❊ ع ❊ نه بیلسون دردی اولماین بوکا درداولد یغن درمان ❊ مثنوی ❊ ای که هرصبحی که ازمشرق بتافت ❊ ای عطاسی بسیار ورحمتی بی شمار پادشاه کرچه خاکیلرك ناله سندن نیچون فرارسن دیدم اماغلط سویلدم هر برصبح محبت که بادنسیم جذبات ایله مشرق تجلیات جمالدن پارلادی ❊ مثنوی ❊ همچو چشمه مشرقت درجوش یافت ❊ اصلا فیوضاتکده نقص بولمایوب عین جاریٔ لاینقطع کبی سنك مشرق تجلیات وفیوضاتکی جوش وخروشده بولدی ابدی انکشاف واحتجاب بزم حالمزدر یوخسه سنك ذات بیچونك بوایکی حالتدن منزه ومقدسدر ویاخود بو ایکی بیت مطلع نور آفتاب احدی ومشرق انوار تجلیات احدی اولان مرشد کامله خطاب اولوب ای عطا وقدرت حقه مظهر وخلیفهٔ اکبر اولان مرشد اکرم وغوث اعظم سنك نظر کده اصلا تفاوت اولمایوب ووجه همنك هیچ فردن محتجب ایتمایوب فیض واحسانك جمله یه برابردر ولکن (تجلی ناکاه آید اما بردل آکاه آید) مصداقنجه استتار واحتجاب کیرو بزم کندومزده اولان کدورت وکثرتدر یوخسه هرآنکه قلبدن محو نقش ماسوا نیتی ایله قبلهٔ حقیقی اولان سنك وجود شریفکه توجه وصورت شخصیه کی تفکر ایدوب نیاز ایتدیکمزده وهر برلمعات نور افشان جذبات تابنده اولوب ظلام لیالیٔ بشریتی روز فیروز ایدوب مشرق نظرکدن خورشید محبت درخشان اولدقده بودل شیدا چشمهٔ مشرق وآفتاب شارق کبی سنی علی الدوام جوش وخروشده وطالبان خدایه افاضهٔ انوار محبت ایتمکده وجود وکرم وبخش وعطا قیلمقده بولدی دیمك اولور وجه اوله کوره چشمه مشرق لفظنه مضاف اولماز وجه ثانیده چشمهٔ مشرقت دیو اضافت ایله قرائت اولنور وشمدن صکره واقع اولان ابیات شریفه دخی حضرت حق وفیاض مطلقه ویاخود مرآت ذات الهیه اولان خلیفهٔ ربانیه یه خطاب اولمق اوزره معنی ویرلمك ممکندر پس عاشقان شوریده دللره محبوبلری هرنه مرتبه عرض جمال ایلسه بنه قناعت کلمیوب واکا نیاز ایتمکدن بروجهله کسسته اولمیوب دائما بلبل زار کبی آه وزار ایتمك اقتضاء عشق یار اولمغله حضرت مولانا کیرو نیاز ایدوب ❊ بیت ❊ ای حسرت خوبان جهان روی خوشت ❊ وی قبلهٔ زاهدان دوابروی خوشت ❊ دیو بیوررلر که ❊ مثنوی ❊

چون بهانه دادی این شیدات را * داد کرا حبیبا سنك خود بخش وعطاكه
حد وغایت بو قدر پس بو دل شیدایه وعاشق بی سر و پایه نیچون بهانه ویررسن
و بنم قائمی بولکده نثار اولمقدن اجتناب ایدرسن عاشقك مرادی سنك بولکده
اولمك وهر آنده نیجه بیك جانی دخی وار ایسه بذل ونثار ایتمکدر ❊ مثنوی ❊
ای بها نه شکرین لبهات را * ای معشوق لایزال ومحبوب بی مثال سنك لبهای
سکر ینکه بها بو قدر * بیت * ای از شکرت دهان کلها پرزر * زآن هجر کبود
پوش تو نیلوفر * بو مصراعده اولان لب سکر یندن مراد موجب کمال قرب سالك
اولان فیض کلامئ بی واسطه دن عبارتدر که برفحوای (شفاء القلوب لقاء
المحبوب) دل بیمار وجان عاشق زار اول لب سکرینك تیمارندن شفا وصحت وحیات
ابدی بولور ❊ لمشنه ❊ ای بنم نقلم میم حب نباتم سکرم * ای حبیبم ای طبیبم
ای شکارم شاهدم * ای بنم خورشید وماهم ای چراغم فائضم * شوخ چشمم
کلعذارم ای مبارك پیکرم * ❊ رباعی ❊ برناله و برزاری من رحمت کن * برفقر نکو
نساری من رحمت کن * برکریه و بی دادی من رحمت کن * برمفلسی وخوری
من رحمت کن * ❊ مثنوی ❊ ای جهان کهنه را تو جان نو * ای فنا
وزوال ایله کهنه وغم والم ایله اسرشته اولان جهان فانی یه بخش هدایت
وعطیات عنایتکله تازه جان کبی اولان ملك و پرودکار و یاخود بو جهان کهنه
وفانیده جان نو مشابه سنده اولان صاحب زمان وحزن وغم ایله افسرده دل
اولان طالبلره حیات جان بخش اولان مرشد حقیقی وزبدهٔ ارباب عرفان
❊ مثنوی ❊ از تن بی جان ودل افغان شنو * بی جان ودل اولان تن فرسوده دن
ناله وافغانی کوش ایت وآه جکرسوزم ایشت آه ای قبلهٔ جان ومقصود جنان
بو فقیر وافکنده ومسکین و بنده نك حالی نیه وارر ❊ غزل ❊ ای رخکله
کاکلك عاشقلره صبح ومسا * پرتو نور رخکدندر دو عالم روشنا * شمع حسنکدر
ویرن فانوس افلاکه ضیا * وی یوزك آینهٔ ارواحه مرآت صفا * اون سکز بیك
عالمك علمی یوزکده مندرج * ای صفاتکدر سنك آینهٔ کبی نما * طوغدی مهر
طلعتك قورتیلدی ظلمتدن جهان * نور وجهك ایلدی کون ومکانی روشنا * کل
قدم باص عینمه ای نور مازاغ البصر * خاکپایك دیدهٔ مشتاقه اولدی توتیا * طالب
درد اولمیان مشتاق دیدار اولدی * بی خبردیر سم نوله سر مسمادن اکا * آه ای مونس
جانم ❊ مثنوی ❊ شرح کل بکذار از بهر خدا * الله تعالی ایچون کل شرحنی
ترك ایله ❊ مثنوی ❊ شرح بلبل کو که از کل شد جدا * شول بلبل شوریده
شرحنی سویله که ورد خندان جنان اولان عشق بلبلی وآتش شوقك سمندریدر

❊ سید نسیمی ❊ خرامان میرود دلبر بستان وقت کل کل کل * برخ کل کل بلب
مل مل بقد چون سرو سنبل بل * عرق برعارضش نم نم بدحش دم بدم دم دم *
کمندش کرده کم کم سمندش همچو دلدل دل * سمندر وار کج کج بقدش راست
عرعر عر * داش چون سنك مرمر مر زبانش همچو بلبل بل * بسنکینی چو که که
بجستی باد صرصر صر * درآمد در چمن چم چم چمن پرشد زغلغل غل *
ندانستی تو خو خو یش زفتی سوی سو سو یش * نسیمی دیدهٔ رویش
نهاده بر سلاسل سل * آه ای مستمع هوشمند ❊ مثنوی ❊ ازغم وشادی
نباشد جوش ما * بو عاشقان بی دلان که بلبلان کلستان محبت وطوطیان شکرستان
معرفت اولمشلر در بزم جوش وخروش وآه وزار و کفتار شیرین ادای
درر بارمز غم وشادیدن اولماز ❊ مثنوی ❊ باخیال ووهم نبود هوش ما *
وعقل وهوشمز دخی وهم وخیال ایله اولان هوش هشیاران دکلدر بلکه * بیت *
فثم وراء العقل علم یدق عن * مدارك غایات العقول السلیمة ودخی * بیت * مجانین الاان
سر جنونهم * عجیب علی ابوابهم یسجد العقل * وفقنجه ❊ مثنوی ❊ حالتی دیکر
بود کان نادرست * عشاق الهینك حالی ورای عقول وفهومده برغیری حالت
عجیبه درکه اول هر عقل وفهم درست صاحبنده بولنمز واول کو هر دکه
بر کنجده اله کیرمز نادر الوقوع برحالتدر ❊ مثنوی ❊ تومشو منکر که حق
بس قادرست * عقول سلیمه وفهوم مستقیمه وراسنده نه مقوله حالت اولورمش
دیوسن منکر اولمکه اول قادر مطلق وحضرت حق مبالغه ایله قادر پادشاه
مقتدردر عقول وفهوم سلیمه ادراك ایلمدیکی جوش وخروش وعلوم وهوشی
عاشقلرینه لطف واحسان ایلمشدر ❊ نسیمی ❊ سر الهی بیلن شول خط
وخالی بیلور * حاله خبیر اولمیان قانده بو حالی بیلور * مهر رخی قیمتن هجره
یانن جانه سور * فرقتی چکمیان قانده وصالی بیلور * شول صفت صورتن کیم که
عیان کورمدی * قانده بو وجه حسن یا بو جمالی بیلور * آه ای منکر احوال
مشتاق وآه وآنین عشاق ❊ سید قاسم می فرماید ❊ مرا اکر تو ندانی حبیب
میداند * دوای درد دلم آن طبیب میداند * صفیر ما نشناسی که زاهد خشکی *
لسان فاخته کبك نجیب می داند * شراب عشق برآشفتکان مجنون ریز * برغم
خواجه که خودرا لبیب میداند * مکو ز بوی کل و یاسمن به پیش جعل * که
در لطافت کل عندلیب میداند * مرا بو عدهٔ وصلش حیات داد حبیب * که دوست
نوبت مرك رقیب می داند * همیشه وصل تو قاسم مجاز ودن طلبد * که این دعا

باجابت قريب ميداند * ايدى بنم جانم ﴿ مثنوى ﴾ توقياس ازحالت انسان مكن * سن عشاق الهيده اولان عشق وحالت ومحبت ربانيه يى انسانك عشق وحالتندن قياس ايلمه وخداى تعالى خودجسم دكل وجنس دكلدر پس جنس وجسم اولان انسان بونلردن منزه اولان خدى متعاله عاشق اولمق نيجه اولورمش ديو حقده اولان عشق ومحبتى انكار ايلمه ﴿ مثنوى ﴾ منزل اندر جورودر احسان مكن * ومنزلى جور واحسانده ايلمه يعنى مقتضيات بشريه اولان غم وترحدن دوترش وشادى وفرحدن جوش وخروش قيلوب بومنزلده قالمه وحقك لطفنه عاشق اولوب قهرنى يرمه ونسق واحد اوزره برقرار اولميانه كوكل باغلمه زيراكه ﴿ مثنوى ﴾ جورواحسان رنج شادى حادثست * جورواحسان ورنج وشادى صفات بشريه وحادثدر ايدى محقق ومقرردر (كل من عليها فان ويبقى وجه ربك ذوالجلال والاكرام) فحواى كريمى اوزره ﴿ مثنوى ﴾ حادثان ميرند وحقشان وارثست * حوادث لاجرم مرده وفانى ومحو ومضمحل اولورلر وحق سبحانه وتعالى بوجمله نك وارثيدر آمنا وصدقنا اول حى وباقى وازلى وابدى شول وارث ملك وملكوت ومافيهندركه بعدفناء الملاك جميع املاك اكا راجع اولور كما قال تعالى (ولله ميراث السموات والارض) اى نورديده غم وشادى حالت متغيره در متغيرات ايسه داخل ماضى ومستقبلدر ماضى ومستقبل ايسه زماندن عبارتدر زمانه ايسه حركت وتغيردن غيريسى داخله اولماز زيراحركت بذاتها ماضى ومستقبله منقسمه در ومتغير بواسطة التغير داخل زماندر ايدى تغير وحركتدن مقدس اولان داخل زمان وماضى ومستقبل اولمز وتقابل ماضى ومستقل ايله منفصل عن القدم دخى اولماز واول ذات بيچونه انقضا وزمان وكيف جارى اولماز لان الله تعالى كان قبل الزمان وحيث خلق الزمان لم يتغير من ذاته شئ وقبل خلق الزمان لم يكن للزمان عليه جريان وبعد خلق الزمان على ماعليه كان وهو الباقى بعدفناء خلقه واليه مرجع كل شئ ومصيره وهو القائل اذ ذاك (لمن الملك اليوم) وهو المجيب (لله الواحد القهار) آه اى سالك راه بوسؤال وجواب كندو نفسلرينى برشيئه مالك وصاحب ملك زعم ايدن ارباب ظنونه كوره دركه حق سبحانه وتعالى يوم قيامتده انلرك ديدهٔ بصيرتلرندن كشف حجاب ايدوب وقت مز بورده واقع اولان كشفك حقيقتدن ندا ايدرفاما ارباب كشف وشهود واصحاب عرفان ووجود ذكر اولنان نداء حقك معناسن ديدهٔ بصيرت ايله ابدا مشاهده قيلوب فى كل يوم وآن وفى كل ساعة

وزمان بى حروف ولفظ وصوت نداء حقى شنوا اولوب وملك وملكوت ومافيهن اول جليل وجبار ووارث وقهارك اولديغن كشف وشهود ايله كوروب علم يقين ايله بيلورلر ودخى (المحدث اذاقرن بالقديم لم يبق له اثر) نه معنادر كه وكل كتابندن اوقويوب عالم بالله اولورلر پس قديم اولان عشقك حالاتى تغيرپذير اولان محدثات كبى اولماز وحالات عشاق اكا قياس اولنمز ﴿ شعر ﴾ حالت جان مرا پيرمغان ميداند * آنكه پيوسته زپيدا ونهان ميداند * همت پيرمغان راچه توان كفت كه او * قيمت راه روان راه روان مى داند * همه كفتيم وشنيديم بقينست آن يار * همه را سربسر ازنور عيان ميداند * ﴿ مثنوى ﴾ صبح شداى صبح راپشت وپناه * عذر مخدومى حسام الدين بخواه * صباح اولدى اى صباحك پشت وپناهى اولان رب الفلق حسام الدينك عذرنى ديله اكر معناى حقيقى مراد بيورلور ايسه ديمك اولوركه اى صباح انور تجلياتك صاحبى اولان پادشاه لايزال وياخود سيد وسندار باب قلوب صبح نور اولان مرشد كامل چونكه بوحالاتك تقريراتى ايله ظلمات ليل شبهات مرتفع اولوب هنكام صبح ظهور اسرار ارشدى ونور تجلىٔ ذات طلوع ايدرب وسطسماء قلبده جلوه كر اولمغله ظل وجود موهوم كليت ايله نابود اولدى حالت مزبورده اسان قال ايله تكلم اولماز ومعانىٔ مزبوره تحت الفاظ وعباراته صغماز ايدى اى ظهور كلى وتجلىٔ ازلى مخاطبهٔ حالات عشقده اولان حسام الدين چلبينك عذرنى سن ديله وبنم اسانمدن ظاهر اوله جق ولسانه كليه جك اسرار وحقايقى بى حروف وصورت الهام ايله كه استفاضه وافاضهٔ اسراره واسطه اولدر وياخود صبح ايله مراد حقيقت صبح اولوب مناقبده بيان اولنديغى اوزره حضرت مولانا مثنوىٔ شريفك دررابياتن سلك تقريره ديزدكجه حسام الدين چلبى دخى يازوب بومحله كلدكلده كيجه كيدوب صباح اولمغله مولانا قدس سره چلبى حسام الدين ايچون دركاه حقدن معذرت ديلمش اوله لر يعنى اى پشت وپناه صبح اولان خالق الاكوان نظم مثنوى يه مشغول ايكن وقت صلوة صبح اولدى پس بن چلبى حسام الدينك خدمتنه سزاوار اعتذاره قادر دكلم لطف واحسانكدن بنم ايچون انك عذرنى سن ديله وتقصيراتنى عفو ايدوب درجات عالياته ايركور وحق سبحانه وتعالى عبادنه عذر ايتمسى عفو تقصيرات ايدوب رحمتى درياسنه غرق ايتمسندن كنايه در كما روى عن الحسن البصرى قال قال صلى الله عليه وسلم (يؤتى بالعبد يوم القيمة فيعتذر الله اليه كما يعتذر الرجل فى الدنيا اليكم فيقول تعالى بعزتى

وجلالی ماز ویت عنك الدنیا لهوانك علی ای عبدی ولکن لما اعددت
علیك من الکرامة والفضیلة) الی آخر الحدیث وعذر حق عبادنه اولان
تعظیمندن دخی کنایه اولور نتکیم اشو بیت شریفده واقع اولان عذر معنای تعظیمی
متضمندر که بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ عذر خواه عقل کل وجان تو یی ٭
الهی سیدی ومولای عقل کل وروح محمدینك عذر خواه وتعظیم کننده سی
سنسن پس وارث حقیقت محمدی اولان مرد کاملرك دخی عذر خواهی
سنسن ﴿ مثنوی ﴾ جان جان وتابش مرجان تو یی ٭ جانك جانی
ومانند مرجان اولان دل عشاقك تابش ولمعانی ونور درخشانی سنسن
فی الحقیقه مرجان بعد الحك مدور وصنوبری الشکل اولقده وحمرتده
قلبه مشابهت تامه سی واردر ای معبود بالحق ﴿ مثنوی ﴾ تافت نور صبح
وما از نور تو ٭ در صبوحی بامی منصور تو ٭ نور صبح محبت یلدرادی
وبز سنك نور جذباتکدن سنك منصورك ایچدیکی باده عشق ومحبت وشراب
سر وحدت ایله صبوحی وقت صباحده نوش اولنان
باده نك اسمیدر حاصل بیت الهی تجلیات احدیه ومحبت ذاتیه سرمدیه
بزی بزدن کلیت ایله بر وجهله ربوده قیلدی وسنك نور وحدتکدن بو شراب
صبوحی نوش جان ایلمشز درکه سنك منصورك اولمشز در وانك کلماتی
بلاقید انا سویلمشزدر دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ داده تو چون چنین
دارد مرا ٭ چونکه سنك عطا واحسانك اولان تجلی ذات وباده محبتك
بنی بو تجلین مست ومدهوش ایتمشدر پس ذات احدیتك شرابندن
غیری اولان ﴿ مثنوی ﴾ باده چه بود کو طرب آید مرا ٭ باده
محبت اغیارنه اولور که اول باده بکا طرب وسرور کتوره وسندن غیری
اکر دنیوی واکر اخروی اشیا ایله کوکلم خوش اوله ویا خود سنك
باده محبتکله مست ومدهوش اولان عشاقی باده صوری نه درکه مست
وطربناك ایلیه ﴿ مغربی فرماید ﴾ زچشم مست ساقی امن خرابم ٭
نه آخر بیخود از جام شرابم ٭ مرا عشقت چنان کم کرد از من ٭ که من خودرا
اکر جویم نیابم ٭ چنان باقی شدم اکنون زعشقت ٭ که بی عشق تو چیزی
درنیابم ٭ مرا عشق توفانی کرد از من ٭ چو دید از خود بغایت در عذابم ٭
کنون از مغربی رستم بکلی ٭ که از مشرق بر امد آفتابم ٭ ﴿ مثنوی ﴾
باده درجوشش کدای جوش ما ٭ بلکه باده کیفیت وجوششده بزم جوش

وخروشمزك کداسیدر ﴿ مثنوی ﴾ چرخ در کردش کدای هوش ما ٭
چرخ کرد شده بزم کدای هوشمزدر ﴿ مثنوی ﴾ باده از ما مست شدنی
ما از و ٭ باده بزدن مست اولدی بز باده دن مست اولمدق ﴿ مثنوی ﴾
قالب از ما هست شدنی ما از و ٭ قالب بزدن وار اولدی یوخسه روحمز
قالبدن وار اولمدی ﴿ مثنوی ﴾ ما چو زنبوریم وقالبها چو موم ٭
بز زنبور کبیز وقالبلر موم کبیدر ﴿ مثنوی ﴾ خانه خانه کرده
قالب را چو موم ٭ ارواحمز قالبمزی موم کبی خانه خانه ایلمشدر علم شریفه
خفی اولمیه که بو ابیات شریفه ده اولان جوش مادن مراد عشق الهی
وهوش مادن مراد عقل کل وزنبوره تشبیه اولنان مهبط وحی الهی اولان روح
انسانیدر وعقل کل وروح محمدینك شرح وبیانی برقاچ یرده ذکر اولنمشدر
وذکر سابقك اجمالیسی بودر که عقل کل که اول عقول عشره در مدبره
عقوادر وعقول دخی مدبره افلاك وافلاك متصرفه عناصر وموالیددر وعقول
عشره اصطلاحات حکماء اشراقیه ومشائیه اولوب ارباب کشف وشهود قاتنده
عقل کل دیدکلری روح محمدیدر که علت غائیه جمیع موجوداتدر ﴿ شعر ﴾
خواجه کونین ختم المرسلین ٭ صدر عالم رحمة للعالمین ٭ پادشاه ملکت
لولاکدر ٭ جلوه کاه عرصه افلاکدر ٭ ذاتنی مقصود کونین
ایتدی حق ٭ مسندنی قاب قوسین ایتدی حق ٭ مشرق خورشید
عزتدر یوزی ٭ مطلع نجم سعادتدر اوزی ٭ شهریار دولت وعالی جناب ٭
دفترینك صفحه سی ام الکتاب ٭ هر کشی پرورده انعامیدر ٭ اهد
قومی غایت اکرامیدر ٭ وعالم ارواح بین الوجوب والامکان برحدا وسطدر
وامکان مرآت جمال حضرت وجوب مطلقدر وهر شیئك تعینی اسماء حقدن
بر اسمك صورتیدر واشباح آینه ارواح وارواح آینه اعیان واعیان آینه اسما
واسما آینه صفات وصفات من حیث الاجمال والتفصیل تجلیات ذات احدیه در
پس ظرفیت ومظروفیت ملاحظه اولنمسز بر وجه تمثیل معشوق ازلی هزار وصد
هزار جامده مرئی برمی صافدر وذات من حیث الحقیقه کندونك صفت
وعظمت وجلال وکبریاسی ایله اعراض اسما وصفاتدن منزهدر ومجموع
اسما ومسمیات بر امر اعتباریدر ٭ پس صور عالم ارواح صور معقوله
الهیه اولوب وجمیع ارواح وعناصر وطبایعده ساری اولان نفس کل اطلاق
اولنان طبیعت کلیه درکه ارادت حق ایله جمیع اشیاده اثر ایدوب اشیاده اولان

مطلب
فی العقل الکل

سبب تعيين ارادت مزبوره در وارواح ارادت حق ايله مرتبهٔ احديتدن
بروز ايدوب مرتبهٔ واحديتده اولان تعين اوله واندن مثال مطلق ديدكارى
عالم جبروته واندن مثال مقيد ديدكارى عالم ملكوته بعده عرش طبيعىٔ مادى
اندن عالم عناصر وموالید ثلثه يه تنزل ايدوب بعده آخر مراتب تنزلات
وسرجا معيت اسماء الهيه اولان مرتبهٔ انسانه ايريشوب مرتبهٔ مزبوره يه
سر وجودى وعالم سرمد تعبير اولنور وعالم سرمد ابتداء ازليتدن انتهاء
ابديته اطلاق اولنور * ايمدى جميع افلاك وكواكب وعموما اشيا بموجب
(خلقت الاشياء لاجلك وخلقتك لاجلى) بر وجه سرعت دوران وحركت
وجوش وخروش ايتدكارى حقيقت محمديه نك مظهرى ونور عقل كلك
مطلعى اولان انسان كامل كوكلندن مبدأ اصليلرينه يول بولما غيچوندر
شعر * اون ايكى بروج ويدى يلدز * بونجه حركات كه كوسترر يوز *
دور ايلدكى نه در فلكلر * يانه درصف صف دورر ملكلر * بردن نه درر بو قواظهار *
فاعتبروا يا اولى الابصار * بيلكيم نه درر بو آيله كون * قندن كاوبن كيدر
هر كون * اكله نه درر بو قوا اشيا * كيمك ايله در جمله سى كويا * اولدر قونك جودوجانى
* سرچشمهٔ آب زندكانى * حقله زنده درجمله سى مدام * اكر ايسك
اكر محو اوله ظلام * پس حضرت مولانا كردش افلاك وجوش وخروش مى
بزم جوش هوشمزدندر ديو بيوردقلرى وارث حقيقت محمديه ومظهر كل
ومجلاى اسماء الهيه اولديغنه اشارتدر وزنبور الهام ربانى ايله شمع عسلى خانه
خانه وصل ايله مالا مال ايتديكى كبى ارواح دخى بقدرة الله تعالى اشباحى
تعمير ايدوب شهد عشق ومحبت وسكر علم ومعرفت ايله بحسب الاستعدادات
مملو وپر ايدر ديمكدرو علم ومعرفت وعشق ومحبت ايله پر اولان ابدان عارفين
واشباح عاشقيندر يوخسه ابدان سائره محبت دنيا ولذات ماسوا ايله
پر اولمشدر وارواح عارفين دخى قلوبنده اولان لذات عرفان ومحبتى
مانندهٔ شجرهٔ طوبى اولان مرشد كاملك شجرهٔ وجود ودرخت شهودنده
اولان ازهار فيوضات الهيه دن اخذ ايتمشدر * نظم * حيات باقى
اولدر جسم وجانه * اودر رونق ويرن هر دو جهانه * اودر قطبى زمين
وآسمانك * اودر ييل مركزى دور زمانك * فلكلر هم ملكلر انس وپرى *
مسخردر اكا بحرى وبرى * قمو امرينه فرمان طاپوسنده * جهانك بكلرى
قول قاپوسنده * دوام دولتى انك مؤبد * كمال عزتى انك مخلد *

جمالى پرتوندن انك اى جان * فلكده نور اولور شمس درخشان *
كل وكلشن طوترلاندن شميمى * معطر اولور اندن جان حريمى * نعيم وخلد
وطوبى جنت وحور * جمالندن اولورلر جمله مسرور * ايكى عالم وجودى
مظهريدر * اكا دير سم فلان بالله بيدر * صفاتى حق صفاتيدر محقق *
سواد زلفى درد ارانا الحق * آه اى عشقك رنك بى رنكينه بو يانمش ودرد يارايله بغرى
يانمش وآه سوزايله جكرى دلنمش وفضاى وحدتده كنديى يتورمش * مثنوى *
پس درازست اين حديث خواجه كو * بو بيان ايلديكك اسرار الهيه ومعارف
لدنيه وحقايق محمديه ودقايق كمالات انسانيه واوصاف وارث ولايت احمديه
زياده درازدر وحد وغايتى يوقدر بو خواجهٔ تاجر ايله طوطينك حديثن سويله وانك
حكايه سن نقل ايله كه * مثنوى * تا چه شد احوال آن مرد نكو * حتى اول
مقبول ومستحسن مرد تاجرك طوطى ايله احوال وسرانجامى نيجه اولدى

رجوع بحكايت خواجهٔ تاجر

حضرت مولانا قدس الله سره الاسنى خواجهٔ تاجرك حكايه سنه رجوع
بيوردقلرينى بياندر * ع * عشق كار يست كه موقوف هدايت باشد *
* مثنوى * خواجه اندر آتش ودرد وحنين * خواجه آتش عشق ونار
فراقده ودرد وحنينده حالا ذكرى سبق ايدن كبى * مثنوى * صد
پراكنده همى كفت اينچنين * صد پراكنده وپريشان سوز سويلدى مصراع
ثانيده اولان اينچنين مصراع اولده اجرا اولندى * مثنوى * كه تناقض
كاه نازو كه نياز * كاه سوداى حقيقت كه مجاز * يعنى كاه اواوردى كلامى بربرينه
متناقض سويلردى وكاهى ناز واستغنا كاهى دخى نياز وسوز وكداز اظهار
ايدردى وكاه حقيقت وكاهى مجازدن حكايت ايدردى زيرا عاشق ايدى
اقتضاى عشق ايسه لاجرم كاه ناز ونياز وكاه حقيقت ومجازدن سويله در
* مولانا * اى جهان زاد لكشا اقبال عشق * بفضل الله ما يشاء اقبال عشق *
اى صفاواى وفادر دور عشق * اى خوشا واى خوشا اقبال عشق * اى بده
جانتر زجان ديدار عشق * وى فزون ازجان وجان اقبال عشق * وحدت عشقست
اينجا نيست دو * يا تويى يا عشق يا اقبال عشق * ايمدى مرد تاجرك مقتضاى
عشقله كلمات پريشان ايلديكى معذوردر زيرا (الغريق يتشبث بكل حشيش)
مصداقنجه * مثنوى * مرد غرقه كشته جانى مى كند * مرد غرقه
زياده بجان چكشور * مثنوى * دست را در هر كياهى مى زند * وجان

هولندن الني هر برحشیش وکیاهه اورر ﴿ مثنوی ﴾ تاکدامش دست کیرد در خطر ٭ تاکیم محل خطرده عجبا انك الني قنغی کسنه طوتر وغرق اولمقدن خلاص ایدر دیو ﴿ مثنوی ﴾ دست و پا بی می زند از بیم سر ٭ باشی قورقوسندن ال واياق اورر پا بی ده اولان یاء وحدت اولورسه معنی برجنس درحکایه اولسه معنی مناسب اولور حاصل کلام غریقك حالی بویله در حین غرقه ده جان خوفندن دیه لنوب والن واياغن چارپوب والنه کلنه یاپشوب نجاته سعی ایدرایمدی غریق دریای عشق اولان عشاقك دخی احوالی بونك کبیدر وعشاقك موج بحر محبتدن صادره اولان اقوال وافعال واطوار واحوالی عندالله مقبول وارباب بینش قتنده مرغوبدر ﴿ مثنوی ﴾ دوست دارد یار این آشفتکی ٭ اون یار حقیقی بومقوله آشفته لکی دوست طوتر زیرا ﴿ مثنوی ﴾ کوشش بیهوده به از خفتکی ٭ بیهوده برسعی وکوشش ایلك خفته اولمقدن یکدر یعنی غرقهٔ بحراولان ال اياق اورمه سی بیهوده حرکت اولوب عاقبت غرق اولدیغی کبی انسان دخی کندوبی ورطهٔ هلاکدن تخلیص ایچون سعی وکوشش ایدوب صدد طلبده اولمسی بطال ومعطل یاتمه سندن ومأیوس اولوب اجتهاد ایتمامسندن یکدر نتکیم سید العشاق والعارفین الشیخ عمربن الفارض تائیه سنده دیمشدر ٭ بیت ٭ وسرزمنا وانهض کثیر الخطك ٭ البطالة ماأخرت عزما لصحة ٭ اکرچه عاقبتی هلاك دخی اولورسه زیرا (ان الله لا یحب البطالین) بیورلمشدر ٭ نتکیم حضرت مولانا دردنجی جلدده هذیلی حکایه سنده بیوررلر ٭ م ٭ کرنبودی حبس دنیا رامناص ٭ نی بدی وحشت نه دل جستی خلاص ٭ وحشتت همچون موکل می کشد ٭ که بجوای ضال منهاج رشد ٭ هست منهاج ونهان درمکمنست ٭ یافتش رهن کزافه جستنست ٭ ایمدی ای مستمع قابل وطالب مقبل ﴿ مثنوی ﴾ آنکه اوشاهست او بی کارنیست ٭ اول کسنه که اول شاهدر اول بیکار دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ ناله ازوی طرفه کان بیمارنیست ٭ ناله وانین اول کسنه دن عجبدر که بیمار دکلدر کامل طریقهٔ مولوی شارح مثنوی عارف ومحقق شیخ اسمعیل انقروی مصراع ثانی به سروری وشمعی رحمة الله علیهمانك ویردکلری معنی مابعدنده اولان ابیاته نسبت ایله بی مناسبت اولمغله انلرك قولنی رد ایدوب بطریق ذکر الملزوم وارادة اللازم ناله دن مراد شوق وعدم بیماریدن مراد عدم احتیاج اولمق اعتباریله بووجهله معنی ویرمشلرکه

اولکه پادشاه مطلقدر بیکار دکلدر بلکه هرآنده برشأنده در کار اوزره شوق ومحبت قیلق اندن عجبدر که اول کار وعمله محتاج دکلدر ویاخود مصراع ثانی استعارهٔ مکنیه طریقی اوزره حضرت حقك احتیاجی یوغیکن برکار اولماسیچون مثال موقعنده ذکر اولنمش اوله بوتقدیر اوزره معنی بویله دیمك اولورکه اول که پادشاه مطلقدر بیکار دکلدر کار آندن طرفه درکه اول محتاج دکلدر ٭ م ٭ ناله ازوی طرفه کو بیمار نیست ٭ دیمك ٭ ع ٭ کار ازوی طرفه کو محتاج نیست ٭ دیمك معناسنده استعاره اولنمش اولور وکنایت ایله بو معنایی ادا قیلور (انتهی کلامه) نفس امرده شاهدن مراد حضرت حق اولورسه توجیه مزبور وجه وجیه در سلمه الله ولکن بوناپیدای بیدای وجود ذرهٔ نابود موهوم الوجودك خاطر فاترینه دخی نورچشم اولیا حضرت مولانا قدس سره نك استادکار کذار فکرتلری مثنوی شریفك بوبیتده خریداران معارفه عرض ایلدیکی امتعهٔ نفیسهٔ فاخره وبهزاد خرده کار طبیعتلری چهره کشا اولوب حیرت فزای عقول عرفا اولان صور نادره لرندن برمعنای آخر خطور ایدوب ابکار افکارك دست آویز استعدادی اولان مضمون درر مشحونی برموجب (ومما رزقناهم ینفقون) رشحهٔ قلم شکسته زبان ایله پیش کش پیشکاه ارباب عرفان وهدیهٔ محافل اصحاب کشف ووجدان قیلمغه جرأت اولندی ﴿ شعر ﴾ هرکجا ذکری ازآن ابروی پرخم می رود ٭ کررود آنجا حدیث ماه نوکم میرود ٭ کوییا مور سلیمانست خط کردلبش ٭ کاانچنان کستاخ دربالای خاتم میرود ٭ ایمدی ضمیرمنیره خفی اولمیه که بوبیت شریفك سباقنده اولان ابیات شریفه نك مفهوم منطوقیسی بوایدیکه لابد سعی وکوشش وناله وجوشش کشی کندوبی ورطهٔ هلاکدن خلاص ایتمك ایچون اولور ویارحقیقی آشفته لکی سوروکوشش بیهوده خفته اولمقدن بهتردر دیمشلرایدی ٭ پس سعی وکوشش وناله وجوشش علل نفسانیه یی ازاله وافنا وروح انسانی یه نجات ویرمك ایچون اولیجق شاهدن مراد حضرت حق اولمیوب معنی بووجهله اوله که پس وراثت ولایت کاملهٔ محمدیه مظهریتنده قائم اولان سلطان دنیاودین وسیمرغ قاف یقین شاه اقلیم معرفت وکنج دولت طریقت شمع دانش وبینش روشن چراغ آفرینش منبع اسرار مطلع انوار قطب زمان ومرکز دوران امراض نفسانیه وعلل بشریه دن نجات بولوب مستغرق بحر شهود وحدت محضه ایکن اولدخی بیکار وبی عمل دکلدر

مطلب شریف وفتح لطیف

پس اول کامل ومکملدن دخی علت بیماری انانیت واثنینیت یوغیکن اندن
ناله وانینی وافغان وحنین وآه آتشین صدورا بتك طرفه وعجبدر زیرا ارباب سلوکك
سعی وکوشش وآه وانینی شکسته بال وعوارض نفسانیه ایله بدحال اولمغله
آنك مرتبه سن بولمق ایچون ایدی اکرچه بویله درولکن حقیقته نظر اولنسه شاه
اولیادن صدور ایدن آه وانینی وناله وحنینی دخی محل تعجب دکلدر اکا بناء که ٭ع٭
ای برادر بی نهایت درکهیست ٭ وفقیجه اکرچه مبداء حرکت اولان میل درون
موصل وصول حقدر ولکن مراتب قرب حقه نهایت اولمیوب قلب عارف
لاینقطع متلوندر نعم سالکك انتهاء سفری نفسه ظفر بولوب خناس وسواس
احکام بشریه یی قهر ایدنجیه دکین واصل اولان حاللرنده متمکنلردر انلره ارباب
تلوین دینمز فاما بو ذکر اولنان تلوین اول تلوین اولمیوب بلکه تلوین من بوردن
جمیع ارباب مقامات عالیه خالی دکللردر زیرا ابدا برمرتبه دن اسنی مرتبه یه
ارتفاع وارتقادن منفك اولمزلر اکا بناء که بشریته حد وغایت واردر اما قرب
حقه حصر ونهایت یوقدر خصوصا (وقل رب زدنی علما) آیت کریمه سی
ودخی (انه لیغان علی قلبی حتی استغفر الله کل یوم سبعین مرة) حدیث
شریفی حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلمك احوال شریفه سی تزایدده
والطاف الهیه بلانهایه اولدیغنه دلالت ایتمشدر وسیما سابق الذکر اولدیغی
اوزره مقتضیات اسماء الهیه وشؤنات ربانیه غیر متناهیه اولوب وتجلیاتده
تکرر اولمدیغی وحق تعالی قلوب اصفیایه دائم التجلی اولدیغی تفصیل
اولنمش ایدی ایمدی بیمار نفس وبشریت اولمیان شاه ولایتدن دخی
ناله وحنین طرفه دکل بلکه عجب بودرکه انین وحنین ایتمیه وبونك سیاقنده
اولان ابیات دخی معانئ مزبوره یی مؤیددر وحق سبحانه وتعالی دخی
دائم التجلی اولدیغی ایچون (کل یوم هو فی شأن) بیورمشدرنته کیم حضرت مولانا
بیورررلر ﴿مثنوی﴾ بهر این فرمود رحمان ای پسر ٭ کل یوم هو فی شان
ای پسر ٭ اول رحیم ورحمان ومقدس وسبحان تجلیسنده تکرر اولمدیغیچون
سورهٔ رحمانده (یسئله من فی السموات والارض کل یوم هو فی شأن)
بیوردی ای نور دیدهٔ پدر وپسر معتبر یعنی سموانده اولان جمیع ملائکه
وارضینده اولان جن وانس حاجتلرینی اول قادر بیچوندن مسئلت ایدر واول
فیاض مطلق وحضرت حق هرآنده برشأنده در وبرموجب (وتعز
من تشاء وتذل من تشاء بیدك الخیر) دیلدیکنی عزیز ودیلدیکنی ذلیل ایدر

روایت اولنورکه حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلمدن بو آیت کریمه ده
اولان شأن آلهیدن سؤال اولندقده بیوردیلرکه اول قادر مطلقك شأنی
مغفرت ذنوب وتفریج کروب ورفع اقدار بعض انام وخفض درجهٔ بعض
اقوامدر وابن عیینه دن منقولدرکه مجموع دهر عندالله ایکی کوندر اول ایکی
کونك بریسی مدت دنیا وبریسی یوم قیامتدر وحق تبارك وتعالینك روز دنیاده اولان
شأنی امر ونهی واماته واحیا ومنع وعطادر ویوم ثانیکه قیامتدر اول
کونده شأن رب الارباب جزا وحسابدر وپیشوای ارباب تحقیق ومقتدای
اصحاب تدقیق (شیخ روزبهان بقلی طیب الله انفاسه بو آیت کریمه نك
تفسیرنده بیورررلرکه یسأله من فی السموات من الملائکة کلهم علی قدر مقاماتهم
یسأله الخائف النجاة من البعد والحجاب ویسأله الراجی الوصول الی محل
الفرح ویسأل المطیع قوة عبادته ویسأل المحب ان یصل الیه ویسأل المشتاق
ان یراه ویسأل العاشق ان یقرب منه ویسأل العارف ان یعرفه ویسأل الموحد ان
یفنی فیه وهکذا اهل الارض یسأل الجاهل ما یحتجب به عنه ویسأل العالم ما یعرف
به ربه وکذلك الانبیاء والاصفیاء والاولیاء والابدال یسألون منه علی قدر مراتبهم
ودرجاتهم معرفته ووصاله والمخاص بو فانه عصمته من قهره ویسأل العارف
الرعایة ویسأل المحب الکفایة ویسأل العاشق المشاهدة ویسأل الموحد النهایة وهو
تعالی یکون من حیث مراد الجمیع یعطی الکل مأمولهم ویزید فی فضله فی کل یوم
هو فی شأن یزید قرب المقربین ووصل الواصلین وکشف اللقاء للمشتاقین وظهوره
فی کل ذرة للسابقین یظهر فی کل لحظة من انوار عجایب ربوبیته للمستأنسین وتلك
العجایب مما لم ترها العیون ولم تدرکها العقول ولم تعلمها القلوب ولم تلحقها الارواح
ولم تناولها الاشباح ولم تشاهدها الاسرار ولیس لها نهایة یبرزها کل یوم وساعة
انوار عجائب ملکه وملکوته علی قدر قوة ادراك الدراکین وافهام العلماء
والعارفین وما کان فی سوابق علمه فی آزال ازله یسوق اسرارها ومقادیرها
بسوط القدر الی مجاریها ومواردها ولا تظن ان احدا یصل الی شأنه فان شأنه
اعظم ان یدرکه احد من خلقه) ایمدی ای نور دیدهٔ پدر روزبهان بقلینك
بو اسلوب اوزره اولان تفسیر وتحقیقی ذکر اولنان بیت شریفك خاطر فاتره
خطور ایدن معناسنه موافقدر وبو آیت کریمه نك بعض تفاسیر ودقایقی ان
شاء الله الملك الاعز عن قریب محلی کلدکده تفصیل اولنه پس همان عاشق
بی دله لازم اولان اول پادشاه لایزال وقادر متعالك درکاه عظمتنه آه وانینی

وناله وحنين ايتمكدر * فلهذا كاشف اسرار پروردكار حضرت خداوندكار
بيوررلر كه ❊ مثنوى ❊ اندرين ره مى تراش ومى خراش ❊ اى طالب نجاح وهدايت
وراغب صلاح وعنايت بو يولده بذل مقدور وسعى موفور ايدوب ديدين ودوين
ودورش وچالش روز وشب مجاهده دن خالى اولمه تراش وخراش امرحاضردر
بونول وطرمالان معناسنه در بو محلده بذل وجود وصرف قدرت ايله معناسنه در
❊ مثنوى ❊ تادم آخر دمى فارغ مباش ❊ تا آخر نفسه وارنجه بر نفس
فارغ اولمه آه وانين وناله وحنين ايدوب آتش عشقه يان ياقيل وطاعت وعبادت
قيل زيرا (وان ليس للانسان الا ما سعى) ودخى (ولا تكسب كل نفس الا
عليها) ودخى (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) بيورلمشدر ايمدى بونلرك
معناسنه متفطن اولوب اكا كوره كار ايت بعده (ان الله لا يضيع اجر المحسنين)
فحواى كريمى اوزره عند الله وعد بيوريلان اجر وحسناته نائل ومشاهدهٔ
ديداره واصل اول زيرا انسان تلوندن خالى دكلدر فرضى عمركك اول
واوسطنده انواع اعمال صالحه ايشلوب وقلبك چراغى نور عشق ومحبت ايله
يانوب حال حاصل ايتمش ايكن پردهٔ غفلت وغواشئ كثرت روپوش نور آفتاب
محبت اولمغله تابع خطوات شيطانيه وفريفتهٔ تسويلات نفسانيه اولوب فساده
مباشرت ايتدكدنصكره اعمال سابقه دن سكا نه حاصل اولور بلكه سيئات ايله
حبط حسنات ايدرسن ايمدى نظر حاله در حال ايسه آخر نفسدر پس زنهار
مغرور ومغبون اولميوب (واعبد ربك حتى يأتيك اليقين) آيت كريمه سنك
معناسنى موتدن غيرى يه توجه ايتميه سن وتضرع ونياز وسوز وكداز وعشق
ومحبت وغريق درياى وحدت اولقدن بردم كسسته اولميه سنكه حتى دم
آخرده اول حالله بوله سن وچونكه نظر دم آخره در شمدى نيچون زحمت چكربن
موته قريب متوجه حبيب اولاين ديميه سن والا خاسرين دن اولورسن *بيت*
جهانده بوندن ارتق وارمى خسران * كه هر كون اكسله عمر آرته عصيان * زيرا
دم آخر قنغى دمدر معلوم دكلدر بلكه دم آخر ديديكك حالده اولان دم اوله كشى
يارين نه ايشليه جكن ونه دمده اوله جكن بيلمز بو مقوله افكار جميعا تسويلات
شيطانيه در (قد هلك المسوفون) بيورلمشدر *بيت* دم بو دمدر دم بو دمدر دم بو دمدر
دم بو دمدر دم بودم *كل بودمى خوش كوره لم اول كچن دم دم دكل *
❊ مثنوى ❊ تادم آخر دمى آخر بود ❊ تا آخر دمده بالاخره بردم اولوركه
❊ مثنوى ❊ كه عنايت با توصاحب سر بود ❊ كه خداى ذو العطانك عنايتى

سنكله صاحب سر اولور و ياخود مظهر نور حقيقت محمدى اولان صاحب
سرك انوار جذبات وانده اولان عنايات بى غايات سنكله بيله اولورسن انك
كوكلى نورنده حشر اولورسن ودار خلد برينده قرار طوتارسن اندنصكره
(ومن دخله كان آمنا) سرنى مشاهده ايدوب (الحمد لله الذى اذهب عنا
الحزن) آيتنى اوقورسن الهى عنايت وهدايت سندن اول دم آخرده اولان
حسن خاتمه بى و بودمدن اول دم آخره وارنجه حسن حال اوزره اولمغى توفيق
وعنايتك رفيق قيل (فمن يرد الله ان يهديه يشرح صدره للاسلام ومن يرد
ان يضله يجعل صدره ضيقا حرجا كانما يصعد فى السماء) ❊ مثنوى ❊
هرچه كوشد جان كه در مردوزنست ❊ جان كه مردوزنده در هرنيه چالشور
❊ مثنوى ❊ كوش وچشم شاه برجان روزنست ❊ جان شاهنك سمع وبصرى
روزن اوزره در يعنى حق سبحانه وتعالى برموجب (وهو السميع البصير)
خلقك اشباح وقلوبى روزنه سنه بصفته السميع والبصير حاضر وناظر
وعليم وخبيردر (الا يعلم من خلق وهو اللطيف الخبير) وقال تعالى (وهو الله
فى السموات وفى الارض يعلم سركم وجهركم ويعلم ما تكسبون) ❊ نظم ❊ قيل
عبادت ربكه اى اهل دين * نفسكه حتى ايريشنجه يقين * زينتى عبدك عبوديتدرر
اول كه يوق قوللوغى بى زينتدرر * بى نياز اولمه خدادن برزمان * بى نياز اولمق اكا
ياررهمان * اى برادر سينهٔ اهل فلاح * نور اسلام ايله بولور انشراح * وار اغك يوغ
ايله ديوب لا اله * تا بولاسن دارملك پادشاه * غسل ايله كل فنا بحرينه طال *
بوله سن معبود كه تا اتصال * راه صحب احدى مختار قيل * نفسك اوزره غيرنى
ايثار قيل * ماسوادن كف قلب ايت اى پسر * كيم بودر صوم اخص معتبر *
هركيم ايلر جاننى قربان يار * هردم ايلر عيد اكبر صدهزار * ثوب تقويدن يورى
احرام طوت * پس طريق كعبهٔ اسلام طوت * وار ايسه نور صفا جانكده كر *
قيل صفا ومروه ده سعى اى پسر * يورى وار اور خرمن پنداره نار * بانك ايلك
اوره سن عشاق وار * سر توحيد اول زمان اولور عيان * قورتله اشبو قفصدن
مرغ جان * قيله ترك كلشن طبع وحواس * بى خيالى ووهم كوره بى قياس *
نه اشارت وار بوراده نه بيان * زيره محو رسم ايلر بو عيان * بو حكايتلر دكلدر
سرسرى * بوله غافل كيتمه كل اى بو لارى *

❊ برون انداختن مرد تاجر طوطى را از قفص و پريدن طوطئ مرده ❊

مردتاجرك طوطی بی مرده قیاس ایدوب قفصدن طشره اتماسی ومرده صورتنده
اولان طوطی نك اوچماسی بیاننده در ❊ مثنوی ❊ بعد از آنش از قفص بیرون
فکند ❊ مردتاجر بومرتبه نوحه وزار ید نصکره اول طوطی بی قفسدن طشره
براقدی ❊ مثنوی ❊ طوطیك پرید تا شاخ بلند ❊ طوطی جك اورادن
شاخ بلنده دك اوچدی ❊ مثنوی ❊ طوطی مرده چنان پرواز کرد ❊
اول طوطی مرده آنجلین پرواز ایلدیکه ❊ مثنوی ❊ کآفتاب شرق ترك
تاز کرد ❊ کویا که آفتاب مشرق ترك تاز ایلدی ویاخود براوچش اوچدیکه
آفتاب مشرقه برقناد آچشده ایریشدی خلاصهٔ مرام ومآل کلام سایهٔ
آفتاب احدیت وپرتو خورشید حقیقت اولان روح قید قفص جسمانیت
وحبس دار مضیق طبیعتدن رها بولدیغی کبی بال وپر آچوب وسرعتله
اوچوب قلهٔ قاف قربت وحظیرهٔ قدس جنتده اولان شجرهٔ شهودك شاخ
بلندنده آشیان طوتدی وآفتاب شارق برج مشرقدن طلوع ایتدیکی حینده نور
رخشنده عکس وپرتو ایتدیکی کبی روح قدسی دخی بو عالم جسمانیدن
پرواز ایتدکده بلا توهم الآن والزمان خورشید مشرق حقیقت اولان
قرب جوار روح محمدی ده قرار ایدر ❊ شعر ❊ جوهر جانه بودرکان
ای پسر * کل پر وبول کنج پنهان ای پسر * حیرت الدی هر زمانده
عارفی * اولمدی تحقیق جانك واقفی * مرغ قدسی در جکر آواز اول *
حق هواسنده ایدر پرواز اول * مرغ کبی اولمه محبوس قفس *
قیلمه منزل چار دیوار هوس * بوطقوز جنبردن ایدرسك کذر * آسمان
عزاولور ساکه مقر * قالمه مرکزده کرفتار ای پسر * اولمه سرکردان
چو پرکار ای پسر * کیم میان نقطهٔ کلده قالور * بوجهان عشقدن
غافل اولور * عاقلیسك تارك ناسوت اول * شاهباز حضرت لاهوت اول *
بند ما ومندن اولمزسك خلاص * بولیمزسن بومقامه اختصاص *
کاربان عزم ایتدی بند ایت محملی * ترك جان ایت تا الاسن منزلی *
بند عالمدن یوری آزاد اول * حبل قیدی قطع ایدوب دلشاد اول *
کفت وکو یله بیلمز اوم کان * اهل ذوق اکار بومعنا بی همان * پس چونکه
طوطیٔ جان قفص تندن بووجهله خلاص اولوب اوچدی ❊ مثنوی ❊
خواجه حیران کشت اندر کار مرغ ❊ خواجهٔ سود اکر مرغك کارنه
حیران اولدی ❊ مثنوی ❊ بی خبر ناکه بدید اسرار مرغ ❊ بی خبر ایکن

ناکاه اسرار مرغی کوردی ❊ مثنوی ❊ روی بالا کرد وکفت ای عندلیب ❊
خواجه یوزین یوقارو ایتدی ومرغه خطاب ایدوب ایتدی ای عندلیب
❊ مثنوی ❊ از بیان حال خود مان ده نصیب ❊ کندو بیان حالکدن
بزه نصیب ویر ❊ مثنوی ❊ اوچه کرد آنجا که تو آموختی ❊ اول
هندوستانده اولان طوطی نیلدی که سن اوکرندك ❊ مثنوی ❊ ساختی
مکری ومارا سوختی ❊ بر مکر وخدعه دوزدك وبزی مکر ایله یاقدك
❊ مثنوی ❊ کفت طوطی کو بفعلم پند داد ❊ طوطی ایتدی اول هندوستانده
اولان طوطی فعل وحرکتی ایله بکا نصیحت ویردی ❊ مثنوی ❊ که رها کن
لطف وآواز وکشاد ❊ بویله دیوکه ای محبوس قفص اولان طوطی لطافت
وآواز وکشاده وسخن بازلغی ترك ایله ❊ مثنوی ❊ زآنکه آوازت
ترا در بند کرد ❊ زیراکه سنك آوازك سنی بند وحبس ایلدی ❊ مثنوی ❊
خویش او مرده پی این پند کرد ❊ اول طوطی کندوسنی مرده کوستردیکن
بوپند ونصیحت ایچون ایلدی ❊ مثنوی ❊ یعنی ای مطرب شده برعام
وخاص ❊ یعنی اول رفیق مهربان وصادقترین دوستان وطوطیٔ هندوستان
حال وفعلیله دیدیکه ای خاص وعامه مطرب اولمش طوطی ❊ مثنوی ❊
مرده شو چون من که تا یابی خلاص ❊ بنم کبی مرده اول که حتی
حبس قفصدن خلاص اوله سن ❊ مثنوی ❊ دانه باشی مرغکانت
برچنند ❊ دانه اولورسك سنی قوشجغزلر یرلر ❊ مثنوی ❊ غنچه باشی
کودکانت برکنند ❊ غنچه اولورسك سنی اطفال وصبیان قوپاررلر الحاصل
محبوس طوارق افلاکی ومقید زندان تیره خاکی اولدقدنصکره اکر دانه
واکر غنچه اول اکر بای واکر کدای اول لابد عاقبتی فنادر بهر حال مرغ ایام دانهٔ
عمرك دوشیرر واطفال ساعات وتجددات وتوالیات آنات غنچهٔ جانك نهال
بدندن قوپاررر * بیت * منعم ودرویش را نبود خلاصی از اجل *
صید صیاد ست صید ار فربه ور لاغرست * ایمدی ای طوطیٔ جان
❊ مثنوی ❊ دانه پنهان کن بکلی دام شو ❊ دانه بی کیزله بکلی دام
اول ❊ مثنوی ❊ غنچهٔ پنهان کن کیاه بام شو ❊ غنچه بی پنهان
قیل طام اوتی اول بو بیتده اولان دانه وغنچه دن مراد صورت علم ومعرفت
واظهار صلاح وعبادتدر * پس مرتبهٔ فنایه واروب قفص طبیعتدن
خلاص اولمق ایسترسك علم ومعرفتم وصلاح وعبادت وخیرو حسنانم وارد دیو

اظهار فضیلت ایله بلکه صمت وسکوت اختیار ایدوب هر کسك دانه‌ٔ
معارف علومنه سن دام اول وکل غنجه کبی آچلیوب طامده بتن اوتجغزلر کبی
کندوکی فرومایه کوستر که پندار دن خلاص (وموتوا قبل ان تموتوا) مرتبه‌سن
بولوب قید بند انانیت اولمقدن رها ونجات بوله‌سن وطریق ملامت اختیار
ایدوب بی نام ونشان اوله‌سن زیرا ﴿ مثنوی ﴾ هر که داد او حسن
خود را در مزاد ٭ هر اول کسنه که کندونك حسنی مزاده ویردی
﴿ مثنوی ﴾ صد قضای بد سوی او رو نهاد ٭ آنك جانبنه صد سوء
قضا یوز قودی ونیجه بلاره مبتلا اولدی زیرا (الشهرة آفة) بیورلمشدر
واکثر عارفین شهرت آفتنه مبتلا اولمامق ایچون خلقدن ظاهرا وباطنا عزلت
اختیار ایدوب کوشه نشین زاویه‌ٔ خمول اولمشلردر اما اول عزلت دکل که
عزلت ایله شهرت چیقاروب خلق خدمتنه وارەلر بلکه عزلت اول عزلتدر که
خلق انده ظاهرا برشیئه لیاقت کورمیوب تعظیمی خاطرلرینه کتورمیه
اما مادامکه برحالت مرئیه ایله چهره کشا اوله‌سن ﴿ مثنوی ﴾ چشمها
وخشمها ورشکها ٭ چشملر وخشم وغضبلر ورشك وحسدلر ﴿ مثنوی ﴾
برسرش ریزد چو آب ازمشکها ٭ اول اظهار هنرایدن کسنه‌نك باشنه
مشکلردن آب کبی دوکیلور یعنی (ان العین حق) خواسنجه نیجه بد نظرلرك
اکا کوزی دکوب ونیجه حسودلرك بدتوجهی کندویه تأثیر ایدوب انواع
مضراته اریشور وشهرتدن بری اولان بونك امثالی انواع آفاتدن آسوده
اولور ﴿ مثنوی ﴾ دشمنان او را زغیرت می درند ٭ ودشمنلر اول
هنرمندی غیرتدن پرتارلر ﴿ نظم ﴾ بو اورلار برسوزی بیك سوز ایدرلر ٭
قوبوب طوغری یولی اکری کیدرلر ٭ عزازلدر حقه ایلمزا قرار ٭ کر کسه سویله‌سن
بیك کره تکرار ٭ نیجه ایدوب نیلیه جکنی بله‌مز ٭ برینك اکدوغنی بیری دله‌مز ٭
همان بر برینك عیبن کوزه‌در ٭ کوکلدن درلو فتنه‌لر دوزه‌در ٭ ها برجنکدر
بری بیرن بکنمز ٭ عارفلر حقدن اوزکه نسنه بلمز ٭ پس بو ذکر اولنان عدولر
حالیدر یا دنیاده هیچ دوست یوقمیدر دیر ایسه‌ك نعم دوست واردر ولکن
طوتەلم که دوست اولمش سنکله هم درد اولمدقدنصکره او مقوله
﴿ مثنوی ﴾ دوستان هم روزکارش می برند ٭ دوستلر دخی انك روزکارنی
ایلدیرلر یعنی هر برینك بر اقتضاو بر آخر مقتضاسی اولوب احوال دروندن
خبردار اولمایجق صمت ذکر الله وتوجهدن غافل اولمغله حالی قالدن

حاصل اولور قیاسیله چکه ومعرفت بارشد یروب اهل ذوقك اوقاتنی تضییع
ایدرلر وعمرنی عبث یره کچورورلر ومشاهده سندن وتوجه قلبی سندن آیرورلر
﴿ مولانا جامی فرماید ﴾ چون بود عزلت زصحبت به ٭ یار صحبت
بکنج عزلت نه ٭ عزلت آمد کاید کنج شهود ٭ عزلت آمد علاج رنج وجود ٭
عزلت سالکان بود بجسد ٭ عزلت عارفان بهوش وخرد ٭ آن بود عزلت
جسد که مدام ٭ بکسلی از همه چه خاص وچه عام ٭ پانفرسایی ازخروج ودخول ٭
لب نیالایی از کلام فضول ٭ بمقامات خلق دم نزنی ٭ بملاقات شان قدم نزنی ٭
خسرشان عین سود انکاری ٭ بخل شان محض جود پنداری ٭ پیش ازآن کش
برد اجل زهمه ٭ ببری رشته‌ٔ امل زهمه ٭ عزلت هوش آنکه غیرخدای ٭
در حریم ذات نیابد جای ٭ بی نشان بنده‌ٔ شوی احدی ٭ جان فشان
زنده‌ٔ شوی ابدی ٭ بی نشانی وجان فشانی تو ٭ کردد اسباب زندکانی تو ٭
یعنی ای یار موافق خلقك سود وزیانندن وعداوت ودوستلغندن کچوب
زیانلرین عین سود وبخللرین محض جود بیله‌سن زیرا عزلت ظاهری
ایتمدکجه عزلت باطنی دخی اولمز وصفای درون اله کلمز اما ای طالب مستعد
مضرت تضییع روزکاری شول صادق برکار بیلور که روزکارده تخم عمل اکوب
شجره‌ٔ خلوصدن ثمره‌ٔ محبت وفا کهده‌ٔ معرفت تناول ایلمش اوله وکندو
کندویه اکلنجه اولوب وحدتدن لذت طویه بعده قدر روزکاری فهم ایدوب
وحدت ومحبت ایله مرور ایدن برساعتی کثرتده بیك ییل کچن عمرندن عزیز بیله
یوخسه ﴿ مثنوی ﴾ آنکه غافل بود از کشت وبهار ٭ اول کسنه که
کشت وبهار وعمل وکاردن غافل اولدی ﴿ مثنوی ﴾ او چه داند قیمت
این روزکار ٭ اول کسنه قیمت روزکاری نه بیلور کشت کسر کافله اکین
معناسنه اولمق محله انسبدر ایمدی بوکا چاره بودر که عزلت اختیار ایدوب
﴿ مثنوی ﴾ در پناه لطف حق باید کریخت ٭ حق سبحانه وتعالینك
لطفی پناهنه قاچمق کرك ﴿ مثنوی ﴾ کو هزاران لطف بر ارواح ریخت ٭
زیرا اول فیاض مطلق اوانی ٭ ارواح اولان قلوب صافیه اوزرینه انواع هزاران
آب لطف ومحبت وماء عشق ومعرفت دوکدی وپناه لطف حقدن مراد
تربیه‌ٔ مرشد کامل ونظر پیر مکملدر ﴿ مثنوی ﴾ تا پناهی یابی
آنکه چون پناه ٭ تاکیم برپناه بوله‌سن اندنصکره نیجه پناه که نظیری یوق
ووصفی لسان ایله تعبیر اولنماز برپناه در که اول پناهك لطف واحسانیله

مثنوی آب وآتش مر ترا کرد سپاه * آب وآتش وبلکه جمیع موجودات علویه وسفلیه سکا سپاه وخدمتکار ومعین ویار اولور * بیت * نه ذاتک مظهریسن کیم صفتک جمله دن اعلا * جمالک کورمیان قالدی ایکی عالمده نابینا * پس آب وآتش وباد وخاک الطف حق پناه ایدنلره سپاه اولدیغنه شبهه وکمان ایدرسک مثنوی نوح وموسی رانه دریا یار شد * نوح نجی وموسای کلیم علیهما السلامه دریا یار اولمدیمی مثنوی نی بر اعدا شان بکین قهار شد * انلرک اعداسی اوزره دریا کین وغضب ایله قهار اولمدیمی اولدی خودزیرا نیجه دفعه قصه لرین ایشتدک که قوم نوح تابع دعوت نوح اولمدقلر ایچون جمله غرق اولوب وکذلک فرعون دخی دریاده هلاک اولوب نوح وموسی اتباعیله نجات بولدیلر وکذلک مثنوی آتش ابراهیم را نی قلعه بود * آتش نمرود حضرت ابراهیم خلیل علیه صلوات الله الجلیل ایچون قلعه اولمدیمی وایچنده کللر بتوب چشمه سارلر آقادیمی بولرخود جمله واقع اولدی مثنوی تا برآورد از دل نمرود دود * حتی نمرودک قلبندن یوقارو دود کتوردی یعنی نمرود اعین ابراهیم علیه السلامه نار کل وکلزار اولوب وکندوسی مغلوب وخوار اولدیغنه جهنم وار دود سیاه ایله آه ایدوب یوزی دخی قلبی کبی قره اولدی مثنوی کوه یحیی را بسوی خویش خواند * کوه حضرت یحیی علیه السلامی کندو جانبنه اوقومادیمی اوقودی خود مثنوی قصد انش را بزخم سنک راند * حضرت یحیایه سوء قصد ایدنلری سنک زخم ایله سوردی مثنوی گفت ای یحیی بیا درمن گریز * جبال راسیات حضرت یحیایه ایتدی ای یحیی کل بکا قاچ مثنوی تا پناهت باشم از شمشیر تیز * تا کیم شمشیر تیزدن سکا پناه اولم نقل اولنور که یهودیلر حضرت یحیای معصوم علیه السلامه محض عداوتله بعض اسناد وافترا ایدوب حاشاسنک قتلک ایجاب ایتمشدر دیو سیفلر بن عریان ایدوب قتلنه قصد ایتدکلرنده یحیای نبی علیه السلام فرار ایلدی یهودیلر ارد نجه قوواركن بر جبل شامخ حضرت یحیایه یانبی الله کل بکا قاچ دیو نطقه کلوب ویهودیلرک اوزرینه سنک زخملر آتوب یهودیلر حضرت یحیی علیه السلامه دست درازلق ایده میوب اول جبله تحصن ایتمکله شرلرندن خلاص اولدی بعده قضاء ربانی وامر الهی کلدکده برخواه (ولاراد لما قضیت ولامبدل لما حکمت) اول زمانه ده اولان بر ظالم پادشاهک النده شهید اولدی * م * چون سفیهانراست این کار وکیا * لازم آمد یقتلون الانبیاء

وداع کردن طوطی خواجه را وپریدن

طوطی خواجه یه وداع ایدوب اوچدیغن بیان ایدر مثنوی یک دو پندش داد طوطی پر مذاق * طوطی پرمذاق خواجه یه بر ایکی پند ونصیحت ویردی ویاخود طوطی خواجه سنه ذوقه دائر بر ایکی پند ویردی مثنوی بعد ازآن گفتش سلام الفراق * اندن صکره خواجه یه طوطی ایتدی سلام علیکم سنکله بنم بیننده فراقدر مولانا ای ظریف جهان سلام علیک * کای زهجرت فغان سلام علیک * گوش پنهان کجاست تا شنود * ازجهان نهان سلام علیک * چون ببستم دهان سلامت شد * جانب گلستان سلام علیک * مثنوی خواجه گفتش فی امان الله برو * خواجه طوطی یه ایتدی یوری فی امان الله مثنوی مرمرا اکنون نمودی راه نو * حقا بکا شمدی راه نو وطریق جدید کوستردک مثنوی خواجه باخود گفت کین پند منست * خواجه کندوسنه ایتدیکه طوطینک بو مقوله فعل وحرکتی بنم پندمدر مثنوی راه او گیرم که این ره روشنست * طوطینک یولنی طوتایم وانک اثرینه کیده یم که بو یول روشندر زیرا بو یول (موتوا قبل ان تموتوا) وفنادن صکره بقامزلیدر وبو یول شول مجذوبین سالکین وشطار وعاشقینک یولیدرکه بو یولده بولننلر قدم اولده جذبات رحمانیه ایله نفی وجود موهوم وقبللرندن رفع ماسوا ایدوب حبس تن وقفص بدن وقیود کونیندن نجات بولمشلردر * پس بلاشک وکمان موصل حق اولان طریق اقوم وصراط امم چونکه بودر مثنوی جان من کمتر ز طوطی کی بود * بنم جانم طوطیدن قچان کمتر اولور مثنوی جان چنین باید که نیکو پی بود * جان بو نجلین کرک که نیکو پی وخوب روش اوله شعر خاک تندن کیمکه قیلدی خروج * جان ودل افلاکنه قیلدی عروج * کیمکه عشقک ذره سینه ایرمدی * قلبی انک آهندر سنک وتوج * پیر عشقک آتکینه پک یاپش * تائب اول تا کیده سندن جره وصوج *

حضرت تعظیم خلق وانگشت نما شدن

خلقک تعظیم وتکریمنک وانکشت نما اولمه نک مضرتی بیاننده در کما قال صلی الله علیه وسلم (بحسب امری من الشران یشار الیه بالاصابع فی الدین او فی الدنیا الا من عصمه الله) نظم خلاص اولان بو خلقک شهرتندن * خلاص اولور بو نفسک آفتندن * چکیلور خلقدن وعزلت قیلور جان * درون دلدن

ایلرذکر سبحان * الهی رحمتك نورن بزه صاچ * بونفس شومه قیله جانی محتاج *
ای مستمع قابل مکر الهی یه نهایت یوقدر اما اعظم مکر واکبر ابتلا برسالکك
قلبنده حب ریاست وسودای خلافت جای کیر اولوب بوداعیه ایله ناسه
کندین کوستروب کنز معارفدن نیجه ابواب فتح ایدوب عرض کالای حالت
ایتمکله خلق عالم اکا تعظیم ایدوب کیمسی الن اوپوب وکمی دامنن طوتوب وآب
وضوسنی حمایه کفارت آلوب وخاکپایننه یوزلر سوروب ای افضل زمان
دیو دعاسندن استمداد ایلسه‌لر اول کسنه من عند الله دعوت طالبینه مبعوث
اولمیوب هنوز مرتبهٔ ارشاده نائل اولمامش ایسه ابتداء حالده محبت وذوقی دخی
وار ایسه کندولقمه‌سی اولمامغله نفس وشیطان صورت صلاح وتعظیم خلق
جهتندن انی اضلاله یول بولوب وتصورات باطله یه دوشوروب قلبنه بووجهله
القا آت شیطانیه اولور که عجب حالتدر بنم نظر وگفتارم قلوب ناسه تأثیر ایدوب
خلق جهان بنم یولمه بذل خانمان ایده‌یورلر ودعامز دخی غالبا مستجاب اولوب
معتقدلریمز نیجه آثار مشاهده قیلیورلر فی الحقیقه اکر بن مرتبهٔ ولایت ودرجهٔ
قطبیتده اولمسم وعند الله بوعزت وشرفه لیاقتم اولمسه بنم محبتم عامهٔ عالم
قلبنه شامل اولوب بومرتبه اقرار وانقیاد می ایدرلر دی بلکه بن قدرمی
بیلمیوب لکن بنم درجات عالیامدن جهان وجهانیان خبردار اولمشلردر
پس محقق ومقرر حالا بن افضل زمانم دیو توهم وتخیل ایلدیکی کبی شبکهٔ
عجب وشرکهٔ پنداره پای تصوری بند اولوب واوضاع واطوارندن کیدنجه
غبار انانیت جوهوای بصیرتن بوریوب سماء قلبنده باهره اولان شمس خلوص
ومحبتی ستر ایتمکله اراضئ عبودیتی مظلم ومکدر قالور وآنا فآنا درکات نار
انانیت وغیابات نفسانیتده سرنکون اولور وآخر نفسه دکین نه اوغرادیغن
بیلمیوب دم آخرده متاعی بازاره چیقوب عین یقین حاصل اولدقده علاجن
ایده‌میوب انواع آه وندامت ایله نفس اژدهاسنه لقمهٔ واحده اولور پس
بوداهیهٔ عجیبه نفس وشیطانك اغواسندن وبین الناس نامور اولمق سوداسندن
نشأت ایدوب باب رحمتدن دور اولور ﴿ عاشق پاشا ﴾ هرکه اول کندوزنه
عجب ایلدی * کندو حالن باکنو بن سویلدی * عاقبت الله انی قیلدی خجیل *
تا ابد اول حالله قالدی ذلیل * هرکه کندو اوزنی طوتدی یوجه * دولتی اولدی
خراب اوجدن اوجه * هرکه باقدی حالنه بنم دیدی * رحمتدن حق انی محروم
قودی * انده کیم معنی اوله دعواسی یوق * قنده کیم دعوی اوله معناسی یوق *

دعوی ومعنی بیله یولداش دکول * دعوی اهلن پادشاه قیلمز قبول * قال تعالی
(ان اولیاؤه الا المتقون) پس خلق جهانك توقیر واحترام وتعظیم واکرامی
ارباب سلوکی نه وجهله اضلال ایلدیکن مولانا خداوندکار علیه رحمة الله
الغفار بطریق التمثیل ایضاح ایدوب بیورلرکه ﴿ مثنوی ﴾ تن قفص
شکل است وتن شد خار جان * تن طوطئ جانه قفص شکلدر وتن خس وخاشاك
جان وخار دیوار روان اولدی ﴿ مثنوی ﴾ درفریب داخلان وخارجان *
داخلان وخارجانك فریبنده یعنی طوطئ جان کلزار قدس ونشیمن انسدن
مهجور اولوب انواع شداید وغربت چکوب بالآخره خار زار بدن عنصری
وقفص کالبد خاکیده حبس اولنوب وطن اصلی تذکرندن خالی دکل ایکن
برمفحوای (اخلد الی الارض واتبع هوایه) داخلان وخارجانك عشوه ومکرندن
مبتلای بلای (نسوا الله) اولدی وحقنده (فانسیهم انفسهم) دینلدی داخلاندن
مراد عشق هوا وعقل معاش ونفس وصورت وقلب صنوبریده حاصل
اولان هوای نفسانی واقتضاء جسمانی وحب ماسوادر وخارجاندن مراد
نقوش مکونات ومدح وثنای مخلوقاتدر پس ﴿ مثنوی ﴾ اینش کو بدمن
شوم همراز تو * بوداخل اولان مذکوراتدن هربری دیرکه بن سکا یار
موافق اولورم ﴿ مثنوی ﴾ وآنش کویدنی منم انبازتو * واول خارجده
اولان مداحلر دیرکه یوق سنك انبازك وهمراه ودمسازك بنم ﴿ نظم ﴾
اکلدی بونلر بنی بیلدن یله * نازنین عمری بولر وبردی یله * عاقبت بیری بمله
کلمدی * دوست بولنده باکه یولداش اولمدی * ﴿ مثنوی ﴾ اینش کو بدنیست
چون تودر وجود * درجمال وفضل ودر احسان جود * کذلك داخلده
اولانلر قفس تنده اولان مرغ روحه دیرکه وجودده وجمالده وفضل واحسانده
وجود وکرمده سنك کبی برکمسنه یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ آنش کوید هر دو
عالم آن تست * جمله جانهامان طفیل جان تست * وخارجده اولان مداح
وثنا کویلردیرکه هر ایکی عالم سنك لایقکدر وسنك ایچوندر بزم جمله جانلریمز
سنك طفیلکدر قال تعالی (واذ زین لهم الشیطان اعمالهم وقال لا غالب لکم
الیوم من الناس وانی جار لکم) الآیة * بیت * کورنه حاللر سور بلور خلق
اوسننه * خواهی دشمنه وخواهی دوستنه ﴿ مثنوی ﴾ اوچو بیند خلق را
سرمست خویش * اول قفص تنه مبتلا اولان لا یعقل چو نکم خلق
کندونك سرمستی کوره ﴿ مثنوی ﴾ از تکبر می رود از دست خویش * عجب

وتكبردن كندو الندن كيدر يعنى بى اختيار اولوب كرچكدن كندوبى مرشد ومقتدا بيلور ﴿ نظم ﴾ شيخ باقوب بونلره ايدر بكا * دنيه ده كيم بكزيه اوكدن صوكا * بندن اولو كمسنه كلمش دكل * كمسنه بن بيلديكم بيلمش دكل * ويردى حق قدرت قلبجن اليمه * كيم اوله كيم قارشو طوره يولمه * كيم اوله بو دنيه ده بندن اولو * قامو عالم بنى سومكدن دلو ﴿ مثنوى ﴾ اونداندكه هزاران را چواو * اما خلقك مدح وثناسى ونفس وشيطان اغواسيله مغرور اولان بيلمز كه انك كبى نيجه بيك كمسنه يى ﴿ مثنوى ﴾ ديو افكندست اندر آب جو * شيطان ايرمق صوينك ايچنه براقشدر يعنى غول بيابانى ابناء سبيلى يولدن چيقاروب آب جويه دوشوروب هلاك ايلديكى كبى خلقك مدح وثناسنه الدانوب وهواى نفسه تابع اولنلرى ابليس پرتلبيس دركات نار خذلانه براقشدر ﴿ نظم ﴾ مسكين آدم اوغلانى پس نيلسون * بو قودرده نيجه صبر ايلسون * ينه اول حقدن مكر توفيق ايره * بو خسته كيدركيم ايرلمادن طوره * اى خدا توفيقكى آيرماغل * دنيه آخر طوغرى يولدن ايرمغل * اى طالب فلاح واى سالك راه نجاح ﴿ مثنوى ﴾ لطف وسالوس جهان خوش لقمه است * جهانك لطف وسالوسى خوش لقمه در يعنى خلق جهانه كندوبى ولى مرشد كوستروب انواع لطافت وحلاوت وكشف وكرامت صاتوب سالوسلمنك اكرچه خوش لقمه در وجاب واخذ نفسك حظيدر اما بوداعيه نك آخرنده اولان عقابى ويوم حسابده اوله جق (ليسأل الصادقين عن صدقهم) معناى شريفنى فكر ايدوب ﴿ مثنوى ﴾ كمترش خوركان پر آتش لقمه است * اول زرق وريا لقمه سنى تناول ايلمه كه آتش ايله مملو بر لقمه در كما قال تعالى (ان الذين يكتمون ما انزل الله من الكتاب ويشترون به ثمنا قليلا اولئك ما يأكلون فى بطونهم الا النار ولا يكلمهم الله يوم القيمة ولا يزكيهم ولهم عذاب اليم) ﴿ مثنوى ﴾ آتشش پنهان وذوقش آشكار * تغير شكل لاجل الاكل اولان اوت نعمتك آتشى نهان وذوقى عياندر ﴿ مثنوى ﴾ دود او ظاهر شود پايان كار * آنك دود سياهى پايان كار وآخر نفسده ظاهر اولور وروز جزاده آشكارا كورينور كرچه بعض كمسنه‌لر حالى دكل ايكن * ع * دوست مدحندن نه اصى ذم دشمندن نه غم * ديه غر النور ونفس شوم حيله وتزوير داملرين قوروب مادامكه مدحى قبول ايتمدكجه وآنكله مسرور اولمادقجه اندن بكا نه ضرر ديو زعم ايدر ولكن بودخى خداع نفسدندر ديو حضرت خداوند كاريبوررلر

﴿ مثنوى ﴾ تو مكو آن مدح را من كى خورم * سن ديمه كيم ذوقى ظاهر وناري پنهان اولان لقمهٔ مدحى بن قچان يرم وانى قچان قبول ايدرم ﴿ مثنوى ﴾ از طمع مى كويد او پى مى برم * مداح اول مدحى طمعندن سويلر بن اكا ابز ايلديرم ومدحنه مغرور وفريفته اولمام زيرا بر مدح كه مداحك طمعندن ظهوره كله لاجرم مبالغه‌در مثلا شعرانك بعض ارباب دولتى مدح ايتديكلرى كبى پس اومقوله مدحدن بن نه وجهله كبر وعجب حاصل ايدرم اومقوله مدحدن مسرور اولان احمقلردر بن خود احمق دكلم ايمدى بكا مدحك ضررى بوقدر نعم عقلا اغيار مدحنه مغرور اولمز لكن بو دعوى صاحبندن صادق غيريدن كاذبدر زيرا (وبضدها تتميز الاشياء) فحواسنجه هرشى ضديله ظاهر اولور كذلك سندخى حالكى ضديله فرق ايدرسن مثلا ﴿ مثنوى ﴾ مادحت كر هجو كويد بر ملا * سنك مداحك اولان كمسنه آشكاره سكا هجو سويلسه ﴿ مثنوى ﴾ روزها سوزد دلت زان سوزها * اول هجوك الم وحرارتدن نيجه كونلر قلبك ينار اكرچه ظاهرا اضطراب كوسترمزسن لكن كوكل نه چكديكن سن بيلورسن پس مادامكه مدحك لذتى وذمك مرارت وحرارتى دلده اولنجه سوزكده صادق دكلسن ﴿ مثنوى ﴾ كرچه دانى كوز حرمان كفت آن * اكرچه بيلورسن كه اول هجا و مادح ايكن هجوى حرماننندن ديدى ﴿ مثنوى ﴾ كان طمع كه داشت از تو شد زيان * كه اول طمعى كه سندن طوتاردى امنيه سى ميسر اولميوب زيان اولدى وسنى انكيچون قدح وذم ايلدى پس حال وجه مشروح اوزره ايكن ﴿ مثنوى ﴾ آن اثر مى ماندت در اندرون * اول هجوك اثرى سنك درونكده قالور فاذا كان كذلك ﴿ مثنوى ﴾ در مديح اين حالتت هست آزمون * سكا بو حالت مدحده دخى واردر تجربه قيل كه ﴿ مثنوى ﴾ آن اثر هم روزها باقى بود * اول ثنا ومدحك اثرى نيجه كون هم سنك درونكده باقى اولور ﴿ مثنوى ﴾ مايهٔ كبر وخداع جان شود * ومايهٔ كبر وخداع جان اولور پس اكر قدح واكر مدحك آثارى مذمومه وممدوحك قلبنده ثابته در ﴿ مثنوى ﴾ ليك ننمايد چو شيرينست مدح * لكن چونكه مدح شيريندر انك اثرى كورنمز يعنى مدح وثنا نفسك خلاف طبعى اولمايوب بلكه مراد نفس كندوبى مدح اولمغله اندن متلذذ اولوب مضرات مدحك آثارنى فى الحال مشاهده‌يه قادر اولماز ﴿ مثنوى ﴾ بد نمايد زانكه تلخ افتاد قدح * فاما قدح فى الحال نفسه بد كورينور زيرا قدح نفسه

کوچ کلمکله تلخ واقع اولمشدر پس نفسه خلاف اقتضا برنسنه ظهور
ایتدیکی کبی اول حینده مرارتی ظهوره کلور روی عن المقداد بن اسود
قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم (اذا رأیتم المادحین فاحثوا فی وجوههم
التراب) وعن اسامة رضی الله عنه قال علیه السلام (اذا مدح المؤمن
فی وجهه ربی الایمان فی قلبه) فاذا کان کذلك مدح وقدحك لذت وتلخیسی
وظهور اثرده بریسی سریع الظهور و بریسی بطی اولدیغن تمثیل ایدوب
بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ همچو مطبوخست وحب کآن راخوری ٭ مثلا قدح
وهجو شخص مستمع ایچون مر بضه طبخ اولنان تلخ دارو واشربه
ومعاجین وحبوبات کبیدر که انی تناول ایتسك وایچسك ﴿ مثنوی ﴾
تابذیری شورش ورنج اندری ٭ تا نیجه زمانه دکین شورش ورنجده سن
ودماغك مرارت والمده اولوب نیجه زمان اجیلغی دماغکدن زائل اولمز
﴿ مثنوی ﴾ ورخوری حلوا بود ذوقش دمی ٭ ومدح وستایش مثلا سکری
حلوا کبیدر پس اکر حلوا تناول ایلسك انك ذوق ولذتی بردم اولور ﴿ مثنوی ﴾
این اثرچون اونمی پایدهمی ٭ بو حلوانك اثری حب تلخك اثری کبی دکلدر
یعنی اثر تلخ اکرچه کیم کلو ودماغده ظاهرا مکث ایدر واثر لذت دخی اکرچه کیم
تیزجه زائل اولور ولکن مدحك لذتندن حاصل اولان تخم مضرات دروندە
پنهان ونیجه زمان مکث ایدوب بالاخره مزارع قلبده عجب وغرور وکبر
وانانیت وصفات شیطانیه ثمراتن بتوروب جهنمده اولان شجرهٔ زقومدن
برشاخ اولور ونعل بازکونه اولوب نفسه لذتلو اولان آخرنده زقوم ونفسه خوش
کلیوب تلخ اولان جنتده انواع نعم لذیذه وماء لبن وعسل وشراب طهور اولور نته کیم
بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ چون نمی پاید همی پاید نهان ٭ چونکه اثر شیرین ظاهرده اکلنمز
ولکن نهانده اکلنور ﴿ مثنوی ﴾ هر ضدی را تو بضد آن بدان ٭ ایمدی
هر بر ضدی سن انك ضدیله بیل مثلا ﴿ مثنوی ﴾ چون شکر پاید نهان
تأثیراو ٭ چونکه سکر وحلوانك اثری باقی ونهان قاله انك تأثیری ﴿ مثنوی ﴾
بعد حینی دمل آرد نیش جو ٭ بعد زمان نیشتر ایستهیجی بر چبان ظهوره
کتورر ونیشتر ایله دشلمك اقتضا ایدر امام محمد غزالی قدس الله روحه
بیوررلر که وفی المدح ست آفات اربعة علی المادح وثنتان علی الممدوح اما المادح
فالافة الاولی فیه انه قد یفرط فیذکره بمالیس فیه فیکون کاذبا ٭ الثانیة انه
قد یظهر له من الحب مالا یعتقد فیکون منافقا مرائیا ٭ الثالثة انه یقول مالا یحققه

مطلب
آفات مادح وممدوح

فیکون مجازفا کقوله انه عدل وانه ورع وغیر ذلك مما لا یحقق ٭ مدح رجل
واحدا بین یدی رسول الله صلی الله علیه وسلم فقال (ویحك قطعت عنق
صاحبك ان کان لابد احدکم مادحا اخاه فلیقل احسب فلانا والازکی علی الله
احدا حسبه الله ان کان یری انه کذلك) الرابعة ان یفرح الممدوح به وربما یکون
ظالما فیعصی بادخال السرور علی قلبه قال صلی الله علیه وسلم (ان الله تعالی
یغضب اذا مدح الفاسق) وقال الحسن (من دعا ظالما بالبقاء فقد احب ان یعصی
الله تعالی والظالم الفاسق ینبغی ان یذم لیفتر رغبته فی الظلم والفسق) واما
الممدوح فاحدی الافتین فیه ان یحدث فیه کبرا او اعجابا وهما مهلکان ولذلك
قال علیه السلام (قطعت عنق صاحبك) الثانیة ان یفرح به فیفتر عن العمل
ویرضی عن نفسه قال صلی الله علیه وسلم (لو مشی رجل الی رجل بسکین مرهف
کان خیرا له من ان یثنی علیه فی وجهه) وحق الممدوح ان یتأمل فی خطر الخاتمة
ودقایق الریا وآفات الاعمال ویتذکر مایعرفه من نفسه من القبایح الباطنة لاسیما
فی افکاره وحدیث نفسه مالو عرفه المادح لکف عن المدح وینبغی ان یظهر کراهة
المدح ویکره بالقلب والیه الاشارة بقوله علیه السلام (احثوا التراب فی وجوه
المداحین) وقال بعضهم لما اثنی علیه (اللهم ان عبدك هذا یحب التقرب الی بمقتك
وانی اشهدك علی مقته) وقال علی رضی الله عنه لما اثنی علیه (اللهم اغفر لی مالا یعلمون
ولا تؤاخذنی بما یقولون واجعلنی خیرا مما یظنون) حاصل کلام اکثر خلقك
هلاکی حب جاه وحشمت ونام نیکو وثنای خلق طلب ایتمکله در نته کیم امام علی
کرم الله وجهه بیورمشلردر که ایکی نسنه خلقی هلاك ایدر بریسی هوای طبعه
اویمق وهوا ایله کار ایتمك وبریسی کندینك مدح وثنا اولندیغن سومك
ایمدی بو بلادن شول کیمسه خلاص اولور که نام نیکو و بین الناس مشهور
اولمقدن فرار ایدوب ملامت اختیار ایلیه وکوشهٔ عزلت وخمول قناعتده
مستقر اوله کما قال تعالی (تلك الدار الآخرة نجعلها للذین لا یریدون علوا
فی الارض ولا فسادا والعاقبة للمتقین) یعنی سعادت آخرتی شول کیمسه یه
روزی قیلدق که دنیاده جاه وحشمت وثروت وعظمت ایستمیه وفساد ایلمیه
وشفیع الامم فخر عالم صلی الله علیه وسلم بیوررلر که اهل جنت انلردر که خاك
آلود و ژولیده موی وکهنه لباس پوش اولوب بر کیمسه انلره اعتبار ایتمیه
وباب امرایه وارسه لر ایچرو قومیه لر واولنمك ایستهسلر فقیردر دیو کیمسه قز ین
و یرمیه وسوز سویلسه لر کیمسه سوزین دیکلمیه وکلمتنه اعتبار ایتمیه انلرك

آرزو و همتلری داغماسینه‌لرنده جوش ایلیه یعنی محبت الهیه قلبلرنده قینایه
واکر روز قیامتده انلرك نور قلبی خلق اوزرینه رش اولنسه جمیع خلقی
احاطه ایلیه و ینه حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم بیوردرلرکه حق تبارك وتعالی
شول اهل تقوایی سورکه حاللرینی خلقدن ستر ایلیه‌لر اکر غائب اولسه‌لر قنده
کیتدی دیو کیمسه تجسس ایتمیه و بر شهره وارسه‌لر فلان کلدی دیو کیمسه
بیلیه پس بو مقوله طائفه‌نك قلوب طاهره‌لری راه هدانك روشن چراغی اولوب
جمیع شبهات وظلماتدن خلاص اولمشلر وآفات مدح وذمدن رها بولمشلردر
فلهذا حضرت مولانا طیب الله انفاسه بیوررلرکه * مثنوی * نفس از بس
مدحها فرعون شد * نفس چوق مدحلردن فرعون اولدی ویاخود مدحلردن قتی
چوق نفس فرعون صفتی ایله متصف اولدی ایمدی بوکا چاره نه دردیر ایسك
* مثنوی * چون ذلیل النفس هونا لاتسد * مهان وخور وحقیر اولدیغك
حالده ذلیل النفس اول زنهار سید اولمه یعنی دائما کندو نفسکی تذلیل
وتحقیر ایدوب اولواق وافندیلك طلب ایلمه نفسك فرعونیتی بوندن غیریله
ازاله اولمز بهرحال ملامت اختیار قیل غرا الغنی ترك ایله کما قال تعالی (وعباد الرحمن
الذین یمشون علی الارض هونا) وقال تعالی (ولا تمش فی الارض مرحا انك
لن تخرق الارض ولن تبلغ الجبال طولا) الآیة وقال الجنید قدس سره النعمة
العظمی الخروج من النفس لان النفس اعظم حجاب بینك و بین الله * عاشق
پاشا * هر کیم اول کندوزنی مسکین کوره * طورمدین حقدن اکا رحمت ایره *
هر که دوشدی طوپره‌غه کوتردیلر * اکسکی هرنه ایسه بیتوردیلر * کندوزینی
اکسك کورن اولدی تمام * اولولر کوکلنده اول طوتدی مقام * هرکه اول
کندوزنی کوردی اولو * عاقبت اولدر اولان ایشدن الو * هرکیمك کیم
کوکلی طوغرلدی حقا * اکا خود دعوی حرامدر مطلقا * انو کیچون عاشقك
دعویسی یوق * نیجه درسك اکسیکی وار دردی چوق * درد ینه درمان
مکر حقدن اوله * یوخسه لایق قانی دیرلك بو یوله * ای خدایا طوغری یولدن
ایرمغل * خاصلر کبی سن بزی آیرمغل * ایمدی بنم جانم چونکه احوال معلوم
اولدی وآفات مدح بیلندی * مثنوی * ناتوانی بنده شو سلطان مباش *
مادامکه قادرسن بنده اول سلطان اولمه * مثنوی * زخم کش چون کوی
شو چوکان مباش * طوپ کبی زخم کش اول چوکان کبی اولمه یعنی بارکش
اولوب زحمت اختیار ایله وسن کندك هیچ فرده زحمت ویروب بار اولمه

* قاسم انوار * چه کویم ای مسلمانان چه کویم * درین میدان که سرکردان
چو کویم * روان مجروح ودل محزون وتن زار * چو مویم اندرین ره چون
نمویم * ایمدی ای برادر باجان برابر مدحت نامه زنهار فریفته اولمه وقوللق
منزلندن ایرلمه * مثنوی * ورنه چون لطفت نماند وین جمال * والا نصیحت
قبول ایتمیوب بو مقوله قرینلردن دور اولمیه‌سن چونکه سنك بو لطافت وجمالك
قالمیه * مثنوی * از تو آید آن حریفان را ملال * اول سنك مداحك اولان
حریفلره سندن ملال کلور * مثنوی * آن جماعت کت همی دادند بو * اول
جماعت که سکا ربو و بردیلر یعنی مدح وثنا ایتمکله سنی الدادیلر حسن
ولطافتك زوالندن صکره * مثنوی * چون ببینندت بکویندت که دیو * چونکه سنی
کوره‌لر سکا شیطاندر دیرلر * مثنوی * جمله کویندت چو بینندت بدر * چونکه
سنی قپوده کوره‌لر جمله‌سی سکا دیرلرکه * مثنوی * مرده‌ٔ از کور خود
بر کرد سر * بر میت مقبردن باشن قالدردی یعنی میتدن فرار ایتدیکلری کبی
سندن دخی فرار ایدرلر * مثنوی * همچو امرد که خدا نامش کنند * مثلا
امرد که محبوب دوست چکینن خبیثلر انك نامنی حاشا خدا ایلر وانواع کفریات
سویلیوب سن بزم خدامزسن جان و باشلر بولکه فدا سلطانم محبوبم دیوب
اوکنه وارد نه دوشوب کلاب کبی بلرلر * مثنوی * تا بدین سالوس دردامش
کنند * حتی بو سالوسلق وحیله وخدعه ایله انی دامه ایلرلر یعنی صید ایدوب
شناعت ایدرلر * مثنوی * چونکه دربدنامی آمد ریش او * چونکه وجه
مشروح اوزره اولان بدناملق حالنده اول امردك صقالی کله * مثنوی *
دیو را ننك آید از تفتیش او * انك تفتیشندن شیطانه عار کلور یعنی باراده الله
تعالی مفعول ومستعمل اولان امردك یوزنده نور وقلبنده حضور قالمیوب
صقالی کلدکده دخی بی نور ومکدر دل بلکه باب رحمتدن مهجور اولمغله انی
کورن استعاذه ایدوب یانندن دور اولور وابلیس علیه اللعنه اهل هوایی انکله
اضلال ایده‌میه جکنی بیلوب انی تفتیشدن قالور وغمزه و کرشمه‌لرندن فتنه
اولقلرین آتمز اولور ووسواس وخناس انس دخی اول مستعملك ریشی کلدکده
فلان دلبر قنغی جانبه کیتدی ونه وجهله صید اولور دیو تفتیش وتفحص
ایدوب ارد نه دوشمکدن قالور خذلهم الله زهی خسران وخذلان عن جابر
رضی الله عنه قال علیه السلام (ان اخوف ما اخاف علی امتی عمل قوم لوط)
الحدیث * نظم * مبین دلفریبش چو حور بهشت * کزان روی دیکر چو

دیوست زشت * اکر پای بوسی نداند سپاس * وکر خاك باشی ندارد هراس *
* مثنوی * دیوسوی آدمی شدبهر شر * شیطان اهل خیر اولان آدمی
جانبنه شر القا ایتمك ایچون کیتدی اما ای خیر و مستعمل * مثنوی * سوی تو نایدکه
ازدیوی بتر * سنك جانبه شیطان کلمز بلکه شیطان دخی سندن استعاذه ایدر
زیرا سن ابلیسدن بترسن عن ابی هریرة رضی الله عنه (لعن الله الرجل یلبس لبسة
المرأة والمرأة تلبس لبس الرجل) وعن ابن عباس رضی الله (لعن الله المتشبهات من النساء
بالرجال والمتشبهین من الرجال بالنساء) وعن ابن عباس (لعن الله المخنثین
من الرجال والمترجلات من النساء) * مثنوی * تا تو بودی آدمی دیو از پیت *
ای مخنث مادامکه سن آدمی و پاك نهاد ایدك ابلیس سنك اردکدن * مثنوی *
می دوید و می چشاند او میت * یلردی واول شیطان سکا خمر عصیان وجرایم
طاتدیردی * مثنوی * چون شدی در خوی دیوی استوار * اما چونکه
سن شیطانه اویوب ابلیسلك خویده استوار و برقرار وراسخ دم و پایدار
اوله سن شیطانك مرادی حاصل اولوب * مثنوی * می کریزد از تو دیو نابکار *
ای نابکار ابلیس نابکار سندن قچار * مثنوی * آنکه اندر دامنت آویخته *
اول وقت که آدمی وصالح ایدك سنك دامنکه ابالیس آویخته اولدیلر
* مثنوی * چون چنین کشتی ز تو بکریخته * چونکه صورت انسانیه
وسیرت ملکیه یی اضاعت ایدوب تابع عزازیل اولمغله بو سوء حاله کرفتار
و بویله خوار و زار اولدك شیاطین سندن قاچدیلر پس سن کندك ابلیس
اولدك * بیت * چو سن سنده سنی کوردك بکندك * سن ابلیس ایلدك کندیکی کندك *
کما قال تعالی (کمثل الشیطان اذ قال للانسان اکفر فلما کفر قال انی بریء منك
انی اخاف الله رب العالمین فکان عاقبتهما انهما فی النار خالدین فیها وذلك
جزاء الظالمین) * عاشق پاشا * ینه کلدی کوکله برقاچ اوکوت * عقله شر بتدر
بو سوزلر جانه قوت * هم اوکوتدر اکلیانه هم ادب * هم عطادر یول ورانه هم سبب *
هم بو سوزلر شرط وواجبدر بزه * هم دخی کی فرض واجبدر سیزه * هم قیلور
معلوم شیخك حالنی * هم دخی ایدر مرید احوالنی * اشبو سوز معلوم اولور
دکلاینه * دیکلیوب سوز معنیسن اکلاینه * اشبو سوزك معنیسن ایدم سکا * برقلاق
اور بردم اوخت بندن یکا * قال تعالی (وقل الحق من ربکم فمن شاء فلیؤمن
ومن شاء فلیکفر) الآیه ای مؤمن مقبل و مستمع قابل و حق کلامه قایل حضرت
مولانا بو ابیات شریفه ده اهل هوا و ضلالات ایله امرد مخنثك احوالن تقریر

ایدوب لکن مراد شریفلری جذبه و عشقله سلوك ایدوب طریقهٔ شطارده
اولان ره روندکانك بعض احوالنه کنایت وارباب دعوانك رسوا ایلمغه اشارت
بیورمشلردر ایمدی اصحاب وجدانك ضمیر مهر تنویرلرینه خفی اولمیه که
صاحب زمان و مرکز دوران اولان وارث حقیقت محمدی رحلت ایلدکده
باراده الله طرفة عین آنسز زمان مرور ایتمیوب حق تبارك وتعالی فضل
واحساندن اول دولته و مرتبهٔ خلافته کیمی لایق کورر سه خدمت ارشاده
انی بعث ایدوب بلاواسطه مظهر تجلیات ذات وصفات اولوب قلب شریفلری
مهبط اسرار و مطلع انوار اولور کما قال عبدالکریم الجیلی فی کتابه المسمی
بالانسان الکامل فی الباب الستین فی الانسان الکامل (اعلم حفظك الله ان الانسان
الکامل هو القطب الذی تدور علیه افلاك الوجود من اوله الی آخره وهو واحد
منذ کان الوجود الی ابد الآبدین ثم له تنوع فی ملابس ویظهر فی کنایس فتسمی به
باعتبار لباس لایسمی به باعتبار لباس آخر فاسمه الاصلی الذی هو له محمد
صلی الله علیه وسلم وکنیته ابو القاسم ووصفه عبدالله ولقبه شمس الدین ثم له
باعتبار ملابس اخری اسام وله فی کل زمان اسم ما یلیق بلباسه فی ذلك الزمان
قد اجتمعت به صلی الله علیه وسلم وهو فی صورة شیخی شرف الدین اسمعیل الجبرتی
فکنت اعلم انه النبی صلی الله علیه وسلم وکنت اعلم انه الشیخ وهذا من جملة
مشاهد شهدته فیها بزبید اسنة ست وتسعین وسبعمائه الخ * نظم * وهو
نقطة التحقیق وهو محیطه * وهو مرکز التشریع وهو مکانه * وهو الوسیلة وهو
عین وسیلة * هی الفتی تجلی بها رحمانه * پس اول زبدهٔ زمانك سر مبارکنه
تاج نور خلافت وضع اولنوب سریر ارشادده مستقر اولدقده حکمة الهیه
بونك اوزرینه جاریه درکه سالکلرك جبلتلرنده مرکوز اولان اکر لطافت واکر
خباثت هر نه ایسه ظهوره کلوب بر فحوای کریمهٔ غرای (لیمیز الله الخبیث من الطیب)
حق باطلدن متمیز اولمغیچون ابتلاء وامتحانا اذن حقله اول کامل و مکمل دیده
بصیرتلری اولمیانلردن حالنی ستر ایدوب هر بر سالکه شراب محبت ایله مملو کؤس تجلیات
صونیلوب جمله سنك خانهٔ قلبلری و دماغ جانلری کیفیت رحیق محبت ایله پرمذاق
اولدقده بعضیسی برج آفتاب فیوضات و ساقیٔ شراب جذبات کیم اولدیغن
تجسس ایدر و بعضلرینك اولدن دخی درونلرنده حب ریاست وامنیهٔ خلافت
مضمر اولمغله ظهور ایدن کیفیت قنغی مطلعدن روزایتدیکن کوره میوب ومکر
الهیدن حقه صیغمایوب کیفیت وسوزشنه غره اولمغله حالت مز بوره محقق

مطلب لطیف و مقصد شریف

بعدر ودست قدرت بنم المدر دیو اظهار فضیلت ودعوای قطبیته جرأت ایدر
اما خبری بو قدر که دعواسی کذبنه شاهددر و برقاج بی بصیرتلر دخی انك
ادعاسن ظن ایله تصدیق ایتمکله اول مغرور ومهجور پندار وانانیته دوشوب
جوش وخروشه بشلار ودرون آتشده آهن پاره انا النار ادعا ایتدیکی کبی
بودخی انا مهبط الانوار والاسرار زعمنده سنه سرآغاز ودبدبهٔ دعوا ایله
ولوله انداز اولور وحالت اولیده مدعئ مذکورك اطافتن مشاهده ایدنلر
فریفته اولوب فی نفس الامر حالت من بوره کندو ملکیدر قیاسیله
اکا کوکل باغلایوب بزم ایستدیکمز خود سنسن بوالدق دیو عرض خلوص
وطوبت ایدرلر قال تعالی (وماکان الناس الا امة واحدة فاختلفوا) ﴿عاشق
پاشا﴾ هر که بیلدی کند وحالن دنیه ده * آدمی اولدر حقیقت ای دده *
کندوحالن بیلین آدم دکل * آکه حیوان دیرایسك سن غم دکل * پس اول مدعی
ظننده غلطه دوشدیکن بیلوب ندامتله استغفار ایلسون ایچون پیر کامل نظر
اکسیر اثرندن کیرو چکوب اول حینده مدعئ من بورك سوزش محبتنه
برودت ونور اندیشه ظلمات ولطافتنه کشافت کلوب ناردن دور اولان آهن سیاه
کبی مظلم ومکدر قالور پس اکر حق سبحانه وتعالی توفیق وعنایت والطف
وهدایت ایدرسه نیه اوغرادیغن بیلوب توبه واستغفار و پیر کاملدن تکرار
بیعت ایدر قال تعالی (وان استغفروا ربکم ثم توبوا الیه یمتعکم متاعا حسنا
الی اجل مسمی و یؤت کل ذی فضل فضله) ﴿عاشق پاشا﴾ اولیادر کوکله
صیقل ویرن * جسم ایچنده نفسلرك بوینن اورن * اولیانك حکمی کوکلده یورر *
انکیچون قامو ایوزن سورر * بونلره ویردی چلب کوکل ایلن * بونلره بلدردی
هم قدرت دیلن * هر که محکوم اولمز ایسه بونلره * یارن انده قو پسر یوزی
قره * کمسنه کیم بونلره منکر اوله * حق جمالندن کرك محروم قاله * واکر توفیق
ربانی قرین حالی اولمیوب مردود ومهجور اوله جق ایسه عنادنده مصر
اولوب صاحب زمانه انکار ایدر وانلرك حقنده (وان تولوا فانی اخاف علیکم
عذاب یوم کبیر) وعیدی قرآءت اولنور بعده مدعئ کاذبك ظاهر و باطنی
ظلمات بشریه وکدورات نفسانیه احاطه ایدوب یوزینك وقلبنك نوری زواله
وارور ودنیایی آخرته اوزرینه اختیار ایدوب شیطنتی قبول ایدر قال الله تعالی
(ان الذین لایرجون لقاءنا ورضوا بالحیوة الدنیا واطمأنوا بها والذین هم عن
آیاتنا غافلون اولئك مأویهم النار بما کانوا یکسبون) آه ای طالب راه * بیت *

آدمی اولدر که حالن اکلیه * بو ردوکی یرلرده یولن اکلیه * پس شول طالب
صادقلرك که دیلکی محبت ربانیه وتجلیات الهیه اوله مدعئ من بورد عواسنده
صادق اولدیغن بیلور وصورت وسیرتنی ریش انکار وضلالات پوشیده
قلمغله قلبنده عکس ایدن نور آفتاب تجلی مطلعنه رجوع ایدوب بی لطافت
وطراوت قالدیغن اکرچشم ظاهر واکر دیدهٔ باطن ایله آشکارا کوروب
طلبا لمرضات الله ومحبته اندن اعراض ایدوب روکردان وکوکل دردینه طالب
درمان اولورلر ﴿عاشق پاشا﴾ هر که کندو اکسیکن بیله طوره * طورمادن
رحمت اکا کله طوره * عاشقك سوزی اوکوندر طوطنه * طوتمیانلر مغبون اولوب
اوتنه * ای خدایا طوغری یولدن ایرماغل * رحمتکدن سن بزی آیرماغل * پس مدعئ
من بور عملسز قوغان وصوسز ایرمق کبی بی ذوق وحالت قالوب محض
تقلید ایله حالدن عاری وصفادن بری قیل وقال ایدوب وخالی ذهنلره معرفت
صاتوب عنکبوت وش صید مکس ایتمکله باشلر * بیت * دلکلرده اورمجك قورر
آغلار * الامز قازواوردك سیکك آولر * واومقوله ابالسه دن ابلیس نابکار
دخی استعاذه ایدر قال تعالی (فمن اهتدی فانما یهتدی لنفسه ومن ضل فانما
یضل علیها وما انا علیکم بوکیل) ﴿عاشق پاشا﴾ عجب ایله دعوی قیلان
شوله اولور * رحمتدن تکرینك محروم قالور * دخی نه ایدم سکا بوندن
نظیف * کرخریف سك کرشریف سك کرظریف * یوزی طپراق عاشقك
شول کیمسه یه * کیم بو سوزی حال ایچنده دکله یه * آکه لایق آری اوله دیرلکی *
دیرلك اسیله بر بکه برلکی * ای خدایا روزی قیل قوللارکه * اول دوکمز
خوانی بخشو اللارکه * آه ای رفیق راه عجب سرخفیدر که برکیمسه مرکز
جهان وقطب زمان تربیه سنه داخل اولور وکوکل شمعی نور محبت ایله
یاندیروب و بود عوایه دوشنلر شیطان منزلنده اولدیغن بیلورکن کیرو باد عجب
وانانیت ایله شمع هدایتی پوف دیو سوندیروب هم ضال وهم مضل اولور
امای مستمع قابل فهم درست صاحبی اولوب کژفهم اولمیه سن که بوندن
مراد سجادهٔ ارشادده اولان اهل کمالی سلب کلی دکلدر حاشا شونلرکه مرتبهٔ
کمالده اولوب باذن الله تعالی ارشاده مأمور اولهلر تربیه لری حق اوزره اولور
وانلره مدعی دینلمز جمله سی صدیقلردر وانلرك قول ایتدکاری دخی مقبول انسان
کاملدر و برمصداق * ع * جسمشان معدود لیکن جان یکی * جانلری نور سر
وحدت ایله منور اولوب اتحاد معنوی حصوله کتورمشلردر وجمله سی مقبول

حضرت رب العالميندر سوزيمز دعواى كاذب وظن فاسد ايله كندوبى
اعلى كوروب ادعاى اكمليت ايدنلره درتنكيم مولانا خداوندكار قدس سره العزيز
مثنوى شريفلرنده نيجه يرده بوكا متعلق تحقيق وتدقيق بيورمشلردر تتبع
ايله مطالعه ايدنلره معلومدر فافهم وتفطن ولاتغلط (ومن يهد الله فهو
المهتد ومن يضلل فلن تجدله وليا مرشدا) ايدى باعث ضلالت نه ايديكى
تجسس اولنسه حب سيادت وریاست وكندوبى آخردن اعلى كورمه‌نك
بلاسيدر انكيچون حضرت مولانا قدس الله سره *م* تاتوانى بنده شو سلطان مباش*
زخم كش چون كوى شو چوكان مباش* بيوروب قوللق درجه سندن منفك
اولمه‌ديرلر حق سبحانه وتعالى عبادنى مكر نفسدن حفظ ايليه بوخسه حال
مشكلدر ﴿عاشق پاشا﴾ عقل اكا هيچ رأى وتدبير قيليمز* شربت ايسترطب ايچنده
بوليمز* سوز ايشيدنده دكل طوتنده‌در* ايش اكيلنده دكل بيتنده‌در* ايدى كل
كندوزكى برابر دكل* بونلرك حالينى سنده ايستكل* كوركه سن قنغيسنك حالنده سن*
دير لكن ديرلكنوب بولنده سن* قنغيسنك جوهرى غالبدرر* كيم سنى كندوسنه
آلوبدرر* اشبو سوزدن اكليه سن حالكى* بيلدوره بو سوزسكا احوالكى* بومثلدر
براوكت آل اى كشى* حاضرين كورنيدرزاول كچمشى* آه اى طالب فوز وفلاح
(ومن يهدى الله فهو المهتدى ومن يضلل فلا هادى له) فحواى كريمى اوزره اكر
لطف وهدايت واكر قهر وضلالت اول ذوالجلال والجمال اللهك دست
قدرت ويد مشيتنده‌در يوخسه هدايت حق اولمادن هيچ كس هدايته قرين اوله‌مز
حق جل جلاله وعم نواله‌دن رجا وتضرع ايده‌رزكه هرحالده هدايتن توفيق وعنايت
وعنايتن رفيق وهدايت ايليه فلذا كاشف اسرار كبريا حضرت مولانا قدس الله
سره هادى سبل رب العزه اولديغن تحقيق ايتمك ايچون اشبو بيانه شروع بيوردلر

﴿تفسير ماشاء الله كان﴾

يعنى (ماشاء الله كان ومالم يشاء لم يكن) حديث شريفنك تفسيريدركه حضرت
فخر عالم صلى الله عليه وسلم بيوردلركه اول نسنه‌يى كه الله سبحانه وتعالى ديلدى
اولدى وشول نسنه‌يى حق سبحانه وتعالى ديليه اولماز آه اى دل بيچاره
﴿مثنوى﴾ اين همه كفتيم ليك اندربسيچ* بسيج باء فارسى وجيم عجمى ايله
تهيئه كه سفره عزيمت ويوله ير اقلنمق معناسنه‌در بعضلردخى كسر باء عربى
وجيم عربى ايله درديمشلر اما افواه عجمدن استماع اولنان فتح باء عربى وجيم
فارسى ايله‌در حاصل معنى اكرچه بوقدر نصايح ومعارفى ديدك ولكن تهيئه

طريق اقوم وعزيمت صراط امده يعنى يول وارمق ومقصودى بولمقده
﴿مثنوى﴾ بى عنايات خدا هيچيم هيچ* عنايات بى غايات ربانيه وتوفيقات
جذبات سبحانيه بدرقهٔ راه وفريادرس ودستكاه اولمقسزين هيچ ايدى
مقدورمز مرتبه‌سى طريق حق وجادهٔ عبوديتده امر الهى اوزره ثابت قدم
وراسخ دم اولمغيچون حضرت حق وفياض مطلق دركاهنه ناله وانين وزارى
وحنيندن خالى اولميوب عنايت وهدايت وتوفيق واحسانن رفيق ايستيه‌لم
وسرمذلتى عتبهٔ عظمتندن قالدرميوب يوزيمز يرلره سوره‌لم اميددركه توفيق
وعنايتنى رفيق ايدوب كندو جانبنه هدايت ايليه آه نه ديه‌لم كه بو وجهله
اولان زارى وحنين وآه وانين دخى عنايت حقدر الهى سن هدايت قيل
يوخسه ﴿مثنوى﴾ بى عنايات حق وخاصان حق* حق سبحانه وتعالينك
ودركاه عزتى خاصلرينك عناياتى اولمقسزين ﴿مثنوى﴾ كرملك باشد
سياهستش ورق* اكر ملك دخى اولورسه انك ورقى سياهدر *بيت* هرنه مشكل
اولسه اولور فتح باب* چونكه دركاهندن آچه حق حجاب ﴿نظم﴾ خبرويردى
قواسمادن آدم* ملكلر بيلديكم آدمدر اكرم* بيوردى حق ملكلر قيلدى
سجده* صفادن كلديلر جمله‌سى وجده* عزازل قيلمدى دور اولدى حقدن*
حسد قيلشدى ز براماسبقدن* انكيچون تاابد ملعون اولوبدر* اكا اويان دخى
ملعون اولوبدر* اكر فرزند آدم ايسك اى يار* صقين شيطان سوزينه اويمه
زنهار* دورش دون كون كمالات ايله حاصل* ملك طبع ايسك اول اصلكه
مايل* جهان سودالرن هپ آرديكه آت* ايكى عالم صفاسن برپوله صات*
كمال وعلمه مشغول اول جهانده* اراپول كندوزك كزمه يانده* والحاصل
انسان كامل ومرشد مكملك شفاعتنه جنس بشر واهل وپرومدر وجن
وملائكه محتاج اولمغله حضرت مولانا *ع* كرملك باشد سيا هستش
ورق* بيوروب خاصان دركاه الهينك عنايات وهمتنى عنايات حقدن عد
ايلدى پس سندخى اكا كوره متنبه اولوب انسان كامل طلبنه سعى وهمت
قيل وحق سبحانه وتعاليدن توفيق وهدايت ومدد عنايت رجا ايت كما قال
الشيخ رضى الله عنه فى الفتوحات المكية فى الباب السادس وثلثين وثلثمائة (فاول
مبايع له العقل الاول ثم النفس ثم المقدمون من عمار السموات والارض من
الملائكة المسخرة ثم الارواح المدبرة للهياكل التى فارقت اجسامها بالموت ثم
الجن ثم المولدات وذلك كل ماسبح الله من مكان ومتمكن ومحل وحال فيه مبايعة

الا العالون من الملائكة وهم المهيمون والافراد من البشر الذين لا يدخلون تحت
دائرة القطب وماله فيهم تصرف وهم بكل مثله مؤهلون لمانا له هذا الشخص
من القطبية لكن لما كان الامر لا يقتضی از يكون فی الزمان الا واحد يقوم بهذا
الامر ﴿ مثنوی ﴾ ای خدا ای قدر تو بی چند وچون ٭ ای خدا ای سنك
قدرك بی چند وچوندر ﴿ مثنوی ﴾ واقفی برحال بيرون ودرون ٭ درون
وبيرونده اولان حاله واقف وناظر وسميع وبصير ولطيف وخبيرسن سنك عظمت
وكبريائك كيف وكمدن منزه در ﴿ مثنوی ﴾ ای خدا ای فضل تو حاجت روا ٭
ای خدا ای سنك فضل واحسانك حاجت قبول ايديجيدر ﴿ مثنوی ﴾ باتو ياد
هيچكس نبود روا ٭ سنكله هيچ كمسه ی ياد ايتمك روا اولماز ٭ بيت ٭ كردكارا
ملكا پادشها دايانا ٭ چونكه بيچون تو من چون ترا چون دانم ﴿ مثنوی ﴾ اين قدر
ارشاد تو بخشيده ٭ الهی بو قدر ارشادی محض فضلكدن سن باغشلامشسن
﴿ مثنوی ﴾ تا بدين بس عيب ما پوشيده ٭ بو زمانه دكين چوق عيوبمز
ستر ايلمشسن ستار العيوب وغفار الذنوب سن ٭ بيت ٭ اين عشق ومودت
اثر لطف خدا بود ٭ وين جمله عنايات نه باندازهٔ ما بود ٭ الهی سيدی ومولای
﴿ مثنوی ﴾ قطرهٔ دانش كه بخشيدی زپيش ٭ برقطره علم كه اولدن
باغشلادك وياخود زپيش تو تقديری اوزره معنی و برياوب برقطره علم كه سنك
حضرت علمكدن بر فحوای كريمهٔ غرای (وما اوتيتم من العلم الا قليلا) بخش
وعطا بيوردك ﴿ مثنوی ﴾ متصل كردان بدرياهای خويش ٭ اول
برقطره علمی كندی وعلمك دريا رينه متصل قيل ﴿ مثنوی ﴾ قطرهٔ علمست
اندر جان من ٭ بنم جانمده دريای علمدن برقطره واردر ﴿ مثنوی ﴾ وارهانش
از هوا وز خاك تن ٭ الهی اول برقطره علمی هوادن وتن خاكندن خلاص ايله
واصل اولان دريايه اولاشدر ﴿ مثنوی ﴾ پيش از آن كين خاكها خسفش
كند ٭ اندن اول كه اول قطره علمی بو خاكلر محو وخسف ايدرلر ﴿ مثنوی ﴾
پيش از آن كين بادها نشفش كند ٭ اندن اول كه بادلر بو قطره‌يی نشف وازاله
ايدرلر يعنی خاك تن وباد اجل بو قطرهٔ علمی خسف ونشف ايتمزدن اول الهی
قطره‌يی دريايه ملحق ايت ﴿ مثنوی ﴾ كرچه چون نشفش كند تو قادری ٭
اكرچه كيم اول بادلر قطره‌يی چون نشف ونا پيدا ايليه سن قادرسن ﴿ مثنوی ﴾
كش از ايشان واستانی واخری ٭ كه اول برقطره علمی خاك تن وهوای بدن
پريشان ايتدكدن صكره كيرو سن انی جمع ايدوب كيرو المغه وخلاص ايتمكه

قادرسن لكن سندن رجامز بو جمعه تفرقه كلمدين دريای وحدتكه اولاشمقدر والا
قدرتكه نهايت يوقدر وجمله طاغلمشلری سن جمع ايدرسن ﴿ مثنوی ﴾ قطرهٔ كو در
هوا شد يا كه ريخت ٭ شول برقطره كه هوايه منقلب اولدی وياخود دريادن چيقوب
خاكه دوكلدی ﴿ مثنوی ﴾ از خزينهٔ قدرت تو كی كريخت ٭ الهاما كاسنك
خزينهٔ قدرتكدن نچان قاچدی يعنی هرقنده ايسه سنك يد قدرتكده در وملك
وحكمكدن خارج دكلدر آه اما كيم شوقدر واردر كه دريادن منفصل اولمشدر
ودرياق اسمی اندن كيدوب عدم حكمنه وارمشدر ای مستمع قابل جان قولاغك
آچق ايسه حضرت مولانا درياكبی تموج ايدوب عجايب اسرار غريبه يه
اشارت ايتمشدر غفلت ايتميوب جان ايله ديكله واكاه ﴿ مثنوی ﴾ كر درآيد
درعدم يا صد عدم ٭ اكر اول قطره عدمه كله وياخود صد عدمه كيده يعنی
بوزقات فانی وپريشان اولوب انواع تفرقه‌يه دوشه ﴿ مثنوی ﴾ چون
بخوانيش او كند سر از قدم ٭ چونكه اول قطره‌يی تفرقه‌دن جمعه وكموندن
ظهوره وعدمدن وجوده اوقويه‌سن باشدن اياق ايلر يعنی ارادت عليه ازليه‌ك
انك جمعيت ايله ظهورنه تعلق ايدرسه كمال سرعت واستعجال ايله جانب وجوده
قدم نهاده اولوب دركاهكه يوز سورر ﴿ مغربی ﴾ ای كائنات ذات ترا مظهر
صفات ٭ وی پيش اهل ديده صفات تو عين ذات ٭ تا آفتاب حسن جمالت
ظهور يافت ٭ ظاهر شدند جملهٔ ذرات ممكنات ٭ از بس كه ابر فيض تو باريد
برعدم ٭ سر برزد از زمين چشمهٔ حيات ٭ خاك عدم نكر كه ز آثار يك نظر ٭
شد مورد ورود تجلیٔ واردات ٭ هم دردو هم دوايی وهم حزن وهم فرح ٭
هم قفل وهم كليدی وهم حبس وهم نجات ٭ هم كنج وهم طلسمی وهم جسم
وهم روان ٭ هم اسم وهم مسمی وهم ذات وهم صفات ٭ هم مغربی مغرب
وهم مشرقی ومهر ٭ هم عرش وفرش وعنصر وافلاك وهم جهات ٭ آه ای
كريم وای جواد وای رحيم اسماء متضاده ومقابله مقتضاسنجه ﴿ مثنوی ﴾
صدهزاران ضد ضد را می كشد ٭ نجه يوز بيك اضداد كندو ضدنی اماته وافنا
ومحو وازاله ايدر ﴿ مثنوی ﴾ بازشان حكم تو بيرون می كشد ٭ كيرو سنك
حكمك وموجد وبديع وخالق ورب اسملريكك اقتضاسی اشياء فانيه‌يی عدمدن
طشره جذب ايدر ﴿ مثنوی ﴾ از عدمها سوی هستی هرزمان ٭ عدملردن
وجود جانبنه هرزمان ﴿ مثنوی ﴾ هست يارب كاروان دركاروان ٭ يارب
كاروان كاروانه متصل وپيوسته اولمشدر عدم ايله وجودده اولان تحقيقات

بوندن اقدم عمر رضی الله عنه ایله ایلچیٔ روم حکایه سنده * م * بر عدمها
کا آن ندارد چشم و گوش * چون فسون خواند همی آید بجوش * بیننده
و بعض محلده تفصیل اولنمشدر ﴿ اصولی ﴾ بوطقوز قبه وشش سوا بچنده
کلدك و کیندك * نه کلدیکك قبوظاهر نه کتدیکك ممر پیدا * دوز بلور نیجه
بیك ایشلر بوز یاوز نیجه جنبشلر * نه کاری بو العجبدر بو که اولماز کارکر پیدار *
بو لیمز بر بیابانه ایرشدی ناکهان کا که * کیدر بیك کاربان اولمز برندن بر اثر پیدا *
نیجه کوندز کیجه کلدی نیجه بیك آی و ییل کچدی * در یغا ایرمدی قالدی شب هجر
سحر پیدا * نیجه زحمت چکر کسب کمال ایدنجه بر عارف * ولی چوق قان
یودر کان ایلینجه بر کهر پیدا * نیجه بیك آدم اوغلانی هلاك اولمق کرك تا کیم *
بلانجی فانی دنیاده اوله بر کرچك ار پیدا * ﴿ مثنوی ﴾ خاصه هر شب جمله
افکار و عقول * خصوصا هر کیجه جمیع افکار و عقول ﴿ مثنوی ﴾ نیست
کردد غرق در بحر نغول * بحر زخار اسرارده غرق و عدم اولور ﴿ مثنوی ﴾
بازوقت صبح آن اللهیان * کیرو وقت صبحده اول اللهه منسوب اولان عقول
و افکار ﴿ مثنوی ﴾ برزنند از بحر سر چون ماهیان * ماهیلر کبی دریای
عمیق اسراردن باش بوقارو اوردلر یعنی کوندن ظهوره وعدمدن وجوده
ومحودن صحوه کلورلر ﴿ مغربی ﴾ صبح ظهوردم زد و عالم پدید شد *
مهر رخت زمشرق آدم پدید شد * پوشیده بود روی تو در زیر موی تو *
چون بازکشت موی تو ازهم پدید شد * جان وجهان که در خم زلف تو بد نهان *
زلف ترا زهر شکن وخم پدید شد * ﴿ مثنوی ﴾ در خزان آن صد هزاران
شاخ و برك * وقت خزانده اول نیجه یوز بیك اغصان و اثمار ﴿ مثنوی ﴾
در هزیمت رفته در دریای مرك * هزیمتده دریای مرك و بحر موته کیتمش
﴿ مثنوی ﴾ زاغ پوشیده سیه چون نوحه کر * زاغ نوحه کر وماتم زده کبی
سیاه پوش اولمش ﴿ مثنوی ﴾ در کلستان نوحه کرده بر خضر * فوت اولان
سبزه زار اوزرینه کلستانده نوحه لر ایلمش بو ابیات شریفه ده عشاق الهی
عالم انبساطده کل و کلشن کبی کشاده ایکن عالم انقباضه دوشوب کلشن
وجودی فصل خزان ولسانلری زاغ وش نوحه کنان وماتم زنان اولدیغنه
اشارت واردر ﴿ مثنوی ﴾ باز فرمان آید از سالار ده * کیرو قریهٔ وجودك
حاکم و سالاردن فرمان کلور ﴿ مثنوی ﴾ مر عدم را کانچه خوردی بازده *
عدمه که اول نسنه یی که اکل و بلع و کتم واخفا واعدام وافنا ایلدك کیرو ویر
﴿ مثنوی ﴾ وآنچه خوردی واده ای مرك سیاه * اول نسنه یی که ییدك ای

مرك سیاه ﴿ مثنوی ﴾ از نبات و دارو و برك و کیاه * نبات و کیاهدن و برك
و دارودن یعنی مذکوراتدن هر نه یی که اکل و بلع ایتمش ایدك کیرو ور دایله دیو
عدمه امر الهی وارد اولوب کتمانده اولان اشیانك جمله سی وجوده کلور قال
تعالی (فانظر الی آثار رحمت الله کیف یحیی الارض بعد موتها ان ذلك لمحیی
الموتی وهو علی کل شیٔ قدیر) ﴿ مثنوی ﴾ ای برادر عقل یکدم با خود آر * ای
برادر عقلکی بردم کندوکه کتور وآفاقده اولانی انفسده بتور ﴿ مثنوی ﴾
دم بدم در تو خزانست و بهار * سنده دخی دم بدم خزان و بهار واردر یعنی
سنده اولان بسط محبت بهار دلکش وقبض بشریت خزان ناخوشدر
﴿ مثنوی ﴾ باغ دل را سبز و تر و تازه بین * وقت انبساطده کوکل باغنی سبز
نشاط محبت ایله تر و تازه کور ﴿ مثنوی ﴾ پر زغنچه و ورد و سرو یاسمین *
وغنچهٔ معرفتدن و ورد حقیقت وسرو شریعت و یاسمن طریقتدن مملو ومزین کور
﴿ مثنوی ﴾ ز انبهیٔ برك پنهان کشته شاخ * اثمار افکار و اوراق کفتارك
کمال کثرت و غایت وفرتندن شاخ دل پنهان اولدی ﴿ مثنوی ﴾ وانبهیٔ
کل نهان صحرا و کاخ * و ورد معرفت وریحان محبتك انبوهندن صحرای عقل
و کاخ فهم مستور و نهان قالدی حاصل کلام باد نسیم محبت اشجار بهار معرفتی
تحریك ایدوب زمین صدور چمن علم و حکمت ایله حله پوش وهوای نطق
عنبر فروش اولور وهنکام انبساطده باغ دل بهشت آیین وروضهٔ نمودار بزم
قدس خلد برین پر شکوفه ورباحین اولور واول کلزار معنوینك بلبل هزار
دستانی اولان زبان ارباب عرفان انواع نکات شریفه و کلمات لطیفه ایله
نغمه زن اولور ﴿ خجندی ﴾ زآن پیش که جان در تتق غیب نهان بود *
عکس رخ دلدار در آیینهٔ جان بود * از خواب عدم دیدهٔ دل ناشده بیدار *
در دیدهٔ دل نقش خیال تو عیان بود * زآن دم که نبود از دل وجان نام و نشانی *
بر چهرهٔ عشاق زنام تو نشان بود * ﴿ مثنوی ﴾ این سخنهایی که از عقل
کلست * بو بیان اولنان کلمات انسیه ونکات قدسیه عقل معاشدن
اولمیوب بحر عقل کلدن تموج ایتمشدر ﴿ مثنوی ﴾ بوی آن کلزار و سرو
و سنبلست * و بو کفتار درربار واسرار پر انوار اول کلزار عقل کلك
و سرو و استقامتك روایح طیبه سی و سنبلستان معرفت وشکوفه زار
حقیقتك فوایح مسکیه سیدر ﴿ حافظ ﴾ چو آفتاب می از مشرق پیاله برآید *
زباغ عارض ساقی هزار لاله برآید * نسیم در سر کل بشکند کلالهٔ سنبل *

چوازمیان چمن بوی آن کلاله برآید * شکایت شب هجران نه آنچنان حالیست *
که شمهٔ ز بیانش بصد رساله برآید * نسیم زلف تو کر بکذرد بتربت حافظ * زخاك
کالبدش صد هزار ناله برآید * ایمدی بوسکا بشارت اولسونکه شول عارفك
کلمات جان فزاسندن که بوی محبت ورایحهٔ وحدت استشمام اولنه لاجرم انك
قلب مزکی سی کلزار حقیقت اولدیغنه شبهه ایتمیه سن ودامننی الدن قومیوب
استنشاق ایلدیکك رایحه نك ریاحیننی طلب ایلیه سن زیرا ❊ مثنوی ❊ بوی کل
دیدی که آنجا کل نبود * هیچ سن کل رایحه سن کوردکمی کیم انده کل
اولمیه لاجرم بر یرده که بوی کل اوله کل دخی موجود در ❊ مثنوی ❊ جوش
مل دیدی که آنجا مل نبود * وهیچ باده ومل جوشنی کوردکمی کیم انده باده
اولمیه البته باده نك بوی وجوشی اولان محلده وجود باده دخی مقرردر
ایمدی اهل کمال سوزندن وارباب محبت جوش وخروش واهل عشق
سوزشندن بللودر لاجرم اهل حالك کلماتنده حرارت وصحبتنده لطافت
واردر ❊ قاسم ❊ با عاشق زتسبیح ومصلی نتوان کفت * جز بادهٔ کلرنك
مصفا نتوان کفت * آنجا که کند عشق خدا غارت دلها * جز ذکر تقدس وتعالی
نتوان کفت * عشقست که آن بحر معلاست بیکبار * با تو سخن از بحر معلا نتوان
کفت * زآن بادهٔ حرست که بی رنج خمارست * زآن بادهٔ حرست که آنرا نتوان
کفت * جان ودل قاسم همکی غرق وصالست * با او سخن صوفی وملا نتوان
کفت * ایمدی ای طالب ریاحین محبت ❊ مثنوی ❊ بوقلا ووزست ورهبر
مرترا * بوی کلمات اهل عرفان ومحبت سکا قلاووز جان ورهبر روضهٔ جناندر
پس انلردن بوی کلزار محبت شم ایدوب باغ تسلیم واطاعت یولنه کیدرسك
❊ مثنوی ❊ می برد تا خلد وکوثر مرترا * تا سنی خلد برین وجوی کوثر
وانکینه ایلدر وروضات فردوس کزینه واصل ایدر ❊ مثنوی ❊ بو دوای
چشم باشد نورساز * روایح کلمات قدسیه وعبارات انسیه دیدهٔ رمد دیده یه نور
دوزیجی کحل دوا اولدی ایشتمدکمی ❊ مثنوی ❊ شد ز بوی دیدهٔ یعقوب
باز * حضرت یعقوب علیه السلامك دیدهٔ مبارکی بوی پیراهن یوسفدن
آچلدی کما قال الله تعالی (فلما ان جاء البشیر القیه علی وجهه فارتد بصیرا)
ایمدی بنم جانم ارباب محبتك بوی کفتار در رباری چشم دلی روشنا
قیلدیغی کبی بی ذوق وحالت اولان ارباب تقلیدك کلخن دهانلرندن وزان
اولان بوی بد دیدهٔ بصیرتی نابینا ایدر دیوب حضرت مولانا بیوردلر که

❊ مثنوی ❊ بوی بد مر دیده را تاری کند * تحقیقا رایحهٔ بد چشم دلی تیره وبی
نور ایلر ❊ مثنوی ❊ بوی یوسف دیده را یاری کند * اما یوسف وش لطافت
قلب اربابنك روایح انسیه وفوایح مسکیه سی نور دیده یه معاونت ایدر یعنی بصر
بصیرتی کشاده وروشنا قیلور ایمدی ای نور دیدهٔ پدر ❊ مثنوی ❊ تو که
یوسف نیستی یعقوب باش * سنکه یوسف دکلسن یعقوب اول یعنی چونکه
مقام محبوبیته نائل دکلسن و بوی پیراهن ورایحهٔ سخنکدن کیمسه نك چشمی
روشنا اوله جق مرتبه ده اولمادك باری کندیکی یوسف ثانی منزلنده طوتمیوب
لاجرم ❊ مثنوی ❊ همچو او با کریه وآشوب باش * یعقوب کبی عاشق زار
وطالب یار اولوب روز شب انك شوقنه یان یاقیل وانك عشقنه کریه وزاری
وآه وناله قیل ❊ قاسم انوار ❊ کر بنالم من از ین درد که در دل دارم * بس عجب
نبود اکر رحم کند دلدارم * اشك کلکون مرا رحم کن ای جان جهان *
که بسودای تو از دیده فرو می بارم * هیچ جا غیر تو در جان ودل قاسم نیست *
حالم اینست اکر مستم اکر هشیارم * ❊ مثنوی ❊ بشنو این پند از حکیم غزنوی *
حکیم سنائی غزنوی طیب الله انفاسه دن بو پندی استماع واصغا قیل
❊ مثنوی ❊ تا یابی در تن کهنه نوی * تا کهنه تن وبی حیات قلبکه انك
کلمات جان افزاسندن تازه حیات حاصل ایده سن و بقاء جاودانی بوله سن
حکیم سنائی قدس سره نك پند بیوردقلری کلمات دربار اشبو ایکی بیت
پر اسراردر ❊ مثنوی ❊ ناز را رویی بباید همچو ورد * تازه کل کبی تازه
وورد احمر کبی زیبا بر یوز کرك یعنی ناز وشیوه وغمزه وکرشمه چشم وابروسی
کوکل الیجی بر دلبر زیبایه و یوزی ورد احمر کبی رعنایه لایقدر ❊ مثنوی ❊
چون نداری کرد بدخویی مکرد * چونکه کل کبی سرخ وزیبا وجه رعنا
طوتمزسن باری نازلنمه و بدخویلق اطرافنه طولانمه زیرا که ❊ مثنوی ❊
زشت باشد روی نازیبا وناز ۳ * هم روی نازیبا وهم ناز وشیوه زشت ونامقبولدر
هر شیئك لایقی واردر پس بر یوزکه خوب ولطیف اولمیه اکا ناز ودلال خیلی
بی مزه وبی معنادر ❊ مثنوی ❊ سخت باشد چشم نابینا ودرد * بغایت
مشکلدر که چشم هم نابینا وهم دردمند اوله کورلکی خود بتر دیاندن ماعدا
سر بسر کوزی اغریق دخی حقا مشکلدر کذلك روی نازیبا ایکن بدخوی
اولمق نابینانك مریض اولماسی کبیدر پس (رحم الله امرأ عرف قدره
ولم یتعد طوره) حدیث شریفنك وفقنجه هر کس کند و مقدارین بیلوب

۳ شارح انقروی
ناز موقعنده زرد
اخذ ایدوب مثنوی
میاننه تضمین
اولندیغنه ذاهب
اولمش لکن شرحك
نسخه لرنده بو وجهله
بولنوب سرسخن
اوله رق بودرت
مصراع رباعی
اولمق اوزره توجیه
اولنوب وخوب
معنی ویرمش ایسه ده
وزن رباعی یه توافق
ایتمدیکندن بو وجهله
تسطیر اولندی
(لمصححه)

طورندن تجاوز ایتمامك رحمت حقه قریب اولمقدر وعشق ومحبتدن وذوق
وحالتدن كندوده اثرما اولمیوب قبیح المنظر واعمی و بی بصر ایكن دعوای
محبت وادعای بصیرت ایدوب كندو یی مرشد كامل مرتبه سنده طوتوب
محبوب حقیقیلر كبی ناز ایتمك عجب زشتدر وحقدن بعید اولمغه سببدر فافهم
پس حضرت مولانا قدس سره بو نكته یی قصد ایدوب بیوررلركه * مثنوی *
پش یوسف نازش وخوبی مكن * ای روی نازیبا اولان مقلد یوسف حقیقی
اولان ارباب تحقیقك حضور سعادت موفورلرنده یوسف نازنی وانك
خو بلغی ایله طوتهلم كه نازش وخو بلق ایلمش سن سنده حسن یوسف اولمدقدن
صكره نه فائده ایمدی سندخی اول حسن وطراوتی تحصیل ایتمك ایسترسك
* مثنوی * جز نیاز وآه یعقوبی مكن * یعقوبه منسوب اولان آه ونیاز
وسوز وكدازدن غیر یسن ایله وعجب وتقلیدی ترك ایدوب طوركی بیلوب تحقیقه
ایرشمكه سعی ومجاهده قیل * مثنوی * معنی مردن ز طوطی بدنیاز *
طوطی حكایه سنده اولان اولمكدن مراد نیاز اولدی ایمدی * مثنوی *
درنیاز وفقر خودرا مرده ساز * سندخی ترك پندار ایدوب فقر وفنا وناله
ونیازده كندیكی مرده دوز * مثنوی * تادم عیسی ترا زنده كند * حتی
عیسی دم اولان برطبیب مشفق سنك فقر واحتیاجكه وتضرع ونیازكه
مرحمت ایدوب نطق جان بخشی ایله سنی زنده دل ایلیه * مثنوی * همچو
خویشت خوب وفرخنده كند * واكسیر نظریله نحاس قلبكی زر خالص
قیلوب كندوسی كبی سنی دخی خوب جمال فرخنده فال ونیك نهاد وخوش
خصال ایلیه یا تضرع وزاری وفقر واحتیاج عرض اولنمینجه اولمازمی
دینورسه اولماز زیرا * مثنوی * از بهاران كی شود سرسبز سنك * بهارلردن
صخره وسنك نجان سرسبز اولور هیچ حجردن نسنه بترمی تمز ایمدی
* مثنوی * خاك شوتا كل بروید رنك رنك * راه اولیا وطریق اصفیاده
خاك اول حتی سنك اراضیء قلبكده كونا كون وانواع الوان ایله رنكا رنك
معنی كللری ومحبت سنبللری بیته مادامكه خاك مرتبه سن بولمیه سن زمین
وجودك كلزار محبت ولالهزار معرفت اولمق احتمالی یوقدر * مثنوی *
سالها توسنك بودی دلخراش * ای معاند وغافل نیجه ییللر خودسن سنك
دلخراش ایدك * مثنوی * آزمون رایك زمانی خاك باش * طاشلق
مرتبه سندن كچوب امتحان ایچون برزمان خاك اول وارشاد محققینی قبول ایله

كوركیم بستان وجودكدن نه كللر بتر ونه شكوفه لر آچیلور * سنایی * چند
پرسی كه بندكی چه بود * بندكی جز فكندكی چه بود * نشوی بنده تا نكردی حر * نتوان
كرد ظرف پر را پر * نیكبخت آن كسی كه بندهء اوست * در همه كارها پسندهء
اوست * بند اودار بر همه اعضا * تا كه كردی ز بند خیره رها * زهی ای
فضولیء رعنا * جز به بی دست وپایی از دریا * خویشتن را به آب ده كه زما *
نشود علم آشنا دریا

* داستان پیر چنكی در عهد عمر رضی الله عنه از بهر *
* خدا در رو ز بی نوایی چنك زد میان كورستان *

پیر چنكینك داستانی بیاننده در كه عهد عمر رضی الله عنهده فقر واحتیاجندن
كورستان اورتاسنده چنك چالدی اشبو داستانك ماقبلنه مناسبتی بودر كه
حضرت خداوندكار علیه رحمة الغفار نیجه زمان سنك دلخراش ایدیك
برزمان دخی خاك اول وحالكی تجربه قیل بیورمش ایدی پس بعض كیسه لرك
خاطره سن دفع ایدوب بزخود عمر عزیزی هوای نفسده افنا ایلدك شمدنصكره
طوتهلم كه خاك راه اولیا اولمشز بزه نه فائده دینلر ایچون نصیحت ایدوب
بو خاطره یی دفع ایدیكز والقاء شیطانی اولدیغن بیلكز درگاه حق اكرابر واكر
كج كلنلره كشاده وابواب رحمتی مفتوحه در اصلا كلنلره رد یوقدر وبوكا شاهد
عادل ایسترسك نیجه زمان طریق هواده افناء عمر ایدوب قلبی صخره
ومرمر ومدر وحجر كبی اولمشیكن وحیات قلبدن قطع امید ایتمشیكن ناكهان
برصبح سعادت افروزده باد نسیم عنبر شمیم رحمت رحمان فضای فضل الهیدن
وزان اولمغله آخر عمرنده درگاه قاضی الحاجاته یوز سوروب * بیت * دریغا
بركذشتست عمر ناكاه * بماند خوار وزار اندر سر راه * دیو كوزلرندن اشك چشمی
سیل كبی روان وخاك راه اولیا ومرشدان اولان پیر چنكینك حكایه سن جان
قولاغیله دیكله واكا كوره سندخی كار ایله دیوب فقر وفنا غایت معارج ارتقا
ونهایت مدارج اعتلا وسرمایهء بقاء ابدی وواسطهء مشاهدهء جمال صمدی
اولدیغن اعلام ومقام استغراق ومحوی افهام ایچون بو حكایته شروع بیوردیلر
* مثنوی * آن شنیدستی كه در عهد عمر * ایشتدكمی انی كه حضرت عمر
رضی الله عنه زماننده * مثنوی * بود چنكی مطربی با كر وفر * بین الناس
كروفر ولطافت ورونق ایله مشهور بر مطرب چنكی وار ایدی * مثنوی *

بلبل ازآواز او بیخود شدی * بلبل اول چنکینك خوب آوازندن مدهوش
و بیخود اولوردی فی نفس الامر بلبل وقت كل واوان شور یدکیده بعض
آواز خوب وصدای نای وطنبوردن بیهوش اولوب و بعض طنبورك اوستنه
قوندیغی تواترایله ثابتدر بلبل ایله جمل آواز خو بدن متأثر اولدقلری مشهوردر
الحاصل اول مطربك نغمات دلنوازی برمرتبه ده ایدی که ❊ مثنوی ❊
یك طرب زآواز خو بش صدشدی * مستمعینك برطربی انك آواز خو بندن
یوز اولقدر زیاده اولوردی ❊ مثنوی ❊ مجلس، ومجمع دمش آراستی *
دوام الناسك مجلس ومجمعنی انك آواز خوشی آراسته ومزین قیلوردی
❊ مثنوی ❊ وز نوای اوقیامت خاستی * وانك نغمات وزمزمه ونوا
وغلغله سندن قیامت قالقاردی یعنی مستمعینه کمال مرتبه تأثیر ایتمكله عاشقه
معشوقن وهر کسه مطلوبن تذکر ایتدیروب هر بری کندودردنه دوشوب
آه وزاری یه بشلاردی ❊ مثنوی ❊ همچو اسرافیل آوازش بفن * مثلا
اسرافیل وار انك نفخ وترنمات وآواز ونغماتی فن موسیقی ایله ❊ مثنوی ❊
مردکان راجان درآرد در بدن * مرده لرك بدننه جان کتورردی یعنی صور
اسرافیلدن (ونفخ فی الصور فاذاهم من الاجداث الی ربهم ینسلون)
فحوای کریمی اوزره موتانك عظام رمیمی نفخهٔ بعثده حیات بولوب اجداث
وقبوردن کمال شتاب ایله خروج ایدوب حضور حقه مسارعت ایتدکاری کبی
مطرب مزبورك دخی نغمات جان فزاسندن هر کسك اسکی دردلری دپرشوب
وشوق وذوقدن صوغویوب مرده مثابه سنده اولان کوکللرده آثار شوق
ظاهر اولوب قبوردن خروج ایدن موتی کبی اجداث خفاده مستور اولان
حالات عشق سر برآورده اولوردی ❊ مثنوی ❊ یا رسایل بود اسرافیل را *
رسایل ورسالات جمع رساله در که پیغام معناسنه در یعنی ویاخود اول مطربك
ترنمات ونغمات وخنجره ونفخاتی کویا اسرافیله اخبار و پیغام ایدی که
ای اسرافیل سن دخی نفخه ایله بنجلین مرده لر احیا ایدرسن دیرایدی و یاخود
یارسائله مضاف اولمق اوزره اول مطربك آوازی نفخ اسرافیلی سؤال ایدیجی
واول حالی اکدیریجی یار معادل ایدی دیمك اوله ❊ مثنوی ❊ کز سماعش
پر برستی فیل را * که انك سرود ونغماتندن فیل کبی برجسم ثقیله پر وبال بیتردی
وقناد آچوب جوهواده کبوتر کبی اوچاردی یعنی ماننده فیل هرنه قدر جسم وجانی
ثقیل خشك دللر وار ایسه انك زمزمه سندن پر وبال شوق حاصل اولوب هوای عشقه

پرواز ایدردی دیمکدر الحاصل خلق جهان اول مطربك خوب آوازنه جان
ودلدن مشتاق وزار وهر مجلسنی زر بسیار ایله خریدار اولوب حافظك بوشعری ایله
شیرین کفتار اولورلر ایدی ❊ شعر حافظ ❊ حاشا که من بموسم کل ترك
می کنم * من لاف عقل می زنم این کارکی کنم * مطرب بجاست تا همه محصول
زهد وعلم * درکار بانك بربط آوازنی کنم * ازقال وقیل مدرسه حالی دلم کرفت *
یك چند نیز خدمت معشوق ومی کنم * کی بود درزمانه وفا جام می بیار *
تامن حکایت جم وکاوس وکی کنم * اما عشاق الهی صدای چنك ونی وآواز
مطربدن اسرافیلك نفخ صورنی تذکر ایدوب وکوزلرندن اشك خون فشان
دوکوب دیرلر که صد ناله وآه که ❊ مثنوی ❊ سازد اسرافیل روزی ناله را *
اسرافیل علیه السلام برکون نفخ صور ایچون ناله سنی دوزر و برفحوای (ونفخ
فی الصور فجمعناهم جمعا) ❊ مثنوی ❊ جان دهد پوسیدهٔ صد ساله را * بوز ییلاق
چوریمش اجسامه ورمیم اولمش عظامه جان و یرر قال الله تعالی (وضرب لنا
مثلا ونسی خلقه قال من یحیی العظام وهی رمیم قل یحییها الذی انشأها اول
مرة وهو بکل خلق علیم) ❊ شعر ❊ عالم الغیب وجودی کائناتك عینیدر *
ای شهادتدن خبرسز جاءنا یوم النشور * کنت کنزك پرده سندن غافر الذنب
اولدی فاش * زاهد استغفاره کلدی هردم ایدر یاغفور * عین وشین وقافه باق یارك
جمالن آنده کور * قل تبارك یامصور لیس فیها من فطور * قوپدی حسنکدن
قیامت ای حسابن یاکلن * او بیخودن طور کیم ایرشدی وعدهٔ من فی القبور *
لطف وقهرك علتی معنیده واحددر ولی * بیلدی شیطان بوتوحیدی احددن
دوشدی دور * روح قدس اولدی نسیمی نك سوزی ای زنده دل * کرمسیحا تك
دیری سن یانمه کیم چالندی صور * ای طالب صادق وطریق حقده رفیق
موافق اکرچه حسن صوت وترنمات ومقامات واصول ایله اولان سرود
ونغمات دل عشاقی تحریك ایدر اما بشریتده اولان قلوبی تحریك ایدر زیرا
صوت وصدا ونغمه ونواحس یولندن کلور مستغرق عشق ومجذوق اولان
اهل فنا ایسه حسدن قالور ودریای غیبك عمقنه کیررحقا بودرکه نغمه
ونوایی نیم مست اولانلر بیلور یوخسه مدهوش و بیهوش اولانلر بانك وصدایی
فرقدن قالور ❊ شعر ❊ مرغ لاهوتیم وآزاد ازهمه کون ومکان * این
ازکفت وشنید وقصه وافسانه ایم * ذره واراز هستیٔ خود کشته بی نام ونشان *
درهوای مهر خورشید رخ جانانه ایم * زآرزوی شمع رخسار تجلی تاب دوست *

هر نفس در آتش عشق تو چون پروانه ایم * و بو مقوله غرق بحر فنا اولان بی نام
ونشانلرك سمع ارواحنه حرف وصوتدن معرا نغمات جان فزا اسرار انبیا واولیادن
القا اولنوب صور اسرافیل اشباحه جان بخش اولدیغی کبی بونلره دخی نغمات
انبیا روح قدسی بخش اولوب حیات ابدی بولورلر نتکیم حضرت مولانا
بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر که ❊ مثنوی ❊ انبیارا در درون هم نغمهاست ❊
انبیاء عظام علیهم السلامك ووارث حقیقت انبیا اولان اولیاء کرامك هم
درون سعادت مشحونلرنده نغمات جذبات رحمانیه وترنمات تجلیات ربانیه
واردر ❊ مثنوی ❊ طالبانرا زآن حیات بی بهاست ❊ طالب مستعدینه
اول نغمات معنویه وتجلیات صمدانیه دن حیات بی بها ومسرات بی منتها
وبقای بی فنا واردر ❊ قاسم انوار ❊ حیات تن زجان آمد حیات جان زجان
جان * زهی حکمت زهی قدرت زهی سلطان جاویدان * چه محرومی
ومحجوبی که اندر عالم خوبی * دلت نوری نمی بیند بغیر از عرصهٔ امکان * کدابی
کن زهر جامی که تا یابی سرانجامی * مکر وقتی بدست آری زفیض مجلس
مستان * تبرا کن زما ومن در آدر وادیٔ ایمن * ببین روشن تر از روشن چراغ
موسیٔ عمران * بیا ساقی بده جامی بفرما لطف وانعامی * بجان آمد دل تنکم
زدست عقل سرکردان * زجام عشق حیرانم سراز پا وانمی دانم * زهی عشق
وزهی مستی زهی حیرت زهی حیران * بیا قاسم اکر صافی زحکمتها چه می لافی *
حکیمان درره جانان به برهانند سرکردان * آه ای طالب درد الهی درون انبیا
وسر اولیاده اولان نغمات جان بخش جذبات لاینقطع ولا ینفك استماع جان وجانانهای
سامعه اریشور ولکن ❊ مثنوی ❊ نشنود آن نغمها را کوش حس ❊
کوش حس اول نغمات حیات بخشی ایشتمز ❊ مثنوی ❊ کز ستمها کوش حس
باشد نجس ❊ زیرا که ظلمردن کوش حس نجس ونا پاك اولور یعنی ظلمات نفسانیه
وکدورات جسمانیه ایله کوش حس ملوث اولوب قاذورات حب دنیا ایله
مالامال اولمشدر پس اول نغماتی ایشتمکه نه چاره واردر دینورسه حضرت
مولانا مقدما بر محلده بیورمشلر ایدیکه * م * پنبه اندر کوش حس بیرون کنید *
موی حس ازچشم خود بیرون کنید * پنبهٔ آن کوش سر کوش سرست *
تا نکردد این کرآن باطن کرست * بی حس وبی کوش وبی فکرت شوید * تا خطاب
ارجعی را بشنوید * پس بعض قاصر فهملر بونه مقوله نغماتدر که کوش حس
انی ایشتمیه وانك اسمی نغمات اوله دیو حیرته دوشمکله انلری تبکیت ایچون

بیوررلر که نغمات معنویه وکلمات قلبیه یی کوش حس شنوا اولمدیغی خود محل تعجب
دکلدر اکا شاهد که بو ظاهر درکه ❊ مثنوی ❊ نشنود نغمهٔ پری را آدمی ❊ آدمی
نغمهٔ پریانی ایشتمز ❊ مثنوی ❊ کو بود زاسرار پریان اعجمی ❊ زیرا که
بشر پریلرك اسرارندن اعجمی وغافلدر ❊ مثنوی ❊ کرچه هم نغمهٔ پری
زین عالمست ❊ اکرچه کیم پرینك نغمه سی دخی بو عالمدندر ولکن عدم
جنسیت اولدیغیچون استماع اولنمز پس بو مقدمه یی اذعان قیلدکسه ❊ مثنوی ❊
نغمهٔ دل برتراز هر دو دمست ❊ نغمهٔ دل خود پری وآدمینك دم ونطقندن
اعلا وبرتردر زیرا نغمهٔ دل عالم ملکدن اولمیوب عالم ملکوت وجبروت ومقام
لاهوتدندر ❊ مثنوی ❊ که پری وآدمی زندانیند ❊ زیرا که پری وآدمی
محبوس طوارق افلاکی واسیر جهان سفلیٔ خاکیدر ❊ مثنوی ❊ هردو
درزندان این نادانیند ❊ هر ایکیسی دخی بو نادانلق زندانندهدرلر روی البیهقی
عن اسماء عن ابی ثعلبة الخشنی رضی الله عنهم قال قال صلی الله علیه وسلم (الجن
ثلثة اصناف صنف لهم اجنحة یطیرون بها فی الهواء وصنف حیات وکلاب وصنف
یحلون ویظعنون (یحلون) ویصنعون) آدمی کرهٔ خاك وجنی کرهٔ ناردن برقدم ایلرو
قومغه قادر اولمیوب سلاسل طبایع واغلال عناصر ایله پای استعدادلری قید وبند
اولمشدر ودرکات جسمانیده قالمشدر وبوکا دلیل قاطع وبرهان ساطع واریدر
دیرایسك ❊ مثنوی ❊ معشر الجن سورهٔ رحمن بخوان ❊ یامعشر الجن
والانس آیتنی سورهٔ رحمن ده اوقو ❊ مثنوی ❊ تستطیعوا تنفذوا را بازدان ❊
تستطیعوا تنفذوا معنای شریفنی تفطن ایدوب آشکار ایله قال تعالی
(یامعشر الجن والانس ان استطعتم ان تنفذوا من اقطار السموات والارض
فانفذوا لا تنفذون الا بسلطان فبأی آلاء ربکما تکذبان) وهذا النداء خطاب

مطلب
تفسیر یامعشر الجن
والانس

الله ایاهم یوم القیمة وهو معنی قول الضحاك بن المزاحم قال (اذا کان یوم القیمة امر
الله تعالی ملائکة سماء الدنیا فینزل من فیها من الملائکة فاحاطوا بالارض
ومن علیها ثم الثانیة ثم الثالثة ثم الرابعة ثم الخامسة ثم السادسة ثم السابعة
وصفوا صفا دون صف فاذا رأوها ونودوا فلا یأتون قطرا من اقطار الارض
الا وجدوا سبعة صفوف من الملائکة فیرجعون الی المکان الذی کانوا فیه فذلك
قول الله تعالی (انی اخاف علیکم یوم التناد یوم تولون مدبرین) وقوله تعالی
وتقدس (وجاء ربك والملك صفا صفا وجیء یومئذ بجهنم) فعند هانادون
یامعشر الجن والانس ان استطعتم ان تنفذوا من اقطار السموات والارض

فانفذوا و قوله تعالى (فاذا انشقت السماء فكانت وردة كالدهان) وقوله
تعالى (وانشقت السماء فهى يومئذ واهية والملك على ارجائها) وقال
البيضاى ان قدرتم ان تخرجوا من جوانب السموات والارض هاربين من الله
فارين من قضائه فاخرجوا لاتقدرون على النفوذ الا بقوة وقهر وانى لكم ذلك
اوان قدرتم ان تنفذوا لتعلموا مافى السموات والارض فانفذوا لتعلموا لكن
لاتنفذون الا ببينة نصبها الله فتعرجون عليها بافكاركم (فبأى آلاء ربكما تكذبان)
اى من التنبيه والتحذير والمساهلة والعفو مع كمال القدرة او مما نصب من المصاعد
العقلية والمعارج النقلية فتنفذون بها الى مافوق السموات العلى) يعنى اى كروه
پريان وآدميان اكر سزموتدن وبنم قضا وقدرمدن هاربين اولديغكز حالده
نواحئ ارض وجوانب سماواتدن نفوذ وخروجه قادر اولورسه كز خروج
ايديكز لكن خروجه قادر اولمزسز الا قوة وملك وقهر وغلبه ايله اولورسز مع
هذا سز قهر وغلبه وقوة وملكه مالك دكلسز (ولله ملك السموات والارض)
پس عجز وقصور وبندكى ومملوكيتكزى بيلوب حد عبوديتدن تجاوز ايتميه سز
وياخود يامعشر الجن والانس سماوات وارضده اولان اشيايى بيلمك ايچون
خروجه اقتداركز وار ايسه اقطار سماوات وارضدن خروج ونفوذ ايديكز
لكن خروجه اقتداريكز وعلميكز يوقدر الا عروج ايتمكه برجت وبينه ايله تحصيل
اقتدار ايدرسكز كه بينه‌مز بوره مصاعد عقليه‌دن ومعارج نقليه‌دن اولوب
انى حق سبحانه وتعالى نصب ايتمشدر پس سماوات وارضدن بينه‌مز بوره
ايله خروج وعروج ايدرسز پس مصاعد عقليه ومعارج نقليه‌دن حق تبارك
وتعالى نصب ايلديكى آلاو نعمك قنغيسنى تكذيب ايدرسز وكمال قدرتيله
سزى فى الحال مؤاخذه‌يه قادر ايكن تنبيه وتخويف وامهال ايتديكى نعمدن
قنغيسنه كفران ايدرسز ومحقق ومدقق وفاضل متفوق عبد الرزاق قاشانى
عليه رحمة الله بو آيت كريمه‌نك تفسيرنده بيوررلركه يامعشر الباطنين
والظاهرين اكر هيئات جسمانيه وتعلقات بدنيه‌دن تجرد ايله اقطار سموات
وارضدن خروجه قدرتكز وار ايسه نفوس ملكوتيه وارواح جبروتيه سلكنه
منخرط اولمغيچون وياخود حضرت الهيه‌يه وصول ايچون عروج ايديكز
لكن خروجه قادر اولمازسز مكر برجت واضحه ايله قادر اولورسزكه بينه
مز بوره علم وعمل وفنا فى الله ايله تفريد وتوحيد وتجريددر وارباب تحقيقدن
بعضيلر دخى بو وجهله تحقيق ايتمشلركه ايتها القوى العلوية والسفلية ان كنتم

تستطيعون ان تتفرقوا وترجعوا الى السماء الروحانية والارض الجسمانية فتفرقوا
وما كنتم قادرين على التفرق والرجوع الى كليا تكم الا بسلطاننا وحكمتنا
وبيناتنا) وارباب كشف ووجداندن بريسى دخى عبارت اخرى ايله بيوررلركه
يعنى تحصيل معارف علويه وسفليه‌يه قادر ايسه كز سعى وكوشش ايله
طلبنده اوليكز ولكن سز كندو سعى وكوششكز ايله تحصيل معارفه
قادر اولمازسز مكر كيم سلطان واردك نزولى قتنده قادر اولورسز (فبأى آلاء
ربكما تكذبان) ايتها القوى العلوية والسفلية ابنعمة اجتماعكما لكسب الحسنات
الباقيات فى دار الكسب ام بنعمة تفريقكما وادخالكما فى دار الجزاء لاستراحتكما
عن السفل وتنعمكما بالاعمال الصالحة المكتسبة تكذبان (يرسل عليكما
شواظ من نار) اى يمنعكما عن النفوذ من اقطارها والترقى من اطوارها
لهب صاف عن ممازجة الدخان اى سلطان الوهم واحكامه ومدركاته بارساله
الوهميات الى حيز العقل وممانعته اياهما عن الترقى دائما (ونحاس) دخان اى هيئة
ظلمانية يرسل النفس الحيوانية بالميل الى الهوى والشهوات فالشواظ مانع
من جهة العلم والنحاس من جهة العمل (فلا تنتصران) فلا تمتنعان عنهما
وتغلب عليهما فلا تنفذان الا بسلطان التوحيد وفى عبارة اخرى (يرسل
عليكم) ايتها القوتان شواظ من نار علوية وهو لهب النار الاخضر واستعداد
النحاسية من العناصر السفلية فلا يمنعان صاحبهما عن العذاب ان شئنا
عذابهما) وارباب كشف وعيان اصحاب فطنت خبير اولمق ايچون بو آيت كريمه‌ده
بعض اسرار جهه‌يه اشارت ايدوب بيورمشلردركه تربيه وتصعيد ايله
طرح اكسيره مستعد اولان نحاس كبى انسانك قابنى دخى حضرت حق
وقادر مطلق عين روحانيتك تقلبنه مستعد اولمق اوزره ايجاد ايدوب
نار قوۀ فاعله‌دن قالب انسانبده بر قوت خلق ايلديكه قچان نحاس
كالبد اركان ارضياتدن اولان اوساخ منطبعه‌دن تزكيه اولنوب
ولهب محبتدن نار عشق ظاهر اولوب ظلمت دخانيه وكدورات
نحاسيه‌دن نجات بولسه وتزكيه وتطهيرى قبول ايدوب طرح
اكسير ايمان وكبريت احمر عشق يزدانه مستعد ولهب طبع وهوادن مطهر
اولان نار جذبات رحمان قلبنده مشتعله اولسه حق جل وعلا انك قالب ظلمانيسنى
نورانى ونحاس جسمانيسنى عين باقى وروحانى ايدر فاما نحاس كالبد ظلمات
طبيعيه‌دن مزكى ومصفا اولميوب لهب محبتدن نار عشق ظهور ايتمسه نحاس

والسلطان فى اللغة
الحجة وقيل الاملاك
وليس للتملك
منه

يرسل عليكما شواظ
من نار وهو اللهب
الذى لادخان له ونحاس
وهو الدخان اى يرسل
هذا مرة وهذا مرة و
هو فى يوم القيمة يخاطب
على الخلق بلسان من
نار من (تفسير وجيز)

استعداد قوهٔ مکدرهٔ جسمانیه‌سنی نار ذات الهب هوائیه اذابه واحراق ایدوب
دار کسبده معمر اولان کالبدی ابدالآباد معذب اولوب کاه جحیم اغترارده نور
نار ایله اذابه واحراق وکاه تجمید نحاس مذاب قالب ایچون زمهریر انکاره
ادخال اولنور وملك قهارك طاعتندن اعراض ایتدیکیچون کاه اولور که اذابهٔ
نحاس جسمانی ایچون دار قرارده اصلاح اولنور * ایمدی ای نور دیدهٔ پدر وجکر
پارهٔ مادر اسماع جنان عارفین وکوش جان عاشقین نغمات انبیاء عظام
علیهم السلامدن ذکر اولنان اسرار غامضه‌یی استماع ایدوب وآتش مجاهده
ایله بوتهٔ عشق ومحبتده اوساخ نفسانیه‌لری احراق وتطهیر اولنوب نحاس
بشریتلرین اکسیر جذبات ایله نور مزهر وروح مطهر ایدرلر ایمدی بنم جانم
﴿مثنوی﴾ نغمهای اندرون اولیا * نغمات درون اولیا سمع جنانندهٔ صم
اولمیانلره ﴿مثنوی﴾ اولا کوید که ای اجزای لا * زبان معنوی ایله اولا
دیرلر که ای اجزای لا یعنی ای فنایه مقارن وعدمه مضاف اولان جزؤلر
﴿مثنوی﴾ هین زلای نفی سرها بر زنید * آکاه اولك باشلار یکزی نفی
لادن یوقاروا ورك یعنی (لااله الاالله) دیمکله قلبکزده اولان ماسوایی نفی ایدوب
بقاء حق ایله باقی ابدی اولیکز زیرا ماسوا داخل نفی لادر (لاموجود الاالله)
بیت زدریای شهادت چون نهنك لا بر آرد سر * تیمم فرض کردد نوح را
در وقت طوفانش ﴿مثنوی﴾ این خیال ووهم یکسو افکنید * بو خیال فاسد
ووهم کاسدی بر طرفه براغکز یعنی طرح ماسوا ایدوب ورزش جذبات حقه
توجه تام ایله متوجه اولیکز حضرت مولانا قدس سره بو ابیات شریفه‌ده
طالب حق مرشد کامله ابتدا ملاقی اولدقده تلقین وتربیه‌سی نه وجهله اولدیغن
اشعار بیوررلر یعنی مرشد کامل ویاخود رهبر اولان کسنه اولا طالبه جمله
زلاتیچون توبه ویروب دنیا ومافیها ولذات نفسانیه وجمیع آرزو وامنیه‌دن وبلکه
لذات اخرویه‌دن دخی کچیروب نفی صورت الهیهٔ مجعوله ایتدیره ولا اله الاالله
معناسی بو اولدیغن بلدیره حتی طالب دخی جناب حقه متوجه اولمغه مستعد
اوله وچشم ظاهر وباطنی صور کثراتدن یومه‌وب انواع شوق واشتیاقله
مرآت قلبنی نور مشکات مرشده توجه وجان وتنی خلوص وصدقله تسلیم
ایدوب کندوسی اجزای لادن اولوب ارادن چیقه پس اول حالده مرشد
دخی طالبی کوکله کتوروب توجه حقی تعلیم ایدر وحالت مز بوره‌ده طالب
مستعدك قلبنه نور فیض الهی عکس ایدوب تجلیات عشق پرتو ایدر اصطلاح

مطلب
در تحقیق تلقین
با طالب صادق
وظهور تجلی

عشاقده جذبه دیدکاری بو معنادر بعض کسنه‌لر جذبه‌نه در کورمامکله مجرد
لفظ جذبه‌دن مستفاد اولان معنایه نظر ایله جذبه‌نك معناسی چکمکدر یعنی کوکل
صلاحه وطریق حقه میل ایلمکدر دیوب ظهور تجلیدن اغماض عین ایدرلر
نعم هر اسمده معنای لغوی دخی مقرردر ولکن اسم ایچون مسمی دخی محققدر
مثلا بر رجلك اسمی مصطفی ویاخود حسن قونلسه مصطفی معناده اورندولنمش
وحسن کوکچك معناسنه‌در دیو اول اسملرك معنای لغوییسندن غیری مسمالری
اولدیغی انکار اولنمق غایت جهل وعناددن اولور ایمدی تجلی وجذبه‌نك معنای
اصطلاحیسی معلومك اولوب مسماسنی کوردك ایسه اکر طالبی کوکل حالنه
کتورن بالذات مرشد اولمیوب اخوان حقانیه‌دن بریسی اذن پیر ایله تربیه
ایتمش ایسه ظهور تجلیده کر کدر که اول حالك ظهوری ونور تجلینك پرتوی
قدرت الهیه ایله مرآت مجلای مرشددن طلوع ایلدیکن وبرج نور آفتاب
حقیقت احمدی اول اید یکن بلدیره تا کیم طالب قبلهٔ حقیقی بی بیلوب غلطه
دوشمیه وتربیه ایدن دخی تربیه‌سنده حق اوزره اولوب دعوای انانیته کرفتار
اولمیه ﴿مثنوی﴾ ای همه پوشیده در کون وفساد * ای نور اولیادن جان
قولاغی کر ودیدهٔ جنانی نور تجلی کورمیوب کور اولان قلبلر وبو جهان کون
وفساده پوشیده وچوریمش اولان قلبلر ﴿مثنوی﴾ جان باقی تان نروید
ونزاد * سزك ابدی وباقی اولان جانلریکز بتمدی وطوغمدی یعنی مشیمهٔ قلبکزده
اولان ولد معنوی ظهوره کلمدی وسمع جانکز آچلمدی یوخسه سزه دخی نه نغمه‌لر
ایدیدم ونه نکات غریبه بیان قیلیدمکه عقللرك یقاسی چاك اولیدی ﴿مثنوی﴾
کر بکویم شمهٔ زان نغمها * اکر درون اولیاده اولان نغمات قدسیه وترنمات
انسیه‌دن سزه بر شمه‌سو یلسم ﴿مثنوی﴾ جانها سر بر زنند از دخمها * ارواح
موتی دخمه وقبوردن باش قالدیررلردی ﴿شعر﴾ ای جمالك آفتابی پرتو
انوار ذات * کلمدی مثلك جهانه نقش اوله‌لی کائنات * اوینه دلدن خط وخالك
عشقله شطرنجنی * بو بساط کائنات ایچنده قالدی شاه مات * لایموت اولدی
لبکدن خضر وعیسی جاودان * آفرین اولسون سکا ای منبع آب حیات *
کورمیان زیبا یوزیکی دوشدی خطکدن جدا * ایچمیان سکر دوداغك
شربتن بولمز نجات * موسی‌یه ویردی عصا ثعبان زلفك سحرنی * کوزلرك
عیسی‌یه کوستردی هزاران معجزات * یوز جمالك کعبه سینه دونمیان بولمز صفا *
اول جهتدن ساجد اولدی مسلمین ومسلمات * قبلهٔ عرفان یوزکدر قاشلرك

محراب جان * اكا ساجد اولميانك سجده‌سی درسيئات * لبلرك وصفن نسيمی شرح ايده‌جك جانله * اوتانور شيرين سوزندن محو اولور قند ونبات * آه‌ای طالب طريق نجاح ﴿مثنوى﴾ كوش را نزديك كن كان دور نيست * بو لسان جنان ايله بی حروف ولفظ وصوت سويلنان نغمات حيات بخشه جان قولاغنی يقين ايله كه اول نغمه باز اولان چاره ساز هر عصرده سندن دور دكلدر ﴿مثنوى﴾ ليك نقل آن بتو دستور نيست * لكن اول نغمات قدسيه بی سكا نقل ايتمكه وتحت الفاظ وعباراته كتورمكه دستور يوقدر پس لازم اولان كوش هوش ايله بی حروف ولفظ وصوت استماع ايتمكدر وياخود صاحب نغمهٔ حيات بخش اولان مرشد اكملدن دور دكلدر لكن انی اسم ورسميله ذكر ايتمكه اذن يوقدر و بوذكر اولنان اوصاف حميده انك اخلاق جميله‌سيدر ابدی جان قولاغيله ديكليوب و كوكل كوزن آچوب اول ذات ستوده خصالی بو اوصاف عليه ايله بوله‌سن والاغيره چاره يوقدر *بيت* شو ماهيلركه دريا ايچره در دريايی بيلمزلر * جهان آرا جهان ايچره در آرايی بيلمزلر * ای قبر طبيعت وحفر نفسانيتده مكدر الحال ومرده مثال اولان اهل ملال ﴿مثنوى﴾ هين كه اسرافيل وقتند اوليا * متنبه ومتيقظ اوليكز كيم اولياء اصفيا اسرافيل وقت ديرلر ﴿مثنوى﴾ مرده را زيشان حياتست ونما * مرده دل وافسرده جان اولنلره اسرافيل وقت اولان اوليانك نفخ صور معنويسندن حيات باقی ونمای ابدی واردر ﴿مثنوى﴾ جان هر يك مردهٔ از كورتن * هر برمرده دلك جانی تن دخمه‌سی و بدن قبرندن ﴿مثنوى﴾ برجهد زآوازشان اندر كفن * كفن صورت وخواب موت وغفلت ايچنده ايكن اسرافيل وقت اولان اوليانك آوازندن حيات جاودان بولوب صحرار وروح قدسی پر آچوب اوج اعتلای لامكانه اوچر بلكه اسرافيلك نفخ صوری قلب محمدی اوزره اولان خليفة اللهك نفخ روح اضافيسنك نمونه‌سيدر كما قال عبد الكريم الجيلی قدس سره الجلی فی كتابه المسمی بالانسان الكامل فی الباب الثانی والخمسين فی القلب (ولما خلق الله العالم جميعه من نور محمد صلی الله عليه وسلم كان المحل المخلوق منه اسرافيل قلب محمد صلی الله عليه وسلم وغيرهم كل من محل منه فلهذا لما كان اسرافيل عليه السلام مخلوقا من هذا النور القلبی كان له فی الملكوت هذا التوسع والقوة حتی انه يحيی جميع العالم بنفخة واحدة بعد ان يميتهم بنفخة واحدة للقوة الالهية التی خلقها الله تعالی فی ذات اسرافيل عليه السلام لان محله القلب والقلب قد وسع

الله لما فيه من القوة الذاتية الالهية فكان اسرافيل عليه السلام اقوی الملائكة واقربهم من الحق ﴿نظم﴾ القلب عرش الله ذی الامكان * هو بيته المعمور فی الانسان * فيه ظهور الحق فيه انفسه * وعليه حقا مستوی الرحمن * خاق الاله القلب مركز سره * ومحيط دور الكون والاعلان * فهو المعبر عنه فی تحقيقهم * بالمنظر الاعلی ومجلی الآن * والطور فيه مع الكتاب و بحره * والرق والسقف الرفيع الشان * وهو الذی ضرب الاله بنوره * مثلا به فی محكم القرآن * بالزيت والمصباح مع مشكوته * وزجاجة المتكوكب اللمعان * فاذا كان كذلك نفخ اوليادن زنده دل اولان عاشق ﴿مثنوى﴾ كو يداين آواز زآوازها جداست * بو آواز اوليا آواز خلايقدن جدا وصدا اوندادن بشقه در ديرز يرا آواز خلايقدن اولسه مرده‌لری احيا ايلمزدی ﴿مثنوى﴾ زنده كردن كار آواز خداست * احياء موتی ايسه بی حروف ولفظ وصوت اولان آواز حق وامر قادر مطلقك كاريدر ايمدی مرتبهٔ تعينلرندن وهستئ موهوملرندن متلاشی اولوب فناء فناده وجود حقانيله بقاء ابدی وحيات سرمدی بولان انبيا واوليانك آواز وزارلری من حيث الحقيقه وحی الهی وكلام حق اولديغنه اشارت ايدوب حضرت خداوندكار بيوررلر كه ﴿مثنوى﴾ ما بمرديم و بكلی كاستيم * بزكه محض محو وفناده اولان عاشق بی بيوجودلرز بر موجب (موتوا قبل ان تموتوا) اولدك و بكليته اكسلوب محو ومحق اولدق ﴿مثنوى﴾ بانك حق آمد همه برخاستيم * امر ربانی وخطاب سبحانی كلدی سمع جانمز ايشيدوب جمله قالدق وحيات جاودانی بولوب باقی بالحق اولدق ﴿شعر﴾ بی حلول واتحاد آن شاه عشق * لايزال ولم يزل مهمان ماست * صد هزاران نامه دارد شاه عشق * درطی هر نامه مارا نامهاست * قاسمی طالب زفرط اشتياق * چون كذشت ازجان زجانان مرحباست ﴿مثنوى﴾ بانك حق اندر حجاب و بی حجيب * امر حق اكرورای حجاب ده واكر حجابسز ﴿مثنوى﴾ آن دهد كو داد مريم را زجيب * انی و يركه اول قادر مطلق مريمه جيبندن ويردی يعنی حضرت مريمه واسطهٔ جبريل ايله بر موجب (فنفخنا فيه من روحنا) بقاسندن نفخ روح ايدوب عيسی عليه السلام وجوده كلدی وورای حجاب واكر بی حجاب كلام حق ديوب حضرت مولانا بو آيت كريمه‌يه اشارت بيوررقال تعالی (وما كان لبشر ان يكلمه الله الا وحيا او من وراء حجاب او يرسل رسولا فيوحی باذنه) پس كلام حق كرك بغير واسطة وكرك بواسطة الملك وياخود

ورای حجابدن ظاهر اولسون بای وجه کان اکا کلام ربانی اعتبار اولنور مثلا
حضرت موسایه شجره دن (انی انا الله) دیو وارد اولان ندا کبی ومریمه نفخ
ایدن جبریل ایکن حق تعالی (فنفخنا فیه من روحنا) بیوروب نفخك جبریله
اسنادی اسناد مجازی اولدیغی کبی پس هر کیمك که قلبنه الهام سبحانی وتجلی
ربانی اوله انك قلبی مهبط انوار الهیه ومنبع اسرار قدسیه اولوب واد قلبیسی
عیسی دم مشفق کبی مرده لر احیا ایدر ﴿ مثنوی ﴾ ای فناتان نیست
کرده زیر پوست * اول بادشاه بی همتا ومحیی الموتانك جانب قدس الوهیتندن
ارباب فنایه نداء عزتی وارد اولوب ای بی سرو پا اولان عاشق صادقلرم
چونکه سز وجود مجازی وهستیء موهومه کزی محو ایدوب اجل طبیعی وموت
اضطراری اصابت ایتمزدن اول بر فحوای (موتوا قبل ان تموتوا) مقتضیات
نفسانیه کزی اختیار کز ایله افنا واماته ایدوب وهنوز روح روانکز زیر
پوست صورت وتحت لباس بشریتده ستیر ایکن (کل من علیها فان ویبقی
وجه ربك ذو الجلال والاکرام) معناسنی تفطن ایتمکله دریای وحدت وبحر
زخار احدیتده بکلیه مستغرق ومحو محض ذات بحت اولدیکز ایمدی بندخی
محض لطف واحسانمدن سزی مظهر اسم حی وباقی ایدوب احیا ایلدم وعباد
صادقینی ارشاد ایچون سزی محو دنصکره صحو وفنادنصکره بقاء سرمدی
ایله بعث ایلدم ایمدی ﴿ مثنوی ﴾ باز کردید از عدم ز آواز دوست * دوست
آوازندن حیات جاودانی بولوب عدم اضافیدن مرتبهٔ وجوده رجوع ایدیکز
وطالبلری ارشاد ایدوب محو وفنا ایله بنم وصلتم بولن کوستروب حیات بخش
جاودانی اولیکز و بو بیت حیات بخشه اکرچه کیم اکثر شراح ای مرده دلر
فناسزی جسمانی پرده سنده وماسوا الله ده افنا ایلمش ومشاهدهٔ رحمانیدن
دور ایتمش دوستك آوازندن وجود حقانی مرتبه سنه کلیکز دیو معنی ویرمشلر لکن
سباق وسیاق اعتباریله بو حقیر فرومایه ویردیکی معنی انسب فهم اولنور زیرا
مرده دلر وجود حقانی مرتبه سنه نائل اولمز بلکه مرده دلر دنیاده وآخرتده
مونی حکمنده در اما مطلقا بعث قبور ویوم نشور مراد اولورسه بی مناسبت
اولمز وضمیر منیره خفی اولمیه که ارباب فضیلت حق سبحانه وتعالی بی اعراضدن
برشی ایله وصف ایلسه لر غرضلری اول عرضك نهایتی اولور مثلا فخر عالم
صلی الله علیه وسلم بیوررلر که (ان ربکم حی کریم یستحیی من عبده اذا رفع
یدیه ان یردهما صفرا) پس استحیا تغیر وانکسار اولوب جملهٔ اعراضدندر

بو تقدیرجه استحیا کندو معناسی اوزره حق سبحانه وتعالی یه نسبت اولنمق سزا
دکلدر فاما عدم عطادن استحیا لابد عطا ایتمکی مقتضیدر فاذا کان کذلك
عرض مزبوردن غرض استحیا اولان عطا معناسیدر کذلك حقده آواز نسبت
اولنمق دخی اعراضدن اولمغله معنای ظاهر یسی مراد اولمیوب بلکه آوازدن
مراد اسماع کلام وتفهیم مرامدرکه بانك وآوازك غایتیدر وکلام الهی غیر
مخلوق وآواز وبانکدن منزه ایکن عبد مؤمن قراءت ایلدکده بانك وآواز ایله
متصف اولوب ینه اکا کلام الله دینلور پس وحدت مطلقده اولان انبیا واولیانك
دخی کلماتی تلقاء نفسدن اولمیوب وحی ربانی والهام سبحانی ایله اولمغله انلرك
کلامنه دخی برموجب (وبی ینطق) نطق حقدر دینلور * فلهذا کاشف
اسرار کرد کار حضرت خداوندکار بیوررلر که ﴿ مثنوی ﴾ مطلق آن
آواز خود از شه بود * احیاء اموات ایلیان آواز خود مطلقا شاهدندر
﴿ مثنوی ﴾ کرچه از حلقوم عبد الله بود * عبد الله دن مراد فخر عالمدر
یعنی اکرچه بحسب الظاهر عبد اللهك حلقوم ودهانندندر کما قال علیه السلام
(ان الله یقول الحق علی لسان عبده) وقال علیه السلام (ان الله ینطق علی
لسان عمر) صدق رسول الله حاصل کلام مرتبهٔ لاتعین وغیب الغیبده الفاظ
وحروف وتراکیب وکلمات تعینندن وقیود لغات والسنه دن عاری اولان مطلق
معنی اکرچه کیم شخص معین وحروف والفاظ ایله مقید اولان عبد اللهك لسان
ودهانندن صدور ایدر لکن عبد مزبور قید وجود وهمیدن مطلق اولمغله
اندن ظهور ایدن کلام حقدر دیمکدر واصطلاحات قاشانیده وشرحنده
(عبد الله) شول عبد اخص خواصدر که الله سبحانه وتعالی فنا فی الله
و بقا بالله ده جمیع اسماء ذاتیه ووصفیه وفعلیه ایله اکا تجلی ایدر وعبد مزبور
اسم اعظم اولان کلمهٔ جلاله ایله متحقق وجمیع صفات حق ایله متصف اولدیغیچون
حق تبارك وتعالینك عبادنده مقاما ارفع وشانا اعلی اندن اولی برعبدی دخی
یوقدر * فلهذا اسم عبد الله خاتم الانبیا وسند الاولیا حضرت محمد المصطفی
علیه من صلوات الله الاوفایه مختص اولوب حق جل وعلا کتاب کریمنده
(وانه لما قام عبد الله یدعوه) بیوردی ایمدی اسم مزبور حقیقتده شفیع
الامم حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلمه مخصوصدر اول سرافراز کلك
شریعت مطهره وسنت سنیه سنه متابعت ایله ورثه وخلفاسندن اولان اقطاب
ایچون اسم مزبور بالتبعیه والفرعیه اطلاق اولنور اقطاب مزبوره دخی

مطلب
در تحقیق اسم
عبد الله

کرك قطب الاقطاب وکرك قطب الابدال وکرك قطب الاوتاد وکرکسه
قطب الرجال وفرق اقطابدن هر قنغیسی اولور ایسه اولسون زیرا حقیقت کلیه
وعینیهٔ ثابته ووحدت ذاتیه واحدیت جمعیه جمیع انبیا واولیانك حقایقی اوزرینه
متقدمه‌در * پس انوار ولایت ونبوت اندن تلألؤ ایدوب غیری یه حقیقت محمدیه
وروح احمدیه‌دن افاضه اولنمشدر (وان اطلق علی غیره مجازا لاتصاف
کل اسم من اسمائه بجمیعها بحکم الواحدیة واحدیة جمیع الاسماء) وقال
الشارح الفاضل فح یکون ذلك مجاز الاتصاف کل اسم من اسمائه الذاتیة بل الفعلیة
بل الآثاریة الکونیة بجمیعها بحکم الواحدیة ای بحکم اتحاد کل واحد من
جمیع الاسماء فی هذه الحضرة من حیث انها عین الذات حقیقة وکذا تصف
کل اسم بجمیعها بحکم احدیة الاسماء ای بجمعیتها الوحدانیة وهیئاتها
الفردانیة وهذا الحکم جار فی التعینات الکونیة الکلیة والجزئیة) ایمدی ای
محرم حریم جمال وانیس همدم قرب وصال اصطلاحات اهل کشف وشهودده
عبدالله اسمی کیمك اولدیغن بیلدکسه اول بدردجاومهر قبهٔ وفا معلا ومزکی
ومجلا ومصفا متمکن متکای (کان لله) ومشاهد شاهد (من کان لله کان الله له)
وصدر نشین صفهٔ (لا یزال عبدی یتقرب الی بالنوافل حتی احبه) ومظهر سر
(فاذا احببته کنت سمعه وبصره ویده ولسانه) ومخاطب تشریف (وما رمیت
اذ رمیت ولکن الله رمی) اعنی حبیب خدا محمد المصطفی علیه من صلوات الله
الاوفانك آوازدل نواز ونطق چاره سازی کلام ربانی ووحی سبحانی اولوب
وارث حقیقتلری اولان اولیا واصفیا دخی اکا تبعیت ایله نطق حق سویلدکارینه
رفع شك ودفع شبهه ایدوسن نتکیم حضرت مولانا بر محلده دخی بیوررلر که
* م * کرچه قرآن از لب پیغامبرست * هرکه کوید حق نکفت او کافرست *
پس حق سبحانه وتعالی اول عبدالله ایله مسمی اولان عبد اخصنه قرب نوافلده
خطاب ایدوب ❊ مثنوی ❊ کفته او را من زبان وچشم تو ❊ اکا دیمش که بن
سنك دیده ولسانکم ❊ مثنوی ❊ من حواس ومن رضا وخشم تو ❊ واسما
وصفاتمله بن سنك حواسکده ظهور ایتمشم وبن سنك رضا وخشمکم (ومن احبك
فقد احبنی ومن ابغضك فقد ابغضنی) ❊ مثنوی ❊ رو که بی یسمع وبی
یبصر تو یی ❊ ی سرو باغ قربت وتزر ونشین وحدت ورثه واتباعکله خرامان
اول که (فبی یسمع وبی یبصر وبی یبطش وبی ینطق) سنسن ❊ مثنوی ❊
سر تو یی چه جای صاحب سر تو یی ❊ یعنی ما آل کلام صاحب سر سنسن

نه صاحب سر محلیدر بلکه عین سر سنسن کما قال علیه السلام فی الحدیث القدسی
(والانسان سر من اسراری) وقال (الانسان سری وانا سره) ❊ عطار ❊
تو بی واصل درین دور زمانه * تو خواهی بود در خود جاودانه * من آوردم ترا
از بهر دیدار * من و دیدار دید خود خریدار * منم تو تو منی پیرایکی من * مرا در
دید دیدت پیشکی من * من وتو تو من وهر دو یکی ام * نموده خود نموده بی شکی ام *
بجز من منکر ودر خود نظر کن * بجز من دور باش از خود بدر کن * مرا این
وبجز من هیچ منکر * چو من باشم بدل تن هیچ منکر * حاصل مرام حق
سبحانه وتعالی حبیبنه دیر که حبیبم سر ایجاد خلایق ومحبوب حضرت
خالق سنسن بزم نامحرم حریم جمالمز اولان انلردر که سنك حقیقتك
مشاهده سندن محروم اولالر وصاحب سرا پردهٔ وصالمز دخی انلردر که
سنك حقیقتك کوروب محبوبیتك معلوم ایدینه‌لر پس سن بزم سر پنهانمز
وشمع شبستان آرامز سن وجمله اصحاب اسرار سنك طفیل وپی روانکدر
آه ایها المشتاقون بجمال کمال حبیب الله روشن چشم جان اولنلره عیاندر که
قول کریم (لعمرك) حضرت مصطفی نك تاجی (ولباس التقوی)
محمد علیه السلامك دیباجیدر (وارکعوا مع الراکعین) سر مبارکی (انما یتقبل الله
من المتقین) سر لطیفیدر ودخی (لا تسجدوا للشمس ولا للقمر) جبههٔ قمر
طلعتیدر واسلام محمدی (ان الدین عندالله الاسلام) وچشم احمدی (ما زاغ
البصر وما طغی) وکوش پرهوشی (واذا سمعوا اللغو اعرضوا عنه) در
وهوش پرجوشی (تنام عینای ولا ینام قلبی) قوایدر آه کیم (فتبارك الله احسن
الخالقین) ظاهری (ان رحمت الله قریب من المحسنین) باطنیدر (فروح وریحان)
مشامی (وسبحوه بکرة وعشیا) صبح وشامیدر (سیماهم فی وجوههم)
وجه مکرمی (والکاظمین الغیظ والعافین عن الناس) خلق عظیمیدر (لا یغتب
بعضکم بعضا) لسان شریفی (کلوا مما فی الارض حلالا طیبا) دهان لطیفیدر
(سقیهم ربهم) جرعه‌سی وجام لام (لی مع الله وقت) جذبه‌سیدر ❊ قاسم ❊
ای پرتو جمال الهی چه کویمت * وی فیض فضل نامتناهی چه کویمت *
خواهم زلطف وجود تو شکری کنم ادا * آن هم زجود تست الهی چه کویمت *
کر کائنات خصم شود از کسی چه باك * ای جان ودل تو پشت وپناهی
چه کویمت * وصف تو بر صحیفه دلها نوشته اند * بالا تراز سفید وسیاهی
چه کویمت * حیران شدست جان ودل عاشقان ترا * نشناخته کسی بکماهی
چه کویمت * کاهی بغمزهٔ ره صد کاروان زنی * که مرشد طریقت راهی

چه کویمت * جان خواستی زقاسم بیچاره ای صنم * جانها کدای تست
وتوشاهی چه کویمت * پس ای طالب قرب جوار ربانی چونکه رسول الثقلین
وسید الکونین علیه صلوات الله وسلامه یه تبعیت ایله سندخی تحصیل قرب
نوافل ایلیه سن جانب قدس الوهیتدن سکا بو وجهله خطاب عزت اولورکه
﴿ مثنوی ﴾ چون شدی من کان لله ازوله * چونکه سن وله وحیرتکدن
من کان لله اولان عبادم زمره سنه داخل اولدك ﴿ مثنوی ﴾ من تراباشم که
کان الله له * بن دخی سنك ایچون اولورم که (من کان لله کان الله له) حدیث شریفی
بو اتحاددن خبر ویرمشدر ای محرم حریم جلال وهمدم نسیم قرب وصال
عبدخاص ایزد متعال مولانای نیك خصال عظم الله روحه بالفضل والاجلال
من کان لله ازوله دیوب حیرت ووله دن الله ایچون اولان کسنه ایله نه معنایه
اشارت بیورمشلردر ذوق ایتدیکی واوصاف مزبوره کیملرك شانلرنده صادقدر
بیلدیکی ﴿ قاسم انوار ﴾ کان لله کفت وکان الله له * وصف مستان
طریقت دروله * یعنی ازمستیٔ خود فانی بباش * بعد ازین خوش روکه
روشن کشت ره * راه روشن شدز فیض آفتاب * رنك ظلمت رفت بازوی سیه *
چل چله بنشست صوفی ره نیافت * جلجله بهتر بود زآن چل چله * خانه
واپرداز از غیر حبیب * دورازا نصافست یارده دله * رمز مستان طریقت
فهم کن * وارهان جان را زقلب نامره * قاسمی در زلف بند یار ماند *
خوش بود دیوانه کانرا سلسله * ایمدی معلوم اوله که قچان عباد پاك نهاد
اعمال صالحه وخالصه وتوجهات کلیه ایله تصفیهٔ قلوب وتزکیهٔ نفوس ایلیوب
مکاشفهٔ ذوقیه ونورهدایت وهبیه ابصار بصیرتلرین مکحل ایلسه انهار علوم
یقینیه اودیهٔ فهملرنده جاریه وامواج بحار حکم حقیقیه قلب وسیع مصفالرنده
متلاطم اولوب عالم قدسدن اولان براهین تحقیق علمینك معانیسنی ادراك
ایدرلر وحضرات اسمائیه ده عالم الوهیتدن اولان عجایب اسرار غیبیه نك
حقایق ودقایقنه واصل اولورلر وباطنلرنده لیاح انوار صفات باهره اولوب
عقول وافکار متلاشیه اولور وذوقا ووجدانا من غیر فکر وروية بطریق الورود
اسانلرندن حکم ومعارف جریان ایدر وبومرتبه دنصکره عند الوقوع
فی عین القدم ذکر اولنان عباد خواصك رسملری بقابالله ده محو ومحق واحوال
حدثان وصروف زمانك اوزرینه قهر واستیلا ایله غلبه ایلیان سلطان ازلك
معاینه سیله دریای ابد وبحر شهود ذاتده منطمس وغرق اولوب احساس حواس
واحوال ناسدن غایب وفضای هیمانده واله وحیران اولورلر * پس حالت

مطلب
حدیث من کان لله کان الله له

مزبورده (العبد وما یملکه کان لمولاه) ودخی من (کان لله) معناسی عیان اولوب
حضرت حق وفیاض مطلق دخی برموجب (کان الله له) رش انوار جذبات
وافاضهٔ آثار الطاف بی غایات والباس خلع فاخرهٔ اسما وصفات ایدوب
کندوذاتنه مجلا ومصفا برمرآت ایدر وعبد مزبوردن هرنه صدور ایدرایسه
موافق رضای الهی اولوب عبدك آنده علاقه سی اولمز ابن الفارض * وفیّ بها
وربت عبنی ولم ارد * سوای خلعت اسمی ورسمی وکینتی * فسرت الی مادونه
وقف الالی * وضلت عقول بالعواید ضلت * فلا وصف لی والوصف رسم
کذا * کالاسم وسم فان تکن فکن اوانعت * لکن کاه تعین وعبودیتی جهتندن
وکاه حق تعالی ربوبیت والوهیتی حیثیتندن عبد مزبوره خطاب بیوررکه
﴿ مثنوی ﴾ که تویی کویم تراکاهی منم * ای عبد فانی وکامل سکا کاه سنسن دیرم
وکاهی سن دکلسن وفانی سن بنم دیرم ﴿ مثنوی ﴾ هرچه کویم آفتاب روشنم *
(هرنه دیرایسم آفتاب روشنم) مثلا حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیاتی
نظر اغیاردن پوشیده قلمق ایچون کاهی (انك لاتهدی من احببت) وکاهی
(انك میت وانهم میتون) دیو بیوررو کاهی اصحاب اسرار وحدتك چشملرنده
جلوه ایچون (ومارمیت اذرمیت ولکن الله رمی) دیو بیوررو کاهی حقیقت
وحدانیته اشارت ایدوب (ان الذین یبایعونك انما یبایعون الله) دیو بیوررو ﴿ مغربی ﴾
آفتاب وجود کرد اشراق * نوراو سرتسر کرفت آفاق * سرفرو کرد پرتو
خورشید * درتنزل زهر دریچه وطاق * مطلق آمد بجانب تقیید * کشت
تقیید عازم اطلاق * درد اوراشراب شد درمان * زهر اورا مدام شد تریاق * آمد
ایام قرب عهد وصال * رفت هنکام بعد وهجر وفراق * اسم خود محو کن
ازین طومار * رسم خود برتراش ازین اوراق * وصف اورامدان بخویش
مضاف * نعت اورامکن بخویش اطلاق * هستی اورابود باستقلال * نیستی
مرترا باستحقاق * روز اخلاق خویش فانی شو * تاکه حق مرتراشود اخلاق
* دیدهٔ دام کن زخالق خلق * تابیبنی بدیدهٔ خلاق * که جزاونیست درسرای وجود
* بحقیقت کسی دکرموجود * حاصل کلام ﴿ مثنوی ﴾ هرکجا تابم زمشکات دمی *
هرقنده کیم برصاحب نفسك مشکاتندن درخشان ایدم وبعض نسخه ده
زمشکاتی دمی واقع اولمشدر بوتقدیرجه معنی بووجهله اولورکه هرنه مظهره که
تجلی ایدوب برمشکاتدن بردم تابان اولام ﴿ مثنوی ﴾ حل شد آنجا مشکلات
عالمی * اول محلده واول حینده عالمیانك جمیع مشکلاتی حل اولور * بیت *
تعالی الله قدیمی کو بیکدم * کند آغاز وانجام دوعالم * حاصل کلام بنم نور

جذبات وعکس تجلیاتم هرقنغی مشکات قلبده پرتو ایدرسه برنفسک ایچنده
اول عبد منجذبک قلبنده ایکی جهان مشکلاتندن برمشکل قالیوب بغیر سؤال
وجواب حل اولور ارباب عشقه روشندرکه مرشد کاملك حضورینه وارمزدن
اول طالبك بعض سؤال ایده جك مشکلاتی اولمغله سؤال ایتمك نیتی ایله حضور
سعادتنه واردقده برده واصل اولور که نور جذبات وتجلیٔ ذات وصفات
ظاهر وباطنن یك رنك وحدت ایدوب اصلا مشکلی قالمز وسؤال ایده جکی
خاطرینه کلسه مقدما اولان خاطره سنده شرمسار اولور زیرا حالت مزبوره ده
عبدمز بورك قلبنده علم اولین وآخرین نقطهٔ محبت وتجلی وحدتده جمع
اولوب نقوش کثرات کیدرودخی (العلم نقطة کثرها الجاهلون) نه معنادر بیلور
زیرا ﴿ مثنوی ﴾ ظلمتی راکا آفتابش برنداشت * شول جهل ظلمتنی که آفتاب
عقل رفع وازاله قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ ازدم ماکردد آن ظلمت چوچاشت *
بزم دم تجلیمزدن اول ظلمت قوشلق وقتی کبی روشن اولور بعض نسخه ده
اشبو بیت دخی واقع اولمشدر * م * هرکجا تاریکی آمد ناسزا * ازفروغی
ماسزد شمس ضحا * هرقنده کیم برظلمت ناسزا وتاریکیٔ ناروا کلدی بزم
فروغ هدایتمزدن خورشید ضحی کبی اولورمراد اولنان غفلت وپندار وجهل
وانکار ظلمتیدرکه دم انبیا واولیادن نور اضحای چاشتدن انوردر انکیچون
طریقهٔ بیرامیه ده اولان بعض سالکلر یاسر انبیا واولیا یاکرم انبیا واولیا ویادم
انبیا واولیادیو ارواح انبیا وهم اولیادن استمداد ایدوب فی الحال آثار جمیله سن
مشاهده ایدرلر ﴿ کلشنی ﴾ دمدن توره دی مکرم آدم * آدم دم ایمش دمیله
همدم * صورت بوله لی دم ایله اعیان * معنی بوزیدر کورینن اکوان * آدم دم ایله
چوهمدم اولدی * جزؤیله که اودم دم اولدی * اواشانه کوره روان اولوب
حی * کوستردی یوزین نه ایسه هرشی * کوزندی او لا عدمده پنهان
* ظاهر کوزنه ثبوت اعیان * نفخی ازلك ابدمنده * آدمده بولندی انده
بونده * کرآدم ایسك حقیقی انسان * اوزوجهکی کورنه ایسه هرآن *
ترك ایلیجك رواق وطاقی * وجهك کور بنور جهان باقی * اولمدین اولن
قیامت اولور * صوردن نفسی علامت اولور * صور اونی کبی دریلوراندن *
دعوتکیم ایره قلوبه جاندن * اولوب دیریله قیامتی کور * بیتر یتنه علامتی صور
* ایمان دیلسك امامه اویغل * اول وجهه کوره ایمانی طویغل * مؤمن اولاسن
یقینله حقه * اقرار ایدوبن دیلوکله صدقه * هرکیمکه ایده شهودنی غیب * مؤمن
اول ایمش یقینله بی ریب * ای نوردیدهٔ آدم بووصف اولنان آدم اول آدمدرکه

﴿ مثنوی ﴾ آدمی را او بخویش اسما نمود * حق جل وعلا برموجب
(وعلم آدم الاسماء کلها) اول آدمه وقدم آدمده اولان اولادنه کندو
اسما وصفاتنی کوستردی ﴿ مثنوی ﴾ دیکران را زآدم اسمامی کشود *
وآدمدن غیری یه اسماسنی آدمدن فتح ایلدی وبرموجب (انا جعلناك خلیفة
فی الارض) اولاد آدمی استخلاف ایدوب بین الحق والخلق جامع برزخ قیلدی
پس نفس انبیا واولیا نفس رحمانی اولوب اهل ملکوت وملکه تعلیم اسما
ایتدیلر وشخصلری صورةً متعدد معنالری حقیقتده متحد اولدی ایمدی مستخلف
ایله مستخلف بیننده اولان اتحاد واتصال معلومك اولدیسه ﴿ مثنوی ﴾
خواه زآدم کیر نورش خواه ازو * اول نفس رحمانی وفیض ربانی بی دیلرسك
جامع برزخ اولان آدمدن اخذ ایله ودیلرسك بلا واسطه حقدن اخذ ایله یعنی
کرکسه انسان اکمل بالذات سن کندك اولوب بلا واسطه حقدن اخذ
نور ایلامش سن وکرکسه انسان کمله تبعیت ایدوب رش نورده انی واسطه
قیلمش سن اصلا فرق یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ خواه ازخم کیرمی خواه ازکدو *
شراب عشقی ایسترسك کوپدن طوت یعنی ایچ وایسترقباقدن ایچ ایکیسی
دخی بردر زیرا مراد قلبده انوار جذبات رحمانیه درخشان اولوب مرتبهٔ
شهوده وارمق ایدی پس مراد حاصل اولدقدنصکره بواسطه وبغیر واسطه
خاطره سنده اولمیه سن وکذلك شول ارباب فناکه مرشد اعظم ایله کمال
اتحاد واتصال حاصل ایدوب ارشاده مأمور اوله نور جذبات وتجلیاتی
ایسترسك اول خلیفهٔ کاملدن اخذ ایله وایسترسك خلیفة الله اکملدن اخذ ایله
نورده فرق یوقدر زیرا معنی اعطا کیرو مرشد اکملك در ﴿ مثنوی ﴾ کین
کدو با خم بپیوستست سخت * زیراکه بوکدوی وجود خلیفه خم وجود مستخلفه
متصلدر ویاخود بو آیینهٔ قلب مرد فانی خم صبغة الله اولان انسان اکملك دل
دریاسواجنه متصل وپیوسته در ﴿ مثنوی ﴾ نی چوتو شادآن کدوی نیکبخت *
ای قید بند انانیت ومحبوس زندان بشریت اولان پرغفلت اول کدوی نیك بخت
سنجلین لذات جسمانیه ومقتضات طبیعیه ایله شاد وخندان دکلدر بلکه محو محض
وحدت مطلقه اولوب دریای احدیته غرقه در ﴿ شعر ﴾ آیینه تیره شد زچه تیرست
آینه * چون روبروی دوست ندارد هرآینه * مرآت دل بمصقلهٔ ذکر صاف کن
تاروی دوست را بنماید معاینه * ﴿ مثنوی ﴾ کفت طوبی من رأنی مصطفی *
حضرت محمد المصطفی صلی الله علیه وسلم بیوردی که سعادت ودولت وطیبت
ولطافت اول کمسنه یه که بنی کوردی ﴿ مثنوی ﴾ والذی یبصر لمن وجهی رأی *

مطلب
حديث طوبى لمن رآنى

ودخى شول سعادتمنده عزت ودولت كه بنى كورن كسنه بنى كوردى كماروى
عن عبدالله بن بشر رضى الله عنه قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (طوبى
لمن رآنى وآمن بى وطوبى لمن راى من رآنى ولمن راى من راى من رآنى وآمن بى
طوبى لهم وحسن مآب) يعنى سعادت شول اصحاب صفا انتسابه كه بنى كوردى
وبكا ايمان كتوردى وعزت شول تابعين فائزينه كه بنى كورن اصحابمى كوردى
ودولت ابدى شول تبع تابعينه كه تابعينى كوروب بكا ايمان كتوردى واصحابمه محبت
ايدوب شريعتمه تبعيت قيلدى طوبى وجنت انلر ايچوندر وهلم جرا ديده
حقيقت ايله رسول عليه السلامى كورنلرى كورنلرى وانلارى كورنلرى كورنلره
جنات عدن وحسن مآب محققدر اى طالب فوز فلاح اميددر كه ارباب
نجاحدن اولوب مجرد چشم سر ايله كورنلردن اولميه سن زيرا چشم سر كوشت
وپوست ايله بوزنمش قالبدن غيريسن كورمز ابدى اول اولياى اصفيانك
ومغز وحقيقت وعلم ومعرفتى كورمك ايچون ديده بصيرتك كشاده ايدوب
(وتريهم ينظرون اليك وهم لا يبصرون) ودخى (وما يؤمن اكثرهم بالله الا
وهم مشركون) ديو قول كريم سبحانى ايله كوكل كوزلرى كور وقلبلرى
ايمان يقينيندن دور اولان زمره دن جانكى خلاص ايده سن آه اى عاشق ربانى
عين القضاة الهمدانى زبدة الحقايق نام كتاب پردقايقنده تمهيد ايمانده بيوررلر كه
سالكان حضرت الهيت رفتون وتفاوت آمدند بعضى ازايشان بيناء دين
شدند وآگاه خود وحقيقت كار آمدند خود را ديدند كه زنار داشت پس
خواستند كه ظاهر ايشان موافق باطن باشد زنار نيز بر ظاهر بستند وكفتند كه
اكر باطن كه مسكن دين است آكنده بكفر وضلالت بود واز زنار خالى نباشد اكر
ظاهر كه محل نظر خلقست زنار دارد باكى نيست در يغافهم خواهى كردن يا نه چه
دانى كه چه كفته ميشود كروهى دكر مست آمدند زنار نيز بربستند وسخنهاى
مستانه آغاز كردند بعضى را كه ابكشتند وبعضى را مبتلاء غيرت
اوكردند چنانكه اين بيچاره را خواهد بود ندانم كه كى خواهد بود هنوز
دور است وبعضى را بر ديوانكى حمل كردند ومقصود ايشان آن بود كه
نارسته شوند ازآفت وزحمت قالب نام ديوانكى بر خود افكندند كه
صداع وزحمت خلق بارى كرانست ازعقل ديوانكى اختيار كردند واز
زحمت خلق ودنيا نجات يافتند چنانكه رونده كفته است ❊ رباعيه ❊
هر زمانم جان ودل نزديك دلبر ميشود ❊ وزجمال وحسن رويش هردو كافر
ميشود ❊ پس ميان جان ودل اين قالبم زحمت شدست ❊ بى تن وقالب مرادم

خود ميسر ميشود ❊ ان فى الحمر معنى ليس فى العنب تا از خلق نكذرى
بخالق نرسى (ومن يخرج من بيته مهاجرا الى الله ورسوله ثم يدركه الموت
فقد وقع اجره على الله) اين معنى باشد ❊ بيت ❊ بورادة قالسون اشبودر
كفتار ❊ قيلالم بحر شرحه بنه رفتار ❊ پس مر دسعادتمند نور محمدى وعلم
احمدى يى بالذات علت غائية مكونات اولان فخر عالم صلى الله عليه وسلمدن
اقتباس ايلسه وبر كسنه دخى اندن اقتباس ايلسه الى يوم القرار مادامكه انوار
اسرار وعلم ومعارف عين اول اوله آخرده اولان كسنه دن اخذايدن كسنه دخى
حضرت فخر كائنات عليه اكمل التحياتدن اخذ ايتمش كبيدر مثلا ❊ مثنوى ❊
چون چراغى نور شمعى را كشيد ❊ چونكم برچراغ برشمعك نورنى چكدى
يعنى برچراغكيم برشمع تاباندن اقتباس نار ايدوب اولدخى درخشان اولدى
❊ مثنوى ❊ هر كه ديد آنرا يقين آن شمع ديد ❊ هر كيمكه اول چراغ ثانى يى
كوردى بلاشك ولاشبهة عيانا ويقينا اول شمع اولى كوردى ❊ مثنوى ❊
همچنين تا صد چراغ ار نقل شد ❊ كذلك نسق مزبور اوزره يوز وبلكه هزار
وهزار چراغه نقل اولنسه ❊ مثنوى ❊ ديدن آخر لقاى اصل شد ❊ چراغ
آخرى كورمك اصل واول اولان شمعك لقاسى اولدى كما قال عبد الكريم
الجيلى فى كتابه المسمى بالانسان الكامل فى الباب الستين وسر هذا الامر تمكنه
صلى الله عليه وسلم (من التصور بكل صورة فالاريب اذا رآه فى الصورة المحمديه
التى كان عليها فى حال حيوته فانه يسميه باسمه واذا رآه فى صورة ما من الصور
وعلم انه محمد فلا يسميه الا باسم تلك الصورة ثم لا يوقع الاسم الاعلى الحقيقة
المحمدية الا تراه صلى الله عليه وسلم لما ظهر فى صورة الشبلى رضى الله عنه
قال الشبلى لتلميذه اشهد انى رسول الله وكان التلميذ صاحب كشف فعرفه
وقال اشهد انك رسول الله وهذا امر غير منكور وهو كما يرى النائم فلانا
فى صورة فلان واقل مراتب الكشفيات ان يسوغ به فى اليقظة ما يسوغ
فى النوم لكن بين النوم والكشف فرق وهو ان الصورة التى يرى فيها محمد
صلى الله عليه وسلم فى النوم لا يوقع اسمها فى اليقظة على الحقيقة المحمدية
لان عالم المثال يقع فيه التعبير فيعبر عن الحقيقة المحمدية الى حقيقة تلك الصورة
فى اليقظة بخلاف الكشف فانه اذا كشف لك عن الحقيقة المحمدية انها
متجلية فى صورة من صور الآدميين يلزمك ايقاع تلك الصورة على الحقيقة
المحمدية ويجب عليك ان تتأدب مع صاحب تلك الصورة تأدبك مع محمد
صلى الله عليه وسلم لما اعطاك الكشف ان محمدا عليه السلام متصور بهذه

مطلب
ظهور خاتم الانبياء
فى صورة الشبلى وغيره

الصورة فلا يجوز لك بعد شهود محمد صلى الله عليه وسلم فيها ان تعاملها بما
كنت تعاملها به من قبل ثم اياك ان تتوهم شيئا فى قولى من مذهب التناسخ
وحاشا رسول الله ان يكون مرادى بل ان رسول الله عليه صلوات الله من التمكين
فى التصور بكل صورة حتى يتجلى فى هذه الصور وقد جرت سنته صلى الله عليه
وسلم انه لا يزال يتصور فى كل زمان بصورة اكملهم ليعلى شانهم ويقيم ميلانهم فهو
خلفاؤه فى الظاهر وهو فى الباطن حقيقتهم) انتهى كلامه ايمدى شهود چراغ آخر
مشاهدهٔ لقاء شمع اول اولديسه ﴿ مثنوى ﴾ خواه از نور پسين بستان تو آن ٭
هيچ فرقى نيست خواه از شمع جان ٭ ايسترسك سن انى صكره كى چراغك نورندن
ال ايسترسك شمع جان اولان زبدهٔ اكواندن ال اصلا وقطعا بر فرق يوقدر
واختلاف چراغ مانع اتحاد نور دكلدر عمر بن الفارض ٭ يشاهد منى حسنها
كل ذرة ٭ بها كل طرف جال فى كل طرفة ٭ فلو بسطت جسمى رأت كل جوهر ٭ به كل
قلب فيه كل محبة ٭ واغرب ما فيها استجدت وجادلى ٭ به الفتح كشفا مذهبا كل ريبة ٭
﴿ مثنوى ﴾ خواه بين نور از چراغ آخرين ٭ ايسترسك نورى آخركى چراغدن
مشاهده ايله ﴿ مثنوى ﴾ خواه بين نور از چراغ غابرين ٭ ايسترسك نورى
اول كه چراغدن تماشا قيل فرق وتميز يوقدر همان مراد اول عينه واصل
اولمق ونور حقيقتى كورمكدر وآفتاب محمدى طلوع ايتمكدر قنغى برجدن طلوع
ايدرسه ايتسون آفتاب كبرو اول آفتابدر ﴿ مغربى ﴾ كاه مايى وكه شمايى تو ٭
مى نكو بى چنين چرايى تو ٭ هر زمان كسوتى دكر پوشى ٭ بلباسى دكر برآيى تو ٭
دائمت كر جهان نهٔ ليكن ٭ مى ندانم كه از كجايى تو ٭ جز تو كس
نيست تا ترا بيند ٭ زچه برقع نمى كشايى تو ٭ رنكهاى
عجيب برآميزى ٭ نقشهاى غريب نمايى تو ٭
مغربى تو ترا نميدانى ٭ بحقيقت
بدان كه مايى تو ٭

م

تم الجلد الثانى فى المطبعة العامرة ويليه الجلد
الثالث اوله ٭ در معنى اين حديث كه
ان لربكم فى ايام دهركم ٭